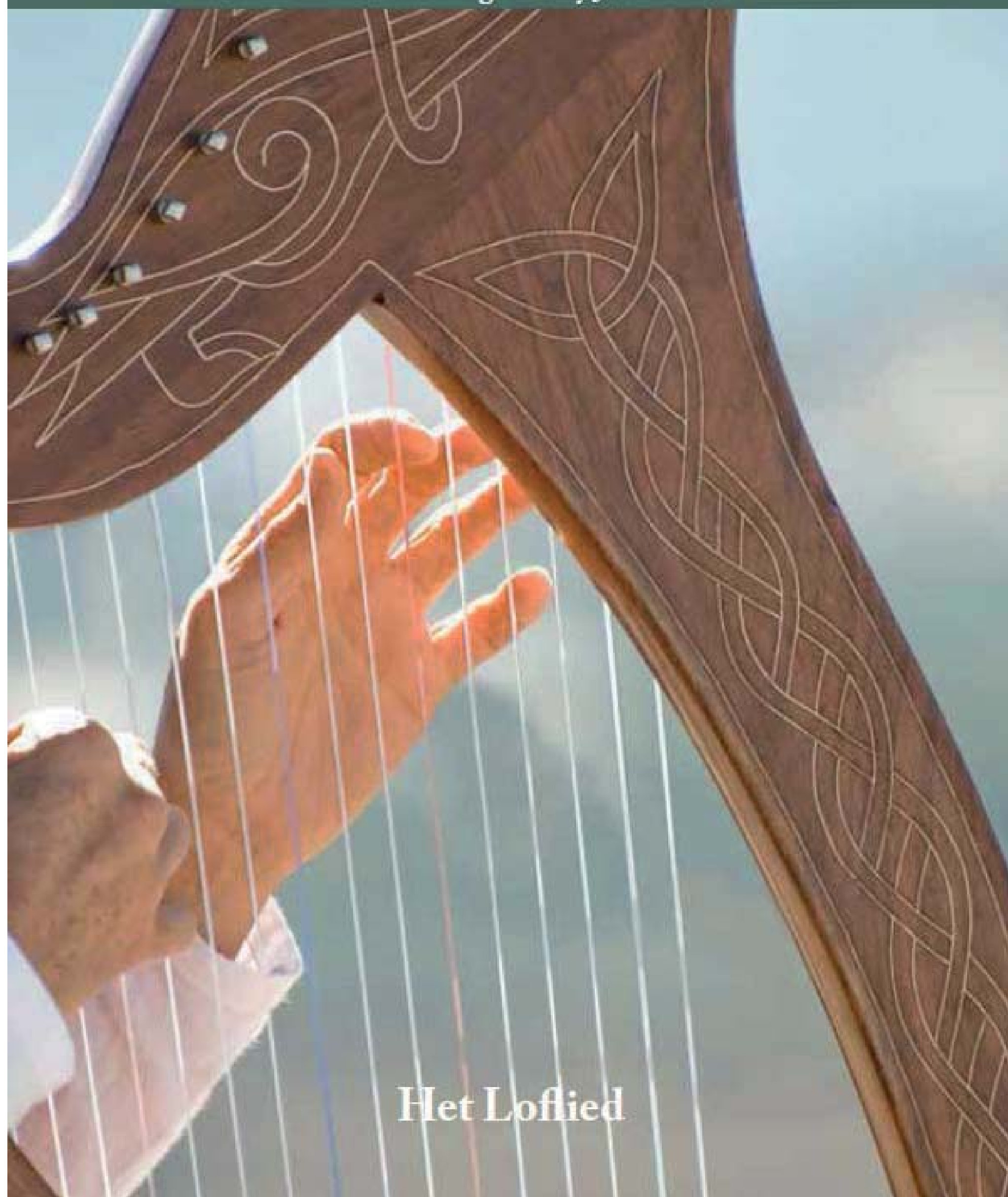
Psalmen 90-150
Toegelicht & toegepast 19

Ger de Koning & Tony Jonathan

Het Loflied

Psalmen

Toegelicht & toegepast

PSALMEN 90-150

Toegelicht & toegepast

Het Loflied

Ger de Koning en Tony Jonathan

Webwinkel: www.uitgeverijdaniel.nl
Bestellingen: info@uitgeverijdaniel.nl

© Eerste druk 2021 Uitgeverij Daniël, Zwolle, NL, ISBN/EAN 978-90-79718-94-8 (hardcover)

Omslagontwerp: Theis-Jan Goudswaard
Lay-out: Jan Noordhoek

Inhoud

Tekstgebruik

Afkorting bijbelboeken

Oude Testament

Thora

Gn	Genesis
Ex	Exodus
Lv	Leviticus
Nm	Numeri
Dt	Deuteronomium

Historische boeken

Jz	Jozua
Ri	Richteren
Ru	Ruth
1Sm	1 Samuel
2Sm	2 Samuel
1Kn	1 Koningen
2Kn	2 Koningen
1Kr	1 Kronieken
2Kr	2 Kronieken
Ea	Ezra
Ne	Nehemia
Es	Esther

Poëtische boeken

Jb	Job
Ps	Psalmen
Sp	Spreuken
Pr	Prediker
Hl	Hooglied

Profetische boeken

Js	Jesaja
Jr	Jeremia
Kl	Klaagliederen
Ez	Ezechiël
Dn	Daniël
Hs	Hosea
Jl	Joël
Am	Amos
Ob	Obadja
Jn	Jona
Mi	Micha
Na	Nahum
Hk	Habakuk
Zf	Zefanja
Hg	Haggaï
Zc	Zacharia
Ml	Maleachi

Nieuwe Testament

Mt	Mattheüs
Mk	Markus
Lk	Lukas
Jh	Johannes
Hd	Handelingen
Rm	Romeinen
1Ko	1 Korinthiërs
2Ko	2 Korinthiërs
Gl	Galaten
Ef	Efeziërs
Fp	Filippenzen
Ko	Kolossenzen
1Th	1 Thessalonicenzen
2Th	2 Thessalonicenzen
1Tm	1 Timotheüs
2Tm	2 Timotheüs
Tt	Titus
Fm	Filémon
Hb	Hebreeën
Jk	Jakobus
1Pt	1 Petrus
2Pt	2 Petrus
1Jh	1 Johannes
2Jh	2 Johannes
3Jh	3 Johannes
Jd	Judas
Op	Openbaring

Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV).
De tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament komen uit de Herziene Voorhoeve-uitgave, ook wel TELOS-vertaling genoemd.

Verwijzingen

De tekst van *Psalmen 90-150* staat in dit commentaar. In een aantal gevallen worden tekstverwijzingen voluit geciteerd. Alle andere tekstverwijzingen kan de lezer zelf in de Bijbel opzoeken.

Haakjes

Oude Testament

In de bijbelgedeelten van het *Oude Testament* worden twee soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; ze geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt. De woorden tussen ronde haakjes behoren tot de grondtekst.

Vierkante haakjes [ ]

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling *cursief* staan. Omdat in dit boek de hele bijbeltekst cursief wordt weergegeven, wordt van deze haakjes gebruikgemaakt om woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

Nieuwe Testament

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament, die uit de TELOS-vertaling worden genomen, worden drie soorten haakjes gebruikt. Over het gebruik hiervan wordt in het ‘Voorwoord’ van de TELOS-vertaling het volgende gezegd:

‘In de vertaling zijn drie soorten haakjes gebruikt:

Ronde haakjes ( )

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

Vierkante haakjes [ ]

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

Scherpe haakjes < >

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.´

Vooraf

Met dankbaarheid aan onze God en Vader mogen wij de lezer hierbij een commentaar over *Psalmen 90-150* ofwel boek 4 *(Psalmen 90-106)* en boek 5 *(Psalmen 107-150)* van *Psalmen* aanbieden.

Wat volgt, is een herhaling van wat we in **Vooraf** in het commentaar over de twee voorgaande delen – *Psalmen 1-41* en *Psalmen 42-89* – hebben geschreven:

Bij het schrijven daarvan zijn we ons steeds meer bewust geworden van het grote voorrecht dat God Zijn volk – zowel Zijn aardse volk, Israël, als Zijn hemelse volk, de gemeente – heeft gegeven door dit boek deel van Zijn geïnspireerde Woord te doen zijn.

Het bezig zijn met het boek *Psalmen* geeft een brandend hart. De Emmaüsgangers zeggen tegen elkaar, nadat de Heer Jezus bij hen is gekomen en met hen mee is gelopen naar Emmaüs: *“Was ons hart niet brandend <in ons>, toen Hij onderweg tot ons sprak, toen Hij ons de Schriften opende?” (Lk 24:32)*. Zij zijn eerst verdrietig, maar doordat Hij de Schriften voor hen heeft geopend, waarin Hij Zelf wordt voorgesteld *(Lk 24:27,44)*, is hun verdriet veranderd in blijdschap *(vgl. Jh 16:20,22; 20:20b)*.

Deze wisseling van gevoelens zien we vaak in *Psalmen*. Dit is ook in ons eigen leven herkenbaar. We roepen uit de diepte van onze nood tot de Heer en Hij vertroost ons door de Schriften: *“Want alles wat tevoren geschreven is, is tot onze lering geschreven, opdat wij door de volharding en door de vertroosting van de Schriften de hoop hebben” (Rm 15:4)*. Deze vertroosting willen we dan ook doorgeven.

We hebben er iets van mogen ervaren toen we dit deel van de Schriften onderzochten, of liever gezegd, door dit deel van de Schriften onderzocht wérden. We hopen en bidden dat het voor onszelf geen voorbijgaande ervaring zal zijn. We hopen en bidden dat de lezer, al lezend en onderzoekend, dit ook mag ervaren.

Ger de Koning / Tony Jonathan
Middelburg / Arnhem, herzien december 2022

Psalm 90

Inleiding

Psalm 90 is de eerste psalm van het vierde boek van *Psalmen* dat *Psalmen 90-106* inhoudt. We kunnen boek 4 vergelijken met het boek *Numeri*, het vierde boek van de Pentateuch, de vijf boeken van Mozes. In *Numeri* gaat het over de reis van het volk van God door de woestijn. Dat is ook het onderwerp van dit vierde boek van *Psalmen*. Dat komt in deze psalm wel speciaal tot uiting.

Het is de enige psalm waarvan vermeld staat dat die door Mozes is gedicht. Het is daardoor ook de oudste psalm. Hij is herkenbaar verwant met het lied van Mozes *(Dt 32:1-40)*. Mozes, de leider van Israël gedurende de woestijnreis tussen Egypte en het beloofde land, wordt hier door de Heilige Geest gebruikt als eerste auteur van de serie psalmen die de woestijnreis in dit vierde boek van *Psalmen* beschrijven. Daarin is hij ook de mond van het gelovig overblijfsel in de eindtijd. De woestijnreis is een beeld van de loutering van het volk *(Psalm 90)* met als resultaat het gelovig overblijfsel dat het land gaat beërven *(Psalm 91)*.

Het is het goed mogelijk dat Mozes deze psalm tegen het einde van de woestijnreis heeft geschreven. Er is een hele generatie uit Egypte vertrokken, van wie allen boven de twintig jaar – met uitzondering van Jozua en Kaleb – zijn gestorven. Ook Mirjam, die melaats werd, is gestorven, evenals Aäron. Mozes was de laatst overgeblevene, en hem werd de toegang tot het beloofde land ontzegd.

We kunnen ons voorstellen dat Mozes diep onder de indruk is gekomen zowel van de vergankelijkheid van de mens als van de grootheid en eeuwige kenmerken van zijn God. Over beide schrijft hij in deze psalm. Hij heeft hierin dit gebed opgetekend dat van een diep inzicht getuigt van de verhouding tussen een vergankelijk, nietig mens en de grote God van de eeuwigheid.

In *Psalm 91* zien we, in contrast met de nietige, vergankelijke mens, de afhankelijke Mens, Christus. Dit contrast is onderwijs en voorbeeld voor het gelovig overblijfsel in de eindtijd, waarvan we in *Psalm 91* ook de kenmer-

ken vinden. Als inleiding van boek 4 spreken deze twee psalmen respectievelijk van duisternis en dood *(Psalm 90)* en licht en leven *(Psalm 91)*. *Psalm 90* gaat over de eerste mens, *Psalm 91* over de tweede Mens, Christus, als Voorbeeld voor het gelovig overblijfsel van Israël.

Net als in *Psalm 1* gaat het in deze twee psalmen over de twee wegen die een mens kan gaan: de weg van de mens zonder God in *Psalm 90* en de weg van de tweede Mens, Christus, in *Psalm 91*. Dat ze bij elkaar horen, zien we ook aan het begin en aan het eind van beide psalmen. Ze beginnen beide met 'schuilplaats' (of: 'toevlucht') *(Ps 90:1; Ps 91:1)* en eindigen beide met 'verzadigen' *(Ps 90:14; 91:16)*.

We kunnen de psalm als volgt indelen:

1. Inleiding: Wie God is *(verzen 1-2)*.
2. Wat God doet (3x *"U"*: *verzen 3,5,8*) *(verzen 3-10)*.
3. Onderwijs voor de sterveling *(verzen 11-12)*.
4. Gebed *(verzen 13-17)*.

De eeuwige God | *verzen 1-2*

> 1 *Een gebed van Mozes, de man Gods.*
> *Heere, Ú bent ons een toevlucht geweest*
> *van generatie op generatie.*
> 2 *[Al] vóór de bergen geboren waren*
> *en U de aarde en de wereld voortgebracht had,*
> *ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid bent U God.*

Deze psalm is een gebed van Mozes *(vers 1a)*. Het is een gebed omdat hij zich in de hele psalm tot God richt. Het is de enige psalm van hem in *Psalmen* en daardoor ook de oudste psalm. Hij wordt hier *"de man Gods"* genoemd *(vgl. Dt 33:1; Jz 14:6; 1Kr 23:14; 2Kr 30:16; Ea 3:2)*. *"Man Gods"* is een uitdrukking die in de boeken *Samuel, Koningen* en *Kronieken* wordt gebruikt om een ziener of profeet mee aan te duiden.

Mozes vertolkt hier de stem van het hele volk van God, wat blijkt uit het gebruik van de woorden 'ons' en 'wij'. Daarbij moeten we wel bedenken dat Gods volk het Godvrezende deel ervan is, het deel dat God in Zijn rechten erkent en die rechten wil handhaven te midden van een afvallig volk. Dit is wat een man Gods kenmerkt.

Wanneer Mozes de psalm heeft geschreven, is niet bekend. Als we de psalm lezen, krijgen we de indruk dat hij spreekt over de woestijnreis. Het is aannemelijk dat hij de psalm heeft geschreven aan het einde ervan. Tijdens de reis door de woestijn is een hele generatie omgekomen, waarbij God wel de toevlucht voor Zijn volk is gebleven.

De *verzen 1b-2* vormen de inleiding van de psalm. In deze verzen wordt beleden Wie God is. Het begint in *vers 1b* met *"Heere, U bent ..."* en eindigt in *vers 2* met *"... U bent God"*. Mozes richt zich in zijn gebed tot de *"Heere"*, *Adonai*, de soevereine Heerser van het heelal. Hij erkent dat de Heere voor Zijn volk *"een toevlucht geweest"* is *(vers 1b)*. Het woord voor 'toevlucht' of 'schuilplaats' [zo vertaalt de Septuaginta het Hebreeuwse woord] wordt ook wel vertaald met 'woning'.

De eeuwige God is [voor u] een woning, ... (Dt 33:27a)

Bij het woord 'woning' kunnen we denken aan veiligheid en bescherming *(Dt 33:27a)*. Een woning is een toevlucht. Het vers uit *Deuteronomium 33* behoort tot de laatste woorden van Mozes, die hij vlak voor zijn sterven heeft uitgesproken. Hiermee wordt het nauwe verband tussen het gebed van *Psalm 90*, het lied van *Deuteronomium 32* en de zegen van *Deuteronomium 33* onderstreept.

Hij is niet alleen een toevlucht geweest voor Zijn volk als geheel, maar ook *"van generatie op generatie" (Dt 32:7)*. Elke generatie heeft haar eigen moeilijkheden, maar de Heere, *Adonai*, is er steeds voor hen geweest. Hij is voor elke generatie dezelfde toevlucht, hoe anders de omstandigheden voor een volgende generatie ook mogen zijn. De ene generatie gaat en de andere komt, maar God verandert niet. Daarom is geen generatie zonder Hem als toevlucht.

De God van de generaties is de eeuwige God *(vers 2)*. Hij heeft geen begin. Alles buiten Hem heeft een begin. Dat begin is door Hem tot stand gebracht. *"Zonder Hem is niet één ding geworden dat geworden is" (Jh 1:3)*. *"Vóór de bergen geboren waren"*, dat wil zeggen uit de aarde waren opgerezen, was Hij er, want de bergen zijn door Hem gemaakt. Hij was er want Hij heeft *"de aarde en de wereld voortgebracht" (vgl. Sp 8:22-26)*. *"De aarde"* wordt genoemd in onderscheid met de hemel en de zee. Met *"de wereld"* wordt het deel van de schepping bedoeld waar mensen wonen.

"Ja, van eeuwigheid tot eeuwigheid" is Hij God. Hij was en is en zal eeuwig God zijn. Hij is de Eeuwige, de eeuwig Zijnde, de IK BEN. Er is geen periode te bedenken dat Hij er niet was. Er is ook geen periode te bedenken dat Hij er niet zijn zal. Altijd is Hij de Aanwezige. Dit gaat ons menselijk denken te boven.

De schepping van het universum heeft Hem in geen enkel opzicht veranderd of beperkt. Ook als de oude schepping door vuur zal vergaan, zal Hem dat in geen enkel opzicht veranderen of beperken. Dat er een eeuwige, onveranderlijke God is, geeft de mens het enige en tegelijk alle houvast in een veranderende wereld en veranderende generaties.

De sterveling tegenover God | *verzen 3-6*

> 3 *U doet de sterveling terugkeren tot stof*
> *en zegt: Keer terug, mensenkinderen.*
> 4 *Want duizend jaren zijn in Uw ogen*
> *als de dag van gisteren, wanneer die voorbijgegaan is,*
> *of [als] een wake in de nacht.*
> 5 *U spoelt hen weg, zij zijn [als de] slaap.*
> *In de morgen zijn zij als het gras [dat] opkomt:*
> 6 *in de morgen bloeit het en komt het op,*
> *'s avonds wordt het afgesneden en het verdort.*

We zien nog een bepaalde opbouw van de psalm:

Vers 3 "U"... vers 4 "want"...

Vers 5 "U"... vers 7 "want"...

Vers 8 "U"... vers 9 "want"...

Dat wil zeggen dat *vers 4* redengevend is voor *vers 3* enzovoort.

In groot contrast met de eeuwig zijnde, onveranderlijke, onbegrensde God staat de mens met zijn beperkte levensduur. Door de zonde van de mens is de dood in de wereld gekomen. Het oordeel van God is dat Hij *"de sterveling"* doet *"terugkeren tot stof"*. De mens *"heeft geen zeggenschap over de dag van de dood" (Pr 8:8)*. Die zeggenschap heeft alleen God. De mens die dat erkent en Gods oordeel aanvaardt, die erkent dat hij stof is, zal leven *(Gn 18:27; Jb 42:6)*.

Het woord 'stof' hier is niet hetzelfde als in *Genesis 3* *(Gn 3:19)*. Hier betekent het 'gruis', iets dat verpulverd is. Het zegt niet alleen wat over de materie, dat het stof is, maar ook over de manier waarop het tenietgedaan wordt, vergruisd, en dat als gevolg van de zonde. Het onderstreept de tijdelijkheid en de vluchtigheid van het leven van een vergankelijk mens.

God heeft het doodsoordeel uitgesproken. Daarnaar handelt Hij als Hij zegt: *"Keer terug, mensenkinderen"* *(Gn 3:19; Pr 3:20; 12:7; Ps 104:29)*. Dit bevel klinkt bij elk sterfgeval sinds de uitspraak in het paradijs na de zondeval: *"Stof bent u en u zult tot stof terugkeren"* *(Gn 3:19)*. Het geldt zonder uitzondering voor alle mensenkinderen. Iemand mag het nog zover in de wereld hebben geschopt, hij mag zich nog zo beroemen op zijn prestaties, of er nog zo mooi hebben uitgezien, de dag komt er snel aan dat hij naar zijn oorsprong terugkeert: het stof waaruit hij is gemaakt.

Het bevel *"keer terug"* betekent dat de mens, door God geschapen – niet geëvolueerd –, eens zal moeten terugkeren naar zijn Maker om voor Hem verantwoording af te leggen. Vandaar deze oproep. Adam verliet zijn woning bij God *(vers 1)* en werd daardoor een sterveling *(vers 3)*. Hij heeft gezondigd, en *"het loon van de zonde is de dood"* *(Rm 6:23a)*. Om deze situatie te herstellen moest God Zijn Zoon zenden als de tweede Mens. Dat zien we in *Psalm 91*.

En evenzeer als het de mensen beschikt is éénmaal te sterven en daarna het oordeel, ... (Hb 9:27)

Niemand ontkomt aan die terugkeer. Dat staat als een paal boven water *(Hb 9:27)*. Dat Henoch en Elia daaraan zijn ontkomen, is omdat God hen aan dit oordeel heeft onttrokken door hen levend tot Zich te nemen. Daarin zien we een voorbeeld van de opname van de gemeente, dat wil zeggen van de opname van de gelovigen die op dat moment op aarde leven of sinds Adam gestorven zijn. Bij de komst van de Heer voor Zijn gemeente worden de levende gelovigen veranderd, terwijl zij die in Christus ontslapen zijn, zullen worden opgewekt *(1Th 4:14-18)*.

God heeft bij de schepping voor de mens tijdeenheden als jaren en dagen ingesteld *(vers 4)*. De mens is aan tijd gebonden. Zelf heeft Hij die gebondenheid of beperking niet. Hij staat boven de tijd, Hij is er niet aan gebonden, zoals wij wel. Bij Hem is één dag als duizend jaar en omgekeerd *(2Pt 3:8)*. Voor Hem zijn *"duizend jaren ... als de dag van gisteren, wanneer die voor-*

bijgegaan is". Een dag is snel voorbij. Het is als *"een wake in de nacht"* – een wake is slechts vier uur *(vgl. Ri 7:19; Kl 2:19a)*. Die vier uur zijn zo voorbij. God gaat niet met de tijd mee, maar bepaalt van alles de tijd *(vgl. Pr 3:1)*. Zelf is Hij de eeuwig *"Onveranderlijke van Israël" (1Sm 15:29)*.

Het leven van mensen wordt door God weggespoeld als de slaap *(vers 5)*. Als een mens slaapt, heeft hij geen besef van tijd. Als hij wakker wordt, is er een aantal uren voorbijgegaan, zonder dat hij het heeft gemerkt en zonder dat hij iets heeft gepresteerd. Zo vluchtig, leeg, inhoudsloos is zijn leven. Hij kan uiterlijk nog zo actief zijn, maar zijn leven wordt meegesleurd en spoelt weg, zonder iets wezenlijks na te laten. Het is allemaal tevergeefs, het lost op in het niets. Zo gaat het leven van de mens als een damp voorbij zonder dat hij zich de kortstondigheid ervan realiseert.

Een ander beeld is dat van het gras dat opkomt. Als mensen 's morgens wakker worden, zijn ze als het gras dat opkomt. In de loop van de dag groeit en bloeit het gras. Als het avond wordt, *"wordt het afgesneden en het verdort" (vers 6)*. Dit beeld wordt ontleend aan de toestand van het gras in het Midden-Oosten. Als overdag de *chamsin*, dat is de hete woestijnwind, waait, verdroogt het gras binnen de kortste tijd. De mens is in dit opzicht niet anders dan gras: zijn leven is kortstondig *(Ps 103:15-16; Js 40:6-8; 1Pt 1:24)*.

Het leven gaat snel voorbij | *verzen 7-12*

7 *Want wij vergaan door Uw toorn,*
door Uw grimmigheid worden wij door schrik overmand.
8 *U stelt onze ongerechtigheden voor Uw [ogen],*
onze verborgen [zonden] in het licht van Uw aangezicht.
9 *Want al onze dagen gaan voorbij door Uw verbolgenheid,*
wij brengen onze jaren door als een gedachte.
10 *De dagen van onze jaren: daarin zijn zeventig jaren,*
of, als wij zeer sterk zijn, tachtig jaren,
maar het beste daarvan is moeite en verdriet,
want het wordt snel afgesneden en wij vliegen heen.
11 *Wie kent de kracht van Uw toorn*
en Uw verbolgenheid, [wie weet] hoezeer U te vrezen bent?
12 *Leer [ons] zó onze dagen tellen,*
dat wij een wijs hart verkrijgen.

De dood is een natuurlijk proces, maar niet iets dat God tijdens de schepping in gedachten had. Het is Gods oordeel *(vers 7)* over de zonde *(vers 8)*. De dood is door de zonde in de wereld gekomen en is het loon dat God aan de zonde heeft verbonden *(Rm 5:12; 6:23; Gn 2:17)*. Mozes heeft tijdens de hele woestijnreis van veertig jaar allen zien sterven die bij de uittocht twintig jaar en ouder waren, behalve Jozua en Kaleb. Mirjam en Aäron zijn daarbij inbegrepen. En ook Mozes zelf mocht het beloofde land niet ingaan vanwege zijn zonde.

Door Gods toorn over hun ongeloof zijn zij vergaan *(vers 7; Nm 14:28-29)*. Het is een lange, verschrikkelijke reis geweest, met elke dag een aantal doden. Elk sterfgeval is een blijk van Gods grimmigheid, waardoor zij door schrik overmand worden. Het gaat er niet om hoelang een mens leeft, maar dat zijn einde het gevolg is van de toorn van God. Dat geldt voor iedereen *(vgl. Rm 3:23)*, maar in het bijzonder voor het volk tijdens de woestijnreis.

Elk sterfgeval heeft hen aan hun *"ongerechtigheden"* herinnerd *(vers 8)*. Zij zeggen ervan dat God die voor Zijn ogen stelt als de reden van Zijn doodsoordeel. God kan niet doen of er geen zonde is begaan. Hij ziet ze voortdurend en handelt ermee naar de eis van Zijn heiligheid. Ook hun verborgen zonden stelt Hij in het licht van Zijn aangezicht. Er is niets voor Hem verborgen *(Jr 16:17; Hb 4:13)*. Zijn licht maakt alles openbaar, niets kan zich daarvoor verbergen. Als de Heer Jezus terugkomt naar de aarde als Rechter, zullen *"Zijn ogen als een vuurvlam"* zijn die dwars door ieder mens heen kijken *(Op 1:14b)*.

Want Mijn ogen zijn [gevestigd] op al hun wegen. Ze zijn voor Mijn aangezicht niet verborgen en hun ongerechtigheid kan zich niet voor Mijn ogen verhullen. (Jr 16:17)

Vers 7 en *vers 9* lopen parallel. Daardoor vormen de *verzen 7-9* een piramide, waarbij *vers 8* het hoogtepunt is. Dit is een literair hulpmiddel om *vers 8* te onderstrepen en te benadrukken. De boodschap is duidelijk: ons kortstondige leven moet ons wakker schudden, opdat wij ons bewust worden van onze zondigheid, ook de zonden die in het verborgen zijn gedaan, want voor God is er niets verborgen.

Zo gaan al hun dagen voorbij door Gods verbolgenheid *(vers 9)*. Al hun dagen, geen dag uitgezonderd, dragen ze vanwege hun ongerechtigheden Gods verbolgenheid. Ze brengen hun jaren door met de snelheid van *"een gedachte"*. Dit is het kortstondige, ellendige leven van de sterfelijke mens

die zich bewust is dat hij mens is en dat God alleen God is. Het woord ‘gedachte’ betekent eigenlijk een zucht, een kreun. Het betekent niet alleen ‘kortstondig’, het betekent ook dat je er moe, ja moedeloos van wordt. Er wordt een zucht van moedeloosheid geslaakt. Het is zoals Jakob het tegen de farao zegt: *“Weinig [in getal] en [vol] kwaad zijn mijn levensjaren geweest” (Gn 47:9)*.

Het aaneenrijgen van dagen gaat voor de mens gemiddeld *“zeventig jaren”* door *(vers 10)*. *Vers 10* is een onderstreping van *vers 9*. Beide verzen gaan over ‘dagen’ en ‘jaren’: ‘dagen’ benadrukken de kortheid van het leven, ‘jaren’ benadrukken de langdurige moeiten van het leven. Na zeventig jaren valt het doek voor de mens. Als hij *“zeer sterk”* is, kan hij zelfs nog een aantal dagen doorleven, zodat hij *“tachtig jaren”* kan leven.

Zeventig jaar is niet lang en die tien jaar extra is nou ook geen eeuwigheid. Hij doet zijn uiterste best om van de jaren die hem gegeven zijn, te genieten. Maar wat levert het helemaal op? De eerlijke conclusie moet zijn: zelfs *“het beste daarvan is moeite en verdriet”*. Het ‘beste’ zijn de dingen waarvan hij nog enig plezier heeft gehad, wat dat ook mag zijn, maar waarvan hij nooit echte voldoening heeft gekend.

Dan is het ineens voorbij, afgelopen, het is *“snel afgesneden”*. *“En wij vliegen heen”* wil zeggen dat het leven is weggevlogen alsof het kaf is dat door de wind wordt weggeblazen. Vraag je aan een bejaarde hoe zijn of haar leven is geweest, dan krijg je bijna altijd hetzelfde antwoord: het is zo voorbij.

Prediker stelt het leven voor als een waardevolle gouden oliehouder die met een zilveren koord is opgehangen aan de hemel *(Pr 12:6)*. Hij is met boven, de hemel, verbonden. Het leven is verbonden met God. Hij heeft de mens zijn levensadem gegeven. Als echter het zilveren koord verwijderd wordt, als het breekt, stort de gouden oliehouder ter aarde en wordt onherstelbaar verbrijzeld. Het levenslicht is volledig gedoofd. Na afloop van het leven volgt de ontmoeting met God. De mens wordt opgeroepen zich daarop voor te bereiden: *“Maak u gereed om uw God te ontmoeten” (Am 4:12)*.

Voordat de psalmist verdergaat met het laatste gedeelte, zijn gebed tot God om het werk van zijn handen te bevestigen *(verzen 13-17)*, trekt hij eerst in de *verzen 11-12* de lering en conclusie uit wat hij in de *verzen 3-10* van God heeft gezien. Dit houdt voor ons een belangrijke les in, namelijk dat

wij, voordat we naar de wil van God kunnen bidden, Hem eerst moeten leren kennen.

Wie kent *"de kracht"* van Gods *"toorn en ... verbolgenheid"* waarmee hij het leven van mensen beëindigt, of ze nu sterk of zwak, eenzaam of talrijk, arm of rijk zijn *(vers 11)*? Geen mens kent die. Hetzelfde antwoord geldt voor de vraag of iemand weet *"hoezeer"* God *"te vrezen"* is. Geen mens weet het. Of toch wel Iemand, namelijk de Heer Jezus. Hij heeft de toorn van God ondervonden als het oordeel over de zonden van ieder die in Hem gelooft. Hij is in het vuur van Gods oordeel geweest, echter zonder erdoor verteerd te worden.

De bedoeling van deze vragen is om de mens tot nadenken aan te zetten. Hij moet zijn nietigheid en de leegheid van zijn leven overdenken. Daardoor moet hij tot het besef komen dat hij gedurende zijn kortstondige en moeitevolle leven onder het oordeel en de toorn van God over de zonde leeft. Hij moet oog krijgen voor het verband dat er tussen zonde en sterfelijkheid is. Dat moet hem naar God toe drijven, om Hem te zoeken en gereed staan om Hem, zijn Schepper, te ontmoeten.

Het tekent de dwaasheid van de mens. Wie de kracht van Gods toorn en verbolgenheid kent, zal zich ogenblikkelijk met berouw over zijn zonden tot God bekeren. Gods verbolgenheid over de zonde is groot. Tot wie dat doordringt, zal zich realiseren hoezeer God te vrezen is. En daarin ligt het begin van de wijsheid *(Sp 1:7; 9:10)*, een wijsheid die zich buigt voor de rechtvaardige toorn en verbolgenheid van God over de zonde.

Een dwaas zegt in zijn hart: Er is geen God *(Ps 14:1a)*. Dat wil niet zeggen dat hij een atheïst is; het wil wel zeggen dat hij in de praktijk van zijn leven geen rekening houdt met de levende God. Mozes is geen dwaas. Hij is wijs, hij heeft een wijs hart. Hij vreest God. Hij vraagt aan God om Zijn volk te leren hun dagen zó te tellen, dat ze zich ervan bewust worden hoe snel hun dagen voorbijgaan *(vers 12)*.

God alleen kan dat onderwijs geven, zodat zij het juiste zicht, Zijn zicht, op het leven krijgen, dat het zo kort is. Het accentueert het enorme verschil tussen de eeuwige God en de eindige mens. Wie zich dat bewust wordt, verkrijgt *"een wijs hart"*. Een wijs hart richt zich op God, Die elke dag met Zijn zorg voor hem bezig is *(vgl. Mt 28:20)*.

Bevestig het werk van onze handen | *verzen 13-17*

> 13 *Keer terug, HEERE, hoelang [nog]?*
> *Laat het U berouwen over Uw dienaren.*
> 14 *Verzadig ons in de morgen met Uw goedertierenheid,*
> *dan zullen wij juichen en verblijd zijn, tijdens al onze dagen.*
> 15 *Verblijd ons overeenkomstig de dagen [waarin] U ons verdrukt hebt,*
> *[overeenkomstig] de jaren [waarin] wij het kwade gezien hebben.*
> 16 *Laat Uw werk aan Uw dienaren gezien worden,*
> *Uw glorie over hun kinderen.*
> 17 *De lieflijkheid van de Heere, onze God, zij over ons;*
> *bevestig het werk van onze handen over ons,*
> *ja, het werk van onze handen, bevestig dat.*

Mozes is de mond van het overblijfsel dat de les van het leven heeft geleerd. Mozes heeft de les geleerd gedurende de veertigjarige woestijnreis en is wijs geworden. Het gelovig overblijfsel van Israël zal die les leren gedurende de grote verdrukking door de antichrist en de tuchtiging van God door middel van de profetische Assyriër die daarop volgt.

Mozes is wijs geworden en daarom bidt hij met vrijmoedigheid tot de *"HEERE"* en vraagt Hem: *"Keer terug"* (*vers 13*). Het is de oproep tot de HEERE om erbarming. Dit is het omgekeerde van wat God in *vers 3* heeft gezegd tegen de mensenkinderen. Ware wijsheid doet een beroep op God om in genade terug te komen op Zijn doodsoordeel en in genade terug te keren tot Zijn volk. Juist de sterfelijkheid van het volk maakt het noodzakelijk dat God Zich ermee verbindt. Anders is er geen hoop.

Het overblijfsel heeft zich bekeerd, het is teruggekeerd tot God. Daarom kan het God vragen of Hij nu naar hen terug wil keren. Dit is in overeenstemming met de belofte die God in *Zacharia 1* geeft: *"De HEERE is zeer toornig geweest op uw vaderen. Daarom, zeg tegen hen: Zo zegt de HEERE van de legermachten: Keer terug naar Mij, spreekt de HEERE van de legermachten, dan zal Ik naar u terugkeren, zegt de HEERE van de legermachten"* (*Zc 1:2-3*).

Die hoop op terugkeer klinkt door in de vraag *"hoelang [nog]?"* Het duurt al zo lang dat God Zich – terecht – van Zijn volk heeft teruggetrokken. Mozes vraagt in grote nederigheid en tegelijk met grote aandrang of God berouw wil hebben over het oordeel dat Hij over Zijn dienaren heeft

moeten brengen. Berouw hebben betekent hier dat God terugkomt op Zijn beslissing om het volk uit te roeien *(Ex 32:10)*. De pleitgrond is wat de HEERE Zelf heeft gezegd *(Dt 32:36; vgl. Ps 135:14)*. Zij zijn toch *"Uw dienaren?"* Dat geeft aan hoezeer ze afhankelijk zijn van Hem én bereidwillig zijn geworden om Hem te dienen.

Vervolgens vraagt Mozes of de HEERE voor het volk een nieuwe dag in hun geschiedenis wil laten aanbreken *(vers 14)*. Die dag moet beginnen met de *"goedertierenheid"* van de HEERE. Goedertierenheid, *chesed*, is de trouw van de HEERE aan Zijn verbond, de zegeningen die Hij geeft op grond van dat verbond. Hij kan die niet geven op grond van het oude verbond, dat wil zeggen op grond van werken van de wet. Hij kan ze alleen geven op grond van het nieuwe verbond, dat wil zeggen op grond van het vergoten bloed van Christus, het bloed van het nieuwe verbond. Dat bloed is zo rijk, dat de zegeningen ervan niet alleen naar Israël stromen, maar ook naar de gelovigen van het Nieuwe Testament, de gemeente van de levende God *(2Ko 3:6-18)*.

Als het overblijfsel met de zegeningen van het nieuwe verbond *"in de morgen"* – dat wil zeggen dat er een nieuwe dag is aangebroken, de dag van het vrederijk – door Hem wordt verzadigd, zal dat de hele dag zo blijven ofwel gedurende de hele tijd van het vrederijk. Het zal zijn als het manna dat het volk ook elke morgen in de woestijn heeft gekregen als voedsel voor de hele dag en waarvan ze hebben mogen eten tot verzadiging toe *(Ex 16:21a)*.

Het gevolg is dat zij zullen *"juichen en verblijd"* zullen zijn tijdens al hun dagen. Dit staat tegenover *"al onze dagen"* die voorbijgaan door de verbolgenheid van God *(vers 9)*. Elke dag van het leven zal dan gevuld zijn met gejuich en blijdschap over alle gunstbewijzen van God. Net als in de *verzen 9-10* is er hier sprake van 'dagen' en 'jaren'. Dagen spreken van kwantiteit en jaren van kwaliteit.

Mozes vraagt aan God om hen te verblijden overeenkomstig de dagen dat Hij hen heeft verdrukt *(vers 15)*. De verdrukking waaronder ze hebben gezucht, is door God over hen gebracht. Dat weet en erkent Mozes. God alleen kan dat veranderen. Daarom vraagt hij of God de jaren van kwaad die Hij over hen heeft gebracht wil compenseren met jaren van blijdschap.

De dagen en jaren van blijdschap moeten net zo goed van God komen als de dagen van verdrukking van Hem zijn gekomen.

Mozes vraagt hier in bescheidenheid. Wat God geeft, gaat ver uit boven wat hij vraagt. Wat Hij geeft, laat de dagen van verdrukking en de jaren van kwaad vergeten, er zal niet meer aan gedacht worden *(Js 65:17)*. We zien bijvoorbeeld bij Job dat hij na zijn lijden het dubbele terugkrijgt van wat hij heeft verloren *(Jb 42:10,12; 1:3; vgl. Js 61:7; Zc 9:12)*. Voor ons is alles nog rijker. Wij mogen weten dat *"de kortstondige lichtheid van onze verdrukking ... voor ons een uitermate uitnemend, eeuwig gewicht van heerlijkheid"* bewerkt *(2Ko 4:17; Rm 8:18)*.

Want zie, Ik schep een nieuwe hemel
en een nieuwe aarde.
Aan de vorige dingen zal niet [meer] gedacht worden,
ze zullen niet [meer] opkomen in het hart. (Js 65:17)

De laatste vragen van Mozes aan God gaan over Gods werk, *"Uw werk"*, en hun werk, *"het werk van onze handen"*. Hij begint met Gods werk aan Zijn dienaren *(vers 16)*. God is voortdurend bezig Zijn dienaren te vormen. Zijn doel is dat Hij Zichzelf in hen herkent. Waar Gods werk wordt gezien, wordt Zijn glorie gezien. Mozes vraagt of de *"glorie"* van de HEERE ook over *"hun kinderen"*, dat is de volgende generatie, gezien zal worden.

Daarvoor moet uit het leven van de dienaren en hun kinderen alles worden weggedaan wat verhindert dat Hij in hun leven zichtbaar wordt. Hij zal dat werk voltooien. Het resultaat zal voor iedereen zichtbaar worden als Hij de Heer Jezus en al de Zijnen met Hem naar de aarde zendt *(Fp 1:6,10-11)*.

Met de vraag dat *"de lieflijkheid van de Heere, onze God"* over hen zal zijn, vraagt Mozes naar de komst van de Messias *(vers 17)*. Bij Zijn komst wordt niet alleen Gods werk zichtbaar, maar komt *"de lieflijkheid van de Heere"* over Zijn volk. Gods lieflijkheid is niet alleen iets om zich in te verheugen, maar is ook een krachtig motief om voor Hem te werken. Het antwoord van God vinden we in *Psalm 91*.

Als we bedenken wat Hij allemaal voor ons heeft gedaan, dan zullen we alles doen wat Hij van ons vraagt en Hem betrekken bij alles wat we doen. We zullen Hem om Zijn zegen over ons werk vragen als bevestiging van Zijn instemming ermee. Daarbij is tegelijk het besef dat wat wij doen, alleen goed is als God het werk van onze handen bevestigt *(Ps 127:1)*.

We zullen ook beseffen dat de werken die wij mogen doen, werken zijn die Hij *"tevoren heeft bereid, opdat wij daarin zouden wandelen" (Ef 2:10)*. Dit besef en het verlangen naar Zijn bevestiging is zo groot, dat het verzoek om bevestiging wordt herhaald, waarbij de herhaling wordt voorafgaan door een nadrukkelijk *"ja"*.

Psalm 91

Inleiding

De aanhaling van de *verzen 11-12* in het Nieuwe Testament laat zien dat het in deze psalm over de Heer Jezus gaat *(Mt 4:5-6)*. In de vorige psalm, *Psalm 90*, wordt de vergankelijkheid van de eerste mens in contrast met de eeuwige God beschreven. Dit wordt uitgebeeld door het sterven van het volk Israël in de woestijn. In *Psalm 91* wordt de volkomen overgave aan God van de Heer Jezus, de tweede Mens, beschreven. Hij is de ware Jozua, Die het overblijfsel in het beloofde land brengt.

Toen nam de duivel Hem mee naar de heilige stad en liet Hem op de dakrand van de tempel staan en zei tot Hem: Als U Gods Zoon bent, werp Uzelf dan naar beneden; want er staat geschreven: 'Zijn engelen zal Hij bevel geven aangaande U, en zij zullen U op [de] handen dragen, opdat U niet misschien Uw voet aan een steen stoot'. (Mt 4:5-6)

Na de zwakke, sterfelijke mens van *Psalm 90* op wie de toorn van God rust, zien we in deze psalm de volmaakte Mens naar Wie God met grote vreugde kijkt. Christus is de volmaakt afhankelijke tweede Mens in tegenstelling tot de vergankelijke mens. Daarin is Hij een voorbeeld voor het overblijfsel dat gespaard zal worden tijdens de grote verdrukking en tijdens het oordeel en de gramschap van God.

In de *verzen 1-13* zijn afwisselend de psalmist en het overblijfsel aan het woord. Dat blijkt uit het afwisseling van de persoonsvormen 1e, 2e en 3e persoon:

Vers 1	De psalmist.
Vers 2	De Messias als Voorbeeld voor het overblijfsel.
Verzen 3-8	De psalmist spreekt tot de Messias.
Vers 9a	De Messias als Voorbeeld voor het overblijfsel.
Verzen 9b-13	De psalmist.
Verzen 14-16	De HEERE over de Messias.

Schuilplaats en schaduw | *vers 1*

1 *Wie in de schuilplaats van de Allerhoogste is gezeten,*
zal overnachten in de schaduw van de Almachtige.

De psalm begint met een prachtige uitspraak van de psalmist die als een geloofsbelijdenis klinkt. Het is een waarheid die we in het leven van Christus zien en die ook geldt voor het gelovig overblijfsel dat Christus als Voorbeeld heeft en navolgt. Deze geloofsbelijdenis geeft tevens het thema van deze psalm aan. Het overblijfsel is als het ware veilig en verzegeld te midden van de gevaren van de grote verdrukking en de oordelen van God.

God wordt hier voorgesteld als *"de Allerhoogste"* en *"de Almachtige"*. De naam 'Allerhoogste' is de naam van God in het vrederijk. Daarvan hebben we in de ontmoeting van Melchizedek met Abraham een beeld *(Gn 14:18-22)*. Wat dan door iedereen wordt gezien, is nu al waar voor de gelovige die door een tijd van zware beproeving heen gaat. Daarom zal hij gaan zitten *"in de schuilplaats van de Allerhoogste"*.

God is ook 'de Almachtige', wat de garantie betekent dat Hij al Zijn beloften waarmaakt. Met die naam heeft Hij Zich aan Abraham, Izak en Jakob, aan wie Hij Zijn beloften heeft gedaan, bekendgemaakt *(Gn 17:1; 28:3; 35:11; Ex 6:2)*. Van de vervulling van de beloften lijkt niet veel terecht te komen. Wie echter overnacht *"in de schaduw van de Almachtige"*, twijfelt er geen moment aan dat de vervulling komt.

De geweldige zekerheid van dit eerste vers geldt voor iedere gelovige zonder uitzondering. Iedere gelovige die dit doet, zal het ervaren. Het geldt in volmaaktheid voor de Heer Jezus als Mens op aarde. Hij heeft tijdens Zijn hele leven op aarde *"in de schuilplaats van de Allerhoogste ... gezeten"*. 'Zitten' geeft rust aan, zich thuis voelen. Hij heeft daardoor de nacht, waarin de wereld verzonken was, doorgebracht *"in de schaduw van de Almachtige"*.

Het gelovig overblijfsel zal deze ervaring opdoen in de grote verdrukking. Wij, nieuwtestamentische gelovigen, in wie de Geest van Jezus woont, mogen God als Vader kennen. Als Vader is Hij voor ons de Allerhoogste en Almachtige. Wij mogen bij de Vader schuilen voor gevaar en in Zijn schaduw overnachten in de duisternis waarin de wereld gehuld is.

Een *"schuilplaats"* biedt bescherming tegen allerlei gevaren. Hierbij ligt de nadruk op de vijandige omgeving. De *"schaduw"* brengt dicht bij de Persoon van Wie de schaduw is. 'Schaduw' is een Hebreeuwse uitdrukking voor 'bescherming' *(vgl. Kl 4:20)*. 'De schaduw' zien we ook in de vleugel van een vogel waaronder zij haar jongen verbergt en warm houdt *(verzen 3-4; vgl.*

Ps 17:8; 36:8; 57:2; 63:8). Hier staat de gedachte aan de Beschermer en Zijn zorg voor de Zijnen meer op de voorgrond. Diegene die woont in de schuilplaats van de Allerhoogste, mag tegen God zeggen: *"Mijn God" (vers 2)*.

De grote bemoediging van dit vers is een inleiding op de hele psalm. De psalm zal deze bemoediging nader illustreren. Hij beschrijft de omstandigheden die de gelovige ertoe brengen zijn schuilplaats bij de Allerhoogste te zoeken en de schaduw van de Almachtige te ervaren.

Bescherming in gevaren | *verzen 2-8*

> 2 *Ik zeg tegen de HEERE: Mijn toevlucht en mijn burcht,*
> *mijn God, op Wie ik vertrouw!*
> 3 *Want Híj zal u redden van de strik van de vogelvanger,*
> *van de zeer verderfelijke pest.*
> 4 *Hij zal u beschutten met Zijn vlerken,*
> *onder Zijn vleugels zult u de toevlucht nemen,*
> *Zijn trouw is een schild en een pantser.*
> 5 *U zult niet vrezen voor het beangstigende van de nacht,*
> *voor de pijl die overdag aan komt vliegen,*
> 6 *voor de pest, die in het donker rondgaat,*
> *voor het verderf dat midden op de dag verwoest.*
> 7 *[Al] zullen er duizend vallen aan uw zijde*
> *en tienduizend aan uw rechterhand –*
> *bij u zal het [onheil] niet komen.*
> 8 *Slechts met uw ogen zult u het aanschouwen,*
> *u zult de vergelding aan de goddelozen zien.*

In *vers 2* horen we een Persoon, namelijk Christus Zelf, Die persoonlijk antwoord geeft op wat de psalmist in *vers 1* zegt. In navolging van Hem zal iedere individuele gelovige van het overblijfsel van Israël zo antwoorden. Ook de schrijvers en de lezer van dit commentaar zullen ieder persoonlijk dit antwoord moeten kunnen geven.

Het begint met het uitspreken van een openlijke belijdenis, een hardop uitgesproken verklaring. Het is de uiting van wat in het hart leeft. De gelovige zegt *"tegen de HEERE: Mijn toevlucht en mijn burcht, mijn God, op Wie ik vertrouw!"* Wie dit met heel zijn hart kan zeggen, zal als het ware automatisch de ervaring van *vers 1* opdoen.

Het is persoonlijk, 1[e] persoon enkelvoud, *"mijn"* en *"ik"*. Dit is volmaakt waar bij Christus. Hij is daarin een voorbeeld zowel voor het gelovig overblijfsel van Israël in de toekomst als voor ons. Het onderwijs van geloofsvertrouwen is nooit collectief, het is persoonlijk. We zien het bijvoorbeeld in de gelijkenis van de vijf wijze en de vijf dwaze maagden: je kunt geen olie geven aan een ander *(Mt 25:1-11).* Zo kun je wat het geloof betreft ook niet steunen op het geloof van een ander.

Drie keer gebruikt hij het woord *"mijn"*. Dit spreekt van een persoonlijke relatie met *"de HEERE"*, *Jahweh*, de God van het verbond met Zijn volk. Hij is, zo zegt hij, *"mijn toevlucht en mijn burcht"*. Een 'toevlucht' is een tijdelijke schuilplaats bij direct gevaar voor de tijd van het gevaar *(vgl. 1Sm 22:3-4)*. Een 'burcht' is een schuilplaats vanwege voortdurend gevaar. Het Hebreeuwse woord *matsuda* verwijst naar een veilige plek tussen de rotsen. Het gaat hier niet om een bepaald bouwwerk dat je kunt verdedigen. Het is een natuurlijke bergvesting *(vgl. Ps 71:3)*. De beide schuilplaatsen versterken elkaar. Ze geven de ondoordringbare bescherming en de onoverwinnelijke kracht tegen de aanval van iedere vijand weer.

Dit is *"mijn God, op Wie ik vertrouw"*. Wat een rust en veilige geborgenheid spreekt er uit deze belijdenis. We kunnen wel spreken van een openlijke proclamatie van Gods beschermende kracht tegenover alle mogelijke vijanden en beproevingen. Er is geen sterkere bescherming, rust en veiligheid denkbaar dan zich bewust te zijn van een persoonlijke relatie met God in volkomen vertrouwen op Hem. Wat kan iemand die in deze relatie leeft nog in de war of vertwijfeling brengen?

Ook *vers 2* is, evenals *vers 1*, volmaakt waar van de Heer Jezus tijdens Zijn hele leven op aarde. Hij is op aarde gekomen om als Messias door Zijn volk te worden aangenomen. Maar Hij is gehaat en verworpen. Zijn reactie daarop is wat dit vers zegt. Hij zegt als Mens tegen de HEERE, *Jahweh*, dat Die Zijn toevlucht en Zijn burcht is. Hij zegt tegen God *"Mijn God"*, Hij leeft in nauwe gemeenschap met Zijn God. Hij kent God als Degene op Wie Hij volkomen kan vertrouwen in alles wat Hij doet.

We horen de Heer Jezus als Messias van Zijn aardse volk tot de HEERE als Zijn God spreken. We horen in navolging van Hem het gelovig overblijfsel tot de HEERE spreken. Wij, die het nieuwtestamentische volk van God

zijn, de gemeente, spreken tot de Vader. Dat doen we ook in navolging van de Heer Jezus, want Hij is ook de Zoon van de Vader. Hij heeft ons door Zijn werk op het kruis in die relatie gebracht *(Jh 20:17)*. Wie God als de HEERE voor Zijn aardse volk is, is God als Vader voor Zijn hemelse volk.

Jezus zei tot haar: Raak Mij niet aan, want Ik ben nog niet opgevaren naar Mijn Vader; maar ga heen naar Mijn broeders en zeg hun: Ik vaar op naar Mijn Vader en uw Vader en [naar] Mijn God en uw God. (Jh 20:17)

Vanaf *vers 3* horen we het antwoord op het vertrouwen dat de Messias in Zijn God heeft uitgesproken. Het antwoord is een opsomming van bescherming tegen allerlei vormen van kwaad. De HEERE Zelf – *"Híj"*, met nadruk – zal Hem *"redden van de strik van de vogelvanger" (vers 3)*. Dit antwoord geldt ook voor de gelovige die deze verklaring heeft uitgesproken. In het bijzonder is dit gedeelte bedoeld ter bemoediging van het overblijfsel van Israël dat tijdens de laatste jaarweek waarover Daniël spreekt *(Dn 9:27)* een zeer moeilijke periode en zware vervolging zal moeten doormaken.

Dat het speciaal om de Messias gaat, blijkt, zoals al in de inleiding op de psalm is opgemerkt, uit wat er in de *verzen 11-12* wordt gezegd. Hoe vaak hebben mensen onder influistering van de duivel geprobeerd Hem als een vogel in een strik te vangen *(Mt 22:15; Mk 12:13; Lk 20:26)*. Het is allemaal mislukt omdat Hij op Zijn God heeft vertrouwd.

Dat Hij ten slotte is gevangengenomen en zelfs gedood, heeft niet met een falende bescherming te maken, maar met het plan van God. Dat gaat door, juist door de gevangenneming en het vermoorden van de Messias. Gods bedoelingen met de Zijnen kunnen nooit door welke strik ook ongedaan worden gemaakt. Het is een valstrik, een vangnet waarbij gebruikgemaakt wordt van een lokaas *(vgl. Am 3:5)*. Het is verraderlijk, maar de HEERE geeft uitredding zelfs van deze gevaarlijke valstrik *(Ps 124:7-8)*.

Op dezelfde wijze zal Hij de gelovige redden van mensen die erop uit zijn om hem uit te schakelen *(vgl. Ps 38:13)*. God zorgt ervoor dat het getuigenis aangaande Hem blijft doorgaan door de Zijnen te beschermen. Ook als zij gevangengenomen worden, zijn ze geen prooi van de vijand. Die kan wel de handen boeien, maar niet het Woord van God *(2Tm 2:9)*. God bevrijdt van de strik van de kwade bedoelingen. Mensen kunnen wel het lichaam kwaad doen en zelfs doden, maar niet Gods plan tenietdoen. Tegen wil en dank helpen ze eraan mee dat te vervullen.

God heeft Hem ook gered *"van de zeer verderfelijke pest"*. De pest – een zeer besmettelijke, levensgevaarlijke ziekte – wordt door God als een oordeel gegeven aan mensen die tegen Hem opstaan. Dit onzichtbare oordeel is tegelijk een oproep van God om tot Hem terug te keren.

Maar God heeft de Messias van de zeer verderfelijke pest gevrijwaard omdat Hij op Hem heeft vertrouwd. Zo is God ook de gelovige altijd nabij als de *"zeer verderfelijke"*, dodelijke plaag, hem bedreigt. Ook hier geldt dat een mens wel door een zware ziekte geveld kan worden, maar dat dit Gods bedoelingen op geen enkele wijze dwarsboomt.

De Heer Jezus heeft zieken genezen en daarbij die ziekte Zelf op Zich genomen. Hij is niet ziek geweest, maar heeft Zich wel met zieken vereenzelvigd *(Mt 25:36a,40)*. Daarmee heeft Hij uitvoering gegeven aan Gods plan, want zo heeft Hij een van de profetieën over Hem vervuld *(Mt 8:16-17)*. De bron ervan, de zonde, heeft Hij op het kruis weggenomen door tot zonde te worden gemaakt. De gevolgen van de zonde, waaronder ziekte, neemt Hij soms weg of Hij helpt ons die te dragen.

De beschutting van God van Zijn uitverkoren Messias en ook van Zijn uitverkoren volk wordt vergeleken met een vogel die haar jongen onder haar vlerken beschut voor dreigend gevaar *(vers 4)*. Tot die beschutting neemt de Messias en nemen de Zijnen de toevlucht. Ze gaan onder Zijn beschermende vleugels zitten *(vgl. Ru 2:12; Mt 23:37)*. Zijn bescherming bestaat uit *"Zijn trouw"*. Hij is trouw aan Zijn verbond. Voor het gelovig overblijfsel, en voor ons, is Zijn trouw gebaseerd op het bloed van het nieuwe verbond. God is trouw op grond van het werk van Christus *(vgl. 1Jh 1:9)*.

Elke aanval van de vijand is bedoeld om de gelovige ertoe te brengen Gods trouw, of betrouwbaarheid, of waarheid in twijfel te trekken. Dat is sinds het paradijs altijd de tactiek van de vijand geweest. Hij is daar bij Eva in geslaagd en zo is de zonde in de wereld gekomen.

Wie echter onder Gods vleugels de toevlucht heeft genomen, zal geen moment twijfelen aan Zijn trouw. Gods zachte vleugels waaronder hij geborgen, veilig en warm zit, hebben tegenover de aanvallen van de vijand de kracht van *"een schild en een pantser"*. Ze zijn ondoordringbaar voor zijn infiltraties, of ze nu sluw of gewelddadig zijn. Het schild is niet een klein schild, maar een groot schild waarachter je lichaam veilig is. Het pantser is

meer een omringende beschutting, een veilig en beveiligd gebied waar je gemeenschappelijk veilig bent. Het is een bolwerk.

De *verzen 5-6* gaan over diverse dagdelen. Er is sprake van de nacht, de dag, het donker en midden op de dag. Het omvat een etmaal en wil zeggen: altijd. We hoeven geen moment van de dag of de nacht bang te zijn voor het onbekende, voor wat ons te wachten staat, wat ons aan leed en verdriet kan overkomen. In de nacht heb je te maken met onzichtbare gevaren, overdag met zichtbare gevaren *(vers 5)*. De pest is onzichtbaar, terwijl het verderf door zijn verwoestingen zichtbaar is *(vers 6)*.

De nacht maakt alles onherkenbaar en heeft iets beangstigends. Wie in de nacht op weg moet, is bang voor de gevaren die in het donker verborgen liggen. Zij die onder Gods vleugels zijn, krijgen de toezegging dat ze niet zullen vrezen voor wat in de toekomst verborgen ligt. Wie op God vertrouwt, wandelt in het licht, terwijl het in de wereld nacht is.

Niet alleen de nacht herbergt plotseling opduikend leed. In de toepassing kunnen we denken aan laster die achter onze rug over ons wordt verspreid. Er kunnen ook overdag zichtbare dingen gebeuren die ons beschadigen. Zo is daar *"de pijl die overdag aan komt vliegen"*. Daarbij kunnen we denken een plotselinge confrontatie met iemand die ons van iets beschuldigd waaraan we part noch deel hebben. Daar hoeven zij die bij God schuilen ook niet bang voor te zijn. God is erbij, daarom raken zij niet opgewonden of overstuur. Ze geven het met een gerust hart over aan God. Hij hoort het en zal er op Zijn tijd rechtvaardig mee handelen *(1Pt 2:23b)*.

Dan wordt opnieuw *"de pest"* genoemd *(vers 6; vers 3)*, nu als een ziekte *"die in het donker rondgaat"*. Hier gaat dreiging van uit. Hij is er, maar het is onbekend wanneer hij toeslaat. Ook is er de dreiging van *"het verderf dat midden op de dag verwoest"*. Dit is een openlijke, zichtbare dreiging. Deze twee bedreigingen zullen hen niet bang maken omdat zij op God vertrouwen.

Wat ook vrees kan veroorzaken, is massale sterfte van mensen direct om hen heen *(vers 7)*. Zoals het volgende vers zegt, betreft het goddelozen. Het gaat hier om de tuchtigende hand van God over Israël wanneer de antichrist aan de macht is. Als de goddelozen door God worden gestraft met allerlei plagen, is er de verzekering dat dit onheil niet bij de verzegelde

Godvrezenden zal komen. Zij blijven ongedeerd *(vgl. Op 7:3)*. Dat maakt het wonder van Gods bescherming groot.

Alleen hun ogen zullen er deel aan hebben, want die zullen het aanschouwen *(vers 8; vgl. Js 66:24)*. In de plagen die de goddelozen dodelijk treffen, zien zij Gods vergelding aan hen *(vgl. Ps 37:34)*. God vergeldt de goddelozen voor wat ze vanwege hun goddeloze gedrag verdienen. Het kan nu nog zo lijken, dat de goddelozen ongestoord hun gang kunnen gaan en steeds goed wegkomen. Wie op God vertrouwen, weten dat het moment van vergelding komt wanneer God rechtvaardig zal oordelen *(vgl. Op 6:10-11)*.

Bescherming van de Messias | *verzen 9-13*

> 9 *Want U, HEERE, bent mijn toevlucht.*
> *De Allerhoogste hebt u [tot] uw woning gemaakt.*
> 10 *Geen onheil zal u overkomen,*
> *geen plaag zal uw tent naderen.*
> 11 *Want Hij zal voor u Zijn engelen bevel geven*
> *dat zij u bewaren op al uw wegen.*
> 12 *Zij zullen u op de handen dragen,*
> *zodat u uw voet aan geen steen stoot.*
> 13 *Op de felle leeuw en de adder zult u trappen,*
> *u zult de jonge leeuw en de slang vertrappen.*

In dit gedeelte gaat het in het bijzonder over de Messias. Eerst horen we de Messias tot de HEERE spreken *(vers 9a)*. Daarna spreekt de psalmist tot de Messias *(verzen 9b-13)*. Dat blijkt uit het feit, zoals in de inleiding is gezegd, dat de duivel deze verzen heeft aangehaald en toegepast op Christus tijdens de verzoeking in de woestijn. Dit gedeelte gaat wel speciaal over de Messias, maar het geldt ook voor het gelovig overblijfsel van Israël en we kunnen het ook toepassen op onszelf.

Met het woord *"want"* waarmee *vers 9* begint, sluit dit vers aan op het vorige gedeelte en vormt het de overgang naar het volgende gedeelte. Omdat de HEERE Zijn toevlucht is *(vers 2)*, wordt Hij beschermd tegen alle gevaren die in het vorige gedeelte zijn genoemd. Dit nieuwe gedeelte begint er ook mee dat de HEERE Zijn toevlucht is. Het is een herhaling van *vers 2*, en net als dat vers is het een inleiding op het hierna volgende gedeelte.

Omdat de HEERE Zijn toevlucht is, wordt Hij ook beschermd tegen de gevaren die in dit gedeelte worden genoemd. Altijd is de HEERE bij Hem voor bescherming en veiligheid. Dit is voor iedere gelovige het geheim van een leven zonder angst en vrees.

Zoals hierboven al is gezegd, verandert in *vers 9b* de spreker. De Messias is niet meer aan het woord, maar de psalmist die door de Geest van Christus aan de Messias beloften van God doorgeeft. Het is een herhaling en samenvatting van voorgaande beloften van de *verzen 3-8*. Bij *"de Allerhoogste"* is niet alleen een schuilplaats voor de Messias *(vers 1)*, maar Hij heeft *"de Allerhoogste"* Zelf tot Zijn *"woning gemaakt"*. Hij vindt er niet alleen bescherming, maar een thuis. Het spreekt van volkomen en ongestoorde rust. Dat is de Allerhoogste voor Hem.

Daarom kan de verzekering worden uitgesproken dat *"geen onheil"* Hem zal overkomen en *"geen plaag"* Zijn tent zal naderen *(vers 10)*. Zijn *"tent"* spreekt van Zijn tijdelijke verblijf op aarde. Hij heeft op aarde in een lichaam *"gewoond" (Jh 1:14)*, wat letterlijk betekent 'getabernakeld', dat is in een tent gewoond.

Hij is tijdens Zijn leven als Mens op aarde onaantastbaar voor enig onheil en enige plaag omdat Hij volle rust in God heeft. Een voorbeeld zien we in de storm op het meer. Hij kan tijdens de storm rustig slapen *(Mk 4:36-38a)*. Hij is niet in de storm, maar in de Allerhoogste als Zijn woning, waar geen storm kan komen, waar volkomen rust is.

De *verzen 11-12* worden door de duivel in een van zijn verzoekingen van de Heer Jezus aangehaald. Dat is als hij de Heer meeneemt naar de dakrand van de tempel *(Mt 4:5-6; Lk 4:9-12)*. Als de Heer op de dakrand van de tempel staat, zegt de duivel tegen Hem nu maar eens te bewijzen dat Hij de Zoon van God is door Zichzelf van de dakrand naar beneden te werpen.

Vers 11 begint met het woord *"want"*, waarna verteld wordt hoe de Messias voor onheil en plaag wordt bewaard. God zal namelijk Zijn engelen bevel geven om Hem op al Zijn wegen te bewaren. Die wegen zijn de wegen die God wil dat Hij gaat. Op die wegen verzekerd God Hem van Zijn bescherming door middel van Zijn engelen. God geeft hun het bevel om Hem op de handen te dragen, zodat Hij Zijn voet aan geen steen stoot *(vers 12)*.

Het woord 'stoten' betekent 'verbrijzeld worden' *(vgl. Ps 89:24)*. Het is niet maar je teen ergens tegen stoten en er een blauwe plek aan overhouden, maar struikelen op een gevaarlijke berghelling met als resultaat dat je verbrijzeld wordt door de val. Daarom zien we de toepassing van de duivel van dat vers om van de tinne van de tempel naar beneden te springen. De tinne van de tempel is de hoogste dakrand van de zuilengang die over een diepe afgrond ligt. Daarvan zou de Heer naar beneden moeten springen om daardoor aan de Joden te laten zien dat Hij de beloofde Messias is. Immers, de *"Joden begeren tekenen" (1Ko 1:22)*.

Als Hij werkelijk Gods Zoon is, zo daagt de duivel Hem uit, zal God volgens deze verzen uit *Psalm 91* Zijn engelen gebieden om Hem te bewaren. Is Hij niet het voorwerp van de verering van de engelen? De Heer ontkent niet dat deze verzen over Hem gaan. Hij weet ook dat Hij Zijn Vader om engelen kan vragen, zoals Hij bij een andere gelegenheid zegt *(Mt 26:53)*.

Of meen je dat Ik Mijn Vader niet kan bidden en Hij zal Mij dadelijk meer dan twaalf legioenen engelen terzijde stellen? (Mt 26:53)

Maar de Heer doorziet de ware betekenis van deze verzoeking. Het is in werkelijkheid een verzoeking tot zelfverheffing in de dingen die God heeft gegeven. Er is bij de Heer Jezus echter geen zoeken van Zichzelf. Hij kent het Woord ook en wel volmaakt, want Hij heeft het gegeven. Hij is, zoals deze zelfde psalm zegt, gezeten in de schuilplaats van de Allerhoogste *(vers 1)*. Dat is de plaats die Hij inneemt en daarom is er bij Hem geen enkele gedachte om God te verzoeken. Hij vertrouwt God volledig. Het is voor Hem niet nodig om God te testen of het wel waar is wat Hij heeft gezegd.

Daarbij komt nog dat de duivel zoals altijd ook hier selectief is in zijn citeren van de Bijbel. De duivel kent de Bijbel. Hij citeert uit *Psalm 91*. We kunnen er echter van op aan dat hij bij een citaat uit de Bijbel altijd verzen verdraait of slechts gedeeltelijk aanhaalt. Hier laat hij opzettelijk de woorden *"op al Uw wegen"* weg. De duivel spreekt niet over de wegen van de Heer, want Hij gaat Zijn weg in gehoorzaamheid aan God.

De aard van deze verzoeking is om de Heer te doen twijfelen aan de trouw van God. Het is een uittesten of God wel zal doen wat Hij in Zijn Woord heeft gezegd. In het antwoord dat de Heer geeft – dat net als bij de andere verzoekingen uit de Schrift komt *(Dt 6:16)* –, blijkt Zijn volkomen *vertrou-*

wen op God. De Heer weerstaat de verzoeking met het Schriftwoord dat ervoor waarschuwt de Heer, Zijn God niet te verzoeken. Het is een belediging van God als we Hem niet op Zijn Woord vertrouwen, hoe misschien de omstandigheden ook lijken aan te geven dat God niet te vertrouwen zou zijn.

De duivel citeert *vers 13* van deze psalm niet. Dat vers gaat namelijk over hem en zijn volkomen en vernederende uitschakeling door de Messias. De duivel of de satan is *"de felle leeuw en de adder"* en *"de jonge leeuw en de slang"*. Hij is de brullende leeuw die door geweld indruk wil maken en wil verslinden en hij is de sluwe slang die geraffineerd wil misleiden en wil vermoorden *(Jh 8:44; 1Pt 5:8; 2Ko 11:3,14; Op 12:9)*.

De leeuw en de adder zijn levensgevaarlijke dieren die toeslaan vanuit hun schuilhoek. Onverwachts vallen ze je aan. De ene zal je verscheuren en de andere zal je vergiftigen. De ene doet het met geweldenarij en de ander met verdorvenheid. Dit zijn de twee kenmerken van deze wereld van oudsher: *"Maar de aarde was verdorven voor Gods aangezicht en de aarde was vol met geweld" (Gn 6:11)*.

De Messias overleeft niet alleen, Hij overwint. Dit geldt ook voor ieder die Hem volgt in Zijn voorbeeld om de duivel te weerstaan. Wie Zijn voorbeeld volgt, ontkomt niet alleen aan het ruwe geweld en het dodelijk gif van de tegenstander, maar bedwingt hem. Het eindresultaat zien we als de Heer Jezus de duivel zonder vorm van proces eerst in de afgrond en daarna in de hel werpt *(Op 20:1-3,10)*. De volgelingen van de Heer Jezus zijn betrokken in de uitvoering van dit vonnis. God zal *"de satan spoedig"* onder hun *"voeten verpletteren" (Rm 16:20)*.

Wat God zal doen | *verzen 14-16*

> 14 *Omdat hij liefde voor Mij opgevat heeft, [zegt God], zal Ik hem bevrijden;*
> *Ik zal hem in een veilige vesting zetten, want hij kent Mijn Naam.*
> 15 *Hij zal Mij aanroepen en Ik zal hem verhoren,*
> *in de benauwdheid zal Ik bij hem zijn,*
> *Ik zal hem eruit helpen en hem verheerlijken.*
> 16 *Ik zal hem met lengte van dagen verzadigen,*
> *Ik zal hem Mijn heil doen zien.*

In dit gedeelte spreekt God tot de Messias. Hij garandeert dat Hij het vertrouwen van de Messias op machtige wijze zal belonen. Hij doet daarvoor acht beloften aan Hem. Dit gedeelte geldt ook voor allen die door het geloof aan Christus verbonden zijn.

"Liefde ... opgevat" en *"kent Mijn Naam" (vers 14)* vormen de basis van de acht beloften van God. *"Liefde opgevat"* is één woord, *chasaq*, en betekent toegewijd.

1. God zal *"Hem bevrijden"* omdat de Messias Hem liefheeft *(vers 14a)*. De uitdrukking *"liefde ... opgevat"* houdt de kracht van de liefde in die de Messias voor Zijn God heeft en dat Hij alleen op Hem vertrouwt. In die uitdrukking is dan ook de gedachte aan 'aanhangen, Zich aan Hem vastklampen' aanwezig. Het geeft het grote vertrouwen aan dat de Messias heeft in Zijn God, Die Hij liefheeft. Daarom zal God Hem van elk gevaar dat Hem bedreigt, bevrijden en Zijn beloften aan Hem vervullen.
2. God zal *"Hem in een veilige vesting zetten"* en geeft als reden daarvoor *"want hij kent Mijn Naam" (vers 14b)*. Na de bevrijding zet Hij Hem *"in een veilige vesting"*, waardoor Hij onaantastbaar is voor aanvallen. Het gaat hier in de eerste plaats om de naam *Jahweh*, de verbondsnaam van God. Dat betekent een intieme relatie die is gebaseerd op Wie Hij is en wat Hij heeft beloofd en gedaan zoals tot uitdrukking komt in het verbond. Dat de Messias Zijn Naam kent, betekent dat Hij weet Wie God is in de volheid van Zijn eigenschappen. Het wijst op een intieme kennis door gemeenschap met Hem *(Mt 11:27a)*.
3. God zal *"Hem verhoren"*, want *"Hij zal Mij aanroepen" (vers 15a; Ps 50:15)*. Vanwege die intieme gemeenschap, van het kennen van Zijn Naam, zal de Messias Hem aanroepen. Hij zal tot niemand anders roepen, want Degene tot Wie Hij roept, zal Hem verhoren. Dit kunnen we toepassen op het roepen van de Messias in Gethsémané. En Hij is verhoord om Zijn Godsvrucht *(Hb 5:7)*.

   Hij Die tijdens Zijn dagen in het vlees met sterk geroep en tranen zowel gebeden als smekingen geofferd heeft aan Hem Die Hem uit [de] dood kon verlossen (en Hij is verhoord om Zijn Godsvrucht). (Hb 5:7)
4. God zal *"in de benauwdheid ... bij Hem zijn" (vers 15b)*. Dit is een kostbare toezegging voor de Messias, en voor ieder die in benauwdheid is, maar zijn toevlucht in God heeft. God verlaat Hem niet, maar is bij

Hem, staat naast Hem. Hij staat er niet alleen voor. Dat God bij Hem is, zorgt ervoor dat de benauwdheid geen verstikking wordt. Ook dit kunnen we toepassen op Gethsémané.

5. God zal *"Hem eruit helpen" (vers 15c)*. God is niet alleen bij Hem, maar helpt Hem uit de benauwdheid. Niet alleen Zijn tegenwoordigheid in de benauwdheid is een toezegging, maar God zegt ook Zijn hulp toe om Hem eruit te helpen. Dit kunnen we toepassen op de opstanding van de Heer Jezus.
6. God zal *"Hem verheerlijken" (vers 15d)*. Dit is wat God heeft gedaan nadat Christus is opgestaan. Hij heeft Hem opgenomen in heerlijkheid en Hem gekroond met heerlijkheid en eer *(Jh 13:31-32; Hb 2:9)*.
7. God zal *"Hem met lengte van dagen verzadigen" (vers 16a)*. De Heer Jezus is opgestaan in een onvergankelijk leven *(Hb 7:16)*. Hij heeft de dood overwonnen en zal die nooit meer zien. Integendeel, God geeft Hem als beloning *"lengte van dagen"*, dat wil zeggen dagen waaraan geen einde komt.
8. God zegt: *"Ik zal Hem Mijn heil doen zien" (vers 16b)*. Dit ziet op het eindresultaat van Gods wegen met de Messias op aarde in het vrederijk. Dan is Gods heil op aarde een feit. Dit heil zal door de Messias worden gezien en worden uitgedeeld aan allen die er deel aan hebben door het geloof in Hem.

Zo eindigt *Psalm 91* als antwoord op het probleem in *Psalm 90*. In *Psalm 90* zien we de vluchtigheid van het leven en de moeite en het lijden onder de toorn van God tijdens de woestijnreis en de grote verdrukking. In *Psalm 91* verandert de vluchtigheid van het leven in een verzadigd worden met lengte van dagen, en de moeite en het lijden veranderen in het zien van het heil van de HEERE.

We kunnen in deze acht beloften ook het verloop van het leven van de Heer Jezus zien, vanaf Zijn komst op aarde tot Zijn verheerlijking in de hemel en Zijn regering in het vrederijk. Tegelijk is dit de weg die iedere gelovige gaat door zijn verbinding met Hem. Hij is eerst die weg gegaan, zodat iedere gelovige die ook kan gaan. Het geheim van de zegen van die weg zien we in Hem: volkomen vertrouwen op God *(vgl. Js 7:9b)* met Wie Hij als Mens op aarde in een intieme relatie heeft geleefd.

Psalm 92

Inleiding

Wie de vergankelijkheid van de mens heeft gezien *(Psalm 90)* en oog heeft gekregen voor de Messias *(Psalm 91)*, voor die mens breekt de sabbatsrust aan *(Psalm 92)*. Over de betekenis van de sabbatsrust lezen we in *Hebreeën 3 en 4*. Op die dag looft de Godvrezende de goedertierenheid, *chesed*, en de trouw van de HEERE. *Psalm 92* laat ons profetisch zien wat er in het hart van het gelovig overblijfsel te vinden is. Zij *"zijn het die het Lam waar Het ook heengaat" (Op 14:4)*. Zij hebben in *Psalm 91* Christus gezien en zijn volgelingen van Hem geworden, net als de discipelen van de Heer in de evangeliën.

De psalm heeft de stijlfiguur van een chiasme, dat is een stijlfiguur die bestaat uit een herhaling met een omkering. Dit chiasme – we kunnen ook spreken van een 'piramidevorm' – geeft tegelijk de indeling van de psalm:

A. Het verlossingswerk is volbracht *(verzen 2-5)*.
  B. De gevolgen voor de antichrist en zijn volgelingen *(verzen 6-8)*.
    C. De Allerhoogste is de eeuwige HEERE *(vers 9)*.
  B. De gevolgen voor de vijandige volken *(verzen 10-12)*.
A. De gevolgen van het verlossingswerk voor de gelovigen *(verzen 13-16)*.

We zien dat door deze stijlfiguur de aandacht op het middelste vers valt:

"Maar U bent de Allerhoogste, voor eeuwig de HEERE" (vers 9).

De verheerlijking van God is het doel van de schepping. Door de zonde mist de mens de heerlijkheid van God *(Rm 3:23)*. De verlossing heeft tot resultaat dat God bovenmate wordt verheerlijkt!

Opschrift | *vers 1*

> *1 Een psalm, een lied, op de sabbatdag.*

Deze *"psalm"* is ook *"een lied"*, wat het karakter ervan als een loflied onderstreept. Het is onmogelijk om de heerlijkheid van de Heer Jezus op een kille, nuchtere, afstandelijke manier te bezien. Elk aspect van Gods heerlijkheid dat in het hart wordt opgenomen, zal tot lofprijzing en aanbidding

brengen. Dat zien we hier bij het gelovig overblijfsel van Israël. Zie ook bij *Psalm 65:1*.

Het is de enige psalm die in het opschrift *"op de sabbatdag"* heeft staan. De sabbat is de wekelijkse rustdag *(Ex 20:8-11)*. God heeft die dag aan Zijn volk gegeven om speciaal op die dag eraan te denken dat Hij op die dag heeft gerust van Zijn scheppingswerk *(Gn 2:2)* en dat ook de verlossing helemaal Zijn werk is *(Dt 5:12-15)*. De dag van de sabbat is de rustdag van Gods scheppingswerk. De volle verwerkelijking daarvan is het duizendjaar vrederijk, dat is de sabbat van Gods verlossingswerk *(Hb 4:9)*.

Op de sabbatdag rusten betekent de erkenning dat God de oorsprong van alle dingen is. Dan ziet de Godvrezende Jood af van alle eigen belangen om alleen aan God te denken en Hem te prijzen voor Wie Hij is en wat Hij heeft gedaan. Dit zal de bezigheid in het vrederijk zijn, dat wel de duizendjarige sabbat kan worden genoemd.

De sabbat is niet alleen bedoeld als een rustdag in die zin dat er geen werk gedaan wordt. Rust betekent niet niets doen. Rust betekent dat het werk is volbracht en als gevolg daarvan is er lof, dank en aanbidding. God wil ook dat Zijn volk Hem op die dag prijst en daarvoor ook samenkomt *(Lv 23:3)*. De sabbat is naar Gods oorspronkelijke bedoeling geen last, maar een lust. Die bedoeling zal in het vrederijk door Gods volk worden genoten.

Zes dagen mag er werk verricht worden, maar op de zevende dag is het sabbat, een dag van volledige rust, een heilige samenkomst. Geen enkel werk mag u doen. Het is in al uw woongebieden een sabbat voor de HEERE. (Lv 23:3)

De schrijver van de *brief aan de Hebreeën* maakt de Joodse gelovigen, die een type zijn van het gelovig overblijfsel, duidelijk dat voor het volk van God de sabbatsrust betekent het ingaan in de rust van God. Om in de rust van God in te gaan is geloofsgehoorzaamheid nodig *(Hb 3:18-19)*. Het zien op de Heer Jezus geeft zoveel troost en bemoediging dat het gelovig overblijfsel de HEERE looft en prijst. In het vrederijk zullen zij in de rust van God zijn ingegaan.

Het is goed om de HEERE te loven | *verzen 2-6*

> 2 *Het is goed om de HEERE te loven*
> *en voor Uw Naam psalmen te zingen, Allerhoogste;*

3 *in de morgen Uw goedertierenheid te verkondigen*
en Uw trouw in de nachten,
4 *op het tiensnarig instrument en op de luit,*
bij snarenspel op de harp.
5 *Want U hebt mij verblijd, HEERE, met Uw daden;*
ik zal vrolijk zingen over de werken van Uw handen.
6 *HEERE, hoe groot zijn Uw werken,*
zeer diep zijn Uw gedachten.

Het is niet alleen juist of terecht, maar *"het is goed om de HEERE te loven" (vers 2)*. Letterlijk staat er: *"Goed is het om de HEERE te loven."* Dat maakt duidelijk dat de nadruk ligt op het woord *"goed"*. Dit komt overeen met wat de Heer Jezus in *Johannes 4* zegt: *"De Vader zoekt aanbidders" (Jh 4:23b)*. Goed houdt ook in liefelijk en betamelijk *(Ps 147:1)*.

Het is een goede bezigheid en het heeft een goed effect. Danken is tot eer van God en maakt ons blij en geeft ons vrede. Het is niet alleen een verplichting, maar een verlangen. Boven alles is daar het verlangen van God Zelf om geloofd en geprezen te worden. Hij troont op de lofzangen Israëls *(Ps 22:4)*. De HEERE is het waard om geloofd te worden, Hij heeft talloze lofwaardige dingen gedaan. Wie Hij is en wat Hij heeft gedaan, geeft stof in overvloed om Hem te loven.

Zijn *"Naam"* drukt volkomen uit Wie Hij is. Naarmate we daar meer van zien – voor ons komt daar nog de Vadernaam bij –, zullen we voor die *"Naam psalmen ... zingen"*. De naam 'Allerhoogste' is Gods naam, ofwel de naam van de Messias, in het vrederijk, waar Hij als de Allerhoogste zal heersen over al de werken van Gods handen. Die grote sabbat zal vol zijn met het gezang van psalmen tot Zijn eer omdat Hij al Zijn beloften heeft vervuld.

Het is goed om aan het begin van elke nieuwe dag of nieuwe periode, *"in de morgen"*, Gods *"goedertierenheid te verkondigen" (vers 3)*. *"In de morgen"* kunnen we toepassen op het vrederijk. Het is de *"morgen zonder wolken"* waarover David spreekt *(2Sm 23:4)*. De morgen is het einde van de nacht. Hier spreekt het van het nieuwe verbond op grond van het bloed van Christus, het bloed van het nieuwe verbond *(Mt 26:28)*. Dat is de grondslag van de goedertierenheid van God, de rijke zegen van God op grond van de verbondsliefde van God.

Al de barmhartigheid, de liefde, de zorg, al Zijn wonderen en al Zijn handelingen ten gunste van hen in het verleden zullen gedurende de hele sabbat van het vrederijk worden verkondigd, ofwel geproclameerd *(Ps 136:1-26)*. We kunnen dit ook toepassen op ons leven, waarin die morgen door de komst van de Heer Jezus in ons leven is aangebroken. We kunnen voortdurend zingen over Zijn goedertierenheid, *chesed*, Zijn gunstbewijzen *(Ps 89:2)*.

Als het morgen is geweest en de dag is voorbij, valt de avond en komt de nacht. We kijken terug op de dag en kunnen dan Zijn trouw prijzen. Aan het eind van de dag zullen we getuigen van de trouw van God, Die geen moment ontrouw is geweest. De lofprijzing vindt de hele dag plaats. Bij de offers wordt het tot uitdrukking gebracht door het dagelijkse brandoffer dat twee keer per dag wordt gebracht: in de ochtend en in de avond *(Ex 29:38-42)*.

Als we de nacht toepassen op ons leven, kunnen er in het leven ook nachten zijn, tijden waarin alles donker en uitzichtloos lijkt. Dan is het goed om aan Zijn trouw te denken. Hij is en blijft trouw ook al gaan we door een moeilijke tijd heen. Als we aan Zijn trouw denken, komt er te midden van de moeiten een loflied in ons hart.

Bij het loven, psalmen zingen en verkondigen wordt gebruikgemaakt van diverse muziekinstrumenten *(vers 4)*. Zij overstemmen de zang niet, maar begeleiden het gezang met melodieuze muziek. Het gaat niet om de melodie maar om de woorden *(vgl. Ef 5:19; Ko 3:16)*.

De *"daden"* van de HEERE zijn een voortdurende bron van blijdschap *(vers 5)*. Daarmee worden bovenal Zijn daden in de verlossing bedoeld. Daardoor is het ingaan in Zijn rust mogelijk geworden. Als we dat zien, worden we daardoor verblijd. Hetzelfde geldt voor de *"werken van Uw handen"*. Behalve in het werk van de verlossing zien we die ook in de schepping als geheel. We zien ze in al Zijn verordeningen, alles wat Hij heeft ingesteld bij de schepping, zoals het huwelijk en het gezin. Hij houdt het in stand. Daarover mogen we vrolijk zingen.

We komen tot de uitroep: *"HEERE, hoe groot zijn Uw werken" (vers 6; vgl. Js 28:29; Rm 11:33-34)*. Zijn werken zijn het uitvloeisel van Zijn gedachten. Zijn werken maken Zijn gedachten bekend. We zien dat in het werk van de verlossing en in het werk van het oordeel dat Hij over de goddelozen en de antichrist uitoefent.

Al Zijn daden en werken verwijzen naar Hem, Die met al Zijn daden en werken een door Hem bedacht plan uitvoert. Zijn gedachten zijn door de mens niet te doorgronden, want ze zijn *"zeer diep"* *(vgl. Jb 11:7; Ps 40:6; 1Ko 2:11b)*. Wij, nieuwtestamentische gelovigen, kunnen Zijn gedachten leren kennen door Zijn Geest Die Hij ons heeft gegeven *(1Ko 2:9-10,12)*.

Gods vijanden komen om | *verzen 7-12*

> 7 *Een onverstandig man weet hier niets van*
> *en een dwaas begrijpt dit niet:*
> 8 *wanneer de goddelozen groeien als gras*
> *en allen die onrecht bedrijven, bloeien*
> *om tot in eeuwigheid weggevaagd te worden!*
> 9 *Maar U bent de Allerhoogste,*
> *voor eeuwig de HEERE.*
> 10 *Want zie, Uw vijanden, HEERE,*
> *want zie, Uw vijanden zullen omkomen;*
> *allen die onrecht bedrijven, zullen [overal] verspreid worden.*
> 11 *Maar U zult mijn hoorn opheffen als [die van] een wilde os,*
> *ik ben met verse olie overgoten.*
> 12 *Mijn oog zal [de val] aanschouwen [van] hen die mij bespieden;*
> *mijn oren zullen horen wat de kwaaddoeners [overkomt]*
> *die tegen mij opstaan.*

"Een onverstandig man", de man die God niet kent, zoals de dieren God niet kennen, *"weet hier niets van"* *(vers 7)*. *"En een dwaas"*, de man die zegt dat er geen God is, *"begrijpt dit niet"*. Hier gaat het om de antichrist, de mens die zichzelf tot god verheft *(2Th 2:4)*. Hij is de onverstandige (enkelvoud) en de dwaas. Zo'n mens is blind voor alle daden en werken van God. Hij gaat er in zijn onverstand en dwaasheid achteloos en zelfs spottend aan voorbij, terwijl de Godvrezende daarvan diep onder de indruk komt en God daarvoor looft en prijst.

Bij wie de vrees, het ontzag, voor God ontbreekt, ontbreekt het inzicht in Gods handelen. Dat zullen de goddelozen, dat zijn de volgelingen van de antichrist, aan den lijve ervaren *(vers 8)*. Het lijkt of ze voorspoedig zijn, ze *"groeien als gras en allen die onrecht bedrijven, bloeien"* *(vgl. Ps 90:5-6; 73:3-12)*. Ze weten niet en begrijpen niet dat het enige waarop onrecht bedrijven

uitloopt, is *"om tot in eeuwigheid weggevaagd te worden" (1Th 5:3)*. Hun voorspoed in dit leven wordt niet voortgezet in de eeuwigheid, maar zal een dramatische verandering ondergaan *(Ps 73:19-20)*.

Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barensnood over een zwangere, en zij zullen geenszins ontkomen. (1Th 5:3)

Tegenover de onverstandige, de dwaas en de goddelozen, die allemaal na een kortstondig verblijf op aarde voor eeuwig weggevaagd worden, staat *"de Allerhoogste"* Die *"voor eeuwig de HEERE"* is *(vers 9)*. 'Allerhoogste' is hier de vertaling van *marom*, dat betekent hoogverheven, dat wil zeggen in de hemel. Aan Zijn oppergezag komt nooit een einde. Altijd zal Hij Zijn plaats als Allerhoogste handhaven. Dit vers is het hoogtepunt van de psalm.

Dit zal onder andere blijken uit het ombrengen van vijandige volken *(vers 10)*. De Godvrezende wijst de HEERE op Zijn vijanden. Twee keer zegt de psalmist tegen de HEERE *"want zie, Uw vijanden"*, dat zijn profetisch de Assyriërs *(Js 10:5)* onder aanvoering van de koning van het noorden. Zij leven in opstand tegen God en willen Zijn volk kwaad doen. Het lijdt voor hem geen enkele twijfel dat zij zullen omkomen. Zij krijgen geen kans Gods plannen te verstoren *(Ps 2:4)*.

Ook zal God *"allen die onrecht bedrijven"* overal verspreiden. Hier zien we God handelend optreden. Hij verspreidt de bedrijvers van onrecht, Hij jaagt ze op de vlucht, overal heen. Ze opereren vaak in bendes en voelen zich dan heel wat mans. Maar ze zullen verslagen en uiteengejaagd worden in alle windrichtingen en in eenzaamheid op plaatsen komen waar ze in hun ellende zullen omkomen.

Vers 11 begint met het woord *"maar"*, wat aangeeft dat er een tegenstelling met het voorgaande volgt. Hoe heel anders handelt God met de Godvrezende. De Godvrezende is zich dat bewust. Hij zegt in geloof: *"U zult mijn hoorn opheffen als [die van] een wilde os."* De hoorn is een symbool van kracht *(Ps 89:18)*. De wilde os *(Ps 22:22)* is ook bekend om zijn ontembare kracht *(Jb 39:12-13)*. Het is een versterkend beeld van de kracht die God aan de rechtvaardige geeft. Het wijst op de verheven plaats van de rechtvaardige: hij wordt niet meer vertrapt, maar zal heersen *(vgl. Zc 12:5-6)*.

De rechtvaardige zegt daarbij dat hij *"met verse olie overgoten"* is. Er is sprake van een overvloed van olie. Hij is niet slechts gezalfd met olie *(Ps 23:5)*,

maar erdoor overgoten *(vgl. Js 32:15)*. Het is ook 'verse' olie. Het spreekt van een vernieuwing, van een nieuwe positie en een nieuwe situatie. Het spreekt ook van zuiverheid en glans. De hele uitstraling is weldadig om te zien. Daarbij wordt de aandacht niet gericht op de rechtvaardige, maar op Hem van Wie de olie komt: God.

Olie is een beeld van de Heilige Geest *(1Jh 2:20,27)*. Verse olie – dat is de zuivere, eerste persing olie, ook genoemd zalfolie, wordt gebruikt om de hogepriester en priesters, koningen en profeten te zalven, en voor de offers – doet denken aan *"[de] vernieuwing van [de] Heilige Geest" (Tt 3:6)*. De uiterlijke kracht (de hoorn en de wilde os) komen van binnenuit, waar vernieuwing heeft plaatsgevonden. De vernieuwing van de Heilige Geest wil zeggen de vernieuwing *vanwege* de Heilige Geest, de vernieuwing die van Hem uitgaat en door Hem is bewerkt *(vgl. Ez 36:25-27)*.

Vanuit die nieuwe positie zal de rechtvaardige met zijn oog de val van zijn bespieders aanschouwen *(vers 12; Js 66:24)*. De bespieders zijn mensen die vanuit een onzichtbare plek hem beloeren om hem onverhoeds te overvallen zodra ze daarvoor een gelegenheid zien. De rollen worden omgedraaid en hij zal zien hoe zij ten val komen. Hij zal ook met zijn oren vernemen wat de kwaaddoeners overkomt. God rekent met zijn bespieders en kwaaddoeners af.

Groeien en vrucht dragen | *verzen 13-16*

> 13 *De rechtvaardige zal groeien als een palmboom,*
> *hij zal opgroeien als een ceder op de Libanon.*
> 14 *Wie in het huis van de HEERE geplant zijn,*
> *die mogen groeien in de voorhoven van onze God.*
> 15 *In de ouderdom zullen zij nog vruchten dragen,*
> *zij zullen fris en groen zijn,*
> 16 *om te verkondigen dat de HEERE waarachtig is;*
> *Hij is mijn rots en in Hem is geen onrecht.*

Wanneer de kwaaddoeners en vijanden als gras zijn afgemaaid, is het tijd voor zegen voor de rechtvaardige *(vers 13; Ps 1:3)*. In tegenstelling tot de goddelozen die als gras zijn afgemaaid, zal hij *"groeien als een palmboom"* en *"opgroeien als een ceder op de Libanon"*. De takken van de palmboom symbo-

liseren overwinning *(Mt 21:8)* en de ceder symboliseert statigheid *(Js 37:24)*. De palmboom en de ceder zijn statige bomen die altijd groen blijven. De palmboom groeit in de woestijn en de ceder in het gebergte.

Een palmboom groeit recht omhoog. Zo zal de rechtvaardige groeien en opgroeien omdat hij leven uit God heeft gekregen en in Zijn huis en in de voorhoven daarvan is geplant *(vers 14; Jr 17:7-8)*. Het is natuurlijk beeldspraak. Het betekent dat de rechtvaardige dagelijkse gemeenschap mag hebben met Hem Die in Zijn huis te midden van Zijn volk woont. De voorhoven zijn de plaatsen van de tempel waar ook het gewone volk mag komen. Ze spreken van het dagelijkse leven.

Gezegend is de man die op de HEERE vertrouwt,
wiens vertrouwen de HEERE is.
Hij zal zijn als een boom, die bij water geplant is,
en [die] zijn wortels laat uitlopen bij een waterloop.
Hij merkt het niet als er hitte komt,
zijn blad blijft groen.
Een jaar van droogte deert hem niet,
en hij houdt niet op vrucht te dragen. (Jr 7:7-8)

In Gods huis is er geen verouderingsproces. Wie daarin geplant zijn, houden in de ouderdom niet op vrucht te dragen, maar gaan daarmee door *(vers 15; vgl. Ps 52:10)*. Hun vruchten verdorren ook niet, maar blijven fris en groen *(vgl. Js 40:30-31)*. Ze vertellen niet steeds verhalen uit de oude doos, maar geven telkens een nieuwe, frisse oogst. De uiterlijke mens raakt wel in verval, maar de innerlijke wordt van dag tot dag vernieuwd *(2Ko 4:16)*.

In het begin van de psalm, in *vers 3*, verkondigt de psalmist de goedertierenheid van de HEERE in de ochtend. Hier, in zijn ouderdom, blijft de rechtvaardige vrucht dragen *"om te verkondigen dat de HEERE waarachtig* [of: *recht*] *is" (vers 16)* is. Daarvoor blijft hij fris en groen. Dat blijft hij omdat de HEERE zijn rots, zijn kracht is *(Dt 32:4,15)*. Hij belijdt dat hij dat aan Hem en Zijn onveranderlijke kracht te danken heeft.

Hij verklaart dat *"de HEERE waarachtig is"* en dat er *"in Hem ... geen onrecht"* is. Het is een dubbele verklaring van Zijn absolute onkreukbaarheid. Daarom is Hij volkomen betrouwbaar. 'Waarachtig' is in het Hebreeuws *yashar* en betekent recht. Hij is recht in Zijn woorden *(Ps 19:9)* en Zijn werken *(Ps 25:8)*. Hij is recht wat Zijn Persoon betreft. Daarom kan er nooit onrecht zijn in Hem.

Psalm 93

Inleiding

Psalm 93 kunnen we zien als de eerste psalm in een serie psalmen *(Psalmen 93-101)* die het koningschap van de HEERE, *Jahweh*, dat is de Heer Jezus, beschrijven en bezingen. Tegelijk is *Psalm 93* ook een voortzetting van de voorgaande psalmen. Het is de vervulling van de beloften van de HEERE zoals dat wordt beleden in *Psalm 92*.

De HEERE is nu Koning. In *Psalm 93* bezingt het gelovig overblijfsel de gevolgen van het optreden van God ten gunste van Zijn volk. We zien dat ook in *Psalmen 96, 97* en *99*. Vanaf *Psalm 94* krijgen we in de nieuwe serie psalmen een terugblik naar de beproevingen die het overblijfsel heeft doorgemaakt.

De HEERE regeert | *verzen 1-4*

> 1 *De HEERE regeert, Hij is met majesteit bekleed,*
> *de HEERE is bekleed [en] heeft Zichzelf omgord met macht.*
> *Ja, vast staat de wereld, hij zal niet wankelen;*
> 2 *vast staat Uw troon, van oudsher,*
> *U bent van eeuwigheid.*
> 3 *De rivieren verheffen, HEERE,*
> *de rivieren verheffen hun stem,*
> *de rivieren verheffen hun gebruis.*
> 4 *De HEERE in de hoogte is machtiger*
> *dan het bruisen van machtige wateren,*
> *de machtige golven van de zee.*

De psalm begint met de constatering dat *"de HEERE regeert" (vers 1)*. Letterlijk staat er *"de HEERE is Koning."* Dit belijdt het volk van God dat na de grote verdrukking is verlost *(vgl. Ex 15:18)*. Dat de HEERE regeert, wil zeggen dat de Messias regeert. Hij heeft Zijn plaats als Koning in Jeruzalem ingenomen. Hij is de Immanuel, de God met ons. De Messias is niemand anders dan de HEERE, *Jahweh*, Die van Godswege de regering in handen heeft gekregen omdat Hij de Zoon des mensen of de Mensenzoon is *(Jh 5:22,27)*.

De HEERE is altijd al Koning geweest *(Ex 15:18)*. Toch koos Israël liever een mens als koning *(1Sm 12:12)*. In de nabije toekomst zal een mens, de antichrist, naar de verkiezing van het afvallige Israël, koning over Israël zijn. In *Psalm 93* heeft de Heer Jezus Zijn rechtmatige plaats als Koning ingenomen *(Js 52:7)*. De aankondiging daarvan wordt in *Psalmen 96, 97* en *99* herhaald onder de volken *(Ps 96:10; 97:1; 99:1)*.

Als de Heer Jezus de tweede keer in de wereld verschijnt *(Hb 9:28)*, is dat om openlijk te regeren. Hij regeert nu ook, maar in het verborgen, niet openlijk zichtbaar voor de wereld. Voor de Zijnen is het wel zichtbaar, namelijk in het geloof. Zijn tweede verschijning zal in niets lijken op Zijn eerste verschijning. De eerste keer is Hij verschenen als Baby, gewikkeld in doeken en liggend in een kribbe. We kunnen ook denken aan het moment dat Hij Zich als de rechtmatige Koning aan Israël voorstelt, op palmzondag, gezeten op het ezelsveulen, het jong van een ezelin *(Zc 9:9)*. Bij Zijn tweede verschijning zal Hij op de wolken van de hemel komen en *"met majesteit bekleed"* zijn. Kleding hoort bij het wezen van de persoon, het laat aan anderen zien wie iemand innerlijk is.

Hij komt in de kleding die voor die gelegenheid past. De Messias *"is bekleed [en] heeft Zichzelf omgord met macht"*. Hij heeft Zich niet omgord met allerlei wapens, maar *"met macht"* die Hem is gegeven *(Mt 28:18)*. Dit gaat ver uit boven allerlei middelen waarmee Hij vijanden verslaat. Waarmee Hij is bekleed, beeldt figuurlijk Zijn macht en majesteit uit. Hij verschijnt als Koning der koningen en Heer der heren. 'Omgorden' is een militaire uitdrukking *(Js 8:9)*, met andere woorden, de macht waarmee de Heer Jezus omgord is, gebruikt Hij om de vijanden teniet te doen.

U bent waard, onze Heer en God, te ontvangen de heerlijkheid en de eer en de kracht, want U hebt alle dingen geschapen, en door Uw wil bestonden zij en zijn zij geschapen. (Op 4:11)

Zijn macht is Zijn vermogen waarmee Hij als Schepper alles heeft geschapen *(Op 4:11)* en alle dingen draagt naar het doel dat Hij heeft met alles wat Hij heeft geschapen *(Hb 1:3)*. Daarin kan niemand Hem tegenstaan. Dat heeft even zo geleken, maar dat is slechts schijn geweest. Nu gaat Hij Zijn plan uitvoeren, want Hij is ook de Losser *(Op 5:1-14)*. Als Schepper en Losser is Hij de rechtmatige Eigenaar.

De wereld staat vast, *"hij zal niet wankelen"*, want Hij is aan de macht *(Ps 96:10)*. Alle politieke, economische en geestelijke machten die de wereld

hebben laten wankelen, zijn verwijderd door het oordeel. Hun macht is voorgoed voorbij. Nu regeert Hij voor eeuwig. Hij doet dat naar Gods oorspronkelijke verordeningen, zoals Hij die bij de schepping heeft vastgelegd *(Ps 24:1-2)*. Daarom staat de wereld onwankelbaar vast *(Ps 104:5)*.

De troon waarop Hij zit, vanwaar Hij Zijn macht nu openlijk uitoefent, is niet nieuw *(vers 2)*. Het is een troon die *"van oudsher"* vaststaat. Hij is *"van eeuwigheid"*. Daarom is Zijn macht van eeuwigheid. Er is immers geen moment te bedenken waarop Hij niet machtig is geweest. Zijn troon staat van oudsher onwankelbaar vast, wat mensen en volken op aarde ook mogen doen of denken. Er is geen enkel kwaad dat die troon ooit kan naderen of beïnvloeden. Een troon die van oudsher vaststaat, verwijst ernaar dat het een koninkrijk betreft dat bestemd is vanaf de grondlegging van de wereld *(Mt 13:35)*.

"De rivieren" (vers 3) met hun krachtig stromende wateren zijn symbolen van machtssystemen die het denken en leven van de menselijke samenleving bepalen. Profetisch zijn ze een verwijzing naar grote machten zoals Assyrië *(Js 8:7-10)* met zijn Eufraat, machten die alleen afgebroken kunnen worden door de HEERE zelf, de Immanuel. Het zijn invloeden die zich tegen God *"verheffen"*. Ze *"verheffen hun stem"*, wat erop wijst dat ze zich nadrukkelijk laten horen.

Met hun dwingende, verderfelijke leringen verdrinken ze de samenleving. Ze *"verheffen hun gebruis"*. Dat wijst erop dat ze hun leringen met macht en geweld de samenleving inpompen. We zien dit in onze tijd in de systematische afbraak van het door God ingestelde huwelijk en gezin en het door God in de schepping vastgelegde verschil tussen man en vrouw.

De gelovige antwoordt daarop in alle rust en zekerheid: *"De HEERE in de hoogte is machtiger dan het bruisen van machtige wateren, de machtige golven van de zee" (vers 4)*. Hij is onaantastbaar voor de machtige volken. De machtige wateren van de zee met zijn machtige golven zijn een beeld van de volken, de naties *(Js 17:12; Op 17:15)*. Ze voelen zich machtig en bruisen in opstandige hoogmoed wat symbolisch wordt weergegeven in *"de machtige golven" (Ps 2:1-3; Jb 38:11)*. God zal al die hoogmoed met een spottend lachen en een vernietigend oordeel beantwoorden door het zenden van Zijn Zoon, de Messias *(Ps 2:4-9; vgl. Js 8:7-10)*.

Heiligheid is een sieraad | *vers 5*

> 5 *Uw getuigenissen zijn zeer betrouwbaar;*
> *de heiligheid is een sieraad voor Uw huis, HEERE,*
> *tot in lengte van dagen.*

Het verheven handelen van God boven de volken, de majesteit waarmee Hij is bekleed en de macht waarmee Hij is omgord, bewijzen dat Zijn *"getuigenissen ... zeer betrouwbaar"* zijn *(Ps 19:8b)*. Zijn getuigenissen houden alles in waarvan Hij getuigenis heeft gegeven. Het zijn alle uitspraken die God gedaan heeft door Zijn woord en door Zijn profeten. Het betreft alles over Hemzelf, over de mens en wat Hij heeft beloofd.

Zijn getuigenissen zijn *Zijn* woorden en daarom 'zeer betrouwbaar' *(vgl. 1Tm 1:15; 3:1; 4:9; 2Tm 2:11; Tt 1:9; 3:8; Op 21:5; 22:6)*. Het geloof rust daarop. Het geloof vertrouwt op het Woord van God als op God Zelf, niet alleen voor de uiteindelijke overwinning, maar ook voor de weg daarheen.

Zijn getuigenissen zijn ingebed in Zijn heiligheid. Ze richten het hart van de gelovige op God. De norm van heiligheid wordt gevonden in Zijn huis, waar Hij woont en waar alles beantwoordt aan Zijn heiligheid. Zijn huis op aarde is het grote resultaat van Zijn werk van verlossing. God heeft niet bij Adam gewoond of bij trouwe individuele gelovigen. Hij woont bij een verlost volk *(Ex 29:45-46)*. Dit is Gods getuigenis van heiligheid op aarde.

Het is een sieraad van Zijn huis, want er is niets van zonde of onrecht aanwezig, waardoor het bevlekt wordt *(vgl. Ez 43:12)*. Wat niet heilig is, hoort niet bij Hem *(vgl. Op 21:27)*. Dit zal ook nooit veranderen, zoals Hij nooit verandert. Dit sieraad van heiligheid blijft *"tot in lengte van dagen"*. Alles wat bij Hem hoort, draagt dit kenmerk van heiligheid. Het is door en voor Hem geheiligd, aan hem toegewijd.

Psalm 94

Inleiding

In *Psalmen 94-101* zien we een terugblik naar de tijd van de grote verdrukking, vlak voor de verschijning van Christus. Het is de tijd waarin de antichrist koning is in Israël, de Joodse tempel herbouwd is en de gelovige Joden vervolgd worden. Het overblijfsel lijdt enorm onder het onrecht tijdens de heerschappij van de antichrist. Zij roepen tot de HEERE om hulp. *Psalm 94* brengt de gevoelens van dit gelovig overblijfsel onder woorden.

De Heer Jezus beschrijft deze situatie in *Lukas 18* in de gelijkenis van de onrechtvaardige rechter *(Lk 18:1-8)*. *Psalm 94* beschrijft met name de vraag van de weduwe om haar recht te verschaffen *(Lk 18:3)*.

Nu was er in die stad een weduwe die naar hem toe kwam en zei: Verschaf mij recht tegenover mijn tegenpartij. (Lk 8:3)

Deze psalm werd – volgens de Joodse traditie – door de priesters gezongen, terwijl de soldaten van Nebukadnezar bezig waren de tempel te verwoesten.

Roep om vergelding | *verzen 1-7*

1 *O God van alle wraak, HEERE,*
God van alle wraak, verschijn blinkend!
2 *Rechter van de aarde, verhef U,*
vergeld de hoogmoedigen [naar] wat zij verdienen.
3 *Hoelang zullen de goddelozen, HEERE,*
hoelang zullen de goddelozen van vreugde opspringen,
4 *[hun mond] doen overvloeien, hooghartige taal spreken?*
[Hoelang] zullen allen die onrecht bedrijven, zich beroemen?
5 *HEERE, zij verbrijzelen Uw volk,*
zij verdrukken Uw eigendom.
6 *De weduwe en de vreemdeling doden zij;*
zij vermoorden de wezen
7 *en zeggen: De HEERE ziet het niet,*
de God van Jakob merkt het niet.

De psalmist roept tot de *"God van alle wraak" (vers 1)*. Bij 'wraak' moeten we niet denken aan kwade, bittere gevoelens maar aan een hongeren en dorsten naar gerechtigheid *(Mt 5:6; Op 6:9-10)*. Gerechtigheid houdt in dat God de slechte daden van de vijand moet vergelden om Zijn volk te kunnen verlossen *(Ps 18:48-49)*. Het Hebreeuwse woord voor wraak, *naqam*, betekent een optreden waarin het slachtoffer wordt beschermd en de daders worden gestraft. De naam *"God van alle wraak* [of: *vergelding*]*"* komt twee keer voor in dit vers om het als het ware dik te onderstrepen.

De roep tot de God van alle wraak houdt de vraag aan God in om *alle* onrecht te wreken. Het is niet een eenmalige roep, maar een constant roepen *(vgl. Lk 18:1,7)*. Dat God de God van alle wraak is, houdt ook in dat Hij de Enige is Die het recht heeft om wraak uit te oefenen en niemand anders *(Dt 32:35; Na 1:2; Rm 12:19; 1Th 4:6)*. Hij kan die wraak wel delegeren, waarbij hij de grenzen daarvoor bepaalt *(Nm 35:19-25; Jz 20:5; 2Kn 9:7; Rm 13:4)*.

De roep om wraak – wraak in de zin van vergelding – is voor de Godvrezende Jood gepast *(vgl. Jr 11:20; Op 6:9-11)*. De wraak van God is het uitoefenen van gerechtigheid over het onrecht dat de goddelozen God en Zijn volk hebben aangedaan. De psalmist noemt die God *"HEERE"*, waarmee hij een beroep doet op de trouw van God aan Zijn verbond met Zijn volk Israël. Voor ons, die in de genadetijd leven, geldt dat we zullen bidden voor hen die ons onrecht aandoen *(Mt 5:44; Lk 23:34; Hd 7:60; Rm 12:14; 1Ko 4:12)*.

De psalmist weet dat het hem niet toekomt wraak te oefenen, maar dat dit alleen aan God toekomt *(vgl. 1Sm 24:13)*. Daarom vraagt hij het aan Hem. Hij zoekt ook geen genoegdoening voor het geleden onrecht, maar omdat wraak de weg vrijmaakt voor de vestiging van Gods rijk op aarde. De vraag van het overblijfsel om *"blinkend"* te verschijnen is de vraag om de Messias te zenden om hen van hun vijanden te verlossen *(Ps 80:2-4; vgl. Dt 33:2)*. In de terugkeer naar de aarde van Zijn Zoon, de Messias Jezus, zal God blinkend verschijnen.

Dan noemt de psalmist God *"Rechter van de aarde" (vers 2; Gn 18:25)*. De hele aarde valt onder Zijn gezag. De *"hoogmoedigen"* hebben al te lang hun gang kunnen gaan. Hoogmoed is de zonde van de duivel *(1Tm 3:6)*. De antichrist, die de goddeloze wordt genoemd, is hoogmoedig *(Ps 10:2)* door zich tot een god te verheffen *(2Th 2:4)*. In de hoogmoed van Herodes zien we een

type van de hoogmoed van de antichrist *(Hd 12:22-23)*. De hoogmoedigen en de goddelozen in de *verzen 2-3* verwijzen naar de antichrist en zijn volgelingen.

Het is hoog tijd dat de Rechter Zich verheft, dat Hij opstaat, om Zijn rechterlijke majesteit te tonen en hun te geven *"[naar] wat zij verdienen"*. De hoogmoedigen hebben al die tijd gedaan of zij 'rechter van de aarde' zijn, met verloochening van God (zie de uitleg bij *Psalm 82:1*). Dit kwaad heeft zijn eigen 'beloning' en dat is het oordeel van God.

Dat God zal handelen, is voor de psalmist geen vraag. Maar *wanneer* zal Hij dat doen *(vers 3)*? *"Hoelang"* tolereert God nog dat de goddelozen nog ongestoord hun gang gaan *(vgl. Ps 17:9-14; 92:8)*? Het lijkt wel alsof er geen einde komt aan hun trotse gedrag. Hoe lang zal Hij nog alleen maar zitten en toekijken? Zij hebben alle plezier van de wereld en God roept hun geen halt toe. Hoe vaak hebben wij ook niet die gedachte?

Er is reden genoeg hun het verdiende loon van het oordeel te geven. De psalmist wijst God op een aantal dingen. Hij wijst eerst op hun mond. Hun mond vloeit over van *"hooghartige taal"* *(vers 4; vgl. Sp 15:2b,28b)*. Ze beroemen zich op het onrecht dat ze bedrijven, waardoor ze zich het luxe leven kunnen permitteren dat ze leiden *(Ps 73:3-12)*.

Hij somt enkele daden van onrecht op die zij bedrijven en wijst daar de *"HEERE"* op:

1. *"HEERE, zij verbrijzelen Uw volk"* *(vers 5; vgl. Mt 24:9-22)*. De goddelozen vergrijpen zich aan het volk dat van Hem is, het volk dat Hij heeft uitverkoren om Zijn volk te zijn. Ze vertrappen hen, lopen hen onder de voet, maken hen tot niets. En zij zijn toch Zijn volk, het volk waarvan Hij Koning is. Welke koning komt er niet voor zijn volk op?
2. *"HEERE ... zij verdrukken Uw eigendom."* De goddelozen nemen de vrijheid weg van het eigendom van de HEERE, van wat Hem toebehoort. Eigendom is letterlijk erfdeel. De bezittingen van een Jood, zoals het land, zijn het eigendom van de HEERE *(Lv 25:23)*. *"Zij"*, dat zijn profetisch de antichrist en zijn volgelingen, verdrukken hen die Hij heeft bevrijd uit de slavernij om Zijn bezit te zijn. Waarom laat Hij dit toe zonder in te grijpen?

3. En Hij moet toch ook zien wat de goddelozen met *"de weduwe en de vreemdeling"* doen: die doden zij *(vers 6)*. Deze misdaden bewijzen een bijzondere harteloosheid en wreedheid. De weduwe, vreemdeling en wees zijn uiterst kwetsbare mensen. Zij hebben vaak niet veel meer dan hun leven. Tegenover hen bewijzen de goddelozen dat ze niet alleen op vermeerdering van hun bezit uit zijn, maar dat ze uit moordlust handelen.

In dit licht is wat Jakobus profetisch over hen in zijn brief schrijft, aansprekend: *"Reine en onbevlekte godsdienst voor God en de Vader is dit: wezen en weduwen te bezoeken in hun verdrukking" (Jk 1:27a)*. Het is geen oproep om bij hen op visite te gaan voor een praatje, maar hen te bezoeken met het oog op hun noden.

De kwellende vraag van de psalmist in verband hiermee is, waar de zorg van de HEERE voor deze weerloze mensen is. Hij heeft Zich immers speciaal voor hen garant gesteld *(Dt 10:17-18; Ps 68:6)*. Hij lijkt echter onverschillig te zijn voor wat Zijn volk, Zijn eigendom en de kwetsbare groepen mensen wordt aangedaan. De goddelozen kunnen hun gang gaan zonder enige vrees voor het oordeel van God.

Hebben die goddelozen dan toch gelijk als zij in hun verwaandheid zeggen: *"De HEERE ziet het niet, de God van Jakob merkt het niet" (vers 7; vgl. Ps 73:11)*? Dat de goddelozen ongestoord hun gang kunnen gaan, lijkt hun woorden te bevestigen. Wat kan de Godvrezende daar tegenin brengen? Hij begrijpt niet hoe God dit kan toelaten, terwijl hij weet dat God toch Zijn eer zal handhaven. Hij kan dit niet met elkaar rijmen.

In de tijd van genade waarin wij leven is *"Hij Die nu tegenhoudt" (2Th 2:7)*, dat is de Heilige Geest, nog aanwezig om de volle openbaring van het kwaad tegen te houden. Als binnenkort de gemeente wordt opgenomen, woont de Heilige Geest ook niet meer op aarde. Dan zal het kwaad ongebreideld zijn gang kunnen gaan. Gedurende die tijd wordt het overblijfsel van Israël zwaar vervolgd door hun eigen koning, de antichrist. Het is te vergelijken met David die vervolgd werd door Saul en later door Absalom.

De HEERE kent de mens | *verzen 8-11*

> 8 *Let op, onverstandigen onder het volk;*
> *dwazen, wanneer zult u verstandig worden?*

9 *Zou Hij Die het oor plant, niet horen?*
Zou Hij Die het oog vormt, niet zien?
10 *Zou Hij Die de heidenvolken bestraft, niet straffen,*
Hij Die de mens kennis bijbrengt?
11 *De HEERE kent de gedachten van de mens:*
vluchtig zijn ze.

De psalmist, de Godvrezende, heeft God Zijn vragen gesteld, vragen waarmee hij worstelt. Nu richt hij zich tot de *"onverstandigen onder het volk"* en de *"dwazen" (vers 8; Ps 92:7)*. De mensen tot wie de psalmist spreekt, gebruiken hun verstand niet, ze zijn *"onverstandigen"*. Het Hebreeuwse woord voor onverstandige, *ba'ar*, betekent onverstandig en lomp. Het woord kan ook worden vertaald met 'bruut' *(Ez 21:31)*. Daarbij zijn ze dwaas, want ze zeggen door hun manier van leven dat er geen God is. Deze mensen zijn geen atheïsten, ze loochenen het bestaan van God niet, maar ze hebben Hem bewust buiten hun leven gesloten. Ze weigeren elke inmenging van Hem in hun leven.

Hoelang duurt het nog voordat ze verstandig worden? Dat kan nog als ze letten op wat hij gaat zeggen, als ze dat ter harte nemen *(vgl. Js 58:1-12)*. Wat hij gaat zeggen, is onverminderd van kracht voor de hele mensheid, ook vandaag!

Ze moeten zich goed realiseren dat God aanwezig is bij alles wat ze zeggen, doen en denken. Daarover laat hij geen twijfel bestaan *(vgl. Ex 2:24-25)*. Hij begint met God als de Planter van het oor *(vers 9; vgl. Ps 115:3-8)*. Hij heeft het oor geplant, wat doet denken aan het graven van een gat in de grond om daarin een plant te doen. Zo heeft God een gat aan de zijkant van het hoofd gemaakt om daarin een oor te zetten, dat wil zeggen de mogelijkheid om te horen.

Zijn vraag *"zou Hij Die het oor plant, niet horen?"*, betreft alle woorden die zij hooghartig hebben gesproken. De vraag betekent dat Hij al hun woorden natuurlijk hoort. Hij Die de mens de bekwaamheid geeft om te horen, is de alles-horende God. Alles wat de mens heeft en kan, zijn eigenschappen van God die Hij hem heeft gegeven en die Hij Zelf in oneindig hogere mate bezit.

Dat geldt ook voor het zien. De vraag *"zou Hij Die het oog vormt, niet zien?"*, betreft al het onrecht dat zij bedrijven. Natuurlijk ziet Hij, de Formeerder van het oog, dat. Hij heeft het oog kunstig gevormd zoals een pottenbakker kunstig een pot vormt. Het oog is een kunststuk van God waarin Zijn bekwaamheid en wijsheid tot uiting komen. Zijn ogen zien alles wat alle ogen van alle mensen zien. Er ontgaat Hem niets van wat zij doen *(2Kr 16:9)*.

God is niet alleen de Planter van het oor en de Formeerder van het oog van de individuele mens. Hij is ook de Bestraffer van *"de heidenvolken" (vers 10)*. Hij beheerst en controleert ook de volken. Hij hoort hun goddeloze geroep en neemt het waar met Zijn ogen *(Gn 18:20-21)*. Zij worden door Hem bestraft vanwege hun opstandigheid tegen Hem.

Verder zei de HEERE: De roep van Sodom en Gomorra is groot en hun zonde heel zwaar. Ik zal nu afdalen en zien of zij [werkelijk] alles gedaan hebben zoals de roep luidt die over haar tot Mij gekomen is. En zo niet, Ik zal het weten. (Gn 18:20-21)

Dat kan Hij bijvoorbeeld doen door natuurrampen of epidemieën – zoals de huidige Covid-19 pandemie –, die tegelijk een oproep zijn om zich te bekeren *(Js 55:6-7)*. Daardoor toont Hij dat Hij boven de volken van de aarde staat. Het is Zijn methode waardoor Hij *"de mens kennis bijbrengt"*. Hij is de grote Leraar Die de mens leert over Wie Hij is en wie de mens zelf is. Hij is de Alwetende.

De HEERE hoort alle woorden van de mens. Hij ziet alle daden van de mens. Woorden en daden zijn uiterlijk waarneembaar. Maar het gaat nog dieper. *"De HEERE kent"* ook de verborgen *"gedachten van de mens" (vers 11; Mt 9:3-4)*. Dit sluit aan op het vorige vers. Hij Die de mens kennis bijbrengt, is de Kenner van alles wat de mens denkt, wat er in Zijn hart is *(Hd 1:24)*.

Met Zijn kennis geeft Hij ook Zijn beoordeling van alles wat de mens bedenkt. *"Vluchtig zijn ze"*, zo klinkt het kort en krachtig. Waarvan mensen diep onder de indruk kunnen komen, veegt God met één zwaai van tafel. Zo weinig stelt al hun intellectuele gebazel voor. Vluchtig, in het Hebreeuws *hebel*, betekent zonder inhoud, ijdel, ademtocht, onbeduidend, onzinnig. Het boek *Prediker* beschrijft door een groot aantal voorbeelden uitvoerig de betekenis van dit woord.

Dit vers wordt door Paulus aangehaald om de waarde die de wijsheid van de mens in Gods oog heeft te laten zien *(1Ko 3:20)*. Hij maakt daarmee de

Korinthiërs, die onder de indruk van wereldse wijsheid zijn, duidelijk dat de overleggingen van de mensen, ja van de wijzen, zonder inhoud, vluchtig zijn.

Bestraffing, onderwijs en rust | *verzen 12-13*

> 12 *Welzalig de man die U bestraft, HEERE,*
> *en die U onderwijst uit Uw wet.*
> 13 *Zo geeft U hem rust voor dagen van onheil,*
> *totdat de kuil voor de goddeloze gegraven wordt.*

Het gelovig overblijfsel spreekt het *"welzalig"* uit over *"de man die U bestraft, HEERE"* *(vers 12)*. Dat is een andere bestraffing dan de bestraffing die de heidenvolken krijgen. Het wordt in algemene bewoordingen gegeven, want het is algemeen van toepassing. Deze bestraffing is het deel van de Godvrezenden: *"Want wie [de] Heer liefheeft, tuchtigt Hij en Hij geselt iedere zoon die Hij aanneemt"* *(Hb 12:6)*. God geeft die bestraffing, *"opdat wij aan Zijn heiligheid deel zouden krijgen"* *(Hb 12:10)*. Het is een noodzakelijke bestraffing die met dit doel wordt gegeven.

Wie deze bestraffing ondergaat, wordt daardoor niet van God vervreemd, maar juist naar Hem uitgedreven. Zo iemand wordt door God onderwezen uit Zijn wet. Het maakt iemand gewillig dit onderwijs aan te nemen. Hij zal daardoor groeien in de kennis van God en van Zijn wegen met hem. Dit voert tot het resultaat dat in het volgende vers wordt beschreven.

Wie de bestraffing van de HEERE waardeert, krijgt van Hem *"rust voor de dagen van onheil"* *(vers 13)*. De dagen van onheil zijn de dagen van de grote verdrukking die door *"de goddeloze"*, de antichrist, over het volk van God en in het bijzonder de gelovigen daaronder zullen komen. Aan zijn heerschappij komt een einde *(Op 19:20)*, want er wordt een kuil voor hem gegraven.

Er staat niet bij wie die kuil graaft. Mogelijk geldt voor hem, net als destijds voor Haman: *"Wie een kuil graaft* [voor een ander], *zal er* [zelf] *in vallen"* *(Sp 26:27a; vgl. Jr 18:20)*. Die kuil is zijn graf. Zodra die gegraven wordt, is het met zijn machtsuitoefening gedaan. Daar kijkt de Godvrezende in de tijd van de grote verdrukking met rust in zijn hart vol vertrouwen naar uit.

Als we leren buigen onder de tucht van God, zal dat rust geven in de tijd dat we worden overspoeld door moeilijkheden die mensen ons aandoen. We ervaren dan de *"vreedzame vrucht van gerechtigheid" (Hb 12:11)*. Dan weten we dat de moeilijkheden een keer zullen eindigen. Dat is voor ons niet zozeer de dood van de goddelozen, maar de komst van de Heer om ons tot Zich te nemen. Dat uitzicht bewaart ons ervoor ongeduldig te worden, opdat we niet zouden menen dat God Zich niets van onze moeiten aantrekt.

De HEERE helpt | *verzen 14-19*

> 14 *Want de HEERE zal Zijn volk niet in de steek laten,*
> *Hij zal Zijn eigendom niet verlaten.*
> 15 *Want het oordeel zal weer rechtvaardig zijn,*
> *alle oprechten van hart zullen ermee instemmen.*
> 16 *Wie zal voor mij opkomen tegen de kwaaddoeners?*
> *Wie zal zich voor mij opstellen tegen wie onrecht bedrijven?*
> 17 *Als de HEERE niet mijn Helper was geweest,*
> *had mijn ziel bijna in de stilte gewoond.*
> 18 *Toen ik zei: Mijn voet wankelt,*
> *ondersteunde Uw goedertierenheid mij, HEERE.*
> 19 *Toen mijn gedachten binnen in mij zich vermenigvuldigden,*
> *verkwikten Uw vertroostingen mijn ziel.*

Voor het geloof is het duidelijk dat de HEERE *"Zijn volk niet in de steek"* zal laten *(vers 14; vgl. Rm 11:1)*, hoewel het erop lijkt dat het in de macht van de goddelozen is *(vers 5)*. Hij blijft trouw. De zekerheid daarvan is een troost te midden van de nood. Met dezelfde zekerheid van het geloof zegt de psalmist dat de HEERE *"Zijn eigendom niet verlaten"* zal. Zijn eigendom is Zijn erfdeel, dat is Zijn kostbaar bezit *(Ex 19:5b)*. De wetenschap dat we kostbaar voor Hem zijn, maakt de geest rustig.

..., dan zult u uit alle volken Mijn persoonlijk eigendom zijn, want heel de aarde is van Mij. (Ex 19:5b)

Deze vertroostende zekerheid vloeit voort uit de wetenschap dat *"het oordeel ... weer rechtvaardig"* zal zijn *(vers 15)*. Nu is het oordeel dat door mensen wordt uitgesproken en uitgevoerd door de zonde onrechtvaardig. Dat het nu onrechtvaardig is, zien we op de duidelijkste manier in het oordeel van Pilatus over de Heer Jezus. Pilatus velt het meest onrechtvaardige oordeel

dat ooit is geveld. In hem en Christus zien we de grootst mogelijke tegenstelling tussen oordeel en rechtvaardigheid.

Als Christus regeert, zal het *"het oordeel ... weer rechtvaardig zijn" (vgl. Js 1:25-26)*. In Hem zijn oordeel en rechtvaardigheid in volkomen harmonie met elkaar. Naar die tijd ziet de Godvrezende uit. Als Christus Zijn oordelen uitvoert, doet Hij dat volstrekt rechtvaardig. Niemand zal dat betwisten en *"alle oprechten van hart zullen ermee instemmen"*. Wat zij in hun hart altijd hebben geloofd, zullen ze dan volmondig en openlijk uitspreken: er is een God Die recht doet op aarde.

De psalmist, de oprechte van hart, de Godvrezende, spreekt de vraag uit wie voor hem zal *"opkomen tegen de kwaaddoeners" (vers 16)*. Het is een vraag die voortvloeit uit de omstandigheden die hij heeft beschreven in het eerste deel van de psalm *(verzen 3-6)*. Hetzelfde geldt voor de vraag: *"Wie zal zich voor mij opstellen tegen wie onrecht bedrijven?"* Daarna heeft hij zijn geloof uitgesproken in God Die alles hoort en Die Zijn volk niet in de steek zal laten en Zijn eigendom niet zal verlaten. Hij zal het onrecht vergelden *(vers 1)*.

Dat heeft hij ook ervaren in de tijd dat Gods volk en eigendom werden vertrapt en verdrukt. Er was niemand die het voor hem opnam tegen de kwaaddoeners en onrechtbedrijvers. Maar de HEERE was er wel. Hij is zijn Helper geweest en heeft hem erdoorheen geholpen. Als Hij niet zijn *"Helper was geweest"*, zou hij nu *"in de stilte"* van het graf wonen *(vers 17);* hij zou dood zijn *(Ps 115:17)*.

Hij is aan het eind van zijn krachten geweest. Zijn voet heeft gewankeld *(vers 18)*. Dat heeft hij ook tegen de HEERE gezegd. En de HEERE heeft hem geholpen. Hij heeft hem ondersteund met Zijn goedertierenheid. Goedertierenheid is hier weer de zekerheid van de trouw van God aan Zijn verbond. Die trouw is voor ons en voor het gelovig overblijfsel gebaseerd op het bloed van het nieuwe verbond. Het feit dat Christus opgewekt is uit de doden, geeft ons de vaste zekerheid dat God voor ons is *(Rm 4:24-25; 8:31)*.

De HEERE heeft hem het bewustzijn gegeven dat Hij hem liefheeft, ondanks de vertrapping en verdrukking of juist in de vertrapping en verdrukking. De goedertierenheid van God wordt op haar diepst gevoeld als de omstandigheden vol ellende zijn. Hij neemt de ellende niet weg, maar komt met Zijn goedertierenheid om ons te ondersteunen *(vgl. 2Ko 12:7-9a)*.

In een tijd van zwaar en uitzichtloos lijden vermenigvuldigen de gedachten van een gelovige zich in hem *(vers 19)*. Hij stelt zichzelf en God talloze vragen, vragen die hem kwellen, waarop maar geen antwoord komt. Hij komt er niet uit. Al die vragen veroorzaken grote innerlijke onrust. Van buiten is er strijd, van binnen is er vrees *(vgl. 2Ko 7:5)*. Dan zijn daar Gods vertroostingen. God verkwikt de ziel van de worstelende gelovige door Zijn aanwezigheid. Het Hebreeuwse woord voor troost, *naham*, betekent 'diep zuchten van opluchting'.

Als de worstelende ziel ertoe gebracht wordt van zichzelf en zijn problemen af te zien en zijn hart op God te richten, is de nood niet verdwenen, maar is God erbij gekomen. Dit kan soms een langdurig proces zijn. Toch zal de gelovige ten slotte bij God uitkomen. Als hij dan terugkijkt op die donkere periode in zijn leven, zal hij getuigen dat hij door die periode heen is gekomen omdat God zijn Helper is geweest.

Onrecht heerst | *verzen 20-21*

> 20 *Zou de zetel van het verderf een verbintenis met U aangaan,*
> *[die] onheil sticht bij verordening?*
> 21 *Zij spannen samen tegen de ziel van de rechtvaardige,*
> *onschuldig bloed verklaren zij schuldig.*

Het kan toch niet zo zijn dat God een verbond met de goddeloze rechters heeft gesloten *(vers 20)*? Dit is de vraag die het geplaagde Godvrezende overblijfsel stelt in de tijd van de grote verdrukking als de antichrist regeert. Hij weet dat God regeert. Wat hij ziet is dat het kwaad regeert. Maar *"de zetel van het verderf"* – dat is de zetel van de antichrist – is toch geen *"verbintenis"* met God aangegaan? God grijpt immers niet in. God verbindt Zich toch niet aan iemand die *"onheil sticht bij verordening"*, die een wet uitvaardigt die onheil over Zijn volk brengt?

Deze zetel van het verderf en de verordening van onheil richten zich *"tegen de ziel van de rechtvaardige" (vers 21)*. De antichrist en zijn volgelingen spannen tegen hem samen. Hun wetgeving sticht werkelijk onheil, want *"onschuldig bloed verklaren zij schuldig"*. Ze zijn uit op het bloed van de onschuldige rechtvaardige en daarvoor passen ze de wetgeving aan en verdraaien ze het recht.

De HEERE is een veilige vesting | *verzen 22-23*

> 22 *Maar de HEERE is mij een veilige vesting geweest,*
> *mijn God is [mij] tot een rots, mijn toevlucht.*
> 23 *Hij zal hun onrecht op hen doen terugkeren,*
> *Hij zal hen in hun slechtheid ombrengen,*
> *de HEERE, onze God, zal hen ombrengen.*

De rechtvaardige heeft wel moeten vluchten voor de vijand, maar hij heeft in *"de HEERE ... een veilige vesting"* gevonden *(vers 22; vgl. Ps 46:8,12)*. De 'veilige vesting' kan ook werden vertaald met 'hoog vertrek'. Veiligheid wordt gevonden op een verheven plaats en dat is de HEERE Zelf.

Dit is het resultaat van alle pogingen van de vijand om de rechtvaardige het leven onmogelijk te maken. Het vertrouwen op de HEERE wordt erdoor versterkt. De persoonlijke band met God, *"mijn God"*, wordt er hechter door. Door lijden komt het hart in een nauwere gemeenschap met Hem. Hij is *"een rots"*, onwankelbaar, en *"mijn toevlucht"*, een verberging.

In die veiligheid komt de gelovige tot rust *(vgl. Ps 3:6)*. Hij geeft wie hem onrecht doen, over in de handen van God. De goddelozen zullen het lot ondergaan dat zij de gelovigen hebben willen aandoen *(vers 23)*. Het keert op hun hoofd terug. God zal hen in de slechtheid die zij doen, ombrengen. Hij zal dit in de eerste instantie doen door middel van Zijn tuchtroede, Assyrië *(Js 10:5)*. Zo zullen ze ervaren wat ze de rechtvaardigen hebben willen aandoen. Zo zal het gaan: *"De HEERE, onze God, zal hen ombrengen" (vgl. Hd 12:1-4,21-23; Lk 18:7-8)*.

Psalm 95

Inleiding

Psalm 95 is een loflied. Daarin wordt het volk Israël voorbereid op de komst van de Heer Jezus. Dit loflied vindt zijn oorsprong in de eeuwige kracht en Goddelijkheid van God die uit Zijn scheppingswerken met inzicht worden gezien *(Rm 1:20)*. Tegelijkertijd klinkt de waarschuwing dat het volk alleen in Gods rust, het vrederijk, kan ingaan *in geloof*. De geschiedenis van de ongehoorzaamheid van het volk in de woestijn is als een waarschuwingsbord, waarop wordt gewaarschuwd voor het gevaar van het ongeloof, dat een hindernis is om te kunnen ingaan.

Hierna vinden we een serie psalmen met lofliederen in verband met de heerlijkheid van het vrederijk.

De HEERE is een groot God | *verzen 1-5*

> 1 *Kom, laten wij vrolijk zingen voor de HEERE,*
> *laten wij juichen voor de rots van ons heil.*
> 2 *Laten wij Zijn aangezicht tegemoet gaan met een lof[lied],*
> *laten wij voor Hem juichen met psalmen.*
> 3 *Want de HEERE is een groot God,*
> *ja, een groot Koning boven alle goden.*
> 4 *In Zijn hand zijn de diepste plaatsen van de aarde*
> *en de toppen van de bergen zijn van Hem.*
> 5 *Van Hem is [ook] de zee, want Híj heeft haar gemaakt,*
> *Zijn handen hebben het droge gevormd.*

We vinden hier de verschijning van de HEERE in lichtglans *(Ps 94:1)* om bezit te nemen van de aarde en de zee. In *Psalm 95* vinden we een oproep aan de aarde ofwel het land – het Hebreeuwse woord *eretz* betekent zowel 'aarde' als 'land' – Israël en in *Psalm 96* vinden we een oproep aan de zee ofwel de volken. In beide gevallen wordt opgeroepen om de knie voor Hem te buigen *(Js 45:23; Fp 2:9-11)*. Dit wordt in *Openbaring 10* zo geschilderd: *"En ik zag een andere sterke Engel neerdalen ... en Hij zette Zijn rechtervoet op de zee en de linker op de aarde" (Op 10:1a,2b)*.

De oproep in de *verzen 1-2* luidt om de HEERE groot te maken. De redenen daarvoor zijn:

1. Hij is groter dan alle (af)goden en machten *(vers 3)*.
2. Hij is de Schepper en Onderhouder van alle dingen *(verzen 4-5)*.
3. Hij is de Herder van Zijn volk *(verzen 6-7)*.

Het begint met de oproep vrolijk te zingen *"voor de HEERE" (vers 1)*. Er moet worden gejuicht *"voor de rots van ons heil"*. *"Vrolijk zingen"* en *"juichen"* zijn uitingen van een hart dat vol dankbaarheid is voor Wie de HEERE is en wat Hij heeft gedaan. Hier doet de psalmist dat niet individueel, maar spoort het hele volk daartoe aan.

De HEERE is hier de onwankelbare rots van het heil van het volk. De psalmist spreekt niet over 'mijn heil', maar over *"ons heil"*. De rots van het heil *(Ps 18:2,3)* is de geslagen rots *(Ex 17:5-6)*. Wij weten dat de rots Christus is en de rots het volk 'volgde', dat wil zeggen van het begin tot het eind bij hen aanwezig was *(1Ko 10:4)*.

Het hele volk is een verlost volk. Het volk is verlost uit de slavernij van Egypte, van de gevaren van de woestijn, van de vijanden die het hebben onderdrukt en bedreigd in het land. Dat Hij de rots is, betekent dat het heil onaantastbaar en eeuwig zeker is.

Het zingen en juichen moet niet persoonlijk en ook niet zomaar ergens gebeuren, maar voor *"Zijn aangezicht"* ofwel in Zijn tegenwoordigheid *(vers 2)*. Daar moeten ze zijn *"met een lof[lied]"*, dat is met woorden waarin ze hun dankbaarheid voor Hem uitspreken. Daar moeten ze *"voor Hem juichen met psalmen"*. In de psalmen die zij met gejuich voor Hem zingen, loven ze Hem.

Het woord *"want"* waarmee *vers 3* begint, geeft aan dat de reden volgt voor de oproep die in de vorige verzen wordt gedaan. Er blijken meerdere redenen te zijn. In de eerste plaats is de *"HEERE ... een groot God"*. Hij steekt overal bovenuit en omvat alles. Er is ook geen enkele vergelijking met wie of wat ook *(Js 46:9)*. Hij *is* groot.

"Ja, een groot Koning" is Hij *"boven alle goden"*. Dat Hij een groot Koning is, betekent dat Hij de Koning der koningen is. Dat Hij boven alle goden is, heeft Hij in het verleden laten zien door de goden van Egypte te verslaan

(Ex 15:11). Er zijn er wel die goden worden genoemd *(1Ko 8:5)*. Dat zijn dode afgoden waarachter demonische machten schuilgaan. Ze zijn geen rivalen van Hem, maar Zijn onderdanen. God heerst als *"een groot Koning"* over hen. Hij zit op de troon en iedereen is aan Hem ondergeschikt. Dat zien wij nu nog niet, maar wij zien in het geloof Hem aan Wie alle dingen onderworpen zijn *(Hb 2:8b)*.

Daar sluit een volgende verhevenheid van Hem op aan die aanleiding geeft voor Hem te juichen en psalmen te zingen. De dode afgoden zijn lokale goden, maar God is de God van de hele schepping *(vers 4; vgl. Js 40:26)*. Alles in het heelal is Zijn bezit. Niemand anders kan er een claim op leggen. Zijn recht erop is absoluut en totaal.

Zoals het auteursrecht bepaalt dat de maker van een bepaald werk recht heeft op het wel en wee van dat werk, zo heeft God als Schepper van hemel en aarde recht op Zijn schepping *(Op 4:11)*. Voor de ongelovigen geldt dat ze zich gereed moeten maken om hun God te ontmoeten *(Am 4:12)*. Ieder mens wordt al in zijn jeugd opgeroepen zijn Schepper te gedenken *(Pr 12:1)*.

Dit geldt voor *"de diepste plaatsen van de aarde"* en *"voor de toppen van de bergen"*. De diepst bekende plek van de aarde is de Marianentrog in de Stille Oceaan met een diepte van ongeveer elf kilometer. Het is een plek van diepe duisternis, waar nooit enig zonlicht is geweest, maar voor God is het daar even licht als op aarde. Hij kan niet alleen naar dergelijke diepe plaatsen afdalen, ze zijn *"in Zijn hand"*. Dat wil zeggen dat Hij het gezag erover heeft, dat Hij alles wat daarin is, controleert en bestuurt.

Wat voor de diepste plaatsen geldt, geldt ook voor de hoogste plaatsen, voor *"de toppen van de bergen"*. Die *"zijn van Hem"*. Hij heeft de bergen gemaakt, ze behoren Hem toe. De hoogte en de kracht ervan weerspiegelen Zijn verhevenheid boven wat op aarde verheven is. Als de diepste diepten en de hoogste hoogten in Zijn hand zijn, is ook alles wat daartussen ligt in Zijn hand.

"De zee" is ook *"van Hem, want Híj heeft haar gemaakt"* *(vers 5)*. De mens heeft de schepping, zoals bomen en stenen, en de schepselen, zoals dieren en zelfs de mens, verafgood. De psalmist maakt duidelijk dat de schepping gemaakt en geschapen is door God en daarom mogen we die nooit gelijkstellen met God. Zo begint het vierde psalmboek in *Psalm 90* met de vaststelling dat de eeuwige God deze schepping heeft voortgebracht *(Ps 90:2)*.

Omdat Híj, met nadruk, Hij en niemand anders, de zee heeft gemaakt, is die Zijn onvervreemdbaar eigendom. Hetzelfde geldt voor *"het droge"*. Zijn handen hebben dat gevormd. Er is geen sprake van een ontwikkeling, een 'evolutieproces', waardoor het droge na miljarden jaren de vorm zou hebben gekregen die het nu heeft. Nee, het droge is een kunststuk dat de Schepper eigenhandig heeft gevormd.

De schapen van Zijn hand | *verzen 6-7*

> 6 *Kom, laten wij ons neerbuigen en neerbukken,*
> *laten wij knielen voor de HEERE, Die ons gemaakt heeft.*
> 7 *Want Hij is onze God*
> *en wij zijn het volk van Zijn weide*
> *en de schapen van Zijn hand.*
> *Heden, indien u Zijn stem hoort,*

In *vers 6* roept de psalmist het gelovig overblijfsel op dat ze voor de HEERE zullen *"neerbuigen en neerbukken"* en voor Hem zullen *"knielen"*. Dit is een herhaling en verdieping van wat we in de *verzen 1-2* hebben gezien. Het is verdieping, want het gaat niet alleen om de schepping, maar om het feit dat de HEERE hen als volk heeft gevormd *(vers 6)* en als Herder heeft verzorgd *(vers 7)*.

Neerbuigen, neerbukken en knielen zijn drie houdingen van diep eerbetoon en ontzag, waarbij de aanbidder zich zo klein mogelijk maakt voor God. Ware aanbidding is niet een hoop lawaai maken, waarbij het hart leeg kan zijn, maar een houding die past tegenover Hem *"Die ons gemaakt heeft"*.

Voor ons, leden van Gods hemelse volk, de gemeente, geldt dat Hij Zich de gemeente *"heeft verworven door het bloed van Zijn eigen [Zoon]" (Hd 20:28)*. Als we van Hem onder de indruk komen, worden we niet omgeduwd, we blijven ook niet staan, maar vallen voor Hem neer *(Op 5:14b)*.

Opnieuw volgt er een *"want"* waarna de reden wordt gegeven om deze houding van diepe eerbied en ontzag aan te nemen *(vers 7)*. Nu is het niet omdat Hij de Schepper en soevereine Heerser van de hele aarde is, zoals in de voorgaande verzen, maar omdat Hij de Herder van Zijn volk is *(Ez 34:15-16)*. Hij staat met hen in een bijzondere betrekking.

Ze noemen zich *"het volk van Zijn weide en de schapen van Zijn hand" (vgl. Ps 79:13; 100:3)*. Hiermee geven ze aan dat ze van Hem afhankelijk zijn zoals schapen afhankelijk zijn van de herder. Hij zorgt ervoor dat ze weide vinden, dat ze voedsel krijgen. Daarbij leidt Hij hen ook door Zijn hand. Meer nog wil de uitdrukking 'schapen van Zijn hand', ofwel schapen van Zijn zorgende hand, zeggen dat Hij ze met Zijn hand beschermt. Ze zijn geborgen in Zijn hand *(vgl. Jh 10:28-29)*.

In de laatste regel van *vers 7* spreekt de HEERE, *Jahweh*. Dat doet Hij *"heden"*. Dat zegt Hij hier, in de tijd van de psalmist. Dat zegt Hij honderden jaren later tegen de Hebreeën *(Hb 3:7)*. Dat zegt Hij ook tegen ons. Elke keer dat Hij spreekt, dat Hij Zijn volk Zijn stem laat horen, is het *"heden"*. Telkens weer laat Hij Zijn volk Zijn stem horen. *"Heden"* slaat op degenen tot wie het Woord komt op het moment dat Hij spreekt en zij het persoonlijk, in levenden lijve horen. De vraag is wat zij doen als zij Zijn stem horen. 'Heden' laat geen uitstel naar later toe. Het is van belang direct in gehoorzaamheid op Gods stem te reageren.

God Zelf maakt in het volgende vers door een voorbeeld uit hun geschiedenis duidelijk hoe ze vroeger op Zijn stem hebben gereageerd. Dit voorbeeld bevat een ernstige waarschuwing. Het stelt hen voor de keus. Het stelt ook ons voor de keus, want het 'heden' geldt nu voor ons! God spreekt ook 'heden' tot ons en wel door Zijn Woord. Ook de Heer Jezus deed dat, toen Hij tegen het volk zei: *"Och, mocht op deze <uw> dag* [dat wil zeggen 'heden'] *ook u erkennen wat tot <uw> vrede [dient]" (Lk 19:42)*.

Waarschuwing voor verharding | *verzen 8-11*

> *8 verhard uw hart niet, zoals te Meriba,*
> *zoals in de dagen van Massa in de woestijn:*
> *9 daar stelden uw vaderen Mij op de proef,*
> *[daar] beproefden zij Mij, hoewel zij Mijn werk zagen.*
> *10 Veertig jaar heb Ik gewalgd van [dit] geslacht;*
> *Ik heb gezegd: Zij zijn een volk met een dwalend hart,*
> *en zíj kennen Mijn wegen niet.*
> *11 Daarom heb Ik in Mijn toorn gezworen:*
> *Mijn rust zullen zij nooit binnengaan!*

De waarschuwing is: als zij Zijn stem horen, moeten ze hun hart niet verharden *(vers 8)*. Hier spreekt God. Hun vaderen hebben in het verleden hun hart wel verhard, namelijk *"te Meriba ... in de dagen van Massa in de woestijn"*. Meriba – dat betekent 'twist(water)' of 'verbittering' – is een plaats bij Kades *(Nm 20:1)*. Daar brengt Mozes aan het einde van de veertigjarige omzwerving door de woestijn water uit de rots voort *(Nm 20:10-13)*.

Deze woestijnplaats Meriba bij Kades aan het *einde* van de woestijnreis moet onderscheiden worden van de plaats Massa en Meriba in Rafidim *(Ex 17:1)*. Daar heeft het morrende volk aan het *begin* van de woestijnreis water uit de rots ontvangen. Deze plaats krijgt de dubbele naam Massa en Meriba, dat betekent 'verzoeking' en 'twist' of 'verbittering' *(Ex 17:7)*. Beide betekenissen komen terug in het citaat van dit vers in de *brief aan de Hebreeën*: *"Verhardt uw harten niet zoals bij de verbittering* [Meriba], *in de dag van de verzoeking* [Massa] *in de woestijn" (Hb 3:8)*.

Het volk heeft God in de woestijn op de proef gesteld, Hem beproefd of verzocht *(vers 9)*. Hem op de proef stellen is Hem tergen, zoals een dreinend kind doet, om te zien hoever ze konden gaan in hun ongeloof. Ze hebben Hem uitgetest, uitgedaagd, om te laten zien of Hij in hun midden is of niet *(Ex 17:7)*. Een dergelijke test kunnen we vergelijken met het stellen van de vraag aan de zon om te bewijzen dat hij schijnt, terwijl we op datzelfde moment in de volle zon staan. Een dergelijke vraag toont onweerlegbaar aan dat zo iemand blind is. Dat is ook het geval met het volk dat God beproeft of uittest. Dit blijkt uit het verwijt dat God het volk maakt als Hij zegt: *"[Daar] beproefden zij Mij, hoewel zij Mijn werk zagen."*

Hij heeft onophoudelijk Zijn aanwezigheid in hun midden bewezen. Zijn werk is onloochenbaar. Ze hebben Zijn verlossing uit Egypte gezien, ze hebben gezien hoe Hij een pad door de Rode Zee heeft gemaakt en de Egyptenaren daarin heeft laten verdrinken. Elke dag hebben zij Zijn zorg gezien door het manna dat elke morgen weer voor hen klaar lag. Het is puur ongeloof om na zoveel werken te hebben gezien, God uit te dagen te laten zien dat Hij in hun midden is.

Daarom is de waarschuwing voor het gelovig overblijfsel: Neem de waarschuwing van je eigen geschiedenis ter harte. Wat de mens betreft, leert de geschiedenis dat de mens niets leert van de geschiedenis. Bij het gelovig

overblijfsel moet het anders zijn, zij moeten hun harten niet verharden, maar hun vertrouwen stellen op de HEERE.

Deze houding van Israël is helaas geen incident, maar heeft het volk gedurende de hele reis door de woestijn gekenmerkt. Dat horen we in de woorden van God: *"Veertig jaar heb Ik gewalgd van [dit] geslacht" (vers 10)*. Veertig jaar lang heeft Hij Zijn zorg voor hen laten zien *(Dt 4:32-35)*. Hij heeft hen bevrijd, geleid en verzorgd en toch zijn zij dwars tegen Hem ingegaan *(vgl. Dt 6:16; 9:22; 33:8)*. Deze sterke uitdrukking van afkeer geeft wel aan hoezeer ze God met hun houding oneer hebben aangedaan.

Wij kunnen de grote fout maken te denken dat we beter zijn dan zij. Het is daarom belangrijk dat ook wij deze waarschuwing ter harte te nemen *(1Ko 10:11; Hb 3:14-19; 4:1-7)*. Dat zullen we doen als we eraan denken dat Hij, Die zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons overgegeven heeft, ons met Hem ook alle dingen zal schenken *(Rm 8:32)*.

Als het volk op deze wijze heeft geantwoord op al Gods zorg, is het niet verwonderlijk dat Hij toornig is geworden op dit geslacht. God geeft ook aan wat de diepe oorzaak is: de dwaling van hun zondige hart. Omdat hun hart altijd van God is afgedwaald, hebben zij Zijn wegen niet gekend. Ze hebben niets begrepen van Zijn handelingen, of Hij nu in zegen of in oordeel met hen heeft gehandeld.

Mozes heeft Gods wegen wel gekend, want God heeft die Zelf aan hem bekendgemaakt *(Ps 103:7)* omdat hij Hem vreesde en liefhad. Om Gods wegen te kennen is het nodig dat wij Hem ons hart geven. Daar vraagt Hij om *(Sp 23:26)*. Als we Hem ons hart geven, geven we Hem ons hele leven in handen, opdat Hij het kan besturen. Dan wandelen we op Zijn weg die uitkomt in de heerlijkheid.

Het is voor God onmogelijk Zijn volk, dat zo met het hart dwaalt, in Zijn rust in te laten gaan *(vers 11; Nm 14:21-23)*. Omdat zij zo met hun hart dwalen en zo onbekend zijn met Zijn wegen, kan Hij niet anders dan in Zijn toorn zweren dat Hij dat nooit zal toelaten. *"Mijn rust"* is Gods rust. Het is de rust die Hij heeft als Hij te midden van Zijn volk zal wonen. Dat is het beloofde land, waar het volk in vrede en veiligheid zal wonen, zonder angst voor vijanden. Deze rust zal er pas zijn in het vrederijk van de Messias, de grote Zoon van David.

Psalm 96

Inleiding

De oproep aan het volk Israël in *Psalm 95* om de HEERE als een groot Koning te prijzen *(Ps 95:1-7)* wordt in de nu volgende psalmen *(Psalmen 96-100)* ook gedaan aan de volken *(vgl. Mt 24:14; Js 12:4)*. Daarin wordt niet het koningschap van David, maar dat van de HEERE, dat is de Heer Jezus, bezongen:

Psalm 96 begint met: *"Zingt voor de HEERE een nieuw lied" (Ps 96:1)*.

Psalm 97 begint met: *"De HEERE regeert" (Ps 97:1).*
[letterlijk *"de HEERE is Koning"*]

Psalm 98 begint met: *"Zingt voor de HEERE een nieuw lied" (Ps 98:1)*.

Psalm 99 begint met: *"De HEERE regeert" (Ps 99:1).*
[letterlijk *"de HEERE is Koning"*]

Psalm 100 begint met: *"Juich de HEERE, heel de aarde" (Ps 100:1)*.

Davids koningschap en dat van de Heer Jezus zijn op het nauwst met elkaar verbonden, want de grote Zoon van David is de HEERE van de legermachten. Deze verzen zien vooruit naar de vervulling van de beloften, wanneer de HEERE openlijk Zijn gezag over de naties uitoefent.

Psalm 96 is nagenoeg woordelijk gelijk aan het middelste deel van het loflied in *1 Kronieken 16 (1Kr 16:23-33)*. Hierdoor weten we dat deze psalm door David is geschreven. David geeft in *1 Kronieken 16* opdracht om de HEERE te loven door de dienst van Asaf en zijn broeders *(1Kr 16:7)*. Dit loflied is een samenstelling van gedeelten uit diverse psalmen, waaronder *Psalm 96*.

1 Kronieken 16 sluit de beschrijving van de grote gebeurtenis van het plaatsen van de ark in Jeruzalem, de koningsstad, af. Daarmee wordt de openbare aanbidding van God gedurende de regering van David bevestigd. In het opbrengen van de ark naar Jeruzalem zien we een beeld van de komst van de Messias naar de aarde om te gaan regeren. Dat de ark is binnengebracht *(1Kr 16:1)*, betekent profetisch dat in *Psalmen 96-100* Christus gezien

wordt als al gekomen en dat Hij Zijn plaats als Koning heeft ingenomen! God heeft Zijn eerstgeboren Zoon in de wereld ingebracht *(Hb 1:6; Ps 89:28)*.

Een nieuw lied voor de HEERE | *verzen 1-6*

1 *Zing voor de HEERE een nieuw lied,*
zing voor de HEERE, heel de aarde.
2 *Zing voor de HEERE, loof Zijn Naam,*
breng de boodschap van Zijn heil van dag tot dag.
3 *Vertel onder de heidenvolken van Zijn eer,*
onder alle volken van Zijn wonderen.
4 *Want de HEERE is groot en zeer te prijzen,*
Hij is ontzagwekkend boven alle goden.
5 *Want al de goden van de volken zijn afgoden,*
maar de HEERE heeft de hemel gemaakt.
6 *Majesteit en glorie zijn voor Zijn aangezicht,*
macht en luister in Zijn heiligdom.

De Septuaginta – de Griekse vertaling van het Oude Testament – heeft als opschrift boven deze psalm: *Toen het huis* [dat is de tabernakel] *gebouwd werd na de ballingschap* [dat is die van de ark gedurende de tijd dat deze in handen van de Filistijnen was gekomen], *een lied van David*.

De oproep klinkt tot de volken om *"voor de HEERE een nieuw lied"* te zingen *(vers 1)*. Het eerste lied dat in de Bijbel wordt gezongen, is het lied van Mozes *(Ex 15:1-18)*. Het wordt gezongen onmiddellijk na de verlossing uit Egypte. Ook hier, in *Psalmen 96-100*, worden alle mensen opgeroepen om te zingen omdat de redding van de HEERE in en door de Heer Jezus gekomen is: Jezus betekent de HEERE, *Jahweh*, redt.

Een lied komt na verlossing, zoals in *Exodus 15*. Een nieuw lied komt na een nieuwe verlossing van de HEERE *(vgl. Kl 3:22-23)*. De uitdrukking 'nieuw lied' komt zeven keer voor in het Oude Testament, waarvan zes keer in *Psalmen (Ps 33:3; 40:4; 96:1; 98:1; 144:9; 149:1)*, en één keer in *Jesaja (Js 42:10)*. In het Nieuwe Testament komt het twee keer in *Openbaring* voor *(Op 5:9; 14:3)*.

De oproep komt van Israël, dat Gods volk is. Zij zijn door de komst van de Messias uit de nood gered en in de zegen ingevoerd. Het is een nieuwe

situatie in de geschiedenis van de wereld. Christus regeert en God wordt door de volken erkend. Dat vraagt om een nieuw lied van de volken *(vgl. Ps 33:3)*. In de hemel wordt dan al een nieuw lied gezongen *(Op 5:9-10)*.

En zij zingen een nieuw lied en zeggen: U bent waard het boek te nemen en zijn zegels te openen; want U bent geslacht en hebt voor God gekocht met Uw bloed uit elk geslacht en taal en volk en natie, en hebt hen voor onze God gemaakt tot een koninkrijk en tot priesters; en zij zullen over de aarde regeren. (Op 5:9-10)

"Heel de aarde" wordt opgeroepen om voor de HEERE te zingen. Het volk is overweldigd door de grote goedheid die hun deel is. Daarin willen ze de volken laten delen die met hen in verbinding zijn gebracht. De heerlijke gevolgen van de komst van Christus worden bezongen en iedereen wordt opgeroepen daarmee in te stemmen.

In *vers 2* klinkt nog een keer de oproep om voor de HEERE te zingen en Zijn Naam te loven. Het motief is het heil of de behoudenis van God die Hij voor Zijn volk heeft bewerkt. De volken moeten de boodschap daarvan *"van dag tot dag"* brengen, dat wil zeggen dat ze dat voortdurend, onophoudelijk, moeten doen. Zoals het volk Israël het brandoffer dagelijks, in de morgen en in de avond, aan de HEERE moet brengen *(Ex 29:38-42)*, zo zal ook in het vrederijk de offerande van lof *(Ps 50:14)* dagelijks opstijgen uit de mond van Israël *(Psalm 95)* en de volken *(Psalm 96)*. Ja, het boek *Psalmen* eindigt in *Psalm 150* met de woorden: *"Laat alles wat adem heeft de HEERE loven. Halleluja!" (Ps 150:6)*.

Zo worden wij ook opgeroepen om Gods behoudenis elke dag uit te dragen, overal waar Hij ons daarvoor de gelegenheid geeft. Dat is tot Zijn eer en mogelijk tot eeuwige zegen van iemand die ons getuigenis hoort.

De opdracht luidt om *"onder de heidenvolken Zijn eer"* te vertellen *(vers 3)*. Zijn eer wordt gezien in *"Zijn wonderen"*. We kunnen hierbij denken aan de wonderen die Hij heeft gedaan in Egypte bij de bevrijding van Zijn volk uit de slavernij. We kunnen het toepassen op het wonder van onze verlossing uit de macht van de zonde en de talrijke wonderen die Hij in ons leven heeft gedaan.

De HEERE is inderdaad *"groot en zeer te prijzen" (vers 4)*. Hij is niet 'groter dan', maar Hij alleen is groot in absolute zin, Hij is oneindig, onvergelijkbaar groot *(Ps 77:14)*. Daarom is alleen Hij het waard om zeer te prijzen. Hij is zeker *"boven alle goden"* verheven en daar tegelijk *"ontzagwekkend"* boven

verheven. Ontzagwekkend betekent 'geducht', 'te vrezen' *(vgl. Ps 66:3,5)*. Zijn grootheid boezemt ontzag in.

Bij *"goden"* kunnen we, gezien het verband hier, het best aan engelen of rechtspersonen, wezens met een bepaald gezag, denken. Maar ze vallen in het niet bij Hem. Ze zijn uiterst beperkte schepselen, zowel wat hun persoon als wat hun capaciteiten betreft. Engelen kunnen machtig zijn, maar God is Almachtig. Hij heeft alle macht in de hemel en op de aarde *(Mt 28:18)*.

De volken hebben hun goden *(vers 5; 1Ko 8:5-6; vgl. Dt 4:19)*. Deze goden zijn gevallen engelen ofwel demonen. Afgoden zijn dode stukken materie *(Js 2:8; 44:9-20)*. Daarachter gaan demonen schuil *(1Ko 10:19-20)*. God heeft de materie geschapen. De mens neemt in zijn grote dwaasheid dode materie om die te aanbidden. Afgoden zijn niets, nietigheden *(1Ko 8:4)*. Het zijn schepselen van de verbeelding van de mens *(Js 40:19-20; vgl. Rm 1:21)* onder inspiratie van demonen. Tegenover de inbeelding van de mens staat de HEERE Die *"de hemel gemaakt"* heeft. Hij heeft het hele terrein van de hemel gemaakt en daarom mag alleen Hij aanbeden worden. Hij geeft Zijn eer aan geen ander *(Js 2:17-18; 42:8)*.

Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is of dat een afgod iets is? [Nee], maar dat wat <de volken> offeren, zij dat aan [de] demonen <offeren> en niet aan God; en ik wil niet, dat u gemeenschap hebt met de demonen. (1Ko 10:19-20)

Alles wat *"voor Zijn aangezicht"* is, dat wil zeggen alles wat zich in Zijn tegenwoordigheid bevindt, straalt majesteit en glorie uit *(vers 6)*. Wat zich in Zijn tegenwoordigheid bevindt, weerspiegelt de kenmerken van Zijn Wezen. Hij legt Zijn majesteit en glorie op alles om Hem heen. Zo is het ook *"in Zijn heiligdom"* te midden van Zijn volk.

In het parallelle gedeelte in *1 Kronieken 16* staat *"in Zijn plaats"*, en dat betekent 'de hemel' *(1Kr 16:27)*. Als de Heer Jezus terugkomt, zal die viervoudige heerlijkheid die hier in *vers 6* wordt genoemd, ook zichtbaar worden vanuit Sion, Zijn heiligdom op aarde. Daar zijn *"macht en luister"*, wat wil zeggen dat Zijn heiligdom de bron van macht is en vandaaruit zichtbaar wordt. En als Zijn macht zichtbaar wordt, wordt de luister, de alles overtreffende heerlijkheid van God zichtbaar.

Wereldwijde lof voor de HEERE | *verzen 7-9*

> 7 *Geef de HEERE, geslachten van de volken,*
> *geef de HEERE eer en macht.*

> 8 *Geef de HEERE de eer van Zijn Naam,*
> *breng offers en kom in Zijn voorhoven.*
> 9 *Buig u neer voor de HEERE in Zijn heerlijke heiligdom;*
> *beef voor Zijn aangezicht, heel de aarde.*

De *"geslachten van de volken"* *(vgl. Gn 10:2-20)* worden opgeroepen *"de HEERE eer en macht"* te geven *(vers 7)*. De volken bestaan uit geslachten of families, mensen die niet alleen door dezelfde nationaliteit, maar ook door een bloedband met elkaar zijn verbonden *(vgl. Zc 12:12-14)*. Er kan Hem niets worden gegeven wat Hij nog niet bezit. Hij bezit alle eer en macht. Hem eer en macht geven betekent tegen Hem zeggen dat Hij alle eer waard is en dat Hem alle macht toekomt.

Ze geven Hem de eer van Zijn Naam als zij met offers in Zijn voorhoven komen *(vers 8)*. Daarmee maken zij duidelijk dat ze alleen met offers in Gods tegenwoordigheid kunnen komen. De mens kan God niet met lege handen naderen. De offers spreken van het werk van Christus, Die het offer voor de zonde is geworden. Alleen op grond van Zijn werk en het geloof daarin kan God mensen in Zijn nabijheid ontvangen. Daardoor wordt Zijn Naam geëerd. Met offers komen betekent de erkenning van en instemming met Gods weg naar Hem toe.

De gangbare uitdrukking voor 'offeren' is afgeleid van het woord 'naderen'. Met andere woorden, om tot God te kunnen naderen moet men een offer brengen. Hier is het niet het gangbare woord voor offeren, maar een ander woord, namelijk het woord 'geschenk', een woord waarvan het woord 'graanoffer' is afgeleid. Het is hier om te kunnen naderen tot *"Zijn voorhoven"*, meervoud, dat wil zeggen twee voorhoven, namelijk de buitenste en de binnenste voorhof *(vgl. Ez 40:17-19)*.

Niet alleen de uiterlijke offers zijn belangrijk, maar ook het buigen voor Hem met innerlijk beven van ontzag voor Hem *(vers 9)*. Een offer is alleen aangenaam voor en aanvaardbaar door God *"in Zijn heerlijke heiligdom"* als het in een nederige gezindheid en met ontzag voor Hem wordt gebracht *(vgl. Ps 51:19)*. *"Heel de aarde"*, dat wil zeggen alle volken van de aarde, wordt opgeroepen zich *"voor Zijn aangezicht"* te buigen en te beven. 'Voor Zijn aangezicht' betekent in Zijn tegenwoordigheid, onder Zijn toeziend oog.

De HEERE regeert | *verzen 10-13*

> 10 *Zeg onder de heidenvolken: De HEERE regeert;*
> *ja, vast staat de wereld, ze zal niet wankelen;*
> *Hij zal [over] de volken op billijke [wijze] rechtspreken.*
> 11 *Laat de hemel zich verblijden en de aarde zich verheugen,*
> *laat de zee bulderen met al wat ze bevat.*
> 12 *Laat het veld van vreugde opspringen met al wat erin is;*
> *dan zullen al de bomen van het woud vrolijk zingen*
> 13 *voor het aangezicht van de HEERE,*
> *want Hij komt, want Hij komt om de aarde te oordelen.*
> *Hij zal de wereld oordelen in gerechtigheid*
> *en de volken met Zijn waarheid.*

Deze verzen zien vooruit naar het vrederijk, waar de hele natuur in verrukking is voor de Messias. De boodschap dat *"de HEERE regeert"* – letterlijk *"de HEERE is Koning"*; de HEERE is de Messias –, moet *"onder de heidenvolken"* bekendgemaakt worden *(vers 10)*. Onder alle regeringen van mensen heeft de wereld geen vastigheid gekend en heeft ze steeds gewankeld. Aan die situatie komt onder Zijn koningschap een einde. Alles krijgt vastheid en stabiliteit door Hem omdat Hij Zichzelf met macht heeft omgord *(Ps 93:1)*.

Dat zal blijken als *"Hij ... [over] de volken op billijke wijze rechtspreken"* zal. De Heer Jezus zal als de ware Melchizédek, wiens naam betekent koning van de gerechtigheid *(Hb 7:1-2)*, regeren *(Ps 9:8-9)*. Onkreukbaar en volkomen rechtvaardig zal Hij vanaf de *"troon van Zijn heerlijkheid"* rechtspreken *(Mt 25:31-46)*. Zijn billijke rechtspraak is de basis voor een onwankelbare wereld. Wat Hij zegt en beslist, is eerlijk en rechtvaardig en daarom van blijvende waarde. Het is onveranderlijk, er hoeft nooit op te worden teruggekomen.

"De hemel", dat wil zeggen de hemelbewoners, wordt opgeroepen zich te verblijden *(vers 11)*. De hemel is door de HEERE geschapen *(vers 5)*, de hemel verheugt zich (hier), en de hemel verkondigt Zijn gerechtigheid *(Ps 97:6)*. Als het gelovig overblijfsel de satan heeft overwonnen door het bloed van het Lam en door het woord van hun getuigenis, worden de *"hemelen en u die daarin woont"* opgeroepen om *"vrolijk"* te zijn *(Op 12:11-12)*.

"De aarde", dat zijn de op aarde levende mensen, wordt opgeroepen zich te verheugen. Hemel en aarde horen bij elkaar als door dezelfde Schepper geschapen. Ze verenigen zich in vreugde omdat de Messias Zijn koningschap heeft aanvaard *(vgl. Op 18:20; 19:6)*. Dit betekent het einde van alle onrecht en het rechtvaardige oordeel over alle ooit gepleegd onrecht. *"De zee"*, die steeds een beeld is van de opstandige volken, wordt nu *"met al wat ze bevat"* opgeroepen bulderend met de blijdschap en vreugde in te stemmen.

"Het veld ... met al wat erin is", zoals de dieren en de planten, wordt opgeroepen om *"van vreugde"* op te springen *(vers 12)*. *"De bomen van het woud"* zullen dan *"vrolijk juichen"*. De hele schepping in al haar onderdelen, de onzichtbare en de zichtbare, wordt opgeroepen tot vreugde-uitingen omdat het moment is aangebroken dat de HEERE plaatsneemt op Zijn troon om de aarde te oordelen *(vgl. Js 44:23)*. De schepping is dan vrijgemaakt van de vloek die er door de zonde van de mens op is komen te liggen *(Rm 8:21)*.

De aanleiding van deze uitbarsting van vreugde is de komst van de Messias *(vers 13)*. Vol geestdrift wordt melding gemaakt van Zijn komst. Zijn komst is *"om de aarde te oordelen"*. Hij regeert altijd, maar dan zal het voor iedereen zichtbaar zijn. De regels waarnaar Hij regeert zijn die van gerechtigheid *(vgl. Hd 17:31)* en waarheid, want Hij is de alwetende, almachtige God.

Dit is een indrukwekkend moment, een moment van ongekend belang. Het is het grote keerpunt in de geschiedenis van de mensheid. Nu gaat alles totaal anders worden: God gaat regeren door Zijn Zoon. Hij heeft heel het oordeel aan Hem gegeven omdat Hij de Mensenzoon is *(Jh 5:27)*. Door het oordeel komt er orde en rust in de wereld. De aarde is wedergeboren *(Mt 19:28)*.

Psalm 97

Inleiding

In *Psalm 97* wordt uitvoerig ingegaan op het laatste vers van de vorige psalm, waar wordt gewezen op de komst van de Messias *(Ps 96:13)*. In de psalm die we nu voor ons hebben, verschijnt de Messias. Deze gebeurtenis en de gevolgen daarvan worden hier bezongen. De boodschap aan Maria over de heerschappij van de Zoon Die zij zal krijgen, wordt profetisch voorgesteld *(Lk 1:32)*.

Deze zal groot zijn en Zoon van [de] Allerhoogste worden genoemd, en [de] Heer, God, zal Hem de troon van Zijn vader David geven, ... (Lk 1:32)

Jesaja roept uit: *"Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten van hem die het goede boodschapt, ... die tegen Sion zegt: Uw God is Koning" (Js 52:7; vgl. Ps 93:1)*. Al in *Psalm 96* is deze boodschap door Sion doorgegeven aan de wereld: *"De HEERE is Koning" (Ps 96:10)*. Dat wordt nu verder uitgediept in *Psalm 97* en *Psalm 99*. Beide psalmen beginnen dan ook met de uitroep: *"De HEERE* [*Jahweh*] *is Koning" (Ps 97:1; Ps 99:1; vgl. Op 19:6; 11:15-17)*.

De HEERE regeert | *verzen 1-5*

1 *De HEERE regeert, laat de aarde zich verheugen*
en vele kustlanden zich verblijden.
2 *Wolken en donkerheid zijn rondom Hem,*
gerechtigheid en recht zijn het fundament van Zijn troon.
3 *Vuur gaat voor Zijn aangezicht uit*
en zet rondom Zijn tegenstanders in vlam.
4 *Zijn bliksemflitsen verlichten de wereld,*
de aarde ziet ze en beeft.
5 *De bergen smelten als was*
voor het aangezicht van de HEERE,
voor het aangezicht van de Heere van heel de aarde.

De psalmist roept het uit dat *"de HEERE regeert"* [letterlijk: *"Jahweh is Koning"*] *(vers 1)*. Hij zit op de troon. Het universum wordt niet bestuurd door natuurwetten of het gezag van een boze macht. Er is een soevereine Heerser, Die wijs, heilig, rechtvaardig en verstandig is. Daarom kan *"de aarde zich verheugen en vele kustlanden zich verblijden"*. Daartoe worden ze dan

ook opgeroepen. De kustlanden worden apart genoemd omdat zij ver weg gelegen zijn *(Jr 31:10)*. Maar ook zij mogen zich verblijden, want de zegen van de heerschappij van de Messias komt ook tot hen. De HEERE is niet alleen Koning over Israël, Hij is de Koning van de koningen, Hij regeert over het hele aardrijk.

De HEERE, dat is de Messias, hult Zich in *"wolken en donkerheid" (vers 2)*. Deze kenmerken geven aan dat wat Hij doet, door mensen niet te volgen is. Hoe zouden sterfelijke mensen Hem kunnen begrijpen in Zijn onnavolgbare gerechtelijke daden? Ze zullen ze erkennen, zonder de diepte ervan te beseffen. Dit betekent niet dat er in Hem duisternis is. God is licht en in Hem is in het geheel geen duisternis *(1Jh 1:5; Ps 104:2; 1Tm 6:16)*. Schepselen kunnen dat licht niet doorgronden. Voor ons, mensen, is Hij daarom omgeven door donkere wolken.

Hij regeert in *"gerechtigheid en recht"*. Zijn heerschappij is volmaakt. Een rechterlijke dwaling komt niet voor, laat staan een verdraaien van het recht. *"Het fundament van Zijn troon"* bestaat juist uit het uitoefenen van volstrekte gerechtigheid. Zijn regering zal weldadig aandoen na alle corrupte regeringen waarvan de wereld vóór Zijn komst vol is geweest. Zijn rijk is niet gefundeerd op willekeur, zoals zo vaak nu het geval is bij regeringen, maar op gerechtigheid en recht. Daarom houdt Zijn heerschappij eeuwig stand *(Sp 16:12; 25:5)*.

Hij spreekt niet alleen rechtvaardige oordelen uit, maar voert die ook uit. Dat zien we in het *"vuur"* dat *"voor Zijn aangezicht"* uitgaat *(vers 3)*. Vuur stelt hier het verterende oordeel over de zonde voor *(vgl. Lv 10:1-2)*. God is een verterend vuur, zowel in het Oude Testament *(Dt 4:24)* als in het Nieuwe Testament *(Hb 12:29)*. Zijn heiligheid verdraagt geen zonde in Zijn tegenwoordigheid *(vgl. 1Pt 1:16)*. Dat zullen *"Zijn tegenstanders"* ervaren als Hij hen *"rondom ... in vlam"* zet *(vgl. 2Th 1:7-8; Ps 68:3)*.

Behalve de vlam rondom Hem die alles verteert wat zich niet aan Zijn heiligheid onderwerpt, zijn daar *"Zijn bliksemflitsen" (vers 4)*. Ook bliksemflitsen maken diepe indruk. Ze verlichten de wereld en maken daarin alles openbaar. Het zijn de plotselinge, onnavolgbare bezorgers van Gods oordelen. *"De aarde ziet ze en beeft"*, want ze zijn schrikwekkend en onweerstaanbaar. Zo'n machtsontplooiing heeft de aarde nog nooit gezien.

"De bergen", symbolen van stabiliteit en onbeweeglijkheid, *"smelten als was voor het aangezicht van de HEERE"* *(vers 5; vgl. Mi 1:4)*. Zo verterend is Zijn verschijning. Niets houdt stand als Hij verschijnt en oordeelt. Dit oordeel komt Hem toe want Hij is *"de Heere van heel de aarde"*. Hij is *Adonai*, de soevereine Heerser van het heelal Die Zijn aangezicht, dat is Zijn tegenwoordigheid, aan de aarde laat zien.

Alle goden buigen voor Hem | *verzen 6-7*

> 6 *De hemel verkondigt Zijn gerechtigheid*
> *en alle volken zien Zijn heerlijkheid.*
> 7 *Beschaamd moeten zijn allen die beelden dienen*
> *en zich op de afgoden beroemen.*
> *Buig u voor Hem neer, alle goden.*

Als de HEERE verschijnt, komt Hij uit de hemel, waar alles in overeenstemming met *"Zijn gerechtigheid"* is *(vers 6)*. Hij is Zelf de verkondiging van de hemel. *"Alle volken"* op aarde *"zien Zijn heerlijkheid"* als Hij verschijnt. Als de HEERE verschijnt, zal Hij komen als *"een rechtvaardig God, een Heiland"* [of *"een Verlossende"*, letterlijke vertaling] *(Js 45:21)*. Dat betekent dat de rechtvaardigheid ofwel de gerechtigheid van God zichtbaar wordt in Zijn daden van verlossing.

Zijn verschijning houdt ook het oordeel in over *"allen die beelden dienen en zich op de afgoden beroemen"* *(vers 7)*. Het zal beschaming bij hen veroorzaken. Ze hebben zich in hun dwaasheid tot beeldendienst verlaagd en zich op hun zelfgemaakte afgoden beroemd. Die zouden hen wel helpen.

Daarmee hebben ze God getart en Hem geloochend. Wanneer ze oog in oog komen te staan met de ware God, is er niets meer over van hun onzinnige vertrouwen op hun afgoden *(Js 2:20)*. *"Alle goden"* waarvoor zij zich hebben neergebogen, moeten buigen voor de HEERE. 'Goden' zijn alle soorten gezagsdragers, in de zichtbare en onzichtbare wereld *(vgl. Dn 10:13,20-21)*. Hier worden in de eerste plaats engelen bedoeld, zoals blijkt uit de aanhaling van deze zin in de *brief aan de Hebreeën* *(Hb 1:6)*.

> *Op die dag zal de mens*
> *zijn zilveren afgoden en zijn gouden afgoden,*
> *die hij voor zichzelf gemaakt had om zich [daarvoor] neer te buigen,*
> *voor de ratten en de vleermuizen werpen. (Js 2:20)*

De Allerhoogste | *verzen 8-9*

> 8 *Sion heeft het gehoord en zich verblijd,*
> *de dochters van Juda hebben zich verheugd*
> *vanwege Uw oordelen, HEERE.*
> 9 *Want U, HEERE, bent de Allerhoogste over de hele aarde,*
> *U bent zeer [hoog] verheven boven alle goden.*

"Sion heeft ... gehoord" van de verdelging van de opstandelingen en afgodendienaars door de Messias *"en zich verblijd" (vers 8)*. Hetzelfde geldt voor *"de dochters van Juda"*, waarmee de dorpen en steden in Juda worden bedoeld. De oordelen van de HEERE veroorzaken vreugde bij allen die met Hem verbonden zijn. Zij delen in Zijn gevoelens over het kwaad en verheugen zich over het oordeel dat Hij daarover uitvoert *(vgl. Op 18:20)*. De oordelen van God houden in dat het overblijfsel wordt verlost van hun vijanden; daarom zijn zij verblijd *(Ps 48:12)*.

Nu is voor iedereen duidelijk Wie *"de Allerhoogste over de hele aarde"* is *(vers 9)*. Het is niemand anders dan de *"HEERE"*. De naam *"God, de Allerhoogste" (Gn 14:18-22)*, *El Elyon*, is de titel van God in het vrederijk. Hier zien we dat de HEERE, als de Allerhoogste, verheven is boven alle goden.

Het overblijfsel en allen die Hem in Zijn heerschappij erkennen, zeggen tegen Hem: *"U bent zeer [hoog] verheven boven alle goden."* Hij is met niemand te vergelijken, Hij gaat alle denkbare heersers ver te boven. Hij is *"de Overste van de koningen van de aarde" (Op 1:5)*, *"de Koning der koningen en de Heer der heren" (1Tm 6:15; Op 17:14; 19:16; vgl. Dt 10:17)*. Hij is ook hoger dan de engelen *(Hb 1:5-13)*.

Licht is gezaaid | *verzen 10-12*

> 10 *U die de HEERE liefhebt, haat het kwade.*
> *Hij bewaart de ziel van Zijn gunstelingen,*
> *Hij redt hen uit de hand van de goddelozen.*
> 11 *Licht is gezaaid voor de rechtvaardige*
> *en blijdschap voor de oprechten van hart.*
> 12 *Rechtvaardigen, verblijd u in de HEERE;*
> *loof Hem ter gedachtenis aan Zijn heiligheid.*

In deze verzen wordt het woord gericht tot het overblijfsel. Zij worden aangesproken als *"u, die de HEERE liefhebt" (vers 10)*. Dit kenmerkt hen. De HEERE liefhebben is niet maar een emotioneel gebeuren, het is een keuze van het hart. Het is een keuze om, met alles wat er in iemand is, Hem lief te hebben, Hem trouw te zijn en te vertrouwen op Zijn verbond. Daarop sluit *"haat het kwade"* direct aan. Het is een leugen te zeggen God lief te hebben en niet tegelijk alles te haten wat kwaad is *(vgl. 1Jh 1:6)*. Liefde voor de HEERE betekent alles haten wat Hij haat *(vgl. Sp 8:13)*.

De profeet Amos heeft die twee kenmerken ook voorgesteld *(Am 5:14-15)*. Wie deze beide kenmerken heeft, zijn *"Zijn gunstelingen"*. Zij staan in Zijn gunst omdat zij Hem trouw zijn. Hun ziel, hun leven, bewaart Hij. Gunstelingen of gunstgenoten, Hebreeuws *chasid*, zijn zij die trouw zijn aan het verbond. *"Hij redt hen uit de hand van de goddelozen."* Hij komt voor hen op en zal niet toelaten dat Zijn tegenstanders hen definitief in hun macht krijgen.

De komst van de Messias is als het zaaien van licht *(vers 11)*. Hij wordt immers *"de Zon der gerechtigheid"* genoemd *(Ml 4:2)*. Hij maakt *"de rechtvaardige"* de weg naar het vrederijk bekend en gaat hem op die weg voor. Het wordt nooit donker op die weg en in hun hart. Hij bestraalt die weg met Zijn licht. Dat licht gezaaid wordt, wil ook zeggen dat het de bedoeling is dat het vrucht voortbrengt, vrucht die aan het zaad beantwoordt. Dat is te zien in hen die wandelen als kinderen van het licht *(vgl. Sp 4:18; Ef 5:7-9)*.

Het zaaien van het licht heeft ook blijdschap tot gevolg. Er is geen ware blijdschap zonder licht, zoals er ook geen licht is dat niet blijdschap bewerkt. Zijn komst betekent *"blijdschap voor de oprechten van hart"*. Allen die hun hart op Hem gericht hebben, zijn oprecht van hart. Het is hun verlangen dat Hij verheerlijkt wordt. Dat is ook in hun leven te zien, want ze doen Zijn wil.

Het laatste vers is een oproep aan alle *"rechtvaardigen"* om zich te verblijden *"in de HEERE" (vers 12)*. Hij heeft voor hen met Zijn kracht alles wonderlijk ten goede doen keren. Daarom worden ze opgeroepen Hem te loven en dat te doen *"ter gedachtenis aan Zijn heiligheid"*.

De naam HEERE is ter gedachtenis aan de verlossing uit Egypte *(Ex 3:15)*. Wij mogen het avondmaal vieren ter gedachtenis aan de Heer Jezus. Het

overblijfsel in de toekomst zal de HEERE loven ter gedachtenis aan Zijn heiligheid. Hun gebed in de tijd van de grote verdrukking is: *"Uw Naam worde geheiligd" (Mt 6:9)*. De heiligheid van de Naam van de HEERE staat in verbinding met het lot van Zijn volk *(Ez 36:20-28)*. De ballingschap was tot oneer van de heiligheid van de HEERE, terwijl de verlossing van Israël, zowel uiterlijk als innerlijk, tot eer van de heiligheid van Zijn Naam is!

Niet Zijn liefde voor en ontferming over hen zijn aanleiding om Hem te loven, maar Zijn heiligheid. Juist Zijn heiligheid bewijst Zijn volkomen afrekening met de zonde, waardoor elke dreiging voor een verstoring van de vrede is tenietgedaan. Ze kunnen ongestoord met lof en dank en blijdschap van de zegen van Zijn heerschappij genieten.

Psalm 98

Inleiding

Halleluja! Want [de] Heer, <onze> God, de Almachtige, heeft Zijn koningschap aanvaard. Laten wij blij zijn en ons verheugen en Hem de heerlijkheid geven” (Op 19:6b-7a).

We kunnen deze verzen wel als titel boven deze psalm zetten, want met de komst van Christus, de Koning van Israël, vloeit de beker van dankzegging en lofprijzing van het gelovig overblijfsel van Israël over. Destijds heeft het volk een lied gezongen vanwege de verlossing uit Egypte *(Ex 15:1-18; Ps 77:12-13)*. Maar in *Jesaja 43* zegt de HEERE: *“Denk niet aan de dingen van vroeger, let niet op de dingen van het verleden. Zie, Ik maak iets nieuws. Nu zal het ontkiemen. Zult u dat niet weten? ... Dit volk heb Ik Mij geformeerd. Zij zullen Mijn lof vertellen” (Js 43:18-19a,21)*.

Het loflied is een nieuw lied na een nieuwe verlossing. Vergelijk *Openbaring 15* waar de HEERE de Koning van de naties wordt genoemd en alle naties zullen komen en zich voor Hem neerbuigen *(Op 15:3-4)*. De uitdrukkingen in het nieuwe lied van deze psalm komen uit de tweede helft van het boek *Jesaja (vers 1 - Js 42:10; 51:16; 52:10; vers 2 - Js 51:5; 40:5; vers 3 - Js 49:8; vers 4 - Js 44:23; 52:9; vers 8 - Js 55:12*.

Niet alleen het overblijfsel zal de HEERE groot maken *(verzen 4-6)*, ook de volken, symbolisch voorgesteld door de zee *(verzen 7-9)*, die eerst in opstand waren tegen God, juichen voor de HEERE. Ja, *“laat alles wat adem heeft de HEERE loven. Halleluja!” (Ps 150:6)*.

Zing voor de Verlosser | *verzen 1-3*

> *1 Een psalm.*
> *Zing voor de HEERE een nieuw lied,*
> *want Hij heeft wonderen gedaan;*
> *Zijn rechterhand en Zijn heilige arm*
> *hebben Hem heil gebracht.*
> 2 *De HEERE heeft Zijn heil bekendgemaakt*
> *en Zijn gerechtigheid geopenbaard voor de ogen van de heidenvolken.*

> 3 *Hij heeft gedacht aan Zijn goedertierenheid en trouw*
> *voor het huis van Israël;*
> *alle einden der aarde hebben gezien*
> *het heil van onze God.*

Het opschrift vermeldt dat dit *"een psalm"* is *(vers 1)*. Het is de enige psalm in het hele boek met dit korte opschrift. Maar de inhoud is allesomvattend. De psalmist roept opnieuw op om *"een nieuw lied"* voor de HEERE te zingen, omdat Hij een nieuwe tijd heeft doen aanbreken *(vgl. Ps 96:1; 33:3)*. Daar hoort een nieuw lied bij.

Het is niet alleen een herhaling van het lied uit *Psalm 96*. Het is er een versterking van. In *Psalm 96* vinden we een loflied voor de Schepper-God, hier is het een loflied voor de Verlosser-God, een loflied dat bij een triomftocht hoort! Het is ook een verhoring van de gebeden van het overblijfsel *(vgl. Js 64:1-4)*.

Om die nieuwe tijd, een tijd van ongestoorde zegen voor Zijn volk en de hele aarde, te laten aanbreken heeft Hij *"wonderen gedaan"* *(vgl. Ps 77:15; 86:10)*. Hij heeft alles voor Zijn volk ten goede doen keren. Bij het verrichten van Zijn wonderen heeft niemand Hem geholpen. Hij heeft het Zelf gedaan, met *"Zijn rechterhand en Zijn heilige arm"*. Zijn rechterhand spreekt van kracht *(vgl. Js 59:16; 63:5)*. Zijn arm spreekt ook van kracht waaraan hier 'heilig' wordt toegevoegd omdat Zijn werk een heilig werk is.

Die *"hebben Hem heil gebracht"*, ofwel daardoor is de verlossing, de behoudenis tot stand gebracht. Terwijl Zijn volk het oordeel heeft verdiend, heeft Hij hen omwille van Zichzelf in de zegen gebracht. Het gaat hier niet in de eerste plaats om Zijn volk, maar om Hem. Het doel van het werk van de behoudenis is de handhaving van Zijn eigen gezag en regering.

Elke bekering van een mens is een wonder dat God tot stand heeft gebracht. Er is niets van de mens bij. Wie zich heeft bekeerd, zal beseffen dat het komt door een werk van Gods Geest in zijn hart. Uit genade wordt een mens behouden, niet uit werken *(Ef 2:8)*. Iedere gelovige zal Hem daar eeuwig voor prijzen met liederen vol dank en aanbidding. Hij heeft alles gedaan tot lof van de heerlijkheid van Zijn genade *(Ef 1:5-6)*.

Het heil of de behoudenis van Israël is *"Zijn heil"* *(vers 2)*. *Hij* heeft Zijn koninkrijk gevestigd, *Hij* heeft het gedaan. Het is *Zijn* heil. Zo ziet het ge-

loof dat. Hij heeft dat overal op aarde bekendgemaakt, niet door verkondiging in woorden, maar door het uitvoeren ervan. In het verleden was dat zichtbaar in de verlossing van Zijn volk uit Egypte en de terugkeer uit ballingschap in Babel. Bovenal is het zichtbaar in het werk dat Christus op het kruis heeft volbracht.

Zijn heil of behoudenis en Zijn gerechtigheid zijn twee kanten van Zijn werk. Zijn behoudenis betekent zegen voor allen die behouden zijn. Zijn gerechtigheid vormt daarvoor de grondslag, want Christus heeft aan Zijn gerechtigheid voldaan door de zonden te dragen van allen die behouden zijn. Daarom kan God Zijn behoudenis waarmaken.

"Zijn goedertierenheid en trouw" (vers 3) zijn het uitgangspunt voor de ontplooiing van Zijn macht in Zijn behoudenis en Zijn gerechtigheid. Goedertierenheid of liefde en trouw zijn altijd in Hem aanwezig. Het hoort bij Zijn Wezen. Goedertierenheid is de zegen, de liefde en goedheid van de HEERE op grond van Zijn verbond; trouw is de zekerheid dat Hij en Zijn verbond onveranderlijk zijn.

In Zijn goedertierenheid en trouw heeft Hij altijd de beloofde zegen voor Zijn volk, *"het huis van Israël"*, in Zijn hart gehad *(vgl. Lk 1:54-55,72)*. Het huis van Israël is het hele volk, het overblijfsel van de twee en de tien stammen, in het land. Alle ongelovigen zijn omgekomen. De rest van Israël is *"heel Israël"* dat behouden is *(Rm 11:26; vgl. Zc 13:8-9)*.

Het volk heeft wel gedacht dat Hij hen was vergeten *(Ps 77:10)*. Maar dat is onmogelijk, want Hij kan Zijn goedertierenheid en Zijn trouw niet vergeten. Hij kan Zichzelf niet verloochenen *(2Tm 2:13)*. Dat zal het huis van Israël ervaren. Het getuigenis *"van het heil van onze God"* wordt door *"alle einden der aarde ... gezien"*. De psalmist spreekt over *"onze God"*, dat is de God van Zijn volk, de God Die Zich over Zijn volk ontfermt. Iedereen op aarde zal dat zien en Hem daarvoor eren.

Het Hebreeuwse woord *eretz*, dat hier is vertaald met 'aarde', mag ook worden vertaald met 'land' (Israël). De keus is afhankelijk van het verband. Gezien het contrast met *vers 7* – de zee, die de volken symboliseert – is het beter om in *vers 3* en in *vers 4* het woord *eretz* te vertalen met 'land'. Dan vinden we in de *verzen 4-6* het loflied van Israël en in de *verzen 7-9* het loflied van de volken.

Juich voor de Koning | *verzen 4-6*

> 4 *Juich voor de HEERE, heel de aarde,*
> *breek uit [in gejuich], zing vrolijk en zing psalmen.*
> 5 *Zing psalmen voor de HEERE met de harp,*
> *met de harp en met luid psalmgezang,*
> 6 *met trompetten en bazuingeschal,*
> *juich voor het aangezicht van de Koning, de HEERE.*

Wat in de voorgaande verzen over de HEERE is gezegd over de verlossing die Hij voor Zijn volk heeft bewerkt, vraagt om een reactie. Die komt van de psalmist, die *"heel de aarde"* oproept om *"voor de HEERE"* te juichen *(vers 4)*. Het moet een uitbarsting van gejuich zijn, met vrolijk gezang van psalmen *(vgl. Js 44:23; 49:13; 52:9; 54:1; 55:12)*.

Het zingen van de psalmen moet worden begeleid door een snaarinstrument, de harp, en het zingen moet luid gebeuren *(vers 5; vgl. Js 51:3)*. Er zijn ook twee blaasinstrumenten: trompetten en bazuinen *(vers 6)*. De trompet wordt gebruikt om het volk bij elkaar te roepen en het bij God in gedachtenis te brengen *(Nm 10:2,8-10)*. Het bazuingeschal kondigt het jubeljaar aan, waarin alles weer aan de rechtmatige eigenaar wordt teruggegeven, en de troonsbestijging van de koning *(Lv 25:9; 1Kn 1:39)*. Beide gebeurtenissen worden vervuld met de komst van de Messias.

Alle toevoegingen onderstrepen de feestvreugde. De vreugde zwelt aan tot een geweldig concert. Het kan ook niet anders, want de grote *"Koning, de HEERE"* regeert. Hij heeft de heerschappij op Zich genomen en de aarde teruggebracht onder de heerschappij van God. Dat betekent grote welvaart en zegen voor Gods volk en de hele aarde. Wie zou dan niet enorm blij zijn?

Voor ons geldt dat de Heer Jezus nu al de heerschappij over ons heeft. God heeft Hem al tot Heer en tot Christus gemaakt. Hij bezit Zijn koninkrijk in de hemel en in het hart van ieder die Hem als Heer heeft aangenomen en dat met zijn mond belijdt *(Rm 10:9-10)*. Zo iemand is een onderdaan in het koninkrijk van God dat in deze tijd bestaat uit *"gerechtigheid, vrede en blijdschap in [de] Heilige Geest"*, waarin Christus wordt gediend *(Rm 14:17-18)*.

Juich voor de Rechter | *verzen 7-9*

> 7 *Laat de zee bulderen met al wat ze bevat,*
> *de wereld [juichen] met wie haar bewoont.*
> 8 *Laten de rivieren in de handen klappen,*
> *de bergen tezamen vrolijk zingen*
> 9 *voor het aangezicht van de HEERE;*
> *want Hij komt om de aarde te oordelen.*
> *Hij zal de wereld oordelen in gerechtigheid*
> *en de volken op billijke [wijze] oordelen.*

Omdat de Schepper-Koning regeert, worden de zee en de wereld van de volken opgeroepen om zich bij het koor van de juichende menigte aan te sluiten *(vers 7)*. *"De zee en al wat zij bevat"* is de zee van de volken. Het is synoniem met de tweede helft van het vers *"de wereld met wie haar bewoont" (vgl. Ps 96:11b)*. De volkenzee, eens opgezweept en onrustig, die slijk en modder voortbracht *(Js 57:20)*, gaat nu in de handen klappen voor het aangezicht van de HEERE, Die gekomen is. Er komt een uitbarsting van vreugde. *"De zee"* moet *"bulderen met al wat ze bevat"*. De zee, die altijd machtig en ontembaar is geweest, voegt zich met alles wat ze bevat met haar bulderende stem bij het koor dat juicht voor de Koning.

De uitlopers van de zee, de rivieren, die de wereld doorkruisen, en de bergen, die boven de wereld uitsteken, worden opgeroepen zich op luide en blijde toon te uiten *(vers 8; vgl. Js 55:12)*. De vreugde-uitingen vullen de schepping die is vrijgemaakt van het zuchten dat door de zonde is veroorzaakt *(Rm 8:19-22)*. De schepping schept adem, ze komt tot rust en tot het doel waarvoor God haar heeft geschapen: het eren van Hem.

Waarom moet de hele wereld juichen en vrolijk zijn *"voor het aangezicht van de HEERE" (vers 9)*? Omdat Hij komt om de wereld in gerechtigheid te oordelen. Dat betekent dat alle kwaad door Hem op rechtvaardige wijze wordt verwijderd en dat Hij vervolgens op rechtvaardige wijze regeert *(Js 11:3-5)*. Hier hunkert de gelovige en met hem de hele schepping naar.

Zijn ruiken zal zijn in de vreze des HEEREN.
Hij zal niet oordelen naar wat Zijn ogen zien
en Hij zal niet vonnissen naar wat Zijn oren horen.
Hij zal de armen recht doen in gerechtigheid
en de zachtmoedigen van het land zal Hij met rechtvaardigheid vonnissen.
Maar Hij zal de aarde slaan met de roede van Zijn mond
en met de adem van Zijn lippen zal Hij de goddeloze doden.
Want gerechtigheid zal de gordel om Zijn heupen zijn,
en de waarheid de gordel om Zijn middel. (Js 11:3-5)

Psalm 99

Inleiding

De HEERE regeert, letterlijk: de HEERE is Koning. Dit wordt voor de vierde keer genoemd *(Ps 93:1; 96:10; 97:1; 99:1)*. Hij heeft Zijn koninklijke heerschappij aanvaard *(Op 19:6)* en is gaan zitten op de troon van Zijn heerlijkheid *(Mt 25:31)*. Christus zit nu niet meer alleen op de troon bij Zijn Vader *(Op 3:21)*, Hij zit nu ook op Zijn eigen troon, samen met de overwinnaars, het overblijfsel. Hij is naar waarheid *"de Koning der koningen en Heer der heren"* *(1Tm 6:15)*.

De voorbede van het overblijfsel bij monde van Mozes, Aäron en Samuel *(vers 6)* is verhoord en wordt gevolgd door lofprijzing van het overblijfsel *(vgl. Ps 50:15)*. Nu het koninkrijk gekomen is, is de Naam van de HEERE geheiligd *(Ez 36:22-23)*.

Zeg daarom tegen het huis van Israël: Zo zegt de Heere HEERE: Ik doe [het] niet om u, huis van Israël, maar om Mijn heilige Naam, die u ontheiligd hebt onder de heidenvolken waarheen u gegaan bent. Ik zal Mijn grote Naam heiligen, die onder de heidenvolken ontheiligd is, die u in hun midden ontheiligd hebt. Dan zullen de heidenvolken weten dat Ik de HEERE ben, spreekt de Heere HEERE, als Ik in u voor hun ogen geheiligd word. (Ez 36:22-23)

De HEERE regeert en is heilig | *verzen 1-3*

> 1 *De HEERE regeert; laten de volken sidderen.*
> *Hij troont tussen de cherubs; laat de aarde beven.*
> 2 *De HEERE is groot in Sion,*
> *Híj is verheven boven alle volken.*
> 3 *Laten zij Uw grote en ontzagwekkende Naam loven.*
> *Heilig is Hij.*

De psalm is een loflied naar aanleiding van de beschrijving van de regering van Christus op aarde *(vers 1)*. De rollen zijn omgedraaid. Israël geniet de zegen, de volken moeten sidderen. De HEERE heeft vanaf de bouw van de tabernakel en de ark getroond *"tussen de cherubs"* die op het verzoendeksel op de ark staan *(Ex 25:20; 1Sm 4:4; 2Sm 6:2)*. De cherubs worden altijd vermeld in verbinding met de troon van God, in verbinding met Zijn regering *(Gn 3:24; Js 37:16; Ez 10:1-20)*. De ark met de cherubs heeft in het ver-

borgene van het heilige der heiligen gestaan. De cherubs, de bewakers van Zijn heiligheid, zijn verborgen gebleven. Nu regeert Hij openlijk in Sion, dat is Jeruzalem. Het past de aarde te beven voor die Koning.

Hij *"is groot" (vers 2)*. Hij is groot in Zichzelf. Het gaat niet om een vergelijking, waarbij dan blijkt dat Hij de grootste is. Er is eenvoudig niemand met Hem te vergelijken. Hij *is* groot. Israël weet dat God groot is *(Dt 10:17)*. Nu moeten alle volken dat ook erkennen.

Hij is onmetelijk, grenzeloos groot in macht, liefde, gerechtigheid en in al Zijn eigenschappen. In die onbeschrijflijke grootheid woont Hij *"in Sion"* dat Hij als Zijn woonplaats op aarde heeft gekozen. Hij is ook *"verheven boven alle volken."* Alle volken zijn aan Hem onderworpen. Hij is 'groot' voor Zijn volk en 'verheven' voor de volken.

De psalmist richt zich in de eerste regel van *vers 3* rechtstreeks tot de HEERE. Hij zegt tegen Hem dat het gepast is dat *"zij Uw grote en ontzagwekkende Naam loven"*. Zijn Naam is de uitdrukking van alles wat Hij is. Zijn Naam omvat Zijn Wezen en al Zijn eigenschappen. De psalmist sluit daarop aan met de vaststelling: *"Heilig is Hij."* Hij is absoluut afgezonderd van alles wat Hij heeft gemaakt. Het betekent niet dat Hij er niet bij betrokken is, maar Hij maakt nergens deel van uit. Hij is heilig ten opzichte van alles wat er is.

Het heiligen of ontheiligen van de Naam van de HEERE heeft te maken met de toestand van Zijn volk. Als het niet goed gaat met het volk, dan wordt de Naam van de HEERE, Zijn verbondsnaam, ontheiligd. Men zal zeggen: 'Het is het volk van de HEERE, en toch moesten zij weg uit het land.' Omgekeerd wordt de Naam van de HEERE geheiligd als Israël hersteld wordt *(vgl. Ez 36:20-28)*.

De HEERE doet recht en is heilig | *verzen 4-5*

> 4 *[Loof] de macht van de Koning, Die het recht liefheeft.*
> *Ú hebt een billijk [bestuur] gevestigd,*
> *Ú hebt recht en gerechtigheid gedaan in Jakob.*
> 5 *Roem de HEERE, onze God;*
> *buig u neer voor de voetbank van Zijn voeten.*
> *Heilig is Hij.*

Niet alleen de Naam van de Koning moet worden geloofd, maar ook *"de macht van de Koning" (vers 4; Mt 28:18)*. Zijn macht uit zich niet in een grillige, willekeurige machtsuitoefening. Zijn macht wordt uitgeoefend in gerechtigheid, dat wil zeggen op een rechtvaardige wijze. Die uitoefening gebeurt niet uit Zelfbescherming, maar omdat Hij *"het recht liefheeft" (vgl. Ps 45:8)*. Bij Hem gaan macht, liefde en recht samen. Dit is een combinatie van eigenschappen die geen aardse heerser ooit heeft gehad.

Zijn bestuur, de manier waarop Hij regeert, is *"billijk"*. 'Billijk' wil zeggen volgens een eerlijke, rechtvaardige, evenwichtige beoordeling. Zijn regering is volstrekt eerlijk voor iedereen, er is door niemand iets op af te dingen, iedereen aanvaardt zijn regering omdat die absoluut rechtvaardig is en ingebed is in liefde voor Zijn God, Zijn schepselen en Zijn schepping.

Dit bestuur wordt nu nergens gevonden. In plaats van billijk bestuur is er zo vaak corrupt bestuur. Als Hij regeert, vestigt Hij dat billijke bestuur op de hele aarde, met Israël als voorbeeld. Hij heeft *"recht en gerechtigheid gedaan in Jakob"*. Het volk wordt 'Jakob' genoemd, niet 'Israël'. Daardoor wordt de nadruk gelegd op de verkiezing van Jakob door God. Deze verkiezing kan door de ontrouw die het volk vaak heeft getoond, niet ongedaan kan worden gemaakt.

Dan klinkt de oproep *"de HEERE, onze God"* te roemen *(vers 5)*. Die oproep geldt in de eerste plaats Israël, want alleen zij kunnen spreken over *"onze God"*. Roemen is met waardering en lof spreken over. Het is vereren en verheffen. Dit gebeurt door zich *"voor de voetbank voor Zijn voeten"*, waarmee de ark van het verbond in de tempel of de tempel zelf wordt bedoeld, neer te buigen *(1Kr 28:2; Ps 132:7)*.

Op de voetbank rusten de voeten van een koning. Daarvoor neerbuigen betekent de diepst mogelijke buiging maken, waardoor de diepste eerbied tot uitdrukking wordt gebracht. Dit zal wel in de eerste plaats door Gods volk gebeuren, maar het gebeurt ook door de volken *(Zc 14:16)*. Deze houding tegenover Hem is gepast, want *"heilig is Hij"*. Dit vers is een refrein, dat al in *vers 3* heeft geklonken en met enkele wijzigingen ook in *vers 9* staat.

Het zal geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenvolken die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, van jaar tot jaar zullen opgaan om zich neer te buigen voor de Koning, de HEERE van de legermachten, en om het Loofhuttenfeest te vieren. (Zc 14:16)

De HEERE verhoort en is heilig | *verzen 6-9*

> 6 *Mozes en Aäron waren onder Zijn priesters,*
> *Samuel onder wie Zijn Naam aanriepen;*
> *zij riepen tot de HEERE*
> *en Híj verhoorde hen.*
> 7 *Hij sprak tot hen in een wolkkolom;*
> *zij hebben Zijn getuigenissen in acht genomen*
> *en de verordeningen [die] Hij hun had gegeven.*
> 8 *HEERE, onze God, Ú hebt hen verhoord;*
> *U bent voor hen een vergevend God geweest,*
> *hoewel U wraak oefende over hun daden.*
> 9 *Roem de HEERE, onze God;*
> *buig u neer voor Zijn heilige berg,*
> *want heilig is de HEERE, onze God.*

De HEERE is in het vrederijk dezelfde Koning als in de tijd van Mozes en Aäron en Samuel *(vers 6)*. Mozes en Aäron zijn *"onder Zijn priesters"* de mannen geweest door wie Hij met Zijn volk in verbinding heeft gestaan. In strikte zin is Mozes geen priester geweest, maar wel iemand die door zijn voorbiddingen God op een priesterlijke wijze heeft gediend. Samuel wordt bij name genoemd onder andere mensen die Zijn Naam ten gunste van Zijn volk hebben aangeroepen.

Alle drie hebben ze tot de HEERE geroepen en Hij heeft hen verhoord *(Ex 17:10-13; 32:11-14; Nm 12:13; 16:19-22; 21:7; 1Sm 7:5,8-9; 12:16-18,23; vgl. Jr 15:1)*. Ze hebben niet tevergeefs tot Hem geroepen. Het roepen tot Hem is gebeurd vanwege de afdwalingen van het volk. Op grond van hun roepen heeft God Zijn volk gespaard en hen in het land gebracht en daar geholpen. Zo zal God de uiteindelijke zegen aan Zijn volk geven op grond van de voorbede van de Heer Jezus.

De HEERE heeft tot Zijn volk *"in een wolkkolom"* gesproken. Dit is een spreken niet met woorden, maar door Zijn leiding. Hij is in een wolkkolom voor hen uitgegaan en heeft hun de weg gewezen *(vers 7; Ex 13:21)*. Mozes, Aäron en Samuel *"hebben Zijn getuigenissen in acht genomen en de verordeningen [die] Hij hun had gegeven"*. Zij hebben naar Hem geluisterd en daarom heeft Hij naar hen geluisterd.

De psalmist richt zich in *vers 8* weer rechtstreeks tot de HEERE. Hij noemt Hem net als in *vers 5* weer *"de HEERE, onze God"*. Zo kennen ze Hem, God is hún God. Hij weet dat God de drie genoemde mannen heeft verhoord, omdat Hij *"voor hen een vergevend God geweest"* is. God heeft de zonden van het volk kunnen vergeven, nadat Mozes, Aäron en Samuel als priesters voor het volk bij God tussenbeide zijn getreden.

Daarbij heeft Hij ook *"wraak"* moeten oefenen over *"hun daden"*. De verkeerde, zondige daden die ze hebben gedaan, ziet God niet door de vingers. Hij kan vergeven op grond van het werk van Zijn Zoon dat Hij in het Oude Testament al vooruitgezien heeft *(vgl. Rm 3:25)*. Toch hebben zondige daden tot gevolg dat God daarvoor straft.

Gods handelingen in barmhartigheid zijn in het verleden zichtbaar geworden ten aanzien van Mozes, Aäron en Samuel. Dit brengt de psalmist ertoe nog een keer op te roepen om de HEERE te roemen, Zijn lof te zingen en Hem te eren *(vers 9; vers 5)*. De plaats die hij daarvoor aanwijst, is *"voor Zijn heilige berg"*. Daar moeten ze voor Hem neerbuigen, zich voor Hem klein maken, waardoor Zijn grootheid wordt benadrukt.

De psalmist besluit met nog een keer de heiligheid van de HEERE te betuigen: *"Want heilig is de HEERE, onze God."* Dit is altijd de reden voor lofprijzing en aanbidding. Hij, met Wie zij in verbinding staan, is *"de HEERE"*, *Jahweh*, de God van het verbond dat Hij met hen heeft gesloten, waardoor zij Hem *"onze God"* mogen noemen.

Tegelijk is Hij *"heilig"*, volstrekt afgezonderd van het kwaad en vrij van elke verbinding met zonde. Dat maakt voor mensen die van nature verdorven zondaars zijn het voorrecht onuitsprekelijk groot met Hem in verbinding te zijn gebracht. Dat kan niet anders dan grote dankbaarheid bewerken, waaraan uiting wordt gegeven in eeuwige lofprijzing en aanbidding. Elke keer van de drie keer dat er gezegd wordt dat Hij heilig is *(verzen 3,5,9)*, staat dat in verbinding met de oproep om de HEERE te loven

Psalm 100

Inleiding

Dit is de op één na laatste van de reeks psalmen die de komst van de HEERE als Koning, de Messias, beschrijven *(Psalmen 93-101)*. Nu het koninkrijk van de HEERE is gevestigd, wordt iedereen uitgenodigd om in Jeruzalem een lofoffer te brengen *(vgl. Js 2:2; Zc 14:16)*.

Dien de HEERE met blijdschap | *verzen 1-3*

1 *Een lofpsalm.*
Juich voor de HEERE, heel de aarde;
2 *dien de HEERE met blijdschap,*
kom voor Zijn aangezicht met vrolijk gezang.
3 *Weet dat de HEERE God is;*
Híj heeft ons gemaakt – en niet wij –
Zijn volk en de schapen van Zijn weide.

Als Christus regeert, zal deze *"lofpsalm"* worden gezongen *(vers 1)*. Deze psalm van dankzegging – letterlijk *"dankpsalm"* – wordt gezongen wanneer de HEERE Zijn rechtmatige plaats als Koning over de aarde gaat innemen. Dat het 'een lofpsalm' wordt genoemd, geeft aan dat hij wordt gezongen bij het brengen van het dank- of lofoffer in de tempel.

Het is een opwekking om *"voor de HEERE"* te juichen, een opwekking die *"heel de aarde"* aangaat. Alle bewoners van de aarde worden opgeroepen te delen in de blijdschap en aanbidding van Israël *(vgl. Dt 32:43)*. De tegenhanger van deze lofpsalm voor ons, gelovigen van de nieuwtestamentische bedeling, vinden we in *Efeziërs 1* en *Openbaring 5 (Ef 1:3; Op 1:5b)*.

Het is een voorrecht om in Gods tegenwoordigheid te komen en Hem daar *"met blijdschap"* en *"met vrolijk gezang"* te dienen *(vers 2)*. Dienen is de dienst van aanbidding en ook de dienst van het hele leven. We mogen God aanbidden en ons leven Hem ter beschikking stellen. We mogen Hem dienen met alles wat we zijn en hebben. Omdat Gods volk dat heeft nagelaten, heeft God vijanden op hen afgestuurd en hun het ijzeren juk van de slavernij opgelegd *(Dt 28:47-48)*.

Gods volk getuigt tot heel de aarde *"dat de HEERE God is" (vers 3)*. Zij erkennen Hem als hun Schepper, want *"Hij heeft ons gemaakt – en niet wij" (vgl. Js 29:23; 60:21)*. Ze zijn niet in eigen kracht ontstaan en tot Zijn volk geworden. Het is alleen Zijn werk. Hij heeft het volk geschapen en hen tot Zijn volk gemaakt *(vgl. Dt 32:6b)*. Hij is hun Formeerder *(Js 43:1; 45:11)*.

Gods volk staat ook nog eens in een bijzondere betrekking tot Hem, namelijk als schapen ten opzichte van een herder. Zij zijn *"Zijn volk en de schapen van Zijn weide"*. God is niet alleen hun Schepper, Hij is ook hun Herder. Dit zien we in de Heer Jezus, de Messias, Die als de goede Herder Zijn leven voor Zijn schapen heeft afgelegd. Hij is behalve hun Schepper ook hun Verlosser *(Mt 1:21)*. Hij brengt hen naar *"Zijn weide"*, waar Hij hen verzorgt met alles wat goed voor hen is *(Ps 23:1-6)*. Dit vers is een geloofsbelijdenis over de afkomst van Israël *(vgl. Ps 95:7a)*.

De HEERE is goed | *verzen 4-5*

> 4 *Ga Zijn poorten binnen met een lofoffer,*
> *Zijn voorhoven met een lofzang;*
> *loof Hem, prijs Zijn Naam.*
> 5 *Want de HEERE is goed,*
> *Zijn goedertierenheid is voor eeuwig,*
> *Zijn trouw van generatie op generatie.*

In *vers 3* gaat het over Israël, maar *vers 4* is gericht aan allen, ook de volken. Tegen Israël en alle volken wordt gezegd dat ze *"Zijn poorten"* zullen binnengaan *"met een lofoffer"*. 'Zijn poorten' zijn de poorten van Jeruzalem. De HEERE zegt daarvan dat Hij ze meer liefheeft dan alle woningen van Jakob *(Ps 87:2)*. Hij woont in die stad, want daar staat Zijn woonplaats, de tempel. Alle aanbidders mogen hun lofoffer *"met een lofzang"* in *"Zijn voorhoven"*, dat zijn de voorhoven van de tempel, brengen. Zo dicht bij Hem, zo in Zijn tegenwoordigheid, is het niet moeilijk om Hem te loven en Zijn Naam te prijzen.

De aanleiding om zo bij Hem te komen en Hem te prijzen zijn Zijn goedheid, Zijn goedertierenheid en Zijn trouw *(vers 5)*. Van alle mensen geldt dat er niemand is die goeddoet, *"er is er zelfs niet één" (Rm 3:12b)*. Alleen *"de HEERE is goed" (vgl. Mk 10:18)*. Hij heeft altijd het goede voor ogen. Alles

wat Hij doet en wat Hij geeft, is goed. Altijd laat Hij voor hen *"die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede" (Rm 8:28)*.

Hij is niet slechts af en toe goed. Hij is goed en daarom is *"Zijn goedertierenheid ... voor eeuwig" (vgl. Ps 136:1)*. Zijn goedertierenheid is niet alleen goedheid als eigenschap, maar goedheid die zich in daden uit. Daarom wordt in *Psalm 136* in elk van de 26 verzen van die psalm Gods goedertierenheid verbonden aan een daad waaruit Zijn goedertierenheid is gebleken. Voor eeuwig wil hier zeggen gedurende het vrederijk.

"Goed" is niet hetzelfde als *"goedertierenheid"*. 'Goed' is de vertaling van het Hebreeuwse woord *tov*. 'Goedertierenheid' is de vertaling van het Hebreeuwse woord *chesed*. Wat de tekst zegt, is dat Gods goedheid blijkt uit Zijn goedertierenheid. 'Goedheid' kan niemand van God wegnemen, want dat is Hij. 'Goedertierenheid' kun je verliezen *(vgl. Gn 24:27; Jr 16:5)*. Goedertierenheid is gebaseerd op het verbond. Als Israël het verbond niet houdt, verliest het de goedertierenheid van God. Op grond van het bloed van het nieuwe verbond kan Gods goedertierenheid tot in eeuwigheid blijven *(Jr 31:31-33; Mt 26:28)*, terwijl Hij eeuwig blijft wat Hij altijd was: goed.

In directe verbinding met Zijn goedertierenheid, die voor eeuwig is, waarmee hier het vrederijk wordt bedoeld, wordt *"Zijn trouw"* genoemd *(vgl. Ex 34:6-7; Ps 25:6-7)*. Zijn trouw is *"van generatie op generatie"*. Elke nieuwe generatie die in het vrederijk wordt geboren, mag rekenen op Zijn trouw. Daarop mogen wij ook rekenen voor de tijd dat wij op aarde leven, evenals de generaties die na ons komen, tot het moment dat de Heer Jezus komt om Zijn gemeente op te nemen.

Psalm 101

Inleiding

Deze psalm beschrijft de beginselen van goedertierenheid en recht waarnaar de Koning Zijn huis en Zijn land zal regeren. Daarin is geen ruimte voor het kwaad. Het is de laatste psalm van de reeks psalmen die over de Koning en Zijn regering gaan *(Psalmen 93-101)*.

Verder moet het [zó] zijn, als hij op de troon van zijn koninkrijk zit, dat hij voor zichzelf op een boekrol een afschrift van deze wet schrijft, vanuit [de rol] die onder het toezicht van de Levitische priesters is. Dat moet bij hem zijn en hij moet er alle dagen van zijn leven in lezen om de HEERE, zijn God, te leren vrezen [en] om alle woorden van deze wet en deze verordeningen in acht te nemen door [ze] te houden, opdat zijn hart zich niet verheft boven zijn broeders, opdat hij niet afwijkt van het gebod, naar rechts of naar links en opdat hij [zijn] dagen verlengt in zijn koninkrijk, hij en zijn zonen, te midden van Israël. (Dt 17:18-20)

In *Deuteronomium 17* vinden we de wet voor de koning *(Dt 17:18-20)*. Hij moet voortdurend het Woord van God tot zich nemen om te leren de HEERE te vrezen en daardoor zo gevormd te worden, dat hij de koning naar Gods hart zal zijn. *Psalm 101* bezingt zo'n koning, ja, de enige Koning met een hart waarin Gods wet woont, Wiens hart volmaakt is om te regeren. Hij is de Enige Die kan zeggen: *"Uw wet [draag Ik] diep in Mijn binnenste" (Ps 40:9)*.

Op deze Koning zal de Geest van de HEERE rusten *(Js 11:2-5)*. Daardoor is Hij volkomen geschikt is om te regeren. *Psalm 101* is een lofzang van en over Hem. Hij is de Zoon van David Die over de Heer (HEERE) van David spreekt *(Mt 22:41-45)*.

We kunnen wel zeggen dat deze psalm de meetlat en toetssteen voor alle regeringen in de huidige wereld is. Hetzelfde geldt voor de uitoefening van de gave van leiding geven in de gemeente *(Rm 12:8)*.

De psalm kan als volgt worden ingedeeld:

Verzen 1-5 De Koning Christus.

Verzen 6-8 De onderdanen in het vrederijk.

Oprechtheid in het hart van de Koning | *verzen 1-4*

> *1 Een psalm van David.*
> *Ik zal zingen van goedertierenheid en recht,*
> *voor U zal ik psalmen zingen, HEERE.*
> *2 Ik zal verstandig handelen, op de volmaakte weg.*
> *Wanneer zult U tot mij komen?*
> *Ik zal binnen mijn huis wandelen*
> *met een oprecht hart.*
> *3 Ik zal mij geen verdorven praktijken*
> *voor ogen stellen.*
> *Ik haat wat de afvalligen doen,*
> *[hun daden] zullen zich niet aan mij hechten.*
> *4 Het slinkse hart zal [ver] van mij weggaan,*
> *de kwaaddoener zal ik niet kennen.*

Voor *"een psalm van David" (vers 1a)* zie bij *Psalm 3:1*.

David zegt dat hij *"zal zingen van goedertierenheid en recht" (vers 1b)*. 'Goedertierenheid en recht' zijn de basis van zijn regering. Dat is bij David een wens geweest, waaraan hij niet altijd heeft beantwoord. Het is bij de Zoon van David, de Messias, volmaakt waar. Dat geldt voor alles in deze psalm. We zien in wat David zegt een beschrijving van de Messias.

Dat de Messias over goedertierenheid en recht zingt, is omdat Hij er Zijn vreugde in vindt om in Zijn regering deze beide kenmerken te tonen. Die bezit Hij omdat het de kenmerken van de HEERE zijn. Daarom zingt Hij psalmen voor de HEERE. Hij eert Hem daarmee.

Het is een zelfaansporing. Hij zegt eigenlijk: 'Laat mij zingen ...' Hij is er vol van, en waar het hart vol van is, loopt de mond van over *(vgl. Ps 89:1)*. De HEERE heeft goedertierenheid en recht laten zien, en daarover wil de Koning zingen *(vers 1)*. Dat zal hem ook aansporen om in vrees van de HEERE te regeren *(vers 2)*.

Een koning moet *"verstandig handelen"*, met wijs beleid regeren, zonder zich te laten beïnvloeden in zijn regering en rechtspraak *(vers 2)*. Dat zien we bij de Messias. Zoals de Heer Jezus verstandig gehandeld heeft tijdens Zijn eerste komst op aarde *(Js 52:13)*, zo zal Hij tijdens Zijn tweede komst, bij Zijn regering, ook verstandig handelen (hetzelfde werkwoord als in *Jesaja 52*).

Hij is persoonlijk onberispelijk en gaat *"de volmaakte weg"*. Dit is in de eerste plaats noodzakelijk. Een volmaakte weg is een weg die volledig in overeenstemming met Gods wil. Alleen de Heer Jezus is die weg gegaan. De psalm gaat in de eerste plaats over Hem.

De Koning vraagt aan de HEERE om Zijn aanwezigheid, Zijn nabijheid. Ook bij de Heer Jezus is dat volmaakt. Hij kan zeggen *"de Vader is met Mij"* *(Jh 16:32)*. Daardoor zal Hij in staat zijn om verstandig te handelen en de volmaakte weg te gaan. Het toont Zijn afhankelijkheid van God.

Hij zal laten zien dat Hij erop uit is om naar de wil van God te handelen en te wandelen door in Zijn huis *"met een oprecht"* hart te wandelen. Een oprecht hart is een hart dat er altijd op uit is het juiste te doen, zodat het tot Gods eer is. Zijn *"huis"* is het huis van Israël. 'Oprecht' is betrouwbaar, eerlijk, niet omkoopbaar. Dat is een eerste voorwaarde om de weg van de HEERE te gaan *(Ps 119:1)*.

Voor ons, nieuwtestamentische gelovigen, betekent dit een feestvieren met ongezuurde broden van oprechtheid en waarheid *(1Ko 5:7-8)*. Dat doen we als we leven voor de Heer Jezus. Hij is het echte ongezuurde brood. In Zijn leven op aarde en Zijn leven in de hemel nu is niets van zonde, waarvan zuurdeeg een beeld is, aanwezig. Hij leeft in alles voor Zijn Vader.

De oprechtheid van hart blijkt uit Zijn afschuw voor elke vorm van kwaad. De Messias begint ermee te zeggen wat Hij Zich niet voor ogen zal stellen *(vers 3)*. Hij zal Zijn oog niet richten op *"verdorven praktijken"*. Wat er in Zijn hart is, Zijn oprechtheid, is onverenigbaar met praktijken die verderf veroorzaken. Dat Hij er niet naar zal kijken, houdt in dat Hij er zelfs geen 'oogcontact' mee zal hebben. Zeker zal Hij als Koning verdorven praktijken zien en oordelen, maar hier gaat het om Zijn persoonlijke oprechtheid tegenover Zijn God *(Ps 119:37; Js 33:15-17)*. Job is in een bepaald opzicht een navolger van Hem *(Jb 31:1)*.

Het woord 'ogen' komt in deze psalm vier keer voor en spreekt van wat voor iemand tegenwoordig of aanwezig is, wat hij ziet. Hier in *vers 3* 'voor ogen stellen' betekent het als doel stellen in zijn leven. In *vers 5* 'hoog van ogen' houdt in dat iemand zoekt naar grootse dingen in het leven, dat is hoogmoed. In *vers 6* 'mijn ogen gericht op' is wat zich in iemands tegenwoordigheid bevindt en waar zijn belangstelling naar uitgaat. In *vers 7*

'voor mijn ogen geen stand houden' wil zeggen: dat zal ik niet verdragen in mijn tegenwoordigheid.

In het hart van de Messias is geen verbinding met het kwaad. Wat er wel in Zijn hart is, is *"haat"* voor *"wat afvalligen doen"*. Daarom zullen de daden van afvalligen *"zich niet aan mij hechten"*. Er is geen enkel aanknopingspunt in Hem waardoor verdorven praktijken en afvalligen Hem zouden kunnen beïnvloeden *(Jh 14:30)*. Deze negatieve kenmerken zijn een bekrachtiging van Zijn volkomen toewijding aan God *(vgl. Ps 1:1-2)*.

In *vers 4* keert de psalmist terug naar het hart. *"Het slinkse hart"* staat tegenover het *"oprechte hart"* van *vers 2*. Het slinkse hart doet de Messias ver van zich weg. Dat betreft niet alleen wat in Hem is. Hij zal *"de kwaaddoener ... niet kennen"*. De kwaaddoener volgt de ingevingen van zijn slinkse hart. Met hem wil de Godvrezende Koning, de Messias, niets te doen hebben. Hij kent hem niet eens *(vgl. Mt 7:21-23)*. Deze kwaaddoener is de antichrist, die de afvalligen, die ook allemaal kwaaddoeners zijn, voorgaat in verdorven praktijken.

Oprechtheid in de regering van de Koning | *verzen 5-8*

> 5 *Wie zijn naaste in het geheim lastert,*
> *hem zal ik ombrengen.*
> *Wie hoogmoedige ogen heeft en een trots hart,*
> *hem zal ik niet verdragen.*
> 6 *Mijn ogen zijn gericht op de trouwe [mensen] in het land,*
> *opdat zij bij mij zullen zitten.*
> *Wie op de volmaakte weg gaat,*
> *die zal mij dienen.*
> 7 *Wie bedrog pleegt,*
> *zal binnen mijn huis niet verblijven.*
> *Wie leugens spreekt,*
> *zal voor mijn ogen geen stand houden.*
> 8 *Elke morgen zal ik*
> *alle goddelozen in het land ombrengen,*
> *door allen die onrecht bedrijven,*
> *uit de stad van de HEERE uit te roeien.*

De Koning verafschuwt en haat wat de afvalligen doen, wat tot uiting komt in Zijn oordeel over hun daden. Hij kan geen enkele vorm van ongerechtigheid in Zijn koninkrijk dulden. Wie zich in Zijn directe omgeving bevindt, moet net zo oprecht zijn als Hij, wat inhoudt dat zo iemand Zijn natuur heeft. Dan bezit hij dezelfde oprechtheid.

Bij wie dat anders is, bijvoorbeeld iemand die *"zijn naaste in het geheim lastert"*, brengt Hij om *(vers 5)*. Hier zien we dat de Koning ook weet wat in het verborgene plaatsvindt, al is het een in het geheim uitgesproken lastering *(Sp 20:8; Op 1:14)*. Niets is voor Hem verborgen, Hij ziet alle geheime zonden en doorziet alle motieven, zoals de geschiedenis van Ananias en Saffira aantoont *(Hd 5:1-11)*. Valse beschuldigingen bewijzen dat iemand *"hoogmoedige ogen heeft en een trots hart"*. De Messias kan dat *"niet verdragen"* en oordeelt dat *(Dt 19:18-19)*.

Een koning die op de rechterstoel zit, schift met zijn ogen alle kwaad. (Sp 20:8)

Het einde van de twee wegen uit *Psalm 1* wordt nu beschreven. Wie Hij in Zijn omgeving wel kan verdragen en ook kan gebruiken voor het uitvoeren van Zijn orders, zijn *"de trouwe [mensen] in het land"* *(vers 6)*. Zijn ogen zijn op hen gericht *(vgl. vers 3a)*. Bij hen ziet Hij dezelfde gezindheid die ook in Hem is. Mensen kunnen intelligent en kundig zijn en ervaring hebben, maar deze belangrijke eigenschappen zijn waardeloos als ze niet trouw zijn. Trouw is het belangrijkste in het bezig zijn voor de Heer *(1Ko 4:2; Mt 25:21,23)*.

De trouwe mensen mogen bij Hem zitten, in Zijn directe nabijheid. Zitten kan betekenen aan Zijn tafel zitten en met Hem eten *(vgl. 2Sm 9:11,13)*. Het kan ook betekenen met Hem op een troon zitten om met Hem te regeren *(Mt 19:28; Op 3:21; 4:4)*. Om met Hem te kunnen regeren dient een gelovige trouw te zijn. De Messias omringt Zich met mensen die op dezelfde weg gaan als de weg waarop Hij gaat, dat is *"op de volmaakte weg"* *(vers 2)*. Zij mogen Hem *"dienen"* door zegen van Hem uit te delen aan allen over wie Hij regeert.

Daartegenover verwijdert Hij uit Zijn huis *"wie bedrog pleegt"* *(vers 7)*. Dit zijn de fraudeurs, de huichelaars, de mensen die doen alsof ze oprecht zijn, maar in hun hart zich niet voor de Messias hebben gebogen *(Ps 18:45; 66:3; 81:16)*. Ze hebben een schijn van Godsvrucht, maar verloochenen de kracht ervan *(2Tm 3:5)*.

Na het doen van recht in Zijn eigen leven en in Zijn regering doet de Koning recht *"in het land"* en *"de stad van de HEERE"*, dat is Jeruzalem *(vers 8)*. In het vrederijk is de duivel wel gebonden, maar is de mens nog wel in staat om te zondigen *(Js 65:20)*. Het wegdoen van de goddelozen en allen die onrecht bedrijven is een bezigheid waarmee de Messias in het vrederijk elke dag begint *(Jr 21:12; Zf 3:5; vgl. 2Sm 15:2)*. Wat dat betreft, is de geschiedenis van Ananias en Saffira een voorbeeld van het snelrecht *(Hd 5:1-11)* dat tijdens het vrederijk plaats zal vinden.

Psalm 102

Inleiding

Terwijl drie discipelen op de berg der verheerlijking *(Lk 9:29-30)* ooggetuigen waren van de majesteit van de Heer Jezus tijdens het vrederijk *(2Pt 1:16)*, spraken Mozes en Elia met de Heer over de uitgang die Hij zou volbrengen in Jeruzalem *(Lk 9:31)*, dat wil zeggen over Zijn lijden en sterven. Hetzelfde zien we hier in *Psalmen.* Terwijl wij in *Psalmen 93-101* de majesteit van de HEERE, dat is de Heer Jezus, aanbiddend bewonderen, spreekt Hij in *Psalm 102* over Zijn lijden *(vgl. Lk 24:26)*. In deze psalm vinden we profetisch wat later in *Hebreeën 5* wordt vermeld: *"Hij Die tijdens Zijn dagen in het vlees met sterk geroep en tranen zowel gebeden als smekingen geofferd heeft aan Hem Die Hem uit [de] dood kon verlossen (en Hij is verhoord om Zijn Godsvrucht)" (Hb 5:7)*.

Deze psalm wordt een boetpsalm genoemd. De oorsprong van deze benaming ligt in het gebruik ervan in de liturgie van de kerk, waarin de zeven boetepsalmen worden gezongen op as-woensdag. *Psalm 102* is de vijfde van de zeven die zo worden genoemd *(Psalmen 6; 32; 38; 51; 102; 130; 143)*. In deze psalm spreekt de psalmist niet over zijn zonden, maar over de grote ellende waarin hij verkeert. De psalmist wordt afgebeeld als het toppunt van ellende op alle mogelijke terreinen van het leven. Lichamelijk, geestelijk, emotioneel, sociaal en maatschappelijk is hij op een dieptepunt beland.

Het is een Messiaanse psalm. De Messias is hier aan het woord. Dat blijkt uit de aanhaling van de *verzen 26-28* in *Hebreeën 1* waar de aanhaling op Christus betrekking heeft *(Hb 1:10-12)*. Het gaat in deze psalm niet zozeer over het verzoenend lijden van Christus, maar over Zijn lijden in verbinding met het oordeel dat God over Israël en Jeruzalem heeft moeten brengen. Christus maakt Zich een met Zijn volk, het gelovig overblijfsel, dat lijdt onder dat oordeel. Het Nieuwe Testament maakt duidelijk verschil tussen het verzoenend lijden van de Heer Jezus – dan wordt lijden in het enkelvoud genoemd – en het lijden als Gods Getuige – dan wordt lijden in het meervoud genoemd. Dat laatste is een lijden dat ook door gelovigen moet worden ondergaan.

Het lijden dat in deze psalm beschreven wordt, is niet alleen Zijn lijden in Gethsémané of voor Pilatus en Herodes en bij Zijn kruisiging. Zijn *hele leven* vanaf Zijn geboorte is lijden geweest. Dit betekent niet dat Hij Zijn hele leven onder de toorn van God is geweest. Dat is een absoluut verwerpelijke lering. Alleen gedurende de drie uren van duisternis droeg Hij de toorn van God over de zonden. Hij is Zijn hele leven een welbehagen voor God geweest. Hij heeft part noch deel aan de zonde gehad en juist daardoor tegelijk een volmaakte aanvoeling ervan. Dat heeft Hem een voor ons niet te bevatten lijden bezorgd. Dat lijden heeft Hem terneergedrukt.

Wat het gelovig overblijfsel als een terecht lijden erkent, heeft Hij vrijwillig ervaren door Mens te worden. Het is een lijden in Zijn ziel bij het zien van de gevolgen van de zonde. De Heer heeft bijvoorbeeld gehuild bij het graf van Lazarus *(Jh 11:35)*. Hij heeft op die manier Zijn medegevoel getoond in het verdriet van Maria en Martha. Toch is Zijn verdriet veel dieper dan dat van de zussen, want Hij kent volmaakt de oorzaak van de dood, dat is de zonde. Hij heeft niet zozeer gehuild om het verlies. Hij wist dat Hij Lazarus enkele ogenblikken later uit de dood tot het leven zou roepen. Hij heeft gehuild om de oorzaak ervan.

Opschrift | *vers 1*

> *1 Een gebed van een ellendige, wanneer hij bezweken is en zijn klacht uitstort voor het aangezicht van de HEERE.*

Dit vers is de titel van de psalm. Als titel is het uitzonderlijk lang. Alles wat in de titel staat, vestigt de aandacht extra op het lijden van Christus. We horen in deze psalm Christus als Mens spreken over de gevoelens van Zijn hart te midden van omstandigheden die Hem terneerdrukken. Dat moeten we steeds voor ogen houden bij het lezen ervan. Tegelijk mogen we nooit vergeten dat Hij God Zelf is. Daaraan worden we op indrukwekkende wijze in de laatste verzen van de psalm herinnerd.

Christus noemt Zich hier *"een ellendige"* of *"arme" (vgl. Ps 86:1)*, een uitdrukking die ook voor het overblijfsel geldt. Hij is er ellendig aan toe omdat Gods volk voor hun ontrouw door God zwaar is gestraft. De oorzaak van dat oordeel, het besef van de noodzaak ervan, drukt zo zwaar op Hem, dat Hij eronder *"bezweken is"*. Hij kan alleen nog klagen. Het is één grote *"klacht"*. Hij stort Zijn klacht uit *"voor het aangezicht van de HEERE"*.

Hij heeft persoonlijk uiteraard geen enkel aandeel in de ontrouw van Gods volk, maar Hij deelt in de gevolgen ervan. Hij voelt mee met het gelovig overblijfsel dat door Zijn medegevoel bijzonder gesterkt zal worden. Zo helpt Hij hen de gevolgen van hun ontrouw te dragen. Het is een van de vele gelegenheden tijdens Zijn leven waaruit blijkt dat Hij in al hun benauwdheden benauwd is geweest *(Js 63:9)*. Iets dergelijks zien we als de Heer Jezus Zich door Johannes de doper laat dopen. Hij doet dat omwille van de gerechtigheid, want zo maakt Hij zich een met het gelovig overblijfsel van Israël.

Hij *legt* Zijn klacht niet neer voor God, maar *stort* die *uit*. 'Uitstorten' geeft de kracht aan waarmee Hij bidt. Dat Hij het doet *"voor het aangezicht van de HEERE"*, laat zien op Wie Hij Zijn hoop heeft gevestigd, bij Wie Hij hulp zoekt. Dit is een voorbeeld voor ons als wij in grote nood zijn.

Hulpgeroep | *verzen 2-3*

> 2 *HEERE, luister naar mijn gebed,*
> *laat mijn hulpgeroep tot U komen.*
> 3 *Verberg Uw aangezicht niet voor mij;*
> *neig Uw oor tot mij*
> *op de dag van [mijn] benauwdheid;*
> *op de dag dat ik roep, verhoor mij spoedig.*

De Heer Jezus is de Bidder *(Ps 109:4)*. Zoals gezegd, zien we Hem in deze psalm als waarachtig Mens. Hij vraagt aan de HEERE om naar Zijn gebed te luisteren en Zijn hulpgeroep tot Hem te laten komen *(vers 2)*. De Heer weet Zelf dat de Vader Hem altijd hoort *(Jh 11:42)*, maar Hij is hier de mond van het overblijfsel. Hij is in grote nood en roept tot God, maar heeft het gevoel dat God niet naar Zijn hulpgeroep luistert. Daarom richt Hij Zich zo indringend tot Hem. De Heer Jezus heeft gehuild bij het zien van Jeruzalem *(Lk 19:41)*. Hij heeft gewenst dat de stad zou mogen erkennen wat tot haar vrede dient *(Lk 19:42)*.

Hij vraagt ook aan God om Zijn aangezicht niet voor Hem te verbergen omdat Hij de indruk heeft dat God dit wel doet *(vers 3)*. Nederig smekend vraagt Hij of God Zijn oor tot Hem wil neigen. Het is een smeekbede om Zijn aandacht. Hij verlangt vurig naar het luisterende oor van God.

Het is voor Hem *"de dag van benauwdheid"*. Het is daarom de dag dat Hij roept en uitziet naar een spoedige verhoring. Dagen van benauwdheid zijn dagen van bijzondere beproeving en grote nood. God laat zulke dagen toe om het hart van de Zijnen op de proef te stellen en te zien waar zij hun hulp zoeken. Bij de Heer Jezus is God altijd Zijn toevlucht geweest, Hij is op Hem geworpen van de baarmoeder af *(Ps 22:11)*.

Opgetild en neergeworpen | *verzen 4-12*

> 4 *Want mijn dagen zijn als rook vervlogen,*
> *mijn beenderen zijn uitgebrand als een haard.*
> 5 *Mijn hart is geslagen en verdord als gras,*
> *zodat ik vergeten heb mijn brood te eten.*
> 6 *Mijn beenderen kleven aan mijn vlees*
> *door mijn luide zuchten.*
> 7 *Ik lijk op een kauw in de woestijn,*
> *ik ben geworden als een steenuil te midden van de puinhopen.*
> 8 *Ik lig wakker, ik ben geworden*
> *als een eenzame mus op het dak.*
> 9 *Mijn vijanden honen mij de hele dag;*
> *wie [tegen] mij razen, gebruiken mijn naam als een vloek.*
> 10 *Want ik eet as als brood,*
> *wat ik drink, meng ik met tranen,*
> 11 *vanwege Uw gramschap en Uw grote toorn,*
> *want U hebt mij opgetild en [weer] neergeworpen.*
> 12 *Mijn dagen zijn als een langer wordende schaduw*
> *en ík verdor als gras.*

Het lijden van de Messias tijdens Zijn leven op aarde is diep geweest. We vinden in de *verzen 4-6* Zijn lichamelijk lijden, in de *verzen 7-8* het lijden van Zijn ziel, in *vers 9* het lijden van de zijde van de mensen en in de *verzen 10-12* het lijden van de zijde van God.

Om ons enigszins te kunnen inleven in de werkelijkheid van Zijn gevoelens die Hij in deze verzen met ons deelt, hebben we de hulp van Gods Geest nodig. Vaak gaat het met ons als met Petrus, Jakobus en Johannes. De Heer Jezus vraagt hun met Hem te waken, terwijl Hij bedroefd en zeer beangst wordt vanwege het werk dat Hij op het kruis gaat volbrengen.

Maar zij vallen in slaap, terwijl de Heer Jezus in zware strijd is, en Hij aan hen heeft gevraagd om met Hem te waken *(Mt 26:36-43; Mk 14:32-40)*.

Hij klaagt dat Zijn dagen *"als rook vervlogen"* zijn *(vers 4)*. Zo snel en vluchtig ziet Hij Zijn dagen gaan, terwijl er geen resultaat zichtbaar is. De inzet van Zijn leven in de dienst van Zijn God heeft Hem alles gekost, maar het lijkt allemaal tevergeefs te zijn geweest *(vgl. Js 49:4a)*. Het is het lijden van het sterfbed, met de dood voor ogen. Zijn *"beenderen zijn uitgebrand als een haard"*. De beenderen gloeien van hoge koorts, waardoor de krachten verdwijnen.

Zijn hart is aangeslagen door de ellende waarin Hij is *(vers 5)*. Het is *"verdord als gras"*. Het leven is er door uitdroging uit verdwenen. Hij wordt zo in beslag genomen door de ellende, dat Hij heeft vergeten zijn *"brood te eten"*. De ellende van Sion, die Hij als Zijn ellende voelt, heeft Hem volledig in beslag genomen, Hij kan aan niets anders denken. Alle eetlust is verdwenen.

Zijn lijden is zichtbaar. Hij lijdt hevige pijnen. Door Zijn *"luide zuchten"* kleven Zijn beenderen aan Zijn vlees *(vers 6; vgl. Jb 19:20)*. Het luide zuchten kost Hem al Zijn energie. Zijn beenderen worden door Zijn huid heen zichtbaar.

Daarbij komt Zijn grote eenzaamheid! Hij voelt Zich als *"een kauw in de woestijn"* en *"als een steenuil te midden van de puinhopen"* *(vers 7)*. Het is niet zeker welke vogel, waarvan de naam hier met *"kauw"* is vertaald, het is geweest. Wat we wel zeker weten is, dat deze vogel eenzaam is. Een woestijn is een toonbeeld van eenzaamheid.

De steenuil is een vogel die in eenzaamheid leeft en puinhopen als zijn natuurlijke leefomgeving heeft. De nadruk ligt op het feit dat de omgeving een puinhoop is geworden. Dat is de leefomgeving van de Heer geworden. Niemand heeft Hem begrepen, Zijn familie niet en ook Zijn discipelen niet. Hij is alleen geweest in Zijn volmaakte aanvoeling van de werkelijke geestelijke situatie van Jeruzalem en Sion, die tot een puinhoop zijn geworden. Daaronder heeft Hij geleden.

Zijn lijden is er niet alleen overdag. Hij klaagt dat Hij wakker ligt *(vers 8)*. De ellende is zo groot, dat Hij er wakker van blijft, rusteloos. Hij kan er niet van slapen. In de nacht wordt de eenzaamheid vaak nog dieper gevoeld

dan overdag. De Heer zegt dat Hij is geworden *"als een eenzame mus op het dak"*. De mus leeft veelal met anderen samen. Een eenzame mus op het dak is een toonbeeld van eenzaamheid, wat hem tegelijk kwetsbaar maakt voor roofvogels, zijn natuurlijke vijanden.

Het Hebreeuwse woord is eigenlijk de algemene term voor 'vogel', die vaak met 'mus' wordt vertaald. Een eenzame vogel op het dak in de nacht is een toonbeeld van rusteloosheid, maar ook van kwetsbaarheid.

Dat de Heer Jezus eenzaam is, betekent niet dat Hij met rust wordt gelaten. Aan de pijn van eenzaamheid wordt de hoon van Zijn vijanden toegevoegd die zij de hele dag over Hem uitstorten *(vers 9; vgl. Js 53:3)*. Wij noemen dat: zout in iemands wonden strooien. Er is niemand die medelijden met Hem heeft. Integendeel, Zijn vijanden benutten Zijn kwetsbaarheid om tegen Hem te razen.

Daarbij gebruiken zij Zijn Naam *"als een vloek"*. Ze zweren bij Zijn Naam dat zij Hem kwaad zullen doen. We kunnen het vergelijken met namen als die van Zedekia en Achab, die in de tijd van de ballingschap als een vloek werden gebruikt *(Jr 29:22)*. Zo wordt de naam van de psalmist gebruikt als een vloek door tegen iemand te zeggen: Moge het jou vergaan als de psalmist! Het is een verwensing. Het is ook niet slechts een enkeling die Hem kwaad wil doen, maar een hele groep.

Het dagelijks voedsel bestaat uit brood en drinken. Voor de Heer is dat niet zo geweest. In *vers 5* zegt Hij dat Hij heeft vergeten Zijn brood te eten. Nu zegt Hij dat Hij *"as als brood"* heeft gegeten *(vers 10)*. Brood dient tot versterking *(Ps 104:14)*. Uit as is alle leven verdwenen en spreekt van de dood en het verdriet dat daarmee gepaard gaat *(Jr 6:26)*.

Wat Hij heeft gedronken, heeft Hij *"met tranen"* gemengd *(vgl. Ps 42:4)*. Drinken dient tot verkwikking, maar tranen worden veroorzaakt door verdriet. Tranen drinken betekent verdriet drinken. Dat verkwikt niet, maar drukt terneer. Het gaat om rouwrituelen *(Jr 6:26; Es 4:1)*. Dat de as wordt gegeten in plaats van op het hoofd gestrooid en de tranen worden gedronken in plaats van vergoten betekent extreme rouw.

In de evangeliën wordt twee keer vermeld dat de Heer Jezus heeft gehuild *(Jh 11:35; Lk 19:41)*. De ene keer is het in stilte tranen vergieten, en de andere

keer is het hardop huilen. Hier lezen wij dat Zijn hele leven gekenmerkt is door tranen en verdriet. We krijgen hier een diepe blik in de ziel, het gevoelsleven van de Heer. Als wij daar oog en hart voor krijgen, terwijl wij met Hem meelopen, hoeveel kostbaarder wordt Hij dan voor ons!

In de *verzen 2-3* spreekt Christus tot God. Dat zien we aan het gebruik van de woorden 'U' en 'Uw'. Dan horen we in de *verzen 4-10* de redenen van Zijn hulpgeroep. In *vers 11* spreekt Christus opnieuw tot God. Hij zegt tegen God dat Hij het lijden uit *Zijn* hand aanneemt. Hij spreekt erover wat God met Hem heeft gedaan. Hij zegt tegen de HEERE, Zijn God, dat Hij Hem heeft *"opgetild"*, ofwel verheven, om de Messias van Zijn volk te zijn. Maar in plaats van het koninkrijk in bezit te kunnen nemen heeft Hij Hem *"neergeworpen"* ofwel vernederd *(vgl. Ps 30:8)*.

In plaats van een lang leven in de gunst van God als Messias van Zijn volk zijn Zijn dagen *"als een langer wordende schaduw" (vers 12; Ps 109:23)*. Als de schaduwen langer worden, geeft dat aan dat de zon spoedig ondergaat en het nacht wordt. De Messias ziet het niet licht worden, maar Hij ziet dat binnenkort de nacht over Zijn leven valt. Hij voorziet Zijn dood. Hij ervaart dat Hij *"als gras"* verdort *(vgl. vers 5)*. Alle voorspoed verdwijnt uit Zijn leven, alle leven vloeit uit Zijn lichaam weg.

God ontfermt Zich over Sion | *verzen 13-18*

13 *Maar U, HEERE, U blijft voor eeuwig,*
de gedachtenis aan U van generatie op generatie.
14 *Ú zult opstaan, U zult Zich ontfermen over Sion,*
want de tijd om haar genadig te zijn,
want de vastgestelde tijd is gekomen.
15 *Want Uw dienaren zijn haar stenen goedgezind*
en hebben medelijden met haar gruis.
16 *De heidenvolken zullen de Naam van de HEERE vrezen,*
alle koningen van de aarde Uw heerlijkheid,
17 *wanneer de HEERE Sion heeft opgebouwd,*
in Zijn heerlijkheid verschenen is,
18 *Zich gewend heeft tot het gebed van de allerarmsten,*
en hun gebed niet heeft veracht.

De Messias wendt Zich na de beschrijving van de ellende waarin Hij Zich bevindt en het leed dat Hij draagt tot de *"HEERE" (vers 13)*. Het woord *"maar"* waarmee dit vers begint, geeft aan dat er een tegenstelling met het voorgaande volgt. De Messias lijdt, maar niet voor altijd omdat Hij weet dat de HEERE voor eeuwig blijft en daarmee Zijn trouw aan wat Hij heeft beloofd. De naam 'HEERE', *Jahweh*, waarmee Hij God aanspreekt, geeft dat al aan. HEERE is immers de naam van God als de God van het verbond. De gedachtenis aan die Naam gaat *"van generatie op generatie" (vgl. Ps 100:5; 22:31; 78:3-7)*.

In *vers 13* ligt de nadruk op het feit dat de trouw van de HEERE eeuwig is. Hij is HEERE, de Ik ben, ofwel de eeuwig Zijnde, Hij is gisteren en heden dezelfde, tot in eeuwigheid. Daarom is Zijn goedertierenheid tegenover Zijn volk onveranderlijk. Maar ... hoe is dit verenigbaar met de toestand van de psalmist in de *verzen 1-12*?

Het antwoord vinden we in *vers 14*. Nu zal de HEERE *"opstaan"* en *"Zich ontfermen over Sion"*. Hij zal opstaan en gaan handelen, en dat ter wille van de gedachtenis van Zijn Naam. In alle ellende is dit de zekerheid van het geloof in de HEERE. Hij zal ingrijpen ten gunste van Zijn volk en Zijn stad. Hij zal dat doen als Zijn oordelen het door Hem gewenste resultaat hebben.

De HEERE heeft een tijd bepaald om Israël terug te brengen, een tijd om Israël en Sion te herstellen *(Dn 9:24)*. Dat laatste begint met de opdracht om (de muren van) Jeruzalem te herstellen *(Dn 9:25; Ne 2:1-6)*. Als Gods tijd is gekomen, zal Hij Sion genadig zijn. Het volk heeft een totaal oordeel verdiend, maar Hij bewaart een overblijfsel naar de verkiezing van Zijn genade. Op de vastgestelde tijd zal Hij Zijn volk weer aannemen. Het geloof ziet dat vooruit.

God zal een werk doen in Zijn dienaren. Hij zal liefde in hun hart geven voor *"haar stenen"*, wat aangeeft dat Sion is afgebroken *(vers 15)*. Hij zal hen met medelijden vervullen voor *"haar gruis"*, wat aangeeft hoezeer Sion in puin ligt. Het woord voor 'medelijden hebben' in *vers 15* is hetzelfde als 'genade' in *vers 14*. Zoals de HEERE genadig is voor Sion, zo is het overblijfsel dat voor het gruis en de stenen van Sion. We zien een voorvervulling ervan in mensen als Ezra en Nehemia die vol liefde en medelijden

voor Sion uit Babel naar Jeruzalem zijn teruggekeerd. In de eindtijd zal dat gebeuren door het gelovig overblijfsel.

Wij mogen onszelf wel afvragen hoe het met onze liefde en medelijden is voor de gemeente van God die ook een puinhoop is. Verlangen wij ernaar om te herbouwen wat in puin ligt? We kunnen dat doen door overal met Gods Woord te helpen waar mensen ernaar verlangen om gemeente te zijn zoals God dat in Zijn Woord heeft bekendgemaakt. Tegen het overblijfsel, maar ook tegen ons, wordt gezegd: *"Bid om vrede voor Jeruzalem" (Ps 122:6)*, dat is de woonplaats van God te midden van Zijn aarde volk. Wij mogen dat bidden voor wat nu Gods woonplaats op aarde is, Gods hemelse volk, Zijn gemeente.

Als Sion is herbouwd, zullen de heidenvolken, die Israël omringen, *"de Naam van de HEERE vrezen" (vers 16)*. De herbouw van Sion is het bewijs dat God niet tegen Zijn volk is, maar ervoor. De heidenvolken hebben tegen Gods volk smadelijk over Hem als een machteloze God gesproken *(2Kr 32:9-17; Ne 4:2)*. Op de door God vastgestelde tijd zullen ze zien dat Hij vóór Zijn volk is en daardoor vol ontzag voor Hem zijn.

De HEERE bouwt Sion, hoewel Hij daarvoor Zijn dienaren gebruikt *(vers 17; vgl. Ps 127:1)*. Als Hij Sion, dat nu nog in puin ligt, heeft herbouwd, zal *"Hij in Zijn heerlijkheid"* verschijnen. Hij zal in Sion te midden van Zijn volk wonen. Van daaruit zal Zijn heerlijkheid overal op aarde gezien worden.

Hij zal Zijn herstellend werk doen als antwoord op *"het gebed van de allerarmsten"* en daarmee laten zien dat hij *"hun gebed niet heeft veracht" (vers 18)*. De 'allerarmsten' – letterlijk 'de berooiden' – zijn zij die al hun waardigheid kwijt zijn en geen enkele dunk van zichzelf hebben. Zij zijn *"de armen van geest" (Mt 5:3)* en daardoor het tegengestelde van de geest van Laodicéa *(Op 3:17)*. De Heer Jezus is de ware 'arme van geest' *(vgl. Ps 109:22,25)*. Hij heeft nooit Zijn eigen eer gezocht, maar altijd die van Zijn God. Het gelovig overblijfsel vertoont Zijn kenmerken.

Wat is er door de eeuwen heen veel gebeden om het herstel van Sion. Dit geldt bovenal van de Messias. In navolging van Hem geldt dat ook van het gelovig overblijfsel – dat God door de eeuwen heen altijd voor Zichzelf heeft bewaard – in de toekomst *(Zf 3:12-13)*.

Verzekering van herstel van Sion | *verzen 19-23*

> 19 *Dit wordt beschreven voor de volgende generatie.*
> *Het volk dat geschapen wordt, zal de HEERE loven.*
> 20 *Want Hij heeft uit Zijn heilige hoogte neergezien,*
> *de HEERE heeft uit de hemel op de aarde [neer]gekeken,*
> 21 *om het gekerm van de gevangenen te horen,*
> *om los te maken wie ten dode zijn opgeschreven,*
> 22 *zodat men van de Naam van de HEERE zal vertellen te Sion*
> *en Zijn lof in Jeruzalem,*
> 23 *wanneer de volken tezamen bijeen zullen komen,*
> *en de koninkrijken, om de HEERE te dienen.*

In deze verzen geeft de Heilige Geest als antwoord op het gebed van het berooide overblijfsel *(verzen 18,21)* een beschrijving van het herstel van Sion, dat is Jeruzalem, onder de regering van de Messias. De HEERE zal de waardigheid van het overblijfsel en van Sion herstellen. *"Dit wordt beschreven voor de volgende generatie" (vers 19)*. Deze beschrijving ligt vast. Elke volgende generatie kan hier Gods plan voor de toekomst van Jeruzalem lezen. Het zal erop uitlopen dat er een volk is *"dat geschapen wordt"*. Dat volk *"zal de HEERE loven"*. God bewerkt herstel en Hij schept een volk dat de zegeningen van dit herstel zal genieten.

Het woord *"want"* waarmee *vers 20* begint, geeft aan dat nu de reden volgt van wat in het vorige vers is gezegd. *"Hij heeft uit Zijn heilige hoogte neergezien" (vgl. Dt 26:15; Js 57:15; 63:15)*. Hij is hoog verheven boven de aarde en in Zijn heiligheid ook volmaakt gescheiden van de zonde die daar welig tiert. Toch is Hij altijd betrokken geweest bij wat zich op de aarde afspeelt en in het bijzonder bij wat Zijn volk wordt aangedaan. Hij *"heeft uit de hemel op de aarde [neer]gekeken" (vgl. Ps 113:5-6)*.

In de hemel heeft Hij *"het gekerm van de gevangenen"* gehoord *(vers 21; vgl. Ex 2:23-25; 3:7-8)*. Zijn voornemen is *"om los te maken wie ten dode zijn opgeschreven"*. De dood is een gevangenis. Daarin is niet alleen Israël gevangen, alle mensen zijn erin gevangen. In deze gevangenis zitten mensen die ten dode zijn opgeschreven. Uit die gevangenis kan alleen Christus bevrijden. Hij is sterker dan dood en de duivel die de macht van de dood heeft *(Hb 2:14-15)*.

Door wat Hij met Zijn volk, het gelovig overblijfsel, zal doen, zal *"men van de Naam van de HEERE ... vertellen te Sion en Zijn lof in Jeruzalem"* *(vers 22)*. Elk werk van herstel, of het nu gaat om Israël of in onze tijd om een individuele gelovige of een plaatselijke gemeente, heeft tot doel dat God wordt geloofd en geprezen.

Wie in verbinding met God en Christus is gebracht, is een levend bewijs van de macht van God om dingen ten goede te keren. Daarvan gaat een getuigenis uit, wat lof voor God bewerkt op de plaats waar Hij woont. Als de Heer Jezus regeert, zullen *"de volken tezamen bijeen ... komen"* om Hem Zijn lof te vertellen *(vers 23)*. *"De koninkrijken"* zullen komen *"om de HEERE te dienen"*. Alles en iedereen zal aan Hem onderworpen zijn en met vreugde Hem dienen *(Js 2:3)*.

Vele volken zullen gaan en zeggen:
Kom, laten wij opgaan naar de berg van de HEERE,
naar het huis van de God van Jakob;
dan zal Hij ons onderwijzen aangaande Zijn wegen,
en zullen wij Zijn paden bewandelen.
Want uit Sion zal de wet uitgaan,
en het woord van de HEERE uit Jeruzalem.
(Js2:3)

Hij blijft Dezelfde | *verzen 24-29*

24 *Hij heeft mijn kracht op de weg neergedrukt,*
mijn dagen heeft Hij verkort.
25 *Mijn God, zei ik, neem mij niet weg op de helft van mijn dagen,*
Uw jaren duren voort van generatie op generatie.
26 *U hebt voorheen de aarde gegrondvest,*
de hemel is het werk van Uw handen.
27 *Die zullen vergaan, maar Ú zult standhouden;*
zij alle zullen verslijten als een kleed.
zult ze verwisselen als een gewaad
en zij zullen verdwijnen.
28 *Maar U blijft Dezelfde,*
aan Uw jaren zal geen einde komen.
29 *De kinderen van Uw dienaren zullen [veilig] wonen,*
hun nageslacht zal voor Uw aangezicht bevestigd worden.

Na het bemoedigende vooruitzicht van het herstel dat zal komen in de *verzen 13-23*, horen we de lijdende Messias weer spreken *(vers 24)*. De Messias ziet de hand van God in wat Hem overkomt. Hij neemt alles uit de hand

van God aan. God heeft Zijn kracht op de weg die Hij op aarde is gegaan, neergedrukt.

Het woord 'een ellendige' in *vers 1* is afgeleid van het woord 'neergedrukt' hier in *vers 24*. In *vers 1* is Christus de ellendige. Hier in *vers 24* keert Hij terug naar Zijn lijden dat in de *verzen 1-12* is beschreven als het lijden waarin God Hem heeft neergedrukt. We zien hier de Messias in vernedering op aarde Zijn weg gaan. Hij maakt Zich weer een met Zijn volk, dat zich krachteloos gemaakt voelt op de weg die zij moeten gaan.

Behalve dat Hij krachteloos is gemaakt *(vgl. 2Ko 13:4a)*, zijn de dagen van Zijn verblijf op aarde verkort. Hij heeft ze niet vol kunnen maken. Daarover klaagt Hij tot Zijn God en zegt tegen Hem: *"Mijn God, ... neem mij niet weg op de helft van mijn dagen"* *(vers 25a; vgl. Js 38:2-3)*. Hij was toen Hij stierf drieëndertig jaar en daarmee in de kracht van Zijn leven als Mens. Als Hij over Zichzelf als *"het groene hout"* spreekt *(Lk 23:31)*, beluisteren we daarin dezelfde gevoelens. Het contrast is hier tussen de God Die eeuwig troont *(vers 13)* en Zijn eigen neergedrukte leven dat halverwege de normale mensenleeftijd van zeventig jaren *(Ps 90:10)* wordt afgesneden.

Als Godvrezende Israëliet heeft Hij, als Hij gehoorzaam is, de belofte van een lang leven in het land. Door Zijn onberispelijke leven heeft Hij dat ook verdiend. En nu wordt Hij uit het leven weggenomen. Als Mens is dat voor Hem een verschrikkelijk vooruitzicht. Niemand is ooit zo gehoorzaam en toegewijd aan God geweest en toch wordt Hij uitgeroeid, weggenomen uit het leven.

Halverwege *vers 25* verandert de Spreker en krijgt de Messias van God antwoord op Zijn vragen. Het bewijs dat het over de Messias gaat, vinden we in *Hebreeën 1*. Daar worden de *verzen 26-28* van deze psalm aangehaald om te bewijzen dat de Heer Jezus de HEERE, *Jahweh*, Zelf is *(Hb 1:10-12)*. Daarom zegt God tegen Hem dat Zijn jaren voortduren *"van generatie op generatie"*. Hij wordt wel weggenomen op de helft van Zijn dagen, maar Hij zal uit de doden opstaan. Hier vinden we een van de vele aanwijzingen dat Christus moest sterven en daarna opstaan uit de doden *(Mt 16:21; 17:22-23; 20:17-19)*.

Vervolgens zegt Zijn God tegen Hem dat Hij de Schepper van de aarde en de hemel is *(vers 26; Jh 1:3; Ko 1:16-17; Hb 1:2)*. Hoe vernederd Hij als Mens op

aarde ook mag zijn, Hij heeft *"voorheen de aarde gegrondvest"* en *"de hemel is het werk"* van Zijn handen. Hij staat aan het begin van alle dingen. Alle dingen hebben hun ontstaan te danken aan Hem Die Zelf niet ontstaan is, maar de Eeuwige is.

Hier vinden we een van de vele aanwijzingen dat Christus zowel de Zoon des mensen als de eeuwige God is. Christus is de Immanuel *(Js 7:14; 8:8; Mt 1:23)*, de 'God met ons'. Hij Die halverwege Zijn leven werd weggenomen *(verzen 24-25a)*, is de eeuwig Zijnde *(verzen 25b-28)*, de Schepper van hemel en aarde *(verzen 26-27)*.

Weet dit eerst, dat er in [het] laatst van de dagen spotters met spotternij zullen komen, die naar hun eigen begeerten wandelen en zeggen: Waar is de belofte van Zijn komst? Want sinds de vaderen zijn ontslapen, blijft alles zó [als] van [het] begin van [de] schepping. (2Pt 3:3-4)

Hij heeft ook geen einde, terwijl Zijn werken dat wel hebben, want *"die zullen vergaan" (vers 27)*. Spotters zeggen wel dat alles blijft zoals van het begin van de schepping *(2Pt 3:3-4)*, maar zij zullen bedrogen uitkomen. De materiële wereld heeft in zichzelf geen leven en is ook niet eeuwig zoals de Schepper ervan. De overgang van *vers 26* naar *vers 27* is de overgang van ontstaan naar vergaan, van *Genesis 1* naar *Openbaring 21 (Gn 1:1; Op 21:1)*. Het geeft de enorme tegenstelling aan die er is tussen de Schepper en de schepping.

Het zal met de schepping gaan als met een *"kleed"*. Een kleed verslijt door het gebruik. Hij zal met de schepping handelen als met een *"gewaad"*. Hij doet ermee wat een mens doet als Hij een andere jas aantrekt. Dan doet hij de oude uit en trekt de nieuwe aan. In beide gevallen verdwijnt wat er eerst was. Het oude verdwijnt na een proces van verslijten, het nieuwe verschijnt door een korte handeling. Zo handelt de Zoon met de schepping. De oude schepping verdwijnt als oud. Hij verwisselt die voor een nieuwe schepping. Hij schept een nieuwe hemel en een nieuwe aarde *(Op 20:11; 21:1)*.

Maar de Zoon verandert niet. Hij *"blijft Dezelfde"* tot in eeuwigheid *(vers 28; Hb 13:8)*. Aan Zijn *"jaren zal geen einde komen"*. Zijn jaren zullen eindeloos voortduren, ook nu Hij Mens geworden is, want ook als Mens kent Hij geen einde. De schepping zal veranderd, wedergeboren *(Mt 19:28)* en vernieuwd worden *(Op 21:1)*, maar Hijzelf is de Eeuwige en Onveranderlijke. Hij staat aan het begin van alle dingen en aan het einde van alle dingen is Hij er nog.

Dit is ook met het oog op de komende generaties een grote bemoediging *(vers 29)*. We kunnen ons soms afvragen hoe het met hen zal gaan. Dan mogen we naar Hem kijken. Hij is voor elke generatie wat Hij voor eerdere generaties is geweest. Generaties en omstandigheden veranderen, maar Hij verandert niet.

Daarom wonen de kinderen veilig en zal het nageslacht van deze kinderen voor Gods aangezicht *"bevestigd worden"*. Dit betekent dat de nakomelingen van het gelovig overblijfsel standvastig in het geloof zullen blijven *(Js 59:21)*. Zij zullen niet meer van hun erfelijk bezit en uit hun land worden verjaagd of weggevoerd. Daar staat de toezegging van *Jahweh* garant voor. Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar Zijn woorden zullen niet voorbijgaan *(Mt 5:18; 24:35)*.

Psalm 103

Inleiding

In *Psalm 102* heeft het gelovig overblijfsel het lijden van Christus *met* het volk Israël gezien. In *Psalm 103* zien ze dat Christus ook geleden heeft *voor* of ten behoeve van het volk. Hij opent het verstand van het overblijfsel waardoor zij beseffen dat de Christus moest lijden en zo Zijn heerlijkheid ingaan *(Lk 24:45-46)*. In *Psalm 103* zien ze in dat het lijden van Christus het lijden is van de Knecht van de HEERE als een schuldoffer *(Js 53:10)* en als de zondoffers van de grote Verzoendag *(Lv 16:5-28)*.

Het is niet mogelijk de betekenis van Christus' lijden op een objectieve, afstandelijke wijze te overdenken. We zien dan ook dat het overblijfsel, zodra het begint de betekenis van het lijden te begrijpen, een lofzang gaat zingen. *Psalm 103* begint met twee aansporingen en eindigt met vier aansporingen tot het loven van de HEERE.

Met de dichter kunnen wij zeggen: 'k Heb geloofd en daarom zing ik, daarom zing ik van gena'. Wie kan zwijgen als hij deel heeft aan zo'n grote behoudenis?

Loof de HEERE mijn ziel | *verzen 1-5*

> *1 [Een psalm] van David.*
> *Loof de HEERE, mijn ziel,*
> *en al wat in mij is, Zijn heilige Naam.*
> *2 Loof de HEERE, mijn ziel,*
> *en vergeet niet een van Zijn weldaden.*
> *3 Die al uw ongerechtigheid vergeeft,*
> *Die al uw ziekten geneest,*
> *4 Die uw leven verlost van het verderf,*
> *Die u kroont met goedertierenheid en barmhartigheid,*
> *5 Die uw mond verzadigt met het goede,*
> *uw jeugd vernieuwt als die van een arend.*

Dit is een psalm *"van David" (vers 1)*. Hij roept zichzelf op om de HEERE te loven. Zijn *"ziel"* wil zeggen zijn gevoelens. Hij wil ook dat *"al wat in mij is"*, zijn hele innerlijk, zijn wil, zijn gedachten en overleggingen, Gods heilige Naam looft. Zijn Naam houdt al Zijn eigenschappen en handelingen in.

We kunnen niet half getrouwd zijn; we kunnen ook niet de HEERE onze God liefhebben met een deel van ons hart, een deel van onze ziel en een deel van onze kracht *(Dt 6:5)*. Zo kan David, zo kan het overblijfsel, en zo kunnen ook wij, in *Psalm 103* God ook niet loven met slechts *een deel* van wat in hem, en ons, is.

De Heer Jezus heeft ons alles gegeven, Hij heeft Zichzelf gegeven. Het is onze redelijke godsdienst om ons hele lichaam als een levende offerande voor God te stellen en Hem te loven met alles wat in ons is. Hij is het waard om groot gemaakt te worden en Hij is het waard om gediend te worden met heel ons bestaan. Hij is het waard om lofprijzing te ontvangen uit alles wat in ons is.

Al Gods handelingen vloeien voort uit Wie Hij is en dragen Zijn opschrift. Wie Hij is en wat Hij doet, vraagt om lofprijzing door Davids hele persoon. *Vers 1* is het loven van de HEERE om Wie Hij is, *vers 2* om wat Hij doet. Dat laatste gaat door tot *vers 18*. Dan komt in *vers 19* Wie Hij is als aanleiding om Hem te loven en te prijzen in de *verzen 20-22*.

Zijn Naam is heilig omdat alles wat Hij is en doet, het kenmerk van heiligheid draagt. Het is allemaal volledig vrij van elke smet van de zonde of zelfs van de gedachte daaraan. God is licht en er is geen duisternis in Hem *(1Jh 1:5)*. Dat blijkt duidelijk in alles wat Hij doet.

Nog een keer zegt David dat zijn ziel de HEERE zal loven *(vers 2)*. Hij heeft dat ook in *vers 1* gezegd, maar nu zegt hij het met betrekking tot al Gods weldaden. Daarvan mag en wil hij er niet één vergeten. Het betreft zowel de stoffelijke als de geestelijke weldaden. Het is nodig dat wij onszelf daaraan herinneren, want we zijn nogal vergeetachtig. Vergeetachtigheid met betrekking tot alle weldaden die God ons heeft bewezen, is niet te verontschuldigen en spreekt van ondankbaarheid.

De grootste en eerstgenoemde weldaad is wel de vergeving van *"al uw ongerechtigheid" (vers 3; vgl. Js 53:4-5)*. De vergeving van God betreft elke ongerechtigheid, zonder uitzondering. De belijdenis ervan wordt hier

verondersteld *(1Jh 1:9)*. Als één ongerechtigheid niet vergeven zou zijn, zouden het werk van Christus en de vergeving door God voor eeuwig tekortschieten. Zo is het gelukkig niet. De vergeving is totaal omdat het werk van Christus volmaakt is.

Het woord voor 'vergeving' is hier niet het gewone woord voor vergeving, maar een woord dat Goddelijke vergeving van ernstige overtredingen inhoudt *(vgl. Ps 25:11)*. Het gaat hier om de grondslag van vergeving die we in beeld in de grote Verzoendag vinden. Op grond daarvan kan de engel Gabriël tot Daniël spreken over het verzoenen van de ongerechtigheid en het tot stand brengen van een eeuwige gerechtigheid *(Dn 9:24)*.

De HEERE is ook de Heelmeester *(Ex 15:26)*. In samenhang met de vergeving van de ongerechtigheid geneest Hij ook *"al uw ziekten"*. De totale genezing van alle ziekten, zowel van het lichaam als van de ziel, zal in het vrederijk plaatsvinden, want dan zal Zijn volk Hem dienen *(Ex 23:25)*. In de genezing van de verlamde door de Heer Jezus zien we dit uitgebeeld *(Mt 9:2-7)*. Hij vergeeft de verlamde eerst zijn zonden om hem daarna lichamelijk te genezen. Zo zal het ook in de toekomst met het overblijfsel zijn *(vgl. Op 22:2)*.

U moet de HEERE, uw God, dienen. Dan zal Hij uw brood en uw water zegenen. Ik zal ziekte uit uw midden doen wijken. (Ex 23:25)

In de tijd waarin wij nu leven, kan er geen claim op totale genezing worden gelegd. Dat de gelovige door de striemen van de Heer Jezus gezond is geworden *(1Pt 2:24)*, betreft de gezondheid van het geestelijke leven dat door de zonde aangetast en verwoest was. De striemen die hier worden bedoeld, zijn niet de geselslagen die Hem door de soldaten van Pilatus zijn toegediend, maar de striemen van het oordeel van God over de zonde. Striemen die Hem door mensen zijn toegediend, kunnen onmogelijk een gezond makend effect op mensen hebben.

De Heer Jezus heeft Gods oordeel op het kruis over de zonde ondergaan. De zonden van wie geloven zijn daardoor weggedaan. Het is een misvatting te veronderstellen dat daardoor ook de gevolgen van de zonde, zoals ziekte, zijn weggedaan. Het op Zich nemen van de zwakheden en het dragen van de ziekten verwijst niet naar het kruis, maar naar Zijn leven op aarde *(Mt 8:16-17)*. Er staat niet dat de Heer Jezus de ziekten op het kruis heeft gedragen en dat een gelovige daarom niet meer ziek zou hoeven te

zijn. Net zoals de Heer kan mee lijden met zwakten, kan Hij mee lijden in geval van ziekte, wat Hij niet met zonden kan.

Een volgende weldaad om God voor te loven is dat Hij *"uw leven verlost van het verderf"* *(vers 4)*. Hiermee zegt dat de psalmist dat hij verlost is van de dood. Dit past bij de horizon van de gelovige in het Oude Testament. Vervolgens zegt hij dat hij wordt gekroond *"met goedertierenheid en barmhartigheid"*. Hij ervaart de verbondstrouw ofwel de goedertierenheid van de HEERE tijdens zijn leven. Hetzelfde geldt voor de barmhartigheid, dat is de ontferming over de ellende van de gelovige in dit leven.

Het gaat om de omkering van het lot van de gelovige: in plaats van de dreiging van de dood, wordt hij nu gekroond – anderen vertalen 'omringd' – met goedertierenheid en barmhartigheid. Hij is daardoor onaantastbaar voor het dreigende verderf. Dat is alleen mogelijk doordat het lijden en de dood van Christus verzoening teweeggebracht hebben. Het is de vervulling van het woord: *"De dood is verslonden tot overwinning"* *(1Ko 15:54; Js 25:8a)*.

In algemene zin weet de gelovige dat het verderf geen vat op hem heeft. Hij kan sterven, maar de dood heeft hem niet in zijn macht. De Heer Jezus heeft door Zijn opstanding voor ieder die in Hem gelooft de dood overwonnen *(Jh 11:25-26)*.

God verzadigt de *"mond"* – of *"de ziel"*, zoals het ook vertaald kan worden – van de Zijnen *"met het goede"* *(vers 5)*. Het betekent dat Hij de gelovige overlaadt met zegeningen, met goede dingen. Als gevolg daarvan kunnen we zeggen dat waar het hart vol van is, de mond van overloopt, dat lofprijzing het gevolg zal zijn. Dat heeft ook betrekking op het leven aan deze zijde van het graf.

Het gaat hier niet om voedsel, maar om lofprijzing, het spreken en zingen van goede woorden over al de weldaden die God heeft bewezen. De mond zal vol lof zijn. Daaraan komt nooit een einde, want in de wedergeboorte, dat is in het vrederijk, wordt met vernieuwde kracht de eeuwige jeugd genoten *(vgl. Ps 110:3)*.

Maar wie de HEERE verwachten, zullen [hun] kracht vernieuwen,
zij zullen [hun] vleugels uitslaan als arenden,
zij zullen snel lopen en niet afgemat worden,
zij zullen lopen en niet moe worden. (Js 40:31

De arend, waarover ook Jesaja spreekt *(Js 40:31)*, bevestigt het beeld van vernieuwing

van kracht. Een arend is een machtige vogel die het luchtruim beheerst. Hij kan in het wild wel dertig jaar oud worden en in gevangenschap wel zestig jaar. Tot zijn zesde jaar krijgt deze krachtige vogel elk jaar een nieuw verenkleed, waardoor zijn leeftijd herkenbaar is aan het verenkleed.

Recht en goedertierenheid | *verzen 6-12*

> 6 *De HEERE doet rechtvaardige daden*
> *en recht aan alle onderdrukten.*
> 7 *Hij heeft aan Mozes Zijn wegen bekendgemaakt,*
> *aan de nakomelingen van Israël Zijn daden.*
> 8 *Barmhartig en genadig is de HEERE,*
> *geduldig en rijk aan goedertierenheid.*
> 9 *Hij zal niet voor altijd ter verantwoording roepen,*
> *niet voor eeuwig handhaaft Hij [Zijn toorn].*
> 10 *Hij doet ons niet naar onze zonden*
> *en vergeldt ons niet naar onze ongerechtigheden.*
> 11 *Want zo hoog de hemel is boven de aarde,*
> *[zo] is Zijn goedertierenheid machtig over wie Hem vrezen.*
> 12 *Zo ver het oosten is van het westen,*
> *[zo] ver heeft Hij onze overtredingen van ons gedaan.*

David heeft in de *verzen 1-5* de HEERE geloofd voor alle weldaden die Hij aan zijn ziel heeft gedaan. Het is ook niet zo maar een weldaad, maar een grote weldaad, namelijk dat er een omkering heeft plaatsgevonden in zijn toestand. Eerst was hij onderweg naar het verderf, ziek vanwege de tuchtigingen van God over zijn ongerechtigheid. De grote weldaad van de HEERE is dat Hij hem heeft verlost van dit alles en hem heeft overladen met zulke grote zegeningen dat hij onmogelijk kan zwijgen over deze grote behoudenis.

Hij gaat nu verder met het bezingen van de *"rechtvaardige daden"* van de HEERE *(vers 6)*. Deze rechtvaardige daden houden in dat Hij *"recht aan alle onderdrukten"* doet. Ze komen tot uiting als Hij de onderdrukten recht verschaft door hen te verlossen, terwijl dat ook inhoudt dat de verdrukkers gestraft worden. We leven nu nog in een wereld die vol onrechtvaardige daden en onrecht is. Dat komt niet van de HEERE, maar van de mens die zonder Hem leeft.

Als de HEERE regeert, als Hij op Zijn troon zit *(Mt 25:31)*, komt er een einde aan alle onrecht. Hij zal daaraan een einde maken door het doen van *"rechtvaardige daden"*, dat zijn de rechtvaardige oordelen waarmee Hij het onrecht zal straffen en verwijderen. *"Aan alle onderdrukten"* die ter wille van Zijn Naam onder het onrecht hebben geleden, zal Hij *"recht"* doen. Hij zal hen binnenvoeren in de rust en zegen van het vrederijk.

God heeft plannen voor de toekomst. Dat houdt twee dingen in: ten eerste verlossing uit de hand van de vijand en ten tweede vergeving van de ongerechtigheden. Hij heeft de plannen voor de toekomst van Zijn volk en de wegen waarlangs Hij die zal realiseren *"aan Mozes ... bekendgemaakt" (vers 7)*. Mozes is bij Hem geweest om aan hem de tabernakel te laten zien *(Ex 25:40; Hb 8:5)*. Daarin laat Hij Zijn plan zien en dat is dat Hij te midden van een verlost volk wil wonen. *"Aan de nakomelingen van Israël"* heeft Hij *"Zijn daden"* bekendgemaakt. Dat heeft Hij gedaan door hen uit de slavernij van Egypte te verlossen en in het beloofde land te brengen.

Het volk moest worden verlost van een uiterlijke vijand, maar ook van hun ongerechtigheden. Pas daarna kon de HEERE in hun midden wonen. Zo is het ook in de toekomst. Er is verlossing uit de hand van de goddelozen, zowel die van de volken als die van het eigen volk, maar vooral ook verlossing van hun ongerechtigheden.

Al de wegen en daden van de HEERE laten zien dat Hij *"barmhartig en genadig is"* en *"geduldig en rijk aan goedertierenheid" (vers 8)*. Dit is de heerlijkheid van God die Hij aan Mozes heeft laten zien toen Mozes zich verwonderde hoe de HEERE het volk na de zonde met het gouden kalf kon sparen *(Ex 34:6-7)*. Elke keer dat Zijn volk zich van Hem afkeerde en de afgoden is gaan dienen, heeft Hij Zijn barmhartigheid en genade getoond door hen te sparen. Hoe vaak is Zijn geduld op de proef gesteld. Dat Hij hen niet heeft verdelgd, is omdat Hij *"rijk aan goedertierenheid"* is.

Want Ik zal niet voor eeuwig ter verantwoording roepen
en Ik zal niet voor altijd zeer toornig zijn.
Want de geest zou van voor Mijn aangezicht bezwijken,
de zielen die Ík gemaakt heb. (Js 57:16)

God *"zal niet voor altijd ter verantwoording roepen" (vers 9; Js 57:16)*. Bij het volk Israël kon de HEERE in hun midden komen wonen en blijven wonen op grond van de grote Verzoendag *(Lv 16:1-34)*. Wat op die dag gebeurde, de offers die werden gebracht, wijst heen naar het

werk van de Heer op het kruis, zoals dat wordt uitgelegd in *Hebreeën 9-10 (Hb 9:1-28; 10:1-22)*. Dat geldt voor iedereen die zijn zonden heeft beleden.

Op het moment dat de hogepriester, die namens het volk voor God verscheen, door de kracht van het bloed terugkwam, wist het volk zeker dat voor dat ene jaar de zonden weggenomen waren. Zo is Christus, onze Hogepriester, opgewekt uit de doden, tot onze rechtvaardiging *(Rm 4:25)*.

De gelovige mag weten dat zijn zonden zijn gedragen door de Heer Jezus op het kruis *(1Pt 2:24)*. God heeft Hem ter verantwoording geroepen en Hem het rechtvaardige oordeel over die zonden gegeven. Daardoor zijn ze uitgeboet en weggedaan. De volle hitte van Zijn toorn over die zonden is over Zijn Zoon heen gegaan. Daarom handhaaft Hij niet voor eeuwig Zijn toorn over de berouwvolle zondaar, maar vergeeft hem en zegent hem.

In een contact met iemand die de dwaalleer van de alverzoening aanhangt, zijn deze verzen door hem aangehaald als bewijs dat God iedereen redt. 'Want', zo beweerde hij, 'God is barmhartig en genadig, geduldig en rijk aan goedertierenheid en Hij handhaaft Zijn toorn niet voor eeuwig'. Deze manier van bijbeluitleg is een grote misleiding met fatale gevolgen.

Wij worden bewaard voor een dergelijke 'eigen uitlegging' als wij begrijpen dat de daden van God in deze psalm geïllustreerd worden in het feest van de grote Verzoendag in *Leviticus 16*. Op die dag wordt iets met twee geitenbokken gedaan. De eerste geitenbok wordt geslacht. Dat spreekt van *genoegdoening* aan Gods eer die is hersteld. Dit heeft de Heer Jezus gedaan. Op grond daarvan kan verzoening worden *aangeboden aan alle mensen*.

De tweede geitenbok wordt gezonden naar de woestijn, nadat de hogepriester de zonden van Israël beleden heeft, terwijl hij zijn handen legde op de kop van deze geitenbok. Ook dit heeft de Heer Jezus gedaan door de zonden op Zich te nemen van ieder die met berouw over zijn zonden ze aan God belijdt. Dit spreekt van *plaatsvervanging*, dat wil zeggen dat zondenvergeving alleen daadwerkelijk plaatsvindt voor ieder die met berouw zijn zonden aan God belijdt. Alleen degenen die geloven ontvangen vergeving van zonden, want alleen van hen zijn de zonden daadwerkelijk door het offer van Christus verzoend. Met die zonden is Hij beladen en daarover heeft Hij Gods oordeel ontvangen.

We moeten bedenken dat hier David als de mond van het gelovig overblijfsel van Israël in de toekomst aan het woord is. Hij looft God voor de vergeving van zijn zonden. Hij is zich ervan bewust dat zijn ongerechtigheden vergeven zijn. Hij weet dat zijn leven verlost is van het graf. Hij ervaart dat God vanwege de vergeving niet eeuwig toornt. Hij is bevrijd van deze toorn, die ieder treft die onboetvaardig is. Ieder die gelooft dat Christus voor hem de toorn van God heeft gedragen, zal God daarvoor eeuwig prijzen!

In *Psalm 103* spreekt een mens die berouw heeft getoond en boete heeft gedaan en zich de vergeving bewust is. Wat David daarin zegt, zegt geen onbekeerd mens en zal in de eeuwigheid geen mens zeggen die zich op aarde niet heeft bekeerd. Op aarde moet bekering gebeuren en op aarde moeten zonden worden vergeven en niet in het hiernamaals *(Mt 9:6)*.*

Wie zijn zonden heeft beleden en vergeving heeft ontvangen, is zich er diep van bewust dat het alleen genade is dat God niet naar zijn zonden heeft gedaan en niet naar zijn ongerechtigheden heeft vergolden *(vers 10; vgl. Ex 34:7)*. David spreekt hier in het meervoud, *"ons"* en *"onze"*. Hij vertolkt hier de gevoelens van het gelovig overblijfsel dat in de zegen van het vrederijk is binnengegaan. Ze zijn daar niet op grond van enige eigen verdienste.

Wat het gelovig overblijfsel zegt, geldt in nog hogere mate voor de nieuwtestamentische gelovige. Hij zal ook deelhebben aan alle zegeningen van het vrederijk *(Hb 11:40)*. Daarbovenuit is hij gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten. Die zijn hem uit pure genade geschonken door God *"Die rijk is aan barmhartigheid"* en *"vanwege Zijn grote liefde" (Ef 1:3; 2:1-10)*. Zullen we Hem daarvoor niet eeuwig loven en daarmee nu op aarde al beginnen?

Wie kan de afstand meten tussen de aarde en de hemel *(vers 11)*? Het is een voor mensen onmetelijke afstand. Niemand heeft ooit het 'plafond' van de hemel kunnen ontdekken. Zo onmetelijk hoog als de hemel boven de aarde is, *"[zo] is Zijn goedertierenheid* [dat is *chesed*, verbondstrouw] *machtig over wie Hem vrezen"*.

---

* Zie voor een uitvoeriger weerlegging van de dwaalleer van de alverzoening het boekje Verzoening (https://www.oudesporen.nl/artikelen.php?id=1796).

Allen die *"Hem vrezen"* – deze uitdrukking komt drie keer in de psalm voor *(verzen 11,13,17)* – zijn het voorwerp van de macht van Zijn goedertierenheid. (Dit is, tussen haakjes, opnieuw een bewijs van de leugen van de alverzoening.) God heeft in hen de vrees, dat is het ontzag, voor Hem bewerkt. Het is allemaal Zijn werk.

Het overblijfsel looft hier de *macht* van Zijn goedertierenheid. Nu Christus door het bloed van het nieuwe verbond de grondslag van dat verbond heeft gelegd, is de macht van de goedertierenheid of verbondstrouw van God zo oneindig groot, dat de Heer Jezus kan verklaren: *"Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde" (Mt 28:18)*.

In de onbegrensde macht van Zijn goedertierenheid heeft God al Zijn beloften aan een falend volk waargemaakt. Hij heeft Zich vol goedheid op machtige wijze over hen ontfermd, terwijl zij het recht op al Gods beloften volkomen hebben verspeeld. Zijn macht is zichtbaar geworden in Zijn Zoon, de Middelaar van het nieuwe verbond, Die aan alle voorwaarden van Gods verbond heeft voldaan. Wat voor een mens onmogelijk is, namelijk zichzelf redden, daartoe is God machtig *(Lk 18:25-27)*.

Voor de overtredingen die het volk heeft gedaan, heeft Hij in de macht van Zijn goedertierenheid ook voor een oplossing gezorgd *(vers 12)*. Overtredingen vragen om vergelding. Die vergelding heeft Hij van Zijn Zoon gevraagd en gekregen. Christus heeft de overtredingen van hen die in Hem geloven voor God beleden als de Zijne en heeft daarvoor het oordeel van God ondergaan *(2Ko 5:21)*. Dat betekent dat God de zonde niet meer ziet bij hen die ze hebben beleden, want Christus is daarvoor gestorven. Hij heeft het loon ervoor ontvangen *(Rm 6:23a)*.

Het overblijfsel is zich ervan bewust dat hun zonden zijn weggedragen. Ze geven de afstand tussen hen en hun overtredingen aan door te wijzen op de afstand tussen *"het oosten"* en *"het westen"*. Hiermee is geen geografische afstand bedoeld, maar een afstand tussen het westen, waar de offeraar staat, en het oosten waarheen de geitenbok beladen met de zonden van het volk door de Oostpoort van Jeruzalem richting de woestijn in het oosten is weggestuurd. De geitenbok wordt in een afgezonderde woestijn losgelaten om nooit meer terug te kunnen keren. Dat de vergeven overtredingen hen nooit meer zullen achterhalen, wordt op andere manieren door andere verzen in de Schrift bevestigd *(Js 38:17b; Jr 50:20; Mi 7:19; Hb 8:12)*.

Ontferming en gerechtigheid | *verzen 13-19*

13 *Zoals een vader zich ontfermt over [zijn] kinderen,*
[zo] ontfermt de HEERE Zich over wie Hem vrezen.
14 *Want Híj weet wat voor maaksel wij zijn*
[en] blijft bedenken dat wij stof zijn.
15 *De sterveling – zijn dagen zijn als het gras,*
als een bloem op het veld, zo bloeit hij.
16 *Wanneer de wind erover is gegaan, is hij er niet [meer]*
en zijn plaats kent hem niet meer.
17 *Maar de goedertierenheid van de HEERE*
is van eeuwigheid en tot eeuwigheid over wie Hem vrezen.
Zijn gerechtigheid is voor de kinderen van hun kinderen,
18 *voor wie Zijn verbond in acht nemen*
en aan Zijn bevelen denken om ze te doen.
19 *De HEERE heeft Zijn troon in de hemel gevestigd,*
Zijn Koninkrijk heerst over alles.

David vergelijkt de HEERE met *"een vader"* die *"zich ontfermt over [zijn] kinderen" (vers 13)*. Er is wel dit verschil dat een aardse vader zijn jonge kinderen draagt, terwijl het bij Gods volk en bij ons zo is dat God al de Zijnen, jong en oud, hun hele leven lang draagt *(Js 46:3-4)*.

De HEERE, *Jahweh*, de God van het verbond met Zijn volk, ontfermt Zich op gelijke wijze als een vader *"over wie Hem vrezen"*. We zien hier de tedere zorg van God voor Zijn kwetsbare volk, dat zijn zij die ontzag voor Hem hebben en in eerbied voor Hem leven. Zij zijn door Hem in die relatie gebracht.

David heeft God niet persoonlijk als Vader gekend, en ook het gelovige overblijfsel zal Hem niet zo kennen. Meerdere keren wordt God de Vader van Zijn volk genoemd. Dat heeft de betekenis van 'oorsprong' en stelt niet de relatie van de individuele Israëliet tot Hem voor *(Dt 32:6; Js 63:16; 64:7; Jr 31:9; Hs 11:1)*. Het is het voorrecht van de nieuwtestamentische gelovige God persoonlijk als Vader te kennen en Hem door de Geest van zoonschap *"Abba, Vader"* te noemen *(Rm 8:15; Gl 4:6)*.

Het overblijfsel is zich van hun zwakheid bewust. En dat is juist de reden van de ontferming van God: *"Want Híj* [met nadruk] *weet wat maaksel wij*

zijn" (vers 14). God *"blijft bedenken dat wij stof"* zijn, Hij zal dat nooit vergeten, want Hij heeft ons uit *"het stof van de aardbodem"* gemaakt *(Gn 2:7; 3:19)*. Als wij dat blijven bedenken, zullen we onze afhankelijkheid van Hem erkennen.

In de *verzen 15-16* weidt David uit over de zwakheid en vergankelijkheid van de mens. De mens is slechts een *"sterveling"* met een kortstondig bestaan op aarde *(vers 15)*. De korte duur en de snel verwelkende pracht ervan stelt hij als volgt voor: *"Zijn dagen zijn als het gras, als een bloem op het veld, zo bloeit hij" (vgl. Js 40:7; 1Pt 1:24; Ps 90:5-6)*. Zijn leven is zo broos, dat een zuchtje wind hem wegblaast *(vers 16)*. Het gaat hier om de hete, verschroeiende woestijnwind uit het oosten van Israël, waardoor binnen enkele uren alles is verschroeid. Dan *"is hij er niet [meer] en zijn plaats kent hem niet meer"*. Hij is voorgoed uit het zicht verdwenen zonder een spoor van zijn eerdere aanwezigheid na te laten.

Daartegenover staat *"de goedertierenheid van de HEERE" (vers 17)*. Die is niet vluchtig, tijdelijk, voorbijgaand, *"maar ... van eeuwigheid en tot eeuwigheid over wie Hem vrezen.* Het is een eigenschap van Hem Die de Eeuwige is. Aan Zijn goedertierenheid komt nooit een einde. Eerder is van Zijn goedertierenheid gezegd dat die in haar ruimte onmetelijk, onbevattelijk is *(vers 11)*. Nu wordt gezegd dat Zijn goedertierenheid nooit ophoudt, eindeloos is, zich tot in alle eeuwigheid uitstrekt. Wij begrijpen dat dit alleen mogelijk is doordat Zijn verbondstrouw, Zijn goedertierenheid, gebaseerd is op het bloed van het nieuwe verbond, het kostbare bloed van Christus.

En over wie strekt ze zich uit? *"Over wie Hem vrezen."* Dit kenmerkt de gelovige in alle tijden en het gelovig overblijfsel in het bijzonder in de eindtijd. Het is het bewijs van nieuw leven. Zij gaan het vrederijk binnen. Wie God vrezen, wie in eerbied en ontzag voor Hem leven, zijn het eeuwige voorwerp van Zijn goedertierenheid.

In de derde regel van *vers 17* gaat het niet over de goedertierenheid van de HEERE, maar over *"Zijn gerechtigheid"*. Goedertierenheid en gerechtigheid zijn nooit met elkaar in strijd. Goedertierenheid is gebaseerd op gerechtigheid. *"De kinderen van hun kinderen"* zijn de navolgende generaties. Zij zullen eerst Gods gerechtigheid in het oordeel moeten erkennen over wie zij zijn. Dan zullen ze aan de goedertierenheid van God deel krijgen en daarin blijven *(vgl. Js 59:21)*.

De volgende generaties zullen Gods *"verbond in acht nemen en aan Zijn bevelen denken om ze te doen" (vers 18)*. Zij zullen dat doen en daardoor laten zien dat ze zich voor Hem hebben gebogen met belijdenis van hun zonden. Zij hebben een nieuwe natuur gekregen, waardoor zij Hem zullen gehoorzamen. Van nature kan de mens dat niet en wil hij dat ook niet *(Rm 8:6-8)*. Hij kan het alleen als hij een nieuw hart heeft *(vgl. Ez 36:25-27)*.

Vers 19 begint met *"de HEERE"* waardoor de nadruk op Zijn Persoon ligt. Die Persoon is zo heerlijk, dat het aanleiding is tot de hiernavolgende viervoudige lofprijzing. Dat is niet meer om wat Hij deed *(verzen 2-18)*, maar nu, net als in *vers 1*, om Wie Hij is.

Het gedeelte van de *verzen 19-22* begint en eindigt met Zijn heerschappij. Dat de *goedertieren* God ook de *heersende* God is, wordt onderstreept door de opmerking dat Hij *"Zijn troon in de hemel gevestigd"* heeft *(vers 19)*. Dat is nu, in deze tijd, het geval en zal ook in het vrederijk zo zijn. Een gevestigde troon is een vaste, onwankelbare troon. Hij verandert niet in Zijn regering. Tijdens het vrederijk zal Zijn troon ook op aarde staan. In die tijd heerst *"Zijn Koninkrijk ... over alles"* in de hemel en op de aarde.

Loof de HEERE | *verzen 20-22*

> 20 *Loof de HEERE, [u], Zijn engelen,*
> *sterke helden, die Zijn woord uitvoeren,*
> *gehoorzaam aan het woord dat Hij spreekt.*
> 21 *Loof de HEERE, al Zijn legermachten,*
> *dienaren van Hem, die Zijn welbehagen doen.*
> 22 *Loof de HEERE, al Zijn werken,*
> *op alle plaatsen van Zijn heerschappij.*
> *Loof de HEERE, mijn ziel!*

Wanneer de tijd is aangebroken dat het koninkrijk van de HEERE over alles heerst, volgt er een oproep aan allen en alles om de HEERE te loven. De eersten die worden opgeroepen om Hem te loven zijn *"Zijn engelen, sterke helden, die Zijn woord uitvoeren, gehoorzaam aan het woord dat Hij spreekt" (vers 20)*. Zij staan dicht bij Hem. Ze zijn 'sterke helden', die zonder enige tegenwerping in gehoorzaamheid het woord uitvoeren dat Hij spreekt. Zij worden uitgezonden tot dienst van hen die de behoudenis verwachten *(Hb 1:14)*.

Na de oproep tot de engelen die uitvoerders zijn van Zijn woord, wordt de kring van hen die worden opgeroepen de HEERE te loven uitgebreid tot *"al Zijn legermachten" (vers 21)*. Zijn legermachten zijn alle hemelse legermachten. Behalve uitvoerders van Zijn woord zijn er ook engelen die speciale zorg voor de handhaving van Gods heiligheid hebben, zoals cherubs. Er is ook sprake van serafs *(Js 6:2)*. Alle engelen zijn sterke helden. Wat moet een legermacht van engelen dan wel voor enorme kracht bezitten. Maar zij staan allemaal onder het opperbevel van de HEERE en slechts *"dienaren van Hem, die Zijn welbehagen doen"*.

Ten slotte worden *"al Zijn werken, op alle plaatsen van Zijn heerschappij"* opgeroepen Hem te loven *(vers 22)*. Hier is de kring van Godlovers uitgebreid tot het hele universum. Er is immers geen gebied in het universum dat niet onder Zijn heerschappij valt.

We vinden deze lofprijzingen terug in *Openbaring 5*: eerst de engelen *(Op 5:12)*, dan alle schepselen *(Op 5:13)* en ten slotte de aanbidding zonder woorden van de oudsten, dat zijn de gelovigen *(Op 5:14)*. In *Psalm 103* vinden we twee keer de engelen *(verzen 20-21)*, dan alle schepselen *(vers 22a)* en ten slotte de psalmist *(vers 22b)*.

De laatste regel van *vers 22* maakt het weer persoonlijk. Alles en iedereen zal Hem loven, maar doe ik het ook? Voor de psalmist is het geen vraag. Hij besluit waarmee hij deze psalm in *vers 1* is begonnen: de oproep aan zijn ziel om de HEERE te loven. De HEERE is het eeuwig waard.

Psalm 104

Inleiding

Psalm 104 is een loflied voor de HEERE als de Schepper en Onderhouder van Zijn schepping. *Psalm 103* bezingt de goedertierenheid van de HEERE over Zijn volk. *Psalm 104* bezingt meer de macht, de wijsheid en de goedheid van God tegenover de hele schepping *(vgl. Op 4:11)*.

We vinden vijf psalmen met betrekking tot de schepping:

1. *Psalm 8* De schepping en de mens *(Ps 8:4-9)*.
2. *Psalm 19* De schepping en de wet, het Woord van God *(Ps 19:2-7)*.
3. *Psalm 29* De krachten van de natuur, vooral de donder *(Ps 29:3-9)*.
4. *Psalm 104* De kosmos, die spreekt van Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid *(Ps 104:1 -32; Rm 1:20; Genesis 1-2)*.
5. *Psalm 148* De schepping doet mee om de HEERE te loven *(Ps 148:1-14)*.

De psalm kan als volgt worden ingedeeld:

Verzen 1-4 De hemel.
Verzen 5-9 De aarde.
Verzen 10-13 De wateren.
Verzen 14-18 De planten.
Verzen 19-23 De lichten: ordening van tijd.
Verzen 24-30 De wijsheid van God in de schepping.
Verzen 31-35 Lofprijzing naar aanleiding van de schepping.

God is groot | *verzen 1-4*

> 1 *Loof de HEERE, mijn ziel.*
> *HEERE, mijn God, U bent zeer groot,*
> *U bent met majesteit en glorie bekleed.*
> 2 *Hij hult Zich in het licht als in een mantel,*
> *Hij spant de hemel uit als een tentkleed.*

> 3 *Hij maakt de zoldering van Zijn hemelzalen op de wateren,*
> *maakt van de wolken Zijn wagen,*
> *wandelt op de vleugels van de wind.*
> 4 *Hij maakt Zijn engelen [tot hulpvaardige] geesten,*
> *Zijn dienaren [tot] vlammend vuur.*

De psalm begint en eindigt met dezelfde oproep als *Psalm 103* tot *"mijn ziel"* om de HEERE te loven *(vers 1; vers 35; Ps 103:1,22)*. De reden om de HEERE te loven is verschillend. De reden om de HEERE te loven in *Psalm 103* is Zijn goedertierenheid en trouw; hier in *Psalm 104* is die reden Gods majesteit en glorie in de schepping.

Daarna spreekt de psalmist God direct aan. Hij noemt Hem *"HEERE, mijn God"*. Hij staat in een persoonlijke relatie tot de Schepper van hemel en aarde en kent Hem als *"mijn God"*. Hij spreekt Hem vrijmoedig aan. Van enige populariteit ten opzichte van God is geen sprake. Integendeel, vol bewondering en met diep ontzag zegt hij tegen Hem: *"U bent zeer groot."* Niet de schepping, maar God is waard om groot gemaakt te worden.

Tevens ziet hij dat de HEERE *"met majesteit en glorie bekleed"* is. Dit wijst op de koninklijke waardigheid van Zijn bestuur van de schepping. Zo heeft de HEERE Zich aan hem geopenbaard. Zonder openbaring weten we niet Wie God is. Als Hij Zich openbaart, worden Zijn majesteit en glorie zichtbaar. Dan wordt duidelijk dat Hij het heelal regeert. We herkennen God door wat van Hem zichtbaar wordt. God is voor ons zichtbaar geworden in Zijn schepping, dat wil zeggen dat we daarin *"Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid"* zien *(Rm 1:20)*.

Dan verandert de psalmist van spreken *tot* de HEERE in spreken *over* de HEERE. We vinden deze wisseling van spreken *tot* en spreken *over* en omgekeerd vaker in de psalm. Hij zegt van Hem dat Hij *"Zich in het licht als in een mantel"* hult *(vers 2)*. Hier worden we bepaald bij de eerste scheppingsdag, de dag waarop God het licht heeft geschapen *(Gn 1:3-5)*. Dit licht is niet het zonlicht, want de zon is pas op de vierde scheppingsdag geschapen. Wat God schept, komt niet uit het niets, maar uit Hemzelf. *"God is licht"* *(1Jh 1:5)* en is *"in het licht"* *(1Jh 1:7)*. Hij bewoont *"een ontoegankelijk licht"* *(1Tm 6:16)*. Hier lezen we dat Hij Zich in het licht hult.

Er was een glans als van het zonlicht; lichtstralen kwamen uit Zijn hand, daarin ging Zijn macht schuil. (Hk 3:4)

Als er staat dat Hij Zich in het licht hult, wil dat zeggen dat Hij het licht verhullend laat schijnen *(vgl. Hk 3:4)*. Als God Zich in het absolute licht zou openbaren, zou dat het einde van de mens en de schepping zijn. Hij heeft Zich in Christus in een verhullend licht geopenbaard *(Jh 1:18)*. In Christus is het licht van God in de wereld gekomen zonder de wereld te verteren.

Zoals al gezegd, openbaart God Zich in Zijn schepping. Dat zien we als we naar *"de hemel"* kijken, die Hij uitspant *"als een tentkleed" (vgl. Ps 19:2,5)* om daarin te wonen. Hij openbaart Zich daarin. Het tentkleed overspant de aarde *(Js 40:22)*, waardoor we deze tent ook als een woonplaats voor de mensen op aarde kunnen zien. Als een tentkleed uitgespannen wordt, ontstaat daaronder een ruimte om te wonen. Zo is het ook met de hemel die is uitgespannen, waardoor daaronder een ruimte komt om te wonen, namelijk de aarde.

Boven de uitgespannen hemel, de blauwe lucht, ziet de psalmist met zijn geestesoog de Goddelijke *"hemelzalen"*, de verblijven van Gods hemelse paleis *(vers 3)*. De zoldering ervan verbindt hij met de wateren, dat zijn de wateren boven de aarde. Hier zien we een verwijzing naar de tweede scheppingsdag *(Gn 1:6-8)*. God geeft aan het water, dat geen enkele stabiliteit heeft, door Zijn kracht de stabiliteit om er Zijn woning te vestigen.

De psalmist zegt vervolgens dat God *"van de wolken Zijn wagen"* maakt en dat Hij *"wandelt op de vleugels van de wind" (vgl. Js 19:1; Ps 18:11)*. Hier zien we Gods nadere bemoeienis met de aarde. De wolken en de wind symboliseren Zijn regering van de aarde. Hij rijdt en Hij wandelt boven de aarde en bestuurt het geheel.

Voor Zijn bestuur van de aarde zet Hij *"Zijn engelen"* in die Hij *"[tot hulpvaardige] geesten"* maakt *(vers 4; vgl. Ps 103:20-22)*. Deze dienaren maakt Hij *"[tot] vlammend vuur"*. Het gaat hier om winden (=geesten), bijvoorbeeld stormen, en om vlammend vuur, bijvoorbeeld bliksemen. Hiermee worden engelen uitgebeeld, die dienende geesten zijn. Ze zijn boden van God die ook als cherubs met vlammend vuur de heiligheid van God bewaken.

Ze zijn ondergeschikt aan de Messias, Die de Zoon is, terwijl de engelen dienaren zijn *(Hb 1:7)*. Ze maken bekend dat God *"een verterend vuur"* is *(Hb*

12:29). God is omgeven door dienaren, door redelijke wezens als engelen en door willoze elementen als de wolken en de wind. Hij zet al deze dienaren in naar Zijn welbehagen en wijsheid.

De wateren een grens gesteld | *verzen 5-9*

> 5 *Hij heeft de aarde gegrondvest op zijn fundamenten,*
> *die zal voor eeuwig en altijd niet wankelen.*
> 6 *U had hem met de watervloed als met een gewaad bedekt,*
> *het water stond tot boven de bergen.*
> 7 *Door Uw bestraffing vluchtten ze,*
> *ze haastten zich weg voor het geluid van Uw donder.*
> 8 *De bergen rezen op, de dalen daalden neer*
> *op de plaats die U ervoor bestemd had.*
> 9 *U hebt een grens gesteld, die ze niet zullen overgaan,*
> *ze zullen de aarde nooit meer bedekken.*

Wat de psalmist in *vers 5* beschrijft, komt wel met Gods werk overeen dat in *Genesis 1* wordt beschreven, maar hij doet het op dichterlijke wijze. We worden herinnerd aan de derde scheppingsdag. Het droge komt tevoorschijn *(Gn 1:9-10; vgl. Jb 38:4-6)*. God *"heeft de aarde gegrondvest op zijn fundamenten" (vgl. 1Sm 2:8; Ps 96:10b)*. De HEERE is de Schepper van hemel en aarde. Hij is ook de Onderhouder van de schepping, want de aarde *"zal voor eeuwig en altijd niet wankelen"*.

In *vers 6* zien we een verwijzing naar de geschiedenis van de zondvloed *(Gn 7:17-20)*. Ook daarin herkennen we de hand van de HEERE *(Gn 7:4)*. De historische zondvloed wordt in de eindtijd, de tijd waarin wij leven, ontkend *(2Pt 3:3-6)*.

De psalmist stelt het einde van de zondvloed zo voor, dat God de wateren bestraffend toespreekt *(vers 7)*. Dan slaan ze op de vlucht. Ze gaan er met haast vandoor, daartoe opgejaagd door het geluid van Gods donder.

Na de macht van God in de zondvloed zijn de bergen opgerezen en de dalen neergedaald op de plaats die God *"ervoor bestemd had" (vers 8)*. Toen Hij het droge tevoorschijn liet komen, heeft Hij het water van de zee onder andere als oceanen in de dalen hun plaats gegeven.

De zee staat onder het gezag van God. In Zijn macht over de zee heeft Hij aan het water een grens gesteld *(vers 9; Jb 38:8-11)*. De aarde zal niet weer door water worden bedekt. Dat er een wereldwijde zondvloed is gekomen, ligt aan de slechtheid van de mens. Daarna heeft God gezegd dat Hij de wereld niet weer door water zal verwoesten *(Gn 9:11-17)*.

Dat betekent niet dat Gods oordeel niet nog een keer over de aarde zal komen als de mens volhardt in zijn zonde. Dat oordeel zal echter niet door een nieuwe zondvloed komen, maar door vuur. Petrus zegt dat *"de toenmalige wereld, door water overstroomd, vergaan is"*, maar dat *"de tegenwoordige hemelen en de aarde"* door vuur zullen vergaan. Daarvoor worden ze *"opgespaard ... en ... bewaard" (2Pt 3:6-7)*.

God zorgt voor Zijn schepping | *verzen 10-18*

> 10 *Hij wijst de bronnen hun loop naar de dalen,*
> *[zodat] ze tussen de bergen door stromen.*
> 11 *Ze geven alle dieren van het veld te drinken,*
> *de wilde ezels lessen er hun dorst.*
> 12 *Daarbij wonen de vogels in de lucht,*
> *[hun] stem klinkt tussen de takken.*
> 13 *Hij bevochtigt de bergen vanuit Zijn hemelzalen,*
> *de aarde wordt verzadigd door de vrucht van Uw werken.*
> 14 *Hij doet het gras groeien voor de dieren,*
> *het gewas ten dienste van de mens.*
> *Hij brengt voedsel uit de aarde voort:*
> 15 *wijn, die het hart van de sterveling verblijdt,*
> *olie, die [zijn] gezicht doet glanzen,*
> *en brood, dat het hart van de sterveling versterkt.*
> 16 *De bomen van de HEERE worden verzadigd,*
> *de ceders van de Libanon, die Hij geplant heeft.*
> 17 *Daar nestelen de vogeltjes,*
> *de cipressen zijn het huis voor de ooievaar.*
> 18 *De hoge bergen zijn voor de steenbokken,*
> *de rotsen zijn een toevluchtsoord voor de klipdassen.*

"De bronnen", waarbij we aan de regenwolken kunnen denken, worden door God bestuurd *(vers 10; vgl. Jb 37:11-12; 38:25-26)*. Hij bepaalt dat ze hun

water *"tussen de bergen"* moeten uitgieten, waardoor de waterstromen naar de dalen worden gevoerd. Het gaat om de droge rivierbeddingen, de wadi's. Als het regent, stromen ze vol en vormen ze rivieren die tussen de bergen door stromen. De waterbronnen zijn de plaatsen waar het water van de wadi's bij elkaar komen.

Door dit bewateringssysteem dat God heeft gemaakt, hebben *"alle dieren van het veld te drinken" (vers 11)*. Zo houdt Hij hen in leven. Ook *"de wilde ezels lessen er hun dorst"*. Wilde ezels leven in de droge woestijn en hebben het water hard nodig. De meest ontembare dieren, die ver van de mens verwijderd leven en volledig onafhankelijk zijn van zijn hulp, zijn voor God een voorwerp van zorg.

God zorgt er ook voor dat de vogels kunnen drinken. Hij heeft de waterplaatsen zo gemaakt, dat *"de vogels in de lucht"* daarbij kunnen wonen *(vers 12)*. Bij de wateren groeien bomen en planten waar de vogels kunnen wonen en hun voedsel vinden. Ze drinken en keren terug naar hun plaats in de takken waar ze hun stem laten horen door tot Gods eer te zingen, als het ware om Hem te bedanken voor Zijn zorg voor hen.

Het water komt direct uit de tegenwoordigheid van God, *"vanuit Zijn hemelzalen" (vers 13)*. Van daaruit *"bevochtigt"* Hij *"de bergen"*. Dat *"de aarde wordt verzadigd door de vrucht van Uw werken"* wil zeggen dat de rivieren, als vrucht van Gods werk in het geven van regen, de aarde verzadigen met water waardoor de aarde vruchtbaar wordt. Door de regen doet God *"gras groeien voor de dieren"*, evenals bijvoorbeeld koren als *"gewas ten dienste van de mens" (vers 14)*. Zo brengt God voor alle schepselen op aarde *"voedsel uit de aarde voort"*.

Wijn, olie en brood *(vers 15)* worden voorgesteld als voedsel dat uit de aarde voortkomt. In feite zijn het de eindproducten van druiven, olijven en tarwe nadat ze door de mens zijn bewerkt. Het is goed te blijven zien dat het eindproduct zijn oorsprong in de aarde heeft waar God het heeft laten groeien *(1Ko 3:7)*. Tevens is het goed eraan te denken dat het eindproduct alleen tot stand is gekomen omdat God daarvoor aan de mens de wijsheid en kracht heeft gegeven. We zien hier dat de HEERE niet alleen de Schepper is. Hij is ook de Onderhouder van de schepping, Zijn schepselen en dus ook van de mens is.

De drie grondstoffen waarvan de eindproducten zijn gemaakt, zijn de samenvatting van de vrucht van het land. Ze worden vaak in één adem genoemd: *"uw koren, uw nieuwe wijn en uw olie" (Dt 7:13; 11:14; 12:17; 14:23; 18:4)*. Wijn wordt hier verbonden met vreugde *(vgl. Ri 9:13; Pr 10:19)*. De olie is een beeld van de Heilige Geest met Wie de gelovige is gezalfd *(1Jh 2:20,27)*. In het brood zien we een beeld van de Heer Jezus, Die het brood van het leven is *(Jh 6:35)*.

Er is niet alleen overvloed van alles op die ene, zelfde aarde, maar ook grote verscheidenheid. Met het water dat God geeft, worden ook *"de bomen van de HEERE ... verzadigd" (vers 16)*. De bomen torenen indrukwekkend hoog boven het gras uit. Daarom worden ze 'bomen van de HEERE' genoemd. Vergelijk *"machtige ceders"*, waar letterlijk *"ceders van God"* staat *(Ps 80:11)*. De bomen leveren veel soorten vrucht, maar ook hout om mee te bouwen. Hout kan ook als brandhout dienen, zowel voor de offers als om te koken.

Bomen zijn daarbij een plaats waar de vogeltjes nestelen, waar ze hun jongen krijgen en voeden en beschermen *(vers 17; vers 12)*. De ooievaar wordt bij name genoemd, evenals de cipressen, de bomen waar hij zijn huis heeft. Cipressenhout is gebruikt bij de bouw van de tempel *(1Kn 5:8,10; 6:15,34; 2Kr 2:8; 3:5)*. De ooievaar is een onreine vogel *(Lv 11:19; Dt 14:18)*, maar kent zijn vaste tijden *(Jr 8:7)* en heeft ook zijn vaste woonplaats. Beide zijn hem door God gegeven.

Voor de steenbokken en voor de klipdassen heeft God een ander onderkomen gemaakt *(vers 18)*. Elk dier heeft van God een eigen onderkomen gekregen. Daar voelt het zich thuis en tevens veilig. Zo zijn *"de hoge bergen"*, die door de mens moeilijk te beklimmen zijn, *"voor de steenbokken"* een gebied dat bescherming biedt. Op dezelfde wijze zijn *"de rotsen ... een toevluchtsoord voor de klipdassen"*, die een onmachtig volk zijn *(Sp 30:26)*.

God regelt het dag- en nachtritme | *verzen 19-23*

> *19 Hij heeft de maan gemaakt voor de vaste tijden,*
> *de zon weet wanneer hij ondergaat.*
> *20 U brengt de duisternis teweeg en het wordt nacht;*
> *daarin gaan alle dieren in het woud naar buiten.*

21 *De jonge leeuwen brullen om een prooi*
en verlangen van God hun voedsel.
22 *Wanneer de zon opgaat, trekken ze zich terug*
en leggen zich neer in hun holen.
23 *De mens gaat [dan] op weg naar zijn werk,*
naar zijn dienstwerk, tot de avond toe.

God heeft ook een unieke tijdregeling gemaakt *(vers 19)*. Hier worden we herinnerd aan de vierde scheppingsdag *(Gn 1:14-19)*. Deze klok van God loopt nooit voor en nooit achter, maar altijd op tijd. De mens kan er zijn klok op gelijk zetten. Hij kan er ook niets aan veranderen. Het is wijsheid als hij, voor zover mogelijk, zich hieraan aanpast. De 24 uurseconomie breekt met deze regelmaat, met als gevolg veel ontwrichting van het gezins- en sociale leven.

De maan is door God gemaakt *"voor de vaste tijden"*. Daardoor heeft Hij de maanden als eenheid van tijd gemaakt. Deze vaste tijden heeft God ook aan Zijn volk gegeven met betrekking tot de diverse feestdagen of feesttijden die Hij wil dat ze voor Hem zullen houden *(Lv 23:2,4)*. Het woord voor 'vaste tijden' wordt in *Leviticus 23* met 'feesttijden' vertaald. Daarmee worden de tijden bedoeld dat de HEERE Zijn volk wilde ontmoeten. Sommige van de feesten van de HEERE worden bepaald door de maan: het Pascha en het Loofhuttenfeest als het vollemaan is, en het Feest van het bazuingeschal als het nieuwemaan is.

"De zon" wordt voorgesteld als een hemellichaam dat *"weet wanneer hij ondergaat"*. Hij is altijd gehoorzaam aan het bevel van God daartoe. Hij gaat nooit voor zijn tijd onder. De mens weet precies waar hij met de zon aan toe is. Ook de andere schepselen waar ze met de zon aan toe zijn, in het bijzonder de nachtdieren, want die kunnen tevoorschijn komen wanneer de zon ondergaat. Alles dient tot welzijn van mens en dier.

De psalmist spreekt God weer direct aan als hij over de duisternis en de nacht spreekt *(vers 20)*. God *"brengt de duisternis teweeg en het wordt nacht"*. De duisternis komt en de nacht valt als gevolg van een handeling van God. Dan houdt het leven niet op, maar beginnen de nachtdieren te leven. *"Alle dieren in het woud"* gaan *"naar buiten"*, op zoek naar voedsel.

"De jonge leeuwen" laten zich horen *(vers 21)*. Ze *"brullen om een prooi en verlangen van God hun voedsel"*. God geeft het hun *(vgl. Jb 39:1-2; Ps 147:9)*. Daarin zijn ze talloze mensen tot voorbeeld die voedsel verorberen zonder enige gedachte aan God. De gelovige zal God om voedsel vragen en Hem danken voor het voedsel dat Hij geeft *(Mt 6:11; 1Tm 4:4-5)*. Hieruit blijkt opnieuw dat de HEERE de Onderhouder is van Zijn schepselen. Het gaat hier niet om de HEERE als Schepper, maar als Onderhouder. Toen Hij hemel en aarde had geschapen waren er geen roofdieren en prooi, de dieren leefden in harmonie met elkaar. Het gaat om de periode na de zondeval.

De nacht eindigt *"wanneer de zon opgaat"* *(vers 22)*. Het wordt licht en de duisternis wordt verdreven. Er ontstaat een nieuwe situatie. De nachtdieren weten dat hun tijd om zich van voedsel te voorzien voorbij is. Het is tijd om te gaan slapen. Ze *"trekken zich terug en leggen zich neer in hun holen"*. Daar zijn ze tot de zon weer ondergaat.

Bij het opgaan van de zon is het tijd voor de mens om wakker te worden, op te staan en *"op weg naar zijn werk"* te gaan *(vers 23)*. Op zijn werkplek aangekomen begint hij aan *"zijn dienstwerk"*. Daarmee is hij bezig *"tot de avond toe"*. Hij vindt volle voldoening in zijn dienstwerk, dat hij met al zijn creativiteit en bekwaamheid mag doen.

God heeft alles met wijsheid gemaakt | *verzen 24-29*

> *24 Hoe groot zijn Uw werken, HEERE,*
> *U hebt alles met wijsheid gemaakt,*
> *de aarde is vol van Uw rijkdommen.*
> *25 Daar ligt de zee, groot en wijd uitgestrekt;*
> *daar [leeft] krioelend gedierte, niet te tellen,*
> *kleine dieren en grote.*
> *26 Daar varen de schepen,*
> *[daar gaat] de Leviathan, die U gevormd hebt*
> *om [hem] erin te [laten] spelen.*
> *27 Zij allen wachten op U,*
> *dat U hun voedsel geeft op zijn tijd.*
> *28 Geeft U het hun, zij verzamelen het,*
> *doet U Uw hand open, zij worden met het goede verzadigd.*

> 29 *Verbergt U Uw aangezicht, zij worden door schrik overmand,*
> *neemt U hun adem weg, zij geven de geest*
> *en keren terug tot hun stof.*

Alle voorgaande structuren zijn door God met precisie geschapen. Alles grijpt in elkaar als de raderen van een uurwerk. Hij heeft alles in de schepping een vaste plaats en tijd gegeven en verzorgt zowel het leven als de levenloze materie. De hele cyclus van tijd en leven komt van Hem en Hij houdt die in stand. Wij kunnen niet anders dan vol bewondering met de psalmist uitroepen: *"Hoe groot zijn Uw werken!" (vers 24)*.

De psalmist spreekt weer direct tot God. Hij zegt tegen Hem dat uit al Zijn werken Zijn wijsheid blijkt. Hij heeft *"alles met wijsheid gemaakt"*. Waar we ook op aarde of in de diepste zeeën kijken, overal zien we Zijn rijkdommen. Als we met een telescoop, met een microscoop of zelfs elektronenmicroscoop de schepping bekijken, zien we Zijn wijsheid en Zijn rijkdommen. De aarde is er vol van, zowel overdag als 's nachts. Het is allemaal van Hem, het is Zijn bezit. Wat is de mens die meent dat de aarde en het leven daarop 'toevallig' is ontstaan en zich via evolutie heeft ontwikkeld toch een arme, blinde dwaas.

Dan kijkt de psalmist naar de zee *(vers 25)*. Wat hij ziet, overweldigt hem. Hij ziet hoe *"groot en wijd uitgestrekt"* de zee is. De zee is vol leven. Er leeft *"krioelend gedierte"* in. Hun aantal is zo groot, dat ze *"niet te tellen"* zijn. Ze zijn ook niet allemaal gelijk in grootte, want er zijn *"kleine dieren en grote"*. God heeft ook in het leven in de zee voor een grote verscheidenheid gezorgd. Hier herkennen we de vijfde scheppingsdag *(Gn 1:20-23)*.

Op de zee *"varen de schepen" (vers 26)*. Dat valt ook op als de psalmist naar de zee kijkt. De zee draagt de schepen. Het is een wonderlijk zicht. De schepen steken de grote, wijd uitgestrekte zee over naar gebieden die anders onbereikbaar zijn. God heeft het mogelijk gemaakt dat de mens de zee kan bevaren.

Nog iets dat aan de zee opvalt, is dat het een speelterrein is voor een speciaal zeedier. God heeft *"de Leviathan ... gevormd ... om [hem] erin te [laten] spelen"*. Uit de beschrijving van dit dier in het boek *Job* blijkt dat het een ontembare reus is, zoals een dinosaurus, die de mens onmogelijk in staat is aan zich te onderwerpen (zie commentaar over *Job 40:20-28; 41:1-25*).

Maar God gaat met 'speels gemak' met hem om. Hij wijst hem de ruimte waar hij zich kan bewegen. Verder kan hij niet gaan. Hij is volkomen in de macht van God.

Al het leven op aarde is van God afhankelijk. De dieren weten dat instinctief. Ze wachten, zo zegt de psalmist tegen God, allen *"op U, dat U hun voedsel geeft op zijn tijd"* *(vers 27)*. Hiermee kunnen we de zesde scheppingsdag verbinden, die niet alleen gaat over de schepping van de dieren en de mens, maar ook over de voedselvoorziening voor mens en dier *(Gn 1:29-30)*.

Ze hebben geen eigen voedselbronnen. God moet het hun geven. Ook als ze een voorraad kunnen aanleggen, is dat omdat God het hun geeft. Als God het geeft, gaan ze erop af en verzamelen het *(vers 28; vgl. Ex 16:4; Ru 2:8)*. Ze ontvangen voedsel uit Zijn geopende hand. De hand opendoen betekent geven *(Dt 15:8,11)*. Zo worden ze *"met het goede verzadigd"*. Als God Zijn hand opendoet om te geven, geeft Hij met milde hand. Hij geeft ook altijd het goede, en zoveel, dat de ontvanger erdoor verzadigd wordt.

Het kan ook zijn dat God Zijn aangezicht verbergt *(vers 29)*. Dat is een vreselijke zaak, die zo'n grote schrik veroorzaakt, dat ze erdoor *"overmand"* worden. Nog erger is het als Hij *"hun adem"* wegneemt. Dan geven ze *"de geest en keren terug tot hun stof"*. Leven en dood zijn in de hand van God. Alles is afhankelijk van Hem. Alle leven eindigt als Hij Zich terugtrekt.

Gods glorie is eeuwig | *verzen 30-32*

> *30 Zendt U Uw Geest uit, [dan] worden zij geschapen*
> *en vernieuwt U het gelaat van de aardbodem.*
> *31 De heerlijkheid van de HEERE zij voor eeuwig,*
> *laat de HEERE Zich verblijden in Zijn werken.*
> *32 Aanschouwt Hij de aarde, dan beeft hij,*
> *raakt Hij de bergen aan, dan roken zij.*

Het wegnemen van de adem is niet Gods laatste woord met betrekking tot Zijn schepping. De psalmist beschrijft in *vers 30* nieuw leven na een droogte of na een winter, als beeld voor de wedergeboorte van de aarde: het vrederijk. Het is een beeld van het werk van de Geest van God Die een nieuwe schepping tot stand brengt door *"het gelaat van de aardbodem"* te vernieuwen.

Want zie, Ik schep een nieuwe hemel
en een nieuwe aarde.
Aan de vorige dingen zal niet [meer] gedacht worden,
ze zullen niet [meer] opkomen in het hart. (Js 65:17)

Dat zal ook gebeuren als het vrederijk wordt opgericht *(Js 65:17)*. Dat gebeurt na de periode van de grote verdrukking. Een beeld daarvan zien we in de zondvloed en daarna. Na de zondvloed, die een einde heeft gemaakt aan alle leven op aarde, komen Noach en zijn gezin op een aarde met een vernieuwd gelaat.

In het vrederijk zal de *"de heerlijkheid van de HEERE ... voor eeuwig"* de aarde bedekken *(vers 31)*. Alles wat er dan is, is het werk van God Zelf door Zijn Geest. In die tijd zal *"de HEERE Zich verblijden in Zijn werken"*. Allen die in het vrederijk binnengaan, zullen zich met Hem daarin verblijden. Het is als de sabbat, de zevende dag, waarop God alles ziet wat Hij heeft gemaakt en ziet dat het zeer goed is *(Gn 1:31; 2:1-3)*.

Hij blijft ook dan de Almachtige *(vers 32)*. Alleen Zijn blik al is voldoende om de aarde te laten beven *(vgl. Hk 3:10)*. En als Hij de onwankelbaar schijnende bergen met Zijn vinger aanraakt, *"roken zij"*. We zien dat bij de berg Sinaï als God daarop neerdaalt *(Ex 19:18)*.

Wat blijft en wie verdwijnt | *verzen 33-35*

> 33 *Ik zal voor de HEERE zingen in mijn leven,*
> *ik zal voor mijn God psalmen zingen, mijn [leven] lang.*
> 34 *Mijn overdenking van Hem zal aangenaam zijn,*
> *ík zal mij in de HEERE verblijden.*
> 35 *De zondaars zullen van de aarde verdwijnen,*
> *de goddelozen zullen er niet meer zijn.*
> *Loof de HEERE, mijn ziel!*
> *Halleluja!*

Na zijn beschrijving van Gods wonderbare werk in de schepping komt de psalmist tot de uitroep dat hij *"voor de HEERE"* zal *"zingen in mijn leven"* *(vers 33)*. De psalmist noemt de HEERE hier opnieuw *"mijn God"*, waarmee hij zijn persoonlijke relatie met de HEERE benadrukt. De psalmist looft de HEERE om wie Hij is.

Hij zal ermee doorgaan en er nooit mee ophouden. Altijd zal hij nieuwe redenen zien om Hem nog meer te loven. Er zal eeuwig een toename van

redenen zijn. De heerlijkheid van God is zo groot, dat die nooit ten volle zal worden doorgrond. Eeuwig zullen er nieuwe dingen zichtbaar worden die aanleiding zijn Hem te eren.

Al het voorgaande is stof tot *"overdenking van Hem"*, van Zijn Persoon *(vers 34)*. Alles wat van God zichtbaar is geworden in Zijn werken, wijst op de grootheid van Hem Zelf. Om Hem gaat het. Zijn werken verwijzen naar Hem. Nadenken over Hem is *"aangenaam"*. Er is geen bezigheid die aangenamer is. De psalmist verblijdt zich *"in de HEERE"* Zelf. Dit is de gemeenschap die tot volkomen blijdschap voert *(1Jh 1:1-4)*. We zien het bij de drie vormen van roemen, waarover de apostel Paulus spreekt. De gelovige roemt *"in de hoop op de heerlijkheid van God"*, hij roemt *"in de verdrukkingen"*, en ten slotte roemt hij *"in God"* Zelf, door de Heer Jezus Christus *(Rm 5:2,3,11)*.

Zij die niet met het loflied voor de HEERE instemmen, zijn *"de zondaars"* en *"de goddelozen" (vers 35)*. Zij erkennen Hem niet als de bron van al hun stoffelijke zegeningen *(vgl. Rm 1:21)*. Daarom hebben zij geen recht op een plaats op Gods aarde. Deze mensen zullen van de aarde verdwijnen en er niet meer zijn. Ze horen niet in een wereld die volledig door God is opgericht en wordt onderhouden en waarvan Christus het centrum en het voorwerp van aanbidding is.

De psalmist eindigt met dezelfde woorden als waarmee hij de psalm is begonnen: *"Loof de HEERE, mijn ziel" (vers 1)*. Zijn ziel is vol van alles wat hij heeft bezongen en vooral van Hem over Wie hij heeft gezongen.

Het slotwoord van de psalm, *"halleluja"*, betekent ook 'loof de HEERE'. Dat is een oproep aan anderen om de HEERE te loven. Eerst klinkt de oproep aan zichzelf om de HEERE te loven, en dan een oproep aan anderen.

Het woord *"halleluja"* komt in het Oude Testament alleen in *Psalmen* voor. In deze psalm horen we het voor de eerste keer. Hierna wordt het nog drieëntwintig keer gebruikt. In het Nieuwe Testament komt het alleen in *Openbaring* voor, waar het vier keer wordt uitgeroepen *(Op 19:1,3,4,6)*.

Psalm 105

Inleiding

In deze psalm wordt verteld wat de HEERE heeft gedaan om Zijn verbond met Abraham te vervullen. De psalmist beschrijft de grote machtsdaden van God bij de oorsprong van Zijn volk, daden die het volk in dankbare herinnering moet houden. Hij bezingt de trouw van de HEERE tegenover Zijn volk.

In *Psalm 104* vinden we de heerlijkheid van de HEERE in verbinding met de schepping. In *Psalmen 105-106* vinden we de heerlijkheid van de HEERE in verbinding met Zijn volk Israël. *Psalm 105* beschrijft de wegen van de HEERE met Zijn volk vóór de wet van Sinaï, dat wil zeggen de wegen van Gods genade. De basis van die wegen is het verbond dat Hij met Abraham heeft gesloten.

Een voorbeeld van de wegen van Gods genade zien we in de familie van Johannes de doper in het *evangelie naar Lukas*, dat wel het evangelie van Gods genade kan worden genoemd. De naam van zijn moeder is Elisabeth, dat betekent God heeft beloofd (verbond). De naam van zijn vader is Zacharia, dat betekent de HEERE heeft zich herinnerd. De naam van hun zoon, Johannes, betekent de HEERE is genadig. Dat betekent dat de trouw van de HEERE aan Zijn verbond alleen mogelijk is langs de weg van Zijn genade, door de Middelaar Die het bloed van het nieuwe verbond heeft vergoten. Dat herkennen we hier in *Psalm 105*.

De psalm begint bij het begin van de geschiedenis van Israël en eindigt met de intocht van het volk in het beloofde land. We vinden deze wegen beschreven in het gedeelte vanaf *Genesis 15* tot *Exodus 17*. Over de zonden en afwijkingen van Gods volk wordt met geen woord gerept. Het gaat in *Psalm 105* alleen over wat God heeft gedaan. Het overblijfsel van het volk wordt ten slotte ingevoerd in het beloofde land *(verzen 44-45)*.

Psalm 106 beschrijft de wegen van de HEERE met Zijn volk na de wet op Sinaï, dat wil zeggen het falen van het volk door hun opstand en zonden. In die psalm wordt de periode die in *Psalm 105* wordt beschreven, overgeslagen.

We kunnen het verschil tussen de beide psalmen vergelijken met het verschil tussen de boeken *Kronieken* en *Koningen*. In de boeken *Kronieken* ligt de nadruk op de genade van God en in de boeken *Koningen* wordt de (falende) verantwoordelijkheid van de mens, het volk Israël, onderstreept.

De geschiedenis van Gods genade voor Israël, die in *Psalm 105* wordt beschreven, is de geschiedenis van Abraham *(verzen 7-15)*, Jozef *(verzen 16-22)* en Mozes *(verzen 23-43)*. Vergelijk de toespraak van Stéfanus in *Handelingen 7* waarin hij ook spreekt over de geschiedenis van Abraham *(Hd 7:2-8)*, Jozef *(Hd 7:9-16)* en Mozes *(Hd 7:17-43)*. In *Psalm 105* vinden we in verhaal van Abraham de *belofte* van Gods genade, in Jozef de *bron* van Gods genade, namelijk het lijden van Christus en in Mozes de *uitwerking* van Gods genade, de verlossing van het volk.

Activiteiten van Gods volk | *verzen 1-6*

1 *Loof de HEERE, roep Zijn Naam aan,*
maak Zijn daden bekend onder de volken.
2 *Zing voor Hem, zing psalmen voor Hem,*
spreek aandachtig van al Zijn wonderen.
3 *Beroem u in Zijn heilige Naam,*
laat het hart van wie de HEERE zoeken, zich verblijden.
4 *Vraag naar de HEERE en Zijn kracht,*
zoek Zijn aangezicht voortdurend.
5 *Denk aan Zijn wonderen, die Hij gedaan heeft,*
aan Zijn tekenen en de oordelen van Zijn mond,
6 *nakomelingen van Abraham, Zijn dienaar,*
kinderen van Jakob, Zijn uitverkorenen.

In *1 Kronieken 16* kunnen we de woorden van de *verzen 1-15* van deze psalm bijna woordelijk terugvinden. Daar worden de hier gebruikte woorden aan David toegeschreven *(1Kr 16:7-22)*. Dat er geen dichter van deze psalm wordt genoemd, legt nog sterker de nadruk op de inhoud ervan als de uiting van elk gelovig hart. In deze verzen worden eerst de activiteiten genoemd waartoe Gods volk wordt opgeroepen *(verzen 1-6; 1Kr 16:8-13)* en daarna de beloften van God *(verzen 7-15; 1Kr 16:14-22)*.

Als we de *verzen 1-6* lezen, zien we tot welke activiteiten het volk als nakomelingen van Israël en Jakob wordt opgeroepen. De activiteiten bestaan uit loven, aanroepen, bekendmaken *(vers 1)*, zingen, psalmen zingen, aandachtig spreken *(vers 2)*, beroemen, verblijden *(vers 3)*, vragen, zoeken *(vers 4)*, denken *(vers 5)*.

De psalmist begint met op te roepen de HEERE, de God van het verbond, te loven *(vers 1)*. Vervolgens zegt hij dat Gods volk Zijn Naam moet aanroepen, dat wil zeggen Zijn Naam vermelden als zij spreken over Zijn wonderdaden. Dat kunnen alleen zij doen die met Hem in een verbondsrelatie staan. Deze verbinding met God heeft ook een aspect naar buiten, naar de volken om hen heen. *"Onder de volken"* moet Gods volk getuigenis geven van Gods daden. We zien in dit vers dat het volk *"een heilig priesterdom"* naar God toe is *(vers 1a; 1Pt 2:5)* en dat het tevens *"een koninklijk priesterdom"* naar de volken om hen heen is *(vers 1b; 1Pt 2:9)*.

In al deze activiteiten worden de wonderdaden van de HEERE tot voorwerp van het lied gemaakt en worden de daden uitgestald waarin Hij Zich openbaart, ook tegenover de volken. Wij mogen daarbij bedenken dat voor ons dit alles ver overtroffen wordt door de wonderdaden van de Heer Jezus bij Zijn komst in het vlees, Zijn werk op het kruis, Zijn opstanding en Zijn verheerlijking. Wat een aanleidingen voor ons om dat alles in aanbidding 'uit te stallen' voor God!

Gods volk heeft alle reden om voor Hem te zingen en dat te doen met psalmen *(vers 2)*. Psalmen zingen is zingen onder begeleiding van muziekinstrumenten. Daarop sluit de volgende oproep aan: ze moeten *"aandachtig van al Zijn wonderen"* spreken. God heeft zoveel wonderen voor Zijn volk gedaan. Verderop in de psalm worden er meerdere genoemd. 'Aandachtig spreken' houdt in dat ze over Gods wonderen nadenken en daarvan getuigen *(vgl. Ps 77:12-13)*.

De roem van het volk ligt *"in Zijn heilige Naam" (vers 3)*. Gods Naam is heilig. Zo heeft Hij Zich bekendgemaakt *(Ex 3:15)*. Dat zij met Hem verbonden zijn, of beter gezegd, dat Hij hen met Zich heeft verbonden, is alleen Zijn werk. Zij zijn door Hem en voor Hem geheiligd. Er is niets aan henzelf te danken. Het hart dat vol is van de HEERE, *"zoekt de HEERE" (vers 3b)*, *"vraagt naar de HEERE" (vers 4a)* en *"zoekt Zijn aangezicht" (vers 4b)*. God is de bron van blijdschap. Zijn daden zijn een oorzaak van blijdschap.

De oproep *"vraag naar de HEERE en Zijn kracht" (vers 4)* is de oproep om Hem en Zijn kracht te hulp te roepen. Wie naar de HEERE vraagt, vraagt ook naar *"Zijn kracht"* die zichtbaar is geworden in zijn verlossing. God heeft Zijn kracht ten gunste van hem getoond. Het gevolg daar weer van is het verlangen om *"Zijn aangezicht voortdurend"* te zoeken, dat wil zeggen voortdurend te leven in Zijn tegenwoordigheid. Hulp vragen bij de HEERE is niet maar op afstand iets vragen, het is Zijn aangezicht zoeken, dat wil zeggen dat Hij Zelf met Zijn kracht bij ons komt *(vgl. Ps 23:4; 27:8-9; Fp 3:10; Ef 1:19-20)*.

Het laatste waartoe Gods volk hier wordt opgeroepen, is te denken *"aan Zijn wonderen die Hij gedaan heeft, aan Zijn tekenen en de oordelen van Zijn mond" (vers 5)*. De wonderen die Hij heeft gedaan zijn stuk voor stuk waard om aan te denken en die te bewonderen. Wonderen zijn gebeurtenissen die verwondering bewerken. De psalmist noemt er twee aspecten van: Zijn tekenen en de oordelen van Zijn mond.

Deze wonderen zijn tekenen, dat wil zeggen wonderen met een betekenis, met een boodschap. In dit geval houdt het wonder in dat God achter de boodschap van Mozes stond. Deze tekenen zijn een bekrachtiging, een zegel, voor de boodschap die gebracht wordt *(vgl. Mk 16:20)*. Deze wonderen zijn ook oordelen, dat wil zeggen dat God op een wonderlijke wijze de vijanden en hun goden verslaat. Hij heeft met Zijn mond Zijn oordelen over de vijanden uitgesproken. Daarom heeft Zijn volk niets van hen te vrezen.

De oproep tot al deze activiteiten wordt gedaan aan een volk dat in een bijzondere relatie tot Hem staat. Die relatie wordt gegeven in twee namen met elk een andere toevoeging. Ze zijn *"nakomelingen van Abraham"*, waaraan wordt toegevoegd *"Zijn dienaar" (vers 6a)*. Met de aartsvader Abraham begint de geschiedenis van het volk, een volk dat gesteld is om God te dienen.

Ze zijn ook *"kinderen van Jakob"*, waaraan wordt toegevoegd *"Zijn uitverkorenen" (vers 6b)*. Bij *"kinderen van Jakob"* ligt de nadruk op de zwakheid van hun toewijding aan God en de verkeerde wegen die het volk is gegaan. Daarom is het ook zo mooi dat juist achter deze naam de toevoeging *"Zijn uitverkorenen"* staat, die ervan spreekt dat God hen ondanks hun zwakheid en verkeerde wegen heeft uitverkoren.

Het verbond van God | *verzen 7-11*

7 *Hij is de HEERE, onze God,*
Zijn oordelen gaan over heel de aarde.
8 *Hij denkt aan Zijn verbond voor eeuwig,*
aan de belofte [die] Hij gedaan heeft, tot in duizend generaties,
9 *[aan het verbond] dat Hij met Abraham gesloten heeft,*
en Zijn eed aan Izak.
10 *Voor Jakob heeft Hij het vastgesteld als een verordening,*
voor Israël [als] een eeuwig verbond,
11 *door te zeggen: Ik zal u het land Kanaän geven,*
het gebied dat uw erfelijk bezit is.

De psalmist wijst op *"de HEERE"* als *"onze God"* *(vers 7)*. De HEERE is de God van Zijn volk. Hij heeft ook zeggenschap over *"heel de aarde"*, wat Hij bewijst door daarover Zijn oordelen te laten gaan. We zien dat verderop in de psalm, waar Hij Zijn oordelen over Egypte laat gaan. Die oordelen staan in verband met wat Egypte Zijn volk heeft aangedaan. Zijn volk is Zijn verbondsvolk.

Hij denkt altijd aan Zijn verbond met Zijn volk, een verbond dat *"voor eeuwig"* is *(vers 8; Lk 1:72)*. Als God aan Zijn verbond denkt, wil dat zeggen dat Hij het vervult. In dat verbond heeft Hij beloften gedaan die *"tot in duizend generaties"* worden vervuld *(vgl. Dt 7:9)*. Er mogen veel generaties voorbijgaan en grote veranderingen plaatsvinden, maar nooit zal God Zijn verbond vergeten. Hij denkt eraan en vervult elke belofte ervan tot op de letter.

Het is het verbond *"dat Hij met Abraham gesloten heeft"* *(vers 9; Gn 15:18-21)*. Het is een verbond met Abraham persoonlijk, en in hem met zijn nageslacht. Hij heeft dat verbond met een eed aan Izak bevestigd *(Gn 22:16; 26:2-5,23-24)*. Daarom is de vervulling ervan niet afhankelijk van de mens.

Ook heeft Hij Zijn verbond *"voor Jakob ... vastgesteld als een verordening"* en *"voor Israël [als] een eeuwig verbond"* *(vers 10; Gn 17:7; 28:13-15; 35:9-13)*. Wat God heeft vastgesteld, staat vast als een rots en kan door geen mens, ook niet door Jakob in zijn ontrouw, ongedaan worden gemaakt. Jakob is door God Israël ofwel 'vorst van God' gemaakt. Het verbond van God met Jakob is voor Jakob een vastgestelde verordening en voor Israël een eeuwig verbond. Daar verandert geen mens iets aan.

Het gaat, kort gezegd, over Gods verkiezende genade en onberouwelijke beloften *(Rm 11:29; Lv 26:42-45)*, en dat alles met het oog op het land Kanaän als hun erfelijk bezit *(vers 11)*. Bij zoveel zegeningen en zekerheden kan het hart niet onbewogen blijven en de mond niet zwijgen.

Want de genadegaven en de roeping van God zijn onberouwelijk. (Rm 11:29)

God heeft gesproken, wat benadrukt wordt door de woorden *"door te zeggen"*. Wat God zegt, Zijn woorden, is altijd waar en betrouwbaar *(Hb 6:13-18)*. God kan niet liegen. Daarom kunnen we er zeker van zijn dat Hij doet wat Hij zegt. Hij heeft gezegd: *"Ik zal u het land Kanaän geven, het gebied dat uw erfelijk bezit is."* Zijn woord is Zijn garantie. Zijn belofte maakt Hij waar. Dat is gebleken, want Hij heeft Zijn volk in Kanaän gebracht.

De bescherming van de HEERE | *verzen 12-15*

12 *Toen zij [met] weinig mensen waren,*
ja, [met] weinigen, en vreemdelingen daarin,
13 *en zij van volk naar volk zwierven,*
van het ene koninkrijk naar het andere volk,
14 *liet Hij geen mens toe hen te onderdrukken.*
Ook bestrafte Hij koningen omwille van hen [en zei]:
15 *Raak Mijn gezalfden niet aan,*
doe Mijn profeten geen kwaad.

Vanaf hun prilste bestaan, *"toen zij [met] weinig mensen waren"*, heeft God voor hen gezorgd *(vers 12)*. Dat ze echt met weinig mensen waren, wordt door de toevoeging *"ja, weinigen"* onderstreept. Ze waren een gemakkelijke prooi voor kwaadwillende lieden en rovende bendes. Daarbij waren ze *"vreemdelingen"*, mensen zonder enig recht op verblijf en bescherming *(vgl. Hb 11:9)*. Maar God beschermde hen.

Zo zwierven zij *"van volk naar volk"* en *"van het ene koninkrijk naar het andere volk" (vers 13)*. Abraham is uit Ur der Chaldeeën vertrokken *(Gn 11:31)*. Hij is in Kanaän gekomen *(Gn 12:4-6)*, hij is naar Egypte gegaan *(Gn 12:10-20)* en hij heeft als vreemdeling in het Filistijnse Gerar gewoond *(Gn 20:1)*.

Maar God was bij hen. Hij kwam voor hen op en *"liet Hij geen mens toe hen te onderdrukken" (vers 14)*. Hij *"bestrafte"* zelfs *"koningen omwille van hen"*.

Geen gewoon, sterfelijk mens en geen machthebber hebben een vinger kunnen uitsteken naar Gods uitverkorenen, zonder dat Hij hen bestrafte.

Dat hebben de farao van Egypte en Abimelech van de Filistijnen ervaren *(Gn 12:17-20; 20:1-18; 26:6-11)*. God heeft in duidelijke en dreigende taal tegen hen gezegd: *"Raak Mijn gezalfden niet aan, doe Mijn profeten geen kwaad" (vers 15)*. Zo heeft Hij hen beschermd. Hij heeft erop toegezien dat hun, aan wie Hij Zijn beloften heeft gedaan, geen kwaad is gedaan.

Gods gezalfden zijn zij die Hij voor Zichzelf heeft uitverkoren, die Hij apart heeft gezet om Hem te dienen. Ze behoorden God toe als door Hem geheiligd. Abraham wordt profeet genoemd *(Gn 20:7)*. Ook Izak en Jakob kunnen profeten worden genoemd. Izak heeft een profetie over Jakob uitgesproken *(Gn 27:28-29)* en Jakob heeft profetieën over zijn zonen uitgesproken *(Gn 49:1)*.

In de *verzen 12-15* wordt het verleden van het volk beschreven, hoe zwak en kwetsbaar het was. Het laat zien hoe ook wij ons in de wereld kunnen voelen. Dan wordt het volk eraan herinnerd hoe in die omstandigheden, waarin zij een prooi leken te zijn voor vijandige machten, God voor hen is opgekomen.

Jozef | *verzen 16-22*

> 16 *Hij riep een hongersnood over het land af,*
> *Hij liet het volledig aan brood ontbreken.*
> 17 *Hij zond een man voor hen uit:*
> *Jozef werd als slaaf verkocht.*
> 18 *Men drukte zijn voeten vast in de boeien,*
> *hijzelf kwam [in] de ijzers.*
> 19 *Tot de tijd dat Zijn woord uitkwam,*
> *heeft de belofte van de HEERE hem gelouterd.*
> 20 *De koning stuurde [boden] en liet hem vrij,*
> *de heerser van de volken liet hem los.*
> 21 *Hij stelde hem aan tot heer over zijn huis,*
> *tot heerser over al zijn bezit,*
> 22 *om zijn vorsten zijn wil op te leggen*
> *en zijn oudsten wijsheid te leren.*

Dan lezen we dat *God* een hongersnood over het land bracht waar Jakob en Zijn zonen woonden *(vers 16)*. Hij was ten volle betrokken in hun bescherming, maar ook in hun beproeving. Hij liet het *"volledig aan brood ontbreken"*. Dat wil zeggen dat er geen enkele hap voedsel was waardoor ze kracht zouden krijgen om te leven. De steun van brood werd van hen weggenomen *(Js 3:1)*.

Waarom God dat deed, wordt hier niet vermeld. We lezen daarover in *Genesis 41-44*. Daar lezen we dat God de broers van Jozef tot inkeer wilde brengen. Dat is ook wat Hij in de toekomst met het overblijfsel wil doen: hen in verdrukking brengen om hen te louteren *(Ml 3:2-3)*. Hier gaat het erom dat God al voor iemand had gezorgd die Zijn volk van voedsel kon voorzien. God zendt tegenspoed in het leven van de gelovige omdat Hij plannen van zegen in zijn leven wil uitwerken *(Rm 8:28)*.

God heeft mij voor jullie uit gezonden, om voor jullie een overblijfsel [veilig] te stellen op aarde, en jullie door een grote uitredding in leven te houden. Nu dan, niet jullie hebben mij hiernaartoe gestuurd, maar God. Hij heeft mij aangesteld als een vader voor de farao, als heer over heel zijn huis en [als] heerser over het hele land Egypte. (Gn 45:7-8)

Hij had Jozef voor hen uitgezonden *(vers 17)*, zoals Jozef zelf ook later getuigt *(Gn 45:7-8; 50:20)*. De psalmist beschrijft de weg waarop God dat heeft gedaan. Het is een weg van diepe vernedering. Het begon met zijn verkoop als slaaf. We weten uit het verslag in *Genesis 37* dat zijn broers hem hebben verkocht *(Gn 37:28)*. Dat wordt hier niet vermeld. Het gaat om de weg die God had bepaald voor de man die Zijn volk van brood zou voorzien.

Nadat Jozef door zijn broers als slaaf was verkocht, kwam hij in Egypte en in de gevangenis terecht. Hier wordt gezegd wat dat betekende: *"Men drukte zijn voeten vast in de boeien, hijzelf kwam [in] de ijzers" (vers 18)*. Dat lezen we niet in *Genesis 39*. Daar lezen we over zijn trouw aan God die hem in de gevangenis deed belanden *(Gn 39:7-20)*. Hij werd als een grote misdadiger met zijn voeten in de boeien gedrukt, zodat hij niet kon lopen. Dat hijzelf in de ijzers kwam, betekent dat hij innerlijk leed door wat hem werd aangedaan.

God had aan deze zware beproeving een grens gesteld. Toen Zijn woord uitkwam – waarbij we kunnen denken aan de vervulling van de dromen van de farao waarvan God aan Jozef de betekenis liet weten *(Gn 41:14-44)* – zat de gevangenschap van Jozef erop *(vers 19)*. En hoe heeft Jozef deze kwelling doorstaan? God is al die tijd bij hem geweest met Zijn belofte.

Door die belofte is Jozef *"gelouterd" (vgl. Jb 23:10)*. Elke beproeving in ons leven wil God gebruiken om ons te louteren. Louteren is ons, of ons geloof, zuiver en rein maken, zodat wij steeds meer alleen Hem voor ogen hebben en niet onszelf of onze belangen *(vgl. 1Pt 1:7)*.

Toen Gods werk aan Jozef klaar was, stuurde *"de koning ... [boden] en liet hem vrij" (vers 20)*. Deze daad van vrijlating krijgt extra nadruk door in andere woorden hetzelfde nog een keer te zeggen: *"De heerser van de volken liet hem los."* We weten dat het Gods werk in de koning was en dat God in feite 'de Heerser van de volken' is. Hij heeft de farao een droom laten dromen die niemand van al de wijzen van de koning kon uitleggen. Alleen Jozef kon dat door het inzicht dat God hem had gegeven. Daarom heeft de koning Jozef bij zich geroepen *(Gn 41:8,14-16)*.

Na de uitleg ervan en het advies dat Jozef ongevraagd gaf, stelde de farao – die in het boek *Genesis* in zijn positie als heerser over de wereld een beeld van God is – Jozef aan *"tot heer over zijn huis, tot heerser over al zijn bezit" (vers 21; Gn 41:38-40; Hd 7:10)*. Jozef werd na de farao de machtigste man van het land. Hij kreeg gezag om aan de vorsten van de farao *"zijn wil op te leggen"* en de oudsten van de farao *"wijsheid te leren" (vers 22)*. In Jozef zien we de zeldzame combinatie van macht en wijsheid. Dit zien we in volmaaktheid alleen bij de Heer Jezus, van Wie Jozef een prachtig beeld is.

In Gods handelen met Jozef om Zijn belofte te vervullen ligt een bemoedigende les voor ons. Wij mogen erop vertrouwen dat God al onze moeiten kent en dat Hij van tevoren al een oplossing daarvoor heeft klaargemaakt. Hij overziet alles en bestuurt alles tot welzijn van de Zijnen. De manier waarop Hij dat doet, kunnen wij vaak achteraf pas zien. Op het moment zelf vragen we ons af, hoe het goed moet komen.

We zien dat ook bij Jozef. Wie zou kunnen bedenken dat God Jozef op deze manier naar Egypte zond, om daar in de tijd van nood voor zijn vader en zijn broers tot zegen te zijn? Die zegen is voor Jakob en zijn zonen in de eerste plaats geestelijk: ze worden in hun relatie met Jozef hersteld. De zegen is ook stoffelijk: ze krijgen voedsel en mogen zelfs in Egypte bij Jozef komen wonen.

De diepere betekenis van dit gedeelte over Jozef is dat hij een type is van de Heer Jezus, Die als de Verlosser een weg van verwerping en lijden moest

ondergaan voordat hij daadwerkelijk de Verlosser kon zijn. De Heer Jezus heeft het Zelf zo uitgedrukt: *"Moest de Christus dit niet lijden, en [zo] in Zijn heerlijkheid binnengaan?" (Lk 24:26)*. De genade van God komt in deze psalm tot uitdrukking doordat God Zelf Zijn Zoon naar de wereld heeft gezonden om ons te redden.

Gods volk in Egypte | *verzen 23-36*

23 *Daarna kwam Israël in Egypte,*
Jakob verbleef als vreemdeling in het land van Cham.
24 *Hij deed Zijn volk zeer toenemen*
en maakte het machtiger dan zijn tegenstanders.
25 *Hij veranderde hun hart, zodat zij Zijn volk haatten*
en Zijn dienaren listig behandelden.
26 *Hij zond Mozes, Zijn dienaar,*
en Aäron, die Hij verkozen had.
27 *Zij verrichtten onder hen de tekenen die Hij bevolen had,*
en wonderen in het land van Cham.
28 *Hij zond duisternis en maakte het duister*
– zij waren Zijn woord niet ongehoorzaam –
29 *Hij veranderde hun water in bloed*
en doodde hun vissen.
30 *Hun land wemelde van kikkers,*
[tot] in de kamers van hun koningen.
31 *Hij sprak, en er kwamen steekvliegen*
[en] muggen in hun hele gebied.
32 *Hij maakte hun regen tot hagel,*
[bracht] vlammend vuur in hun land.
33 *Hij trof hun wijnstok en hun vijgenboom,*
Hij brak de bomen in hun gebied in stukken.
34 *Hij sprak, en er kwamen veldsprinkhanen,*
treksprinkhanen, niet te tellen,
35 *die al het gewas in hun land opaten,*
ja, zij aten de vrucht van hun akker op.
36 *Hij trof alle eerstgeborenen in hun land,*
de eerste [vruchten] van al hun mannelijke kracht.

Jozef heeft zijn vader en zijn broers naar Egypte laten komen. De psalmdichter spreekt dat *"Israël in Egypte kwam" (vers 23)*. 'Israël' betekent 'vorst van God' of 'strijder van God'. Het is de naam die wijst op de voorrechten van het volk. Ook de naam 'Jakob' wordt genoemd en wel in verband met de vreemdelingschap *"in het land van Cham"*, dat is Egypte. Jakob is de naam die wijst op de zwakheid van het volk.

God zorgt ook in Egypte voor de voorwerpen van Zijn belofte. *"Hij deed het volk zeer toenemen" (vers 24; Ex 1:7)*. Zo maakte Hij het volk *"machtiger dan zijn tegenstanders" (Ex 1:9,12)*. Gods volk groeit altijd tegen de verdrukking in. Een volk dat voor Christus lijdt, is een groeiend volk.

Dan lezen we dat God het hart van de Egyptenaren veranderde, *"zodat zij Zijn volk haatten en Zijn dienaren listig behandelden" (vers 25; Ex 1:13)*. Tot dat ogenblik waren de Egyptenaren Gods volk goedgezind. Toen ze een bedreiging begonnen te vormen, sloeg hun goedgezindheid om in haat. God had eerder voorkomen dat mensen en koningen Zijn gezalfden iets zouden aandoen *(vers 15)*. De Egyptenaren begonnen Gods volk te onderdrukken en harde slavenarbeid op te leggen. We zien dat de HEERE de geschiedenis van het volk zo bestuurt, dat het volk verlossing nodig heeft. Hier krijgen we onderwijs over de waarheid dat Gods volk een volk is dat moet worden verlost.

Daarvoor voorzag God in een bevrijder. Zoals Hij eerder Jozef voor hen uitzond, zo zond Hij nu Mozes en Aäron uit *(vers 26; Ex 3:10; 4:14-16)*. Mozes is de dienaar van God *(Ex 14:31; verzen 6,42)*, die God bij het volk vertegenwoordigde; hij sprak Gods woorden tot hen. Aäron is door God uitgekozen om hogepriester te zijn; hij vertegenwoordigde het volk bij God. In Mozes en Aäron samen zien we een beeld van de Heer Jezus als de Apostel en Hogepriester *(Hb 3:1)*. Als 'dienaar van God' is Mozes een verwijzing naar Christus, de Knecht van de HEERE. Hij is ook een type van het overblijfsel van Israël in de toekomst, de knechten van de HEERE.

Net als Jozef in *vers 17a* werden Mozes en zijn broer Aäron door de HEERE gezonden om Israël te verlossen. Zij werden door God naar Egypte gezonden om daar *"de tekenen"* te verrichten *"die Hij bevolen had" (vgl. Ex 10:2)*, evenals de *"wonderen in het land van Cham" (vers 27; Jr 32:20; Mi 7:15)*. Egypte, in het Hebreeuws *Mitsraïm*, was een van de zonen van Cham *(Gn 10:6)*. De

tekenen en wonderen die Mozes en Aäron hebben gedaan, zijn tekenen en wonderen die rechtstreeks van God kwamen. Hij heeft ze bevolen. Mozes en Aäron deden niet anders dan Gods bevelen uitvoeren. Deze tekenen zijn wonderen die aan de farao duidelijk moesten maken dat Mozes en Aäron door de HEERE, de God van Israël, waren gezonden.

De psalmist selecteert acht van de tien wonderplagen die zijn verricht. Hij vermeldt ze in een andere volgorde dan waarin ze in *Exodus 7-11* worden beschreven. Deze tekenen beginnen en eindigen met de belangrijkste tekenen, het negende en het tiende teken: de duisternis en de dood. Dit gebeurt om aan te geven dat de morele toestand van de wereld duister is, zonder licht, en dat het einde de dood is, gescheiden van de levende God.

Een teken betekent iets, het is een aanwijzing, het verwijst ergens naar; een wonder is iets bovennatuurlijks, de oorsprong ervan is niet een mens, maar God. Het is een teken van echtheid. Zoals een directeur zijn handtekening zet onder een brief die door zijn secretaresse is geschreven, zo zet God door deze wonderen een handtekening onder de boodschap van Mozes.

Zowel de tekenen als de wonderen zijn voor Gods volk een getuigenis van Gods trouw, dat Hij het voor hen opneemt. Wat voor Gods volk tekenen en wonderen waren, waren voor de Egyptenaren plagen. Telkens spreekt de psalmist bij het noemen van de tekenen en wonderen of de plagen over twee dingen:

1. *God* veroorzaakt de plagen. Ze komen van Hem. We lezen in deze verzen steeds over wat *"Hij"* doet. Ze beschrijven Zijn daden en Zijn wonderen. De psalmist heeft in de *verzen 1-2* opgeroepen die te bezingen.
2. De plagen gaan over alles wat van de *Egyptenaren* was. Dat zien we aan het telkens terugkerende *"hun"*, zoals *"hun water"*, *"hun vissen"*. Het betrof *"hun land"*, *"hun hele gebied"*.

De eerste plaag die de psalmist noemt, is de negende, die van de duisternis *(vers 28; Ex 10:21-23a)*. God *"zond"* deze plaag – zoals Hij eerder Jozef en daarna Mozes had gezonden –, *"en maakte het duister" (vgl. Js 45:6-7)*. Tijdens deze plaag is alle licht in Egypte afwezig en heerst er duisternis. Dit is het

gevolg van het verwerpen van God, de bron van het licht. Maar er was licht *"voor alle Israëlieten ... in hun woongebieden" (Ex 10:23b)*.

Mozes en Aäron *"waren Zijn woord niet ongehoorzaam"*, maar hebben alle plagen in gehoorzaamheid aan Gods bevel aangekondigd. Ze hebben zich niet laten afschrikken door de dreigingen van de machtige en trotse farao. Zij hebben hem bij elke weigering om Gods volk te laten gaan, telkens weer onverschrokken de wraak van de hemel voorgehouden als trouwe boodschappers van God.

De tweede plaag die de psalmist noemt, is de eerste in Egypte. Het is het teken van de verandering van water in bloed *(vers 29; Ex 7:15-25)*. Wat leven moet betekenen, water, verandert in bloed, wat de dood van alle leven in het water inhoudt. De vissen worden met name genoemd als het leven dat wordt gedood omdat vis een voedselbron is *(Nm 11:5a)*.

De kikkers, de tweede plaag in Egypte *(Ex 8:1-7)*, wordt door de psalmist als derde genoemd *(vers 30)*. Hij zegt dat *"hun land wemelde van kikkers"*. Kikkers worden door de Egyptenaren als heilig beschouwd en met eerbied behandeld. Ze mogen daarom niet worden gedood. Deze afgoden nemen onder de oordelende hand van God nu de vorm van een plaag aan.

De kikkers zijn een beeld van onreine geesten, met name de seksuele onreinheid *(Op 16:13-15)*. De liefde tussen man en vrouw in het huwelijk is een natuurlijke zegen die God aan de mens heeft gegeven. Maar die zegen is tot een vloek geworden. We zien dat in de maatschappij. Denk bijvoorbeeld aan de homoseksuele relaties, de buitenhuwelijkse of voorhuwelijkse seksuele relaties, pornografie in tijdschriften en via televisie en internet, seksshops, seksclubs. De kikkers komen overal, in alle huizen, ook in de vaak goed beschermde *"kamers van hun koningen"*, waarbij we ook aan de vorsten van de diverse steden moeten denken.

Dan volgen de *"steekvliegen" (vers 31)*, de vierde plaag in Egypte *(Ex 8:24)*. De steekvliegen komen door het spreken van God. *"Hij sprak"* en ze kwamen. De steekvliegen, mogelijk een mengsel van allerlei ongedierte, dragen allerlei ziekten over. Hierdoor wordt het leven van de mensen verontreinigd en verdorven.

Als toepassing voor onze tijd kunnen we denken aan allerlei irritaties, jaloezie, pesterijen, elkaar op alle mogelijke manieren dwarszitten. Dit soort

dingen verderft de sfeer tussen mensen en maakt dat het leven er ondraaglijk door wordt. Harde muziek bij de buren, wangedrag in het verkeer, uitdagend gedrag in de winkel en zoveel andere dingen die je het bloed onder de nagels vandaan kunnen halen.

De psalmist vervolgt met de plaag van de *"muggen"*, de derde plaag in Egypte *(Ex 8:16-19)*. Ze komen door hetzelfde spreken van God. Muggen zijn diertjes die het bloed, het leven, uit de mens wegzuigen. Onze gecompliceerde maatschappij is vol muggen. Talloze mensen zijn angstig, verward, zenuwziek, achterdochtig. De psychiatrische inrichtingen zitten vaak vol. Geestelijke spanningen nemen hand over hand toe. Velen worden tot zelfmoord gedreven. Het leven heeft voor hen geen zin meer, het biedt geen uitzicht meer. De muggen doen hun dodelijk werk.

De volgende plaag die de psalmist noemt, is dat God *"hun regen tot hagel"* maakte *(vers 32)*. De hagel ging gepaard met flitsend vuur te midden van de hagel. Dit is de zevende plaag in Egypte *(Ex 9:22-26)*. De oordelen treffen in alle heftigheid het hele land Egypte. *"Hij"*, dat is God, trof met Zijn hagel *"hun wijnstok en hun vijgenboom" (vers 33)*. *"Hij"* dat is God, brak met Zijn hagel *"de bomen in hun gebied in stukken"*.

God laat uit *"de schatkamer van de hagel"* de hagel neerkomen die Hij daarin heeft bewaard *"tot de dag van de strijd en de oorlog" (Jb 38:22-23)*, de dag die voor Egypte was aangebroken. Het is een voorbeeld van de grote hagel waardoor de wereld binnenkort geteisterd zal worden als de gemeente is opgenomen *(Op 16:21)*.

En een grote hagel, [elke steen] ongeveer een talent zwaar, viel uit de hemel op de mensen, en de mensen lasterden God vanwege de plaag van de hagel, want de plaag daarvan is zeer groot. (Op 16:21)

God moest doorgaan met het tonen van Zijn wil ten aanzien van Zijn volk omdat de farao Zijn volk niet wilde laten gaan. *"Hij sprak, en er kwamen veldsprinkhanen, treksprinkhanen, niet te tellen, die al het gewas in hun land opaten, ja, zij aten de vrucht van hun akker op" (verzen 34-35)*. Dit is de achtste plaag die God over Egypte bracht *(Ex 10:12-15)*. Eén enkele sprinkhaan is onbetekenend, hij stelt niets voor en is zomaar dood te trappen. De Israëlieten in hun ongeloof voelden zich zo tegenover de reuzen in Kanaän *(Nm 13:33)*. In grote aantallen zijn ze overweldigend en verwoestend *(vgl. Ri 6:5; 7:12)*.

Ten slotte is daar de laatste plaag, de tiende in Egypte, die ook hier het laatst wordt genoemd *(vers 36; Ex 11:5; 12:29-30)*. Het uur van het oordeel is

gekomen. Het kan lang duren, God is geduldig, maar dan is er geen uitstel meer. God doodt *"alle eerstgeborenen in hun land, de eerste [vruchten] van al hun mannelijke kracht"*. Deze plaag breekt alle weerstand. Er is in heel Egypte geen huis waarin geen dode te betreuren is. Het is de definitieve slag.

Israël uit Egypte uitgeleid | *verzen 37-43*

> 37 *Hij leidde hen uit met zilver en goud,*
> *onder hun stammen was niemand die struikelde.*
> 38 *Egypte was blij toen zij wegtrokken,*
> *want angst voor dit [volk] was op hen gevallen.*
> 39 *Hij spreidde een wolk uit om [hen] te bedekken*
> *en [gaf] vuur om de nacht te verlichten.*
> 40 *Zij baden, en Hij deed kwartels komen,*
> *Hij verzadigde hen met hemels brood.*
> 41 *Hij opende een rots en er vloeide water uit,*
> *[dat als] een rivier door de dorre plaatsen stroomde.*
> 42 *Want Hij dacht aan Zijn heilige woord,*
> *aan Abraham, Zijn dienaar.*
> 43 *Zo leidde Hij Zijn volk uit met vreugde,*
> *Zijn uitverkorenen met gejuich.*

De ontplooiing van Gods macht in en tegen Egypte heeft de kracht van Egypte gebroken. Er was geen kracht meer om Gods volk nog langer in slavernij te houden en ook geen lust daartoe. De plagen waren Gods manier om Zijn volk uit het slavenhuis uit te leiden *(vers 37)*.

Het was geen zorgvuldig voorbereide ontsnapping of een angstige vlucht. Egypte deed het volk uitgeleide en voorzag hen van zilver en goud *(Gn 15:14; Ex 3:22; 11:2; 12:35-36)*. Normaal gesproken zijn zilver en goud de buit na een overwinning bij een oorlog. Hier heeft het volk echter niet hoeven strijden, want de strijd was van de HEERE. Het volk Israël hoefde alleen maar de buit te ontvangen.

Hij voorzag hen ook van de nodige kracht, want hun krachten hadden ze onder het harde slavenjuk verbruikt. Daardoor was er *"onder hun stammen ... niemand die struikelde"* *(vgl. Js 5:27; Zc 12:8)*. Hij ondersteunde hen door Zijn aanwezigheid. Wat een geweldige God is Hij voor Zijn volk!

"Egypte was blij" met hun vertrek omdat dit het einde van de plagen betekende *(vers 38; Ex 12:33)*. Door die plagen was er *"angst"* voor Gods volk *"op hen gevallen" (vgl. Gn 31:42; 35:5; Es 9:2)*. Het land was verwoest door alle plagen. In alle huizen was verdriet over de dood van de eerstgeborene. Het was angst voor de God van dit volk. Hij had immers Zijn plagen over Egypte gebracht, die het bewijs zijn van Gods zorg voor Zijn volk.

Na hun uittocht uit Egypte was Gods zorg voor Zijn volk niet gestopt. God is voor Zijn volk blijven zorgen. Voor hun reis door de woestijn heeft Hij voor een bedekking tegen de hitte overdag gezorgd door *"een wolk" (vers 39)*. Door die wolk heeft Hij hen ook geleid. Tijdens de nacht werd die wolk een vuurkolom om hen te leiden *(Ex 13:21-22; vgl. Js 4:5-6)*.

De HEERE ging vóór hen uit, overdag in een wolkkolom om hen de weg te wijzen, en 's nachts in een vuurkolom om hun licht te geven, zodat zij dag en nacht verder konden trekken. Hij nam de wolkkolom overdag en de vuurkolom in de nacht niet weg voor de aanblik van het volk. (Ex 13:21-22)

Op hun gebed om voedsel heeft Hij geantwoord door *"kwartels"* te laten komen en hen met *"hemels brood"*, het manna, te verzadigen *(vers 40; Ex 16:13-16)*. Om hun dorst te lessen heeft Hij *"een rots"* geopend *"en er vloeide water uit" (vers 41; Ex 17:1-7)*. Deze heeft hen als *"een rivier door de dorre plaatsen"* steeds van fris water voorzien *(Js 41:18; 48:21; 1Ko 10:4)*.

Hij heeft voor al deze weldaden een reden, wat we zien aan het woord *"want" (vers 42)*. Hij heeft dit allemaal gedaan omdat *"Hij dacht aan Zijn heilige woord, aan Abraham, Zijn dienaar"*. De voorzieningen van God voor Zijn volk bij hun uittocht uit Egypte en hun reis door de woestijn zijn allemaal onverbrekelijk verbonden aan de eed die Hij Abraham heeft gezworen. Dat Hij eraan dacht, wil niet zeggen dat Hij het was vergeten. Als Hij eraan denkt, betekent het dat Hij aan het werk gaat om Zijn gedane belofte te vervullen. Zijn heilige woord is Zijn absoluut betrouwbare woord. Hij doet, wat Hij heeft gezegd *(vgl. Jz 23:14)*.

En zie, ik ga heden de weg van heel de aarde, en u weet met heel uw hart en met heel uw ziel dat er geen enkel woord van al de goede woorden die de HEERE, uw God, over u gesproken heeft, onvervuld gebleven is. Alles is uitgekomen voor u, er is geen enkel woord van onvervuld gebleven. (Jz 23:14)

Hier blijkt duidelijk dat het handelen van de HEERE met het volk Israël zoals dat in deze psalm wordt geschilderd, is gebaseerd op het verbond dat Hij met Abraham heeft gesloten *(Gn 15:2-21)*. Het is een eenzijdig verbond, dat daardoor ook een belofte kan worden genoemd.

"Zo", op deze manier en daarom, *"leidde Hij Zijn volk uit met vreugde" (vers 43)*. Het is *Zijn* volk. Hun bevrijding door Hem van het slavenjuk heeft bij hen vreugde veroorzaakt. Wat zijn ze blij geweest. Zij zijn *"Zijn uitverkorenen"*. Alleen daarom heeft Hij zo met hen gehandeld. Wat een genade, waarover ze hebben gejuicht. Zo is *Psalm 105* een illustratie van wat de HEERE in de toekomst gaat doen op grond van het nieuwe verbond, een verbond dat beter is vanwege de kracht van het bloed van het nieuwe verbond, waardoor alles genade is.

Israël in Kanaän | *verzen 44-45*

> 44 *Hij gaf hun de landen van de heidenvolken.*
> *Zo namen zij in bezit waarvoor de volken hadden gezwoegd,*
> 45 *opdat zij zich aan Zijn verordeningen zouden houden*
> *en Zijn wetten in acht zouden nemen.*
>
> *Halleluja!*

Hij heeft hun ten slotte *"de landen van de heidenvolken"* gegeven *(vers 44)*. Het is een verwijzing naar wat de HEERE in de toekomst gaat doen *(vgl. Js 54:3)*. In Kanaän woonden minstens zeven heidenvolken *(Gn 15:19-21)*. Gods volk heeft niet anders hoeven doen dan in bezit nemen *"waarvoor de volken hadden gezwoegd" (Dt 6:10-11)*.

Hij heeft het gedaan met het doel dat *"zij zich aan Zijn verordeningen zouden houden en Zijn wetten in acht zouden nemen (vers 45).* God wilde dat Zijn volk een gehoorzaam volk zou zijn. Zou Hij iets anders mogen verwachten na al Zijn weldaden voor Zijn volk? Wat moet een dergelijk volk dat zo rijk door God is gezegend, toch een dankbaar volk zijn. Wat een verlangen moeten ze hebben om die God met al de liefde van hun hart te gehoorzamen!

De psalm eindigt terecht met de uitroep *"halleluja"*, loof de Heer!

Psalm 106

Inleiding

Deze psalm vormt een contrast met de vorige psalm. In *Psalm 105* spreekt de psalmist over de trouw van God aan Zijn beloften. Hij laat daar zien hoe God steeds bij Zijn volk is geweest, hen heeft beschermd, in alles heeft voorzien wat ze nodig hadden en hen in het land van de belofte heeft gebracht.

De reactie die Hij mocht verwachten, staat in het laatste vers van de vorige psalm *(Ps 105:45)*. De reactie die Hij heeft gekregen, staat in deze psalm. *Psalm 106* geeft het verhaal van het tergen van God, het versmaden van het land, het vergeten van Gods beloften. Het is een verhaal van ongeloof, ongehoorzaamheid, opstandigheid en afgoderij.

Dat God ondanks die reacties van Zijn volk toch met hen is doorgegaan, maakt Zijn genade alleen maar des te bewonderenswaardiger. Hij heeft daarvoor wel een rechtvaardige grondslag en dat is de voorbede van Zijn Zoon, waarvan we in de voorbede van Mozes een beeld zien *(vers 23)*.

Psalm 105 en *Psalm 106* geven ons de geschiedenis van Israël, niet als een dorre opsomming van feiten, maar als woorden van gebed en lofzang. De aanleiding is de goedertierenheid en de trouw van God enerzijds en het falen van het volk anderzijds. Profetisch vinden we dit al in het gebed van Salomo tot God in *1 Koningen 8*.

In *Psalm 106* vinden we de geschiedenis van de reis van het volk Israël, nu niet gezien als onder de genade van God, maar onder de wet van Sinaï. Zonder zelfkennis hebben zij tot drie keer toe tegen God gezegd: *"Alles wat de HEERE gesproken heeft, zullen wij doen" (Ex 19:8; 24:3,7)*. In antwoord op deze overmoedige uitspraak gaf de HEERE Zijn wet: *"Mijn verordeningen en Mijn bepalingen moet u in acht nemen. De mens die ze houdt, zal erdoor leven. Ik ben de HEERE" (Lv 18:5)*.

De wet bleek echter krachteloos te zijn om het volk te zegenen omdat de zegen afhankelijk was van het vermogen van het vlees om de wil van God te doen *(Rm 8:3)*. De onmogelijkheid daarvan zien we in deze psalm geïllustreerd.

We kunnen de psalm als volgt indelen:

Verzen 1-5	Lofzang.
Verzen 6-12	Het falen in Egypte.
Verzen 13-23	Het falen in de woestijn.
Verzen 24-33	Het falen bij het veroveren van het land.
Verzen 34-42	Het falen in het beloofde land.
Verzen 43-48	Conclusie en opnieuw lofzang.

Lofprijzing en gebed | *verzen 1-5*

> *1 Halleluja!*
> *Loof de HEERE, want Hij is goed,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 2 *Wie zal de machtige daden van de HEERE verwoorden,*
> *al Zijn lof verkondigen?*
> 3 *Welzalig zij die zich aan het recht houden,*
> *die te allen tijde gerechtigheid doen.*
> 4 *Denk aan mij, HEERE, naar het welbehagen in Uw volk;*
> *zie naar mij om met Uw heil,*
> 5 *zodat ik het goede van Uw uitverkorenen mag zien,*
> *mij mag verblijden met de blijdschap van Uw volk,*
> *mij mag beroemen met Uw eigendom.*

De psalmist begint met de uitroep *"halleluja!"* *(vers 1)*. Daarmee sluit hij de psalm ook af. Het is een aansporing aan anderen om met de psalmist de HEERE te loven, net als in *Psalm 104* waar dit woord de eerste keer voorkomt *(Ps 104:35)*. Deze psalm is de eerste psalm die zowel begint als eindigt met de oproep *"halleluja!"* Dit gebeurt vanaf *Psalm 111* tot het einde van het boek in nog negen andere psalmen. De reden is dat Gods goedheid, die is gebleken in Zijn goedertierenheid, in staat is om Israël, ondanks zijn falen, te redden. Voorwaarde is dat Israël eerst zijn falen erkent. Dat is wat we vinden in *Psalm 106*.

Het is niet mogelijk Gods heilsgeschiedenis, van welke kant ook bezien, te bespreken zonder Hem te loven om Zijn grote goedertierenheid en trouw. De psalmist zegt nog een keer *"loof de HEERE"*, waarna dan de aanleiding gegeven wordt: *"Want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig."*

Hij is goed, dat is Zijn Wezen. Daarom is Zijn goedertierenheid voor eeuwig, want Hij verandert nooit. Dit zal in het vrederijk openlijk gezien en genoten worden.

De psalmist vraagt zich af waar de mensen zijn die *"de machtige daden van de HEERE"* kunnen *"verwoorden" (vers 2)*. Zijn er wel mensen die dat kunnen en willen? Niemand kan het naar waarde en ten volle. Maar velen willen er niet eens een begin mee maken omdat ze met hun eigen zaken bezig zijn, die vinden ze belangrijker. En wie is in staat *"al Zijn lof"* te *"verkondigen"*? Het verkondigen van Zijn lof zal door de gelovigen nooit ten volle kunnen gebeuren, want Hij is verheven boven alle lof en prijs *(Ne 9:5)*. Maar wie zal het niet willen doen naar de maat van wat er wel van wordt gezien?

De machtige daden verwoorden en de lof verkondigen blijft onvolkomen door het beperkte begrip ervan. Het geheel ervan is niet te omvatten, laat staan te omschrijven. Wat wel kan en wat God van de Zijnen verwacht, is dat zij zich aan het recht houden en te allen tijde gerechtigheid doen *(vers 3)*. Het gelovig overblijfsel kan dat alleen doen op grond van de goedertierenheid en trouw van de HEERE, in tegenstelling tot wat het volk van nature is *(verzen 6-43)*. Als ze dat doen, zijn ze *"welzalig"* of 'gelukkig'. Daartegen ingaan of er geen rekening mee houden is geen kwestie van zwakheid, maar van onwil.

Na zijn lofprijzing spreekt de psalmist een gebed uit *(vers 4)*. Hij vraagt de HEERE aan hem te denken en dat te doen naar het welbehagen dat Hij in Zijn volk heeft. Hij vraagt daarmee of de HEERE hem wil laten delen in de zegen die Hij voor Zijn volk heeft in het vrederijk, als de Messias regeert. Dat blijkt uit zijn vraag of de HEERE naar hem wil omzien met Zijn heil, of behoudenis, dat wil zeggen hem daaraan deel wil geven.

Als de HEERE dat doet, betekent dat voor hem dat hij veel zegen zal ontvangen. Die zegen is in de eerste plaats dat hij *"het goede van Uw uitverkorenen mag zien" (vers 5)*. Gods volk is het voorwerp van Zijn uitverkiezing. Zij die ertoe behoren, zijn bijzonder bevoorrecht, want zij zijn het in zichzelf niet waard. Dat geldt ook voor ons als nieuwtestamentische gelovigen. Wij zijn ook uitverkoren en ook uitsluitend op grond van genade, en in Christus.

De tweede zegen is dat hij zich *"mag verblijden met de blijdschap van Uw volk"*. Als Gods volk in de zegen van het vrederijk is, zal het zich met blijdschap verblijden. Als de psalmist dat ziet, zal hem dat ook verblijden. Delen in de behoudenis van het vrederijk is delen in de blijdschap.

De derde zegen is dat hij zich *"mag beroemen met Uw eigendom"*. Hier gaat het ook om het volk van God, want dat is het *"persoonlijk eigendom"* van de HEERE *(Dt 7:6)*. De psalmist ziet ernaar uit zich samen met Gods volk te beroemen over de grote voorrechten die verbonden zijn aan het feit dat zij het eigendom van God zijn. Voor ons geldt dat wij, wat we persoonlijk bezitten, samen met alle heiligen mogen delen *(vgl. Ef 3:16-18)*.

Verlost uit en van Egypte | *verzen 6-12*

> 6 *Wij hebben gezondigd, evenals onze vaderen,*
> *wij hebben ons misdragen, wij hebben goddeloos gehandeld.*
> 7 *Onze vaderen in Egypte*
> *hebben Uw wonderen niet opgemerkt;*
> *zij hebben niet gedacht aan Uw talrijke [blijken van] goedertierenheid,*
> *maar waren ongehoorzaam bij de zee, de Schelfzee.*
> 8 *Maar Hij verloste hen omwille van Zijn Naam,*
> *om Zijn macht bekend te maken.*
> 9 *Hij bestrafte de Schelfzee, zodat ze droogviel;*
> *Hij deed hen door de diepe wateren gaan als [door] een woestijn.*
> 10 *Hij verloste hen uit de hand van de hater,*
> *Hij bevrijdde hen uit de hand van de vijand.*
> 11 *Water bedolf hun tegenstanders,*
> *niet één van hen bleef over.*
> 12 *Toen geloofden zij Zijn woorden,*
> *zij zongen Zijn lof.*

Psalm 105 begint met de geschiedenis van Abraham, want de basis van Gods handelen in genade met het volk Israël is het eenzijdige verbond, Gods belofte, met Abraham uit *Genesis 15 (Gn 15:2-21)*. In *Psalm 106* wordt de geschiedenis van Israël gezien als onder de wet. Daarom begint in deze psalm de geschiedenis van Gods volk niet bij Abraham, maar in Egypte.

In deze geschiedenis zien we de zegeningen van de HEERE als gevolg van Zijn machtige daden *(vers 2)*. Het volk heeft echter geen oog gehad voor

de zegeningen van de HEERE. Ze schoten erg tekort in dankbaarheid en handelden daardoor in ongeloof en ongehoorzaamheid.

De psalmist belijdt de zonde van het volk waarvan hij in de vorige verzen de voorrechten heeft beschreven *(vers 6)*. Hij heeft aan de HEERE gevraagd om in de zegeningen ervan te mogen delen. Nu maakt hij zich een met Gods volk, waarvan hij deel uitmaakt, en zegt tot drie keer toe: *"Wij hebben ..."*.

We kunnen *vers 6* beschouwen als de titel en samenvatting van de inhoud van deze psalm, die de geschiedenis van Gods volk beschrijft, gezien vanuit haar verantwoordelijkheid. Het is een geschiedenis van falen en ontrouw, in tegenstelling tot de trouw van God in de *verzen 1-5*. Vanaf *vers 7* begint de werkelijke geschiedenis van het volk.

Zonder enige vergoelijking belijdt hij dat zij hebben *"gezondigd"*, zich hebben *"misdragen"* en *"goddeloos gehandeld"* hebben. Hij erkent dat hij en zijn volk niet beter zijn dan *"onze vaderen"*. Een dergelijke eenmaking met de zonden van het hele volk, ook die van vroeger, zien we ook bij Daniël en Ezra *(Dn 9:4-19; Ea 9:6-7,10,15)*.

De 'Elia-dienst' van Johannes de doper *(vgl. Ml 4:5)*, die straks door het overblijfsel zal worden erkend, is een oproep om zich te bekeren. De doop van Johannes was de doop van bekering als de eerste stap tot God. Het houdt in je omdraaien en terugkeren naar God. Het is pas het begin, maar absoluut noodzakelijk. Zo moesten de broers van Jozef in de gevangenis van Egypte tot erkenning van hun zonden komen *(Gn 42:21)*. Zo zal het overblijfsel tot erkenning komen van de zonden van het volk gedurende de grote verdrukking *(vgl. 1Kn 8:46-47; Zc 12:10)*.

Dan begint hij de zonden te noemen. Het is al in Egypte begonnen. Het falen begint niet halverwege hun geschiedenis, hun geschiedenis begint met het falen, vanaf het prilste begin. Ze hebben onmiddellijk hun eerste liefde verlaten *(vgl. Op 2:4)*. Het is kenmerkend voor heel de geschiedenis van de mensheid, waarin we elke keer het falen van de mens vanaf het begin zien. Zo was het met Adam, zo was het met Noach, zo was het met Israël, zo is het met de christenheid.

Al in Egypte hebben *"onze vaderen ... Uw wonderen niet opgemerkt"* *(vers 7)*. Al de plagen die God voor hun bevrijding over Egypte heeft gebracht, zijn

voor Zijn volk 'tekenen en wonderen' geweest. Maar ze zijn er blind voor geweest. Het is niet tot hen doorgedrongen hoezeer God dit voor hen deed.

Ook hebben zij *"niet gedacht aan Uw talrijke [blijken van] goedertierenheid"*. Het volk is niet aangesproken door de talrijke bewijzen van Gods liefde. Het is al erg om één blijk van Gods goedertierenheid, om één zegen als gevolg daarvan, te negeren. Hoe erg moet het dan zijn als er aan een overvloed van zegeningen gedachteloos wordt voorbijgegaan. Het spreekt van totale onverschilligheid.

Het is niet in hun herinnering gebleven omdat ze alleen aan zichzelf dachten. Wat moet het God een verdriet hebben gedaan dat Zijn volk Zijn talrijke liefdedaden zo heeft genegeerd. Is er iets wat pijnlijker is dan een liefdedaad of zelfs talrijke liefdeblijken te beantwoorden met onverschilligheid?

En het wordt nog erger. Omdat ze 'niet hebben opgemerkt' en 'niet hebben gedacht aan', zijn ze *"ongehoorzaam bij de zee, de Schelfzee"*. Dit is een gebeurtenis direct nadat de HEERE hen uit Egypte heeft verlost. Ze hebben goed en wel de bevrijding van het juk ervaren en zijn op weg naar het beloofde land of het volk toont hun ongehoorzaamheid. Ze verwijten Mozes hun verlossing en geven aan dat ze liever de Egyptenaren dienen dan verder te trekken *(Ex 14:10-12)*.

In plaats van Zijn volk om te brengen verloste de HEERE hen *"omwille van Zijn Naam" (vers 8; vgl. Js 48:9)*. Dit is de eerste reden. Hij handhaaft altijd Zijn Naam. Een tweede reden, die met de eerste verbonden is, is *"om Zijn macht bekend te maken"*. Als Hij dat doet, maakt Hij ook Zijn Naam als de Almachtige bekend *(Ex 9:16)*.

De Schelfzee leek een verhindering voor de verlossing, maar God *"bestrafte de Schelfzee, zodat ze droogviel" (vers 9; Ex 14:21-22,29; Js 50:2; Na 1:4)*. Daarin zien we een type van de verlossing van het gelovig overblijfsel in de eindtijd. Zo maakte Hij Zijn macht bekend. De zee is aan Hem onderworpen en luistert naar Zijn bevel. Hij baande voor Zijn volk een weg *"door de diepe wateren ... als [door] een woestijn"*. Hij deed hen er doorheengaan, zodat ze hun weg naar het beloofde land konden vervolgen *(Js 63:12-14)*.

Zo verloste Hij hen *"uit de hand van de hater"* en bevrijdde Hij hen *"uit de hand van de vijand" (vers 10; vgl. Lk 1:71)*. De hater en vijand is de farao. Zijn

hand kon hen niet meer grijpen omdat God voor hen een pad door de zee had gemaakt waardoor ze hem uit handen bleven.

Wat voor Gods volk de weg van verlossing en bevrijding was, was voor de tegenstanders de weg van het oordeel *(vers 11)*. Het water bedolf hen, *"niet één van hen bleef over" (Ex 14:27-28; 15:5; vgl. Dn 2:45)*. Het oordeel over hun hater en vijand en al zijn soldaten was totaal en voor altijd. Er ging geen enkele dreiging meer van hen uit, want ze waren allemaal omgekomen.

Na de ontplooiing van Gods macht in dit wonder van hun bevrijding en van oordeel over hun vijanden *"geloofden zij Zijn woorden" (vers 12; Ex 14:31)*. Ze zagen met eigen ogen dat Hij had gedaan wat Hij had gezegd. Als reactie daarop *"zongen"* zij *"Zijn lof"* in het lied van de bevrijding *(Ex 15:1-18)*.

Opstandigheid in de woestijn | *verzen 13-23*

> 13 *[Maar] zij vergaten spoedig Zijn werken.*
> *Zij wachtten niet op Zijn raad,*
> 14 *en werden met gulzigheid bevangen in de woestijn;*
> *zij stelden God op de proef in de wildernis.*
> 15 *Toen gaf Hij hun wat zij begeerden,*
> *maar henzelf deed Hij uitteren.*
> 16 *Zij werden jaloers op Mozes in het kamp,*
> *[en] op Aäron, de heilige van de HEERE.*
> 17 *De aarde opende zich en verslond Dathan*
> *en bedolf de aanhang van Abiram.*
> 18 *Een vuur brandde onder hun aanhang,*
> *een vlam verzengde de goddelozen.*
> 19 *Zij maakten een kalf bij de Horeb*
> *en bogen zich neer voor een gegoten [beeld].*
> 20 *Zij ruilden hun Eer in*
> *voor het evenbeeld van een rund, dat gras eet.*
> 21 *Zij vergaten God, hun Heiland,*
> *Die grote dingen gedaan had in Egypte,*
> 22 *wonderen in het land van Cham,*
> *ontzagwekkende dingen bij de Schelfzee.*

23 *Hij zei dat Hij hen zou wegvagen.*
Als Mozes, Zijn uitverkorene,
niet voor Zijn aangezicht in de bres had gestaan
om Zijn grimmigheid af te wenden,
dan zou Hij hen te gronde gericht hebben.

Nu volgt er een opsomming van zonden van Israël vanaf hun eerste stappen in de woestijn die zij door moesten om in het beloofde land te komen. De zonden van Israël begonnen al in Egypte. Deze zonden in de woestijn zijn feitelijk gewoon een voortzetting van hun eerdere zonden van ongeloof. De zonden in de woestijn beginnen met het vergeten en ongeduld *(vers 13)*. Gods werken ten gunste van hen in hun verlossing uit Egypte, hun doortocht door de Schelfzee en het oordeel over hun vijanden werden *"spoedig"* of *"met haast"* door hen vergeten. Wat een drama's volgen hieruit. Laten we hen niet te hard vallen. Hoe snel vergeten wij al Gods werken ten gunste van ons?

Als we Gods goedheid voor ons vergeten, worden we snel ongeduldig en beginnen te mopperen *(Fp 2:14; 1Pt 4:9)*. We vergeten hoe vaak Hij al heeft gezorgd en klagen over onze omstandigheden. Het volk begon te klagen over gebrek aan water en voedsel *(Ex 15:24; 16:2-3)*. Ze vroegen Hem er niet naar en konden niet het geduld opbrengen om op Zijn raad te wachten. Ze keken niet naar Hem, maar naar wat ze misten. Er was gebrek. Dat was voor hen een aanleiding om te morren.

De zonden van het volk vinden we elke keer in tweevoud, aan het begin en aan het einde van de woestijnreis. Dat is zo met de zonde van het morren: lees *Exodus 15-17* en *Numeri 14-17*. Dat is zo met water uit de rots, dat is ook zo met de begeerte naar vlees: lees *Exodus 16* en *Numeri 11*. Hiermee wordt aangegeven dat deze zonden kenmerkend zijn voor de gehele woestijnreis. In *Exodus 16* gaat het om begeerte naar vlees, in *Numeri 11* ook om ontevredenheid over het manna.

Ze werden *"met gulzigheid bevangen in de woestijn" (vers 14; Nm 11:4,6,33; Ps 78:18,28-29; 1Ko 10:6)*. Met hun begeerten stelden zij *"God op de proef in de wildernis"*. Zij testen Hem uit, of Hij wel in staat was om te geven wat zij wilden. Wel, God *"gaf ... hun wat zij begeerden" (vers 15; Nm 11:31-32)*. Omdat ze maar bleven zeuren, gaf God waar ze om hadden gevraagd. Hij had

het hun kunnen onthouden, maar Hij wilde hun een les leren. Die les is dat een begeerte die uit de eigen wil voortkomt niet tot gezondheid leidt, maar tot uittering. Helaas werd de les niet geleerd, want ze gingen door met zondigen.

De volgende zonde is die van jaloersheid *(vers 16)*. Het betreft de jaloersheid van Korach, Dathan en Abiram *(Nm 16:1-3)*. Zij werden *"jaloers op Mozes in het kamp"* als de leider van het volk door wie God tot het volk sprak. Zij werden ook jaloers *"op Aäron, de heilige van de HEERE"*, dat wil zeggen de door de HEERE voor Zichzelf afgezonderde priester om Zijn volk bij Hem te vertegenwoordigen.

In plaats van het verlangen om te dienen verlangden deze mensen om de eerste plaats in Gods volk te nemen, net als Diótrefes dat wilde in de gemeente *(3Jh 1:9)*. Ook de discipelen hebben er onderling strijd over gehad *"wie van hen wel [de] grootste mocht zijn" (Lk 22:24)*. Daarom is dit een ernstige waarschuwing voor een ieder van ons.

Het oordeel over deze jaloersheid werd door de HEERE zwaar gestraft *(vers 17)*. Het was namelijk een frontale aanval op Zijn bestuur van het volk. Het was een samenspannen tegen de HEERE *(Nm 16:11)*. Korach en zijn aanhang wilden de positie van Aäron terwijl Dathan en Abiram de positie van Mozes wilden.

De straf was daarmee in overeenstemming. Het oordeel dat Hij over Dathan en Abiram voltrok – Korach wordt hier niet genoemd *(vgl. Dt 11:6)* –, was niet eerder voltrokken, het was *"iets nieuws" (Nm 16:30-33)*. De straf van Dathan en Abiram was dat zij levend het dodenrijk ingingen. Dat zal ook gebeuren met de twee beesten *(Op 19:20)*. Het oordeel over Korach was vuur uit de hemel, net als over Nadab en Abihu, de twee zonen van Aäron *(Lv 10:1-2)*.

Ook was er een vuur dat bij de HEERE vandaan kwam *(Nm 16:35a)*, dat *"brandde onder hun aanhang" (vers 18)*. De heftigheid van het oordeel wordt benadrukt door eraan toe te voegen dat *"een vlam ... de goddelozen"* verzengde. Zo werden *"tweehonderdvijftig mannen"* verteerd *(Nm 16:35b)*. Hier zien we hoe afschuwelijk zondige, egoïstische jaloersheid voor God is.

Dan noemt de psalmist de zonde van afgoderij *(vers 19; Dt 9:7-16)*. Hij verwijst naar *"een kalf bij de Horeb"* dat zij hadden gemaakt *(Ex 32:1-4)*. Dit is een overtreding van het tweede gebod *(Ex 20:4-6)*. Zij hadden zich *"voor een gegoten [beeld]"* neergebogen. Daarmee hadden zij God bijzonder gegriefd Die Zich zo duidelijk in Zijn goedheid voor hen had geopenbaard.

Zij hadden door deze aanbidding van een stuk dode materie *"hun Eer"* verruild *"voor het evenbeeld van een rund, dat gras eet" (vers 20)*. De toevoeging 'dat gras eet' maakt de absurditeit van het aanbidden van het dier des te groter. Hun Eer was God Zelf *(Jr 2:11)*. Hoe dwaas kan een mens toch zijn om Hem te verruilen voor een dom, grasetend dier!

Paulus citeert dit vers in *Romeinen 1*. Dit vers maakt namelijk duidelijk wat het resultaat is als de mens de heerlijkheid van de onvergankelijke God inruilt voor iets wat lijkt op een vergankelijk, voorbijgaand mens of dier. Het resultaat is dat God hem in de begeerten van zijn hart overgeeft aan onreinheid *(Rm 1:23-24)*. Als we niet blind zijn, zien we het vandaag de dag overal om ons heen.

In *Exodus 32* gaat het erom dat zij *"een feest voor de HEERE"* hielden met behulp van een beeld *(Ex 32:4-5)*. Zij meenden dat zij de HEERE niet hadden verlaten. Ze hadden alleen maar een eigen gekozen hulpmiddel gezocht om de HEERE te dienen. Iets dergelijks doen Nadab en Abihu later door een reukoffer te brengen met eigen vuur, iets wat de HEERE niet had opgedragen *(Lv 10:1)*.

Dit moet ook voor ons een waarschuwing zijn. Nee, een ander god dienen, dat willen wij niet. De Heer dienen op onze eigen manier, zoals wij het fijn vinden, ja, dat willen we wel. Vele christenen zoeken kerkdiensten waar zij zich thuis voelen *(vgl. Ri 17:13)*. Dit is altijd een gevaar voor iedere gelovige. We moeten altijd blijven bedenken dat wij God alleen in geest en waarheid kunnen aanbidden *(Jh 4:24)*. Deze geschiedenis is een waarschuwing ertegen.

Ze vergaten niet alleen de werken van God *(vers 13)*, ze vergaten *"God, hun Heiland"* Zelf *(vers 21)*. Gods volk is tot afgoderij vervallen met alle liederlijkheid die daarmee gepaard gaat omdat ze Hem vergaten, *"Die grote dingen gedaan had in Egypte"*. Hij heeft daar bewezen 'hun Heiland', dat is hun Redder, hun Bevrijder, hun Behouder te zijn.

Om hen te behouden had Hij *"wonderen in het land van Cham"* en *"ontzagwekkende dingen bij de Schelfzee"* gedaan *(vers 22; Dt 10:21)*. Deze dingen zouden tot de verbeelding moeten blijven spreken. Wat God in Egypte en bij de Schelfzee had gedaan, zou hen constant met het grootste vertrouwen in Zijn almacht hebben moeten vervullen. Maar ze waren Hem vergeten. Dit mag wel tot ons hart en geweten spreken, opdat wij nooit vergeten wat Hij voor ons heeft gedaan in onze verlossing.

Op een dergelijke vergeetachtigheid bij Zijn volk en de daaruit voortvloeiende afgoderij kon God niet anders reageren dan met het dreigement om hen weg te vagen *(vers 23)*. Hij was, om het menselijk te zeggen, helemaal klaar met Zijn volk. Hij zou Zijn voornemen ook hebben uitgevoerd *"als Mozes, Zijn uitverkorene, niet voor Zijn aangezicht in de bres had gestaan" (vgl. Ez 22:30)*.

Zoals een soldaat in de bres van een muur staat om de vijand met inzet van zijn leven de doorgang te verhinderen, zo lag Mozes voor Gods aangezicht om Gods grimmigheid af te wenden. Op grond van het hartstochtelijke pleidooi van Mozes heeft God hen niet te gronde gericht en zijn zij gespaard gebleven *(Dt 9:25-29)*.

Mozes is hierin een beeld van de Heer Jezus, Die de grote Voorbidder en Pleitbezorger voor Zijn volk op aarde is. Alleen door Zijn voorbede bij God zal er een overblijfsel van Gods volk de eindstreep halen en de zegen binnengaan. Dat geldt niet alleen voor Gods aardse volk, Israël, maar ook voor Gods hemelse volk, de gemeente *(Rm 8:34)*.

Het land versmaad | *verzen 24-33*

> 24 *Zij versmaadden het begerenswaardige land,*
> *zij geloofden Zijn woord niet,*
> 25 *maar zij morden in hun tenten;*
> *naar de stem van de HEERE luisterden zij niet.*
> 26 *Daarom hief Hij Zijn hand tegen hen op*
> *[en zwoer] dat Hij hen zou neervellen in de woestijn,*
> 27 *dat Hij hun nageslacht zou neervellen onder de heidenvolken*
> *en hen zou verstrooien door de landen.*
> 28 *Ook koppelden zij zich aan Baäl-Peor,*
> *zij aten de offers voor de doden.*

> 29 *Zij verwekten [de HEERE] tot toorn met hun daden,*
> *zodat er een plaag onder hen uitbrak.*
> 30 *Toen stond Pinehas op en oefende gericht*
> *en de plaag werd tot stilstand gebracht.*
> 31 *Het is hem gerekend tot gerechtigheid,*
> *van generatie op generatie, tot in eeuwigheid.*
> 32 *Zij maakten [Hem] zeer toornig bij het water van Meriba,*
> *het verging Mozes slecht omwille van hen.*
> 33 *Want zij tergden zijn geest,*
> *zodat hij met zijn lippen ondoordachte [woorden] sprak.*

De vorige zonden stonden in verbinding met de woestijn; nu volgen twee zonden met betrekking tot het beloofde land. Het versmaden van *"het begerenswaardige land" (vers 24; Jr 3:19; vgl. Ez 20:6)* gebeurde nadat de verspieders er waren geweest en verslag hadden gedaan van hun bevindingen. De oorzaak ervan is ongeloof. Ze geloofden het verslag van tien ongelovige verspieders. Het woord van God, Zijn belofte om hun het land te geven, geloofden ze niet en ook niet wat Jozua en Kaleb getuigden *(Nm 14:3-10)*.

Het gevolg van hun ongeloof was dat *"zij morden in hun tenten" (vers 25; Nm 14:1-2; 1Ko 10:10)*. Ze waren ontevreden over Gods handelwijze met hen. Daarover zaten ze in hun tenten te mokken en te mopperen. Zij betwijfelden de liefde van God en waren ongehoorzaam *(Dt 1:26-27)*. Ze beinvloedden elkaar met hun ontevredenheid, maar hadden geen oor voor wat de HEERE te zeggen had: *"Naar de stem van de HEERE luisterden ze niet" (vgl. Dt 1:32)*.

Daarom *"hief Hij Zijn hand tegen hen op"* om de plechtige eed te zweren *"dat Hij hen zou neervellen in de woestijn" (vers 26)*. Niemand van dit mopperende, ongehoorzame geslacht zou in het land komen. Alleen Jozua en Kaleb zouden erin komen *(Nm 14:29-30)*.

Hetzelfde zou gebeuren met *"hun nageslacht" (vers 27)* omdat zij eenzelfde geest van mopperen, ongeloof en ongehoorzaamheid openbaarden. God zou hen *"verstrooien door de landen" (Lv 26:33; Ez 20:23)*. Dat is gebeurd toen de Assyriërs het tienstammenrijk wegvoerden en toen de Babyloniërs het tweestammenrijk wegvoerden.

Bijna veertig jaar later bevonden ze zich in de vlakten van Moab, aan de grens met het beloofde land. Daar koppelden ze zich aan de afgod Baäl-Peor, een lokale Moabitische afgod *(vers 28; vgl. 2Ko 6:14)*. Hun afschuwelijke, overspelige verbintenis met de Moabieten ging gepaard met het eten van *"de offers voor de doden"*, dat zijn de offers voor de dode afgoden *(Nm 25:1-2)*. Mogelijk zijn het ook offers om de doden te raadplegen *(Dt 18:11)*. Het zijn ook offers die de dood van de offeraar tot gevolg hebben. Wat een contrast met de levende God Die Zich voor hen heeft ingezet.

Deze gruwelijke verbinding was de HEERE een doorn in het oog. *"Zij verwekten"* Hem *"tot toorn met hun daden"* *(vers 29)*. Hun daden waren zondige daden, misdaden. Daarmee tartten ze Hem. Hun uitdagende houding en handelingen tegenover Hem beantwoordde Hij met *"een plaag"*, een epidemie, die *"onder hen uitbrak"* *(Nm 25:1,9)*.

Paulus verwijst in zijn *eerste brief aan de Korinthiërs* naar deze gebeurtenis om ons ervoor te waarschuwen niet in dezelfde zonde te vallen *(1Ko 10:8,11)*. Wanneer wij liefde opvatten voor personen die niets met God te maken willen hebben, hoereren wij in geestelijk opzicht. Jakobus windt er geen doekjes om als hij duidelijk stelt: *"Overspeligen, weet u niet dat vriendschap jegens de wereld vijandschap is jegens God?"* *(Jk 4:4)*.

In dit geval is voorbede van Mozes niet de oplossing om de plaag te laten ophouden, maar het voltrekken van het oordeel over het kwaad. Dat deed Pinehas, de kleinzoon van Aäron *(vers 30)*. Hij doodde de Israëlitische man die God had getart door een Midianitische vrouw in het kamp te brengen. Hij doodde ook de vrouw. Toen hield de plaag op *(Nm 25:6-8)*.

Wat Pinehas deed, is een daad van gerechtigheid *(vers 31)*, waarmee hij verzoening voor Israël heeft gedaan *(Nm 25:13)*. Het is een daad van toewijding aan de HEERE, een opkomen voor Zijn eer, het bewijs dat hij een rechtvaardig man was. God heeft hem die daad *"tot gerechtigheid"* gerekend *(vgl. Jk 2:21-25)*. Het is een rechtvaardige daad die nooit zal worden vergeten. Het is zelfs zo, dat zijn nageslacht *"van generatie op generatie, tot in eeuwigheid"* daarvan de zegen zal ondervinden *(Nm 25:10-13)*.

Met nog iets minder dan een half jaar te gaan voordat Israël het beloofde land zou binnengaan, maakte het volk de HEERE *"zeer toornig bij het water van Meriba* [betekent twist, ruzie]*"* *(vers 32)*. De Israëlieten klaagden over

water alsof God niet bij machte was om hen van water te voorzien. God zei tegen Mozes dat hij tegen de rots moest spreken, maar Mozes sloeg op de rots, tot twee keer toe *(Nm 20:8-11)*.

Het slaan op de rots mocht slechts eenmaal plaatsvinden *(Ex 17:6)*. Dit is een beeld van het sterven van Christus onder de slaande hand van God, wat slechts eenmaal heeft plaatsgevonden *(Hb 9:26-27)*. Daarna moest Mozes tot de rots spreken. Het water zou dan komen op grond van de eenmaal geslagen rots. Zo heeft ook het lijden en sterven van Christus slechts eenmaal plaatsgevonden, waarna we tot Christus kunnen spreken. Dit beeld wordt door de ongehoorzaamheid van Mozes beschadigd.

Mozes wordt door de HEERE zwaar voor zijn ongehoorzaamheid gestraft: hij mag het volk niet in het land brengen *(Nm 20:12)*. De schuld ligt bij het volk, *"het verging Mozes slecht omwille van hen"*. De kant van Mozes' ongehoorzaamheid wordt hier niet belicht. Hier gaat het om de kant van het volk. Zíj maakten Hem zeer toornig.

Keer op keer hadden ze Mozes getergd en keer op keer was hij voor hen in de bres gaan staan voor God. Hij was in de school van God de zachtmoedigste man op aarde geworden *(Nm 12:3)*. Er moest heel wat gebeuren, wilde hij zijn geduld verliezen. Maar het volk kreeg het uiteindelijk voor elkaar. Ze gingen ruzie met Mozes maken over hun gebrek aan water *(Nm 20:2-5)*. Dit deed de maat aan geduld bij Mozes overlopen. Hij werd zozeer getergd in zijn geest, dat *"hij met zijn lippen ondoordachte [woorden] sprak"* en tot een verkeerde daad kwam *(vers 33; Nm 20:10-11)*.

In het land | *verzen 34-43*

> 34 *Zij vaagden de volken niet weg,*
> *zoals de HEERE hun bevolen had;*
> 35 *maar zij vermengden zich met de heidenvolken*
> *en leerden hun gebruiken.*
> 36 *Zij dienden hun afgoden,*
> *die hun tot een valstrik werden.*
> 37 *[Bovendien] offerden zij hun zonen*
> *en hun dochters aan de demonen.*
> 38 *Zij vergoten onschuldig bloed,*
> *het bloed van hun zonen en dochters.*

Zij offerden [hen] aan de afgoden van Kanaän,
zodat het land door deze bloedschulden ontheiligd werd.
39 *Zij verontreinigden zichzelf door hun werken,*
zij bedreven hoererij door hun daden.
40 *Daarom ontbrandde de toorn van de HEERE tegen Zijn volk,*
Hij had een afschuw van Zijn eigendom.
41 *Hij gaf hen in de hand van de heidenvolken;*
wie hen haatten, heersten over hen.
42 *Hun vijanden onderdrukten hen,*
zij werden vernederd onder hun hand.
43 *Hij redde hen vele keren,*
zíj echter tergden [Hem] door hun plannen
en raakten uitgeteerd door hun ongerechtigheid.

Toen het volk in het land was aangekomen, gingen hun gehoorzaamheid en hun geloof er niet op vooruit. Jozua had hen opgeroepen tot trouw aan de HEERE *(Jz 13:1-7; 23:9-11)*, maar dat was tegen dovemansoren gezegd. Ze gingen door op de weg van ongehoorzaamheid en ongeloof. De HEERE had hun bevolen de volken weg te vagen, maar *"zij vaagden de volken niet weg" (vers 34; Dt 7:2,16)*. Het boek *Richteren* geeft een verslag van hun ongehoorzaamheid aan dit bevel van de HEERE.

In plaats van de heidenvolken weg te vagen vermengden zij zich met hen *(vers 35; Dt 7:1-5; Ri 3:5-6; Ea 9:1-2)*. Voor ons luidt de opdracht onszelf onbesmet van de wereld te bewaren *(Jk 1:27b)*. Doen we dat niet, dan zullen steeds meer gewoonten van de wereld ons gaan aankleven, want verkeerde omgang bederft goede zeden *(1Ko 15:33)*.

Dit zien we bij Israël: zij *"leerden hun gebruiken"* en traden zo het gebod met voeten dat ze de gebruiken van Kanaän niet mochten navolgen *(Lv 18:3)*. Daarbij waren het ook nog eens onzinnige gebruiken *(Jr 10:2-3)*. Het volk had geen boodschap aan wat God had gezegd, want ze wilden gewoon leven zoals de volken om hen heen. Dat sprak hen meer aan dan te doen wat God hun had geboden, geboden die ten leven zijn.

> *Zo zegt de HEERE:*
> *U mag u de weg van de heidenvolken niet aanleren,*
> *en u niet ontstellen door de tekenen aan de hemel,*
> *omdat de heidenvolken zich daardoor ontstellen.*
> *Want de gebruiken van die volken zijn onzinnig:*
> *het is immers een stuk hout, [iemand] heeft het uit het bos gekapt,*
> *vakwerk met de bijl. (Jr 10:2-3)*

Door hun vermenging met de heidenvolken en het leren van hun gebruiken gingen ze hun afgoden dienen *(vers 36)*. Ze zegden de HEERE, Die zo goed voor hen was geweest, vaarwel, en knielden neer voor de afgoden van de heidenvolken. De afgoden leverden echter geen voorspoed op, maar werden *"hun tot een valstrik"* waarin ze gevangen werden en zouden sterven *(Ex 23:33; Dt 7:16)*.

Ze zaten zozeer gevangen in de valstrik, dat ze niet alleen de afgoden dienden en vereerden, maar bovendien *"hun zonen en hun dochters"* daaraan offerden *(vers 37; 2Kn 16:3; Ez 16:20; 20:31; Js 57:5)*. Zo stortten ze ook hun kinderen in het verderf. Hier staat dat zij hun zonen en dochters *"aan de demonen"* offerden. Dat is wat ze in werkelijkheid deden. Achter dode afgoden van hout en steen gaan demonen schuil *(1Ko 10:20; Dt 32:17; Op 9:20)*.

Door hun handelwijze *"vergoten"* zij *"onschuldig bloed, het bloed van hun zonen en dochters" (vers 38; vgl. Jr 19:4-5)*. Zij waren bloedschuldige moordenaars van hun eigen kinderen. Hun offers *"aan de afgoden van Kanaän"* had tot gevolg dat *"het land door deze bloedschulden ontheiligd werd"*. Door hun gruwelijke praktijken ontheiligden zij het land dat van God was, Zijn eigendom *(vgl. Nm 35:33-34; Js 24:5; Jr 3:1-2,9)*.

Het volk heeft zowel de eerste tafel als de tweede tafel van de tien geboden gebroken: de eerste tafel door het plegen van afgoderij, de tweede door het vergieten van onschuldig bloed. Het is te vergelijk met de twee zonden van David: overspel met Bathseba en moord op Uria. Zo heeft het volk Israël zowel het bloed van Christus vergoten als afgoderij met de antichrist bedreven. De Heer Jezus heeft het zo gezegd: *"Ik ben gekomen in de Naam van Mijn Vader en u neemt Mij niet aan; als een ander komt in zijn eigen naam, die zult u aannemen" (Jh 5:43)*. In het eerste deel van dit vers spreekt Hij over Zijn verwerping, in het tweede deel over het aannemen van de antichrist.

Zij ontheiligden niet alleen Gods land, maar *"zij verontreinigden"* ook *"zichzelf door hun werken" (vers 39)*. Paulus zegt het zo: *"Wie hoereert, zondigt tegen zijn eigen lichaam" (1Ko 6:18b)*. Hun werken waren een en al zonde. Hoe zou God hen ooit in die toestand in Zijn tegenwoordigheid kunnen dulden? *"Zij bedreven hoererij door hun daden"*, dat wil zeggen dat hun wijze van leven de grofste ontrouw tegenover God betekende. God had Israël immers tot vrouw genomen *(Jr 2:1-3)*. Maar door in ontrouw tegenover Hem ge-

meenschap met de afgoden te hebben pleegden ze schaamteloos hoererij *(vgl. Js 1:21; Hs 2:1-12)*.

God werd hierdoor op het diepst gegriefd. Hij kon dit niet ongestraft laten. *"Daarom ontbrandde de toorn van de HEERE tegen Zijn volk (vers 40)*. Zijn land en Zijn volk waren afschuwelijk verontreinigd. Hij keerde Zich met weerzin van hen af, *"Hij had een afschuw van Zijn eigendom"*. Hun gedrag veroorzaakte walging bij Hem. Er is geen enkele verzachtende omstandigheid te bedenken waardoor ze minder toerekeningsvatbaar verklaard zouden kunnen worden.

Het bloed van de afgodendienaars moest vloeien vanwege de bloedschuld die zij op zich hadden geladen door hun rituele moorden. Daarom gaf Hij hen *"in de hand van de heidenvolken" (vers 41)*. Deze volken, die *"hen haatten, heersten over hen"*. De heidenvolken waren afgodenaanbidders. Door hen wilde God Zijn volk de harde dienst van afgodendienaars leren, opdat Zijn volk daardoor tot bezinning zou komen. Dit alles is in overeenstemming met de vloek van het verbond in *Leviticus 26 (Lv 26:17)*. Uiteindelijk is dit met de bedoeling om hen tot inkeer te brengen waardoor de HEERE hen kan herstellen en terugbrengen.

Gods ongehoorzame, opstandige volk werd door hun vijanden onderdrukt *(vers 42)*, maar het was in werkelijkheid de hand van God die op hen drukte. Op deze wijze werden zij *"onder hun hand vernederd"*. De onderdrukkers vielen hun land binnen, verwoestten hun wijngaarden, namen hen gevangen en verplichtten hen tot slavenarbeid. Zij moesten hun nek buigen onder hun heerschappij.

Als zij het dan in hun ellende uitriepen, redde Hij hen *(vers 43)*. Dat heeft Hij *"vele keren"* over een periode van honderden jaren gedaan. Dat Hij dit vele keren heeft gedaan, tekent Zijn grote lankmoedigheid. Het betekent ook dat het volk steeds weer van Hem afweek en Hij hen steeds weer in de hand van de heidenvolken moest geven.

Dit zien we in het boek *Richteren (Ri 2:16,18)*. Daar riepen ze in het begin in hun ellende tot de HEERE *(Ri 3:9,15; 4:3; 6:6; 10:10)*. Later, bijvoorbeeld in de tijd van Simson, is er geen roepen meer tot de HEERE om hulp. Dit zien we ook hier in *vers 44*. Daar staat wel dat zij in hun benauwdheid riepen, maar er staat niet dat zij in hun ellende *tot God* riepen.

Ondanks dat Hij hen vele keren redde, bleven zij Hem tergen *"door hun plannen"*. Zij hadden zo hun eigen mening over het dienen van God. God had gezegd hoe Hij gediend wilde worden, maar daaraan stoorden ze zich niet. Het is als een vader die steeds tegen zijn kind zegt hoe hij iets moet doen, maar het kind doet het telkens eigenzinnig op zijn eigen foute manier, waardoor steeds alles mislukt. Hoe tergend is dat voor een vader.

Het resultaat voor het volk is dat zij *"uitgeteerd"* raakten *"door hun ongerechtigheid"*. De zonde is slopend voor de krachten en mat af. Iemand die volhardt in de zonde, raakt uitgeteerd. Ze waren verzwakt, hun nationale kracht was uitgeput, er was geen kracht meer om zich te verdedigen. Dit was de straf voor hun zonden.

De grote goedertierenheid van God | *verzen 44-48*

> *44 Toch zag Hij hun benauwdheid,*
> *toen Hij hun roepen hoorde.*
> *45 Hij dacht hun ten goede aan Zijn verbond;*
> *Hij had berouw, naar Zijn grote goedertierenheid.*
> *46 Daarom bewees Hij hun barmhartigheid*
> *bij allen die hen als gevangenen hadden weggevoerd.*
> *47 Verlos ons, HEERE, onze God,*
> *breng ons bijeen vanuit de heidenvolken,*
> *opdat wij Uw heilige Naam loven*
> *[en] ons beroemen in Uw lof.*
> *48 Geloofd zij de HEERE, de God van Israël,*
> *van eeuwigheid tot eeuwigheid;*
> *laat heel het volk zeggen: Amen.*
>
> *Halleluja!*

De slotverzen van de psalm zijn net als het begin van de psalm een loflied op de genade van God. Hij had gereageerd op hun benauwdheid en hun roepen *(vers 44)*. Het had Zijn aandacht getrokken. Hij had Zich niet van hen afgewend, maar zag hun benauwdheid en hoorde hun roepen. Hij was hen niet uit het oog verloren. Hij had Zijn oor niet voor hen gesloten. De reden daarvoor is dat Hij hen niet uit Zijn hart had verwijderd.

"Hij dacht" namelijk *"aan Zijn verbond" (vers 45)* dat Hij met de vaderen had gesloten. Daarom dacht Hij *"ten goede"* aan hen. Het verbond dat Hij met hen had gesloten, de beloften die Hij had gedaan en die het verbond onvoorwaardelijk maakten, kon Hij niet vergeten. Daarom kon Hij hen niet volledig vernietigen *(Lv 26:44-45)*. Zijn verbond maakt Hij waar en alle beloften die daaraan verbonden zijn, vervult Hij.

Het *"berouw"* dat Hij had, is geen spijt over een verkeerde daad of beslissing. God vergist Zich nooit en hoeft nooit ergens op terug te komen *(1Sm 15:29)*. Als Hij ergens op terugkomt, vindt dat zijn aanleiding in *"Zijn grote goedertierenheid"*. Berouw betekent hier terugkomen van een bepaalde weg. Het betreft niet Gods raad, maar Gods regeringswegen.

Ook liegt de Onveranderlijke van Israël niet, en Hij heeft er geen berouw over; want Hij is geen mens, dat Hij ergens berouw over hebben zou. (1Sm 15:29)

In dit geval stopt Hij met Zijn tucht over Zijn volk omdat Hij hen anders ten volle te gronde zou richten *(vgl. Ex 32:14; Ri 2:18; 2Sm 24:16)*. Hij kan Zijn goedertierenheid bewijzen omdat Christus aan alle voorwaarden voor het verbond heeft voldaan. Allen die met Hem verbonden zijn, ontvangen de beloften en zegeningen van het verbond.

Op grond van het werk van Zijn Zoon, dat Hij vooruitzag, heeft Hij hun barmhartigheid kunnen bewijzen *(vers 46)*. Die barmhartigheid heeft Hij bewerkt in het hart van allen die Zijn volk *"als gevangenen hadden weggevoerd"*. Hij heeft het volk in ballingschap laten wegvoeren als gevolg van hun ongehoorzaamheid. In hun ballingschap kwamen zij tot inkeer en riepen tot de HEERE om hulp *(vers 47)*. Daarvoor deden zij een beroep, niet op hun daden, maar op de heilige Naam van de HEERE, hun God *(vgl. Ez 36:20-23)*.

We zien voorbeelden van de barmhartigheid die de HEERE heeft bewerkt bij allen die hen als gevangenen hadden weggevoerd bij Kores, Evil-Merodach en Arthahsasta *(Ea 1:1-4; vgl. 2Kn 25:27-30; Ne 2:1-6)*. Daaruit blijkt de macht van God over het hart van mensen, ook van koningen *(1Kn 8:50; Sp 21:1; Dn 1:9)*.

Deze bewijzen van goedertierenheid en barmhartigheid in de ellende die door eigen schuld over het volk is gekomen, brengen de psalmist tot een gebed en een lofprijzing. Zijn gebed is een profetisch gebed. Het ziet op de

situatie waarin Gods volk in de eindtijd, de tijd van de grote verdrukking, zal zijn. Dan zullen ze bidden: *"Verlos ons, HEERE, onze God, breng ons bijeen vanuit de heidenvolken."* Het is een gebed om de tussenkomst van God tot hun bevrijding uit de macht van de heidenvolken.

Als God dat doet, zullen zij in staat zijn om Zijn *"heilige Naam"* te *"loven"* op de plaats waar Hij woont, in Jeruzalem *(vgl. Mt 6:9b)*. Ze zullen zich beroemen in Zijn lof, wat wil zeggen dat er voor hen niets anders en hogers zal zijn dan God te loven voor Zijn machtige daden.

De psalmist begint er als het ware al mee als hij het uitjubelt: *"Geloofd zij de HEERE, de God van Israël" (vers 48)*. Deze jubel zal nooit ophouden, maar *"van eeuwigheid tot eeuwigheid"* doorgaan. God is de aanbidding in het vrederijk en tot in alle eeuwigheid waard. De psalmist roept *"heel het volk"* ertoe op met een volmondig *"amen"* – dat betekent 'zo is het' – daarmee in te stemmen.

Dan besluit hij de psalm zoals hij die is begonnen, met een luid *"halleluja"*, loof de HEERE *(vers 1)*. Zie commentaar bij *Psalm 105:35*.

Vers 1 en de *verzen 47-48* van deze psalm komen ook voor in *1 Kronieken 16* en wel als een aansluitend gedeelte *(1Kr 16:34-36)*. Dit onderstreept de bijzondere verbinding tussen het begin en het einde van de psalm. Bij *vers 1* hebben we gezien dat de aanleiding voor de oproep om God te loven Zijn goedertierenheid is die voor eeuwig is. Door daarop direct aan te sluiten met het gebed van de *verzen 47-48* wordt duidelijk dat het vertrouwen in Gods goedertierenheid de basis is van het gebed om verlossing.

Psalm 107

Inleiding

Met *Psalm 107* begint het vijfde en laatste boek van *Psalmen*. Dit laatste boek – *Psalmen 107-150* – beschrijft de wegen van God met Zijn volk, dat is het gelovig overblijfsel, waarlangs Hij hen vanuit de ballingschap terugbrengt in Zijn land *(verzen 2-3)*. Dit is Gods antwoord op het gebed aan het einde van het vierde boek *(Ps 106:47)*. De zogeheten pelgrimsliederen of opgangsliederen of trappenliederen *(Psalmen 120-134)* beschrijven dit. We beluisteren hierin de gevoelens van zowel de twee als de tien stammen.

Dit vijfde boek is te vergelijken met het boek *Deuteronomium*, het vijfde boek van Mozes. In dat boek bevindt het volk zich aan het einde van de woestijnreis en staat op het punt het beloofde land binnen te gaan. Mozes geeft een terugblik op de reis van Israël door de woestijn en een vooruitblik naar het beloofde land.

Dit zien we ook in dit vijfde boek van *Psalmen*. *Psalm 107*, de eerste psalm hiervan, beschrijft de diverse gebeurtenissen en omstandigheden waar het volk doorheen gegaan is, voordat zij het land binnentrokken. Het is een beschrijving van moeiten en beproevingen, waarbij zij de HEERE, Zijn woord en Zijn wegen beter hebben leren kennen en Hem daarvoor loven en prijzen.

We vinden daarvan vier voorbeelden in deze psalm die daarmee tegelijk een indeling van de psalm vormen:

1. De woestijn. Daarin hebben ze rondgedwaald *(verzen 4-9)*.
2. De gevangenschap. Ze zijn gevangenen van de volken geweest *(verzen 10-16)*.
3. Hun overtredingen. Daardoor zijn ze ziek geworden, de dood nabij *(verzen 17-22)*.
4. De grote verdrukking en de gramschap waar ze doorheen zijn gegaan, voorgesteld in de storm *(verzen 23-32)*.

Het antwoord op hun ronddwalen in de woestijn *(verzen 4-9)* is de stad met fundamenten. Het antwoord op de gevangenschap *(verzen 10-16)* is de te-

rugkeer. Het antwoord op hun ziekten *(verzen 17-22)* is de genezing. Het antwoord op de storm *(verzen 23-32)* is de haven van het vrederijk.

God heeft het volk steeds weer verlost wanneer het tot Hem riep. Zo zal Hij ook in de toekomst, als ze in de grote verdrukking zijn, naar hen luisteren, wanneer zij tot Hem roepen. Elke keer wordt het overblijfsel aangespoord om de HEERE te loven en te prijzen.

Dat is ook het onderwijs dat in de conclusie van deze psalm te vinden is *(verzen 33-42)*. Wie dit onderwijs ter harte neemt, bewijst een wijze te zijn *(vers 43)*. De wijzen in de toekomst – de *maskilim* – zullen de les leren door de verbondstrouw – *chesed*, gunstbewijzen – van de HEERE ter harte te nemen en op Hem te vertrouwen.

Loflied voor verlossing | *verzen 1-3*

> 1 *Loof de HEERE, want Hij is goed,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 2 *Laten [zo] spreken wie de HEERE verlost heeft,*
> *die Hij verlost heeft uit de hand van de tegenstanders,*
> 3 *en die Hij uit de landen bijeengebracht heeft,*
> *van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee.*

De psalm begint met de oproep de HEERE te loven, want Hij is goed *(vers 1)*. Zijn goedheid blijkt uit *"Zijn goedertierenheid"*, dat wil zeggen dat Hij eeuwig trouw is aan Zijn nieuwe verbond als de grondslag van alle zegeningen *(Ps 106:1; 108:5)*. Iedere gelovige kan het met David zeggen: *"Ja, goedheid en goedertierenheid zullen mij volgen, al de dagen van mijn leven" (Ps 23:6a)*. Zijn goedertierenheid blijft tot in eeuwigheid en faalt nooit omdat het nieuwe verbond een eeuwig verbond is vanwege de kracht van het bloed van Christus als de grondslag van alle zegeningen *(Hb 13:20)*.

"Zijn goedertierenheid is voor eeuwig" is een refrein. Het is en wordt gezongen bij elk herstel van Israël, dat door de goedertierenheid van de HEERE plaatsvindt:

a. Bij de verlossing van Israël uit Egypte *(Ps 136:1-26)*.
b. Bij de terugkeer van de ark *(1Kr 16:34)*.
c. Bij de terugkeer uit Babel *(Ea 3:11)*.
d. Bij het toekomstige herstel van Israël *(Jr 33:11)*.

Zijn goedertierenheid blijkt uit de verlossing van Zijn volk *"uit de hand van de tegenstanders" (vers 2)*. Ze waren in de hand van de tegenstanders, dat wil zeggen in hun macht. Daaruit zijn ze bevrijd door Hem Die sterker is dan de sterkste vijand, waardoor ze geen gevaar meer te vrezen hebben.

Profetisch geldt dit voor het gelovig overblijfsel dat in de verstrooiing is geweest. Zij hebben aan het einde van *Psalm 106* gebeden om verlossing uit de macht van de volken *(Ps 106:47)*. Hier in *Psalm 107* klinkt een loflied over de verhoring van dit gebed *(verzen 2-3)*. Die verhoring hadden ze niet verdiend. *Psalm 106* spreekt immers over de verstrooiing als oordeel van God over hun opstand tegen de HEERE *(Ps 106:27)*. Hun opstandigheid steekt schril af bij *Psalm 105*, waar we lezen over hun verlossing door de HEERE uit Egypte en dat Hij hun de landen van volken gegeven heeft *(Ps 105:43-44)*. De aangehaalde verzen uit deze drie psalmen geven aan dat ze, ondanks het feit dat ze tot verschillende psalmboeken behoren (het vierde en het vijfde boek) in zekere zin een drieluik vormen.

Het gaat in *vers 2* om de verlossing van het gelovig overblijfsel uit de twee stammen. Het woord voor 'verlost heeft' komt uit het Hebreeuwse woord voor 'losser' *(Lv 25:48-49)*. Dat betekent dat het hier gaat om mensen die door een machtig familielid vrijgekocht zijn van slavernij. Het gaat niet zozeer om bevrijding door strijd, maar om bevrijding door terug te kopen, waarbij de losser het recht heeft om terug te kopen, terwijl de ander verplicht is om te verkopen, hij heeft geen andere optie. De verlosten zijn de vrijgekochten van de HEERE *(Js 35:9-10)*.

Wie door de HEERE verlost zijn, worden aangespoord dat ook uit te spreken. Het is niet mogelijk voor een gelovige om te zwijgen *(Ps 116:10)*. Het moet tot uiting komen in woorden van lof, in lofliederen of lofoffers. Het gaat niet alleen om *gevoelens* van dankbaarheid, maar ook om *woorden* van dankbaarheid. De verlossing is een bijzondere verlossing en daarom behoort de dank ook een bijzondere dank te zijn. Hij heeft ons verlost van onze zonden door ons te kopen, niet met zilver of goud, maar met Zijn kostbaar bloed *(1Pt 1:18-19)*.

In *vers 3* gaat het om het overblijfsel uit de tien stammen dat uit de volken terugkeert naar het land *(Dt 30:1-4)*. God zal allen die in alle windrichtingen verstrooid zijn, uit de landen waarheen zij zijn verstrooid, bijeenbrengen.

Hij zal ze *"van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee"* terugbrengen naar Zijn land *(Js 11:11-12; 43:5-6; Mt 24:31)*.

Dit vers is nergens in het verleden in vervulling gegaan. De terugkeer naar Jeruzalem uit de ballingschap in Babel ten tijde van Kores *(Ea 1:1-3)* is slechts uit één richting, uit Babel. Aangezien van Gods Woord geen titel of jota ter aarde zal vallen, zal dit vers nog – en naar we mogen aannemen binnenkort – in vervulling gaan. Dan komen allen van de twaalf stammen die nog in de verstrooiing zijn uit alle windrichtingen terug naar Israël.

We zien dit sinds het einde van de negentiende eeuw al steeds gebeuren in de *aliyah*, de terugkeer van Joden uit alle delen van de wereld naar Israël. Profetisch gaat het over de tijd dat het beest, de antichrist en de koning van het noorden uitgeschakeld zijn. De tien stammen zijn uit de verstrooiing teruggekeerd in het land en hebben zich daar bij de twee stammen gevoegd. Het hele volk is dan terug in het land, alle twaalf stammen, dat wil zeggen een overblijfsel daaruit.

Voor ons, christenen, is de Heer Jezus gestorven om ons, die verstrooide kinderen van God zijn, bijeen te vergaderen *(Jh 11:52; vgl. 1Ko 12:13)*.

Op een rechte weg geleid | *verzen 4-9*

> 4 *[Er waren er] die dwaalden in de woestijn, op een weg door de wildernis,*
> *een stad om te wonen vonden zij niet.*
> 5 *Zij waren hongerig, [ja,] ook dorstig,*
> *hun ziel was in hen bezweken.*
> 6 *Maar toen zij in hun benauwdheid tot de HEERE riepen,*
> *redde Hij hen uit hun angsten.*
> 7 *Hij leidde hen op een rechte weg,*
> *zodat zij naar een stad konden gaan om te wonen.*
> 8 *Laten zij de HEERE loven om Zijn goedertierenheid*
> *n om Zijn wonderen voor de mensenkinderen.*
> 9 *Want Hij heeft de dorstige ziel verzadigd*
> *en de hongerige ziel met het goede vervuld.*

Dit gedeelte gaat over dwalen in de woestijn *(vers 4)*. Het gaat om mensen die dwalen, die verdwaald zijn, die geen veilige stad om te wonen hebben.

Het Hebreeuwse woord voor 'dwalen' hier is niet hetzelfde als 'rondzwerven' in *Numeri 32 (Nm 32:13)*. Het Hebreeuwse woord voor 'ronddwalen' betekent dat ze de weg kwijt waren. In *Numeri 32:13* staat in Hebreeuws 'rondzwerven', en dat is wel van toepassing voor de woestijnreis. Ze waren de weg in de woestijnreis niet kwijt, zij werden door de wolkkolom geleid in hun rondzwerving met een bedoeling.

Zij die het overblijfsel uit de twee stammen en de tien stammen vormen, hebben in de woestijn van deze wereld rondgedwaald, *"op een weg door de wildernis"*. Het doet denken aan de vloek over Kaïn. Als gevolg van zijn zonde, de moord op zijn broer Abel, is Kain een zwerver op aarde geworden *(Gn 4:12)*. Zo heeft Israël Christus vermoord en moest Israël ook gaan zwerven in de woestijn van de wereld. De wereld is voor hen 'een begraafplaats van vreemdelingen' geworden, een stukje grond dat gekocht is met de dertig zilverstukken waarop zij hun Heer hebben gewaardeerd *(Zc 11:12-13; Mt 27:9-10)*.

Nergens vonden zij *"een stad om te wonen"*. Ze waren in de woestijn op zoek naar een stad om daar rust en veiligheid te vinden. Ze verlangden ernaar, maar in een woestijn is nergens rust te vinden. Een stad om in te wonen zouden ze vinden in het beloofde land. Dat is Jeruzalem, de stad waar de HEERE woont *(Ez 48:35)*. Waar Hij woont, is rust en veiligheid.

Profetisch spreekt de woestijn van *"de woestijn van de volken" (Ez 20:35)*, waarheen de HEERE de Israëlieten vanwege hun ontrouw verstrooid heeft *(Ps 106:27; Dt 28:64)*. De terugkeer daaruit en hun intocht in het beloofde land is de eindvervulling. De terugkeer vanuit de ballingschap in Babel naar het land Israël is niet de eindvervulling, maar wel een vóórvervulling. De HEERE zegt daarvan met het oog op wat Hij in de toekomst gaat doen: *"Zie, Ik maak iets nieuws. Nu zal het ontkiemen. Zult u dat niet weten? Ja, Ik zal een weg aanleggen in de woestijn, rivieren in de wildernis" (Js 43:19)*.

In de woestijn waren ze *"hongerig, [ja,] ook dorstig" (vers 5)*. Daarover hebben ze gemopperd, *"want hun ziel was in hen bezweken"*. De weg was vol ellende en verdriet. Ze waren vermoeid en verzwakt. Dit was het gevolg van hun ongeloof, rusteloosheid en ontevredenheid. Ze zagen alleen de ellendige omstandigheden en niet de HEERE Die zo trouw elke dag voor hen zorgde.

Dan doen ze het enig juiste wat een mens kan doen als hij in nood is en waartoe God hem ook in die nood heeft gebracht: zij riepen *"in hun benauwdheid tot de HEERE"* *(vers 6; vgl. Hs 5:15; 6:1)*. Gods antwoord liet niet op zich wachten: Hij redde *"hen uit hun angsten"*. Dit vers wordt als een refrein in deze psalm herhaald *(verzen 13,19,28)*. Het is het hoofdonderwerp van de psalm: als het volk van God in benauwdheid is en het roept tot de HEERE, dan redt en verlost Hij.

Bij Gods verbond, Zijn belofte aan Abraham, liet de HEERE een rokende oven met een vurige fakkel zien als teken dat verdrukking en benauwdheid de middelen zijn die Hij zou gebruiken om Zijn volk terug te brengen tot Hem *(Gn 15:17)*. De benauwdheid is het gevolg van het werk van God om de harten van het volk te ploegen (nood doet bidden) om vruchtbare grond te bewerken om het Woord in te zaaien. In dat Woord kunnen ze geloven en erdoor gered en verlost worden *(Js 28:23-25)*. Ploegen is een voorwaarde om te zaaien.

En het gebeurde dat de zon onderging en het donker werd; en zie, er was een rokende oven en een brandende fakkel, die tussen de stukken van de dieren doorging. (Gn 15:17)

Na de redding uit hun angsten – als het antwoord op de nood in *vers 4* – nam God ook de leiding van het volk op Zich *(vers 7)*. *"Hij leidde hen op een rechte weg"*, een weg recht op Zijn doel af. Dat doel was het beloofde land. Onder Zijn leiding gingen zij *"naar een stad ... om te wonen"* *(vgl. vers 36)*. In het land waren steden voor het hele volk. In een van deze steden wonen betekende het einde van hun omzwervingen door de woestijn.

De zegeningen van eten en drinken, leiding in de woestijn en een stad om te wonen vormen een groot contrast met het dwalen in de woestijn en het gemopper over hun gebrek. Het gaat hier niet om de stad van de mens, Babel, die een stad met een toren is, maar om de stad met fundamenten, *"waarvan God Ontwerper en Bouwmeester is"*, de stad die God aan Abraham heeft laten zien *(Hb 11:10)*.

De ontvangen zegen, tegen een achtergrond van gemopper, moet wel tot gevolg hebben dat *"zij de HEERE loven om Zijn goedertierenheid en om Zijn wonderen voor de mensenkinderen"* *(vers 8)*. De lofzang van dit vers is ingekapseld in twee gebedsverhoringen: *vers 7* als antwoord op *vers 4*, en *vers 9* als antwoord op *vers 5*. De wonderen waarvoor zij de HEERE loven,

hebben hier te maken met de terugkeer naar het beloofde land, terwijl de wonderen in *Psalm 105* en *Psalm 106* verwijzen naar de Rode Zee, wat Hij daar heeft gedaan.

Hij heeft hun niet gegeven wat ze verdienden, maar uit de volheid van Zijn goedertierenheid. Hij handelt volgens het verbond dat in *Leviticus 26* wordt genoemd *(Lv 26:40-42)*: als het overblijfsel zich zou bekeren, dan en alleen dan zou de HEERE Zijn goedertierenheid aan hen kunnen tonen.

Hij heeft *"de dorstige ziel verzadigd" (vers 9)*. Dat heeft Hij gedaan door hen te brengen in een stad om daarin te wonen. Daarmee is hun dorst naar God gestild *(vgl. Ps 42:2-3)*. Hetzelfde geldt voor *"de hongerige ziel"*. Hij vervult *"de hongerige ziel met het goede" (Lk 1:53; Mt 5:6)*. Hij vervult de ziel met vrede en vreugde. Honger en dorst verwijzen naar geestelijke honger en dorst *(vgl. Js 55:1-2)*. Het is honger naar het Woord van God *(Dt 8:3; Mt 4:4)*. Verzadiging daarvan is het antwoord van de HEERE op de nood van *vers 5*.

O, alle dorstigen, kom tot de wateren,
en u die geen geld hebt, kom,
koop en eet, ja, kom, koop zonder geld,
zonder prijs, wijn en melk.
Waarom weegt u geld af voor wat geen brood is,
en uw arbeid voor wat niet verzadigen kan?
Luister aandachtig naar Mij, eet het goede,
en laat uw ziel vreugde scheppen in de overvloed.
(Js 55:1-2)

Uit de duisternis geleid | *verzen 10-16*

10 [Er waren er] die in duisternis en [in] de schaduw van de dood zaten,
gevangen in ellende en ijzer.
11 Want zij waren ongehoorzaam geweest aan de woorden van God
en hadden de raad van de Allerhoogste verworpen.
12 Daarom vernederde Hij hun hart door moeite,
zij struikelden en er was geen helper.
13 Maar toen zij in hun benauwdheid tot de HEERE riepen,
verloste Hij hen uit hun angsten.
14 Hij leidde hen uit de duisternis en de schaduw van de dood
en verscheurde hun banden.
15 Laten zij de HEERE loven om Zijn goedertierenheid
en om Zijn wonderen voor de mensenkinderen.
16 Want Hij heeft de bronzen deuren opengebroken
en de ijzeren grendels stukgebroken.

Dit gedeelte slaat op de gevangenschap onder de volken en hun bevrijding daaruit. Ze zaten *"in duisternis en [in] de schaduw van de dood (vers 10; vgl. Ps 23:4; Lk 1:79; Js 9:1)*. In een dergelijke situatie 'zitten' geeft een uitzichtloze situatie aan. Dat ze daarbij *"gevangen in ellende en ijzer"* waren, maakte hun situatie volkomen hopeloos *(vgl. Ps 105:18)*. De Heer zegt in Zijn eindtijdrede in *Mattheüs 25* dat dit het deel zal zijn van *"de geringsten van deze broeders van Mij" (Mt 25:39b-40)*. Met hen bedoelt Hij het gelovig overblijfsel in de tijd van de grote verdrukking.

Er was duisternis in hun ziel, *"de schaduw van de dood"* omgaf hen, ze voelden zich ellendig en ze konden door de ijzeren gevangenis geen kant op. De aanleiding van de gevangenschap was hun ongehoorzaamheid *"aan de woorden van God" (vers 11; vgl. Lv 26:33-39; Ne 9:33-37)*. Het volk als geheel is ongehoorzaam geweest aan wat God heeft gezegd, aan Zijn wet. Daniël erkent dat in zijn belijdenis *(Dn 9:5-8)*. De woorden van God, Zijn wet, bevatten *"de raad van de Allerhoogste"*. Dit zijn volmaakte raadgevingen met de hoogste wijsheid om tot Zijn eer en hun eigen welzijn te leven.

Gods woorden, Zijn raad, dienen ten goede voor het volk *(Dt 10:3)*. God geeft nooit een bevel dat geen raad is en dat niet wijs is om aan te gehoorzamen. Maar Zijn volk heeft Zijn raad verworpen. En het is nog wel de raad *"van de Allerhoogste"*. Het is niet alleen dom om Zijn raad te verwerpen vanwege de inhoud, maar ook vermetel en aanmatigend vanwege de verhevenheid van de Raadgever. Wie heeft zich ooit *"tegen Hem verhard en vrede gehad" (Jb 9:4)*?

Als een mens zich niet vernedert, moet God hem vernederen *(Jk 4:10; 1Pt 5:6)*. Hij heeft in Babel het trotse, hoogmoedige hart van Zijn volk vernederd *(vers 12)*. Dat heeft Hij gedaan *"door moeite"*, door ellende, verdrukking, teleurstelling, verdriet *(vgl. Dt 26:7)*. Dat heeft hun kracht gebroken, waardoor *"zij struikelden"* en neervielen.

Daar lagen ze, volkomen vernederd. Omdat ze de raad van de Allerhoogste hadden verworpen, was er *"geen helper"* die hen hielp weer op te staan. Geen mens had medelijden en God had hen moeten overleveren vanwege hun verwerping van Hem. Het toont opnieuw de hopeloosheid van hun situatie.

Dan horen we weer dat *"zij in hun benauwdheid tot de HEERE riepen" (vers 13; vers 6)*. Dat is waarop God heeft gewacht. Hij staat klaar om een roep uit de

benauwdheid te beantwoorden. Dan gaat Hij handelen. Hij verloste *"hen uit hun angsten"*. De woorden 'benauwdheid' en 'angsten' geven aan dat ze innerlijk en uiterlijk in grote verdrukking waren, waardoor ze geen ruimte hadden om uiting te geven aan hun nood of zich te bewegen. Maar de weg naar boven was open en die weg hebben ze benut. De slechte koning Manasse is er een voorbeeld van hoe de HEERE handelt als Israël zich zou verootmoedigen *(2Kr 33:12-13; vgl. Lv 26:40-42; Dt 30:1-3)*.

God antwoordde en verloste. Hij leidde hen, dat wil zeggen een overblijfsel, *"uit de duisternis en de schaduw van de dood en verscheurde hun banden" (vers 14)*. Omdat ze tot God hadden geroepen, werden ze door Hem uitgeleid uit de situatie waarin ze waren terechtgekomen door ongehoorzaamheid aan de woorden van God *(verzen 10-11)*. De banden van 'ellende en ijzer', de symbolen van hun slavernij, waarin ze gevangen waren, verscheurde Hij door Zijn Knecht, de Messias, te zenden *(Js 42:6; 49:9; 61:1)*.

Voor deze ongedachte wending ten goede worden ze opnieuw opgeroepen om de HEERE te loven *(vers 15)*. Net als bij het eerste couplet *(verzen 4-9)* is deze oproep ingekapseld tussen twee gebedsverhoringen: *vers 14* is de verhoring van het gebed van *vers 10a*, en *vers 16* is de verhoring van het gebed van *vers 10b (vgl. Ps 50:15)*.

Alleen door *"Zijn goedertierenheid"* zijn ze uit hun ellende bevrijd. Hem komt daarvoor alle eer toe. Het is ook Gods bedoeling dat zij Hem *"om Zijn wonderen"* loven *"voor de mensenkinderen"*. Het is een getuigenis voor de mensen om ons heen als wij God loven voor het wonder van de verlossing die Hij ons heeft gegeven door Zijn Zoon. Loven wij Hem ook allemaal? Of moet de Heer ook aan ons, net als bij de reiniging van de tien melaatse mannen, van wie er slechts één terugkwam om Hem te eren, vragen: *"Zijn niet alle tien gereinigd? Waar zijn echter de negen?" (Lk 17:16-17)*.

Als reden om de HEERE te loven wordt er nog eens nadrukkelijk op gewezen wat Hij voor hen heeft gedaan *(vers 16)*. Hij heeft *"de bronzen deuren"* van de gevangenis *"opengebroken"*. Is dat niet een geweldige zaak? Die deuren konden alleen door de macht van God worden opengebroken.

Die gevangenisdeuren waren ook nog eens voorzien van *"ijzeren grendels" (vgl. vers 10; Ps 105:18)*. Het was om zo te zeggen dubbel onmogelijk zichzelf daaruit te verlossen. Maar ook deze ijzeren grendels zijn door God

"stukgebroken". God heeft de deuren niet slechts geopend en grendels niet slechts losgemaakt, maar radicaal gebroken, buiten werking gesteld. De verbreking is zo grondig, dat hergebruik onmogelijk is.

Uit de grafkuil bevrijd | *verzen 17-22*

> 17 *[Er waren] dwazen die om hun weg vol overtreding*
> *en om hun ongerechtigheden gekweld werden.*
> 18 *Hun ziel had een afschuw van al het voedsel,*
> *zij waren tot aan de poorten van de dood gekomen.*
> 19 *Maar toen zij in hun benauwdheid tot de HEERE riepen,*
> *verloste Hij hen uit hun angsten.*
> 20 *Hij zond Zijn woord uit, genas hen*
> *en bevrijdde hen uit hun [graf]kuilen.*
> 21 *Laten zij de HEERE loven om Zijn goedertierenheid*
> *en om Zijn wonderen voor de mensenkinderen.*
> 22 *Laten zij lofoffers brengen*
> *en met gejuich van Zijn werken vertellen.*

Dit gedeelte beschrijft de nood waarin het volk verkeert vlak voor de tweede komst van de Heer Jezus. Het volk van God is een volk van dwazen *(vers 17; vgl. Dt 32:6a)*. Ze houden geen rekening met God *(Ps 53:1-7)*. De weg van zulke mensen kan niet anders dan een *"weg vol overtreding"* zijn. In het leven van zulke mensen stapelen de *"ongerechtigheden"* zich op *(vgl. Js 59:12)*.

Het gevolg kan niet anders zijn dan dat ze *"gekweld werden"* door allerlei plagen en ziekten *(vgl. Js 38:1)*. Ze haalden zich die plagen en ziekten zelf op de hals door hun leefwijze zonder God. Ziekte is zeker niet altijd een gevolg van zonden *(Jh 9:1-3)*, maar dat kan wel zo zijn, zoals hier *(vgl. Jk 5:15)*.

De kwellingen die zij over zichzelf brachten, hadden tot gevolg dat *"hun ziel ... een afschuw van al het voedsel"* had *(vers 18)*. Tegelijk kunnen we ook van een dergelijke ziekte zeggen dat het een spreken van God tot de mens is *(Jb 33:14)*. Hun afschuw van voedsel kwam niet bij Hem vandaan, maar van hun verziekte leefwijze, waardoor ze ziek waren geworden. Een zieke heeft niet alleen geen kracht om voedsel te nemen, hij wil het ook niet, hij kokhalst bij de gedachte eraan. Het is een situatie waarbij ze dicht bij de dood zijn gekomen, *"tot aan de poorten"* ervan *(Jb 33:19-22)*.

Voor de derde keer is er sprake van een situatie waarin geen uitzicht op verbetering of verlossing is. Voor de derde keer is deze situatie van benauwdheid aanleiding om *"tot de HEERE"* te roepen *(vers 19; verzen 6,13)*. En opnieuw antwoordt Hij door hen uit hun angsten te verlossen. De roep in de nood houdt de erkenning in dat God de nood terecht heeft laten ontstaan.

God verloste hen uit de angsten vanwege de dodelijke ziekten door Zijn woord uit te zenden en hen te genezen *(vers 20; vgl. Dt 32:39)*. Wat met Hizkia gebeurde, is hiervan een illustratie *(Js 38:1-22)*. We kunnen de vervulling daarvan zien in de komst van de Zoon van God, het Woord van God dat vlees is geworden. De verslagen die we van Zijn leven op aarde in de evangeliën hebben, getuigen daarvan. We lezen dat Hij tijdens Zijn leven op aarde mensen heeft genezen en *"uit hun [graf]kuilen"* heeft bevrijd. Deze mensen zijn de dood nabij geweest, maar Hij heeft hen voor de poorten van de dood weggehaald, zodat ze geen prooi voor de dood zijn geworden *(Mt 8:17; Mk 1:34; Hd 10:38)*.

De HEERE was er om mij te verlossen.
Daarom zullen wij mijn snarenspel doen klinken,
al de dagen van ons leven,
in het huis van de HEERE. (Js 38:20)

Deze wonderbaarlijke genezingen en bevrijdingen zijn weer aanleiding om de HEERE te loven *(vers 21; verzen 1,8,15,31; vgl. Js 38:20)*. Ook hier is de aansporing om de HEERE te loven ingekapseld door verhoring van het gebed *(vers 20)* en het brengen van lofoffers *(vers 22)* in plaats van een zondige wandel.

Het zijn de bewijzen van *"Zijn goedertierenheid"*. Het zijn ook *"Zijn wonderen voor de mensenkinderen"*. God toont telkens hoe goed Hij voor de mensen is. Wij mogen God danken dat Hij Zijn schuldige en lijdende volk niet is vergeten en wensen dat al de mensen om ons heen dat zien.

Hun dankbaarheid voor de ervaren goedertierenheid en wonderen van genezing kunnen ze laten zien door Hem *"lofoffers"* te brengen *(vers 22)*. Een lofoffer is een vorm van het vredeoffer. Het spreekt van gemeenschap met de HEERE en met de leden van Gods volk als gevolg van wat Hij, Die zo goed voor hen is geweest, heeft gedaan.

Vervolgens wil Hij ook dat ze *"met gejuich van Zijn werken vertellen"*. Werkelijke dankbaarheid uit zich in de eerste plaats in het lof brengen aan

God, en daar zal het niet bij blijven. Een dankbaar hart wil ook dat anderen ervan horen en in die God gaan geloven. Daarom zullen ze met hartstochtelijke vreugde getuigen van wat God in hun leven heeft gedaan.

De storm gestild | *verzen 23-32*

> 23 *[Er zijn er] die met schepen op zee varen*
> *[en] handeldrijven op de grote wateren.*
> 24 *Zíj zien de werken van de HEERE*
> *en Zijn wonderen in de diepte.*
> 25 *Wanneer Hij spreekt,*
> *doet Hij een stormwind opsteken,*
> *die haar golven hoog opheft.*
> 26 *Ze rijzen op naar de hemel,*
> *ze dalen neer in de diepe wateren;*
> *hun ziel smelt weg van ellende.*
> 27 *Zij wankelen en waggelen als een dronken man,*
> *al hun wijsheid wordt verslonden.*
> 28 *Maar toen zij in hun benauwdheid tot de HEERE riepen,*
> *leidde Hij hen uit hun angsten.*
> 29 *Hij brengt de storm tot stilte,*
> *zodat hun golven zwijgen.*
> 30 *Dan zijn zij verblijd, omdat [de wateren] gestild zijn*
> *en Hij hen naar de haven van hun wens leidde.*
> 31 *Laten zij de HEERE loven om Zijn goedertierenheid*
> *en om Zijn wonderen voor de mensenkinderen.*
> 32 *Laten zij Hem roemen in de bijeenkomst van het volk*
> *en op de zetels van de oudsten Hem loven.*

Na het dwalen in de woestijn van de volken in het eerste couplet *(verzen 4-9)*, het zitten in gevangenschap in het tweede couplet *(verzen 10-16)* en het ondergaan van de dodelijke ziekte in het derde couplet *(verzen 17-22)* zien we nu het volk *"op zee" (vers 23)*. De zee is een beeld van de volken. In het verleden heeft Israël handelgedreven met de volken *(vgl. Gn 49:13)*. Ze zijn *"op grote wateren"* geweest: ze hebben handelgedreven met grote naties. Salomo was een handelsman. Hij bouwde een vloot. Dat waren geen plezeiervaartuigen, maar koopvaardijschepen *(1Kn 9:26-28; 10:22)*.

Het is opmerkelijk dat de uitdrukkingen *"werken"* en *"wonderen"* *(vers 24)* ook al genoemd zijn in *vers 21* en *vers 22*. Daar gaat het om werken van verlossing en wonderen van genezing in het verleden. Bij de werken en wonderen van de HEERE hier mogen we denken aan de stormwind en de verlossing uit de diepten *(verzen 25,29; vgl. Mt 8:23-27)*.

Daarbij is de zee bedreigend, vol gevaren *(vers 25)*. Stormen op zee zijn veel heftiger dan op het land. God doet de storm ontstaan. Daarvoor hoeft Hij alleen te spreken. Het houdt in dat de verstrooiing van Zijn volk onder de volken vanwege hun verwerping van de Messias het werk van de HEERE is.

In het leven van Jona zien we *"een stormwind opsteken, die haar golven hoog opheft"*. Jona was ongehoorzaam aan een bevel van God. Hij vluchtte en deed dat met een schip. Toen stuurde de HEERE een storm, waardoor het schip dreigde te breken *(Jn 1:1-4)*. Het boek *Jona* wordt in Israël op de grote Verzoendag voorgelezen omdat men in Jona het volk Israël herkent, het volk dat zich vandaag de dag in de storm van de volkenzee bevindt.

Door de golven rijzen het schip en zijn bemanning *"op naar de hemel"* *(vers 26)*. Een moment later dalen ze *"neer in diepe wateren"*. De ziel van de scheepsbemanning *"smelt weg van ellende"*. Tegenover het geweld van de zee staat de mens totaal machteloos. Het is over en uit met al zijn praatjes. Hij wordt geconfronteerd met een macht die hem volledig beheerst en waartegen hij niets in te brengen heeft.

De woedende zee laat de schepelingen *"wankelen en waggelen als een dronken man"* *(vers 27)*. Hij ontneemt de mens al zijn vastheid en oriëntatie. De zee is volledig in de hand van God *(Jb 38:10-11)*. De onstuimigheid ervan is door Hem veroorzaakt en dient Zijn doel *(Jb 26:12; 41:22; Ps 148:8b)*. Dat doel is dat *"al hun wijsheid wordt verslonden"*. Al hun wijsheid over scheepvaart is ontoereikend met het oog op de omstandigheden waarin ze zich bevinden. Ze hebben geen oplossingen meer, ze weten niet wat ze moeten doen. Een zeemansgraf is het enige dat hun wacht.

Ik stelde haar Mijn grens,
en plaatste een grendel en deuren,
en zei: Tot hiertoe mag u komen en niet verder,
hier zal zich [een grens] stellen tegen de hoogmoed van uw golven.
(Jb 38:10-11)

Het bewustzijn van het zich in een uitzichtloze situatie bevinden is het begin van de weg terug. Zo kwamen de broers van Jozef in de gevangenis tot inkeer en kwam de verloren zoon tot bezinning toen hij bij de varkens zat. Zo zal het gelovig overblijfsel door de grote verdrukking tot belijdenis en loutering worden gebracht om te worden hersteld in hun relatie met de HEERE.

Wat we hier beschreven vinden – en bij Jona in de storm op zee en bij de discipelen van de Heer in de storm op het meer geïllustreerd zien –, is een beeld van de situatie waarin het gelovig overblijfsel van Israël zich bevindt nu het onder de volken verstrooid is. Ze zijn voortdurend in nood. Die nood zal het hoogst worden wanneer de grote verdrukking aanbreekt. Dan zal al hun wijsheid verslonden worden. Ze zullen in hun benauwdheid tot de HEERE roepen en Hij zal hen uit hun angsten uitleiden *(vers 28; verzen 6,13,19; vgl. Ex 3:10)*.

Wie ten einde raad is, hoeft niet aan het einde van zijn geloof te zijn. Dat zien we hier ook. De schepelingen roepen tot Hem Die de storm heeft gezonden, want Wie de storm zendt, is ook in staat om *"de storm tot stilte"* te brengen *(vers 29)*. Dat doet Hij ook. De wind gaat liggen en *"hun golven zwijgen"*. De Heer Jezus heeft een storm gestild en daarmee een van de vele bewijzen geleverd dat Hij God is *(Mt 8:26; Mk 4:39; vgl. Jn 1:15)*. Een duidelijker bewijs is nauwelijks denkbaar. Hij kan ook de storm in een mensenleven en een mensenhart tot stilte brengen.

Profetisch herkennen we de stilte na de storm, wanneer de Heer Jezus de antichrist en de koning van het noorden, die een storm van vervolging hebben ontketend, heeft uitgeschakeld. Zoals de Heer de soldaten die Hem wilden gevangennemen met een enkel woord liet terugdeinzen en op de grond liet vallen *(Jh 18:5-6)*, zo zal de Heer in de toekomst met het zwaard uit Zijn mond Zijn vijanden, de storm, tot zwijgen brengen.

De stilte na de storm is een oorzaak van blijdschap *(vers 30)*. Er is vreugde als er een einde komt aan een situatie van nood. Hier wordt de stilte direct verbonden met het aankomen in *"de haven van hun wens"*, dat ziet op de stilte en vrede in het beloofde land. Daar heeft God hen heengeleid *(Dt 30:4-5)*. Wie lang op zee is en veel stormen meemaakt, begint steeds meer naar de haven te verlangen. God is met Zijn volk en met de Zijnen onderweg

naar Zijn hemelse land. Naar dat land verlangt iedere gelovige. Naarmate de stormen toenemen in het leven, zal dat verlangen groter worden.

Na de uitredding uit grote nood en het binnengaan in de haven is er de oproep om de HEERE te loven *(vers 31)*. Ook hier is de oproep om de HEERE te loven, net als bij de eerste drie coupletten, ingekapseld in de verhoring *(vers 30)* van hun gebed *(vers 28)* en een oproep om de HEERE openlijk in de tegenwoordigheid van het volk en hun leiders groot te maken *(vers 32)*.

Door Zijn goedertierenheid zijn ze bewaard gebleven en hebben ze rust gekregen. Dit geldt niet alleen voor de gevaren van de zee, maar ook voor de gevaren waarin we ons elke dag bevinden. De wonderen van de diepte in *vers 24* zijn hier de wonderen ten behoeve van de Zijnen geworden. Hem komt daarvoor alle eer toe.

Wat Hij gedaan heeft, is alle roem waard *"in de bijeenkomst van het volk" (vers 32)*. Het is niet slechts een persoonlijke dankbaarheid, maar een dankbaarheid die wordt gedeeld met medegelovigen *(vgl. Ps 111:1)*. Samenkomsten van gelovigen dienen er ook toe om ervaringen die met de Heer zijn opgedaan met anderen te delen, zodat ook de dank aan God toeneemt *(2Ko 1:10-11; Hd 15:3)*.

Een speciale oproep wordt gedaan aan *"de oudsten"* om Hem te loven. Zij hebben meer dan anderen ervaringen opgedaan van de uitreddingen van de HEERE uit de nood. Dat de psalmist spreekt over *"de zetels van de oudsten"*, houdt in dat het om oude gelovigen gaat die een verantwoordelijkheid hebben te midden van Gods volk. Die verantwoordelijkheid is ook om het volk voor te gaan in het roemen van God.

De opperheerschappij van de HEERE | *verzen 33-42*

> 33 *Hij maakt rivieren tot een woestijn,*
> *waterbronnen tot dorstig land,*
> 34 *vruchtbaar land tot een zoutvlakte,*
> *vanwege de slechtheid van zijn bewoners.*
> 35 *Hij maakt de woestijn tot een waterpoel,*
> *het dorre land tot waterbronnen.*
> 36 *Daar doet Hij de hongerigen verblijven,*
> *zij stichten een stad om te wonen.*

37 *Zij zaaien akkers in en planten wijngaarden,*
die een rijke oogst aan vruchten opbrengen.
38 *Hij zegent hen, zodat zij zeer talrijk worden,*
hun vee vermindert Hij niet.
39 *Daarna verminderen zij [wel] en gaan zij gebukt*
onder verdrukking, onheil en verdriet.
40 *Hij stort verachting uit over de edelen*
en doet hen dwalen in een woestenij, waar geen weg is.
41 *Maar de arme zet Hij uit de ellende in een veilige vesting,*
Hij maakt de gezinnen [talrijk] als kudden.
42 *De oprechten zien het en zijn verblijd,*
maar alle ongerechtigheid sluit haar mond.

In de vorige verzen is in vier situaties duidelijk gemaakt dat de HEERE verlost uit benauwdheid als er tot Hem wordt geroepen. We hebben die situaties ook in de geschiedenis van Israël gezien, met als uiteindelijk resultaat het aankomen in de haven van hun begeerte, dat is het beloofde land in het vrederijk.

In het gedeelte dat nu volgt, wordt de situatie van Gods volk niet bezien vanuit hen die in benauwdheid zijn, maar vanuit Hem Die alles in Zijn hand heeft en alles bestuurt *(Mt 28:18; Dt 32:39)*. Hij is niet alleen de Redder, Hij is ook de verheven, almachtige God. Hij is machtig in verlossing, waarbij Hij ook machtig is in het brengen van verderf over de vijanden van Zijn volk die het in slavernij willen houden. Om Zijn volk uit de macht van Egypte te bevrijden heeft Hij rivieren in een woestijn en waterbronnen in dorstig land veranderd *(vers 33; Ex 14:21; vgl. Js 50:3)*.

Toen het volk eenmaal in het land was, deed Hij het omgekeerde: Hij maakte *"vruchtbaar land tot een zoutvlakte, vanwege de slechtheid van zijn bewoners" (vers 34)*. Wat Hij met Sodom en Gomorra heeft gedaan, is daarvan een voorbeeld. Het was een welvarend land *(Gn 13:10)*, maar de inwoners van Sodom waren *"slecht en grote zondaars tegenover de HEERE" (Gn 13:13)*. Daarom heeft God Sodom en Gomorra en de hele vlakte omgekeerd en er een zoutvlakte van gemaakt, waardoor dat gebied volledig onvruchtbaar werd *(Gn 18:20-21; 19:13,24-25)*.

Vanwege de ontrouw van het volk – ze hebben het verbond geschonden en zijn de HEERE ongehoorzaam geworden – is het lot van Sodom ook hun lot geworden. Zij zijn in ballingschap gekomen. Dat lot komt over hen als gevolg van de vloek van het verbond *(Dt 29:22-28)*.

Voor de getrouwen doet Hij het omgekeerde *(vers 35)*. Voor hen maakt Hij *"de woestijn tot een waterpoel"* en *"het dorre land tot waterbronnen"*. Dat zal in het vrederijk worden gezien *(Js 35:6-7)*. Dan is er niet alleen de vruchtbaar makende regen van de hemel, maar zullen fonteinen uit de bodem ontspringen waaruit voortdurend fris water stroomt.

Dan zal de kreupele springen als een hert,
de tong van de stomme zal juichen.
Want in de woestijn zullen wateren zich een weg banen
en beken in de wildernis.
Het dorre land zal tot een [water]poel worden,
het dorstige land tot waterbronnen;
op de woonplaats van jakhalzen, [waar] hun rustplaats was,
zal gras zijn, met riet en biezen. (Js 35:6-7)

Het vrederijk is in alle opzichten een tijd van verkwikking *(Hd 3:19)*. *"De hongerigen"* dwalen niet meer hongerig en dorstig door een woestijn *(verzen 4-9)*, maar *"verblijven"* in het land van verkwikking *(vers 36)*. In geestelijke zin worden *"zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid"* hier verzadigd *(Mt 5:6)*.

Ze hebben ook *"een stad om te wonen"* gevonden *(vgl. vers 7)*. Ze *"stichten"* die stad, dat wil zeggen dat ze die stad bewoonbaar maken *(vgl. Js 54:3)*. De steden zijn door de ontrouw van Gods volk ontvolkt en in ruïnes veranderd. Nu het volk terug is bij God, kunnen ze de steden herbouwen en er wonen. Wonen betekent genieten van de rust die na alle omzwervingen en ontberingen is aangebroken *(vgl. Js 65:21-22)*.

Ingaan in het vrederijk betekent niet dat er niet meer gewerkt hoeft te worden. Het is een herstel van de situatie in het paradijs, waar ook gewerkt werd. Werken is een zegen. De vloek is van de schepping weggenomen. Nu kan het land zijn volle opbrengst gaan geven. Daarvoor *"zaaien"* ze *"akkers in en planten wijngaarden"* *(vers 37)*. Hun werk zal *"een rijke oogst aan vruchten opbrengen"*.

Het is allemaal te danken aan de zegen van God. *"Hij zegent hen"* *(vers 38)*. Alleen daardoor worden *"zij zeer talrijk"*. Dit is de zegen die Hij heeft beloofd *(Gn 13:16; 22:17; 26:4; 32:12)* en dan geeft. Ook *"hun vee vermindert Hij*

niet”. Voorheen heeft Hij dat moeten doen vanwege hun ontrouw, maar nu zijn ze trouw aan Hem. Dat komt doordat Hij hun een nieuw hart heeft gegeven en daarin Zijn wet heeft geschreven. Daardoor houden ze zich aan Zijn geboden en zegent Hij hen *(Dt 28:1-12)*.

De tijd van het vrederijk is echter nog niet aangebroken. Er zijn perioden dat God Zijn volk zegent. Dat is het geval als er een trouwe richter of een trouwe koning is die Gods volk naar Zijn wet bestuurt. Maar daarna wijkt het volk weer af. Dan *“verminderen zij [wel] en gaan gebukt onder verdrukking, onheil en verdriet” (vers 39)*. Dan moet God vijanden zenden die hen verdrukken, of misoogsten, zodat ze weer tot Hem gaan roepen in hun benauwdheid.

Vooral *“de edelen”* zal Hij laten voelen hoezeer zij zijn afgeweken *(vers 40)*. *“Hij stort verachting”* over hen uit *(vgl. Jb 12:21a)*. Zij zijn bijzonder door Hem bevoorrecht in positie en welvaart, om daarmee wel te doen aan anderen. Maar ze hebben die voorrechten alleen voor zichzelf gebruikt. We zien dat in de toekomst in de valse herders en vooral de valse opperherder, de antichrist *(Ez 34:1-6; Zc 11:15-17)*.

Daarom doet Hij *“hen dwalen in een woestenij, waar geen weg is”*. Zij keren terug naar een staat van leegheid, ontheemding en uitzichtloosheid. Het lijkt te verwijzen naar de wereld achter het graf, het land van de eeuwige duisternis. Er is geen weg voor hen. Dit is de verschrikking van de hel en het lot van iedereen die de Heer Jezus als de Weg tot God heeft afgewezen. Wie Hem niet heeft, heeft geen weg, nu niet en nooit niet. Dit is wat de antichrist en met hem de afvallige massa van Israël te wachten staat.

Tegenover de edele staat *“de arme” (vers 41)*. Hij heeft niets waarop hij zich kan beroemen. Hij is afhankelijk van genade. Die genade geeft God hem. Hij bevrijdt hem *“uit de ellende”* omdat hij tot Hem heeft geroepen en zet hem *“in een veilige vesting”*. Het arme overblijfsel zal Hij uit hun ellende bevrijden en in een veilige vesting zetten. De uiteindelijke en volledige vervulling daarvan zal het overblijfsel in het vrederijk genieten.

En daar laat Hij het niet bij, want *“Hij maakt de gezinnen [talrijk] als kudden”*. Binnen die veilige vesting zorgt God voor een talrijk nageslacht. Een groot gezin is een bijzondere zegen van God waaraan een groot genot verbonden is.

"De oprechten zien" de zegen waarmee de HEERE hen overlaadt *"en zijn verblijd" (vers 42a)*. In hen herkennen we, net als in 'de arme' van het vorige vers, het gelovig overblijfsel dat na de grote verdrukking gezegend wordt. Ze hebben al hun zegeningen te danken aan de gunst van God.

De zegen die God aan Zijn volk geeft, legt de goddelozen het zwijgen op *(vers 42b)*. De ongerechtigheid heeft lange tijd het hoogste woord gevoerd en God het zwijgen willen opleggen door de Zijnen te verdrukken en om te brengen. De bedrijvers van ongerechtigheid hebben zich de rechten van God aangematigd en gemeend Gods koninkrijk in bezit te kunnen nemen. Het ogenblik komt dat God hen zal confronteren met de waarheid. Dan zullen ze geen verweer hebben en zwijgen *(Mt 22:11-14)*.

Wie is wijs? | *vers 43*

> 43 *Wie is wijs? Laat hij op deze [dingen] letten,*
> *en de goedertierenheid van de HEERE aandachtig opnemen.*

In alle beschreven gebeurtenissen zien we zowel het falen en de zwakheid van de mens als het werk van God in vergeving, bevrijding en herstel. We zien dat God boven alles staat en Zijn werk volbrengt, zelfs daar waar het lijkt dat de mens het Hem onmogelijk maakt. Juist daar blijkt hoezeer Hij verheven is boven de mens.

Ware wijsheid wordt gevonden waar inzicht is in de wegen van God met Zijn volk en met de mens *(vgl. Hs 14:10; Dt 32:29; vgl. Jk 3:13-17)*. Wie wijs is, zal *"op deze [dingen] letten"*, dat zijn de dingen die in deze psalm worden beschreven. Inzicht in de wegen van de HEERE komt door de overdenking van die wegen, met name door de gebeurtenissen te zien vanuit hemels perspectief *(verzen 33-42)*. De Heer Jezus spreekt deze wijzen aan in Zijn eindtijdrede *(Mt 24:15)*.

Wie daarop let, zal waarnemen dat God een goedertieren God is. Niemand kan de werken van God bestuderen zonder te zien dat er ontelbare inzettingen en verordeningen in Zijn schepping zijn die geen ander doel hebben dan de mens gelukkig te maken.

In al Zijn handelingen met de mens wordt Zijn goedertierenheid zichtbaar. Wie wijs is, zal dat *"aandachtig"* in zich *"opnemen"* en op zich laten inwerken. Gods goedertierenheid is de basis van alle zegeningen die tijdens het vrederijk in volheid door de mens worden genoten.

De psalm begint met een oproep om de HEERE te loven vanwege Zijn goedertierenheid, Zijn verbondstrouw. De psalm eindigt met een oproep om te letten op de gunstbewijzen – ofwel verbondstrouw, gebaseerd op het bloed van het nieuwe verbond, hetzelfde woord als in *vers 1* – van de HEERE. Als we die gunstbewijzen in de wegen van God, in Zijn regering in deze wereld, hebben gezien en in ons hebben opgenomen, zullen we Hem nog meer kunnen loven.

In *Psalm 106* zien we dat het volk Israël niet heeft gedacht aan de gunstbewijzen van de HEERE *(Ps 106:7)*, waardoor zij geen wijsheid hebben kunnen verwerven en dwaas zijn gebleven *(Ps 107:17)*. In die zin is *Psalm 107* niet alleen een lofpsalm, want de psalm eindigt als een wijsheidspsalm met onderwijs voor de *maskilim*, dat wil zeggen voor hen die wijs zijn en nog wijzer willen worden. Dat geldt voor het gelovig overblijfsel.

Voor ons, nieuwtestamentische gelovigen, geldt dat in veel hogere mate. Wij zijn nu al gezegend met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten *(Ef 1:3)*. Als we bij de Heer Jezus in het Vaderhuis zijn, zullen we daar nog meer de volle omvang van leren kennen. Daar zullen we alles zien zoals God het altijd heeft gezien. Dat vooruitzicht zal ons helpen de weg te gaan die God nu voor ons op aarde heeft, met alle vragen die daarbij horen, waarop Hij het antwoord heeft.

Ook voor ons geldt dat het overdenken van het Woord van God ten aanzien van Gods wegen en raadsbesluiten ons zal doen groeien in wijsheid en geestelijk inzicht *(Ef 1:3-21; Ko 1:9-29)*.

Psalm 108

Inleiding

Na de terugkeer uit ballingschap, die in de vorige psalm is beschreven, zal het overblijfsel sterk vermenigvuldigen *(Js 49:19-21; vgl. Ez 36:37-38)*. De nood waarin het overblijfsel in de grote verdrukking is geweest, zal door de HEERE worden beantwoord door aan Israël het volle erfdeel te geven zoals Hij dat aan Abraham heeft beloofd *(Gn 15:18-21)*. De *verzen 8b-10* in deze psalm beschrijven de uitbreiding van de grenzen van Israël tot aan de Eufraat om deze bevolkingsgroei op te vangen.

Deze psalm is samengesteld uit het slot van *Psalm 57 (verzen 2-6; Ps 57:8-12)* en het slot van *Psalm 60 (verzen 7-14; Ps 60:7-14)*. Dat de twee delen hier in één psalm worden samengebracht, betekent dat er een verband tussen de beide delen is. Het eerste deel is een loflied voor God voor Zijn goedertierenheid en trouw *(vers 5)*. In het tweede deel horen we Gods reactie daarop, die Hij geeft in Zijn heiligdom. Hij verklaart Zijn heerschappij over alle volken, een recht dat Hij zal opeisen door middel van Zijn volk *(vers 14)*. Het resultaat is dat Zijn eer over de hele aarde zal zijn, waar het overblijfsel, Zijn beminden, om heeft gevraagd *(verzen 6-7)*.

Zowel *Psalm 57* als *Psalm 60*, waaruit deze 'mozaïek' psalm is samengesteld, is door David geschreven. Er is echter een verschil: in *Psalm 57* lezen we *"Heere"*, *Adonai (Ps 57:10)*, terwijl *Psalm 108* spreekt over *"HEERE"*, *Jahweh (vers 4)*.

Psalm 57 bevindt zich in het tweede psalmboek. Dat boek beschrijft dat het overblijfsel is gevlucht naar het buitenland en als het ware in ballingschap is. Daarom ontbreekt de naam HEERE, *Jahweh*. *Psalm 108* staat in het vijfde psalmboek. Daarin zien we het overblijfsel dat terug is in het beloofde land waar de HEERE aanwezig is. Daarom staat hier HEERE, *Jahweh*, in plaats van Heere, *Adonai*.

Psalm 57 en *Psalm 60* spreken over de wegen van God, met in de eerste helft van elke psalm de oefeningen en beproevingen, en in de tweede helft de resultaten ervan. *Psalm 108* neemt van beide psalmen alleen de tweede helft omdat in deze 'Deuteronomium-psalm' de ervaringen van de woes-

tijnreis, de beproevingen, allemaal achter de rug zijn. Het overblijfsel kijkt nu vooruit naar het vrederijk.

Opschrift | *vers 1*

> *1 Een lied, een psalm van David.*

Voor *"een lied"* zie bij *Psalm 65:1* en *Psalm 92:1*.
Voor *"een psalm van David"* zie bij *Psalm 3:1*.

Dit is de eerste psalm van de vijftien psalmen in dit vijfde psalmboek die de naam van David in het opschrift hebben.

Loflied en gebed | *verzen 2-7*

> 2 *O God, mijn hart is bereid;*
> *ik zal zingen, ik zal psalmen zingen,*
> *ook [zal] mijn eer [U loven].*
> 3 *Ontwaak, luit en harp;*
> *ik zal de dageraad doen ontwaken.*
> 4 *Ik zal U loven onder de volken, HEERE;*
> *ik zal voor U psalmen zingen onder de natiën.*
> 5 *Want Uw goedertierenheid is groot [en reikt tot] boven de hemel,*
> *Uw trouw tot de wolken.*
> 6 *Verhef U boven de hemel, o God,*
> *en Uw eer over de hele aarde,*
> 7 *opdat Uw beminden gered worden.*
> *Verlos [door] Uw rechterhand en verhoor ons.*

Na het overdenken van de vele gunstbewijzen van de HEERE waarover de psalmist in de vorige psalm heeft geschreven *(Ps 107:43)*, is het hart tot rust gekomen *(vers 2)*. Zijn *"hart is bereid"*, het is er klaar voor, het is in staat om te zingen, ja, psalmen te zingen tot eer van God. De eer die hij heeft gekregen van God als koning over Zijn volk, is niet tot zijn eigen glorie, maar is tot lof van God. Het is het antwoord op de aansporing in *Psalm 107* om de HEERE te loven vanwege Zijn goedertierenheid en trouw. Dat gaat hij doen met een lofzang *(vers 4)* onder begeleiding van luit en harp *(vers 3)*.

Er is een nieuwe dag ofwel een nieuwe periode aangebroken in zijn leven *(vers 3)*. *Psalm 57* bestaat uit twee delen: een deel gaat over 'het gaan

slapen' *(Ps 57:2-7)* en een deel gaat over 'het wakker worden' *(Ps 57:8-12)*. Zoals gezegd, neemt *Psalm 108* alleen het tweede gedeelte over, dat is het gedeelte over de dageraad, een nieuwe dag. De nacht van ballingschap is voorbij, *"de Zon van gerechtigheid"* is opgegaan *(Ml 4:2)*, de nieuwe dag is aangebroken.

Hij wil die nieuwe dag, die nieuwe periode, beginnen met een lied onder begeleiding van *"luit en harp"*. Hij spreekt tot deze instrumenten om wakker te worden, om hun stilzwijgen te verbreken. Tijdens de ballingschap heeft het overblijfsel hun harpen aan de wilgen gehangen *(Ps 137:2)*. Die tijd is voorbij en nu kunnen ze hun welluidende tonen te laten horen. Daarmee wil hij als het ware *"de dageraad doen ontwaken"*. Het is een warm welkom aan het schijnende morgenlicht van de nieuwe dag *(Sp 4:18)*.

Die nieuwe dag breekt niet alleen aan in zijn leven en voor zijn volk, maar ook voor de volken *(vers 4; Ml 1:11)*. Het loflied voor de HEERE moet ook *"onder de volken"* klinken. De psalmen die hij voor de HEERE zingt, moeten ook *"onder de naties"* gehoord worden *(vgl. Ez 36:35-36)*. Dit zal in het vrederijk zo zijn.

Zij zullen zeggen: Dit land, dat verwoest was, is als de hof van Eden geworden. De steden die verwoest lagen, verwoest en afgebroken, zijn versterkt [en] bewoond. Dan zullen de heidenvolken die om u heen overgebleven zijn, weten dat Ik, de HEERE, Zelf herbouw wat afgebroken is [en] beplant wat verwoest is. Ík, de HEERE, heb gesproken en Ik zal [het] doen. (Ez 35:35-36)

De aanleiding voor deze vreugde-uitingen – weergegeven door het woord *"want"* – zijn Gods *"goedertierenheid"* en *"trouw"* *(vers 5)*. De goedertierenheid van God is *"groot"*, ofwel omvangrijk en hoog. Ze gaat niet alleen *tot aan* de hemel, maar *"[reikt tot] boven de hemel"*. De psalmist komt tot deze conclusie omdat hij acht heeft geslagen op de gunstbewijzen (goedertierenheid) van de HEERE *(Ps 107:43)*. Toen kwam hij tot de ontdekking dat de goedertierenheid van de HEERE zo groot is, dat zij hoger is dan de hemel. Deze goedertierenheid zien we in de Heer Jezus. Hij *"is opgevaren boven alle hemelen, opdat Hij alles vervullen zou"* *(Ef 4:10)*.

Direct aan Zijn goedertierenheid of liefde is weer Zijn trouw of waarheid verbonden. Zijn goedertierenheid gaat altijd samen met Zijn trouw, met trouw aan Zichzelf en aan Zijn waarheid. Zijn trouw reikt tot de wolken. De wolken worden door Hem bestuurd. Ze brengen zegen waar Hij dat wil en oordeel waar dat nodig is.

Vanuit de zekerheid van de verhevenheid van God *(Ps 99:2)* vraagt de psalmist aan God om Zijn grote goedertierenheid en trouw te laten zien door Zijn volk te verlossen. Daarmee zal de wereld Zijn verhevenheid zien *(vers 5)*. De psalmist vraagt aan God om Zich te verheffen, dat wil zeggen in overeenstemming daarmee te handelen *(vers 6)*. Hij vraagt dat niet in de eerste plaats met het oog op zijn eigen nood, hoewel ook dat aspect een rol speelt, zoals het volgende vers aangeeft, maar opdat Gods eer of glorie *"over de hele aarde"* zichtbaar zal zijn.

De enige echte bron van troost is het besef dat het welzijn van het universum en van Zijn volk van God afhangt. Gods goedertierenheid en waarheid zijn van meer belang voor het universum en voor ons dan het succes van onze plannen, onze gezondheid, onze welvaart of ons leven. Als dat onze eerste gedachte is, krijgen we vervolgens de zekerheid dat Hij Zich ons lot op aarde aantrekt en in redding en verlossing zal voorzien, zoals we in het volgende vers horen.

Als Gods eer over de hele aarde is, betekent dat het einde van alle vijandschap tegen God en de Zijnen *(vers 7)*. De psalmist spreekt tot God over Zijn volk als *"Uw beminden"* *(vgl. Dt 7:8; Jr 31:3)*. Hij doet een beroep op God vanuit het besef dat God Zijn volk liefheeft. God zal Zijn beminden redden als Hij Zich in Zijn goedertierenheid en trouw boven de hemel verheft. Dan wordt Zijn kracht, waarvan Zijn rechterhand spreekt, openbaar tot verlossing van Zijn volk en vindt er verhoring van het gebed van de Zijnen in hun nood plaats.

God heeft gesproken | *verzen 8-10*

8 *God heeft gesproken in Zijn heiligdom,*
[daarom] zal ik van vreugde opspringen;
ik zal Sichem verdelen,
het dal van Sukkoth zal ik opmeten.
9 *Gilead is van mij, Manasse is van mij,*
Efraïm de bescherming voor mijn hoofd,
Juda is mijn wetgever.
10 *Moab is mijn waskom,*
op Edom zal ik mijn schoen werpen,
over Filistea zal ik juichen.

David en de zijnen hebben in *vers 7* aan God om verhoring gevraagd. Nu horen we dat God in reactie daarop *"heeft gesproken in Zijn heiligdom" (vers 8a)*. Het is ook te vertalen als *"God heeft gesproken bij Zijn heiligheid"*. Dat betekent dat wat God zegt, Zijn Naam zal heiligen. Wat God zegt, is tegelijk wat God doet. Toen God het licht wilde scheppen hoefde Hij alleen maar te spreken. Hij sprak en het was er: *"God zei: Laat er licht zijn. En er was licht" (Gn 1:3)*. De HEERE heeft het land beloofd aan Abraham *(Gn 15:18-21)*. Als de HEERE Zijn belofte niet zou vervullen, zou Zijn Naam worden ontheiligd. Dat is onmogelijk, want de HEERE spreekt bij Zijn heiligheid en vervult ook deze belofte.

Waar het om gaat, is dat we Gods zicht op een situatie alleen leren kennen in het heiligdom, waar God woont. Daar maakt Hij Zijn gedachten als antwoord op onze vragen bekend. Als we weten hoe God over een zaak denkt, geeft dat aanleiding tot het opspringen van vreugde, zoals we hier lezen dat David dat doet. Dan verdwijnen wanhoop en twijfels en komt er zekerheid over de uitkomst van de strijd.

Dan horen we wat God heeft gesproken. Eerst spreekt God over Zijn recht op Sichem, Sukkoth, Gilead, Manasse, Efraïm en Juda *(verzen 8b-9)*. Deze gebieden liggen allemaal in Israël. *"Sichem"* en *"Sukkoth"* wijzen op het begin van de terugkeer van Jakob naar het beloofde land *(Gn 33:17-18)*. Dat God Sichem zal *"verdelen"*, bewijst Zijn recht erop *(vers 8b)*. Hij zal het geven aan wie het toebehoort. Het *"opmeten"* van het dal van Sukkoth heeft dezelfde betekenis. God zal het hele gebied opmeten en het precies opgemeten gebied geven aan wie het toebehoort, niet meer en niet minder.

"Gilead" ligt in het Overjordaanse en *"Manasse"* ligt gedeeltelijk in het land en gedeeltelijk in het Overjordaanse *(vers 9)*. Zowel van Gilead als van *heel* Manasse zegt God: die is *"van Mij"*. *"Efraïm"* staat voor de tien stammen en *"Juda"* staat voor de twee stammen. Samen vormen ze het hele land Israël. Van Efraïm zegt God dat hij de bescherming van Zijn hoofd ofwel het hoofddeel of grootste deel van het land is, dat is het noordelijke deel. Van Juda zegt God dat hij Zijn wetgever is *(vgl. Gn 49:10; Nm 21:18)*. Van Juda uit zal Zijn wet overal geleerd en gehandhaafd worden. Dit zal de situatie zijn als de Messias regeert.

Vervolgens laat God weten dat Hij ook het eigendomsrecht heeft op alle gebieden buiten Israël. Daarvan noemt Hij *"Moab"*, *"Edom"* en *"Filistea"*

bij name *(vers 10)*. Deze landen vertegenwoordigen de vijandige buurlanden. We vinden deze landen ook in de profetieën van Jeremia over de eindtijd *(Jeremia 47-49)*. Ook aan deze namen voegt God iets toe. Van Moab zegt Hij: *"Moab is Mijn waskom."* Een waskom of wasvat dient om voeten te reinigen. God zal Moab gebruiken om daar het deel van Zijn volk te reinigen dat uit het land zal vluchten en in Moab een onderkomen zal vinden *(Js 16:4)*.

Na de strijd doen de soldaten hun schoenen uit, wassen hun voeten in een waskom en werpen hun schoenen naar de verslagen vijanden als teken van overwinning die ze juichend verkondigen. Kortom, de overwinning is overweldigend en absoluut. Nadat deze landen overwonnen zijn, net als destijds bij de verovering van Kanaän onder Jozua, wordt het land in bezit genomen. En zo wordt de belofte van God aan Abraham vervuld.

Van Edom zegt Hij dat Hij daarop Zijn schoen zal werpen. Dit betekent dat Hij dit volk aan Zich zal onderwerpen *(vgl. Ru 4:7)*. God zal over Filistea juichen. Dit volk heeft gejuicht bij de overwinningen die zij over Gods volk hebben behaald *(vgl. 2Sm 1:20)*. De rollen worden omgekeerd als de Messias regeert *(Js 11:14)*.

God is de enige Helper | *verzen 11-14*

> 11 *Wie zal mij brengen in een versterkte stad?*
> *Wie zal mij leiden tot in Edom?*
> 12 *Zult U het niet zijn, o God, [Die] ons verstoten had*
> *en niet met onze legers uittrok, o God?*
> 13 *Geef ons hulp uit de benauwdheid,*
> *want heil van een mens is nutteloos.*
> 14 *Met God zullen wij krachtige daden doen;*
> *Híj zal onze tegenstanders vertrappen.*

Nadat God Zijn eigendomsrecht op diverse plaatsen en gebieden binnen en buiten Israël heeft bekendgemaakt, vraagt David wie hem zal *"brengen in een versterkte stad"* *(vers 11)*. De burcht Petra, de hoofdstad van Edom, gebouwd in rotsen, is die versterkte stad. Door de natuurlijke ligging is het menselijk gezien onmogelijk die stad te veroveren. Is er wel iemand, zo vraagt David zich af, die hem *"tot in Edom"*, tot het centrum ervan, kan leiden?

Hij geeft zelf het antwoord op zijn vraag. Het kan niemand anders zijn dan God *(vers 12)*. Maar God heeft hen verstoten. Profetisch is dat de tijd dat Israël onder de heerschappij van de antichrist is. God heeft Zijn volk daaraan moeten overgeven vanwege hun ontrouw aan Hem. Dat David toch zegt dat God hem tot in Edom zal leiden, toont zijn geloof. De God Die hen heeft verstoten, is de Enige Die hem en zijn leger kan helpen. Zeker, God is niet met de legers van Zijn volk uitgetrokken omdat Zijn volk zich van Hem had afgewend. Daarom zijn ze verslagen. Maar dat maakt gelijk duidelijk dat de enige mogelijkheid om te overwinnen is dat God weer met hen meegaat.

Zij die God vrezen, kunnen dan ook op niemand anders een beroep doen in hun benauwdheid dan op Hem alleen *(vers 13)*. God heeft hen in die benauwdheid gebracht en daarom is Hij de Enige Die hen er ook uit kan leiden. Daarom roepen ze om Zijn hulp. Ze erkennen waarin ze in het verleden hebben gezondigd: *"Heil van een mens [te verwachten] is nutteloos" (vgl. Js 2:22)*.

Dit kunnen we ook geestelijk toepassen. Als een mens in geestelijke nood is over zijn zonden, is er geen mens die hem kan helpen. De Enige Die kan helpen, is God. Hij alleen kan hem bevrijden van de last van zijn zonden, niemand anders. Daarvoor heeft Hij Zijn Zoon gegeven. Hetzelfde geldt voor de leiding in het leven van de gelovige. Alleen God weet welke weg hij moet gaan. Daarom moet hij bij Hem zijn en zich niet door mensen laten leiden. Hij heeft Zijn Woord en Zijn Geest gegeven om hem te leiden.

Alleen met God, met Zijn hulp, kan Gods volk krachtige daden doen *(vers 14)*. Hij voorziet Zijn volk van kracht en moed om de vijanden te bestrijden. Deze uitspraak getuigt van vertrouwen op God in het besef van eigen krachteloosheid. Als Hij met hen is, zullen ze hun tegenstanders vertrappen, wat erop neerkomt dat God hen vertrapt *(vgl. Rm 16:20a)*.

Psalm 109

Inleiding

In *Psalm 109* gaat het, evenals in de volgende, over Christus. Het zijn beide messiaanse psalmen. In *Psalm 109* horen we over het lijden van Christus en in *Psalm 110* horen we over de verheerlijking van Christus. In *Psalm 109* bidt Christus als de lijdende Knecht van de HEERE om verlossing; in *Psalm 110* antwoordt God Hem door Hem uit de dood te verlossen en te verhogen *(vgl. Hb 5:7-10)*.

Het lijden van Christus is hier het lijden vanwege de verwerping door de Zijnen *(vgl. Jh 1:11)*, zoals Jozef door Juda en zijn broers werd verworpen. Profetisch zal dat ook gebeuren met het gelovig overblijfsel dat door de antichrist en zijn volgelingen verworpen wordt. De verwerping herkennen we in de valse beschuldiging door de goddelozen van de gelovigen.

Als we nadenken over het lijden van Christus, zullen we altijd onderscheid moeten maken tussen het lijden (enkelvoud) van Christus om ons met God te verzoenen, en het lijden (meervoud) van Christus van de zijde van mensen. In het eerste lijden (enkelvoud) is Hij uniek. Niemand deelt daarin met Hem. In het tweede lijden (meervoud) is Hij een volmaakt voorbeeld voor gelovigen van alle tijden die in deze verdorven wereld moeten lijden.

Omdat het lijden veroorzaakt wordt door de vijanden heeft deze psalm ook het karakter van een gebed om gerechtigheid. Er is sprake van een vonnis *(vers 7)*.

Liefde beantwoord met haat | *verzen 1-5*

1 *Een psalm van David, voor de koorleider.*
O God van mijn lofzang, zwijg niet.
2 *Want de mond van de goddeloze*
en de mond van bedrog zijn tegen mij geopend,
met valse tong hebben zij met mij gesproken.
3 *Met hatelijke woorden hebben zij mij omringd,*
ja, zij hebben mij zonder reden bestreden.

> 4 *Voor mijn liefde klagen zij mij aan,*
> *maar ik was [steeds in] gebed.*
> 5 *Zij hebben kwaad over mij gebracht in plaats van goed,*
> *en haat in plaats van mijn liefde.*

Voor *"een psalm van David" (vers 1a)* zie bij *Psalm 3:1*.
Voor *"voor de koorleider"* zie bij *Psalm 4:1*.

De psalm begint *(vers 1b)* en eindigt *(verzen 30-31)* met het loven van God. De psalm begint met de God die waard is om te loven en eindigt met een jubellofzang in een grote gemeente. Dat maakt deze psalm tot een 'enveloppsalm'. Hoewel deze psalm – net als *Psalm 22* en *Psalm 69* – gaat over het lijden van Christus, is de overwinning zo zeker, dat 'de envelop' waarin deze psalm zit geen rouwenvelop is, maar een envelop van lofgezangen.

David spreekt God aan als de *"God van mijn lofzang"*. God is het voorwerp van zijn persoonlijke *("mijn")* lofzang. Hij heeft een persoonlijke relatie met God. In zijn omgang met zijn God heeft hij God op vele wijzen leren kennen. In alle omstandigheden waarin hij is geweest, heeft God hem geholpen en hem bijgestaan. Daardoor is God de God van zijn lofzang geworden. Ook wij hebben talloze redenen om God te loven, waardoor God voor ons persoonlijk de God van onze lofzang kan en wil zijn.

Tot die God roep hij met nadruk, *"O God"*, om niet te zwijgen. Het geeft aan dat David in nood is. Dat is vanwege de wreedheid en onredelijkheid van de vijand. Daarom roept hij tot God. Maar God zwijgt, Hij antwoordt (nog) niet. Zijn antwoord komt in het eerste vers van *Psalm 110 (Ps 110:1)*. In de volgende verzen zegt David waarom hij tot God roept.

Hij heeft dringend hulp nodig, want *"de goddeloze"* heeft zijn mond, een *"mond van bedrog"* tegen hem geopend *(vers 2)*. In 'de goddeloze', enkelvoud, zien we de antichrist *(vgl. Ps 52:4-6)*, de spreekbuis van de duivel, de vader van de leugen. Zij die de goddeloze volgen, spreken *"met valse tong"* tegen hem *(vgl. Mt 26:59)*.

Ze spreken niet alleen leugenachtige, valse woorden tegen en met hem, maar ook *"met hatelijke woorden" (vers 3)*. *Vers 2* laat ons de buitenkant zien, woorden van goddeloosheid, van bedrog en van leugen. *Vers 3* geeft ons een glimp van de binnenkant: haat, en zonder reden. Haat is hun drijfveer *(vers 5b)*. Ze hebben hem zelfs met hatelijke woorden *"omringd"*. Het is niet

slechts af en toe een leugenachtige opmerking, maar ze doen niet anders. En dat terwijl er geen enkele aanleiding toe is. David klaagt: *"Ja, zij hebben mij zonder reden bestreden."* Meer dan van David is dit waar van de Heer Jezus. We horen in David dan ook de Geest van Christus spreken *(Hd 2:30-31)*.

Daar hij [dat is David] dan een profeet was en wist, dat God hem met een eed had gezworen [Eén] uit [de] vrucht van zijn lendenen op zijn troon te doen zitten, heeft hij vooruitgezien en gesproken over de opstanding van de Christus, dat Hij niet aan [de] hades is overgelaten en Zijn vlees geen ontbinding heeft gezien. (Hd 2:30-31)

Dat het in feite over Christus gaat, maakt Christus Zelf duidelijk. Hij citeert dit vers in Zijn gesprek met de discipelen vlak voor Zijn gang naar het kruis *(Jh 15:24-25)*. Hij vertelt over de haat die de Joden tegen Hem koesteren. Er is geen enkele aanleiding voor het haten van Hem. Hij is immers altijd in liefde en genade en goedheid onder hen geweest. Toch hebben zij Hem gehaat *(Ps 38:21)*. Het bewijst de boosaardigheid van het hart van de mens en de waarheid van Gods Woord.

De diepe reden van de tegenstand van de goddeloze en zijn volgelingen is, zegt de Heer Jezus, *"Mijn liefde" (vers 4)*. Hier horen we ook duidelijk de Heer Jezus spreken, Die dit naar waarheid heeft meegemaakt in Zijn leven op aarde. Ook de reactie op alle valse beschuldigingen en aanklachten kan alleen voor Christus gelden. Alleen Hij kan zeggen: *"Ik was gebed."* Hij stelt tegenover alle vijandschap Zijn volkomen afhankelijkheid van Zijn God aan Wie Hij Zichzelf en alles overgaf *(1Pt 2:23b)*.

Zijn hele leven werd gekenmerkt door een houding van gebed. De woorden '[steeds in]' staan niet in de originele bijbeltekst. Die toegevoegde woorden verzwakken de kracht van wat er staat. 'Gebed zijn' is meer dan 'steeds in gebed' zijn. Er is slechts één Persoon Die kan zeggen Hij 'gebed was' in Zijn leven op aarde en dat is de Heer Jezus.

Hij is niet slechts genegeerd geworden, maar het tegenovergestelde van wat Hij is en doet, wordt Hem gegeven. Hij heeft niet anders dan goed gedaan *(Hd 10:38)*, maar in plaats van daarvoor dankbaar te zijn brengen zij kwaad over Hem *(vers 5; Ps 35:12a; 38:21)*. Hetzelfde geldt voor de grootst denkbare tegenstelling, die van liefde en haat. Hij heeft niet anders dan liefde bewezen aan iedereen met wie Hij in aanraking kwam. In plaats van door Zijn liefde aangetrokken te worden, hebben ze Hem gehaat en van zich gestoten. Wat is toch het hart van de zondaar toch ijskoud en hard als steen!

De vloek voor de verrader | *verzen 6-15*

6 *Stel een goddeloze over hem aan*
en moge de satan aan zijn rechterhand staan.
7 *Wordt hij geoordeeld, laat hij [als] schuldige uitgaan*
en laat zijn gebed tot zonde zijn.
8 *Laten zijn dagen weinig zijn*
[en] laat een ander zijn ambt nemen.
9 *Laten zijn kinderen wezen worden*
en laat zijn vrouw weduwe worden.
10 *Laten zijn kinderen overal rondzwerven en bedelen*
en ver van hun verwoeste [plaatsen voedsel] zoeken.
11 *Laat de schuldeiser beslag leggen op al wat hij heeft,*
en laten vreemden zijn arbeid plunderen.
12 *Laat hij niemand hebben die [hem] goedertierenheid bewijst,*
laat er niemand zijn die zijn wezen genadig is.
13 *Laten zijn nakomelingen uitgeroeid worden,*
laat hun naam uitgewist worden in de volgende generatie.
14 *Laat de ongerechtigheid van zijn vaderen bij de HEERE in gedachtenis blijven,*
de zonde van zijn moeder niet worden uitgedelgd.
15 *Laten ze de HEERE voortdurend voor [ogen] staan,*
ja, laat Hij hun nagedachtenis van de aarde uitroeien.

In dit gedeelte spreekt David door de Geest van Christus een bijzonder indringende en uitvoerige vloek uit over de goddeloze en zijn nageslacht. *Vers 8b* wordt in *Handelingen 1* door Petrus geciteerd *(Hd 1:20)*. Het verband waarin het citaat in *Handelingen 1* staat *(Hd 1:15-26)*, maakt duidelijk dat het hier in *Psalm 109* profetisch over Judas, de verrader van de Heer Jezus, gaat.

Van alle vijanden is Judas de vijand die Hem het naaste geweest is. Judas heeft Hem het best gekend en zich ondanks dat in de grootste afvalligheid tegen Hem, de Rechtvaardige, gekeerd. Een grotere goddeloosheid is niet denkbaar. De vloek die over hem wordt afgeroepen, is ten volle door hem verdiend. Het gaat hier niet om wraak voor geleden onrecht, maar oordeel over het grootste onrecht dat ooit is gedaan.

De vloek begint ermee dat God *"een goddeloze over hem"*, dat is over Judas, aanstelt *(vers 6)*. Deze 'goddeloze' is de satan. Satan betekent 'tegenstander'

of 'aanklager'. De satan staat ook *"aan zijn rechterhand"* om hem aan te klagen *(vgl. Zc 3:1; Op 12:10)*. Nadat Judas onder aansporing van de satan zijn weerzinwekkende daad van verraad heeft verricht *(Lk 22:3)*, drijft diezelfde satan Judas in zijn uitzichtloze wanhoop tot de daad van zelfmoord *(Mt 27:3-4)*.

Judas heeft het werk van de satan gedaan en die 'beloont' hem daarvoor met de enige beloning die hij heeft om te geven: de dood. Wie het werk van de satan doet, vindt in hem geen verdediger, maar een aanklager die hem met de grootst mogelijk wroeging vult. De satan doet en kan niet anders dan stelen, slachten en verderven *(Jh 10:10a)*.

De eerste betekenis van *vers 7a* is *"laat zijn verzoek om strafvermindering worden afgewezen"*. Judas krijgt geen strafvermindering en gaat als schuldige uit dit leven weg *(vers 7)*. Hij heeft het loon van de zonde, de dood, ontvangen *(Rm 6:23)*. Het gebed dat hij uitspreekt, *"ik heb gezondigd door onschuldig bloed over te leveren" (Mt 27:4)*, is een gebed dat tegen beter weten in wordt uitgesproken. Het is een gebed dat alleen wordt uitgesproken om bevrijd te worden van de *gevolgen* van de zonde. Het is niet oprecht, er gaat geen berouw over de begane zonde mee gepaard. Een dergelijk gebed is hem tot zonde. Zonde betekent letterlijk 'het doel missen', hier betekent het dat het gebed geen resultaat zal hebben.

Als iemand God trouw dient, is de belofte dat zijn dagen zullen worden vermeerderd *(Dt 6:1-2; Sp 3:1-2)*. Die belofte wordt niet altijd al tijdens iemands leven op aarde vervuld. We zien dat in het leven van de Heer Jezus. Hij is in het midden van Zijn dagen op aarde gedood *(Ps 102:25a)*. Maar Hij ontvangt Zijn dagen na Zijn opstanding en die zijn zonder einde. Bij Judas is de betekenis van het woord dat *"zijn dagen weinig zijn" (vgl. Ps 37:35-36)* dat ze beperkt blijven tot het aardse leven. Na zijn afschuwelijke daad van zelfmoord is hij in de plaats van pijn gekomen om straks door de Rechter op de grote, witte troon naar het eeuwige vuur te worden verwezen.

Het tweede deel van *vers 8* is, zoals hierboven al aangegeven, door Petrus op Judas wordt toegepast. Petrus zegt uitdrukkelijk dat wat hier wordt gezegd, is *"vervuld"* in wat met Judas is gebeurd *(Hd 1:16)*. Dat maakt de hele psalm tot een profetisch getuigenis. *"Zijn ambt"* is zijn apostelambt. De *"ander"* die zijn ambt neemt, is Matthias *(Hd 1:26)*.

De Heer Jezus had Judas uitgekozen om apostel te zijn *(Jh 6:70-71)*, niet om Zijn verrader te worden. Dat hij de verrader is geworden, kwam door zijn hebzucht. Daaraan gaf hij toe en werd hij een dief. Daardoor heeft hij zich voor de duivel opengesteld.

Behalve oordeel over hemzelf heeft de daad van Judas ook gevolgen voor zijn kinderen, zijn vrouw, zijn bezittingen, zijn omgeving en zijn nagedachtenis en de nagedachtenis van zijn nageslacht. Dat wordt in de *verzen 9-15* beschreven. Iemand die zondigt, doet niet alleen zijn eigen ziel geweld aan. Hij sleept altijd anderen in zijn val mee *(Jz 22:20; 2Sm 3:29)*. Zoals iemand heeft gezegd: de weg van God af ga je niet alleen *(vgl. Ex 20:5)*.

Het gaat hier om Judas als type van de antichrist. Zowel Judas als de antichrist *"de zoon van het verderf"* genoemd *(Jh 17:12; 2Th 2:3)*. De volgelingen van de antichrist worden hier geschilderd als zijn familie.

De *"kinderen"* van Judas worden door zijn zelfmoord *"wezen"* en *"zijn vrouw"* wordt *"weduwe" (vers 9)*. Los van de aanleiding van de dood door zelfmoord, heeft een zelfmoord altijd grote impact op het leven van de achterblijvende familie, vrienden en kennissen. Het is een daad van egoïsme waarbij niet aan de gevolgen wordt gedacht die deze daad voor anderen heeft.

Het gevolg van zijn daad is ook dat *"zijn kinderen overal rondzwerven en bedelen en ver van hun verwoeste [plaatsen voedsel] zoeken" (vers 10; vgl. Jr 18:21)*. Omdat de kinderen hun vader kwijt zijn, moeten ze nu zelf aan de kost zien te komen. Daarvoor moeten ze gaan bedelen. De plaats waar ze hebben gewoond, is een woeste plaats geworden. Ze hebben geen thuis meer.

Judas was een dief *(Jh 12:6)*. Na zijn dood komt *"de schuldeiser beslag leggen op al wat hij heeft" (vers 11; vgl. 2Kn 4:1)*. Ook komen *"vreemden zijn arbeid plunderen"*. Dat maakt de situatie van zijn nakomelingen nog dramatischer.

Omdat hij zelf geen goedertierenheid heeft bewezen, zal hij ook *"niemand hebben die [hem] goedertierenheid bewijst" (vers 12)*. Niemand zal *"zijn wezen genadig"* zijn. Ze worden gezien als ten nauwste verbonden met dit kwade werk van verraad. Hun vader heeft het grootste verraad ooit gepleegd.

Voor de nakomelingen van Judas is er geen toekomst. Het enige wat hun wacht is *"uitgeroeid worden" (vers 13)*. Daardoor zal *"hun naam uitgewist worden in de volgende generatie"*. Er zal niemand meer zijn die aan hen zal den-

ken. Terwijl *"de herinnering aan de rechtvaardige ... tot zegen"* is, zal *"de naam van de goddeloze ... wegteren" (Sp 10:7; Jb 18:17)*.

Met *"de ongerechtigheid van zijn vaderen"* wordt gewezen op zijn voorgeslacht en tevens zien we een verwijzing naar de erfzonde *(vers 14)*. Judas komt net als ieder mens uit een familie die ongerechtigheid heeft gedaan. Met de uitdrukking 'erfzonde' wordt de zondige natuur van de mens bedoeld. De zonde is door één mens, Adam, in de wereld gekomen, waardoor alle mensen zondigen *(Rm 5:12)*.

Dat moet met betrekking tot Judas *"bij de HEERE in gedachtenis blijven"*, dat wil zeggen dat er voor Judas geen plaatsvervanger is. Kinderen gaan niet verloren vanwege de ongerechtigheden van de ouders, maar om hun eigen ongerechtigheden. Die ongerechtigheden komen wel voort uit een natuur die geërfd is van de voorouders.

Ook de vermelding van *"de zonde van zijn moeder"* wijst op de erfzonde. Het gaat niet om een specifieke daad van zijn moeder, maar om wat zij bij het ter wereld brengen van Judas hem heeft meegegeven. Dat moet *"niet worden uitgedelgd"*. Door zijn geboorte is hij een zondaar geworden, wat uit zijn daden blijkt.

Een en ander betekent niet dat zondige daden nooit kunnen worden uitgedelgd. Het gaat hier over Judas als een type van de antichrist en zijn onberouwelijke daad en zondige leven. Van ieder die erkent dat hij een verdorven natuur heeft en naar die natuur heeft geleefd, kunnen de zonden worden uitgedelgd. Dat gebeurt als de zonden oprecht worden beleden en er wordt erkend dat ze zijn voortgekomen uit een verdorven natuur. Zo iemand mag weten dat Christus het noodzakelijke offer heeft volbracht om met God verzoend te worden, waardoor God de zonden niet meer gedenkt omdat Hij ze heeft uitgedelgd.

Het laatste vers van de vervloeking spreekt enerzijds over een *"voortdurend voor ogen staan"* en anderzijds over *"een van de aarde uitroeien" (vers 15)*. De HEERE moet er enerzijds voortdurend aan blijven denken welke ongerechtigheid en zonde op aarde is gebeurd. Anderzijds moet de aarde van elke nagedachtenis aan Judas, en van mensen zoals hij, gezuiverd worden. Hun invloed mag in het vrederijk nergens op aarde aanwezig zijn.

De reden van de vloek | *verzen 16-20*

16 *Want hij dacht er niet aan goedertierenheid te bewijzen,*
maar vervolgde de man die ellendig was en arm
en verslagen van hart, om [hem] te doden.
17 *Hij heeft de vloek liefgehad:*
laat die over hem komen!
Hij vond geen vreugde in de zegen:
laat die ver van hem blijven!
18 *Laat hij zich met de vloek kleden als met zijn mantel,*
laat die in zijn binnenste doordringen als water,
ja, als olie in zijn beenderen.
19 *Laat [de vloek] voor hem zijn als het kleed [waarin] hij zich hult,*
als een gordel die hij steeds ombindt.
20 *Laat dit het arbeidsloon zijn van de HEERE voor mijn tegenstanders*
en voor hen die kwaadspreken over mijn ziel.

Het woord *"want"* waarmee *vers 16* begint, geeft aan dat nu de reden volgt van de vervloekingen die hiervoor zijn uitgesproken. De gedachte aan het bewijzen van *"goedertierenheid"* ontbrak bij Judas volledig *(vgl. Mt 18:21-35)*. In plaats van goedertierenheid te bewijzen *"vervolgde"* hij *"de man die ellendig was en arm en verslagen van hart"*. Dit ziet weer overduidelijk op de Heer Jezus. Judas is erop uit geweest deze Ellendige en Arme en Verslagene van hart *"te doden"*.

Judas is niet voorbestemd om vervloekt te worden, hij heeft ervoor gekozen om vervloekt te worden, want *"hij heeft de vloek liefgehad" (vers 17)*. Hij vond er zijn vreugde in om anderen te vervloeken. Daarom wordt er terecht gevraagd de vloek over hem te laten komen. Tevens onthoudt God hem de zegen niet, maar weigert hij die, want *"hij vond geen vreugde in de zegen"*. Daarom wordt er terecht gevraagd *"die ver van hem"* te laten *"blijven"*. In beide gevallen gaat het om een bevestiging van de keus van Judas.

Zijn keus laat zien dat hij met de vloek is bekleed *"als met zijn mantel" (vers 18; vgl. Jb 29:14)*. De vloek is aan hem te zien. Maar niet alleen in zijn uiterlijk, waarvan zijn mantel spreekt, is de vloek zichtbaar. De vloek is *"in zijn binnenste"* doorgedrongen *"als water"*. Het is iets wat hem verkwikt. Hij leeft en beweegt erdoor, hij is *"als olie in zijn beenderen"*. Het is als smeerolie voor zijn gewrichten.

In *vers 19* wordt met andere woorden nog eens gezegd wat al in *vers 18* is gezegd. Het geeft aan hoezeer hij en de vloek bij elkaar horen. De vloek rust niet op hem, maar hij voelt er zich behaaglijk in, hij hult zich erin. Het is de kracht van zijn leven, waarvan de *"gordel"* spreekt *"die hij steeds ombindt"*.

De vloek is *"het arbeidsloon"*, iets wat hij heeft verdiend *(vers 20)*. Het is als met *"de dood"*, die *"het loon van de zonde"* is *(Rm 6:23; vgl. Jk 1:13-15)*. Dit 'arbeidsloon' is echter niet alleen voor Judas, maar voor alle *"tegenstanders"* van de Heer Jezus. Die tegenstand blijkt uit *"kwaadspreken"* over Zijn ziel. Mensen die zich niet willen buigen voor Hem, spreken altijd kwaad van Hem. Kwaadspreken van Hem Die alleen en volmaakt goed is, is lastering van Hem. Het is het werk van de duivel. Dit werk verdient niet anders dan de eeuwige dood.

Gebed om Gods hulp | *verzen 21-29*

21 *Maar U, HEERE Heere,*
doe [Uw werk] aan mij omwille van Uw Naam,
want Uw goedertierenheid is groot: red mij.
22 *Want ik ben ellendig en arm,*
mijn hart is in mijn binnenste dodelijk verwond.
23 *Ik ga heen als een schaduw die langer wordt,*
ik word afgeschud als een sprinkhaan.
24 *Mijn knieën zijn verzwakt door het vasten,*
en mijn vlees is vermagerd: geen vet [zit eraan].
25 *Toch ben ík hun [nog] tot smaad;*
zien zij mij, zij schudden hun hoofd.
26 *Help mij, HEERE, mijn God,*
verlos mij, naar Uw goedertierenheid.
27 *Dan weten zij: ja, dit is Uw hand;*
Ú hebt het gedaan, HEERE.
28 *Laten zíj vloeken, als Ú maar zegent,*
laten zij aanvallen, als zij maar beschaamd worden
en Uw dienaar zich verblijdt.
29 *Laten mijn tegenstanders met schande bekleed worden,*
zich hullen in hun schaamte als in een mantel.

Christus heeft Zich nooit verdedigd tegen alle onrecht dat Hem is aangedaan en alle kwaad dat over Hem is gesproken. Met een *"maar U"* heeft Hij Zich tot de *"HEERE Heere"* gewend en Hem gevraagd Zijn werk aan Hem te doen *(vers 21)*. Het woord *"maar"* geeft de tegenstelling aan tussen het werk van Judas en dat van Zijn God tot Wie Hij Zich wendt.

Hij doet een beroep op de Naam van de HEERE Heere, want Hij heeft Zijn Naam altijd geëerd en altijd alles gedaan in die Naam. De verhoring van het gebed is tot eer van Zijn Naam. Dat geldt voor het gebed van Christus, dat geldt ook voor het gebed van het overblijfsel. Daarom rekent Hij op Gods goedertierenheid die groot is. Hij kent die goedertierenheid als geen ander en Hij weet hoe groot die is. Altijd heeft Hij die ervaren. Dat is de kracht van Zijn leven geweest. Ook nu weet Hij dat Gods goedertierenheid er voor Hem is.

Hij wijst God op Zijn toestand: Hij is *"ellendig en arm" (vers 22; vers 16; Ps 40:18)*. Hij noemt het als een pleitgrond voor God, opdat God Hem te hulp zal komen. Hij neemt het recht niet in eigen hand, want Hij was niet op aarde gekomen om te oordelen, maar om de wil van God te doen. Dit betekende het ondergaan van het groots mogelijke onrecht en het grootst mogelijke lijden. Hij heeft innerlijk diep geleden door alles wat er tegen en over Hem werd gezegd. Dat horen we als Hij zegt: *"Mijn hart is in mijn binnenste dodelijk verwond" (vgl. Ps 22:15b; 69:21a)*.

Hij voelde Zijn leven wegvloeien, wat Hij zinnebeeldig omschrijft *"als een schaduw die langer wordt" (vers 23; vgl. Ps 102:12)*. Een schaduw bewijst dat er een persoon is, terwijl de persoon zelf niet gezien wordt. Er is geen kracht in. Een langer wordende schaduw wijst op het ondergaan van de zon en het vallen van de nacht van de dood. Door zijn omgeving wordt hij *"afgeschud als een sprinkhaan"*. Hij is voor hen als een lastig insect dat je met een schuddende beweging van je lichaam verwijdert. Niemand geeft nog een cent voor zijn leven.

De kracht om te lopen is verdwenen omdat de *"knieën zijn verzwakt door het vasten" (vers 24; vgl. Hb 12:12)*. We zien dat toen de Heer Jezus het kruis moest dragen. Hij heeft zoveel geleden van alle mishandelingen, dat Zijn kracht op de weg is neergedrukt *(Ps 102:24)*. Daarom houden ze Simon van Cyréne aan om het kruis van Christus achter Hem aan te dragen *(Lk 23:26)*. Tegelijk

heeft de ijver voor Gods huis Hem verteerd, zodat zijn *"vlees is vermagerd: geen vet [zit eraan]" (vgl. Ps 22:18a)*.

Ondanks Zijn meelijwekkende toestand als gevolg van Zijn inzet voor God en het volk, is Hij *"hun [nog] tot smaad" (vers 25; vgl. Ps 69:21)*. Ze bespotten Hem. *"Zij schudden hun hoofd"* in afschuw als zij Hem zien *(Mt 27:39)*. Deze verachting voor de volkomen Mens van Wie de daden en woorden vol barmhartigheid waren, is een onbeschrijflijke misdaad.

De voorbijgangers nu lasterden Hem, terwijl zij hun hoofden schudden. (Mt 27:39)

De Heer Jezus gaat diep gebukt onder al deze lastering en mishandeling. Hij richt Zich op, niet om Zijn tegenstanders neer te vellen, maar om tot de *"HEERE, Mijn God"* te roepen Hem te helpen *(vers 26)*. Hij vraagt of Zijn God in Zijn trouw Hem naar Zijn goedertierenheid wil verlossen uit de grote nood waarin Hij is. De nood is zo groot, dat de Heer voor de tweede keer om hulp vraagt, in feite een herhaling van *vers 21*.

Als Christus door Zijn God verlost wordt, zullen de tegenstanders weten dat Gods hand uitredding heeft gebracht *(vers 27)*. Elke boze macht in het heelal zal weten dat God Christus heeft verkoren om Zijn Koning te zijn. Dat zal gebeuren als het vrederijk is opgericht en de Heer Jezus op de troon van Zijn heerlijkheid zit. Niemand zal kunnen ontkennen dat de HEERE het gedaan heeft.

De tegenstanders kunnen vloeken wat ze willen, het zijn zinloze, lege vloeken, want ze treffen geen doel *(vers 28)*. Het enige waar het Christus om gaat, is de zegen van Zijn God. Ze kunnen ook aanvallen zo vaak en wanneer en waar ze maar willen, maar zij zullen beschaamd worden, terwijl Gods *"Dienaar Zich verblijdt"*. Voor de gelovige die overal de hand van God in ziet, wordt de vloek altijd veranderd in zegen en is het gevolg altijd blijdschap.

Voor de tegenstanders zal het omgekeerde het geval zijn. Zij verheugen zich over de ellende van de Ellendige, maar zij zullen *"met schande bekleed worden" (vers 29)*. De schande wordt over hen uitgegoten vanwege hun verachting van de Rechtvaardige. Zij zullen *"zich hullen in hun schaamte als in een mantel"*. Ze zullen zich innerlijk diep schamen over hun leugen en laster die zij over Hem, Die Ellendig en Arm wordt genoemd, hebben rondgestrooid.

Belofte om God te loven | *verzen 30-31*

> 30 *Ik zal de HEERE met mijn mond op luide toon loven,*
> *te midden van velen zal ik Hem prijzen.*
> 31 *Want Hij zal aan de rechterhand van de arme staan*
> *om [hem] te verlossen van hen die zijn ziel veroordelen.*

De psalm eindigt met de belofte van een loflied. In de zekerheid van de verhoring van Zijn gebed zegt Christus dat Hij de HEERE met Zijn mond op luide toon zal loven *(vers 30)*. Hij zal Hem *"te midden van velen ... prijzen" (vgl. Ps 22:23b; Hb 2:9-12)*. Dit loflied zal Hij aanheffen, wanneer Hij als de Opgestane te midden van de Zijnen is, die Hij door Zijn dood heeft verlost.

Loven gebeurt altijd met de mond. Het lijkt daarom overbodig om het te vermelden. Dat het hier toch wordt gedaan, is omdat deze psalm begint met een bedrieglijke mond *(vers 2)*. Door de hulp van de HEERE eindigt deze psalm met een mond die de HEERE op luide toon looft.

Christus weet dat de HEERE *"aan de rechterhand van de arme"* zal staan *(vers 31; vgl. vers 6)*. Hij is die Arme. De HEERE staat aan Zijn rechterhand om Hem van elke aanklacht vrij te spreken *(Js 50:9a)*. Zo zal Hij worden verlost *"van hen die Zijn ziel veroordelen" (vgl. 2Tm 4:16-17; Rm 8:33)*. In Zijn opstanding is de Heer Jezus gerechtvaardigd, dat wil zeggen rechtvaardig verklaard, in alles wat Hij heeft gedaan. Elke aanklacht is daardoor niet alleen volledig ongegrond verklaard, maar als valse aanklacht tentoongesteld.

> *Zie, de Heere HEERE helpt Mij.*
> *Wie is het die Mij schuldig verklaart?*
> *(Js 50:9a)*

Nu het lijden rechtvaardig is vergolden, kan de heerlijkheid worden geopenbaard. Dat is *Psalm 110*.

Psalm 110

Inleiding

De Ellendige en Arme van *Psalm 109* is de heersende Koning-Priester in *Psalm 110*. Tussen Zijn lijden op aarde en Zijn openlijke verheerlijking op aarde, dat is de tijd waarin wij leven, zit Hij op de troon van de Vader *(Ps 110:1)* in afwachting van Zijn eigen troon *(Op 3:21)*. Zijn lijden en de heerlijkheid daarna vormen het grote thema van de profeten *(1Pt 1:11)*.

We vinden in *Psalmen* Christus vaak in verbinding met het overblijfsel. In deze psalm gaat het alleen over Hem. Hij heeft Zichzelf ontledigd en God heeft Hem een Naam gegeven boven elke naam *(Fp 2:9-11)*.

Vers 1 van deze psalm wordt meer dan enig ander vers – wel veertien keer – uit het Oude Testament in het Nieuwe Testament geciteerd:

1. De Heer Jezus citeert dit vers tegenover de farizeeën om te bewijzen dat Hij, de Messias, niet alleen de Zoon van David, maar ook de Heer van David is omdat Hij ook de Zoon van God is *(Ps 2:7; Mt 22:41-44; Mk 12:35-37; Lk 20:42)*.

Het vers wordt ook geciteerd om vast te stellen dat Christus

2. als Zoon ver boven de engelen verheven is *(Hb 1:3,13)*;
3. als Heer gezag over alle dingen heeft en als Christus de Man van Gods welgevallen is *(Hd 2:33-34)*;
4. een onveranderlijk priesterschap heeft ontvangen *(Hb 7:17,20-21; 5:5-6)*;
5. wacht op het moment van Zijn openlijke heerschappij, wanneer Zijn vijanden een voetbank voor Zijn voeten zijn *(Hb 10:13)*.

Vers 1 wordt in *Mattheüs 22* aangehaald om te *weerleggen*, om te laten zien dat de Zoon van David meer is dan David. In *Handelingen 2* wordt het aangehaald om de Joden te *overtuigen* van het feit van Zijn hemelvaart. In *Hebreeën 1* wordt het aangehaald om te *bevestigen* dat Christus meer is dan de engelen.

Christus in de hemel | *vers 1*

> *1 Een psalm van David.*
> *De HEERE heeft tot mijn Heere gesproken:*
> *Zit aan Mijn rechterhand,*
> *totdat Ik Uw vijanden gemaakt zal hebben*
> *[tot] een voetbank voor Uw voeten.*

Deze psalm is, zoals door de Heer Jezus Zelf wordt bevestigd, *"van David" (vers 1)*. Hij gaat echter niet over David, maar in de Geest profeteerde hij over de grote Zoon van David, de Christus van God in de heerlijkheid van de hemel. In *Psalmen* is David veelal een type van Christus. Als profeet spreekt hij dan in de Geest. In deze psalm, waarin het gaat over de verheerlijking van Christus, kan hij geen type zijn. *Psalm 110* is de enige psalm waar David zeer duidelijk wordt onderscheiden van Christus. Daarom wordt dit vers door de Heer Jezus gebruikt om Zijn heerlijkheid als de Heer en de Zoon te laten zien *(Mt 22:43)*.

"De HEERE" heeft David door de Geest laten weten dat Hij *"tot mijn Heere gesproken"* heeft en wat Hij heeft gezegd. Dit is het antwoord op het gebed van David in *Psalm 109 (Ps 109:1)*. *Psalm 109* is het verleden, het lijden van de Heer Jezus op aarde. *Psalm 110:1* is het heden; bijna 2000 jaar is de Heer gezeten aan Gods rechterhand. Vanaf *Psalm 110:2* is het de toekomst, wanneer de Heiland zal verschijnen als de Koning-Priester, als de Overwinnaar, Die op Zijn eigen troon gaat zitten. Samengevat:

Psalm 109	Christus' lijden.
Psalm 110:1	Christus' zitten.
Psalm 110:2-6	Christus' heerschappij.

"Gesproken" is letterlijk 'orakel, Goddelijke uitspraak', een uitdrukking die vaak in de profetische boeken voorkomt. Deze psalm is inderdaad profetisch van aard, zoals *Mattheüs 22* duidelijk maakt *(Mt 22:43)*.

David spreekt over *"mijn Heere"*, *Adonai*, de soevereine Heerser. De Heer Jezus is de Zoon van David als Mens, maar Hij is ook de Heer van David, omdat Hij ook de Zoon van God is. Tegen Hem heeft de HEERE, *Jahweh*, gezegd plaats te nemen aan Zijn rechterhand.

De rechterhand is de plaats van eer *(vgl. 1Kn 2:19)* en van macht. Die plaats heeft de Heer Jezus van God gekregen. Het ziet op de verheerlijking van

de Heer Jezus na het volbrengen van het werk op het kruis, Zijn dood en Zijn opstanding. Die plaats neemt Hij in sinds en vanaf Zijn hemelvaart totdat Hij in heerlijkheid verschijnt.

Petrus verwijst in zijn toespraak op de Pinksterdag naar dit vers en zegt dat God de Heer Jezus *"zowel tot Heer als tot Christus heeft gemaakt" (Hd 2:34-36)*. Hij schrijft alles toe aan God om daarmee te laten zien hoezeer God het werk van Zijn Zoon waardeert en heeft aanvaard. Op aarde mogen mensen Hem hebben veracht en verworpen, zoals *Psalm 109* laat zien, maar *Psalm 110* laat zien dat Hij voor God de volmaakt Heerlijke is, Die Hij met vreugde de hoogste en heerlijkste plaats in de hemel geeft.

Het contrast tussen de plaats die God Hem geeft en die de mens Hem geeft, is enorm. De mens heeft Hem als een nietswaardige verraden, verworpen, mishandeld en vermoord. Maar God heeft Hem tot Heere gemaakt, tot de Gezaghebber Die alle macht heeft in de hemel en op de aarde. God heeft Hem ook tot Christus gemaakt, tot de Drager en Uitdeler van al Zijn beloften.

De verwijzing van Petrus naar dit vers bewijst dat het niet over David gaat, maar over de Heer Jezus. David spreekt hier over de verheerlijking van de Heer Jezus als een daad van *Jahweh*, dat is God. De Heer Jezus is door de rechterhand van God verhoogd en God heeft Hem de plaats van eer aan Zijn rechterhand gegeven. Die plaats komt Hem toe, Hij heeft die plaats verdiend. Het lijden van Christus door toedoen van het volk en de verheerlijking van Christus als antwoord van God daarop is het steeds terugkerende thema van de prediking van de apostelen tot het Joodse volk in het boek *Handelingen*.

Er is een *"totdat"* verbonden aan die plaats van eer aan Gods rechterhand. Er komt namelijk een ogenblik dat de Heer Jezus die plaats zal verlaten om terug te keren naar de aarde. Hij zal dan de vijanden van Zijn volk, dat is het gelovig overblijfsel – en de vijanden van Zijn volk zijn ook Zijn vijanden – oordelen. Die vijanden bevinden zich zowel binnen het volk – het zijn de antichrist en zijn volgelingen, het ongelovig deel van Israël – als buiten het volk – dat zijn de Assyriërs onder aanvoering van de koning van het noorden.

Christus zal allen die hebben geweigerd zich te bekeren en zich voortdurend vol haat tegen Hem en Zijn volk hebben gekeerd, als overwonnen

vijanden onder Zijn voeten leggen, zodat Hij erop zal rusten. Een voetbank symboliseert totale onderwerping *(vgl. Jz 10:24)*. Tot dat ogenblik blijft Hij in de heerlijkheid.

Het is belangrijk te zien dat de waarheid van de verbinding tussen Christus en de gemeente niet wordt genoemd. Deze psalm toont Christus in heerlijkheid met direct daarop aansluitend het onderwerpen van Zijn vijanden onder Zijn voeten door God. De psalm is het tweeledige antwoord van God op de vernedering van Christus: eerst Zijn verheerlijking in de hemel en daarna Zijn verheerlijking op aarde *(Mt 6:10)*.

De Koning | *verzen 2-3*

> 2 *De HEERE strekt Uw machtige scepter uit vanuit Sion*
> *[en zegt]: Heers te midden van Uw vijanden.*
> 3 *Uw volk is zeer gewillig*
> *op de dag van Uw kracht,*
> *[getooid] met heilig sieraad;*
> *uit de baarmoeder van de dageraad*
> *is voor U de dauw van Uw jeugd.*

In *vers 2* zien we Christus in Zijn verheerlijking op aarde. Dit gebeurt wanneer Hij voor de tweede keer in de wereld verschijnt. Dan geeft *"de HEERE", Jahweh,* Hem de heerschappij die Hij heeft verdiend door Zijn werk op het kruis *(Op 5:1-14)*. Christus strekt Zijn *"machtige scepter uit vanuit Sion"*. Dit is de vervulling van de profetie die Bileam heeft uitgesproken *(Nm 24:17; vgl. Ps 2:8-9; 72:8)*. De scepter is een symbool van gezag, wat nog wordt onderstreept door te spreken van een *"machtige scepter"*. Sion is het centrum van Zijn regering die over de hele aarde uitgaat. Hij heerst te midden van Zijn vijanden. Aan alle vijandschap is een einde gekomen.

Hij heerst ook over Zijn volk, dat *"op de dag van Uw kracht"* een *"zeer gewillig"* volk is *(vers 3; vgl. Hl 6:12)*. Wanneer de Heer Jezus in heerlijkheid is verschenen, zal het overblijfsel zich voor Hem neerbuigen en zich beschikbaar stellen aan Hem. Het overblijfsel vertoont dan de kenmerken van de Heer Jezus. Het is met hen als met de volgelingen van David die als vermoeide en belaste bij hem in de grot van Adullam de toevlucht zochten, en door hem veranderd zijn in helden *(1Sm 22:1-2)*. De Heer Jezus was 'zeer

gewillig' om de wil van Zijn Vader te doen *(Jh 4:34)*. Zo is dat ook met het overblijfsel: ze zijn 'zeer gewillig'.

Nu de eigen kracht en eigen wil van het gelovig overblijfsel gebroken zijn, is het zeer gewillig om Gods wil te doen *(Ps 119:60)*. Jakob, die in de school van God heeft geleerd, is daar een prachtig voorbeeld van. Als zijn heup is ontwricht en zijn kracht is gebroken in de ontmoeting met de Engel van de HEERE, verklaart de God van Jakob dat zijn naam voortaan *"Israël"* zal zijn, dat betekent 'vorst van God' *(Gn 32:24-28)*.

Jakob heeft toen als het ware een wedergeboorte doorgemaakt. Daarin is hij een type van het gelovig overblijfsel dat door de God van Jakob tot een zeer gewillig volk is gemaakt.

Er is geen enkele weerspannigheid, maar grote gewilligheid om Hem te dienen en Hem in Zijn koningschap te bevestigen *(vgl. 1Kr 11:10)*. Zij passen bij Hem, want ze zijn *"[getooid] met heilig sieraad"*, wat betekent dat zij heilig zijn zoals Hij heilig is. Ze zijn gekleed in wit gewaad, als priesters, het gewaad dat gewassen is in het bloed van het Lam *(Op 7:14)*. Het verschijnen van zoveel mensen gekleed in een wit gewaad, lijkt op de dauw, rein en fris, priesterlijk en krachtig. Het is naar waarheid een koninkrijk van priesters.

Ze komen voort *"uit de baarmoeder van de dageraad"*. Dit is een prachtige, poëtische beschrijving van de nieuwe periode die aanbreekt wanneer de Messias begint te regeren *(vgl. Hl 6:10)*. De nieuwe periode is als een nieuwe geboorte. De Heer Jezus spreekt daarom over die tijd als de *"wedergeboorte"*, dat is de tijd dat Hij zal regeren en waarin Zijn discipelen met Hem mogen regeren *(Mt 19:28)*. De wedergeboorte is die van de aarde als die is vrijgemaakt van de vloek van de zonde die erop ligt *(Rm 8:19-21)*. Dan is het aardrijk vernieuwd, wedergeboren *(Ps 104:30b)*.

Daarop sluit *"de dauw van Uw jeugd"* nauw aan. Het gewillige volk en de wedergeboorte van de schepping horen bij de Messias zoals dauw hoort bij het aanbreken van een nieuwe dag. Dauw spreekt van verfrissing, verkwikking. Het is de frisheid van een nieuwe dag. De dauw wordt in het Oude Testament meerdere keren als een zegen van de hemel voor het land van God beschreven *(Dt 33:13,28; Nm 11:9)*. De nieuwe generatie die in navolging van de Messias het vrederijk binnengaat, is een verkwikking voor

de Messias en zal in haar leven vrucht voor Hem dragen. Ze zal de Heer met vreugde dienen.

De Priester | *vers 4*

> 4 *De HEERE heeft gezworen*
> *en Hij zal er geen berouw van hebben:*
> *U bent Priester voor eeuwig,*
> *naar de ordening van Melchizedek.*

Nu Zijn koningschap is gevestigd, horen we dat *"de HEERE heeft gezworen"*. Hij heeft een eed gezworen waarvan Hij als extra bekrachtiging zegt dat Hij *"er geen berouw van hebben"* zal. In *Psalm 109* heeft de HEERE, bij het lijden van Christus, gezwegen *(Ps 109:1; vgl. Zf 3:17)*. In *Psalm 110* heeft de HEERE een orakel, een Godsspraak, gesproken *(vers 1)* en heeft Hij gezworen *(vers 4)*.

De eed houdt in dat Christus niet alleen Koning zal zijn, maar dat Hij tegelijkertijd ook *"Priester voor eeuwig, naar de ordening van Melchizedek"* is *(Hb 5:6; 6:20; 7:17,21)*. In de huidige wereld moet macht verdeeld worden (de zogenaamde trias politica). Bij de Heer Jezus is dat anders. Hij kan zeggen dat Hem ALLE macht in hemel en op aarde is gegeven *(Mt 28:18)*. In de wereld van nu moeten kerk en staat worden gescheiden. Zelfs bij het volk Israël moet de priester van de stam Levi zijn, nakomeling van Aaron, en moet de koning van de stam Juda zijn. Een combinatie was niet mogelijk. Koning Uzzia heeft tot zijn schade ervaren dat hij als koning niet op eigen houtje de positie van priester kon innemen *(2Kr 26:16-20)*.

Zo niet bij de Heer Jezus, want Hij is Koning en Priester in één Persoon. Behalve hier in *Psalm 110:4* vinden we deze waarheid nog één keer in het Oude Testament en wel in *Zacharia 6 (Zc 6:13)* De enige die hiervan een type kon zijn, was Melchizedek, de geheimzinnige koning van Jeruzalem *(Hb 7:2-3)*. Melchizedek was koning van Salem en priester van God de Allerhoogste *(Gn 14:18; Hb 7:1-2)*. Hij is een beeld van Christus als Koning-Priester op Zijn troon *(Zc 6:12-13)*. De tijd van zegen kan niet eerder aanbreken dan dat de Heer Jezus

> *Ja, Hij zal de tempel van de HEERE bouwen,*
> *Hij zal met majesteit bekleed zijn,*
> *Hij zal zitten en heersen op Zijn troon.*
> *Hij zal Priester zijn op Zijn troon;*
> *tussen die Beiden zal vredesberaad plaatsvinden.*
> *(Zc 6:13)*

ook als Priester is verschenen om die zegen te brengen. Alle zegen is van Hem als Priester afhankelijk.

"De ordening van Melchizédek" – naar de ordening van Aaron zou de Heer Jezus geen priester kunnen zijn *(Hb 7:14)* – is een ordening van zegen. Naar die ordening is de Heer Jezus Koning-Priester Die zegen van God voor Gods volk op aarde brengt. Dat vindt in het duizendjarig vrederijk zijn volle vervulling. We zien dat in beeld in de ontmoeting tussen Melchizédek en Abraham *(Gn 14:18-20)*.

Melchizédek zegent Abraham van Godswege en prijst God voor wat Hij voor Abraham heeft gedaan. Na de strijd die Abraham heeft geleverd, komt Melchizedek hem met brood en wijn tegemoet en zegent hem. Brood en wijn spreken van Christus als voedsel en vreugde voor het hart.

Dit is de zegen van het vrederijk, waar Christus de bron van alle kracht en blijdschap is *(Js 12:3)*. Zoals Melchizedek, de koning-priester, verschijnt om te zegenen met brood en wijn, nadat de overwinning is behaald *(Gn 14:18-20)*, zo zal Christus als Koning-Priester verschijnen om de zegen te geven, nadat de overwinning is behaald en alle vijanden zijn gesteld als een voetbank voor Zijn voeten.

Wat verder opvalt, is dat Hij *Priester* naar de ordening van Melchizédek wordt genoemd en niet *Hoge*priester naar de ordening van Melchizédek. Hier is een mooie verklaring voor. Een hogepriester veronderstelt andere priesters, maar als Priester naar de orde van Melchizédek is de Heer Jezus alleen.

Het priesterschap van Melchizédek wordt in het Oude Testament alleen in *Genesis 14* en *Psalm 110* genoemd. Dit priesterschap is er eerder dan dat van Aäron en zal ook blijven bestaan als dat van Aäron niet meer nodig is. Het priesterschap van Aäron wordt door de Heer Jezus nu in de hemel voor de gemeente uitgeoefend en wel met het oog op de zwakheden van de leden van de gemeente *(Hb 4:15-16)*. Als de gemeente is opgenomen, is dat priesterschap niet meer nodig, want er is dan geen zwakheid meer. De priesterdienst van Melchizedek zal Hij uitoefenen bij Zijn wederkomst met het oog Zijn aardse volk dat in het vrederijk Zijn zegen geniet.

In de *brief aan de Hebreeën* wordt uitvoerig ingegaan op de verschillen tussen het priesterschap naar de ordening van Aäron en het priesterschap

naar de ordening van Melchizédek *(Hb 7:1-19)*. Het belangrijkste verschil is wel dat het priesterschap van Aäron wordt uitgeoefend door sterfelijke mensen, terwijl het priesterschap van Melchizédek wordt uitgeoefend door Iemand Die priester is *"naar de kracht van een onvergankelijk leven" (Hb 7:16)*. Christus heeft geen opvolger, zoals Aäron, maar is *"Priester tot in eeuwigheid" (Hb 7:17)*. Dit laatste vers is het citaat van *vers 4* uit *Psalm 110*.

De Krijgsman | *verzen 5-6*

> 5 *De Heere is aan Uw rechterhand,*
> *Hij verplettert koningen op de dag van Zijn toorn.*
> 6 *Hij spreekt recht onder de heidenvolken,*
> *vult [het slagveld] met dode lichamen*
> *[en] verplettert [hem die] het hoofd is over een groot land.*

Dan wordt de dag van Zijn toorn aangekondigd *(vers 5)*. *"De Heere"*, dat is Christus, *"is aan Uw rechterhand"*, dat is de rechterhand van *Jahweh*, de plaats van eer die *Jahweh* Hem volgens *vers 1* heeft gegeven *(Hb 8:1; 10:12)*. Als de dag van Zijn toorn aanbreekt *(vgl. Op 6:17)*, zal Christus koningen verpletteren *(Op 16:16; 19:13-15; Jl 3:2,11-14)*.

Het is de HEERE, *Jahweh*, Die de vijanden als voetbank van Christus stelt *(vers 1)* en tegelijk zal Christus Zelf de vijandelijke koningen verpletteren *(vers 5)*. Hij is de Steen die zonder toedoen van mensenhanden zal verschijnen om het beeld van de mens, de wereldse regeringsmacht, te verpletteren. Als Hij Zijn rijk opricht, betekent dat het einde van alle wereldrijken *(Dn 2:44)*. De dag van Zijn toorn is de dag van de HEERE. Het is opnieuw een aanwijzing dat de Heer Jezus, *Adonai*, niemand anders is dan *Jahweh* Zelf.

In de dagen van die koningen zal de God van de hemel echter een Koninkrijk doen opkomen dat voor eeuwig niet te gronde zal gaan en waarvan de heerschappij niet op een ander volk zal overgaan. Het zal al die [andere] koninkrijken verbrijzelen en tenietdoen, maar zelf zal het voor eeuwig standhouden. (Dn 2:44)

Wanneer de Heer Jezus voor de tweede keer naar de aarde komt, zal Hij rechtspreken *"onder de heidenvolken" (vers 6)*. God heeft Hem die macht gegeven omdat Hij de Mensenzoon is *(Jh 5:22,27)*. Hij zal zitten op de troon van Zijn heerlijkheid en oordeel vellen over de volken *(Mt 25:31-32)*. Met het zwaard dat uit Zijn mond komt, zal Hij Zijn vijanden doden en *"[het slagveld] met dode lichamen vullen" (Js 66:16; Zf 1:17-18; Ez 35:8; Op 19:17)*.

Bij *"het hoofd ... over een groot land"* kunnen we denken aan de verplettering van Gog, de vorst van het grote, Godvijandige Rusland *(Ez 39:11-12)*. Deze goddeloze macht is de laatste opstandige macht die wordt geoordeeld. Hierna is het vrederijk in alle glorie gevestigd en is er volkomen harmonie op aarde, zonder enige dreiging van een georganiseerde opstand. Christus regeert.

De nederige Mens | *vers 7*

> 7 *Hij drinkt onderweg uit de beek,*
> *daarom heft Hij [Zijn] hoofd omhoog.*

Christus heeft *"onderweg uit de beek"* verkwikkend water gedronken *(vgl. 1Kr 11:17; Ri 7:6)*. Hij heeft tijdens Zijn weg van vernedering – waarvan de beek spreekt – op aarde dankbaar alle verkwikking genoten die de Vader Hem heeft gegeven. Het toont Zijn volledige afhankelijkheid van Zijn Vader.

Hij drinkt uit de beek als Hij met een arme Samaritaanse vrouw spreekt. Het is voor Hem een grote verkwikking dat Hij Zich aan haar als de Heiland van de wereld kan bekendmaken. Ook Maria heeft Zijn ziel verkwikt door haar begrip van Zijn lijden en sterven, waaraan zij uiting geeft door Hem te zalven *(Jh 12:3)*. Eenzelfde verkwikking heeft de Heiland ervaren van Maria Magdalena.

Het gevolg *("daarom")* van Zijn volkomen afhankelijkheid van Zijn Vader is dat Hij met opgeheven hoofd Zijn weg is gegaan. Er is een volkomen wisselwerking tussen Hem en Zijn Vader. Hij leeft door wat de Vader Hem geeft en daarom heft Hij altijd Zijn hoofd omhoog naar Zijn Vader. Er is in Zijn weg als Mens op aarde van het begin tot het einde volkomen gemeenschap tussen Hem en Zijn Vader.

Psalm 111

Inleiding

De openbaring van Christus in Zijn lijden *(Psalm 109)* en in Zijn verheerlijking *(Psalm 110)* bewerkt bij het overblijfsel drie lofzangen *(Psalmen 111-113)*. De *Psalmen 111-112* zijn gedicht in de vorm van een acrostichon, dat wil zeggen dat elk van de tweeëntwintig regels ervan begint met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet, van *aleph* tot *taw*. Deze opeenvolging van letters verwijst naar de wegen en regering van God.

De derde lofzang *(Psalm 113)* is tevens de eerste van een serie lofzangen die *hallel*-psalmen worden genoemd. Ze worden gezongen door de Joden op de avond van het Pascha, aan het begin *(Psalmen 113-114)* en aansluitend *(Psalmen 115-118)* op de Paasmaaltijd. Ook de Heer Jezus heeft in de laatste nacht van Zijn leven op aarde vóór het kruis deze lofzang met Zijn discipelen gezongen, nadat Hij het avondmaal had ingesteld en voordat Hij met hen naar de Olijfberg vertrok *(Mt 26:30; Mk 14:26)*.

En nadat zij de lofzang hadden gezongen, gingen zij naar buiten naar de Olijfberg. (Mt 26:30)

De eerste keer dat we het woord *"halleluja"* in het Nieuwe Testament tegenkomen, is pas in *Openbaring 19*. Dat is wanneer de Heer Jezus het grote Babylon heeft geoordeeld en Zijn openbare koningschap aanvaardt en gaat uitoefenen *(Op 19:1,3,4,6)*. Dat is hier ook zo. Nadat in *Psalm 110* de vijanden zijn verslagen, vinden we de lofzangen en de *hallel*-psalmen.

Psalm 111 is een lofzang op de grote daden van de HEERE *(verzen 2-3)*: de verlossing en het verbond. De verlossing is hier de verlossing uit Egypte als type van de verlossing uit de macht van de vijand. Het verbond is hier het verbond van Sinaï als type van het nieuwe, eeuwig verbond. *Psalm 112* is dan een lofzang over de heerlijkheid en kenmerken van Christus die zichtbaar zijn in het overblijfsel. Het zijn de kenmerken van de rechtvaardige die in *Psalm 1* worden beschreven *(Ps 1:1-3)*.

De HEERE loven met heel het hart | *vers 1*

> *1 Halleluja!*
> *Ik zal de HEERE loven met heel [mijn] hart,* *aleph*
> *in de kring van de oprechten en [in hun] gemeenschap.* *beth*

De psalm sluit aan op de vorige en begint daarom met *"halleluja"*, 'loof de HEERE'. Het is een reactie op Wie de HEERE is en op Zijn daden, zoals dat is voorgesteld in de vorige psalm. De psalmist zegt dat hij de HEERE zal loven met heel zijn hart, zozeer is hij onder de indruk van Hem Die aan Gods rechterhand is. Zijn hele hart is erdoor in beslag genomen, waardoor er voor iets anders geen ruimte is *(Ps 86:12)*. Er wordt ook zonder enige reserve, zonder iets achter te houden, lof gezongen.

Hij betrekt ook anderen in zijn lofzang. Hij looft de HEERE *"in de kring van de oprechten en [in hun] gemeenschap"*. *"De oprechten"* zijn allen die doen wat juist is in de ogen van de HEERE *(Ex 15:26; Ps 33:1)*. De Messias is het middelpunt van hun *"gemeenschap"*. Zij hebben Hem als hun gemeenschappelijk voorwerp van hun lofprijzing. Hun liefde voor de Messias verbindt hen met elkaar *(vgl. 1Ko 1:9)*. Alleen aan hen maakt God in Zijn vertrouwelijke omgang met hen Zijn gedachten bekend *(Ps 25:14)*. Alleen door hen worden Gods gedachten ontvangen en gewaardeerd.

De werken van de HEERE | *verzen 2-6*

2 *De werken van de HEERE zijn groot,* — *gimel*
zij worden onderzocht door allen die er vreugde in vinden. — *daleth*
3 *Zijn daden zijn [vol] majesteit en glorie,* — *he*
Zijn gerechtigheid houdt voor eeuwig stand. — *waw*
4 *Hij heeft voor Zijn wonderen een gedachtenis gemaakt,* — *zain*
de HEERE is genadig en barmhartig — *cheth*
5 *Hij heeft voedsel gegeven aan wie Hem vrezen* — *teth*
Hij denkt voor eeuwig aan Zijn verbond. — *jod*
6 *Hij heeft de kracht van Zijn werken bekendgemaakt aan Zijn volk* — *kaph*
door hun het erfelijk bezit van de heidenvolken te geven. — *lamed*

Met *"de werken van de HEERE"* *(vers 2)* wordt alles bedoeld wat Hij heeft gedaan. Het betreft de verlossing van Zijn volk. Al die werken *"zijn groot"*, dat wil zeggen talrijk, wonderbaarlijk en ontzagwekkend. Ze lokken uit die te onderzoeken. Niet dat ze ten volle doorgrond of geteld kunnen worden *(Jb 5:9)*. Dit onderzoek gebeurt *"door allen die er vreugde in vinden"*. Bezig zijn met Gods wer-

Hij doet grote dingen, die niemand kan doorgronden; wonderen, die niet te tellen zijn. (Jb 5:9)

ken geeft vreugde, want God heeft Zijn werken met vreugde gemaakt en vindt er Zelf Zijn vreugde in.

Wie Gods werken onderzoekt, ziet dat het *"daden zijn [vol] majesteit en glorie" (vers 3)*. Het woord *"daden"* wijst op actie, op het verrichten van handelingen met een doel. Al Gods handelingen worden gekenmerkt door majesteit ofwel grootheid, verhevenheid en glorie ofwel heerlijkheid, luister. Zijn daden weerspiegelen die *(vgl. Rm 1:19-20)*. Iemand die dit niet ziet, is moedwillig blind.

Zijn daden komen voort uit Zijn gerechtigheid. Zijn daden worden gekenmerkt door gerechtigheid, dat wil zeggen dat ze altijd in overeenstemming zijn met het verbond dat Hij met het volk gesloten heeft. Nooit doet Hij iets wat in strijd is met Zijn gerechtigheid. Zijn gerechtigheid is zichtbaar in Zijn verlossing van Zijn volk. Op grond van het lijden van Christus *(Psalm 109)* heeft God Hem opgewekt en kan Hij het gelovig overblijfsel verlossen in gerechtigheid. Omdat Zijn gerechtigheid voor eeuwig stand houdt, houden ook Zijn daden eeuwig stand. Het vrederijk, een rijk dat is gebaseerd op gerechtigheid, houdt dan ook eeuwig stand.

Veel van Zijn daden zijn *"wonderen" (vers 4)*. Wonderen zijn daden waarvan de oorsprong bovennatuurlijk is. Daarvoor heeft Hij *"een gedachtenis gemaakt"*. Daarbij kunnen we denken aan de feesten van de HEERE, waardoor de herinnering aan de wonderen levendig wordt gehouden. Zo is de verlossing van Zijn volk uit Egypte een wonder. Daarvoor heeft Hij de instelling van het Pascha als *"een gedachtenis"* gegeven *(Ex 12:14)*. Voor ons, die gered zijn door het wonder van het kruis, heeft de Heer Jezus het avondmaal als een gedachtenismaal ingesteld *(Lk 22:19)*.

Wonderen laten behalve de macht van God op bijzondere wijze zien dat God *"genadig en barmhartig"* is. Bij de viering van het Pascha denkt Gods volk eraan dat Hij hen in Zijn genade en barmhartigheid heeft verlost uit de slavernij in Egypte. Als wij de Heer Jezus in het vieren van het avondmaal gedenken, denken we eraan dat Hij Zichzelf in Zijn genade en barmhartigheid voor ons in de dood heeft gegeven.

Een bijzonder bewijs van Zijn genade en barmhartigheid heeft Gods aardse volk gezien in het *"voedsel"* dat Hij heeft *"gegeven aan wie Hem vrezen" (vers 5)*. We kunnen daarbij denken aan het manna dat Hij veertig jaar lang

aan Zijn volk heeft gegeven toen zij in de woestijn rondzwierven. Hij heeft hun dat gegeven op grond van Zijn verbond, waaraan Hij *"voor eeuwig"* denkt. Daarom zal Hij Zijn volk nooit opgeven of verlaten. Hij blijft trouw aan de beloften die Hij aan hen heeft gedaan.

Nog een duidelijk bewijs van *"de kracht van Zijn werken"* die Hij heeft *"bekendgemaakt aan Zijn volk"*, is dat Hij *"hun het erfelijk bezit van de heidenvolken"* heeft gegeven *(vers 6)*. Om Zijn volk het aan hen beloofde land te geven heeft Hij de heidenvolken voor hen uit het land verdreven. Het land is door Hem aan hen als een erfelijk bezit gegeven. Dat is behalve een bewijs van Zijn kracht ook een bewijs van genade en barmhartigheid, want verdiend hadden ze het niet.

Betrouwbaarheid van de werken | *verzen 7-9*

7 *De werken van Zijn handen zijn waarheid en recht,* *mem*
al Zijn bevelen zijn betrouwbaar. *nun*
8 *Zij worden ondersteund, voor eeuwig [en] voor altijd,* *samech*
want zij zijn gedaan in waarheid en oprechtheid. *ain*
9 *Hij heeft Zijn volk verlossing gezonden;* *pe*
Hij heeft Zijn verbond voor eeuwig ingesteld; *tsade*
Zijn Naam is heilig en ontzagwekkend. *koph*

In al *"de werken van Zijn handen"* is niets verdraaids of slinks, maar ze *"zijn waarheid en recht"* *(vers 7; Sp 8:8)*. Zijn werken komen tot stand door Zijn spreken. Wat Hij beveelt, gebeurt *(Ps 33:6,9)*. Zijn woorden zijn waarheid en daarom zijn *"al Zijn bevelen ... betrouwbaar"*. Gezien de parallel tussen de eerste en de tweede versregel kunnen we ook denken aan *"de twee tafelen van de getuigenis, tafelen van steen, beschreven met de vinger van God"* *(Ex 31:18)* die als zodanig als *"werken van Zijn handen"* kunnen worden gezien.

Hij brengt niet alleen werken tot stand, maar *"zij worden"* ook door Hem *"ondersteund, voor eeuwig [en] voor altijd"* *(vers 8)*. Hij draagt alle dingen door het woord van Zijn kracht *(Hb 1:3)*, wat wil zeggen dat Hij alles in stand houdt en naar het door Hem bepaalde doel brengt. Dat gebeurt juist omdat *"zij zijn gedaan in waarheid en oprechtheid"*. Zijn werken zijn in overeenstemming met Wie Hij Zelf is.

Werken die in waarheid zijn gedaan, zijn werken die zijn gedaan vanuit de juiste kijk op de dingen, waarbij elk werk ten opzichte van elk ander werk de juiste plaats krijgt. Ze zijn gedaan op een manier dat de waarheid wordt gehandhaafd en doorgegeven. De oprechtheid waarin de werken zijn gedaan houdt in dat het de beste werken zijn, er zijn geen betere en ze zijn ook niet voor verbetering vatbaar. God kan van elk van Zijn werken zeggen dat het zeer goed is *(Gn 1:31)*.

Een werk dat Hij in het bijzonder *"voor eeuwig [en] altijd"* ondersteunt, is de *"verlossing"*, of vrijkoping *(Js 50:1-2)*, die Hij *"Zijn volk"* heeft *"gezonden"* *(vers 9)*. Die verlossing heeft Hij gezonden op grond van *"Zijn verbond"* dat Hij *"voor eeuwig ingesteld"* heeft. Het volk heeft zijn verlossing alleen aan Hem te danken omdat Hij Zich heeft gehouden aan Zijn verbond. Het bewijst de volkomen betrouwbaarheid van God.

"Zijn verbond" wijst naar het eeuwig verbond, dat is gebaseerd op het bloed dat de Heer Jezus heeft vergoten *(Hb 13:20)*. Aangezien het verbond van Sinaï niet eeuwig is *(Hb 7:19; 8:6-9)*, gaat het hier profetisch over het nieuwe verbond. De sleutel van het nieuwe verbond is de Middelaar en het bloed dat Hij vergoten heeft. Beide zijn pas in het Nieuwe Testament (of: het Nieuwe Verbond) geopenbaard. In Hebreeuws is *brit chadasha*, dat betekent 'nieuw verbond', de naam voor het Nieuwe Testament.

Dit handelen in trouw aan Zijn verbond brengt de psalmist ervan onder de indruk dat Gods Naam *"heilig en ontzagwekkend"* is. Dit is de essentie van het verbond en de verlossing die daaruit voortvloeit. Hij heeft in het begin gezegd dat de werken van de HEERE groot zijn. Hij heeft een aantal werken genoemd. Uit die werken is Zijn Naam zichtbaar geworden, want elk werk draagt Zijn Naam. Wie goed naar Zijn werken kijkt, kan niet anders dan zich in heilige eerbied en ontzag voor die Naam buigen.

De vreze des HEEREN | *vers 10*

> 10 *De vreze des HEEREN is het beginsel van wijsheid,* *resh*
> *allen die ernaar handelen, hebben een goed inzicht;* *sin*
> *Zijn lof houdt voor eeuwig stand.* *taw*

De kennis van Goddelijke dingen kan niet worden verkregen zonder de vreze des HEEREN *(Jb 28:28; Sp 1:7; 9:10; 15:33)*. Alleen wie eerbied en ontzag

voor de HEERE heeft, krijgt wijsheid om in het leven de goede, Godwelgevallige keuzes te maken. Of iemand wijs is, blijkt uit zijn daden. Allen die bij hun handelingen met God rekening houden, *"hebben een goed inzicht"* in de dingen van dit leven *(Sp 3:4; 13:15; 2Kr 30:22)*. Zonder het bewustzijn van Zijn tegenwoordigheid is de kennis van Goddelijke dingen niet mogelijk. Voor wie zich bewust is van Zijn aanwezigheid, is alles anders *(Rm 8:28)*.

Wie wijs is en een goed inzicht heeft, staat op een fundament dat altijd stof tot lof geeft. Dit fundament is onwankelbaar, het *"houdt voor eeuwig stand"*, omdat dit fundament *"de vreze des HEEREN"* is. Het ontzag en de eerbied voor Hem houden nooit op, maar blijven eeuwig doorgaan. Met die waardevolle lofprijzing mogen we op aarde al beginnen.

Dan zingen we: Ik heb geloofd en daarom zing ik. Het is onmogelijk te zwijgen in de nabijheid van Hem. Het hart begint te branden *(Lk 24:32)* en de lofzangen komen vanzelf. Hij troont immers op de lofzangen Israëls *(Ps 22:4b)*. Zingen is een voorsmaak van de eeuwigheid. Je ervaart dat je een nieuwe schepping bent en net als Henoch wandel je met God. De overgang naar de hemel is dan heel klein.

Psalm 112

Inleiding

Psalm 112 vormt met *Psalm 111* een eenheid. We zien dat aan de structuur en de lengte van beide psalmen. Ze zijn identiek in opbouw, beide zijn een 'acrostichon', een bijzondere stijlvorm in de poëzie. Hierbij begint het eerste woord van elk vers, deel van een deel of groep van verzen met een volgende letter van het Hebreeuwse alfabet.

In *Psalm 111* wordt de HEERE geprezen in Zijn werken en wonderen. In *Psalm 112* worden de kenmerken beschreven van wie de HEERE vrezen en hun zegeningen. Deze kenmerken zijn die van het overblijfsel, dat gevormd is in de school van God, waardoor zij nu de kenmerken van Christus laten zien. Het leven van Jakob is daarvan een illustratie.

Psalm 111 gaat over God – vergelijk de eerste stenen tafel; *Psalm 112* gaat over de mens – vergelijk de tweede stenen tafel.

Grote vreugde in Gods geboden | *verzen 1-3*

> *1 Halleluja!*
> *Welzalig de man die de HEERE vreest,* *aleph*
> *die grote vreugde vindt in Zijn geboden.* *beth*
> 2 *Zijn nageslacht zal machtig zijn op aarde,* *gimel*
> *het geslacht van de oprechten zal gezegend worden.* *daleth*
> 3 *In zijn huis zal bezit en rijkdom zijn,* *he*
> *zijn gerechtigheid houdt voor eeuwig stand.* *waw*

Evenals de vorige psalm begint ook deze psalm met de uitroep *"halleluja"*, dat is loof de HEERE, die tegelijk een oproep is *(vers 1)*. In het laatste vers van de vorige psalm staat dat *"de vreze des HEEREN ... het beginsel van wijsheid"* is *(Ps 111:10)*. Daarop sluit deze psalm aan en gaat ermee verder, want de psalmist begint hier met het uitspreken van *"welzalig"* over *"de man die de HEERE vreest"*. Dit is nog een aanwijzing dat de beide psalmen bij elkaar horen (zie Inleiding op deze psalm). De Man Die de HEERE vreest, is in volstrekte zin waar van de Heer Jezus, maar het geldt ook voor allen die Zijn eigenschappen bezitten en daarnaar leven.

Psalm 1 begint ook met 'welzalig de Man ...' *(Ps 1:1)*, een beschrijving waaraan door Christus volkomen wordt beantwoord. Hier in *Psalm 112* vinden we het overblijfsel, dat getooid is met de kenmerken van Christus. Het is ermee als met Rebecca die wordt versierd met de sieraden van Izak. Dit is op ons van toepassing naar de mate dat Christus gestalte in ons krijgt.

Vervolgens spreekt de psalmist wat die man die de HEERE vreest, kenmerkt. Zijn vrees voor de HEERE blijkt uit de *"grote vreugde"* die hij vindt *"in Zijn geboden"*. Vrees is geen angst, maar ontzag. Aan deze vrees is vreugde, zelfs grote vreugde verbonden, wat duidelijk maakt dat er bij deze vrees van angst geen sprake is.

Het is onmogelijk te zeggen dat iemand de HEERE vreest, terwijl Zijn geboden voor hem niets betekenen. Het zijn hier de geboden van de wet. De oudtestamentische gelovige die in een levende relatie met God leeft, leest graag in Gods wet, want daar staat de wil van God, daarin leert Hij God beter kennen. De vreugde in Gods geboden bestaat niet alleen uit bestuderen, maar ook ernaar leven.

Wij, nieuwtestamentische gelovigen, leven niet onder de wet, maar onder de genade. Als we enigszins begrijpen wat genade is, zal ons verlangen naar het kennen van Gods wil voor ons leven groot zijn. De uiting van dat verlangen is niet om te proberen de wet te houden, maar dat wij ons laten leiden door de Geest van God Die in ons woont. De Geest leert ons Gods Woord kennen en geeft de kracht om te doen wat Gods Woord ons leert.

De man die de HEERE vreest en grote vreugde vindt in Zijn geboden, zal rijk gezegend worden *(vers 2)*. De zegeningen die worden genoemd, zijn typische Joods en niet typisch christelijk. *"Zijn nageslacht zal machtig zijn op aarde"* is een specifiek Joodse zegen *(Dt 28:1-4)*. Nu is Israël nog niet machtig op aarde, maar zal het in het vrederijk wel zijn. Deze zegen zal in het vrederijk worden genoten.

Dit geldt ook voor de zegen waarmee *"het geslacht van de oprechten zal gezegend worden"*. Het overblijfsel bestaat uit hen die de HEERE vrezen. Zij worden hier *"de oprechten"* genoemd *(Ps 111:1)*. Zij doen wat recht of juist is in de ogen van de HEERE *(Ex 15:26)*.

De zegen van de man die de HEERE vreest en vreugde vindt in Zijn geboden betreft ook *"zijn huis"* *(vers 3)*. Daarin *"zal bezit en rijkdom zijn"*. Hij zal

overvloed van alle aardse zegeningen hebben *(vgl. Dt 28:1-14)*. Voor ons, die behoren tot de gemeente, Gods hemelse volk, geldt dat God ons *"gezegend heeft met alle geestelijke zegening in de hemelse gewesten" (Ef 1:3)*.

Job was een gezegend man, maar raakte alles kwijt. Dat gebeurde door de satan, maar onder de toelating van God omdat Hij er een bedoeling mee had. Dit zal in het vrederijk niet gebeuren, want de satan is dan gebonden.

Behalve aardse bezittingen heeft de rechtvaardige ook een geestelijk kenmerk en dat is *"zijn gerechtigheid"*. Dat wijst op zijn rechtvaardige handelen. Het Hebreeuwse woord voor 'aalmoes geven' is verwant met het woord 'rechtvaardig'. In enkele handschriften van het Nieuwe Testament vinden we in de eerste twee verzen van *Mattheüs 6* twee Griekse uitdrukkingen, namelijk 'gerechtigheid doen' en 'weldadigheid doen' ofwel 'aalmoes geven' *(Mt 6:1-2)*. Beide uitdrukkingen kunnen een vertaling zijn van een en dezelfde Hebreeuwse uitdrukking, namelijk *tsadik*. De betekenis ervan is gerechtigheid doen en aalmoes geven. Zie *vers 9* waar deze begrippen worden gebruikt.

De rechtvaardige laat in zijn leven zien dat hij God kent door met zijn kinderen en zijn bezittingen om te gaan op de manier die God wenst. Dit handelen heeft niet alleen tijdelijke waarde, maar *"houdt voor eeuwig stand"*. In de vorige psalm wordt dit van God gezegd *(Ps 111:3)*. Wat voor God geldt, geldt ook voor de rechtvaardige.

Kenmerken van de oprechte | *verzen 4-5*

> 4 *Voor de oprechten gaat het licht op in de duisternis.* *zain*
> *Hij is genadig en barmhartig en rechtvaardig.* *cheth*
> 5 *Goed gaat het een man die zich ontfermt en uitleent,* *teth*
> *hij behartigt zijn zaken volgens het recht.* *jod*

De tijd van het vrederijk is nog niet aangebroken. Dat de man die de HEERE vreest, wordt gezegend, betekent niet dat er in zijn leven geen duistere dagen zullen zijn *(vers 4)*. We herkennen dit in het bekende gezegde: 'God heeft ons geen gemakkelijke reis beloofd, maar wel een behouden aankomst.'

Duisternis wil zeggen dat er tegenslagen komen. Maar als er duisternis komt, gaat tegelijk *"het licht op in de duisternis" (vgl. 2Pt 1:19)*. Dit is het licht

van Gods aanwezigheid. En als de oprechte vanwege zijn trouw aan God wordt gedood, zal hij toch deel hebben aan de dag dat de Zon der gerechtigheid opgaat.

De oprechte bezit de Goddelijke natuur *(2Pt 1:3-4)* en heeft daardoor de eigenschappen van God. Hij wandelt in het licht, waardoor duidelijk wordt dat hij *"genadig en barmhartig en rechtvaardig"* is *(vgl. Js 58:10)*. Deze eigenschappen van God worden zichtbaar in zijn verhouding met anderen. Wie zichzelf in het licht van God ziet, erkent dat God tegenover hem *"genadig en barmhartig en rechtvaardig"* is geweest. Daarom zal hij dat ook tegenover anderen zijn *(Lk 6:36)*.

De kenmerken van God komen vooral tot uiting in de oprechte als *"een man die zich ontfermt en uitleent"* *(vers 5; vgl. Dt 15:8; Lv 25:35)*. Dit is de ware rijkdom en het gebruik van rijkdom op de goede manier *(vgl. 1Tm 6:17-19)*. Het gaat die man niet slecht, maar *"goed"* vanwege zijn ontferming over iemand die in nood is. Dat hij zich bekommert om zijn naaste, blijkt uit het feit dat hij hem geld leent. Hij bewijst daarmee dat hij zijn naaste liefheeft. *"Hij behartigt zijn zaken volgens het recht."* Hij kent het recht, want hij vindt zijn vreugde in Gods geboden *(vers 1)*. Daardoor handelt hij in overeenstemming met Wie God is.

De oprechte houdt stand | *verzen 6-9*

6 *Voorzeker, hij zal voor eeuwig niet wankelen,* *kaph*
de rechtvaardige zal eeuwig in gedachtenis blijven. *lamed*
7 *Hij zal voor geen kwaad gerucht vrezen,* *mem*
zijn hart is standvastig, hij vertrouwt op de HEERE. *nun*
8 *Zijn hart wordt ondersteund, hij zal niet bevreesd zijn,* *samech*
totdat hij [de val van] zijn tegenstanders ziet. *ain*
9 *Hij deelt [mild] uit, hij geeft aan de armen,* *pe*
zijn gerechtigheid houdt voor eeuwig stand, *tsade*
zijn hoorn zal met eer opgeheven worden. *koph*

Omdat de wijze zijn vreugde vindt in de geboden van God, is het zeker dat hij *"voor eeuwig niet wankelen"* zal *(vers 6)*. Dit ziet zowel op zijn leven met moeiten en beproevingen als op het vrederijk waarin iedere oudtestamentische gelovige alle beloofde zegeningen zal ontvangen. Door zijn stand-

vastige wandel zal *"de rechtvaardige ... eeuwig in gedachtenis blijven"*. Er zal aan hem met dankbaarheid worden teruggedacht *(vgl. Sp 10:7a; Hd 9:39)*. Dit geldt wel bijzonder voor de Heer Jezus, de Rechtvaardige *(1Pt 3:18)*.

De herinnering aan de rechtvaardige is tot zegen, ... (Sp 10:7a)

Dat het vrederijk hier nog niet als aangebroken wordt gezien, blijkt ook uit het feit dat er *"kwaad gerucht"* over de rechtvaardige kan worden verspreid *(vers 7)*. Maar dit kwade gerucht dat over hem de ronde doet, maakt hem niet bang. Dat komt niet door een groot zelfvertrouwen, maar omdat *"zijn hart ... standvastig"* is, want *"hij vertrouwt op de HEERE"*. Wie op de Heer vertrouwt, weet zich in Hem geborgen en wordt niet bang voor wat mensen over hem zeggen of tegen hem doen.

Zijn hart is standvastig vanwege zijn vertrouwen op de HEERE en door zijn vertrouwen op de HEERE wordt zijn hart ondersteund *(vers 8)*. Daarom zal hij *"niet bevreesd zijn"*, wat er ook op hem afkomt, of het nu slecht nieuws is dat hem wordt verteld, of dat er tegenstanders zijn die hem naar het leven staan. Zijn tegenstanders hebben niet het laatste woord, maar de HEERE. Het is een kwestie van tijd, maar het ogenblik komt dat *"hij [de val van] zijn tegenstanders ziet"*. Tot dat moment moet hij rustig vertrouwend op de HEERE zijn weg gaan.

Terwijl hij, omgeven door tegenstanders, zijn weg vervolgt, *"deelt"* hij *"[mild] uit, hij geeft aan de armen" (vers 9)*. 'Mild uitdelen' en 'geven aan de armen' zijn de kenmerken bij uitstek van de rechtvaardige. Hij is niet met zichzelf en zijn eigen omstandigheden bezig, maar met hen die gebrek lijden. Dit is *"zijn gerechtigheid"*, zijn rechtvaardig handelen, waarbij hij anderen geeft wat zij nodig hebben. 'Aalmoes' in het Hebreeuws is de vrouwelijke vorm van 'rechtvaardig', respectievelijk *tsedeka* en *tsedek*. De waarde daarvan *"houdt voor eeuwig stand"*.

Paulus citeert deze twee regels van dit vers in verband met het geven van de gelovigen voor hen die arm zijn *(2Ko 9:9)*. Hij spreekt daar over uitstrooien en geven aan armen en maakt duidelijk dat uitstrooien en geven geen verlies is, maar een rechtvaardige daad waarvan de waarde eeuwig blijft. De oogst ervan wordt eeuwig gezien.

Paulus plaatst ‘uitdelen’ en ‘geven’ in het licht van God als de grote Gever *(2Ko 9:15)*. God heeft de grootste gave gegeven die ooit is gegeven. Een absoluut onvergelijkbare gave. God heeft geen groter bewijs kunnen geven van het feit dat Hij een Gever is dan in de gave van Zijn Zoon. Het is Zijn eigen, enige, geliefde Zoon.

De *“hoorn”*, het symbool van kracht, van de gever *“zal met eer opgeheven worden”*. Er is veel geestelijke kracht nodig om bij alle eigen nood en het heersende egoïsme niet aan zichzelf te denken, maar aan de nood van anderen. De weg van zelfverloochening is de weg van overwinning over alle tegenstand. De eer die daaraan is verbonden, komt. De Heer Jezus ziet wat aan anderen is gedaan in Zijn Naam als gedaan aan Hem *(Mt 25:34-40)*. Hij zal daarvoor openlijk Zijn waardering uitspreken en belonen met een positie van eer in Zijn rijk. Wie geeft, kan regeren.

Het deel van de goddeloze | *vers 10*

> 10 *De goddeloze zal het zien en toornig worden,* *resh*
> *knarsetandend zal hij wegteren.* *sjin*
> *Wat de goddelozen verlangen, zal vergaan.* *taw*

De psalmist eindigt de psalm met de reactie van de goddeloze op het handelen van de rechtvaardige en wat er met de goddeloze zal gebeuren. God zal ervoor zorgen dat de goddeloze ziet dat Hij de rechtvaardige eert *(vgl. Es 6:6-11)*. Dat zal de goddeloze *“toornig”* maken.

Omdat hij aan zijn toorn geen uiting kan geven, zal hij *“knarsetandend ... wegteren”*. Hij zal eeuwig, in nooit eindigende machteloosheid, knarsetanden *(Mt 8:12)*. Zo zal hij voortdurend wegteren zonder ergens steun te hebben. Van *“wat de goddelozen verlangen”*, wordt niets vervuld. Al zijn plannen vergaan.

Dit slot vormt een groot contrast met het slot van *Psalm 111* *(Ps 111:10)* waarin het lot van de rechtvaardigen wordt bezongen.

Psalm 113

Inleiding

Psalm 111 is een lofzang over de daden van God in de verlossing. *Psalm 112* is een lofzang over de zegen van God over de Godvrezenden. *Psalm 113* is een lofzang over de heerlijkheid van de HEERE tegenover ellendige mensen.

Psalm 113 is de eerste van een serie psalmen *(Psalmen 113-118)* die *hallel*-psalmen of lofpsalmen worden genoemd. Ze worden gezongen bij de grote feesten – Pascha, Pinksterfeest en Loofhuttenfeest *(Mt 26:30; Mk 14:26)*.

In *Psalm 113* wordt de HEERE bezongen in Zijn onvergelijkbare grootheid en verhevenheid *(verzen 1-4)* en in de diepe neerbuigendheid van Zijn liefde tot de ellendige *(verzen 5-9)*. We vinden dit terug in de lofzang van Hanna *(1Sm 2:1-10)* en in de lofzang van Maria *(Lk 1:46-55)*. In Hanna zien we de onvruchtbare *(vers 9)* en in Maria de geringe en arme *(vers 7)*.

Het midden, het centrum, is de vraag die in *vers 5* wordt gesteld: *"Wie is als de HEERE, onze God?"*. Dit is het thema van deze psalm.

Wij als schepselen kennen grenzen, wij zijn beperkt in tijd en ruimte. We kennen lengte, breedte, hoogte en diepte. De HEERE is niet te meten, Zijn heerlijkheid kent geen grenzen:

Zijn lengte: tot in eeuwigheid *(vers 2)*.

Zijn breedte: vanwaar de zon opgaat tot waar hij ondergaat *(vers 3)*.

Zijn hoogte: verheven boven alle volken ... boven de hemelen *(vers 4)*.

Zijn diepte: Die zeer laag neerziet *(verzen 6-9)*.

Het doet denken aan wat we in de *brief aan de Efeziërs* lezen: *"Opdat u ten volle in staat bent te begrijpen met alle heiligen, wat de breedte, lengte, hoogte en diepte is, en te kennen de liefde van Christus, die de kennis te boven gaat, opdat u vervuld wordt tot de hele volheid van God" (Ef 3:18-19)*. Hierop kan alleen eeuwige aanbidding volgen: *"Hem nu, Die in staat is zeer overvloedig te doen boven alles wat wij bidden of denken, naar de kracht die in ons werkt, Hem zij de heerlijkheid in de gemeente en in Christus Jezus, tot in alle geslachten van alle eeuwigheid! Amen" (Ef 3:20-21)*.

Aansporing om de HEERE te loven | *verzen 1-3*

1 Halleluja!
Loof, dienaren van de HEERE,
loof de Naam van de HEERE.
2 De Naam van de HEERE zij geloofd,
van nu aan tot in eeuwigheid.
3 Vanwaar de zon opkomt tot waar hij ondergaat,
zij de Naam van de HEERE geprezen.

De psalm begint met de uitroep *"halleluja"*, loof de HEERE, die tegelijk een oproep is om Hem te loven *(vers 1)*. De *"dienaren van de HEERE"* worden met name aangespoord om de HEERE te loven. Daarmee wordt het hele volk bedoeld *(Ex 19:6)* en in het bijzonder de Levieten en de priesters.

Na het lijden van de Knecht van de HEERE in *Jesaja 53* vinden we in *Jesaja 54-66* ook sprake van de knechten (dienaren) van de HEERE als een aanduiding voor het gelovig overblijfsel van Israël, zij die de HEERE vrezen. Deze dienaren van de HEERE zijn de resultaten van de daden van de HEERE in *Psalm 111*. In *Psalm 112* vinden we de zegeningen van de HEERE over deze dienaren van de HEERE. En nu vinden we hier in *Psalm 113* de heerlijkheid van de HEERE over deze dienaren van de HEERE.

De eerste opdracht die dienaren moeten uitvoeren, is het loven van *"de Naam van de HEERE"*. Zijn Naam houdt alles in wat Hij is. Die Naam moet worden geloofd, niet slechts af en toe, bij bepaalde gelegenheden, maar altijd, *"van nu aan tot in eeuwigheid" (vers 2)* en overal, *"vanwaar de zon opkomt tot waar hij ondergaat" (vers 3)*.

Het betekent dat het alle generaties door moet gebeuren en dat het nu levende geslacht daarmee moet beginnen. Ze kunnen daarmee beginnen omdat ze nu gereinigd zijn en een nieuw hart hebben *(Ez 36:25-26)*. Er moet continuïteit in de lofprijzing zijn door de eeuwen heen. Elke generatie moet leven in ontzag voor die Naam. Als dat ontzag er is, als Hij wordt erkend in Zijn majesteit en verhevenheid, zal Zijn Naam worden geloofd.

Ik zal rein water op u sprenkelen en u zult rein worden. Van al uw onreinheden en van al uw stinkgoden zal Ik u reinigen. Dan zal Ik u een nieuw hart geven en een nieuwe geest in uw binnenste geven. Ik zal het hart van steen uit uw lichaam wegnemen en u een hart van vlees geven. (Ez 36:25-26)

Die Naam moet worden geprezen, niet slechts hier en daar in Israël, maar overal op aarde, *“vanwaar de zon opkomt tot waar hij ondergaat” (Zf 2:11b; Ml 1:11)*. Er moet continuïteit in de lofprijzing zijn op de hele aarde *(Ps 50:1)*. De lofprijzing moet met de zon meedraaien. Het betekent ook dat we Hem de hele dag loven, van zonsopgang tot zonsondergang.

“De Naam van de HEERE”, een uitdrukking die hier drie keer wordt genoemd, moet worden geheiligd en worden geloofd en geprezen. De naam *“HEERE”* geeft aan dat het hier bijzonder gaat over Zijn verbondsrelatie met Zijn volk. Dit moet Gods volk als Zijn dienaren extra tot lofprijzing aansporen *(Ex 3:16)*.

De verhevenheid van de HEERE | *verzen 4-9*

> 4 *De HEERE is verheven boven alle heidenvolken,*
> *boven de hemel is Zijn heerlijkheid.*
> 5 *Wie is als de HEERE, onze God?*
> *Die zeer hoog woont,*
> 6 *Die zeer laag ziet,*
> *in de hemel en op de aarde;*
> 7 *Die de geringe opricht uit het stof,*
> *de arme verheft uit het vuil,*
> 8 *om [hem] te doen zitten bij edelen,*
> *bij de edelen van Zijn volk;*
> 9 *Die de onvruchtbare doet wonen in [haar] gezin:*
> *een blijde moeder van kinderen.*
>
> *Halleluja!*

De reden om de HEERE eeuwig en overal te loven is omdat *“de HEERE ... verheven boven alle heidenvolken”* is *(vers 4)*. De heidenvolken matigen zich aan dat ze machtig zijn. Ze streven naar wereldheerschappij. Ook hebben velen van hen Gods volk veel kwaad aangedaan. Maar uiteindelijk heeft geen van de heidenvolken iets tegen God in te brengen. Ze zijn voor Hem *“als een druppel aan een emmer en een stofje op de weegschaal” (Js 40:15)*. Hij is niet slechts ‘boven’ hen, maar ‘verheven boven’ hen, dat is hoog boven hen verheven. Zijn heerlijkheid kent geen grenzen: ze is niet beperkt tot één volk of enkele volken en niet beperkt tot de geschapen hemelen.

Niet alleen is Hij verheven boven de heidenvolken op aarde, Hij is ook verheven *"boven de hemel"*. De hemel is door Hem geschapen, evenals de aarde. Hij is niet opgesloten in Zijn schepping, maar staat erboven. Hij overziet alles op aarde en in de hemel. *"Zijn heerlijkheid"* gaat boven de luister van de hemel uit. Alles in het heelal weerspiegelt Zijn heerlijkheid.

Met de hoge en verheven God is niets en niemand te vergelijken *(vers 5; Js 40:18,25; 46:5; Jr 10:6-7; 49:19; 50:44; Mi 7:18)*. Dit is de kernboodschap van deze psalm. Het is het midden en middelpunt van deze psalm. De boodschap wordt versterkt door het als een retorische vraag te stellen: *"Wie is als de HEERE, onze God?"*

Alle goden van mensen zijn in hun verbeelding onaantastbaar hoog boven hen verheven. Hoe heel anders is de God van Israël *(1Kn 8:23; Js 57:15)*. Hij woont *"zeer hoog"*. Zijn zeer hoge woonplaats verhindert Hem niet om *"zeer laag"* te zien om waar te nemen en betrokken te zijn bij wat daar gebeurt *(vers 6a)*.

Zijn heerlijkheid is universeel, boven heel de schepping, boven de hemel en de aarde. De vermelding *"in de hemel en op de aarde"* sluit aan op *vers 5a*. De zin loopt zo: *"Wie is als de HEERE, onze God (vers 5a) ... in de hemel en op de aarde? (vers 6b)"*. De zinsdelen *"Die zeer hoog woont (vers 5b), Die zeer laag ziet (vers 6a)"* vormen een tussenzin.

Zijn heerlijkheid betreft echter niet alleen Zijn macht, maar ook Zijn liefde. Hij, Die zeer hoog woont, is tegelijk Hij, Die zeer laag ziet. De psalmist en het overblijfsel en ook wij zien dat we voorwerpen zijn van Zijn grote liefde. Verwondering en aanbidding komen vanzelf bij zo'n een heerlijkheid. Deze gedachte wordt verder in de *verzen 7-9* uitgewerkt.

Elihu getuigt: *"God is machtig, maar Hij veracht niets" (Jb 36:5a)*. God buigt Zich neer tot de allerlaagste mensen en zegent hen *(vgl. Ex 3:8)*. Deze mensen hebben geen mogelijkheden en middelen om zich uit de drek van het leven omhoog te werken. Als ze dan worden gezegend, is dat het bewijs dat de zegen van Hem komt, door Zijn kracht en door Zijn liefde.

Hij kiest het zwakke en verachte om het sterke te beschamen en de wijsheid van de wijzen teniet te doen. Hij handelt zo opdat geen vlees zal roemen voor Hem. Als het anders was, zouden de zegeningen geen zegeningen

van Hem zijn. Hij is groot boven het heelal en Hij is groot in Zijn zegeningen van ellendige mensen.

In de *verzen 7-9* geeft de psalmist twee voorbeelden van het handelen van God in genade en neerbuigende goedheid. Deze twee voorbeelden zijn twee zijden van dezelfde medaille. Het gaat om de uiterlijke omstandigheden, dat is in het stof en het vuil, en de innerlijke toestand, die is onvruchtbaar.

Het eerste voorbeeld gaat over *"de geringe"* en *"de arme"* *(vers 7)*. De geringe leeft in *"het stof"*, de arme in *"het vuil"*. Hij is te vinden bij de afvalstortplaatsen buiten de stad om te zien of er nog wat eetbaars te vinden is. God neemt hem uit de onderkant van de samenleving en laat hem *"zitten bij edelen, de edelen van Zijn volk"* *(vers 8; vgl. Jb 36:7; 2Sm 9:13)*. Hij plaatst de arme en geringe op hetzelfde niveau als de edelen die Hij een besturende taak heeft gegeven in het volk dat Hij tot een eigendomsvolk heeft gemaakt voor Zichzelf. Dat God hen laat 'zitten', betekent dat Hij hun een plaats van rust en gezag geeft. Het is zitten op een troon.

De toepassing voor ons is, dat wij dood waren in onze misdaden en zonden *(Ef 2:1)*. Dan zien we wat God met ons heeft gedaan: *"Maar God, Die rijk is aan barmhartigheid, heeft ons vanwege Zijn grote liefde waarmee Hij ons heeft liefgehad, toen ook wij dood waren in de overtredingen, levend gemaakt met Christus (uit genade bent u behouden), en heeft [ons] mee opgewekt en mee doen zitten in de hemelse [gewesten] in Christus Jezus"* *(Ef 2:4-6)*. Wat een genade!

"De edelen" zijn de Godvrezende leiders van Zijn volk *(Js 32:8)*. Het is duidelijk een handeling van Zijn genade. Hij heeft die handeling kunnen verrichten omdat Hij Zijn Zoon heeft gelegd *"in het stof van de dood"* *(Ps 22:16c)* door het vuil van onze zonden op Hem te leggen *(2Ko 8:9)*.

Want u kent de genade van onze Heer Jezus Christus, dat Hij, terwijl Hij rijk was, ter wille van u arm is geworden, opdat u door Zijn armoede rijk zou worden. (2Ko 8:9)

Het tweede voorbeeld is *"de onvruchtbare"* die God *"doet wonen in [haar] gezin"* als *"een blijde moeder van kinderen"* *(vers 9)*. In de geschiedenis van Israël hebben meerdere onvruchtbare vrouwen een kind of kinderen gekregen, zoals Sara, Rachel en Hanna. We kunnen hieraan nog Elisabeth in het Nieuwe Testament aan toevoegen. In al deze gevallen van onvruchtbaarheid is het duidelijk dat God in Zijn genade kinderen geeft.

De psalm besluit met de uitroep waarmee hij is begonnen: *“Halleluja!”*, loof de HEERE. Daar is, nu de psalmist Gods soevereiniteit en Zijn liefdevolle zorg heeft voorgesteld, des te meer reden voor.

Elk psalm geeft een nieuwe reden om de HEERE te loven. In deze psalm is dat de *genade* van de HEERE. Als eerste van de *hallel*-psalmen geeft deze psalm de grondslag van de verlossing van Israël. Dit wordt in de komende *hallel*-psalmen uitgewerkt.

Psalm 114

Inleiding

De genade van de HEERE *(Psalm 113)* is zichtbaar bij de verlossing en het herstel van het volk Israël. De terugkeer en het herstel van de twee stammen en de tien stammen in de toekomst wordt profetisch geïllustreerd door de uittocht van Israël uit Egypte *(Ez 20:34-36)*.

- In *Psalm 114* zien we het uiterlijke herstel.
- In *Psalm 115* zien we het innerlijke herstel. Vergelijk *Jesaja 36-37* het uiterlijke herstel en *Jesaja 38* het innerlijke herstel.
- In *Psalm 116* zien we de gelofte en het lofoffer van Israël.
- In *Psalm 117* horen we de oproep aan de volken om de HEERE te loven.
- In *Psalm 118* hebben we het Loofhuttenfeest als beeld van het vrederijk. Het is een samenvatting van de wegen van de HEERE in de verlossing van Zijn volk.
- *Psalm 114* beschrijft de verlossing van Israël uit de slavernij in Egypte als voorbeeld van de verlossing van Israël in de eindtijd uit de grote verdrukking. De psalm heeft geen introductie en geen conclusie. Het is de uitwerking van de vorige psalm. Hij begint en eindigt abrupt, zonder Halleluja, zonder de Naam van de HEERE.

De natuur wordt gepersonifieerd en reageert op de komst van de HEERE in heerlijkheid. Het verhaal wordt op een schitterend poëtische wijze verteld. De twee parallelle helften van elk vers hebben gezamenlijk slechts één werkwoord. Dat verhoogt de pracht van de taal die wordt gebruikt om de heerlijkheid van Gods genade voor te stellen.

Van uittocht naar intocht | *verzen 1-6*

> 1 *Toen Israël uit Egypte trok,*
> *het huis van Jakob uit een volk met een vreemde taal,*

2 *werd Juda Zijn heiligdom,*
Israël Zijn koninklijk bezit.
3 *De zee zag het en vluchtte,*
de Jordaan deinsde achteruit,
4 *de bergen sprongen op als rammen,*
de heuvels als lammeren.
5 *Wat was er, zee, dat u vluchtte,*
Jordaan, dat u achteruit deinsde?
6 *[Wat was er], bergen, dat u opsprong als rammen,*
[en u], heuvels, als lammeren?

De geschiedenis van de verlossing van Israël uit Egypte en hun reis door de woestijn is een geschiedenis waarin God van begin tot eind Zijn geweldige macht ten gunste van Zijn volk laat zien. Het is een ongekende gebeurtenis dat een groot volk, dat eeuwenlang in slavernij is gehouden, uit het land van de slavernij trekt *(vers 1)*.

Er is hier sprake van *"Israël"* en van *"het huis van Jakob"*. De naam Israël wordt gebruikt. Dat is de naam van voorrechten en zegen. Jakob is de naam van zwakheid en falen. We zien dat Israël als het ware met opgeheven hoofd Egypte verliet. Egypte was *"een volk met een vreemde taal"*. Dat betekent dat zij zich te midden van de Egyptenaren niet thuis voelden. Ze waren daar vreemdelingen, wat verdrukking en benauwdheid veronderstelt.

God had voor hen een plan dat Hij met hun bevrijding uit Egypte begon uit te voeren. Dat plan heeft Hij vervuld toen Hij hen in het aan hen beloofde land bracht *(vers 2)*. Hij wilde ze daar brengen om bij hen te wonen. Hij koos de stam *"Juda"* uit om daar *"Zijn heiligdom"*, de tempel, te bouwen. Het hele land *"Israël"* werd *"Zijn koninklijk bezit"*. De namen Juda en Israël onderstrepen het feit dat ook het tienstammenrijk erbij hoort. Dit betekent dat het weer één volk is en dat Hij Koning is van Zijn volk en dat zij Zijn onderdanen zijn. Heiligdom en koninkrijk vormen een eenheid *(vgl. Ex 15:17-18)*. De Heer Jezus is Koning-Priester op Zijn troon *(Zc 6:13)*.

Dan beschrijft de psalmist twee hoogtepunten uit de tocht van Egypte naar Kanaän: wat er met de Schelfzee is gebeurd en wat er met de Jordaan is gebeurd *(vers 3)*. Deze gebeurtenissen zijn een type van het herstel van

Israël in de toekomst *(Js 51:10-11)*. Deze twee hoogtepunten illustreren de macht van God. Als het volk uit Egypte bij de Schelfzee is gekomen, lijkt het alsof er hier een einde komt aan hun bevrijding. Ze voelen de hete adem van de Egyptenaren die hen najagen om hen weer tot slaven te maken.

Bent u het niet die de zee heeft drooggelegd,
de wateren van de grote watervloed,
die de diepten van de zee gemaakt heeft tot een weg,
zodat de verlosten erdoor konden gaan?
Zo zullen wie door de HEERE zijn vrijgekocht, terugkeren
en met gejuich in Sion komen.
Eeuwige blijdschap zal op hun hoofd zijn,
vreugde en blijdschap zullen zij verkrijgen,
verdriet en gezucht zullen wegvluchten. (Js 51:10-11)

Dan ziet de zee het. Wat ziet de zee? Niet het volk, maar Mozes met zijn staf en achter Mozes de HEERE Zelf. Als de zee dat ziet, vlucht ze *(vers 3a)*. Er is geen denken aan dat ze een onoverwinnelijke barrière voor de bevrijding van het volk vormt. Ze maakt in haar midden een weg vrij voor Israël en opent zo de deur naar de vrijheid.

Dit herhaalt zich bij de Jordaan *(vers 3b)*. Het volk is aan de grens van het land gekomen en daar lijkt de Jordaan een barrière te zijn die de toegang tot het land verspert. Maar wat gebeurt er? De Jordaan deinst achteruit. De Jordaan ziet de ark verschijnen, het symbool van de tegenwoordigheid van de HEERE, en deinst achteruit. Zoals God de poorten van Egypte had geopend om Zijn volk te laten vertrekken, zo heeft Hij de poorten naar Kanaän geopend om hen daarin binnen te laten trekken. In beide gevallen heeft Hij dat gedaan door het water weg te sturen.

Tussen deze beide ingrepen in de natuur in, staat nog een reactie van de natuur op Gods aanwezigheid *(vers 4)*. *"De bergen sprongen op als rammen, de heuvels als lammeren"* zien we gebeuren bij het neerdalen van God op de Sinaï om de wet te geven *(Ex 19:18; Ps 68:8-9)*.

In de *verzen 5-6* worden vragen gesteld aan de zee, de Jordaan, de bergen en de heuvels, waarom ze hebben gereageerd zoals ze hebben gedaan. Het is alsof de psalmist hen oproept om te getuigen van wat er met hen is gebeurd. Hun wordt gevraagd welke rol ze hebben gespeeld toen God Zijn volk uitleidde om hen naar Zijn heiligdom en Zijn koninkrijk in Israël te brengen en hen op Zijn weg vond.

Er kunnen ook bij ons vragen zijn over bepaalde natuurverschijnselen, waarbij we opmerken dat ze anders zijn dan normaal. In dichterlijke taal

vragen we waarom dit zo gebeurt. Het brengt onze zwakheid aan het licht om te begrijpen waarom iets gebeurt. We weten dat God alles in Zijn hand heeft, maar we weten vaak niet waarom dingen gaan zoals ze gaan.

Beef, aarde! | *verzen 7-8*

> 7 *Beef, aarde, voor het aangezicht van de Heere,*
> *voor het aangezicht van de God van Jakob,*
> 8 *Die de rots veranderde in een waterplas,*
> *hard gesteente in een waterbron.*

In deze verzen volgt het antwoord op de vragen van de vorige verzen: deze wonderlijke natuurverschijnselen zijn tekenen van de verschijning van de HEERE. Het roept ook ontzag op voor Gods almacht, zonder dat we altijd begrijpen waarom bepaalde dingen gebeuren. Iets dergelijks zien we in het leven van Job. Hij begrijpt niet waarom hij zoveel moet lijden. Daarover heeft Hij veel vragen. Het antwoord krijgt hij aan het einde van het boek. Het antwoord is: God regeert. Als we niet begrijpen waarom bepaalde dingen in ons leven gebeuren, wil God dat we Hem vertrouwen, zonder dat Hij een rechtstreeks antwoord op onze vragen geeft. Hij Zelf is het antwoord.

In verbinding met wat er met de Rode Zee, de Jordaan en de bergen en heuvels is gebeurd moet duidelijk worden dat God niet slechts door deze vier natuurelementen wil worden erkend, maar door de hele aarde. De aarde, dat wil zeggen de bewoners daarop, wordt opgeroepen *"voor het aangezicht van de Heere"* te beven *(vers 7)*. De Heere is de soevereine Heerser, de Gebieder en Gezaghebber. Dat is Hij niet alleen van Israël, maar van het universum. Hoe zou de aarde onbewogen blijven in Zijn tegenwoordigheid? Hij is niemand anders dan *"de God van Jakob"*.

Terwijl de aarde beeft voor Hem, zorgt Hij voor Zijn volk en verkwikt hen met water *(vers 8)*. Dat wil zeggen dat de verschijning van de macht van de HEERE tot doel heeft om het volk leven te geven. Dat gebeurt doordat de rots, een beeld van Christus *(1Ko 10:4)* geslagen is, waardoor Hij een bron van levend water is geworden. Het boek *Numeri* maakt duidelijk dat op grond van de eenmalige gebeurtenis in het verleden – het slaan van de rots – wij daarna telkens tot de Rots kunnen spreken. De Heer geeft ons dan elke keer de verfrissing van het levende water *(vgl. Js 12:1-3)*.

Hij heeft bij Horeb *"de rots"* veranderd *"in een waterplas" (Ex 17:6)* en bij Kades *"hard gesteente in een waterbron" (Nm 20:11)*. Dat wil zeggen dat Hij door Zijn kracht verfrissing en leven tevoorschijn brengt uit wat voor de mens een onoverkomelijke hindernis lijkt. Zo zal God dat doen in de eindtijd, als er geen uitkomst uit de ellende lijkt te komen. Zo doet God het ook in ons leven, als wij ons in een uitzichtloze situatie bevinden.

Deze gebeurtenissen spreken van Christus, Die een fontein van levend water heeft ontsloten voor ieder die dorst heeft *(1Ko 10:4; Jh 4:13-14; 7:37-39)*.

Psalm 115

Inleiding

Wat het innerlijke herstel van Israël betreft, moet het volk twee zonden belijden: moord en overspel *(vgl. Jh 5:43)*. De moord is die op Christus *(Psalm 109)*. Het overspel is hun afgoderij met de antichrist. Dit tweede vinden we in deze psalm *(Psalm 115)*. De eerste zonde is de overtreding waartegen wordt gewaarschuwd op de tweede tafel van de wet en de tweede zonde is de overtreding, vermeld op de eerste tafel van de wet.

Israël heeft na de ballingschap de afgoderij uitgebannen *(Hs 3:4)*. Omdat het huis echter leeg is, geveegd en geordend, kan een nieuwe bewoner er zijn intrek nemen. Die bewoner zal in de eindtijd in versterkte mate komen *(Mt 12:43-45)*. Er komt geen afgoderij van beelden meer, maar de afgoderij van de mens, de antichrist *(2Th 2:3-4)*.

In *Psalm 115*, en ook in *Psalm 135*, vinden we een beschrijving van de afgoderij in het verleden als reden voor de ballingschap. Deze afgoderij is een type van de afgoderij met de antichrist in de toekomst. Daarvan moet Israël gereinigd worden. Dit is profetisch ook het onderwerp van *Jesaja 40-48*.

Alle eer alleen voor de HEERE | *verzen 1-3*

> 1 *Niet ons, HEERE, niet ons,*
> *maar geef Uw Naam eer,*
> *om Uw goedertierenheid, om Uw trouw.*
> 2 *Waarom zouden de heidenvolken zeggen:*
> *Waar is toch hun God?*
> 3 *Onze God is [immers] in de hemel,*
> *Hij doet al wat Hem behaagt.*

De vorige psalm herinnert aan de verlossing uit Egypte en aan de intocht in het beloofde land. Daarvoor, en voor alles wat God Zijn volk heeft gegeven, komt in geen enkel opzicht een mens enige eer toe *(vers 1)*. Daarom staat er twee keer *"niet ons"*. De Enige Die eer toekomt, is de HEERE. Zijn

Naam moet worden geëerd, want Hij heeft alles gedaan ten gunste van Zijn volk. Hij geeft Zijn eer aan geen ander *(Js 42:8; 48:11)*.

Ik ben de HEERE – dat is Mijn Naam;
Mijn eer zal Ik aan geen ander geven,
evenmin Mijn lof aan de [afgods]beelden.
(Js 42:8)

De antichrist is een mens. Hij is de komende valse koning van Israël, het beest uit de aarde *(Op 13:11-18)*. Hij gaat in de nieuwe tempel te Jeruzalem zichzelf als god presenteren. De leugen van satan dat de mens als God zal zijn *(Gn 3:5)*, lijkt nu bewaarheid. Het beeld van de mens die aanbidding vraagt *(Dn 3:1-7)*, wordt werkelijkheid *(Op 13:15)*. Dit is de gruwel van de verwoesting, dat is de gruwel die verwoesting veroorzaakt *(Mt 24:15)*. Daardoor wordt de maat van de zonde van de mens vol en gaat de HEERE ingrijpen *(vgl. Hd 12:21-23)*.

Wij moeten ons ook bewust zijn dat wij, alles wat wij hebben, van Hem hebben gekregen *(1Ko 4:7)* en dat Hem daarvoor alle eer toekomt. Het is diefstal als wij ons beroemen op wat Hij ons heeft gegeven en ons daarvoor laten vereren alsof het onze verdienste is. Alles wat we doen, behoren we tot Zijn eer te doen *(1Ko 10:31)*.

Hem komt alle eer toe *"om Uw goedertierenheid, om Uw trouw"*. 'Goedertierenheid' houdt in dat de HEERE handelt naar Zijn verbond en Zijn belofte. 'Trouw' betekent dat God daarin betrouwbaar is. Deze twee eigenschappen van God zijn de reden om in deze psalm de HEERE te verheerlijken.

Zij hebben al Zijn weldaden en zegeningen die zij hebben gekregen, niet verdiend. Maar Hij heeft in goedertierenheid tegenover hen gehandeld. Ook om Zijn trouw is Hij het waard om geëerd te worden. Zijn trouw aan Zijn beloften heeft Hem tot dit handelen in goedertierenheid gebracht.

De tegenstanders, de heidenvolken, die afgodendienaars zijn, willen met hun vraag waar hun God toch wel mag zijn als zij zo in nood zijn, twijfel zaaien over de aanwezigheid van God *(vers 2; vgl. Ps 42:4,11; 79:10; Jl 2:17; Mi 7:10)*. Zijn plaats is immers ingenomen door een mens, de antichrist. Ook de volken plaatsen hun spottende opmerkingen over de afwezigheid van God *(Js 36:15,18-20; 37:10-13; Jl 2:17)*.

Wat de psalmist en in hem het overblijfsel hierover tegen de HEERE zegt, is een uiting van hun vrijmoedigheid tegenover God. Hij zal Zich toch wel openbaren en een einde maken aan zulke ongegronde vragen? Iets derge-

lijks heeft Mozes ook gezegd *(Nm 14:13-16)*. De heidenvolken hebben het vaak gezegd, maar hun wordt het zwijgen opgelegd als God Zich over Zijn volk heeft ontfermd, heeft verlost en in de zegen van het vrederijk heeft gebracht.

Zo vrijmoedig als ze tot God spreken om op te optreden tegen de heidenvolken vanwege hun spottende vraag, zo vrijmoedig spreken ze ook tot de mensen die de vraag stellen. Het is voor hen geen vraag. Hun antwoord is dat hun God in de hemel is *(vers 3)*, ver verheven boven de mens en zijn lasteringen.

Ze belijden Hem als *"onze God"*. Het kan wel lijken dat Hij afwezig is, maar Hij is er wel en Hij is er voor hen. Dat weet het geloof. Het geloof weet ook dat Hij oppermachtig is, dat *"Hij doet al wat Hem behaagt"*. Het houdt in dat Hij de Zoon, in Wie Hij al Zijn welbehagen gevonden heeft, zal laten komen. Een type daarvan zien we in Kores, de man van Zijn raad uit een ver land, die Zijn volk zal verlossen uit hun ballingschap *(Js 46:10-11)*. Hij handelt rechtvaardig tegenover iedereen en daarbij in liefde tegenover Zijn volk.

De waardeloosheid van de afgoden | *verzen 4-8*

> 4 *Hun afgoden zijn zilver en goud,*
> *het werk van mensenhanden:*
> 5 *zij hebben een mond, maar spreken niet;*
> *zij hebben ogen, maar zien niet;*
> 6 *zij hebben oren, maar horen niet;*
> *zij hebben een neus, maar ruiken niet;*
> 7 *hun handen, die tasten niet;*
> *hun voeten, die gaan niet;*
> *er komt geen geluid uit hun keel.*
> 8 *Laat wie ze maken hun gelijk worden,*
> *al wie op hen vertrouwt.*

Tegenover het vertrouwen in de verheven, almachtige God gaan ze nu in deze verzen de afgoden van de heidenvolken bespottelijk maken *(Ps 135:15-18; vgl. 1Kn 18:25-29; Js 44:9-20; 46:6-7; Jr 10:1-9; Hk 2:18-19)*. Profetisch zien we dat in wat met Herodes, die een type van de antichrist is, gebeurt: God oordeelt hem door hem levend door wormen te laten eten *(Hd 12:18-23)*.

Normaal worden lijken pas na de dood door wormen opgegeten. Hij drijft ook de spot met de antichrist door hem in de toekomst, zonder hem eerst te doden, levend in de poel van vuur te werpen *(Op 19:20)*.

Het volk heeft uiteindelijk geleerd dat afgoden niets zijn. Die afgoden kunnen wat het materiaal waarvan ze zijn gemaakt wel wat waard zijn, maar ze zijn slechts *"het werk van mensenhanden" (vers 4)*. Dat betekent per definitie dat ze waardeloos zijn wat betreft hun vermogen om ook maar iets te doen. Ze zien er menselijk uit, maar zijn totaal onmenselijk.

Ze hebben wel een mond, want die heeft de maker van het beeld er zelf in gegraveerd *(vers 5)*. Maar die stomme beelden kunnen hun lippen niet van elkaar krijgen. Er komt geen woord uit hen, niet tot troost en niet tot oordeel. De maker heeft de beelden wel ogen kunnen geven, maar geen licht in hun ogen. Er is geen enkel zicht op het heden of op de toekomst. Ze merken niets op van enig mens die tot hen nadert. De beelden zijn stekeblind *(vgl. Gn 16:13; 2Kr 16:9)*.

En kijk eens naar hun oren *(vers 6)* Die zitten stevig aan hun hoofd vast. Zeker, ze zijn kunstig gevormd door de mensenhanden. Maar een werkend trommelvlies zit er niet in. Ze zijn stokdoof. Je kunt praten of zelfs schreeuwen wat je wilt, maar er komt geen reactie *(vgl. Ps 116:2; 65:3; 120:1)*. Er is ook een neus op het hoofd van het beeld gezet. Maar wat voor reukoffers ze ook aan het beeld brengen, het snuift er niets van op en raakt er zeker niet door bedwelmd.

Ze hebben ook handen, maar ze kunnen geen hand uitsteken om iemand te helpen *(vers 7; vgl. Ps 18:17; Jh 10:28)*. Ze kunnen er niet eens mee tasten om ergens houvast te vinden. De handen blijven onbeweeglijk op de plek waar de maker ze heeft aangebracht. Hetzelfde geldt voor hun voeten. Ze kunnen geen stap verzetten om iemand voor te gaan op een bepaalde weg. Ze blijven stokstijf staan waar de maker ze heeft neergezet *(Js 46:1-7)*. Ze kunnen hun keel niet eens schrapen, er komt geen enkel geluid uit.

Het kan niet anders of zij die ze hebben gemaakt, worden aan deze afgoden gelijk *(vers 8)*. Zo werd Israël, de falende knecht van de HEERE, doof en stom, net als de dove en stomme afgoden die ze zijn gaan dienen *(Js 42:18-19; vgl. Mt 12:22-27)*. Afgoden zijn het product van de dwaasheid van de makers en daarom worden de makers dwazen.

Wie op beelden vertrouwt, wordt een gevangene van zijn eigen dwaze, onreine, goddeloze gedachten. Hij volgt zijn eigen dwaze inzichten en vervalt tot steeds grotere onzinnigheden. Valse aanbidding is niet onschuldig, maar demoraliseert. De aanbidder bewerkt daardoor zijn eigen verderf. Het einde van wie dode afgoden aanbidden, is de eeuwige dood.

De HEERE is een hulp en een schild | *verzen 9-11*

> *9 Israël, vertrouw op de HEERE,*
> *Hij is hun hulp en hun schild.*
> *10 Huis van Aäron, vertrouw op de HEERE,*
> *Hij is hun hulp en hun schild.*
> *11 U die de HEERE vreest, vertrouw op de HEERE,*
> *Hij is hun hulp en hun schild.*

In deze verzen klinkt een drievoudig oproep om op de HEERE te vertrouwen. Er is een oproep aan

1. het verbondsvolk *(vers 9)*,
2. de uitverkoren priesters *(vers 10)* en
3. de trouwe enkelingen die samen het overblijfsel vormen *(vers 11)*.

Deze oproep komt ook tot ons.

Deze drie groepen worden in de *verzen 12-13* nog een keer genoemd, daar als voorwerpen van de zegen van de HEERE.

Op afgoden kun je niet vertrouwen, want die kunnen helemaal niets. Het is uiterst dom en ook een grote zonde tegenover God *(vgl. Hs 4:17)*. Mozes heeft geprofeteerd dat het volk als het ongehoorzaam zou zijn, uit het land zou worden weggevoerd en in den vreemde de afgoden zou dienen *(Dt 4:25-28)*.

Tegenover de dode afgoden staat de levende God. Hij heeft Zich geopenbaard als de God Die leeft en er voor Zijn volk is. Mozes heeft geprofeteerd dat zij in den vreemde de HEERE zouden zoeken en Hem zouden vinden *(Dt 4:29)*. Op Hem kun je volledig vertrouwen *(vers 9)*. Dat wordt dan ook tegen Israël gezegd *(vgl. Hs 14:9a)*. Dat Hij *"hun hulp"* is, wil zeggen dat Hij hen ondersteunt en hen helpt om hun weg te gaan. Hij is ook *"hun schild"*,

dat wil zeggen dat Hij hen beschermt terwijl Hij hen helpt. Wat heeft een hulpbehoevend, krachteloos volk nog meer nodig? Het heeft alles in Hem.

Vervolgens wordt het *"huis van Aäron"* opgeroepen om te vertrouwen op de HEERE *(vers 10)*. De oproep komt tot hen omdat ook zij tot afgoderij zijn vervallen *(vgl. Ex 32:1-5; Ez 22:26)*. Zij zijn de priesters en leiden Israël in hun aanbidding van de HEERE. Ook voor hen geldt dat zij in de HEERE *"hun hulp en hun schild"* hebben. Ware priesterdienst kan alleen gebeuren met de ondersteuning en bescherming van de HEERE.

Ten slotte wordt ieder *"die de HEERE vreest" (vgl. Ps 112:1)* opgeroepen op de HEERE te vertrouwen *(vers 11)*. Hier is het ieder persoonlijk, terwijl het in *vers 9* Israël als volk en in *vers 10* de priesterfamilie is *(vgl. Ps 118:2-4; 135:19-20)*. Het vrezen van de HEERE is een kenmerk dat bij ieder lid van Gods volk en ieder lid van de priesterfamilie aanwezig moet zijn.

Horen bij een bevoorrecht volk en een bevoorrechte familie is nooit voldoende. Er moet een persoonlijke relatie met God zijn *(vgl. Jh 1:12)*. Ieder ervaart dan persoonlijk dat de HEERE zijn hulp en zijn schild is. *"U die de HEERE vreest"* is ook van toepassing op allen buiten Israël die de HEERE vrezen. Zij mogen weten dat de HEERE *"hun hulp en hun schild"* is.

De HEERE zegent | *verzen 12-15*

> 12 *De HEERE heeft aan ons gedacht: Hij zal zegenen,*
> *Hij zal het huis van Israël zegenen,*
> *Hij zal het huis van Aäron zegenen.*
> 13 *Hij zal zegenen wie de HEERE vrezen,*
> *de kleinen met de groten.*
> 14 *De HEERE zal u meer en meer [zegenen],*
> *u en uw kinderen.*
> 15 *U bent gezegend door de HEERE,*
> *Die hemel en aarde gemaakt heeft.*

In deze verzen horen we een prachtige aanvulling en bemoediging op de drievoudige oproep tot de drie groepen om de HEERE te vertrouwen en de drievoudige toezegging dat Hij hun hulp en hun schild is in de vorige verzen. Tegen dezelfde drie groepen wordt hier gezegd dat de HEERE *"zal zegenen" (vers 12-15a)*.

De psalmist begint ermee te zeggen dat *"de HEERE ... aan ons gedacht"* heeft *(vers 12)*. Het is een grote troost te weten dat God aan de Zijnen, aan ons, aan mij, denkt. En Zijn gedachten over Zijn volk zijn om hen te zegenen. Dit is de zekerheid van het geloof. God is altijd bezig om Zijn volk wel te doen. Er kunnen beproevingen zijn, maar Hij denkt altijd aan het verbond dat Hij met hen heeft gesloten *(Js 49:14-15)*, op grond waarvan Hij hen zal zegenen.

Zijn zegen komt over *"het huis van Israël"* in zijn geheel, alle twaalf stammen, en niet slechts over enkele speciaal bevoorrechte stammen. Zijn zegen komt ook over het hele *"huis van Aäron"*, niet slechts over enkele bijzondere leden ervan.

Zijn zegen komt ook over *"wie de HEERE vrezen, de kleinen met de groten"* (*vers 13; vgl. Jr 31:34; Op 19:5*). In het uitdelen van zegen maakt God geen onderscheid tussen kleinen en groten. De maatstaf is of ze de HEERE vrezen. De kleinen zijn de mensen die niet in aanzien zijn, de armen. De groten zijn zij die een hoge positie in de samenleving hebben.

Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonde niet meer denken. (Jr 31:34)

De zegen van de HEERE is niet eenmalig, ze blijft niet beperkt tot één zegen. Nee, als Hij zegent, is daarmee een deur geopend waardoor zegen blijft stromen *(vers 14)*. De zegen neemt voortdurend toe, ze wordt *"meer en meer"*. Dat betreft niet alleen de omvang, het gebied van de zegen dat steeds groter wordt, maar ook de komende generaties. Het is een zegen voor *"u en uw kinderen"*.

Alle groepen krijgen te horen: *"U bent gezegend door de HEERE" (vers 15)*. Dit legt de nadruk op Hem Die zegent. *"De HEERE"* zegent, niet een afgod. En Wie is Hij? Het is Hij *"Die hemel en aarde gemaakt heeft"*. Afgoden zijn louter met de aarde verbonden. Niemand minder dan de Schepper van hemel en aarde, de allerhoogste God, zegent hen die Hem vrezen. Dat doet Hij op grond van het werk dat Zijn Zoon op het kruis heeft volbracht.

In de bespotting van de afgoden in *Jesaja 40-48* wordt de HEERE genoemd *"de Eerste en de Laatste"*, dat betekent de Enige. De HEERE is niet alleen groter dan de afgoden, Hij is de Enige, zoals we het horen in de belijdenis

die Mozes tegen Israël uitspreekt: *"De HEERE, onze God, de HEERE is één" (Dt 6:4)*. Er is niemand anders, niemand is met Hem te vergelijken.

De levenden loven de HEERE | *verzen 16-18*

> 16 *De hemel, de hemel is van de HEERE,*
> *maar de aarde heeft Hij aan de mensenkinderen gegeven.*
> 17 *De doden zullen de HEERE niet prijzen,*
> *evenmin al wie in de stilte neergedaald zijn.*
> 18 *Maar wíj zullen de HEERE loven,*
> *van nu aan tot in eeuwigheid.*
>
> *Halleluja!*

Hij, Die hemel en aarde gemaakt heeft *(vers 15)*, heeft aan beide een bestemming gegeven *(vers 16)*. Hij schept en regeert soeverein over wat Hij heeft gemaakt. Door twee keer *"de hemel"* te noemen wordt met nadruk gezegd dat de hemel van Hem is. Daar troont Hij. De aarde is natuurlijk ook van Hem, *"maar de aarde heeft Hij aan de mensenkinderen gegeven" (vers 16)*. Daar horen ze thuis, daar leven en werken ze en daar ligt hun toekomst.

Dat de HEERE *"de aarde ... aan de mensenkinderen gegeven"* heeft, maakt duidelijk dat we hier op Joodse bodem staan. Het Joodse volk is een aards volk en heeft specifieke aardse zegeningen. Voor ons, christenen, is het precies andersom. God is in de Heilige Geest op aarde komen wonen *(Hd 2:1-4; Ef 2:22)* en wij, mensen, heeft Hij in Christus in de hemel geplaatst *(Ef 1:3; 2:6)*. Ons heeft Hij geen specifieke aardse zegeningen en de aarde gegeven. Hij heeft ons de hemel en specifieke hemelse zegeningen gegeven *(Ef 1:3)*.

De oudtestamentische gelovigen geloven, dat zij de HEERE niet kunnen prijzen als zij gestorven zijn *(vers 17; Js 38:18-19)*. Zij weten niet dat de gestorven gelovigen leven in de tegenwoordigheid van de Heer Jezus *(Lk 23:43)*. Voor hen is het prijzen van de HEERE verbonden met het leven op aarde. Hun verwachting is wel dat zij eens zullen opstaan en de zegen van de gemeenschap met de HEERE zullen genieten *(Jb 19:25-27; Ps 17:15)*. *"De doden"* zijn zij die gedood zijn in de grote verdrukking. *"Wie in de stilte neergedaald zijn"*, zijn allen die in het geloof zijn gestorven.

De *"wij"* in *vers 18* zijn de levende verlosten. In verbinding met het vorige vers kunnen we ook denken aan hen die zijn opgestaan. Het loven van de

HEERE gebeurt door hen die zijn opgestaan uit de doden. Dat geldt voor hen die uit de dood zullen opstaan bij de komst van de Heer Jezus. Het geldt nu al voor allen die geestelijk zijn opgestaan, die nieuw leven hebben. Daarom kan er worden gezegd dat het loven van de HEERE gebeurt *"van nu aan"*, dat is vanaf het moment van de definitieve verlossing, *"tot in eeuwigheid"*. De psalmist besluit de psalm met *"halleluja"*, 'prijs de HEERE,

Zoals hiervoor al opgemerkt, zijn wij als nieuwtestamentische gelovigen, dat is als leden van de gemeente, niet met de aarde maar met de hemel verbonden. Toch behoort ons leven op aarde ook al dit grote kenmerk te hebben, namelijk dat het een voortdurende lofzang is op de heerlijkheid van de Heer Jezus *(Hb 13:15; 1Pt 2:5)*. Wij mogen op aarde beginnen met iets dat we tot in alle eeuwigheid zullen voortzetten en dat is: de Vader *"aanbidden in geest en waarheid" (Jh 4:23)*.

Psalm 116

Inleiding

Psalm 116 bezingt de verlossing van de getrouwen die op het punt hebben gestaan om te sterven. Een voorbeeld daarvan is Hizkia die door een ziekte de dood nabij is geweest, maar is genezen *(2Kn 20:1-11)*.

In profetisch opzicht beschrijft de psalm de geschiedenis van het overblijfsel in de eindtijd. We horen er de Geest van Christus in spreken. Deze psalm is een gelofte offer *(verzen 14,18)* en een lofoffer *(vers 17)* vanwege de verhoring van de gebeden van het overblijfsel van Israël *(verzen 1-2)*. Deze offers worden gebracht in de tempel in Jeruzalem *(vers 19)* in de tegenwoordigheid van heel Israël, alle twaalf stammen *(verzen 14,18)*.

De HEERE liefhebben | *verzen 1-4*

1 *Ik heb de HEERE lief,*
want Hij hoort mijn stem, mijn smeekbeden.
2 *Want Hij neigt Zijn oor tot mij,*
daarom zal ik [Hem al] mijn dagen aanroepen.
3 *Banden van de dood hadden mij omvangen,*
angsten van het graf hadden mij getroffen,
ik ondervond benauwdheid en verdriet.
4 *Maar ik riep de Naam van de HEERE aan:*
Och HEERE, bevrijd mijn ziel!

De psalm begint met een hartstochtelijke liefdesverklaring van de psalmist voor de HEERE *(vers 1)*. Letterlijk luidt het vers: *"Ik heb lief, want de HEERE hoort mijn stem, mijn smeekbeden."* De eerste zin *"Ik heb lief"* heeft geen object, net als in *1 Johannes 4*: *"Wij hebben lief" (1Jh 4:19)*. Het is ermee als met de uitspraak van Maria Magdalena als zij vraagt waar het lichaam van de Heer Jezus ligt: *"Heer, als u Hem weggedragen hebt, zeg mij waar u Hem gelegd hebt en ik zal Hem wegnemen" (Jh 20:15b)*. Maria meent dat de persoon tot wie ze spreekt, de tuinman is. Ze heeft de Heer zó lief, dat zij over *"Hem"* spreekt, in de veronderstelling dat iedereen wel weet over Wie zij spreekt. Zo is het ook in deze psalm: *"Ik heb lief."* De psalmist veronderstelt dat iedereen wel zou weten over Wie hij spreekt.

De psalmist is diep onder de indruk van de bevrijding van de dood door de HEERE. Hij kan niet anders dan zo reageren, *"want"*, zo licht hij zijn liefdesverklaring toe, *"Hij hoort mijn stem, mijn smeekbeden" (vgl. Jn 2:1-3)*. Wat een God is Hij, Die zo luistert en redt! Dat kan geen ander gevolg hebben dan dat je die God liefhebt. Elke verhoring en uitredding uit de nood is een nieuwe reden om Hem lief te hebben.

Met nog een *"want"* geeft hij aan waarom hij de HEERE liefheeft: *"Hij neigt Zijn oor tot mij" (vers 2)*. Dit gaat nog verder dan dat God zijn stem hoort. Het wil zeggen dat God met grote aandacht luistert, Zijn hoofd naar hem toe draait om met Zijn oor voor de mond van de psalmist te komen om geen woord te missen van zijn klacht. Zo is God, zo uitnodigend is Hij om luisteren. *"Daarom"* zal hij Hem al de dagen van zijn leven aanroepen, dat is zolang hij op aarde leeft en in het land van de levenden is.

De psalmist vertelt over de nood die hem ertoe heeft gedrongen de HEERE aan te roepen *(vers 3; vgl. Ps 18:5-7)*. Hij stond voor de poort van de dood. Hij was omvangen *"door banden van de dood"*. Dat wil zeggen dat hij in de greep van de dood was waaraan hij zich onmogelijk kon ontworstelen. Vanbinnen, innerlijk, hadden *"angsten van het graf"* hem *"getroffen"*. Hij *"ondervond benauwdheid en verdriet"*. De dood en het graf – het graf is het dodenrijk, de *sheol* – worden voorgesteld als jagers die hun prooi met een strik vangen en doden. De psalmist voelde zich als een machteloze prooi in handen van machtige vijandige jagers.

In deze grote nood riep hij *"de Naam van de HEERE aan"* en smeekte: *"Och HEERE, bevrijd mijn ziel" (vers 4)*. Een andere toevlucht dan *"de Naam van de HEERE"*, dat is Zijn Wezen, alles wat Hij is, had hij niet. Als de HEERE niet tussenbeide zou komen om hem te bevrijden, zou het met hem gedaan zijn. Daarom smeekt hij Hem om zijn ziel te bevrijden, dat wil zeggen hem uit zijn doodsgevaar te bevrijden en hem in leven te houden.

Geloven en spreken | *verzen 5-11*

> 5 *De HEERE is genadig en rechtvaardig,*
> *onze God is een Ontfermer.*
> 6 *De HEERE bewaart de eenvoudigen;*
> *ik was uitgeteerd, maar Hij heeft mij verlost.*

7 *Mijn ziel, keer terug tot uw rust,*
want de HEERE is goed voor u geweest.
8 *Ja, U, [HEERE], hebt mijn ziel immers gered van de dood,*
mijn ogen van tranen, mijn voet van struikelen.
9 *Ik zal wandelen voor het aangezicht van de HEERE*
in de landen der levenden.
10 *Ik heb geloofd, daarom spreek ik.*
Ík ben zeer verdrukt geweest.
11 *Ík zei, in mijn haast:*
Alle mensen zijn leugenaars.

Hij is bevrijd van de banden van de dood en de angsten van het graf omdat *"de HEERE ... genadig en rechtvaardig"* is *(vers 5)*. Deze twee eigenschappen van God horen bij Zijn natuur. Ze lijken tegenover elkaar te staan, maar ze zijn altijd met elkaar in overeenstemming *(vgl. Jh 1:17b)*. God kan genade bewijzen en zonden vergeven omdat Zijn Zoon aan het kruis aan alle eisen van Gods gerechtigheid heeft voldaan. Ook de zonden van de gelovigen in het Oude Testament konden worden vergeven op grond van het bloed dat Christus zou storten *(Rm 3:25)*. Genade heerst door gerechtigheid *(Rm 5:21)*. Dat betekent ook dat God nooit zal veranderen wat Hij in genade heeft toegezegd.

Die God kan dan ook *"een Ontfermer"* zijn. De psalmist spreekt in verbinding daarmee over God als *"onze God"*. Letterlijk staat er: *"Onze God ontfermt."* Dat betekent: omdat Hij genadig en rechtvaardig is, ontfermt Hij zich over de ellendige. Vervolgens beschrijft de psalmist zichzelf als de ellendige: hij behoort tot de eenvoudigen en hij is uitgeteerd.

Hier verbindt hij zich met allen die net als hij in een levende relatie met Hem staan en evenals hij in doodsgevaar zijn geweest. We zien hier duidelijk de Geest van Christus in het overblijfsel. Zij hebben in de tijd van de grote verdrukking God als een Ontfermer leren kennen.

Het gelovig overblijfsel zien we ook in *"de eenvoudigen"*, dat zijn de kleinen, die door de HEERE worden bewaard tijdens de grote verdrukking *(vers 6)*. De eenvoudigen zijn zij die geen hoge dunk van zichzelf hebben. Ze zijn oprecht en Godvrezend. Ze hebben een 'eenvoudig of oprecht oog' *(Mt 6:22)* dat wil zeggen dat ze slechts aandacht hebben voor de HEERE en

Zijn wil en een eenvoudig en onwankelbaar vertrouwen in God en vertrouwen op Zijn Woord.

Vervolgens gebruikt de psalmist weer de *"ik"*-vorm. Hij spreekt over zichzelf – waarbij hij wel de gevoelens uitspreekt die ook het overblijfsel heeft, en zegt: *"Ik was, uitgeteerd, maar Hij heeft mij verlost"*. De uitgeteerde is de vernederde. Het geeft wel duidelijk aan hoe slecht hij eraan toe was. Wie uitgeteerd is, heeft totaal geen reserve meer om nog iets te doen. De HEERE heeft hem echter niet laten omkomen, maar hem uit zijn grote nood verlost.

Nu hij verlost is, kan ook zijn ziel terugkeren tot de rust die hij had voordat de verdrukking over hem kwam *(vers 7)*. De uiterlijke nood kan wel opgelost zijn, maar soms is voor de ziel meer tijd nodig om tot rust te komen. Zo had de ziel van Elisa, die verdrietig was over het ongelijke juk van koning Josafat, tijd nodig om tot rust te komen en te kunnen profeteren *(2Kn 3:15)*. De psalmist herinnert zijn ziel eraan dat de HEERE goed voor hem is geweest. De gedachte aan de goedheid van de Heer helpt de ziel om tot rust te komen. Het is ook voor onze gemoedsrust goed onszelf er telkens aan te herinneren hoe goed God steeds weer voor ons is.

Dan richt de psalmist zich in dankbaarheid tot de HEERE *(vers 8)*. Hij is het immers Die zijn ziel heeft *"gered van de dood"*. Hij heeft de troost en verlossing van lichamelijke en geestelijke pijn van de HEERE ervaren, want zijn ogen, die nat waren van tranen, zijn van tranen gered. Ook kan hij tot rust komen met betrekking tot zijn wandel, want de HEERE heeft *"zijn voet van struikelen"* gered. Hij is neergevallen, maar heeft zijn weg kunnen vervolgen.

De redding wordt hier in drievoud beschreven:

1. Zijn ziel/leven wordt gered van de dood.
2. Zijn ogen worden gered van tranen.
3. Zijn voet wordt gered van struikelen.

Het resultaat is dat hij met zijn voeten kan *"wandelen"* *(vers 9)*. Hij kan dat doen *"voor het aangezicht van de HEERE"*, als het ware oog in oog met Hem. Hij kan dat doen *"in de landen der levenden"*, want hij is gered van de dood. Dat hij nog in de landen van de levenden is, is voor hem een bijzondere zegen. Het betekent dat hij God nog kan loven en van Gods zegen kan

genieten. De dood is voor hem nog steeds *"de koning van de verschrikking" (Jb 18:14)*, die hem wegneemt uit het land van licht en zegen en hem brengt naar het land van duisternis en stilte.

In de verdrukking heeft de psalmist de les van waarachtig geloof geleerd *(vers 10)*. Hij heeft tijdens de verdrukking van *vers 3* zijn vertrouwen op de HEERE gesteld en daarom heeft hij in de *verzen 1-2* gesproken. In *vers 10* kijkt hij terug. De psalmist legt uit waarom hij in zijn nood tot de HEERE heeft geroepen, namelijk vanwege zijn geloof. Daarom heeft hij gebeden, gesmeekt, geroepen tot de HEERE.

Hij heeft gesproken in de tegenwoordigheid van de HEERE. Hij heeft geloofd, juist toen hij *"zeer verdrukt"* werd. Daarover spreekt hij nu. Paulus haalt dit vers in de *tweede brief aan de Korinthiërs* aan *(2Ko 4:13)*. Het verband waarin hij dat doet, maakt duidelijk dat het hier gaat over het getuigenis dat Christus heeft gegeven. Ook hier gaat het om het spreken in de tegenwoordigheid van God. Het verschil is dat de psalmist sprak over zijn leven, terwijl de apostel sprak over *"het leven van Jezus"* dat dit in zijn lichaam openbaar zou worden *(2Ko 4:10)*.

Paulus spreekt over de doodsgevaren waarin hij vanwege zijn prediking steeds weer is gekomen. De dreiging van de dood heeft hem niet monddood gemaakt, want hij weet in Wie hij gelooft. Daarom moest hij wel spreken. De geest van geloof die Paulus bezit, is dezelfde geest die ook de oudtestamentische gelovige bezit. Wie gelooft, zal tot God spreken als hij in nood is omdat hij gelooft dat God bij machte is om uit de nood te redden.

Daar wij weten, dat Hij Die <de Heer> Jezus heeft opgewekt, ook ons met Jezus zal opwekken en met u vóór Zich stellen. (2Ko 4:14)

En als de tegenstand ertoe leidt dat hij gedood wordt, dan is dat niet het einde. Paulus wijst dan op de Heer Jezus *(2Ko 4:14)*. Christus heeft Zijn getuigenis met de dood moeten bekopen. Maar God heeft Hem opgewekt. Paulus vermeldt dat om de gelovigen te bemoedigen. De bemoediging is dat God even zeker als Hij Christus heeft opgewekt, ook ieder zal opwekken die zijn getuigenis met de dood moet bekopen. Dit ligt vast in de macht van God. De psalm is in grote lijnen daarom ook van toepassing op het lijden dat christenen kunnen ondergaan.

Vers 10 van deze psalm wordt op verschillende manieren vertaald. De Statenvertaling en de Septuaginta zijn o.i. het beste en in overeenstemming met de inhoud van deze psalm: *"Ik heb geloofd, daarom sprak ik."* Dit wil zeggen dat het geloof van de psalmist de reden was dat hij tot God sprak toen hij nog in doodsgevaar was. Het gaat niet om een spreken nadat hij uit dit doodsgevaar gered was.

Dat de psalmist 'in zijn haast' iets zegt, is geen belijdenis van een zonde, alsof hij te snel met de mond is geweest om iets zeggen *(vers 11)*. Het Hebreeuwse woord voor 'haast' betekent niet een haasten om op te schieten, maar een haasten om te vluchten. Letterlijk betekent het 'verschrikken'. Het woord kan beter worden vertaald met 'angst' *(vgl. Ps 31:23)*.

Hij zegt met haast dat hij ervan overtuigd is dat *"alle mensen ... leugenaars"* zijn. Hij heeft in zijn verdrukking snel geleerd dat God alleen waarachtig en betrouwbaar is. Wie in nood is, komt er snel achter dat mensen geen hulp kunnen bieden en dat hun beloften om te helpen, leugens zijn. God helpt ieder die in zijn nood tot Hem roept.

De vijandige mensen die de psalmist vervolgen, gebruiken de leugen om hem te strikken met banden van de dood *(vers 3)*. Een voorbeeld zien we bij Jeremia, die door zijn dorpsgenoten en zelfs familie werd misleid *(Jr 11:15-19; 12:6)*. De leugen is bij uitstek het kenmerk van de duivel *(Jh 8:44)* en is daarom ook het kenmerk van diegenen die onder zijn macht zijn. De leugen is de verkeerde voorstelling van Wie God is *(Gn 3:1-7)*.

Dankzegging | *verzen 12-19*

12 *Wat zal ik de HEERE vergelden*
[voor] al Zijn weldaden, die [Hij] mij [bewees]?
13 *Ik zal de beker van het heil heffen*
en de Naam van de HEERE aanroepen.
14 *Mijn geloften zal ik aan de HEERE nakomen,*
nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk.
15 *Kostbaar is in de ogen van de HEERE*
de dood van Zijn gunstelingen.
16 *Och HEERE, voorzeker, ik ben Uw dienaar,*
ik ben Uw dienaar, een zoon van Uw dienares;
U hebt mijn boeien losgemaakt.

17 Ik zal U een offer van dankzegging brengen
en de Naam van de HEERE aanroepen.
18 Mijn geloften zal ik aan de HEERE nakomen,
nu, in de tegenwoordigheid van al Zijn volk,
19 in de voorhoven van het huis van de HEERE,
in uw midden, Jeruzalem.

Halleluja!

De psalmist vloeit nu over van dankbaarheid. Hij worstelt met de vraag hoe hij zijn dankbaarheid voor zo'n groot genadebewijs kan uiten *(vers 12)*. Gelukkig heeft de HEERE in de wet aan de Israëlieten de mogelijkheid gegeven om de dankbaarheid te uiten door lofoffer en door gelofteoffer te brengen *(Lv 7:11-21)*. Een lofoffer ofwel een dank- of vredeoffer is een offer dat uit dankbaarheid wordt gebracht. Een gelofteoffer is een offer dat door de offeraar beloofd is als gelofte in zijn nood, en is dus een verplicht offer.

De psalmist spreekt niet over één weldaad, maar over *"weldaden"*, wat een veelheid aan weldaden veronderstelt. God heeft hem niet alleen van de dood verlost, maar ook van angsten, benauwdheid, verdriet, tranen en struikelingen. Hij heeft hem bewaard en Zich over hem ontfermd.

Maar hoe zou hij al die weldaden kunnen vergelden? Dat is immers onmogelijk. Er is geen enkele tegenprestatie te leveren die enigszins als compensatie zou kunnen dienen. Toch is er wel een manier waarop God kan worden gedankt voor wat Hij heeft gedaan. Dat is door het heffen van *"de beker van het heil"* en daarbij *"de Naam van de HEERE aanroepen" (vers 13)*.

De *verzen 13-14* lopen parallel met de *verzen 17-18*. De beker van het heil van *vers 13* loopt parallel met het dankoffer van *vers 17*. Bij een beker gaat het om de inhoud. De inhoud is hier het heil of de behoudenis die is ervaren. Het heffen van die beker is een symbolische handeling die de dankbaarheid voor de behoudenis tot uitdrukking brengt *(vgl. 1Ko 10:16a)*. Het gaat hier om een plengoffer dat een vuuroffer, zoals een lofoffer en gelofteoffer *(verzen 14,17-18)* moet vergezellen. Het plengoffer wordt aan de voet van het brandofferaltaar uitgegoten in de tegenwoordigheid van heel het volk.

Het is als een hefoffer: de dankbaarheid wordt omhooggetild, boven alles uit, en aan God aangeboden. Tegelijk daarmee wordt de Naam van de HEERE aangeroepen, nu niet om Hem Zijn hulp te vragen, maar om Hem

te aanbidden en te prijzen voor wat Hij heeft gedaan. De nieuwtestamentische gelovigen doen dat bij de viering van het avondmaal.

In zijn nood heeft de psalmist geloften gedaan *(vers 14)*. Die wil hij nu nakomen *(vgl. Ps 66:13-14)*. Zijn geloften heeft hij persoonlijk gedaan tegenover God. Hij wil ze nakomen door het gelofteoffer met het bijhorende plengoffer in het openbaar, *"in tegenwoordigheid van al Zijn volk"*, aan God te brengen. Het hele volk van God moet horen van Zijn hulp en de zegen de Hij heeft gegeven, opdat zij in zijn vreugde over al de weldaden van God kunnen delen. Dan kunnen ze instemmen met de lofprijzing die Hem daarvoor toekomt.

De psalmist is gered van de dood. Maar er zijn getrouwen die wel de dood sterven. Het kan erop lijken dat hun gebeden niet zijn verhoord. De psalmist wijst er dan, onder de leiding van de Heilige Geest op, dat hun dood *"kostbaar is in de ogen van de HEERE" (vers 15)*. De vijanden hebben afgerekend met mensen die ze liever kwijt dan rijk zijn, maar voor God zijn het *"Zijn gunstelingen"*. Zij staan in Zijn bijzondere gunst.

De dood van de goddelozen is geen vreugde voor de HEERE *(Ez 18:23; 33:11)*. Dat is de dood van zijn gunstelingen – Hebreeuws *chasid*, dat zijn zij die trouw zijn aan het verbond – wel. Het woord 'kostbaar' heeft de betekenis van 'zeldzaam'. De HEERE heeft dat laten zien door de psalmist, die in *"banden van de dood"* en in *"angsten van het graf"* is geweest *(vers 3)*, daaruit te bevrijden *(vers 8)*. Dit zal door Gods gunstelingen, het overblijfsel dat het vrederijk ingaat, worden gezegd.

We kunnen dit in een andere zin profetisch toepassen, namelijk op de tweede groep martelaars in het boek *Openbaring (Op 13:7)*. [De eerste groep wordt genoemd in *Openbaring 6 (Op 6:9-11)*.] Over hen zegt een stem uit de hemel: *"Schrijf: gelukkig de doden die in [de] Heer sterven, van nu aan. Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten van hun arbeid; want hun werken volgen hen" (Op 14:13)*. Paulus vergelijkt zijn eigen marteldood met het uitgieten van het plengoffer of drankoffer over het brandoffer *(Fp 2:17)*.

De dood van Gods gunstelingen gaat niet buiten Gods wil om. Hun dood maakt geen einde aan Gods plannen met hen, maar helpt juist om Zijn hoge plannen met hen te verwezenlijken. Zij zullen deel hebben aan de opstanding van de rechtvaardigen. Dan zal Hij hun trouw tot in de dood

belonen met *"de kroon van het leven" (Op 2:10b)* en zij zullen *"stralen als de zon in het koninkrijk van hun Vader" (Mt 13:43a)*.

Na dit intermezzo over de dood van Gods gunstelingen gaat de psalmist in *vers 16* verder met het beschrijven van zijn eigen situatie. Hij verklaart plechtig en met grote dankbaarheid tegenover de HEERE dat hij Zijn dienaar is. Dat doet hij in het besef van al de weldaden die de HEERE hem heeft gegeven. Ook wij zullen ernaar verlangen de Heer te dienen als we ons bewust zijn hoeveel weldaden we van Hem door Zijn werk op het kruis hebben gekregen.

In zijn grote dankbaarheid voor wat de HEERE voor hem heeft gedaan, vermeldt hij ook de rol die zijn moeder in zijn opvoeding heeft gespeeld *(vgl. Ps 86:16)*. Dat de psalmist haar *"Uw dienares"* noemt, betekent dat zij een Godvrezende vrouw is geweest, die God heeft gediend. Zij zal hem in de dingen van God hebben onderwezen *(vgl. 2Tm 1:5)*.

Als we iets voor de Heer mogen doen, is het goed ons te herinneren aan wie we veel te danken hebben voor onze geestelijke opvoeding. Dat kunnen onze ouders zijn, dat kunnen ook rijpere gelovigen zijn die ons hebben geholpen in onze geestelijke groei *(vgl. 1Th 2:7,11)*. Het voorkomt dat we ons gaan beroemen op onze kwaliteiten en werkzaamheden. De Heer heeft alles voorbereid om ons tot Zijn dienaar te maken en het werk te doen dat Hij voor ons in gedachten heeft gehad *(Ef 2:10)*.

Die vrijheid om Hem te dienen is *Zijn* werk. *Hij* heeft de boeien waarmee de psalmist gevangen was, losgemaakt. De psalmist ervaart zijn bevrijding als een vrijlating uit de gevangenis. Zo zaten wij gevangen in de boeien van de zonde. De Heer Jezus heeft ons van die boeien bevrijd *(Rm 6:17)* en nu mogen we voor Hem leven en Hem dienen in ons leven.

De *verzen 17-18* zijn, behalve de beginzin, gelijk aan de *verzen 13-14*. In *vers 17* gaat het om het lofoffer, in *vers 18* om het gelofteoffer. De bevrijding uit de gevangenis, het losmaken van de boeien, is aanleiding om God *"een offer van dankzegging"* te brengen *(vers 17)*. Een dank- of vredeoffer wordt gebracht als er een gelofte is gedaan *(Lv 7:16)*. Van zo'n offer mogen ook anderen eten. Het is een maaltijdoffer. Dat komt in het volgende vers tot uiting.

In zijn gevangenschap heeft de psalmist geloften gedaan *(vers 18; vgl. Ps 56:13-14; Jn 2:9)*. Die wil hij nu nakomen. Zijn geloften heeft hij persoonlijk gedaan tegenover God. Hij wil ze nakomen in het openbaar, *"in tegenwoordigheid van al Zijn volk"*. Het hele volk van God moet horen van de bevrijding die Hij heeft gegeven, opdat zij in zijn vreugde over al de weldaden van God kunnen delen *(vgl. Ps 107:10-18)*.

Hij zegt dit hier voor de tweede keer *(verzen 14,18)*. Dat legt er nadruk op en onderstreept het belang ervan. Daarbij wordt deze tweede keer duidelijk dat hij dat alleen maar kan doen op de plaats die de HEERE heeft uitverkoren om daar Zijn Naam te doen wonen *(Dt 12:5-14)*, namelijk de tempel, het huis van God in Jeruzalem, daar waar de HEERE Zelf nu woont.

De plaats waar de lofprijzing gebeurt en waar de maaltijd wordt gehouden, is *"in de voorhoven van het huis van de HEERE" (vers 19)*. Het is een feest in de tegenwoordigheid van de HEERE. Hij is de Gastheer, om Hem gaat het. Hij heeft alles ten goede doen keren en Hij is daarvoor alle dank waard.

Dan richt de psalmist spontaan het woord tot Jeruzalem, waar het huis van de HEERE staat, en zegt: *"In uw midden, Jeruzalem."* Het hart van de Godvrezende Jood is ten nauwste verbonden aan de stad Jeruzalem, de stad van de grote Koning, waar God woont. Er is voor hem geen grotere vreugde denkbaar dan in het midden van die stad te zijn, omdat hij daar op de innigste manier de gemeenschap met God kan beleven. Hij eindigt dan ook met opnieuw een *"halleluja"*, prijs de HEERE.

In *Psalm 115*, de eerste *hallel*-psalm van na de paasmaaltijd, is de lofprijzing vanwege de almacht van de HEERE. In *Psalm 116* is de lofprijzing vanwege de genade van de HEERE *(vers 5)*, vanwege Zijn rechtvaardigheid en erbarming.

Psalm 117

Inleiding

In de gelijkenis die de Heer Jezus in *Lukas 15* vertelt, zien we blijdschap bij de herder dat hij zijn verloren schaap terug heeft, bij de vrouw dat zij haar verloren drachme terug heeft en bij de vader dat hij zijn verloren zoon terug heeft. Ze zijn daarover zo blij, dat zij anderen uitnodigen om te delen in hun blijdschap *(Lk 15:6,9,22-24,32)*. Ditzelfde zien we in deze psalm. Het gelovig overblijfsel is in de vorige *hallel*-psalmen zo vervuld geworden met redenen om de HEERE te loven en te aanbidden, dat zij allen in hun omgeving uitnodigen om mee de HEERE te loven. Deze uitnodiging wordt in *Psalm 117* gedaan.

Daarom eindigt *Psalm 150* ook met de uitnodiging: *"Laat alles wat adem heeft de HEERE loven. Halleluja!" (Ps 150:6)*. Daarmee eindigt het boek *Psalmen*.

Psalm 117 is wel het kortste hoofdstuk in de Bijbel. Dat wordt echter ruimschoots gecompenseerd door een weids uitzicht naar de horizon. De HEERE, de Schepper van hemel en aarde, is niet alleen de God van Israël, Hij is de God voor alle mensen *(Rm 3:29)*.

Alle volken, loof de HEERE! | *verzen 1-2*

> 1 *Loof de HEERE, alle heidenvolken;*
> *prijs Hem, alle natiën.*
> 2 *Want Zijn goedertierenheid is machtig over ons;*
> *de trouw van de HEERE is voor eeuwig.*
> *Halleluja!*

Deze kortste psalm en het kortste hoofdstuk van de Bijbel heeft een enorme spanwijdte. De uitnodiging gaat naar *"alle heidenvolken"* om de HEERE te loven, en naar *"alle natiën"* om Hem te prijzen *(vers 1)*. Het gaat hier om de tijd dat de HEERE Koning van heel de aarde is. Een dergelijke uitnodiging heeft Israël in zijn geschiedenis onder de wet nooit gedaan. Maar nu ze in de zegen van het vrederijk zijn binnen gevoerd, kunnen ze die uitnodiging doen.

Vanaf het begin is het de bedoeling van de HEERE dat Zijn zegen door Abraham, en daarmee door Israël heen, tot alle geslachten van de aardbodem komt *(Gn 12:1)*. Het doel van de dienst van de Knecht van de HEERE is ook om het *"Licht voor de heidenvolken"* te zijn *(Js 49:6)*. Als resultaat van het offer van de Knecht van de HEERE in *Jesaja 53*, zal het huis van de HEERE, de tempel, *"een huis van gebed genoemd worden voor alle volken" (Js 56:6-7)*. De volken zullen ook naar het huis van de HEERE gaan om onderwijs te ontvangen *(Js 2:3)*. Zo zullen de volken samen met het volk Israël de HEERE loven.

Daar komt bij dat God recht heeft op de lofprijzing van alle volken. Israël heeft geen alleenrecht op het loven van God. Het volk is door God tot Zijn volk gemaakt, opdat Hij door hen Zijn Naam aan de volken kan bekendmaken en zij ook Hem zullen eren voor Wie Hij is. Hij is niet alleen de God van de Joden, maar ook van de volken *(Rm 3:29)*.

Paulus citeert *vers 1* van deze psalm in *Romeinen 15* om aan te geven dat God ook in het Oude Testament zegen voor de volken op het oog heeft *(Rm 15:11; vgl. Gn 12:3; Gl 3:8)*. Hij doet dat in verband met de Heer Jezus Die een Dienstknecht van de besnijdenis is geworden *"opdat de volken God verheerlijken wegens de barmhartigheid" (Rm 15:8-9a)*. Hier maakt Paulus duidelijk dat de komst van de Heer Jezus niet alleen zegen inhoudt voor Israël, maar ook voor de volken.

Het is in Gods hart dat de Heer Jezus Israël herstelt. Maar dat is niet het enige. Voor God is het werk van Zijn Zoon zo groot, dat Hij de gevolgen daarvan niet tot Israël wil beperken. Hij wil dat alle volken delen in de barmhartigheid die door Christus tot de mensen is gekomen. Het resultaat is dat God wordt verheerlijkt en groot gemaakt.

De barmhartigheid voor de volken is niet iets nieuws dat pas in het Nieuwe Testament is geopenbaard. Let wel: het gaat niet om de gemeente. Die is in het Oude Testament wél een verborgenheid. Het gaat er hier over, dat Gods hart in het Oude Testament ook is uitgegaan naar de volken buiten Israël. Ze hebben daar een andere plaats, dat is waar. Israël is en blijft Gods uitverkoren volk en heeft in de heilsgeschiedenis een aparte plaats, maar daarmee heeft God de andere volken niet verworpen.

Het hart van God gaat altijd ook uit naar de volken. Er is wel onderscheid in twee tijdperken *(vgl. Rm 11:11-15)*:

1. Het tijdperk van de verwerping van Israël als volk, dat is de tijd waarin wij nu leven, de tijd dat Gods zegen tot de volken komt *buiten Israël om*.
2. Het tijdperk van de aanneming van Israël, dat is de nabije toekomst, de tijd dat Gods zegen tot de volken zal komen *door middel van Israël*.

Het gaat in deze psalm over het tweede tijdperk, als de gemeente is opgenomen *(1Th 4:15-18)*. Het overblijfsel van Israël zal dan weer geënt worden in de oorspronkelijke edele olijfboom *(Rm 11:23-25)*.

In de eindtijd zullen de volken de HEERE leren kennen door de wegen die Hij met Israël is gegaan. Ze zullen Hem leren kennen als de goedertieren en trouwe God. Daarvan getuigt Gods volk als het zegt: *"Want Zijn goedertierenheid is machtig over ons" (vers 2)*. Die goedertierenheid – *chesed*, verbondsliefde, op grond van het bloed van het nieuwe verbond – *"is machtig"*, want ze heeft een einde gemaakt aan de macht van de zonde en aan de macht van de vijandige volken. Dit laatste is in overeenstemming met de zegen van het verbond. Van deze machten heeft het volk zichzelf niet kunnen bevrijden, maar Hij heeft het gedaan.

Daardoor is tevens *"de trouw van de HEERE"* aan Zijn verbond gebleken. Zijn trouw bevestigt de onveranderlijkheid van Zijn verbond, Zijn belofte. De zonden van het volk en de vijandschap van de volken doen Zijn trouw aan Zijn verbond niet teniet. Aan die trouw komt geen einde, ze is *"voor eeuwig"*, dat wil hier zeggen, gedurende de hele periode van het vrederijk. Daarom zal het *"halleluja"*, loof de HEERE, waarmee deze psalm eindigt, tijdens de duur van het vrederijk onophoudelijk klinken.

Psalm 118

Inleiding

Psalm 118 is de laatste psalm van de *hallel*-psalmen *(Psalmen 113-118)*. Daarmee is deze psalm het laatste lied dat, voor zover wij weten, de Heiland heeft gezongen in de nacht dat Hij overgeleverd zou worden in de handen van mensen *(Mt 26:30)*. Hij wist dat enkele uren later de vervulling zou komen.

In *vers 27* herkennen we een van de feesten van de HEERE uit *Leviticus 23*. De Talmoed zegt dat het hier gaat om het Loofhuttenfeest dat is gevierd toen de muren van Jeruzalem herbouwd waren door Nehemia *(Ne 8:15-19)*. Ook het verband met de andere psalmen wijst dat het hier gaat om het Loofhuttenfeest, dat profetisch wijst naar de zegeningen van het vrederijk *(Zc 14:16-19)*.

De HEERE is goed | *verzen 1-4*

> 1 *Loof de HEERE, want Hij is goed,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 2 *Laat Israël toch zeggen:*
> *Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 3 *Laat het huis van Aäron toch zeggen:*
> *Ja, Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 4 *Laten wie de HEERE vrezen, toch zeggen:*
> *Ja, Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

De psalmist vertegenwoordigt in deze psalm het gelovig overblijfsel. In hem horen we het overblijfsel spreken. De psalm begint met de uitroep en oproep die we zo vaak horen: *"Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig (vers 1; Ps 106:1; Ps 107:1; Ps 136:1-26)*. De eerste keer dat we deze uitdrukking tegenkomen, is in het loflied dat van David in *1 Kronieken 16* staat opgetekend *(1Kr 16:34)*.

Het is de belijdenis dat alle overwinningen van het volk en hun voorspoed niet aan hun eigen kracht of bekwaamheid, maar aan de goedheid van de HEERE te danken zijn, aan Zijn trouw aan Zijn verbond.

Steeds weer worden we er daardoor op gewezen

1. Wie de HEERE is: *"Hij is goed"*,
2. wat Hij doet: Hij bewijst *"Zijn goedertierenheid"*, dat is Zijn verbondsliefde,
3. en dat dit eindeloos zo is: *"voor eeuwig"*, want Hij is de Eeuwige en verandert nooit.

Steeds weer als de gelovige dit opmerkt of erop wordt gewezen, kan hij niet anders dan Hem daarvoor loven. In *Psalm 136* horen we dat uitvoerig op indrukwekkende wijze. Elke handeling, elk bewijs ervan, ontlokt deze uitroep en oproep aan het gelovige hart.

Na de uitroep van de psalmist spoort hij drie groepen aan om hetzelfde te zeggen: *"Zijn goedertierenheid is voor eeuwig" (verzen 2-4)*. In *Psalm 115* zijn deze zelfde drie groepen opgeroepen om op de HEERE te vertrouwen *(Ps 115:9-11)* en is tegen hen gezegd dat de HEERE hen zal zegenen *(Ps 115:12-14)*.

"Israël" (vers 2) is het hele volk, *"het huis van Aäron" (vers 3)* is de priesterfamilie en *"wie de HEERE vrezen" (vers 4)*, zijn alle individuele Godvrezenden van het volk. Gods goedertierenheid verbindt het volk, maakt het tot een priestervolk, terwijl iedere individuele gelovige getuigt van Gods goedertierenheid. We kunnen zelfs zeggen dat, omdat in *Psalm 117* de volken opgeroepen worden om de HEERE te loven, de oproep aan degenen die de HEERE vrezen niet alleen geldt voor het volk Israël, maar alle individuele personen die de HEERE vrezen, ook onder de volken.

In de volgende verzen *(verzen 5-14)* zien we dan de praktijk en het leven van een individuele Israëliet die de HEERE vreest. De taal van dit gedeelte is de taal van het boek *Exodus*, de verlossing uit Egypte. De inhoud is profetisch, namelijk de verlossing van het overblijfsel van Israël in de eindtijd, hier de verlossing uit de hand van de volken *(vers 10)*.

De HEERE is bij mij | *verzen 5-9*

> 5 *Uit de benauwdheid heb ik tot de HEERE geroepen,*
> *de HEERE heeft mij verhoord [en] in de ruimte [gezet].*
> 6 *De HEERE is bij mij, ik ben niet bevreesd.*
> *Wat kan een mens mij doen?*
> 7 *De HEERE is bij mij, te midden van wie mij helpen,*
> *daarom zie ík neer op wie mij haten.*

> 8 *Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen*
> *dan op de mensen te vertrouwen.*
> 9 *Het is beter tot de HEERE de toevlucht te nemen*
> *dan op edelen te vertrouwen.*

De psalmist vertelt waarom hij oproept om de HEERE te loven voor Zijn goedertierenheid. Hij heeft *"uit de benauwdheid ... tot de HEERE geroepen"* en *"de HEERE"* heeft hem *"verhoord [en] in de ruimte [gezet]" (vers 5; vgl. Ps 4:2; 18:20)*. Hij getuigde dat op grond van het verbond, op grond van de goedertierenheid van de HEERE, Hij het hulpgeroep van de psalmist heeft verhoord en hem verlost. *"In de ruimte [gezet]"* betekent 'verlost', dat is ook zo weergegeven in de Septuaginta, de Griekse vertaling van het Oude Testament.

De psalmist vertegenwoordigt hier het volk, dat wil zeggen het gelovig overblijfsel, dat in benauwdheid is geweest en daarin tot de HEERE heeft geroepen. De HEERE heeft het roepen verhoord. Uit een nauwe plaats heeft het overblijfsel geroepen en de HEERE heeft met een ruime plaats geantwoord. Hij heeft uit de benauwdheid uitgevoerd en in de ruimte van de vrijheid gezet.

De HEERE heeft het overblijfsel, dat Zijn volk is, niet in de ruimte gezet om het daarna aan zichzelf over te laten. Hij is bij Zijn volk *(vers 6; Hb 13:6)*. Het volk is zich dat bewust en spreekt dat ook uit. Dit geeft volkomen rust aan het eerst zo angstige hart. Nu is er geen vrees meer. Het overblijfsel zegt zelfs met grote vrijmoedigheid: *"Wat kan een mens mij doen?" (vgl. Ps 56:12; Rm 8:31)*.

Vertrouwen op de HEERE drijft de vrees uit, net als bij vertrouwen op de HEERE en op Zijn woord *(Ps 56:11-12; vgl. 1Jh 4:18)*. *"God heeft ons niet gegeven een geest van bangheid, maar van kracht, liefde en bezonnenheid" (2Tm 1:7)*. De wijze koning Salomo heeft ooit gezegd: *"Mensenvrees legt [iemand] een valstrik, maar wie op de HEERE vertrouwt, wordt in een veilige vesting gezet" (Sp 29:25)*.

Nog eens zegt de psalmist dat de HEERE bij hem is *(vers 7)*. Er zijn er nog meer bij hem, want de HEERE is *"te midden van wie mij helpen"*. Hij is met anderen in eenzelfde positie en heeft steun aan de anderen. Zij zouden hem echter nooit kunnen helpen als de HEERE niet bij hen zou zijn. De HEERE is de enige, ware steun. Omdat Hij te midden van hen is, is de

overwinning op zijn haters zeker. Hij kan op hen neerzien omdat ze allemaal verslagen om hem heen liggen *(vgl. Ex 14:30-31)*.

Het overblijfsel heeft door de grote benauwdheid vanwege de tuchtiging van de HEERE door de koning van het noorden, geleerd hun vertrouwen op de HEERE te stellen. Eerder hebben ze steeds de toevlucht tot hulp van mensen genomen, nu eens tot Egypte *(Js 31:1)*, dan weer tot Assyrië *(Hs 5:13; 7:11)*. In de toekomst zullen ze dat doen bij het herstelde Romeinse rijk ofwel de Verenigde Staten van Europa. Ze hebben daarvan de nutteloosheid ervaren en daartegenover de ervaring opgedaan van de hulp van de HEERE.

Daarom belijden ze tot twee keer toe dat het *"beter"* is *"tot de HEERE de toevlucht te nemen dan op de mensen te vertrouwen"*, zelfs al zouden dat *"edelen"* zijn *(verzen 8-9; vgl. Ps 146:3)*. Gewone mensen *(vers 8)* en edelen *(vers 9)* zijn vergelijkbaar met 'kleinen en groten' in *Psalm 115 (Ps 115:13)*. De hulp van mensen, of ze nu een lage of een hoge positie bekleden, baat niets. Alleen de HEERE is in staat om uit de nood te bevrijden. Dat is een les die we steeds weer moeten leren.

De vijanden neergehouwen | *verzen 10-14*

> 10 *Alle heidenvolken hadden mij omringd;*
> *in de Naam van de HEERE heb ik ze neergehouwen!*
> 11 *Zij hadden mij omringd, ja, zij hadden mij omringd;*
> *in de Naam van de HEERE heb ik ze neergehouwen!*
> 12 *Zij hadden mij omringd als bijen,*
> *zij zijn uitgedoofd als een doornenvuur;*
> *in de Naam van de HEERE heb ik ze neergehouwen!*
> 13 *Zeer hard had u mij weggestoten, zodat ik [bijna] viel,*
> *maar de HEERE heeft mij geholpen.*
> 14 *De HEERE is mijn kracht en mijn psalm,*
> *want Hij is mij tot heil geweest.*

In de tijd van benauwdheid wordt het overblijfsel omringd door *"alle heidenvolken" (vers 10; Ps 83:4-9; Zc 12:2-3; 14:2)*. In de *verzen 5-9* heeft het overblijfsel gezegd dat de HEERE bij hen is en hun toevlucht is. Daarom kunnen ze zeggen dat ze hen *"in de Naam van de HEERE"* hebben *"neergehouwen" (vgl. 1Sm 17:45; Mi 5:4-5)*. Dit zeggen ze in de *verzen 10-12* tot drie keer toe.

In *vers 11* spreken ze nog een keer uit dat de heidenvolken hen hadden omringd. Ze zeggen het zelfs twee keer, waarbij ze de tweede keer door een bekrachtigend *"ja"* vooraf laten gaan. Het door hun vijanden omringd zijn voelde voor hen als een verstikkende wurggreep. Maar ze hebben zich daaruit bevrijd door zich te beroepen op *"de Naam van de HEERE"*, de God Die bij hen is op grond van het verbond met hen.

De heidenvolken hadden hen *"omringd als bijen" (vers 12; vgl. Dt 1:44; Js 7:18)*. Een wolk bijen die op mensen afkomen, doen hen in paniek vluchten. In het geval van het overblijfsel is het gevaar van de bijen *"uitgedoofd als een doornenvuur"*. Het overblijfsel heeft zijn toevlucht gezocht *"in de Naam van de HEERE"*. Het vuur van Zijn oordeel heeft de heidenvolken als een doornenvuur verbrand, dat wil zeggen zeer snel, zo snel als doornen verbranden *(vgl. Js 33:12)*. Daardoor is het gevaar van de heidenvolken verdwenen.

Wij worden ook omgeven door heidenvolken, door mensen die God niet kennen en niet willen kennen. Zij willen ons hun wil opleggen en dat wij ons aan hen onderwerpen. We zien dat in antigoddelijke wetgeving. Alleen de Naam van de Heer Jezus, de gemeenschap met Hem, kan ons van de wurggreep bevrijden waardoor we anders verstikt worden in ons getuigenis voor Hem. Om niet in de wurggreep te raken, moeten we de wapenrusting aandoen die God ons ter beschikking heeft gesteld *(Ef 6:10-18)*. Daarbij moeten wij bedenken dat onze strijd niet is tegen vlees en bloed.

De psalmist zegt: *"Zeer hard had u mij weggestoten, zodat ik [bijna] viel, maar de HEERE heeft mij geholpen" (vers 13)*. Het gaat hier om de Assyriër, de tuchtroede van God, die alles op alles heeft gezet om het gelovig overblijfsel uit te roeien. Dat is hem niet gelukt, omdat het overblijfsel in de Naam van de HEERE heeft gestreden.

Ze geven de HEERE de eer voor de overwinning als ze zeggen: *"De HEERE is mijn kracht en mijn psalm" (vers 14)*. Dit is wat Mozes heeft gezongen, nadat het volk bevrijd is van de achtervolgende Egyptenaren die zijn omgekomen in de Rode Zee *(Ex 15:2)*. Hier wordt de laatste bevrijding van het volk in de eindtijd uit de grote verdrukking verbonden aan de eerste bevrijding van het volk, de bevrijding uit de slavernij van Egypte. We zien deze verbinding ook tussen het lied van Mozes en het lied van het Lam *(Op 15:3)*.

En zij zingen het lied van Mozes, de slaaf van God, en het lied van het Lam en zeggen: Groot en wonderbaar zijn Uw werken, Heer, God de Almachtige; rechtvaardig en waarachtig zijn Uw wegen, Koning van de naties! (Op 15:3)

De krachtige daden van de HEERE | *verzen 15-18*

> 15 *In de tenten van de rechtvaardigen*
> *klinkt luide vreugdezang, [een lied] van verlossing:*
> *De rechterhand van de HEERE doet krachtige daden,*
> 16 *de rechterhand van de HEERE is [hoog]verheven,*
> *de rechterhand van de HEERE doet krachtige daden.*
> 17 *Ik zal niet sterven maar leven,*
> *en ik zal de werken van de HEERE vertellen.*
> 18 *De HEERE heeft mij wel zwaar gestraft,*
> *maar aan de dood heeft Hij mij niet overgegeven.*

Hoe groter het gevaar, hoe groter de bevrijding daaruit. Hoe groter de bevrijding, hoe groter de vreugde. De vreugde van de psalmist is geen persoonlijke vreugde meer, maar wordt gedeeld door anderen. De vreugdezang vanwege de bevrijding vult *"de tenten van de rechtvaardigen" (vers 15)*. In de tenten *"klinkt luide vreugdezang, [een lied] van verlossing"*.

De inhoud van het lied is *"de rechterhand van de HEERE" (verzen 15c-16; vgl. Ex 15:6,12)*. De drievoudige herhaling ervan geeft de uitbundigheid van de vreugde aan. Twee keer wordt er vol vreugde gezongen dat die hand *"krachtige daden"* doet en één keer dat die hand *"[hoog]verheven"* is. Bij *"de rechterhand van de HEERE"* kunnen we denken aan de Heer Jezus, Die hoogverheven aan Gods rechterhand is *(Ps 110:1)*. Door Hem doet God krachtige daden.

Aan de vreugde over de krachtige daden van de HEERE is voor de psalmist ofwel het overblijfsel de zekerheid verbonden dat ze *"niet sterven maar leven"* zullen *(vers 17; vgl. 2Ko 6:9b)*. Tegelijk vermelden ze ook wat het doel is van hun leven: het is om *"de werken van de HEERE"* te *"vertellen"*.

Tevens zijn ze zich ervan bewust dat ze geen recht op het leven hebben. Ze zijn *"zwaar gestraft"* door de HEERE vanwege hun zonden *(vers 18)*. Daarmee erkennen ze Zijn rechtvaardigheid. Tucht heeft echter niet tot doel hen te laten omkomen, maar hen te reinigen *(Hb 12:5-11)*. Tucht is geen einddoel, maar middel. Dat hebben ze begrepen. Daarom voegen ze er vol dankbaarheid aan toe, *"maar aan de dood heeft Hij mij niet overgegeven"*. Alles spreekt van de goedertierenheid van de HEERE.

De triomfantelijke intocht | *verzen 19-21*

> 19 *Doe de poorten van de gerechtigheid voor mij open,*
> *daardoor zal ik binnengaan, ik zal de HEERE loven.*
> 20 *Dit is de poort van de HEERE,*
> *daar zullen de rechtvaardigen door binnengaan.*
> 21 *Ik zal U loven, omdat U mij verhoord hebt*
> *en mij tot heil geweest bent.*

En die goedertierenheid houdt niet op bij hun vreugde over de bevrijding. Als het overblijfsel hersteld is in zijn relatie met God op grond van het werk van Zijn Zoon, zullen ze met vrijmoedigheid vragen om *"de poorten van de gerechtigheid"* voor hen open te doen *(vers 19)*. Dit zijn de poorten die toegang geven tot de gerechtigheid. Het zijn de poorten van Jeruzalem, die nu de *"stad van de gerechtigheid"*, de *"trouwe stad"* is *(Js 1:26)*.

De psalmist gaat naar binnen, gevolgd door de rechtvaardigen *(vers 20)* die eerst in hun tenten de HEERE hebben geloofd *(vers 15)*. Alleen rechtvaardigen mogen binnengaan *(Ps 24:3-6)*. Zij zullen daar *"de HEERE loven"* voor al de weldaden die Hij aan hen bewezen heeft.

De poorten van de gerechtigheid leiden naar *"de poort van de HEERE"* dat is de poort van de tempel. Daar woont de HEERE. De poorten en de poort zijn een beeld van Christus. De rechtvaardigen moeten door Hem binnenkomen, zoals Christus in het Nieuwe Testament de deur voor de schapen is *(Jh 10:7-9)*.

Elk van de twaalf poorten van de stad *(Ez 48:30-35a)* leidt naar Hem Die het middelpunt van de stad is. De naam van de stad is in het vrederijk dan ook *"DE HEERE IS DAAR" (Ez 48:35b)*. Het overblijfsel – *"zij allen zijn rechtvaardigen" (Js 60:21)* – zal door die poort binnengaan.

In de stad, in de tempel, zal het overblijfsel Hem loven omdat Hij hen heeft verhoord, want Hij is hen tot heil of behoudenis geweest *(vers 21)*. Hij heeft hen uit de ellende verlost en in de behoudenis van het vrederijk binnengebracht. Hem komt daarvoor alle lof en dank toe.

De dag die de HEERE gemaakt heeft | *verzen 22-26*

> 22 *De steen [die] de bouwers verworpen hadden,*
> *is tot een hoeksteen geworden.*

> 23 *Dit is door de HEERE geschied,*
> *het is wonderlijk in onze ogen.*
> 24 *Dit is de dag [die] de HEERE gemaakt heeft,*
> *laten wij op deze [dag] ons verheugen en verblijd zijn.*
> 25 *Och HEERE, breng toch heil;*
> *och HEERE, geef toch voorspoed.*
> 26 *Gezegend wie komt in de Naam van de HEERE!*
> *Wij zegenen u vanuit het huis van de HEERE.*

De Heer Jezus, de Messias, is *"de steen [die] de bouwers verworpen hadden" (vers 22)*. Dat blijkt duidelijk uit wat Hij er Zelf over zegt tegen de verdorven 'bouwers', de geestelijke leiders van Gods volk tijdens Zijn leven op aarde *(Mt 21:33-46)*. Hij is door God tot hoeksteen gemaakt door Hem uit de doden op te wekken en Hem aan Zijn rechterhand te verheerlijken *(Hd 4:11)*. Daar heeft God Hem tot hoeksteen van de gemeente gemaakt *(Ef 2:20)*.

Deze is de steen Die door u, de bouwlieden, is veracht, Die tot een hoeksteen is geworden. (Hd 4:11)

, opgebouwd op het fundament van de apostelen en profeten, terwijl Jezus Christus Zelf hoeksteen is, ... (Ef 2:20)

Maar hier is Hij de hoeksteen waarop het herstelde Israël gebouwd wordt *(Js 28:16)*. Een hoeksteen – Hebreeuws 'hoofd van een hoek' – is óf een grote steen op het fundament die twee of meer rijen stenen bij elkaar houdt, óf de laatste steen van een boog of van een gebouw *(Mk 12:10)*.

Eerder is Israël over die steen gestruikeld. Christus is de toetssteen voor ieder mens. Het is aannemen of ten val komen. Het ongelovige Israël is over Hem gestruikeld en ten val gekomen. Wat voor de gelovige het kostbaarste is, is voor de ongelovige het hatelijkst. Petrus wijst er in zijn eerste brief op dat Gods Woord heeft voorzegd dat de ongelovige Joden over Hem ten val zouden komen *(1Pt 2:7-8; Js 8:14; Rm 9:31-33)*.

Als Christus terugkomt, zal Hij allen die over Hem ten val zijn gekomen en Hem hebben veracht, verpletteren *(Mt 21:42-44; Mk 12:10; Lk 20:17-18; Dn 2:34-35,44-45)*. Daarna zal Hij Zijn koninkrijk oprichten. Als het overblijfsel dat ziet, zal het vol bewondering zeggen: *"Dit is door de HEERE geschied"* en vervolgens hun verbazing daarover uitspreken: *"Het is wonderlijk in onze ogen" (vers 23)*.

Ze zullen er direct aan toevoegen dat dit de dag is die *"de HEERE gemaakt heeft" (vers 24)*. Het is een nieuwe dag, de dag van het vrederijk, die voort-

komt uit Gods hand en waar alles in volkomen in overeenstemming met Gods gedachten is. Zijn voornemens met de hemel en de aarde zijn dan in vervulling gegaan. Voor Zijn volk en allen die in die heerlijke tijd van zegen delen, is dat aanleiding tot vreugde en blijdschap. Dit zal gedurende de hele tijd van het vrederijk het geval zijn.

Tegelijk met deze zekerheid is er ook een gebed tot de HEERE om *"toch heil"* en *"toch voorspoed"* te geven *(vers 25)*. *"Breng toch heil"* is de vertaling van het woord 'hosanna' *(Mt 21:9; Mk 11:9-10; Lk 19:38; Jh 12:13)*. Dit gebed laat zien dat het overblijfsel zich ervan bewust is dat het voorbestaan en het genot van die heerlijke situatie helemaal en alleen afhangt van de HEERE. Hij heeft de zegen gegeven, maar moet die ook in stand houden. Deze houding van afhankelijkheid is kenmerkend voor iedereen die zijn zegeningen kent en ze in gemeenschap met God geniet.

Als er gezegd kan worden *"gezegend wie komt in de Naam van de HEERE! Wij zegenen u vanuit het huis van de HEERE"*, is de tijd van de verwerping van Gods volk en de Christus van God voorbij *(vers 26)*. Op grond van dit vers geven de Joden aan de Messias de titel *baruch ha-ba* ofwel 'gezegend Hij Die komt'. We beluisteren dit in de vraag aan de Heer Jezus in *Mattheüs 11*: *"Bent U Degene Die zou komen?" (Mt 11:3a)*.

De menigte heeft dit geroepen toen de Heer Jezus tijdens Zijn leven op aarde voor de laatste keer naar Jeruzalem ging *(Lk 19:38)*. Het was de dag van hun 'bezoeking', van Zijn bezoek aan hen *(Lk 19:44)*. Het werd echter geen dag van redding voor hen, omdat zij de Redder niet hebben herkend.

Dat zal bij de tweede komst van de Heer Jezus naar de aarde anders zijn. Het volk heeft zich dan bekeerd en verwelkomt de Messias, want Hij en niemand anders is het Die komt in de Naam van de HEERE *(Mt 23:39)*. Ze zijn in het huis van de HEERE om de HEERE te offeren en wensen Hem alle goeds toe. Hij is het waard, want Hij heeft alles voor hen ten goede doen keren.

Want Ik zeg u: u zult Mij van nu aan geenszins zien, totdat u zegt: 'Gezegend Hij Die komt in [de] Naam van [de] Heer'. (Mt 23:39)

Vrijwillige offers | *verzen 27-29*

> 27 *De HEERE is God, Hij heeft ons licht gegeven.*
> *Bind het feest[offer] vast met touwen*
> *tot aan de hoorns van het altaar.*

> 28 *U bent mijn God, daarom zal ik U loven;*
> *mijn God, ik zal U roemen.*
> 29 *Loof de HEERE, want Hij is goed,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

Het overblijfsel belijdt volmondig en met hun hele hart: *"De HEERE is God" (vers 27; vgl. 1Kn 18:39)*. Er is geen enkele gedachte meer aan afgoden die ze vroeger hebben aanbeden. Hij heeft hun, in overeenstemming met de priesterlijke zegen *(Nm 6:25)*, *"licht gegeven"*. Dit is het licht van de dag die Hij heeft gemaakt, de dag waarop zij zich verheugen en blij zijn *(vers 24; vgl. Es 8:16)*.

De verlossing door de HEERE en de invoering in het vrederijk is aanleiding tot een groot feest. Het is een feest voor en met de HEERE. Daar hoort een offer bij. Ze roepen elkaar op om Hem een offer, een *"feest[offer]"*, te brengen *(vgl. Ex 10:9; 12:14)*. Dat offer moet *"met touwen tot aan de hoorns van het altaar"* worden gebracht. De touwen geven de nauwe verbinding aan tussen het offer en het altaar. Het altaar is de plaats waar het geslachte offerdier als een vuuroffer voor God werd verbrand. De hoorns van het altaar spreken van de kracht van het offer.

Het offer is een beeld van Christus. Alleen door Zijn offer is er zegen voor Gods volk. In het vrederijk worden er weer offers gebracht. Het zijn dan gedachtenisoffers ter herinnering aan het eens volbrachte werk van Christus waarvan de waarde en de kracht tot in eeuwigheid blijven.

De HEERE Die God is *(vers 27)*, is ook de God van ieder individueel, *"mijn God" (vers 28)*. Twee keer wordt die persoonlijke relatie met God genoemd. Het beleven daarvan brengt tot een *"loven"* en *"roemen"* van Hem. Het overblijfsel als geheel en ieder persoonlijk looft en roemt Hem voor Wie Hij is en wat Hij heeft gedaan.

De psalm besluit met dezelfde oproep en uiting van waardering van de HEERE als waarmee hij is begonnen *(vers 29; vers 1)*. Alles wat daartussen is gezegd, geeft een overvloed aan redenen om de HEERE te loven. Het is een aaneenschakeling van getuigenissen dat Hij goed is en dat Zijn goedertierenheid voor eeuwig is. Die lof zal eeuwig klinken.

Psalm 119

Inleiding

Het boek *Psalmen* is het hart van de Bijbel. *Psalm 119* is het hart van het vijfde boek van *Psalmen*. We horen in deze psalm het kloppen van het hart van het gelovig overblijfsel van Israël. Deze psalm wijst naar het Woord en profetisch wijst het naar de tijd dat het overblijfsel terugkeert naar de HEERE en naar Zijn Woord.

Het kenmerk van de psalm is dat door de bediening van de Geest de wet in het hart van het overblijfsel is geschreven *(2Ko 3:8; vgl. Ps 40:9; Ez 36:27)*. Dit is op grond van het bloed van het nieuwe verbond *(Jr 31:31-34)*. De wet wordt in bijna elk vers genoemd, waarbij ook andere namen dan 'wet' worden gebruikt. Alleen in de *verzen 84,121,122,132* komt geen verwijzing naar de wet voor.

Voor het begrip 'wet' worden ook synoniemen gebruikt. De Joden spreken over acht verschillende synoniemen voor 'wet', wat de rijkdom van de wet en van het Woord van God als geheel laat zien. Hierdoor is de psalmist in staat om over de veelzijdigheid van het Woord uit te weiden en het helpt ons om meer van de veelkleurigheid van het Woord van God te zien en te waarderen. Vijf van deze acht synoniemen zijn al in de beschrijving van Gods Woord in *Psalm 19* gebruikt *(Ps 19:8-12)*.

De acht woorden die de psalmist gebruikt, zijn:

1. Wet (*Thora*, 25 keer) = onderwijs, instructie – de wet als het onderwijs in de wil van de HEERE, *Jahweh*: *"Wie de wet* (onderwijs) *in acht neemt, is een verstandige zoon" (Sp 28:7a)*. Verder betekent de wet ook:
   a. 'het geheel van het Oude Testament',
   b. 'de vijf boeken van Mozes'
   c. 'de eisen van het oude verbond die noodzakelijk zijn om leven te ontvangen' (zie bijvoorbeeld de *brief aan de Romeinen* en de *brief aan de Galaten*).

2. Woord (*Dabar*, 24 keer) = ordelijk uiteenzetten in een toespraak – de vorm of het middel waardoor *Jahweh* Zijn wil meedeelt. Het is elk woord dat door de mond van God uitgaat.
3. Belofte (*Imrah*, 19 keer) = spreuk, gezegde, uitspraak – uitdrukking van de wil van *Jahweh* in wat Hij zegt.
4. Gebod (*Mitzvah*, 22 keer) – voorschrift dat gehoorzaamheid eist; opgelegde plicht of verantwoordelijkheid. Het onderstreept Gods recht om de basis te bepalen van onze relatie met Hem.
5. Verordening, inzetting (*Chukkim*, 21 keer) = graveren, beitelen – het blijvend getuigenis van de wil van *Jahweh*, als in steen gegraveerd en daardoor onuitwisbaar. Het stelt de bindende en voortdurende kracht van Gods wet voor.
6. Bevelen of voorschriften (*Piqqudim*, 21 keer) = opdracht geven – nauwgezette voorschriften die ons leven nauwkeurig onderzoeken en nauwkeurig definiëren of omschrijven.
7. Oordeel (*Mishpat*, 22 keer) = recht, gericht, rechtspreken – de wil van *Jahweh* als Rechter in rechtszaken. Het zijn ook de regels die God heeft gegeven om de relaties tussen mensen te besturen.
8. Getuigenis (*Edut*, 23 keer) – getuigt van de relatie (verbond) met *Jahweh* en de verantwoordelijkheid die daaraan verbonden is; het woord is afgeleid van herhalen, betuigen ofwel iets met nadruk zeggen; de wet wordt ook 'de getuigenis' genoemd *(Ex 25:16,21)*. Het zijn praktische uitgangspunten die het gedrag besturen. Het Woord van God geeft 'getuigenis' van gerechtigheid en tegen onze zondigheid.

Het getal 'acht' past ook goed in het geheel van *Psalm 119*, waarin elke letter van het Hebreeuwse alfabet acht keer aan het begin van een vers voorkomt. Het getal 'acht' in het Hebreeuws is s*hmoneh*, dat is afgeleid van *shaman* dat betekent: vet maken, overvloedig. Zeven is genoeg, acht is 'meer dan genoeg'. Zeven is een volkomen geheel, acht is een nieuw begin. 'Acht' wijst in deze psalm naar het nieuwe verbond, waardoor de wet in de harten van het wedergeboren gelovig overblijfsel is geschreven *(Hb 8:8-10)*.

Deze psalm is een acrostichon, dat wil zeggen dat elk vers begint met een opeenvolgende letter van het Hebreeuwse alfabet, zoals dat ook het geval is met *Psalmen 9, 10, 34, 37, 111, 112, 145*. Het verschil is dat deze psalmen

een enkelvoudig acrostichon vertonen – en ook niet altijd compleet zijn, want er ontbreekt wel eens een letter –, terwijl we in *Psalm 119* een achtvoudig acrostichon hebben.

Psalm 119 heeft tweeëntwintig coupletten van elk acht verzen. Elk couplet begint met een opeenvolgende letter van het Hebreeuwse alfabet. Elk van de acht verzen van het couplet begint met de letter van het couplet. Zo begint elk vers van het eerste couplet met de eerste letter van het Hebreeuwse alfabet, de letter *aleph*; elk vers van het tweede couplet begint met de tweede letter van het Hebreeuwse alfabet, de letter *beth*; enzovoort.

Een acrostichon functioneert als een ezelsbruggetje, het is een hulpmiddel om een tekst te onthouden. *Psalm 119* heeft zowel een acrostichon als een ritme om de tekst te onthouden, in het hoofd en in het hart *(vgl. vers 11)*.

Elke letter van het Hebreeuwse *alephbeth* – bij ons: alfabet – is een pictogram met een betekenis. Elke letter heeft ook een naam met een achtergrondverhaal.* Beide aspecten zijn verweven in de boodschap van het Woord van God. De boodschap en de letters als drager van de boodschap zijn nauw met elkaar verweven. Het woord *alephbeth* is een samenstelling van de eerste en de tweede letter van het Hebreeuwse alfabet – *aleph* en *beth* – die het woord 'vader' vertegenwoordigen. Dit onderstreept van het belang van het begrip 'vader' in de Bijbel.

De Heer Jezus wordt genoemd *"de Alfa en de Omega" (Op 1:8,11; 21:6; 22:13)*, de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet. In het Hebreeuws zijn dat de *aleph* en de *tav*. Het spreekt van de Heer Jezus als het Woord, als het spreken van God tot de mensen *(Hb 1:1)*.

Deze psalm is de langste van alle psalmen en van alle hoofdstukken in de Bijbel. Het is een loflied over het Woord van God. Een gedeelte van Gods Woord dat alle letters van de menselijke taal gebruikt om ons een onderwerp voor te stellen, bepaalt ons bij de waarde van het onderwerp van dat gedeelte. Het betreft hier het Woord van God dat een onuitputtelijke waarde heeft. Door het gebruik van alle letters van het alfabet wordt dat op een volledige wijze aan ons voorgesteld.

---

* Geïnteresseerden verwijzen we naar bijvoorbeeld Gesenius, Lexicon van het Hebreeuws.

Dat betekent niet dat we de onuitputtelijke waarde van het Woord van God kennen als we de psalm goed hebben begrepen. Met een variant op wat Spurgeon eens, na jarenlange studie van het Woord, heeft gezegd, willen we het zo weergeven: Een lang leven is net genoeg om op het strand met onze voeten te gaan staan in het water van de eindeloze oceaan van het Woord, die, naarmate we stap voor stap verder het water ingaan, steeds eindelozer wordt.

Het gaat in deze psalm over het Woord van God als het enige middel om God Zelf daardoor beter te leren kennen. De psalmist waardeert het Woord omdat het van Hem komt. Met uitzondering van de *verzen 1,2,3,9* spreekt hij in alle verzen tot de *"HEERE"*, de God van het verbond met Zijn volk. Hij spreekt tot Hem over *"Uw bevelen"*, *"Uw verordeningen"*, *"Uw bepalingen"*, enzovoort. De psalmist verheerlijkt niet het Boek, maar de God Die Zich in en door dit Boek openbaart en met Wie hij een persoonlijke relatie heeft.

De psalm toont de rijkdom van Gods Woord. Het is onmogelijk de rijkdom ervan in een enkele zin of een paar zinnen te beschrijven. Zelfs het alfabet is niet lang genoeg. De psalmist gaat acht keer door het alfabet heen, zonder dat hij één enkele keer iets herhaalt. Telkens zien we een nieuw aspect van de rijkdom van Gods Woord. Zoals gezegd, wijst het getal acht op een nieuw begin. Het Woord van God bewerkt een nieuw begin.

Bezig zijn met Gods Woord is een bezigheid die waar geluk, ware zegen geeft. Het eerste woord van de psalm is *"welzalig" (vers 1)*. Het maakt werkelijk gelukkig in die zin dat het een vredig hart en een blijde geest geeft. Iets dergelijks horen we uit de mond van de Heer Jezus in de 'zaligsprekingen' in de bergrede *(Mt 5:3-12)*. De ware dienaar van God zal niet tevreden zijn met een vluchtig lezen van Gods Woord. Zijn verlangen is dat het zijn hele leven bestuurt.

Een indeling van de psalm, die het Woord van God beschrijft als in het hart geschreven *(Jr 31:33)*, is de volgende:

- 1e-7e couplet – de letters *aleph-zain*: op jezelf gericht;
- 8e-14e couplet – de letters *cheth-nun*: op je medemens gericht;
- 15e-21e couplet – de letters *samech-shin/sjin*: op God gericht;
- 22e couplet – de letter *tav*: samenvatting.

Volg-orde	Hebr. letter	Naam	Letterlijke betekenis	Onze letter	Getals-waarde
1	א	aleph	os	A	1
2	ב	beth	huis	B	2
3	ג	gimel	kameel	C	3
4	ד	daleth	deur	D	4
5	ה	he	zie	E	5
6	ו	waw	spijker	F	6
7	ז	zain	wapen	Z	7
8	ח	cheth	omheining	H	8
9	ט	teth	wending, slang		9
10	י	jod	hand	I,J	10
11	כ	kaph	handpalm	K	20
12	ל	lamed	staf, ossenstok	L	30
13	מ	mem	water	M	40
14	נ	nun	vis	N	50
15	ס	samech	ondersteuning		60
16	ע	ain	oog	O	70
17	פ	pe	mond	P	80
18	צ	tsade	vishaak		90
19	ק	koph	oog van naald	Q	100
20	ר	resj	hoofd	R	200
21	ש	sin, sjin	tand	S	300
22	ת	taw	kruisteken	T	400

Tabel 1 Hebreeuwse letters

Het begin | *verzen 1-8* *aleph*

1 *Welzalig zijn de oprechten van wandel,*
die in de wet van de HEERE gaan.
2 *Welzalig wie Zijn getuigenissen in acht nemen,*
[die] Hem met heel hun hart zoeken,
3 *die ook geen onrecht bedrijven,*
[maar] in Zijn wegen gaan.
4 *[HEERE], Ú hebt geboden*
om Uw bevelen ten zeerste in acht te nemen.

> 5 *Och, waren mijn wegen zo vast*
> *om Uw verordeningen in acht te nemen!*
> 6 *Dan zou ik niet beschaamd worden,*
> *als ik oog zou hebben voor al Uw geboden.*
> 7 *Ik zal U loven met een oprecht hart,*
> *wanneer ik Uw rechtvaardige bepalingen geleerd heb.*
> 8 *Ik zal Uw verordeningen in acht nemen,*
> *verlaat mij niet geheel en al.*

De *aleph* is de eerste letter. We kunnen zeggen dat deze letter spreekt van God als de oorsprong van alle dingen. Deze letter werd oorspronkelijk uitgebeeld als (de kop van) een rund of os, het grootste offerdier voor het brandoffer *(Lv 1:1-5)*. Het brandoffer spreekt van het offer van Christus om God te verheerlijken als de basis van het spreken van God tot de mens.

Een os spreekt ook van kracht, macht en van dienstbaarheid. Ook dit is op Christus van toepassing, Die niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen en Zijn leven te geven tot een losprijs voor velen *(Mk 10:45)*. Zijn dienend leven en Zijn sterven worden onmiddellijk zichtbaar bij deze eerste letter van het Hebreeuwse alfabet, die ook de getalswaarde één vertegenwoordigt.

In dit *aleph* couplet over het Woord van God wordt duidelijk dat het middelpunt van het Woord de Persoon van God Zelf is *(vers 2)*. Het Woord gaat over Hem Die Zich in Jezus heeft geopenbaard: *"Want het getuigenis van Jezus is de geest van de profetie" (Op 19:10)*.

Een indeling van dit couplet is:

Verzen 1-3 het onderwijs: 3e persoon meervoud.

Vers 4 de Onderwijzer: 2e persoon enkelvoud.

Verzen 5-8 de leerling, het overblijfsel: 1e persoon enkelvoud.

Deze indeling maakt duidelijk dat de algemene waarheid van de *verzen 1-4* in de *verzen 5-8* bovenal persoonlijk moet worden toegepast.

Vers 1, en in feite het hele couplet van acht verzen, is een inleiding op heel *Psalm 119*. De psalm begint met het uitspreken van *"welzalig"*. Het boek *Psalmen* begint met een *"welzalig"* voor de rechtvaardige en zijn wandel *(Ps 1:1)*. De 'wandel' betekent niet alleen dat een gelovige de weg heeft gevonden, maar dat hij, net als een Henoch, in die weg wandelt en leeft. In

Psalm 1 wordt die wandel gekenmerkt door drie negatieve dingen waarin de rechtvaardige *niet* wandelt. Hier in *Psalm 119* vinden we een positief *"welzalig"* voor de oprechten van wandel. Hun wandel wordt gekenmerkt door het gaan in de wet van de HEERE. Dit wordt in *vers 2* onderstreept met nog een positief *"welzalig"*.

'Welzalig' is niet een wens of een opdracht, maar een gegeven. Het is het benoemen van een feit, een geestelijke wetmatigheid, die aan ons als onderwijs wordt doorgegeven. De eerste voorwaarde ervan is 'oprechtheid', letterlijk 'volkomen', 'onberispelijk'. De wandel van de oprechte is niet een aangeleerd, oppervlakkig gedrag, maar een wandel met een volkomen hart.

Het onderwijs is geen vak, zoals bijvoorbeeld theologie, maar letterlijk 'een weg' om te wandelen, een levensweg. Het is een wandel in de wet van de HEERE *(vers 1b)*. Zo'n wandel is voor het gelovig overblijfsel mogelijk door het nieuwe verbond, waarbij de wet in hun harten is geschreven *(Jr 31:33; Ez 36:26,27)*.

Er is voor de Godvrezende Jood slechts één weg door de wereld en dat is de weg van de wet. Niet rijkdom en bezit voeren tot geluk, maar het gaan van de weg van gehoorzaamheid aan de wet. Wie die weg met een oprecht hart gaat, staat in de juiste verhouding tot God. Het gevolg is geluk *(Lk 11:28)*.

Dan wordt er nog een *"welzalig"* aan toegevoegd. Dat is voor hen die *"Zijn getuigenissen in acht nemen" (vers 2)*. Gods wet wordt hier 'Zijn getuigenissen' genoemd omdat de wet de getuigenissen bevat van Wie Hij is en wat Hij wil. Dat brengt het overblijfsel direct in verbinding met Hem Zelf. Zijn getuigenissen worden in acht genomen door hen *"[die] Hem met heel hun hart zoeken"*. 'In acht nemen' is letterlijk 'bewaren'. Dat houdt eerst 'aannemen' in en vervolgens 'gehoorzamen'. Dit spreekt van een levende relatie met Hem, wat daaruit blijkt dat heel het hart naar *Hem* uitgaat *(vgl. verzen 10,34,58,69,145; Jr 29:13)*.

Als de zojuist genoemde dingen aanwezig zijn, is er *"ook geen bedrijven van onrecht" (vers 3)*. Onrecht bedrijven wil zeggen het blijven begaan van slechtheid, valsheid. Dit is volkomen vreemd aan Wie God is *(vgl. Zf 3:5)* en daarom ook aan wie uit God geboren is *(vgl. 1Jh 3:9)*. In het hart dat naar

De rechtvaardige HEERE is in haar midden,
Hij doet geen onrecht.
Elke morgen brengt Hij Zijn recht aan het licht,
er ontbreekt niets aan.
Maar wie onrecht doet, kent geen schaamte.
(Zf 3:5)

Hem uitgaat, zijn de gebaande wegen *(Ps 84:6)*. Zo iemand zal *"in Zijn wegen gaan"*, dat is in de wegen van God.

Dan richt de psalmist – en in hem het overblijfsel – zich tot de HEERE en zegt met nadruk tegen Hem: *"Ú hebt geboden om Uw bevelen ten zeerste in acht te nemen" (vers 4)*. Zich aan Gods bevelen houden is niet vrijblijvend, het is geen kwestie van beleefdheid, maar van gehoorzaamheid. Het is ook meer dan formele gehoorzaamheid. Het gaat om de *kwaliteit* ervan: het is gehoorzaamheid van een toegewijd hart die er alleen kan zijn als er een vernieuwd hart is.

Gehoorzaamheid is hier het gevolg van onderwijs over de wet als de basis van een werkelijk gelukkig leven. Het overblijfsel leert de wil van de HEERE kennen en wil daar ook graag naar leven. De wet is in hun hart geschreven. Daarom is het een vreugde voor hun hart om gehoorzaam te zijn aan wat de HEERE vraagt.

In de *verzen 1-4* hebben we geestelijk onderwijs gekregen. In de volgende vier verzen lezen we over de wijsheid om dit onderwijs om te zetten in de praktijk van het leven. De psalmist verwacht, om het met de apostel Paulus te zeggen, dat de HEERE niet alleen het willen, maar ook het werken in zijn leven zal bewerken *(vgl. Fp 2:12-13)*.

Nu het op de praktijk aankomt, krijgen we een blik in het hart en de gemoedstoestand van de psalmist. Hij voelt zich tekortschieten. Er komt een verzuchting, die een gebed is, over zijn lippen: *"Och, waren mijn wegen zo vast om Uw verordeningen in acht te nemen!" (vers 5)*. Hij ziet dat zijn wegen niet vast zijn als het erom gaat de verordeningen van de HEERE in acht te nemen. Het gaat niet alleen om innerlijk erkennen van wat God heeft geboden, maar dat er in de praktijk van het leven ook naar wordt gehandeld. We herkennen hier de verzuchting: *"Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp!" (Mk 9:24b)*.

Hij weet dat hij niet beschaamd zal worden zolang hij *"oog zou hebben voor al Uw geboden" (vers 6)*. Als hij voortdurend het oog gericht houdt op *"al Uw geboden"*, ofwel de *hele* wil van God *(vgl. Ko 4:12)*, zal hij bewaard blijven voor verkeerde verwachtingen of verkeerde handelingen en daarmee voor schaamte *(vgl. 1Pt 2:6)*. Zonder uitzondering voor al de geboden oog hebben wil zeggen oog hebben voor de HEERE. Door het Woord wordt ons oog op Hem gericht.

De psalmist neemt zich voor dat hij de HEERE met een *"oprecht hart"* zal loven, wanneer hij al Zijn *"rechtvaardige bepalingen geleerd"* heeft *(vers 7)*. Hij is bereid Gods bepalingen, die hij rechtvaardig noemt, te leren. Hij beseft ook dat die bepalingen zijn hart oprecht, dat is zonder kronkels, maken. Hij kan en wil God loven op een manier die Hem welgevallig is, niet met louter lippentaal, maar uit een hart dat oprecht is.

De psalmist leert nu een nieuwe les. Hij leert dat de bepaling – beoordeling, verordening – van de HEERE rechtvaardig is. Hij leert zichzelf zien in het licht van God. Dat alleen stelt hem in staat om met een oprecht hart, een hart dat door zelfoordeel gereinigd is, de HEERE te loven.

Dit kunnen we op onszelf toepassen. Eens zullen we voor de rechterstoel van Christus staan. Dan zullen we Zijn rechtvaardige oordeel over heel ons leven leren. Daardoor zullen we in staat zijn om in de eeuwigheid Hem met een volkomen oprecht hart te loven en te aanbidden.

Als het overblijfsel door God geleerd is, neemt het zich voor Gods verordeningen in acht te nemen *(vers 8)*. Door de omgang met Hem en met Zijn Woord hebben ze de HEERE lief gekregen *(vgl. Jh 14:15)*. Tegelijk is er het gebed tot God hem *"niet geheel en al"* – deze uitdrukking betekent: op geen enkele wijze *(vgl. vers 43)* – te verlaten. Dit is geen gebed dat de nieuwtestamentische gelovige bidt, zoals hij ook niet bidt dat God Zijn Heilige Geest niet van hem zal wegnemen, wat David wel bidt *(Ps 51:13b)*.

Wonen bij de HEERE | *verzen 9-16* *beth*

9 *Waarmee houdt een jongeman zijn pad zuiver?*
Als hij [dat] bewaart overeenkomstig Uw woord.
10 *Ik zoek U met heel mijn hart,*
laat mij van Uw geboden niet afdwalen.
11 *Ik heb Uw belofte in mijn hart opgeborgen,*
opdat ik tegen U niet zondig.
12 *Geloofd zij U, HEERE,*
leer mij Uw verordeningen.
13 *Ik heb met mijn lippen verteld*
al de bepalingen van Uw mond.
14 *In de weg van Uw getuigenissen verblijd ik mij meer*
dan in alle bezit.

15 Ik overdenk Uw bevelen
en heb oog voor Uw paden.
16 Ik verblijd mij in Uw verordeningen,
Uw woord vergeet ik niet.

De tweede letter, *beth*, betekent 'huis'. Daaraan is de gedachte verbonden dat God huisgenoten heeft. Deze huisgenoten zijn zij die gekenmerkt worden door met heel hun hart te zoeken naar, te kleven aan, te verlangen naar de HEERE *(vers 10)*, met lofprijzing als gevolg daarvan *(vers 12)*.

Dit *beth* couplet begint met de vraag *"waarmee ... een jongeman zijn pad zuiver"* houdt *(vers 9)*. De vraag wordt aan de HEERE gesteld en komt voort uit het besef van een jongeman die ernaar verlangt om met de HEERE te wandelen *(verzen 7-8)* in een wereld die vol onzuiverheid, of onreinheid, is. De psalmist geeft hier onderwijs. De jongeman is de leerling die luistert. Hij vertegenwoordigt het gelovig overblijfsel *(vgl. Sp 1:4)*. Hij wil hun de vrees van de HEERE, kennis en bedachtzaamheid bijbrengen *(vgl. Ps 34:12)*.

De jongeman loopt groot gevaar door de aantrekkingskracht van de zonde meegezogen te worden. Wie deze vraag niet kent, beseft dit niet en zal zijn pad zeker niet zuiver, of rein, bewaren.

De psalmist geeft zelf het antwoord aan Hem aan Wie hij de vraag heeft gesteld. Hij zegt tegen Hem: *"Als hij [dat] bewaart overeenkomstig Uw woord"*, dat is het Woord van God in zijn meest omvattende betekenis. 'Bewaren' betekent dat het Woord van God niet slechts een dogma is dat we moeten kennen, maar dat het elke vezel van ons wezen doordringt, elk aspect van ons leven regeert, en heel ons hart, heel ons verstand en heel ons gevoel vult.

Dan zal hij de uitwerking van het Woord van God in zijn hart ervaren, namelijk de reinigende werking ervan *(vgl. Ef 5:25,26)*. Het is ook met nadruk *"Uw"* woord. Dat houdt ook de erkenning in dat wij het onderwijs van het Woord niet ontvangen van een mens, maar van God Zelf *(vgl. 1Th 2:13)*.

En daarom ook danken wij God onophoudelijk, dat u, toen u van ons [het] Woord van [de] prediking van God hebt ontvangen, het hebt aangenomen niet als een woord van mensen, maar, zoals het waarlijk is, als Gods Woord, dat ook werkt in u die gelooft. (1Th 2:13)

Heel het Woord heeft een reinigende werking. Gehoorzaamheid aan het Woord in al zijn aspecten en de toepassing ervan op alle terreinen van het

leven bewaren voor onreinheid. Het Woord dat gebiedt, is ook het Woord dat in staat stelt om te doen wat het gebiedt.

De psalmist, en met hem het overblijfsel, kan tegen de HEERE zeggen: *"Ik zoek U met heel mijn hart" (vers 10; vgl. vers 2)*. Het overdenken van en zich voeden met het Woord van God zal tot uitwerking hebben dat de psalmist met heel zijn hart de HEERE zal zoeken. De uitwerking van het Woord in ons leven is dat ons hart versterkt wordt om met een voornemen van het hart en met heel ons hart de Heer toegewijd te zijn.

De HEERE zoeken om Hem en Zijn wil te leren kennen is een levenshouding. Het hart van de psalmist gaat ongedeeld naar Hem Zelf, naar Zijn Persoon uit. Er is geen ander voorwerp waarnaar zijn hart uitgaat. Het is niet mogelijk om parttime en met een verdeeld hart een huwelijk aan te gaan. Zo is het ook niet mogelijk om met een verdeeld hart naar de HEERE te zoeken.

Hij beroemt zich daar niet op. Juist omdat heel zijn hart naar de HEERE uitgaat – wat wil zeggen dat hij de tijd neemt om met het Woord bezig te zijn –, ziet hij dat hij van Hem afhankelijk is om niet van Zijn geboden af te dwalen. Daarom vraagt hij Hem om niet toe te laten dat hij van Zijn geboden afdwaalt, maar zich daardoor laat leiden op zijn weg. Hier zien we dat Woord en gebed samengaan. Het een kan niet zonder het ander.

In het *aleph* couplet hebben we in *vers 5* de erkenning van de psalmist gezien dat hij zwak is en ernaar verlangt om standvastig te zijn. Hetzelfde vinden we hier in dit *beth* couplet. Hier hebben we de erkenning dat zijn hart in staat is om af te dwalen en zijn verlangen dat de HEERE hem daarvoor zal bewaren.

Het Woord is een telescoop waardoor we zien Wie God is; het Woord is ook een spiegel waarin we zien wie wij zijn. Het Woord onderwijst ons dat wij deze schat bezitten in een aarden vat, wat onze zwakheid uitbeeldt, *"opdat de uitnemendheid van de kracht van God is, en niet uit ons" (2Ko 4:7)*. Praktisch betekent het dat we bewust elke dag voldoende tijd nemen voor het Woord waardoor ons hart gereinigd *(vers 9)* en gesterkt wordt *(vers 10)* om Hem toegewijd te zijn.

Nog een keer zegt de psalmist tegen de HEERE dat zijn hart naar Hem uitgaat. Hij heeft namelijk Zijn belofte in zijn hart opgeborgen *(vers 11)*. Nu

de psalmist de werking van het Woord heeft leren kennen, besluit hij om het Woord te bewaren in het diepst van zijn innerlijk, namelijk in zijn hart.

Dit gaat veel verder en dieper dan het Woord met het verstand kennen. Het is nuttig om het Woord te bestuderen en uit het hoofd te leren. Daar mag het echter niet bij blijven. Het Woord moet als het ware herkauwd worden, het moet dieper afdalen in het innerlijk, in het hart, en daar bewaard worden als een kostbare schat die je liefhebt.

Het doel van het opbergen van het Woord is, zo zegt hij tegen de HEERE *"opdat ik tegen U niet zondig"*. Zolang de gelovige op aarde leeft, blijft de *mogelijkheid* open dat hij zondigt. God geeft Zijn Woord, waardoor er geen *excuus* is om te zondigen. Wie Gods Woord in zijn hart opbergt, is in staat om de vurige pijlen van de vijand te beantwoorden met een *"er staat geschreven" (vgl. Mt 4:1-11)*.

De psalmist is zich ervan bewust dat de mens geschapen is tot heerlijkheid van God en dat daarom elke zonde in zijn leven zondigen tegen God is. Het woord 'zonde' betekent 'het doel missen', dat wil zeggen het doel dat de Schepper met ons leven heeft, en dat is dat wij God verheerlijken *(Rm 3:23)*.

Als het Woord van God in het hart is, om van daaruit het leven te besturen, houdt dat de rechtvaardige van de zonde af. Als er zonde in het hart aanwezig is, gebeurt het omgekeerde, dan houdt de zonde de rechtvaardige van het Woord van God af.

Een mens, ook een gelovige, zondigt het snelst en het gemakkelijkst met woorden *(Jk 3:1-2)*. Met een woord dat gezouten is met de bederfwerende woorden van God *(Ko 4:6)*, kunnen we ieder het juiste antwoord geven en woorden van genade spreken, zonder het doel te missen. Dankzij het Woord van God dat in de gelovige is, kan hij tevens zelf in deze wereld een bederfwerend zout zijn *(Mt 5:13)*.

Als Gods Woord in het hart is, als het daar rijkelijk aanwezig is, zal de Godvrezende in plaats van te zondigen de HEERE loven *(vers 12; Ko 3:16)*. Hij richt zich daarvoor direct tot Hem en zegt: *"Geloofd zij U, HEERE."* *"Geloofd"* is letterlijk *"gezegend" (vgl. 1Pt 1:3)*. Ook voor de schrijvers van dit commentaar is het niet mogelijk om het Woord te overdenken en opmer-

kingen te maken zonder dat onze harten vol worden van lofprijzing voor onze gezegende Heer.

Zulke uitingen zijn Hem bijzonder aangenaam. Vanuit die houding van lofprijzing klinkt de vraag aan de HEERE: *"Leer mij Uw verordeningen."* De psalmist verlangt ernaar Gods verordeningen te leren kennen op een wijze dat Zijn wil in zijn hart wordt gegraveerd, zodat hij er niet van zal afwijken.

De liefde van de psalmist en van het overblijfsel voor Gods Woord blijkt uit het getuigenis dat hij met zijn lippen heeft verteld *(vers 13)*. Wat hij heeft gehoord, heeft hij niet voor zichzelf gehouden, maar in een openbaar getuigenis aan anderen doorgegeven. Waar het hart vol van is, daar loopt de mond van over *(vgl. Ps 116:10)*.

Het Woord van God bestaat voor hem niet slechts uit woorden, waarheden die hij uit zijn hoofd heeft geleerd. Het Woord van God is voor hem *"al de bepalingen van Uw mond"*. *Elke* bepaling heeft zijn hart geraakt omdat Gods *mond* die heeft gesproken. De stem van de Geliefde klinkt in zijn hart en daar spreken zijn lippen over.

Dit vers begint met *"mijn lippen"* en eindigt met *"Uw mond"*. De psalmist spreekt alleen wat hij van God heeft gehoord. Zo kan de Heer Jezus getuigen: *"En Ik, wat Ik van Hem heb gehoord, dat spreek Ik tot de wereld" (Jh 8:26b)* en: *"Wat Ik dan spreek, spreek Ik zó als de Vader Mij heeft gezegd" (Jh 12:50b)*. Petrus zegt in zijn eerste brief iets degelijks tegen ons *(1Pt 4:11a)*.

De vreugde die hij over het Woord van God heeft, is veel groter dan *"alle bezit" (vers 14)*. Hij zegt tegen de HEERE dat de vreugde die alle bezit van de wereld zou kunnen geven, voor hem niet opweegt tegen het gaan in *"de weg van Uw getuigenissen"*. Vreugde in bezit is per definitie tijdelijk en beperkt en geeft nooit volle voldoening aan het hart *(vgl. Ps 4:8)*. Wie in de weg van de getuigenissen van God gaat, wie zich daardoor laat leiden in zijn levensweg, ondervindt de onvergankelijke waarde ervan.

De gelovige die daar oog voor heeft, overdenkt Gods *"bevelen" (vers 15; Ps 1:2)*. Het overdenken van het Woord van God, het onderzoeken daarvan, geeft diepe voldoening. Daardoor krijgt de gelovige oog voor Gods paden. Overdenken van Gods Woord is nooit alleen intellectueel bezig zijn, maar

opent de ogen voor de praktijk van het leven. Het brengt tot het doen van wat het Woord zegt.

Op deze manier bezig zijn met Gods Woord geeft blijdschap in Gods *"verordeningen"*, dat zijn de ingegraveerde, onuitwisbare woorden van God *(vers 16; vgl. Jr 15:16)*. Het geeft stabiliteit aan het geloofsleven, want niets erin is onzeker. Wie zich verblijd in Gods verordeningen, kan met vrijmoedigheid zeggen: *"Uw woord vergeet ik niet."* Het is immers in het hart gebeiteld.

[Zodra] Uw woorden gevonden werden, at ik ze op.
Uw woord was mij tot vreugde
en tot blijdschap in mijn hart,
want Uw Naam is over mij uitgeroepen,
HEERE, God van de legermachten. (Jr 15:16)

Wandelen als vreemdeling | *verzen 17-24* *gimel*

17 *Wees goed voor Uw dienaar, [dan] zal ik leven*
en Uw woord in acht nemen.
18 *Ontsluit mijn ogen en laat mij aanschouwen*
de wonderen van Uw wet.
19 *Ik ben een vreemdeling op de aarde,*
verberg Uw geboden niet voor mij.
20 *Mijn ziel wordt verteerd van verlangen*
naar Uw bepalingen, te allen tijde.
21 *U bestraft de vervloekte hoogmoedigen,*
die van Uw geboden afdwalen.
22 *Wentel smaad en verachting van mij af,*
want ik heb Uw getuigenissen in acht genomen.
23 *Zelfs [toen] vorsten [op hun troon] gezeten tegen mij spraken,*
overdacht Uw dienaar Uw verordeningen.
24 *Ja, Uw getuigenissen zijn mijn bron van blijdschap,*
zij zijn mijn raadgevers.

Het letterteken voor *gimel* is afgeleid van 'voet in beweging'. Het is een aanduiding van de levenswandel van de gelovige, die als een vreemdeling in deze wereld leeft *(vers 19)*, te midden van vijandige personen *(verzen 21-23)*.

Het woord *gimel* is ook verwant met het woord *gamal*, dat kameel betekent, het dier dat bij uitstek het vervoersmiddel is voor de pelgrimsreis door de woestijn. Het betekent ook goederen of goede dingen vervoeren. Ook

'goed doen' is een betekenis *(vers 17)*. Het Woord van God is de raadgever *(vers 24)* voor de gelovige in zijn wandel in de woestijn van deze wereld. De wandel van de gelovige in de wereld wordt geïllustreerd in het leven van Abraham *(Hb 11:8)*.

De psalmist vraagt niet aan de HEERE hem te helpen om goed te doen, maar of de HEERE goed voor hem wil zijn *(vers 17)*. Hij verwacht geen goedheid van zichzelf, maar van de HEERE. Zo kan iemand die op zijn weg door de wereld wijsheid tekortschiet, die van de Heer vragen. In Zijn goedheid zal Hij geven, mild en zonder verwijt *(Jk 1:5)*. Het is geen vraag van iemand die van de goedheid van God wil profiteren en verder zijn eigen weg wil gaan. De psalmist vraagt het als *"dienaar"* van de HEERE, waarmee hij Hem als zijn Heer en Meester erkent.

De psalmist noemt zichzelf een dienaar van de HEERE. Deze titel wordt ook in het boek *Jesaja* gebruikt voor het gelovig overblijfsel, in navolging van de volmaakte Knecht van de HEERE, de Heer Jezus. Het Hebreeuwse woord *ebed* is hier vertaald met 'dienaar' en in *Jesaja* met 'knecht'.

De psalmist doet een beroep op de goedheid van de HEERE omdat hij alleen daardoor zal kunnen leven. Het gaat hier om leven in gemeenschap met God in een vijandige wereld. De zin *"Henoch wandelde met God" (Gn 5:24)*, wordt in *Hebreeën 11* vertaald met *"Henoch behaagde God" (Hb 11:5)*. Het werkwoord 'wandelen' heeft een vorm die betekent 'wandelen voor je plezier' en is een synoniem voor gemeenschap hebben met God.

Dit is het leven dat de psalmist verlangt, te midden van een wereld die verdorven en vol is van geweld: leven in gemeenschap met God, zoals Henoch dat deed vlak voor de zondvloed. Dat is het onderwerp van dit *gimel* couplet. Zo te wandelen mag ook ons verlangen zijn *(vgl. Fp 2:15-16)*.

Het betekent niet dat de psalmist alleen maar aangename dingen van God wil krijgen. Hij motiveert zijn vraag naar leven: het is, opdat hij dan *"Uw woord in acht nemen"* kan. Dit is het ware leven. De mens zal van brood alleen niet leven, maar van alle woord dat door de mond van God uitgaat.

Om Gods Woord in acht te kunnen nemen moeten de ogen daarvoor ontsloten worden *(vers 18; vgl. 2Ko 3:14)*. Het is iets wat van God moet komen *(vgl. Lk*

Maar hun gedachten zijn verhard geworden; want tot op heden blijft dezelfde bedekking bij het lezen van het oude testament, zonder weggenomen te worden, die in Christus tenietgedaan wordt. (2Ko 3:14)

24:45; Ef 1:18). De psalmist verlangt ernaar *"de wonderen van Uw wet"* te aanschouwen. Het Woord van God staat vol met wonderen die ons op het eerste gezicht niet opvallen. Ieder die de Bijbel liefheeft, verlangt ernaar steeds meer van die wonderen te zien.

Wat dat betreft, lijken gelovigen op de blinde man in het *evangelie naar Markus*, van wie de Heer de ogen heeft geopend, maar die de mensen eerst nog als bomen ziet wandelen, dat wil zeggen als indrukwekkende gestalten *(Mk 8:24)*. De Heer moet verder met hem aan het werk, zodat hij scherp kan zien. Zo is het ook hier met de psalmist. Om de wonderen en de diepten van het Woord van God te leren kennen moet God onze ogen openen *(Ef 1:18)*.

"De wonderen van Uw wet" beginnen met het wonder van de schepping in al haar veelzijdigheid. Wanneer de zonde in de schepping is binnengedrongen, wordt het wonder van het offer voor de zonde getoond. Daarna volgen talloze wonderen, eerst alleen voor individuele mensen, daarna ook voor een heel volk, Gods volk. Alleen al het ontstaan ervan is een weergaloos wonder. En zo gaat het de hele geschiedenis van Gods volk door. Het staat allemaal in het Oude Testament opgetekend.

De weg van de gelovige op aarde is die van *"een vreemdeling" (vers 19; vgl. 1Pt 2:11; Hb 11:13)*. Om te weten wat dit betekent, moet de gelovige eerst leren begrijpen wie hij is en wat hij aan het doen is op aarde. We waren eerst als zondaars vreemdelingen van de verbonden van de belofte *(Ef 2:12)*. Nu we bij de Heer Jezus horen, horen wij niet meer bij de wereld en zijn we er vreemdelingen. *"Ons burgerschap is in [de] hemelen" (Fp 3:20)*.

Geliefden, ik vermaan [u] dat u zich als bijwoners en vreemdelingen onthoudt van de vleselijke begeerten die strijd voeren tegen uw ziel, ... (1Pt 2:11)

Om zijn weg op de aarde naar zijn vaderland, de hemel, te kennen heeft de gelovige richtingaanwijzers nodig. Die vindt hij in het Woord van God. Voor het ontdekken van die richtingaanwijzers is hij afhankelijk van God. Hij vraagt niet of God ze hem wil laten zien, maar of Hij ze niet voor hem verbergt. Soms lijkt dat er voor zijn gevoel op. Hij heeft dan geen richtinggevoel, hij weet niet welke kant hij op moet gaan *(vgl. Fp 3:10-11)*.

De pelgrim richt zich tot de HEERE en zegt tegen Hem: *"Mijn ziel wordt verteerd van verlangen naar Uw bepalingen, te allen tijde" (vers 20)*. Hij heeft een intens verlangen naar wat de HEERE heeft bepaald, wat Hij heeft vastge-

legd in Zijn Woord voor het leven van de Zijnen. Dit verlangen heeft hij niet slechts af en toe, maar *"te allen tijde"*. Hij verlangt voortdurend naar het kennen van de wil van God voor zijn leven en voor de weg die hij moet gaan.

De gezindheid van verlangen naar het Woord geeft een juist zicht op de man van de wereld. Tegenover die gezindheid staan *"de vervloekte hoogmoedigen" (vers 21)*, de mensen die handelen vanuit zichzelf en met het oog op zichzelf. Ze lijken vaak succes te hebben en zich onbestraft in hoogmoed tegen God te kunnen verheffen.

De rechtvaardige weet dat de HEERE hen bestraft. Hij spreekt dat uit tot de HEERE. De vloek komt over de hoogmoedigen omdat, zo zegt hij tegen de HEERE, *"die van Uw geboden afdwalen"*. Ze kennen Gods geboden wel, maar ze dwalen ervan af. Ze kiezen bewust voor een eigen weg. Dit handelen tegen beter weten in, dat wil zeggen tegen de uitdrukkelijke wil van God in, is hoogmoed. Het is de zonde van de satan *(Ez 28:17; vgl. Js 14:13-14)*.

Dat is tevens ook de grootste vijand van een gelovige die de weg met de Heer wil bewandelen. Hoogmoed is de ernstigste afdwaling van de weg met de Heer. Daarom zegt de Heer dat wij van Hem moeten leren, want Hij is *"zachtmoedig en nederig van hart" (Mt 11:28-29)*. Grote kennis van de Bijbel is niet zonder gevaar, want dat kan leiden tot hoogmoed *(1Ko 8:1)*. Alleen een omgang met de Heer Jezus en het zitten en leren aan Zijn voeten kan ons daarvoor bewaren.

De vloek komt over de hoogmoedigen in overeenstemming met het verbond van de HEERE met Israël. Een Israëliet die het verbond overtreedt, komt onder de vloek *(vgl. Dt 28:15,45)*. Het einde van de vervloekten is *"het eeuwige vuur dat voor de duivel en zijn engelen is bereid" (Mt 25:41)*.

De rechtvaardige wordt met *"smaad en verachting"* overladen omdat hij zich wel aan Gods geboden houdt *(vers 22; vgl. 2Tm 3:12)*. In tegenstelling tot de antichrist en zijn volgelingen wil de psalmist – en het overblijfsel – wel aan het verbond vasthouden. Immers, de getuigenissen, bijvoorbeeld de twee tafelen van de wet, zijn voor hem een bron van blijdschap *(vers 24)*.

Hij heeft Gods *"getuigenissen in acht genomen"* en vraagt op grond daarvan of God de smaad en verachting die op hem geladen worden, wil afwentelen. Wie rekening houdt met Gods Woord, moet rekenen op de minachting

van de wereld. Maar hij mag daarmee naar God gaan en om afwenteling van de smaad vragen. Gods beoordeling van zijn leven is het enige dat voor hem telt.

Hij krijgt zelfs te maken met de tegenspraak van *"vorsten [op hun troon]" (vers 23)*. Hij is aangeklaagd door de vervloekte hoogmoedigen, en in plaats van vrijspraak voor de rechtvaardige stellen de hooggeplaatste heren de aanklagers in het gelijk. Hij is er echter niet door in de war gebracht, want, zo zegt hij tegen de HEERE, toen zij zo spraken, *"overdacht Uw dienaar Uw verordeningen"*.

Evenals in het eerste vers van dit couplet *(vers 17)* noemt hij zich hier, tegenover de 'vorsten' *"Uw dienaar"*, een dienaar van de HEERE. Dienaar van de HEERE, of Knecht van de HEERE, is een eretitel van de Heer Jezus. Daarom is het ook een voorrecht voor de psalmist, en voor ons, om dienaar, dienstknecht van de Heer genoemd te worden. De vorsten mogen dan van adel zijn, maar een dienstknecht van de Heer te zijn is verre te verkiezen boven de adelstand van een vorst.

Het leven van de psalmist is een leven in dienst van de HEERE. Dat heeft hem deze tegenspraak bezorgd. Zijn bescherming tegen hun valse aanklacht en veroordeling ligt in het overdenken van Gods verordeningen. Dat houdt hem staande te midden van alle vijandschap. We zien de vervulling van dit vers in het leven van de Heer Jezus, Die tijdens Zijn hele leven en in het bijzonder in de 'rechtszaak' tegen Hem *"zo'n tegenspraak van de zondaars tegen Zich heeft verdragen" (Hb 12:3)*.

Voor de psalmist, en voor het gelovige overblijfsel, en in het bijzonder voor de Heer Jezus, zijn Gods getuigenissen hun persoonlijke, *"mijn"*, *"bron van blijdschap" (vers 24)*. *"Zij zijn mijn raadgevers"*, zegt de psalmist tegen de HEERE. Dit is een prachtige verpersoonlijking van Gods Woord. Alles wat God in Zijn Woord zegt, is goede raad voor wie er naar wil luisteren.

Dit geldt voor de gelovige als dienaar en als vreemdeling, en voor situaties waarin smaad, verachting en tegenspraak worden ervaren. Dan weet de gelovige wat hij moet doen, welke weg hij moet gaan en hoe hij moet reageren op alles wat er op hem afkomt of wat hem wordt aangedaan.

Dit couplet begint en eindigt met de psalmist als dienaar van de HEERE. Dienen is het kenmerk van de wandel, *gimel*, van deze rechtvaardige te

midden van een wereld die verdorven (de antichrist) en vol geweldenarij (de koning van het noorden) is *(vgl. Gn 6:11)*.

De deur en de weg van het leven | *verzen 25-32* *daleth*

25 *Mijn ziel kleeft aan het stof;*
maak mij levend overeenkomstig Uw woord.
26 *Ik heb [U] mijn wegen verteld en U hebt mij verhoord;*
leer mij Uw verordeningen.
27 *Geef mij inzicht in de weg van Uw bevelen,*
dan zal ik Uw wonderen overdenken.
28 *Mijn ziel weent tranen van verdriet;*
richt mij op overeenkomstig Uw woord.
29 *Laat de weg van de leugen van mij wijken,*
schenk mij genadig Uw wet.
30 *Ik heb de weg van de waarheid gekozen,*
Uw bepalingen heb ik mij voor [ogen] gesteld.
31 *Ik kleef vast aan Uw getuigenissen;*
HEERE, beschaam mij niet.
32 *Ik zal de weg van Uw geboden lopen,*
wanneer U mijn hart verruimd hebt.

De letter of het woord *daleth* kent twee betekenissen: 'deur' en 'nederig', 'arm', 'verdrukt'. Deze twee gedachten komen samen in de bergrede van de Heer Jezus in *Mattheüs 5-7*, waar Hij zegt: *"Gaat in door de nauwe poort; ... hoe nauw is de poort en smal de weg die naar het leven leidt, en weinigen zijn er die hem vinden" (Mt 7:13-14)*.

De weg naar het leven kan alleen worden bewandeld door iemand die eerst door de nauwe poort is ingegaan. Alleen iemand die nederig en arm is, kan door die nauwe poort ingaan. Zo komt hij, de psalmist, door de poort op de weg van het leven. We vinden in dit *daleth* couplet vijf verzen met de uitdrukking 'de weg'.

Een deur is ook de grens tussen twee gebieden, bijvoorbeeld tussen buiten en binnen. Zo brengt het Woord als deur, waardoor we alleen in nederigheid kunnen ingaan, ons op de weg van het leven, dat is de Heer Jezus, op een terrein van leven in gemeenschap met de Vader *(Jh 10:9; 14:6)*.

De psalmist is terneergedrukt *(vers 25)*. Zijn *"ziel kleeft aan het stof"*, want hij is de dood nabij *(vgl. Ps 104:29)*. Hij ervaart hoe nietig en sterfelijk hij is. We vinden hier 'stof' *(vers 25)* en 'tranen' *(vers 28)*, dat spreekt van rouw en verdriet. De poort of deur brengt ons van de weg van de dood op de weg van en naar het leven. Die weg eindigt in behoudenis, maar onderweg komt de rechtvaardige moeite en verdriet tegen *(vgl. Mk 10:30)*. Op die weg is de HEERE bij hem. Zo bewaart de HEERE Daniel niet *voor* de leeuwenkuil, maar Hij bewaart hem *in* de leeuwenkuil; de HEERE bewaart de drie vrienden van Daniel niet *voor* de vuuroven, maar Hij bewaart hen *in* diezelfde vuuroven.

Als er op onze levensweg een steen ligt die ons hindert, neemt de Heer de steen niet weg, maar zal Hij Zijn engelen zenden om ons te dragen, opdat wij onze voet niet aan die steen stoten *(Ps 91:11-12; vgl. Mt 4:6)*. Dat wil zeggen dat de Heer de moeilijkheden niet wegneemt, maar ons helpt om de moeilijkheden te overwinnen.

De psalmist ziet slechts één mogelijkheid om er weer bovenop te komen en dat is dat de HEERE hem levend maakt *"overeenkomstig Uw woord"*. Hij weet dat Gods Woord leven in zich heeft en machtig is hem uit de macht van de dood te bevrijden en hem leven te geven. Het gaat hier om bevrijding van de lichamelijke dood. De zegen van het nieuwe verbond geeft aan dat het overblijfsel zal leven en zo het koninkrijk zal beërven. Dit kenmerkt de getrouwe. Hij gaat niet op zoek naar een gemakkelijkere geloofsweg, maar richt zich tot de HEERE om het leven te leven zoals Hij dat wenst.

In het verleden heeft de psalmist vele malen de trouw van de HEERE ervaren. Dat geeft hem vertrouwen om ook naar de toekomst toe Hem te blijven vertrouwen. Hij heeft zijn wegen aan de HEERE verteld, wat mogelijk ook een belijdenis van het gaan van zijn eigen wegen, *"mijn wegen"*, inhoudt *(vers 26)*.

Bij een belijdenis is het belangrijk alles van onze levensweg aan de Heer te vertellen en niets te verbergen. Belijden betekent alles zien en benoemen, zoals de Heer het ziet en benoemt. In het Hebreeuws betekent belijden 'opsommen', dat wil zeggen alle dingen een voor een vertellen. In het Grieks betekent belijden 'hetzelfde zeggen' dat wil zeggen hetzelfde zeggen over dit onderwerp als God.

Op grond van wat de psalmist tegen God heeft gezegd, heeft God zijn gebed van het vorige vers verhoord en hem levend gemaakt. De gelovige leert hier de belangrijke waarheid dat hij onderwezen moet worden in Gods verordeningen als hij met Christus verheerlijkt wil worden. Daardoor zal hij zich kunnen houden aan de wegen van God en zal hij niet weer in de fout vallen om eigen wegen te gaan.

Hij sluit daarop direct aan met de vraag aan God om *"inzicht in de weg van Uw bevelen" (vers 27)*. In *vers 26* heeft de psalmist erkend dat hij onwetend is en daarom onderwijs nodig heeft. Maar onderwijs is niet voldoende. Daarom vraagt de psalmist nu of de HEERE hem *inzicht* wil geven, waardoor hij het onderwijs dat hij heeft ontvangen, kan toepassen in zijn leven en ook kan doorgeven aan anderen *(vgl. 2Tm 3:14)*.

Hij wil de weg van Gods bevelen gaan omdat hij in die weg de gemeenschap met God beleeft. Dat is een weg van wonderen. Wie in gemeenschap met God leeft, ziet steeds meer de wonderen van Zijn leiding en bewaring. Die wonderen zijn het overdenken meer dan waard, want ze laten zien Wie God is en waartoe Hij in staat is. Het kunnen kleine, en ook grote wonderen zijn.

Er zijn ook omstandigheden waarin de ziel *"tranen van verdriet"* weent *(vers 28)*. Dat gebeurt bijvoorbeeld als hij veel naar zichzelf kijkt. Dat trekt een gelovige altijd naar beneden *(vgl. 1Kn 19:13-14; Ps 73:13-16)*. 'Tranen wenen' is letterlijk 'wegsmelten'. Door het gewicht van zijn verdriet smelt de psalmist weg, hij wordt als het ware vloeibaar, hij verandert in tranen.

Dan is het donker in het leven en lijken de wonderen zo ver weg. De aanleiding van de tranen van verdriet kan heel verschillend zijn. Het kan ziekte of teleurstelling of bedrog of laster of onrecht zijn, maar ook zonden. Dan is God in staat om met een enkel woord uit Zijn Woord het door verdriet terneergedrukte leven weer op te richten. Het kan een woord van troost zijn of een woord van vermaning, al naar gelang de aanleiding van het verdriet. De psalmist beseft dat hij alleen door een Persoon geholpen kan worden. Wij weten dat God vertroost door te wijzen op Christus *(vgl. Rm 7:24; Hb 12:2-3)*.

Wat de psalmist niet wil, is *"de weg van de leugen"* – dat is de weg van de zondaars *(Ps 1:1)* – gaan *(vers 29)*. Als we dit vers zien in het verband met het

vers ervoor en het vers erna, betreft het de leugen over de eigen geestelijke situatie. Hoe gemakkelijk is het voor een gelovige om naar buiten toe als 'geestelijk gezind' over te komen, terwijl vanbinnen, in zijn hart, de zaken niet in orde zijn. Voor de buitenwereld kan iemand de schijn van een geestelijke broeder of zuster ophouden, maar vanbinnen deugt het moreel niet, er kan zelfs corruptheid zijn.

De weg van de leugen is de weg van ontrouw tegenover de HEERE en Zijn verbond. Die weg kan hij niet in eigen kracht ontwijken. Daarom vraagt Hij de HEERE: *"Laat de weg van de leugen van mij wijken."* Daarvoor in de plaats vraagt hij: *"Schenk mij genadig Uw wet."* De wet, die in genade als richtsnoer voor het leven wordt geschonken, plaatst voor de weg van de leugen het bord: doodlopende weg. De weg van de leugen loopt uit op de dood.

De wet zal krachtens het nieuwe verbond in de harten van de gelovige Israëlieten worden geschonken, ofwel geschreven *(Jr 31:33)*. Wat een genade! In onze harten worden niet de stenen tafelen van de wet geschreven, maar wordt Christus op de vlezen tafelen van onze harten geschreven *(2Ko 3:3)*. Wat een oneindige genade!

Tegenover de weg van de leugen *(vers 29)* staat *"de weg van de waarheid"* ofwel *"de weg van de trouw" (vers 30)*. Het is de weg van trouw aan de HEERE en Zijn verbond. De psalmist heeft voor die weg *"gekozen"*. God wil dat we die weg gaan, maar dwingt ons niet die weg te gaan. Hij stelt ons als verantwoordelijke mensen voor de keus. Dat is al zo sinds het paradijs.

Wij kiezen de goede weg als wij ons Gods bepalingen voor ogen stellen. Het gaat hier om oprechtheid, om echtheid, om waarheid in ons binnenste *(Ps 51:8)*. Omdat Eva Gods bepalingen niet voor haar ogen had gesteld, heeft ze de weg van de leugen, de weg van ontrouw aan God, gekozen. En David heeft geruime tijd de weg van de leugen bewandeld, toen hij ondanks zijn zonde met Uria en Bathseba doorging met zijn leven alsof er niets aan de hand was.

De psalmist heeft in het eerste vers van dit couplet gezegd dat zijn ziel aan het stof kleeft *(vers 25)*. Door de oefeningen van zijn ziel in de daarop volgende verzen is hij nu zover gekomen dat hij tegen de HEERE kan zeggen: *"Ik kleef vast aan Uw getuigenissen" (vers 31)*. Hij kleeft daarmee aan de

HEERE Zelf vast, zodat hij er niet van losgerukt kan worden. Het is een hernieuwde toewijding, zie *vers 32*, om met het voornemen van het hart dicht bij de Heer te blijven *(Hd 11:23)*. In *vers 25* kleeft hij aan het stof; nu kleeft – hetzelfde werkwoord – hij aan de HEERE.

Het woord 'vastkleven' wordt voor het eerst in de Bijbel gebruikt voor de vaste verbinding tussen Adam en Eva, waar het is vertaald met 'aanhangen' *(Gn 2:24)*. Op dezelfde wijze heeft de psalmist een vaste verbinding met de getuigenissen van de HEERE. De psalmist voelt ook aan hoe broos dit vastkleven of aanhangen nog is. Daarom doet hij een beroep op de HEERE om hem daarin niet te beschamen *(vgl. Rm 9:33b)*.

Het woord *"wanneer"* in *vers 32b* kan beter worden vertaald met *"want"*. De betekenis is dat de HEERE het hart van de psalmist heeft verruimd. Hij zal met opgelucht hart en hernieuwd vertrouwen en hernieuwde voornemens de weg van de geboden van de HEERE lopen *(vers 32a)*.

Er zijn geen innerlijke verhinderingen meer. Hij heeft de leugen weggedaan *(vers 29)* en voor de waarheid gekozen *(vers 30)*. Nu kan de Heer in zijn hart werken. Zijn hart is ruim geopend voor de geboden, waardoor hij weet welke weg hij moet lopen. *"Lopen"* is in het Hebreeuws 'snellen'. Terwijl hij eerst kleeft aan het stof en niet vooruit te branden is *(vers 25)* en bezig is weg te smelten *(vers 28)*, is hij nu in staat met vernieuwde krachten *(Js 40:31)* op de smalle weg van de HEERE met vaste stap te lopen.

Inzicht | *verzen 33-40* *he*

> 33 *HEERE, leer mij de weg van Uw verordeningen,*
> *en ik zal die in acht nemen tot het einde toe.*
> 34 *Geef mij inzicht, dan zal ik Uw wet in acht nemen;*
> *ja, ik zal mij er met heel mijn hart aan houden.*
> 35 *Doe mij treden op het pad van Uw geboden,*
> *want daarin vind ik vreugde.*
> 36 *Neig mijn hart naar Uw getuigenissen*
> *en niet naar winstbejag.*
> 37 *Wend mijn ogen af, zodat zij niet zien wat nutteloos is;*
> *maak mij levend door Uw wegen.*
> 38 *Bevestig Uw belofte aan Uw dienaar,*
> *die Uw vreze [is toegedaan].*

39 *Wend van mij af de smaad, waarvoor ik beducht ben,*
want Uw bepalingen zijn goed.
40 *Zie, ik verlang naar Uw bevelen,*
maak mij levend door Uw gerechtigheid.

Het pictogram van de letter *he* is een venster, dat spreekt van zien en begrijpen van een openbaring of opmerking. *He* als woord betekent in het Hebreeuws 'zie'. Later is het *hinné (vers 40)*. Door een venster komt het licht naar binnen, waardoor je iets ziet. Door een openbaring komt het licht naar binnen, waardoor je begrijpt.

"Dit [het Woord] *was het waarachtige licht, dat in de wereld komt* [de vleeswording van het Woord] *en iedere mens verlicht" (Jh 1:9)*. De mens wordt verlicht door de opmerking van Johannes de doper *"Zie, het Lam van God" (Jh 1:29)*. In het Hebreeuws zou *"zie" he* of *hinné* zijn. De openbaring is die aangaande de Persoon van Christus, het Lam van God.

In de *verzen 33-34* horen we het verzoek van de psalmist om door onderwijs inzicht te krijgen voor de weg van de HEERE. *Vers 37* spreekt van de ogen van de psalmist. Zijn ogen moeten gericht zijn op een Persoon, niet afgeleid door het bedrieglijke van de rijkdom. Door het onderwijs van het Woord van God moet hij inzicht verkrijgen om met vreugde de weg van de HEERE te bewandelen.

Elk vers van dit couplet is een gebed en geeft de relatie tussen het Woord en het gebed aan. De toon ervan is nederigheid en afhankelijkheid. Het Woord is het Woord van God. Dan kan Hij ook alleen de verklaring geven van wat Hij zegt. De rechtvaardige beseft dat en bidt daar dan ook om. Hij beseft dat de HEERE het venster van zijn hart moet openen en het licht van Zijn openbaring en Persoon daarin moet schijnen. Hij is volkomen afhankelijk van de HEERE en Zijn Woord.

Het Woord van God is niet slechts leerstof, een vak, zoals theologie, of een reeks leerstellingen en beginselen. Het Woord van God is het Woord dat ons met God verbindt. Daarom kunnen we, als we inzicht in het Woord verlangen, dat Woord alleen biddend benaderen, opdat God het venster van ons hart zal openen *(vgl. Lk 24:45)*. Dat heeft de psalmist begrepen. Hij begint zijn gebed met *"leer mij" (vers 33)*. *"Leer"* is in het Hebreeuws *moré*.

Ook Abraham begon zijn verblijf in het beloofde land bij de eik van Moré, dat is 'onderwijzer' *(Gn 12:6)*.

Hij onderwerpt het Woord niet aan zijn eigen logische denkvermogen, maar hij werpt zich neer aan de voeten van de HEERE om van Hem Zijn woorden te ontvangen *(vgl. Dt 33:3b; Lk 10:39)*. Zo zullen wij het Woord van God biddend moeten lezen als wij onderwezen en gevormd willen worden naar het beeld van Christus. Dan alleen verkrijgen we wijsheid en geestelijk inzicht.

De verordeningen van de HEERE blijven onveranderlijk van waarde voor de gelovige zolang hij leeft. Het leren kennen ervan houdt nooit op. Zolang een gelovige leeft, zal hij nooit kunnen zeggen dat hij uitgeleerd is. Om trouw te blijven tot het einde van het leven in het in acht nemen van de geboden is het verlangen nodig door de HEERE geleerd en onderwezen te worden. Daar bidt de rechtvaardige dan ook om.

Het probleem van veel mensen, maar ook van veel gelovigen die bijbelgetrouw willen zijn, is dat zij vaak zó overtuigd zijn van het eigen gelijk, dat zij niet meer door anderen en daardoor ook niet meer door de Heer gecorrigeerd kunnen worden. Hoe nodig is het dat wij de les van de letter *he* ter harte nemen: dat wij in nederigheid bereid zijn om het venster van onze harten te openen en van anderen te leren. Laten we een voorbeeld nemen aan de Joden in Beréa in *Handelingen 17 (Hd 17:11)*.

Inzicht – zie de betekenis van de letter *he* – is nodig om Gods wet in acht te nemen *(vers 34)*. Zonder inzicht begrijpen de rechtvaardigen niet wat God van hen vraagt. Dat inzicht krijgen ze als ze bereid zijn zich er met heel hun hart aan te houden. Het is geen kwestie van een goed verstand, maar van een vernieuwd, bereidwillig hart *(vgl. Jh 7:17)*.

Als iemand Zijn wil doen wil, zal hij van deze leer erkennen of zij uit God is, of dat Ik vanuit Mijzelf spreek. (Jh 7:17)

De HEERE heeft het hart van de psalmist veranderd en gevormd, waardoor het zijn lust is om het pad van Gods geboden te bewandelen. Dat doet hem beseffen dat hij voor het in praktijk brengen van Gods geboden Zijn hulp en leiding nodig heeft. Om het met Paulus te zeggen: God moet niet alleen het willen, maar ook het werken in hem bewerken *(Fp 2:13)*.

Daar vraagt de psalmist om als hij aan de HEERE vraagt: *"Doe mij treden op het pad van Uw geboden" (vers 35)*. Vrij vertaald vraagt hij: 'Laat mij zo leven,

laat mij de weg van het leven met God bewandelen.' De Heer vraagt van ons geen kadaverdiscipline maar geloofsgehoorzaamheid. Hij geeft ons aanwijzingen die wij uit liefde met vreugde willen opvolgen.

De psalmist verlangt ernaar dat pad te gaan, *"want daarin"*, zegt hij, *"vind ik vreugde"*. De smaak van het Woord is zoet, het geeft vreugde aan onze harten. Dan gaan we met vreugde de weg die de Heer wil dat we gaan. Als we iets met plezier doen, doen we het graag.

Er is een bijzondere neiging, dat wil zeggen 'geneigdheid' of 'richting van het hart' in het leven, waaraan ook de gelovige niet ontkomt, zelfs als hij het pad van Gods geboden gaat. Die neiging is *"winstbejag"*, het uit zijn op zoveel mogelijk voordeel, bijvoorbeeld door anderen te beroven *(vers 36)*. *"Winstbejag"* betekent 'oneerlijk voordeel'. Dat kan in materieel opzicht zijn zoals rijkdom, maar kan ook in immaterieel opzicht zijn zoals roem, naam, populariteit.

Als gelovige voel je vaak wel aan dat de begeerte naar rijkdom niet goed is – denk aan de vrouw van Lot. De begeerte naar eer en aanzien is eveneens een groot gevaar, ook voor ons. Denk aan Ananias en Saffira. In de school van God mogen we leren om de neigingen van ons hart en de werkingen van ons vlees in de dood te houden *(Ko 3:5)*.

De verkeerde neiging krijgt geen ruimte als we met de psalmist aan de HEERE vragen: *"Neig mijn hart naar Uw getuigenissen."* Als zijn en ons hart gericht is op de omgang met de HEERE, zal hij en zullen wij niet openstaan voor het najagen van wereldse voorspoed.

Het bedrieglijke van de rijkdom is als onkruid dat het zaad van het Woord verstikt *(Mt 13:22)*. Het onkruid in Israël heeft diepe wortels, van een halve meter tot een meter, met wortels die tussen de rotsstenen groeien, waardoor het bijna onmogelijk is om ze te verwijderen. Dit onkruid groeit dankzij deze wortels ook nog eens razendsnel. Het geeft wel aan hoe verstikkend de werking van rijkdom kan zijn voor het zaad van het Woord en hoe moeilijk het is van die verstikkende werking vrij te komen. Laten we daarom het gebed van de psalmist met hem bidden.

Nadat de Godvrezende in het vorige vers over zijn hart heeft gesproken, spreekt hij in *vers 37* over zijn ogen. Hij vraagt aan God om zijn ogen af te wenden, *"zodat zij niet zien wat nutteloos is"*. *"Nutteloos"* is wat geen enkele

waarde voor het moment of voor de toekomst heeft. Dit is wel een actueel gebed voor de tijd waarin wij leven, met vloedgolven aan beeldmateriaal via televisie en internet die volledig nutteloos en vaak ook ronduit zondig zijn en waar mensen toch vele uren naar kijken *(vgl. Js 55:2)*.

Soms gaat het om onreine plaatjes die je ongewild en ongezocht tegenkomt, zoals reclame. Hier geldt het gezegde: de tweede blik is zondig. Dat wil zeggen dat de eerste keer dat je het ziet, het je is overkomen, maar dat de tweede keer kijken een bewuste keus is. Daarvan vraagt de psalmist of de HEERE zijn ogen daarvoor wil bewaren. Wat dat betreft, heeft Job ons een voorbeeld gegeven door met zijn ogen een verbond te sluiten om daarmee niet een aantrekkelijk meisje (wellustig) na te volgen *(Jb 31:1)*. David is voor ieder van ons een groot waarschuwingsbord *(2Sm 11:1-5)*!

"Nutteloos", leeg, zinloos is dat wat geestelijk geen voedsel is, het zijn stenen en geen brood. Paulus noemt alle voorrechten van dit leven vuilnis in vergelijking met de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, zijn Heer *(Fp 3:8)*. De gewetensvraag aan ons is hoe het is gesteld met onze prioriteiten in dit leven. Het gevaar van de verleidingen is groot. Zelfs een van de medewerkers van apostel Paulus, Demas geheten, heeft de apostel verlaten uit liefde voor de tegenwoordige eeuw *(2Tm 4:10)*. Ook Demas is een waarschuwingsbord voor ieder van ons. Laten we ook dit gebed met de psalmist bidden.

Zien wat nutteloos is, is kijken naar iets wat als een sluipmoordenaar het leven van het geloof verstikt. Dat blijkt uit de tweede regel van dit vers. De Godvrezende wil het ware leven genieten, dat is het leven in gemeenschap met God. Dat leven wordt geleefd door het gaan van Gods wegen. *"Uw wegen"*, dat zijn Gods wegen, zijn wegen van leven. Als we die gaan, leven we pas echt.

De rechtvaardige weet dat er leven is door de wegen van de HEERE. In aansluiting daarop vraagt hij om een bevestiging of vervulling van de belofte van het leven *(vers 38)*. Dat is tot eer van de HEERE *(Ez 36:26-27)*. Hij stelt die vraag als *"Uw dienaar" (vgl. verzen 17,23)*. Daar voegt hij aan toe *"die Uw vreze [is toegedaan]"*. Hij is behalve iemand die de HEERE dient ook iemand die Hem vreest, die leeft in ontzag en eerbied voor Hem. De HEERE zal zo iemand niet afwijzen.

Wat hij niet wil, is de smaad van mensen die hem smaden vanwege het feit dat hij de belofte van de HEERE niet ontvangt *(vers 38)*, ondanks het feit dat hij trouw blijft aan de HEERE *(vers 39)*. Hij is *"beducht"* voor die smaad en vraagt de HEERE die van hem af te wentelen door hem in trouw aan Zijn Woord te bewaren en Zijn beloften te vervullen. Hij wil ook trouw zijn, want Gods *"bepalingen zijn goed"*. Hij wil ook trouw zijn omdat zijn ontrouw smaad voor de Naam van de HEERE zou betekenen *(vgl. Rm 2:24)*.

Hij spreekt zijn verlangen naar de bevelen van de HEERE uit *(vers 40)*. Dit vers begint met *"zie"*. De letter *he* betekent 'zie', hier is het *hinné*. Vaak vinden we alleen de *beloften* van de HEERE belangrijk, maar de psalmist verlangt naar de *bevelen*, de *geboden* van de HEERE. Daarin is het leven aanwezig.

De psalmist verlangt ernaar levend gemaakt te worden, niet als een beloning voor zijn verlangen, maar *"door Uw gerechtigheid"*. Leven door Gods gerechtigheid betekent leven tot in eeuwigheid. Leven dat God geeft op grond van gerechtigheid, is leven waarbij aan de heilige eis van Gods recht is voldaan. Aan dat recht heeft de Heer Jezus op het kruis voldaan.

Gods gerechtigheid betekent dat God altijd handelt in overeenstemming met Zijn norm, dat is in dit geval Zijn verbond. De psalmist vraagt of de HEERE wil handelen in overeenstemming met Zijn verbond en Zijn belofte. In Zijn belofte wil Hij een venster geven, zodat er licht van boven kan komen – een venster, een lichtopening van boven *(Gn 6:16)* – om de duisternis weg te jagen.

Hemel en aarde verbonden | *verzen 41-48* *waw*

> 41 *Laat Uw [blijken van] goedertierenheid over mij komen, HEERE,*
> *Uw heil overeenkomstig Uw belofte.*
> 42 *Dan heb ik hem die mij hoont iets te antwoorden,*
> *want ik vertrouw op Uw woord.*
> 43 *Ontruk het woord van de waarheid niet geheel en al aan mijn mond,*
> *want ik hoop op Uw bepalingen.*
> 44 *Dan zal ik steeds Uw wet in acht nemen,*
> *voor eeuwig en altijd.*
> 45 *Ik zal wandelen op ruime [baan],*
> *omdat ik Uw bevelen gezocht heb.*

> 46 *Ook zal ik voor koningen spreken over Uw getuigenissen*
> *en mij niet schamen.*
> 47 *Ik verblijd mij in Uw geboden,*
> *die ik liefheb.*
> 48 *Ik hef mijn handen op naar Uw geboden,*
> *die ik liefheb, en overdenk Uw verordeningen.*

Het pictogram van de letter *waw* is een mens, een spijker, een tentpin of een (verbindings)haak *(vgl. Ex 26:32,37; 27:10)*. De letter heeft in het Hebreeuws de functie om woorden met elkaar te verbinden, het betekent 'en'. Elk vers in dit *waw* couplet begint met het voegwoord 'en', een woord dat twee delen van een zin verbindt. Een illustratie daarvan zien we in de ladder van Jakob die de hemel en de aarde verbindt *(Gn 28:12-13)*.

De *waw* is de zesde letter van het Hebreeuwse alfabet en heeft de getalswaarde zes. Dit is het getal van de mens, die door God op de zesde dag is geschapen om de verbinding te zijn tussen de hemel en de aarde. Omdat de eerste mens, Adam, heeft gefaald, wordt zijn plaats ingenomen door de tweede Mens, Christus, Die de verbinding tot stand heeft gebracht tussen de hemel en de aarde, tussen God en mensen *(1Tm 2:5)*.

In dit *waw* couplet zien we het Woord van God als de verbinding tussen hemel en aarde, tussen de Eeuwige en de nietige. Het Woord is als de verbindingshaak in de relatie tussen God en mensen.

Eerst vinden we in de *verzen 41-43* het gebed van de psalmist, een gebed om hulp op grond van zijn vertrouwen in het Woord. Daarna vinden we in de *verzen 44-48* de houding van toewijding en de voornemens van de psalmist ten opzichte van het Woord.

De getrouwen hebben steeds weer het besef van de *"goedertierenheid"* en het *"heil"* of de *"behoudenis"* van de HEERE nodig *(vers 41)*. Eerst heeft de getrouwe nieuw leven ontvangen op grond van de goedertierenheid van de HEERE, en daarna blijft hij in zijn leven de goedertierenheid van de HEERE nodig hebben. Ook voor ons is het *"genade op genade"* *(Jh 1:16)*. We hebben genade gekregen toen wij tot bekering zijn gekomen, en krijgen ook de noodzakelijke genade gedurende heel ons verblijf op aarde.

De HEERE heeft in overeenstemming met Zijn verbond – goedertierenheid, *chesed* – beloofd dat Hij de Zijnen op grond van Zijn verbond de

behoudenis, dat is de zegen van het vrederijk, zal geven. Hij hoeft er niet aan herinnerd te worden, maar de gelovigen mogen zich dit herinneren en dat tegen Hem zeggen. Zijn goedertierenheid blijkt uit de behoudenis van de getrouwen uit de gevaren die hen omringen om hen vervolgens in te voeren in de zegeningen van het nieuwe verbond.

Er zullen altijd lieden zijn die de gelovige honen *(vers 42)*. Het gaat hier om de ontrouwe Israëlieten, de volgelingen van de antichrist, die het verbond hebben verworpen en het gelovig overblijfsel smaden. Het overblijfsel wordt gesmaad omdat het lijkt alsof de HEERE hen niet helpt. Als Hij Zijn belofte vervult, kan het overblijfsel daarmee hen die hen honen antwoorden.

Uit zichzelf kan de psalmist, en kan het overblijfsel, en kunnen wij, geen waarheid spreken. Een gelovige kan alleen *"het woord van de waarheid"* spreken als God hem dat in zijn mond legt *(vers 43; vgl. Mt 10:19-20)*. Ook moet bij de gelovige de *"hoop"* op Gods *"bepalingen"* aanwezig zijn. Dit spreekt van de verwachting die hij heeft dat God hem Zijn bepalingen zal bekendmaken.

Daarmee kan de psalmist zijn smader antwoorden. Ook wij moeten altijd bereid zijn om verantwoording te geven aan een ieder die ons rekenschap vraagt van de hoop die in ons is *(1Pt 3:15)*. Daartoe vraagt de psalmist of de HEERE het woord van de waarheid niet van zijn mond wil wegnemen. Dat gebeurt bij ons als wij Zijn weg verlaten door onze zonden niet te willen belijden of dat wij bewust kiezen voor een andere weg dan die de Heer ons heeft laten zien.

Als de HEERE hem verlost van mensen die hem honen *(vers 42)*, zal hij steeds Zijn wet in acht nemen, en wel *"voor eeuwig en altijd"* *(vers 44)*. Hij zal dan de trouw van de HEERE kunnen belijden. Dit voornemen van het hart is voor ons waard om na te volgen. Het is een besluit dat gebaseerd is op de ervaren liefde en trouw van de HEERE, waarvan wij in het werk van Christus de volle openbaring zien. Daar kunnen wij alleen maar een totale gehoorzaamheid tegenoverstellen.

Als Gods wet steeds in acht wordt genomen, wandelt de gelovige *"op ruime [baan]"* *(vers 45)*. Eigenwilligheid en zonde leiden tot gebondenheid en belemmering in het gebedsleven en het begrijpen van Gods Woord *(Ps 66:18; Jk 4:3; 1Pt 3:7)*. Het zoeken van de bevelen van God maakt een mens

vrij van elke gebondenheid die hem verhindert Gods wil te doen en Gods weg te gaan. De Heer Jezus heeft altijd op ruime baan gewandeld. Hij heeft nooit iets anders gedaan dan Gods bevelen zoeken om die te volbrengen. Hij heeft op aarde in de ware vrijheid geleefd. Hij maakt slaven van de zonde waarlijk vrij *(Jh 8:36)*.

Een ongelovige is niet vrij, want hij is gebonden door de zonde. Hij kan de wil van God niet doen, evenmin kan hij de weg van God bewandelen. Een gelovige, die door de Zoon van God is vrijgemaakt, is in staat om dat te doen wat hij nu graag wil doen, namelijk de wil van God. De Heer Jezus is zijn nieuwe leven en dat nieuwe leven wil in hem alleen dat doen wat God wil, zoals de Heer Jezus ook altijd alleen heeft gedaan wat God wil.

Als iemand op ruime baan in de vrijheid wandelt, kan het gebeuren dat hij zelfs voor koningen moet verschijnen. Hij zal zonder zich te schamen voor hen *"over Uw getuigenissen"* spreken *(vers 46)*. Er is geen mensenvrees, maar een verlangen ook in de hogere kringen te getuigen van Wie God is. Paulus heeft dat gedaan *(Hd 25:23-24; 26:1-2,27-29; vgl. Rm 1:16)*. Hetzelfde zien we bij de vrienden van Daniël *(Dn 3:17-19)* en bij Johannes de doper *(Mt 14:4)*.

Waar liefde voor de geboden van God is, is blijdschap in die geboden *(vers 47)*. Dit thema loopt als een gouden draad door heel de psalm *(verzen 16,7 0,97,113,119,127,140,159,163)*. Die blijdschap ervaren we als we Gods Woord lezen en onderzoeken. Het is een kenmerk dat iemand leven uit God heeft als hij liefde heeft voor 'de liefdesbrief' van God, de Bijbel. Iemand die zegt dat hij God liefheeft, maar Zijn Woord niet met liefde leest, is een leugenaar. Als er liefde voor de geboden van God is, drukken deze geboden niet als een last op het geweten, maar zijn ze een vreugde voor het hart.

Het opheffen van de handen naar de geboden van de HEERE is een houding van lofprijzing en gebed *(vers 48; Ps 28:2; 63:5; 141:2; 134:2; vgl. 1Tm 2:8)*. In die houding vraagt de rechtvaardige aan de HEERE om Zijn geboden te mogen begrijpen en ze tot Zijn eer uit te leven. Deze houding komt voort uit de liefde die de Godvrezende in zijn hart voor die geboden heeft. Dat blijkt wel uit het feit dat hij de verordeningen van de HEERE overdenkt. Bij het overdenken is de getrouwe niet op zichzelf gericht, maar op Hem van Wie de verordeningen zijn. Het gaat hem erom de HEERE beter te leren kennen.

Gedenken | *verzen 49-56* *zain*

> 49 *Denk aan het woord [gesproken] tot Uw dienaar,*
> *waarop U mij deed hopen.*
> 50 *Dit is mij tot troost in mijn ellende:*
> *dat Uw belofte mij levend heeft gemaakt.*
> 51 *De hoogmoedigen hebben mij ten zeerste bespot,*
> *[toch] ben ik van Uw wet niet afgeweken.*
> 52 *Ik heb gedacht aan Uw oordelen van oude tijden af, HEERE,*
> *en heb mij getroost.*
> 53 *Grote verontwaardiging heeft mij bevangen*
> *vanwege de goddelozen, die Uw wet verlaten.*
> 54 *Uw verordeningen zijn mijn gezangen geweest*
> *op de plaats waar ik vreemdeling was.*
> 55 *HEERE, 's nachts heb ik aan Uw Naam gedacht*
> *en ik heb Uw wet in acht genomen.*
> 56 *Dat is aan mij gebeurd,*
> *omdat ik Uw bevelen in acht genomen heb.*

De letter *zain* is de zevende letter en heeft de vorm van een scepter of een zwaard. Het Woord is het zwaard van de Geest *(Ef 6:17)*. Het is de zesde letter, *waw*, met een kroon erop. Het *zain* couplet begint met 'gedenken' door de HEERE *(vers 49)* en eindigt met 'gedenken' door de psalmist *(vers 55)*. Als de HEERE Zijn Woord gedenkt, wil dat zeggen dat Hij het Woord gaat vervullen aangaande Zijn belofte over de toekomst, als Christus gaat regeren. Dan zal Hij gekroond worden met vele diademen *(Op 19:12)* en niet meer met een doornenkroon.

De hoop dat wij met Christus verheerlijkt zullen worden, geeft ons kracht om met Hem te lijden in de wereld *(Rm 8:17)*. Dat is het thema van dit couplet. Wij hebben een levende hoop *(1Pt 1:3)*. De vreugde die ons daarin wordt voorgesteld, helpt ons om met volharding de wedloop van het lijden te lopen *(Hb 12:1-3)*.

Het is onmogelijk dat de HEERE het woord vergeet dat Hij tot Zijn dienaar heeft gesproken. Dat de dienaar Hem vraagt eraan te denken, wil zeggen dat hij in ellende is en dat het lijkt alsof de HEERE vergeten is wat Hij heeft gezegd *(vers 49)*. Hij heeft hem op Zijn Woord doen hopen. Die hoop zal toch niet tevergeefs zijn?

Het Hebreeuwse woord voor denken, *zakar*, betekent niet passief denken (aan), maar is een actief gedenken, dat wil zeggen dat het een actie is. De betekenis van de Hebreeuwse woorden en namen zien we bijvoorbeeld in *Lukas 1* bij Zacharia, dat is 'de HEERE gedenkt', bij Elizabeth, dat is '<wat> God gezworen heeft', en bij hun zoon Johannes, dat is '<vervuld in> de genade van de HEERE'. Daarom moest zijn naam Johannes zijn en geen andere naam *(Lk 1:5,13,59-63)*.

Als God Zijn woord gedenkt, wil dat zeggen dat Hij de Zijnen redt in overeenstemming met Zijn trouw aan Zijn verbond *(Hb 6:17-18)*. Voor de psalmist is het Woord voor hem persoonlijk, de HEERE heeft door dat Woord tot hem gesproken.

Daarom heeft God, omdat Hij de erfgenamen van de belofte de onveranderlijkheid van Zijn raad overvloediger wilde bewijzen, Zich met een eed verbonden, opdat wij door [deze] twee onveranderlijke dingen, waarin het onmogelijk is dat God zou liegen, een sterke vertroosting hebben, wij die de toevlucht hebben genomen om de voorgestelde hoop aan te grijpen. (Hb 6:17-18)

In het volgende vers geeft hij zelf het antwoord *(vers 50)*. Zijn troost in zijn ellende is dat de HEERE hem door Zijn belofte *"levend heeft gemaakt"*. Dat wil zeggen dat hij zich Gods belofte heeft toegeëigend. De wereld heeft de uitspraak 'hoop doet leven', maar de gelovigen weet dat 'Gods belofte doet leven'. Durven wij ons Gods beloften eigen te maken?

De belofte houdt in dat Christus zal worden verheerlijkt en gekroond en op Zijn eigen troon zal gaan zitten. Dan zal de psalmist de zegen ervaren: hij mag met Christus op Zijn troon zitten *(Op 3:21)*. Hij heeft de levend makende kracht van Gods Woord ervaren. Mensen kunnen woorden spreken om te troosten. Soms zijn het nietszeggende woorden, meestal zijn ze goed bedoeld, maar vaak geven ze niet echt verlichting. Met de woorden van God is dat anders. De woorden van God zijn levende woorden, ze hebben leven in zichzelf.

De rechtvaardige moet met de bijtende, kwetsende spot van de hoogmoedige goddelozen rekenen *(vers 51; vgl. vers 21)*. Het zijn krachtige wapens van het ongeloof. We zien die tot uiting komen onder andere in verwerpelijke cartoons. Het hoeft ons niet te verbazen. Afwijzing is normaal. Dit heeft de Heer Jezus ook ervaren en wel in het bijzonder bij Zijn veroordeling tot de kruisdood. Zoals Hij niet van Gods Woord is afgeweken, doet het lijdende overblijfsel dat ook niet *(vgl. Hb 12:2)*.

De gelovige troost zichzelf als hij denkt aan de oordelen van de HEERE van oude tijden af *(vers 52)*. Hij ziet dan dat de HEERE heeft ingegrepen op momenten dat de goddelozen Zijn volk bijzonder in het nauw hebben gedreven. We zien bijvoorbeeld hoe de HEERE het voor Mozes en Aäron opneemt tegen de goddeloze bende van Korach *(Nm 16:1-3,28-35)*.

Wij vergeten snel en gemakkelijk, zoals de schenker Jozef vergat *(Gn 40:14,23)*. Daarom heeft de Heer ons Zijn gedachtenismaaltijd gegeven om aan Hem en Zijn lijden te denken. Toen Hij het avondmaal instelde, heeft Hij gezegd: *"Doet dit tot Mijn gedachtenis" (1Ko 11:23-26)*.

De Godvrezende is hevig verontwaardigd als hij ziet hoe de wet van de HEERE wordt verlaten en vertrapt door goddeloze mensen *(vers 53)*. Hij voelt dat als een belediging voor de HEERE en deelt daarin Zijn gevoelens *(vgl. Rm 15:3)*. De wet van de HEERE verlaten staat gelijk aan Hem verlaten. Dit zal volledig door de antichrist gebeuren, die openlijk de wet zal verlaten.

We raken, soms zonder dat we het zelf beseffen, gewend aan zondige situaties. Zijn we nog verontwaardigd over zondige praktijken als abortus, euthanasie, homoseksualiteit, of zijn wij eraan gewend geraakt? Zijn we ook nog bewogen met het lot van de mensen in de wereld, die op weg zijn om voor eeuwig verloren te gaan omdat ze leven zonder God en zonder hoop?

Het gelovig overblijfsel haat het verlaten van de wet. Daartegenover zingt hij erover, zo zegt hij tegen de HEERE. Dit zal het overblijfsel doen tijdens de grote verdrukking, wanneer zij als vreemdeling op aarde rondwerven *(vers 54; vgl. Hb 11:13)*. Ze zijn verdreven en gevlucht uit hun land naar de bergen *(Mt 24:16)*. In hun hart hebben ze Gods verordeningen meegedragen. Die zijn hun gezangen geweest.

In [het] geloof zijn deze allen gestorven, zonder de beloften te hebben ontvangen, maar zij zagen het in de verte en begroetten het, en beleden dat zij vreemdelingen en bijwoners op de aarde waren. (Hb 11:13)

Gezangen betekent dat het Woord voor de psalmist tot troost was, dat het als muziek in zijn oren klonk te midden van onverdraagzame, vijandige mensen die hem omringden. Wij kunnen ook zingen van Gods Woord als we in nood zijn. Het is een kenmerk van verloste zondaars dat zij zingen. Van engelen lezen we nergens in Gods Woord dat zij zingen. Ook als we bij de Heer zijn, zullen we zingen. Als we ons op aarde bezighouden met de

Heer en Zijn woord zal er in de praktijk van elke dag, in wat voor situatie we ons ook bevinden, een lofzang in ons hart opstijgen. Dan zingen we een lied als 'Ik heb geloofd en daarom zing ik, daarom zing ik van gena'.

In de nacht van de grote verdrukking zijn ze door de verordeningen waarover ze hebben gezongen bepaald bij Gods Naam *(vers 55)*. Zo wordt een nacht van ellende tot een nacht van lofgezang en daarmee een getuigenis tot eer van de Naam van God *(vgl. Hd 16:25)*. Mensen van de wereld adviseren om schaapjes te gaan tellen als je niet kunt slapen. De psalmist zegt dat je beter met de Herder kunt gaan praten. Met Gods Naam is Gods wet onlosmakelijk verbonden. Wie aan Zijn Naam denkt, denkt aan Zijn Woord, waarin over die Naam zoveel geschreven staat.

In *vers 56* zegt de Godvrezende waarom hij in het vreemde land heeft kunnen zingen *(vers 54)* en 's nachts aan Gods Naam heeft gedacht *(vers 55)*: het is omdat hij Gods bevelen in acht heeft genomen. Zijn denken is niet overpeinzen, maar doen. De weg van gehoorzaamheid brengt tot een lied waarin de Naam van God wordt geprezen.

Nieuw | *verzen 57-64* *cheth*

57 De HEERE is mijn deel, ik heb gezegd
dat ik Uw woorden in acht zal nemen.
58 Ik heb met heel mijn hart getracht Uw aangezicht gunstig te stemmen;
wees mij genadig overeenkomstig Uw belofte.
59 Ik heb mijn wegen overdacht,
en mijn voeten gekeerd naar Uw getuigenissen.
60 Ik heb mij gehaast en niet geaarzeld
Uw geboden in acht te nemen.
61 Benden goddelozen hebben mij omringd,
toch] heb ik Uw wet niet vergeten.
62 Midden in de nacht sta ik op
om U te loven voor Uw rechtvaardige bepalingen.
63 Ik ben een metgezel van allen die U vrezen
en die Uw bevelen in acht nemen.
64 HEERE, de aarde is vol van Uw goedertierenheid;
leer mij Uw verordeningen.

De achtste letter, *cheth*, betekent oorspronkelijk 'muur', 'omheining', 'grens'. Zo omgeeft de HEERE de rechtvaardige met welbehagen als met een schild *(Ps 5:12)*. Ons schild is het geloof *(Ef 6:16)*, dat wil zeggen het volle vertrouwen op God en Zijn Woord.

Het bijbehorende getal acht spreekt van over de grens van zeven heen. Zeven is een afgerond geheel – zeven dagen maken een week vol, maken een week een geheel – waarna iets nieuws komt. Dit kunnen we toepassen bijvoorbeeld op nieuw leven, op de opstanding, op het nieuwe verbond. Het nieuwe leven, in tegenstelling tot het oude leven, is in staat om toegewijd te zijn aan het Woord, want ons nieuwe leven is Christus.

In elk van de acht verzen van dit *cheth* couplet vinden we een synoniem voor het Woord. Het onderstreept het feit dat het nieuwe leven van het nieuwe verbond gekenmerkt wordt door liefde tot en toewijding aan het Woord *(verzen 57-60; vgl. 2Ko 3:6-18; Hb 8:6-13)*, ook al zijn er vijanden rondom *(vers 61)*.

De psalmist kan vol vreugde zeggen dat de HEERE zijn deel is *(vers 57; Ps 16:5; 73:26; 142:6; vgl. Nm 18:20)*. Hij heeft gekozen voor de HEERE. Wat Hij bezit, is niet te schatten. De psalmist zegt niet dat zijn deel bestaat uit grote rijkdommen en zegeningen, nee, hij zegt dat de *HEERE Zelf* zijn deel is *(vgl. Gn 15:1)*. De psalmist is er zo van onder de indruk, dat hij heeft gezegd dat hij Gods woorden in acht zal nemen. Als we zien wat we hebben gekregen, namelijk dat God Zelf ons deel is, zal ons dat tot de grootst mogelijke gehoorzaamheid aanzetten.

Met heel zijn hart heeft de Godvrezende *"getracht Uw aangezicht gunstig te stemmen" (vers 58)*. Dit 'trachten', deze inspanning, heeft hem doen beseffen dat hij niets kan doen om de HEERE gunstig te stemmen. De enige grond waarop de HEERE een mens in Zijn gunst aanvaardt, is Zijn genade. Daarom vraagt hij dat de HEERE hem genadig zal zijn, want dat is in overeenstemming met Zijn belofte.

Letterlijk staat er: *"Met heel het hart ben ik ziek* [dat is: ziek van verlangen] *voor Uw aangezicht."* Hij heeft in *vers 57* beleden dat de HEERE zijn deel is, maar nu zegt hij dat hij met zijn hele hart verlangt naar de tegenwoordigheid van de HEERE. Dat is, naar de betekenis van de letter *cheth*, het veilig omheinde gebied waarnaar de psalmist zo verlangt, namelijk de levende, dagelijkse gemeenschap met de HEERE.

De psalmist geeft de grondslag aan van zijn verzoek, namelijk genade op grond van Gods belofte. Voor ons is de genade niet meer een belofte, want de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden *(Jh 1:17)*, waardoor wij uit Zijn volheid genade op genade ontvangen *(Jh 1:16)*.

In *vers 58* heeft de psalmist gevraagd of de HEERE hem genadig wil zijn. Nu leert hij de voorwaarden, hoe de HEERE hem genadig kan zijn. Hij moet beginnen met het overdenken van zijn wegen *(vers 59)*. Hij mag Gods wegen overdenken, maar het is ook nodig dat hij zijn eigen wegen overdenkt. De eigen wegen overdenken betekent dat iemand zichzelf onderzoekt in Gods tegenwoordigheid en in het licht van Zijn Woord. Als iemand het Woord van God leest, werkt dat als een spiegel waardoor hij zichzelf en zijn wegen in het licht leert kennen *(Jk 1:23-24)*.

Gods wegen zijn altijd recht, die van de rechtvaardige kunnen wel eens krom zijn. Het lijkt er hier op dat de rechtvaardige bij het overdenken van zijn wegen tot de conclusie is gekomen dat er iets niet goed is geweest. Hij zegt namelijk dat hij zijn voeten *"gekeerd"* heeft tot Gods getuigenissen.

"Gekeerd" is letterlijk 'bekeerd', 'zich omgedraaid'. Hier zien we het reinigingsproces dat plaatsvindt als een gelovige het Woord overdenkt. Sommige gelovigen blijven hangen bij het overdenken en komen niet toe aan het 'omkeren'. Jakobus spreekt over zulke personen als hoorders, maar geen daders van het Woord *(Jk 1:23-24)*.

Na het overdenken van zijn wegen in het licht van het Woord van God neemt de Godvrezende een weloverwogen besluit om het Woord van God in acht te nemen *(vers 60)*. Hij neemt zich voor om in vol bewustzijn en vol vertrouwen, zonder te aarzelen en zonder te wikken en te wegen onmiddellijk het Woord te gehoorzamen.

Er is nieuwe ijver om zonder aarzeling Gods wil te doen. 'Zonder aarzeling' betekent dat je geen seconde wilt verliezen. De psalmist wil niet slechts een hoorder van het Woord zijn, hij wil ook een dader van het Woord zijn. Hij laat zien op welke wijze hij een dader wil zijn. Hij wil geen aarzelende dader zijn, een dader die er eerst een nachtje over moet slapen, nee, hij wil iemand zijn die direct doet wat God hem duidelijk maakt. Het woord 'terstond', dat is direct, onmiddellijk, is een kenmerkend woord

van het *evangelie naar Markus* waar de Heer Jezus wordt geschilderd als de volmaakte Dienstknecht, Die onmiddellijk doet wat de Vader Hem zegt.

Het gezegde 'haastige spoed is zelden goed' gaat niet op als het erom gaat de wil van God te doen. De gelovige kan niet te snel zijn om zonder aarzeling te gehoorzamen als hem iets duidelijk wordt uit Gods Woord *(vgl. Mt 4:19-22; Lk 19:5-6)*. Er wordt vaak eerst veel geredeneerd over de nuttigheid van iets. Als het om de geboden van Gods Woord gaat, zijn zulke redeneringen uit den boze.

Wie weer zijn weg met de Heer gaat, moet ook rekenen op nieuwe tegenstand *(vers 61)*. De vijand wordt actief als er (opnieuw) toewijding aan de Heer is. Het doel van zijn tegenstand is om de gelovige opnieuw ontrouw aan de wet van de HEERE, aan het Woord van God te maken.

Het bedrieglijke van de rijkdom, de begeerten van de wereld, zoals roem, vermaak, seks, kan onze blijdschap in de Heer wegnemen. Niet-beleden zonden en ongehoorzaamheid bedroeven de Geest en nemen de vrede van de Heer weg. Deze dingen veroorzaken een bres in de omheining van onze gemeenschap met de Heer. Daarom herinnert de Heer ons eraan om vast te houden wat we hebben, opdat niemand onze kronen wegneemt *(Op 3:11)*.

De rechtvaardige kan zeggen dat hij Gods wet niet is vergeten, waardoor de vijand er niet in slaagt een bres in de omheining te slaan en hem weer ontrouw te maken. Hij heeft immers met het voornemen van het hart het besluit genomen om altijd dicht bij de HEERE te blijven *(Hd 11:23)*.

Zijn dankbaarheid is zo groot, dat hij midden in de nacht, als het donker is, opstaat om de HEERE te loven voor Zijn *"rechtvaardige bepalingen" (vers 62)*. Deze bepalingen zijn als een licht in de nacht. Hij wordt niet beheerst door de duisternis, door spookbeelden, maar door Gods Woord. Dat geeft behalve licht ook rust en vrede en bewerkt een lofzang.

Het onderbewustzijn van de psalmist is vol van dankbaarheid voor de HEERE. Terwijl sommige mensen midden in de nacht wakker worden en gaan liggen woelen, wordt de psalmist wakker en gaat verder met dat waarmee hij naar bed is gegaan, namelijk de HEERE loven.

Hij weet ook dat hij niet alleen is *(vers 63)*. Hij heeft metgezellen, of liever hij is zelf *"een metgezel"* van allen die de HEERE vrezen, wat blijkt uit het

in acht nemen van Zijn bevelen. Hij hoort bij hen die de HEERE vrezen, bij dat gezelschap voelt hij zich thuis. Met hen heeft hij gemeenschap. Zij kunnen elkaar wederzijds bemoedigen *(Ml 3:16)*. Zij die God en Zijn Woord liefhebben, hebben ook de medegelovigen lief, ongeacht ras, nationaliteit of sociale status *(1Jh 5:1-3)*.

Veel gelovigen, ook jonge gelovigen, gaan in de fout in de keus van hun vrienden of gaan zelfs een ongelijk juk aan met een ongelovige. Zo'n verkeerde keus kan gemaakt worden vanwege teleurstelling in gelovigen. Soms wordt die keus goedgepraat met de smoes de ander geestelijk omhoog te trekken. Het resultaat is voorspelbaar: de ongelovige wordt niet omhooggetrokken, maar de gelovige wordt naar beneden getrokken. Paulus waarschuwt: *"Dwaalt niet! Verkeerde omgang bederft goede zeden" (1Ko 15:33)*.

De psalmist zoekt zijn gezelschap te midden van hen die het Woord liefhebben. Ook wij als gelovigen hebben een roeping, namelijk om een gemeenschap te zijn die wordt gekenmerkt door Jezus Christus, onze Heer *(1Ko 1:9)*.

Als de HEERE zegent, maakt Hij de Zijnen ook tot een zegen voor anderen *(Gn 12:2)*. Zo vloeit de zegen over. Dat is de ervaring van de psalmist. De kring van zijn belangstelling wordt steeds wijder *(vers 64)*. Hij ziet dat de aarde vol is van Gods goedertierenheid, hoewel het kwaad nog aanwezig is. De zegeningen van het nieuwe verbond vloeien door de volheid van Israël heen naar de volken *(Rm 11:12)*. Dat gebeurt als God regeert. Hij doet dat door middel van Zijn verordeningen. De psalmist wil die leren kennen en vraagt om onderwijs daarin.

Het goede na het lijden | *verzen 65-72* *teth*

> 65 *U bent goed voor Uw dienaar geweest, HEERE,*
> *overeenkomstig Uw woord.*
> 66 *Leer mij goed onderscheiden en kennen,*
> *want ik heb in Uw geboden geloofd.*
> 67 *Voordat ik verdrukt werd, dwaalde ik,*
> *maar nu neem ik Uw woord in acht.*
> 68 *U bent goed en U doet goed,*
> *leer mij Uw verordeningen.*

69 *Hoogmoedigen hebben mij met leugens besmeurd,*
[maar] ík neem Uw bevelen met heel mijn hart in acht.
70 *Hun hart is zo ongevoelig als vet,*
[maar] ík verblijd mij [in] Uw wet.
71 *Het is goed voor mij dat ik verdrukt ben geweest,*
opdat ik Uw verordeningen zou leren.
72 *De wet uit Uw mond is mij beter*
dan duizenden [stukken] goud of zilver.

De negende letter, *teth*, is oorspronkelijk een 'baarmoeder', een vat dat iets goeds bevat, dat wijst naar de komst van het goede na het lijden, bijvoorbeeld van de weeën. We vinden in dit couplet het lijden van de verdrukking – sommigen verbinden deze letter met de slang – als baarmoeder die iets goeds voortbrengt *(vgl. Hb 12:11)*.

Dit couplet begint in *vers 65* met het woord *"goed"* en eindigt daar in *vers 72* ook mee (beter=goed). De letter *teth* komt voor het eerst voor in de Bijbel in *Genesis 1* waar staat dat God zag dat het licht *goed* was *(Gn 1:4)*. Vijf van de acht verzen van dit couplet beginnen met het woord goed.

Dat God goed is voor ieder van Zijn dienaren, zal iedere dienaar van de Heer kunnen getuigen *(vers 65)*. Die goedheid is *"overeenkomstig Uw woord"* en als antwoord op het gebed van de psalmist in *vers 17*. Zijn handelen in goedheid is, zoals Hij Zich bekendmaakt in Zijn Woord. Als wij die goedheid hebben ervaren, is het ook goed om dat tegen God te zeggen, zoals de psalmist hier doet. Wij mogen met de dichter van een lied zeggen: 'Tel uw zegeningen, noem ze een voor een.'

Zijn handelen in goedheid in dit couplet blijkt niet zozeer uit Zijn rechtstreekse zegeningen, maar juist uit de verdrukkingen. Dit mag sommige gelovigen vreemd in de oren klinken, maar het Woord van God is duidelijk: *"Wij roemen in [de] hoop op de heerlijkheid van God, en dat niet alleen, maar wij roemen ook in de verdrukkingen, daar wij weten ..." (Rm 5:2b-3a)*. God gebruikt in Zijn goedheid verdrukkingen om ons op de goede weg te houden of ons erop terug te brengen *(vgl. Ps 23:4; 2Ko 12:7-9)*. Daarom is vervolging een van de *zegeningen* van iemand die alles achterlaat om de Heer te volgen *(Mk 10:29-30)*.

Het is niet moeilijk om welvaart en gezondheid als goed aan te nemen. Dat kan ieder mens, gelovig en ongelovig. Het is iets anders om tegenslag, verdrukking en lijden als goed aan te nemen. Daarvoor hebben de psalmist, en ook het gelovig overblijfsel, en ook wij, onderwijs nodig. De les is om te ondervinden en ons te realiseren dat God altijd goed is en goed doet, in welke omstandigheid we ons ook bevinden. Wij mogen gerust de vraag stellen, die tegelijk een zekerheid is: *"Hoe zal Hij Die zelfs Zijn eigen Zoon niet gespaard heeft, maar Hem voor ons allen overgegeven heeft, ons met Hem ook niet alle dingen schenken?" (Rm 8:32)*.

Als we de goedheid van God hebben ervaren, wekt dat het verlangen om goed te leren onderscheiden en daarvoor de juiste kennis te hebben *(vers 66)*. Dit onderwijs mogen we van God vragen. Er is bij de rechtvaardige de juiste gesteldheid van het hart aanwezig om dit te vragen, want hij heeft geloof, of vertrouwen, in de geboden van de HEERE. Dit is de voorwaarde om van onderwijs het juiste nut te hebben. Er mag geen twijfel zijn over Gods geboden. We moeten ze niet aan ons onderwerpen, maar wij moeten ons eraan onderwerpen. Dan zullen we niet voor het leren van onderscheid en kennis bij andere bronnen te rade gaan.

Als gevolg van zijn geestelijke groei zal de gelovige volwassen worden in het geloof. Geestelijk volwassen gelovigen zijn gelovigen *"die door de gewoonte hun zinnen geoefend hebben om zowel [het] goede als [het] kwade te onderscheiden" (Hb 5:14)*. Daarom spreekt de psalmist het verlangen uit: *"Leer mij."* Zijn wij leergierig en bereid om aan de voeten van de Heer te zitten?

Als de gelovige Gods goedheid in twijfel trekt, dwaalt hij *(vers 67)*. Dan brengt God verdrukking in zijn leven, tegenslagen en moeiten die hem laten terugkeren naar God. Deze tucht is Gods opvoeding om ons te leren wie Hij is, dat Hij goed is, en dat wij altijd op Hem kunnen vertrouwen, ook en juist in moeilijke tijden. Ook Abraham heeft laten zien dat hij de les heeft geleerd *(Gn 22:1-19)*. Te midden van de pijnlijkste beproeving, blijft hij vertrouwen op de goedheid en almacht van God. De rechtvaardige wordt voor afdwaling bewaard als hij Gods Woord in acht neemt.

God is door en door en altijd goed, en Hij alleen is goed *(vers 68; Lk 18:19)*. Daarom is ook alles goed wat Hij doet, zelfs al brengt Hij verdrukking en lijden in het leven van de gelovige. Job had, en ook wij hebben, moeite om dit te onderscheiden. Pas na zijn beproeving kan Job getuigen dat zijn

kennis van God gebrekkig en onvoldoende was: *"[Alleen] door het luisteren met het oor had ik U gehoord, maar nu heeft mijn oog U gezien. Daarom veracht ik [mijzelf] en ik heb berouw, in stof en as" (Jb 42:5-6)*. De gelovige verlangt ernaar de goedheid van God beter te leren kennen en te vertrouwen. Daarom vraagt hij of God hem Zijn verordeningen wil leren.

De rechtvaardige leeft in een wereld vol leugen over Wie God is *(vers 69)*. De mensen die deze leugens propageren worden hier 'hoogmoedigen' genoemd. Een voorbeeld van die leugen is het populaire boek van de conservatieve rabbijn Harold S. Kushner, getiteld *Als 't kwaad goede mensen treft*. Daarin meent hij te moeten kiezen tussen de goedheid van God en de macht van God. De hoogmoedigen besmeuren de rechtvaardige met dat soort leugenachtige redeneringen, met deze misvorming en beschadiging van het beeld van God.

Dat is voor de rechtvaardige echter geen reden om van Gods bevelen af te wijken en de weg van gehoorzaamheid te verlaten. Integendeel, hij neemt die bevelen met heel zijn hart in acht. Hij weigert deze leugens te geloven. Hij herkent daarin niet de stem van de goede Herder en vlucht ervan weg *(Jh 10:5)*, terwijl hij zich des te meer aan het Woord van God vastklemt.

Het hart van de hoogmoedigen staat daarmee in groot contrast. Dat hart is namelijk zo *"ongevoelig als vet"* omdat zij met heel hun hart aan de zonde hangen *(vers 70)*. Dat blijkt wel uit het feit dat zij hun leugens zonder enig gevoel van schaamte over de rechtvaardige trachten te smeren. Een vet hart houdt in dat het niet meer vatbaar is voor het Woord van God *(vgl. Js 6:10)*. De rechtvaardige heeft blijdschap in zijn hart vanwege de wet van de HEERE. Dat houdt hem ongevoelig voor de leugens waarmee de hoogmoedigen hem besmeuren.

Hij erkent het nut van de verdrukking waarin hij voor een zekere tijd is geweest *(vers 71)*. Hij begrijpt nu dat de verdrukking nodig was om zich bewust te worden van het feit dat God altijd goed is en dat Hij altijd te vertrouwen is, niet alleen in voorspoed, maar ook en in het bijzonder in tegenspoed.

De verdrukking is tijdelijk geweest, want ze is een keer opgehouden, maar het is goed voor hem daarin geweest te zijn, zo spreekt hij het uit. Een gelovige is niet zomaar zover dat hij dat kan zeggen. Hij kan in geloof zeggen

dat voor hen *"die God liefhebben, alle dingen meewerken ten goede" (Rm 8:28)*, maar de HEERE vertrouwen in fikse tegenspoed is nog iets anders. In dit geval heeft de rechtvaardige de verordeningen van de HEERE erdoor geleerd en is ze gaan waarderen.

Dat brengt hem ook tot de waardering van *"de wet uit Uw mond"*. Hij zegt daarvan dat die *"beter"* is *"dan duizenden [stukken] goud of zilver" (vers 72)*. Wat uit de mond van God komt, komt uit Zijn hart. Dat maakt Zijn Woord zo waardevol. *"Uit Uw mond"* wil zeggen dat het onderwijs van het Woord voor de psalmist rechtstreeks en heel persoonlijk uit de mond van God komt. Het is een spreken van mond tot mond, dat wil zeggen van heel dichtbij. Het spreekt van gemeenschap.

Goud of zilver hebben hun aantrekkingskracht verloren voor hen die Gods Woord naar waarde hebben leren schatten. Goud en zilver hebben bij al hun waarde in de ogen van mensen slechts tijdelijke waarde, terwijl de waarde van Gods Woord blijft tot in eeuwigheid.

Veel mensen, helaas soms ook gelovigen, zijn in hun hart vol van materiele dingen. Daardoor denken en praten zij veel over materiele dingen. Het hart van de psalmist is vol van het Woord van God en daarom denkt en praat hij veel over het Woord. Dat getuigt ervan dat zijn hart vol is van de uitnemendheid van de kennis van Christus Jezus, zijn Heer, waardoor alle voorrechten van de wereld door hem niet alleen als waardeloos, maar ook als schadelijk worden beschouwd *(Fp 3:7-8)*.

Gemaakt door Gods handen | *verzen 73-80* *jod*

> 73 *Uw handen hebben mij gemaakt en bereid;*
> *geef mij inzicht, zodat ik Uw geboden leer.*
> 74 *Wie U vrezen, zien mij en verblijden zich,*
> *omdat ik op Uw woord gehoopt heb.*
> 75 *Ik weet, HEERE, dat Uw oordelen rechtvaardig zijn*
> *en [dat] U mij [in Uw] trouw verdrukt hebt.*
> 76 *Laat toch Uw goedertierenheid er zijn om mij te troosten,*
> *overeenkomstig Uw belofte aan Uw dienaar.*
> 77 *Laat Uw barmhartigheid over mij komen,*
> *dan zal ik leven, want Uw wet is mijn bron van blijdschap.*

78 Laten de hoogmoedigen beschaamd worden, die mij neerdrukten
met leugen, [maar] ík overdenk Uw bevelen.
79 Laten zich tot mij keren wie U vrezen
en wie Uw getuigenissen kennen.
80 Laat mijn hart oprecht zijn in Uw verordeningen,
dan zal ik niet beschaamd worden.

De tiende letter, *jod*, met de getalswaarde tien, heeft oorspronkelijk de vorm van een hand. De naam van de letter is verwant met *jad*, het Hebreeuwse woord voor hand. We kennen dit woord in het (Jiddisch-)Nederlandse werkwoord 'jatten' dat 'stelen – met de hand –' betekent. Het woord *jad* staat ook voor het (aanwijs)stokje dat wordt gebruikt om een Hebreeuwse boekrol te lezen. De letter *jod* heeft te maken met: werken, macht (rechterhand), verantwoordelijkheid (het getal tien: tien geboden, tien vingers, tien wijze en dwaze maagden enzovoort).

De letter *jod* is de kleinste letter van het Hebreeuwse alfabet. Daarover zegt de Heer Jezus: *"Want voorwaar, Ik zeg u: totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota of één tittel van de wet voorbijgaan totdat alles is gebeurd" (Mt 5:18)*. De *jota* is de Griekse tegenhanger van het Hebreeuwse *jod*.

De rechtvaardige erkent dat hij door de handen van God is gemaakt *(vers 73; Ps 139:13-16)*, zoals Gods handen ook het heelal hebben gemaakt *(Js 45:12)*. Hij erkent hiermee dat hij helemaal van zijn Schepper afhankelijk is *(vgl. 1Pt 4:19)*. God heeft alles gemaakt met het doel dat het Hem dient.

De vraag van de psalmist is of de HEERE, Die hem heeft gemaakt en bereid, Zijn werk aan hem wil afmaken. *"Gemaakt"* ziet op zijn formering, *"bereid"* wil zeggen op de plaats neergezet waar hij nu is. Vervolgens kijkt hij naar de toekomst en vraagt om inzicht om te beantwoorden aan de doelstelling van God met zijn leven.

Hij heeft de les geleerd: hij neemt de moeite en het lijden aan uit de hand van de HEERE in de wetenschap dat Hij dat gebruiken wil om hem te vormen. Het lijden is als het ware het ploegen van de harde grond om die gereed te maken voor het zaad van het Woord *(vgl. Js 28:23-29)*.

Ook voor inzicht in Gods geboden is hij van zijn Schepper afhankelijk, want zijn verstand is door de zonde verduisterd. God kan hem dat inzicht geven en daar vraagt hij dan ook om. Hij zegt als het ware tegen God: 'Ik

ben ontstaan door Uw werk; wilt U nu Uw werk in mij voltooien. Ik heb nu begrepen dat daartoe verdrukking nodig is' *(vers 75; vgl. Jh 15:2b)*. Gods geboden zijn de handleiding voor zijn leven, voor de voltooiing van Gods werk in hem.

Niet iedereen verheugt zich over de psalmist, maar wel zij die God vrezen *(vers 74)*. Zij zien de rechtvaardige en zijn blij omdat zij in zijn leven zien dat hij, net als zij, op Gods Woord heeft gehoopt en dat hij, net als zij, heeft ervaren dat die hoop niet tevergeefs is geweest. Zo'n leven werkt aanstekelijk. Het maakt anderen blij en geeft hun moed *(vgl. Ml 3:16; Fp 1:14)*. We zien het in de ontmoeting tussen Elizabeth en Maria *(Lk 1:39-45)*.

Dan spreken zij die de HEERE vrezen,
ieder tot zijn naaste:
De HEERE slaat er acht op en luistert.
Er is een gedenkboek geschreven voor Zijn aangezicht,
voor wie de HEERE vrezen
en wie Zijn Naam hoogachten. (Ml 3:16)

De oordelen van de HEERE zijn rechtvaardig, zowel voor de goddelozen als voor de psalmist *(vers 75)*. Voor de goddelozen betekenen ze de ondergang. De psalmist weet dat Gods oordelen altijd rechtvaardig zijn, in overeenstemming met Zijn Woord en Zijn verbond. Tegelijkertijd zijn deze oordelen ook onderdeel van Gods trouw, namelijk om de psalmist te louteren en Israël te herstellen. Door de verdrukking bewerkt God dat de rechtvaardigen alle hoop op verlossing op Hem stellen en alle ontrouw bij henzelf veroordelen *(vgl. Rm 8:28)*.

Wie verdrukt wordt, heeft behoefte aan troost *(vers 76)*. Daarom vraagt de psalmist aan God om hem door Zijn goedertierenheid te troosten. Het woord 'troost' betekent in het Hebreeuws 'diep zuchten van opluchting'. Het ervaren van die goedertierenheid – dat wil zeggen de zegen en liefde van God op grond van Zijn verbond, wat ook verlossing inhoudt – zorgt ervoor dat de psalmist opgelucht is. Daarbij doet hij een beroep op de belofte die God aan hem, Zijn dienaar, heeft gedaan. Hij eigent zich het verbond, dat op grond van het bloed van het nieuwe verbond een belofte is geworden, persoonlijk toe.

De psalmist voelt zich duidelijk nog niet helemaal hersteld van de verdrukking. Dat is op te maken uit zijn vraag aan de HEERE om Zijn barmhartigheid over hem te laten komen *(vers 77)*. Die heeft hij nodig. Die heeft iedereen nodig die in ellendige omstandigheden is. Als hij barmhartigheid

krijgt, zal hij leven, dat is opleven omdat hij nieuwe kracht heeft geput, want hij heeft op grond van het verbond nieuw leven. Dat blijkt wel uit het feit dat de wet van de HEERE zijn bron van blijdschap is. Voor een ongelovige is de wet geen bron van blijdschap, want die veroordeelt hem.

Dan vraagt de psalmist of de HEERE Zijn hand wil uitstrekken tegen de hoogmoedige goddelozen *(vers 78)* en over de Godvrezenden *(vers 79)* en over de psalmist zelf *(vers 80)*. De hoogmoedigen hebben de rechtvaardige met leugenachtige redenen verdrukt *(vers 78; vgl. Ps 69:6; Jh 15:25)*. Dat hebben ze kunnen doen onder de toelating van God, Die daarmee Zijn bedoeling heeft. Het betekent niet dat de hoogmoedigen naar God hebben geluisterd. Zij houden juist helemaal geen rekening met God, maar volgen hun eigen agenda.

De rechtvaardige weet dat en vraagt daarom aan God dat Hij hen beschaamd laat worden. Die vraag kan hij stellen omdat hij Gods bevelen overdenkt. Daardoor weet hij hoe God over deze onderdrukkers denkt. De hoogmoedigen met hun grote, leugenachtige mond zullen door God geoordeeld worden. De rechtvaardige weet daardoor ook hoe hij op deze verdrukkers met hun leugens moet reageren *(1Pt 2:23)*. Hun vijandschap kan hem er niet van weerhouden te volharden in zijn vertrouwen op de HEERE.

De psalmist heeft behoefte aan gemeenschap met hen die God vrezen en Zijn getuigenissen kennen *(vers 79)*. Hij voelt zich alleen en vraagt nu aan de HEERE of zij die Hem vrezen zich weer tot hem keren. Hij wil met hen zijn ervaringen delen. Dit is een opmerkelijk verlangen van de gelovigen in alle tijden. Zij die Gods getuigenissen kennen, willen die delen met hen die ze ook kennen. We mogen aan de psalmist een voorbeeld nemen en bidden dat God zulke mensen op onze weg brengt.

In het Nieuwe Testament leren wij dat de liefde tussen de Vader en de Zoon ook in ons is. Liefde kan niet door iemand alleen beoefend worden. Een gelovige heeft altijd behoefte aan gemeenschap met andere gelovigen. De liefde van God in ons is pas dan volmaakt als wij als gelovigen elkaar liefhebben *(1Jh 4:12)*.

De psalmist bidt dat de HEERE zijn hart oprecht laat zijn in Gods verordeningen *(vers 80)*, want hij is omringd door hoogmoedige, vijandige

leugenaars. Hij onderkent de arglistigheid van zijn hart en weet dat alleen de HEERE het kent *(Jr 17:9-10; 1Kn 8:39; Ps 139:1b,23)*.

Oprechtheid van hart – letterlijk: een volkomen hart, dat wil zeggen onverdeeld – is van wezenlijk belang in de omgang met God. God zoekt waarheid in het binnenste. Als dat aanwezig is, zal de gelovige niet beschaamd worden omdat hij de zonde geen kans geeft in zijn leven binnen te dringen. Dan zal hij niet in dit leven en ook later niet, voor de rechterstoel van Christus, beschaamd worden *(2Ko 5:9-10)*.

Bedekt door Gods hand | *verzen 81-88* *kaph*

> 81 *Mijn ziel is bezweken van verlangen naar Uw heil,*
> *op Uw woord heb ik gehoopt.*
> 82 *Mijn ogen zijn bezweken van verlangen naar Uw belofte,*
> *terwijl ik zei: Wanneer zult U mij troosten?*
> 83 *Want ik ben geworden als een leren zak in de rook,*
> *[maar] Uw verordeningen heb ik niet vergeten.*
> 84 *Hoeveel zijn de dagen van Uw dienaar?*
> *Wanneer zult U gericht oefenen over mijn vervolgers?*
> 85 *De hoogmoedigen hebben kuilen voor mij gegraven*
> *en dat is niet overeenkomstig Uw wet.*
> 86 *Al Uw geboden zijn betrouwbaar;*
> *met leugen vervolgen zij mij, help mij!*
> 87 *Zij hebben mij op de aarde bijna vernietigd,*
> *maar ík heb Uw bevelen niet verlaten.*
> 88 *Maak mij levend overeenkomstig Uw goedertierenheid;*
> *dan zal ik het getuigenis van Uw mond in acht nemen.*

De elfde letter, *kaph*, beeldt een bedekking uit. De betekenis van de naam van de letter is ‘een geopende hand(palm)’, een hand in verbinding met actie, bijvoorbeeld handoplegging, bescherming. Als de HEERE tegen Mozes zegt *“en u met Mijn hand zal bedekken totdat Ik voorbijgegaan ben” (Ex 33:21-22)*, is dat Zijn ’geopende hand’.

De eerste keer dat we het woord *kaph* in de Bijbel vinden, bepaalt de betekenis van het woord: *“Strek uw hand* [*jad*] *uit, en grijp hem* [dat is de slang] *bij zijn staart, ... en hij werd [weer] een staf in zijn hand* [*kaph*]*” (Ex 4:4)*. Het

gevaar van de slang is geweken door de geopende hand die het gevaar bedekt.

Het *kaph* couplet laat ons de psalmist zien in verdriet en ellende. Hij is in nood en in groot gevaar. In overeenstemming met het verbond en de belofte van de HEERE zoekt hij zijn toevlucht achter de beschermende hand van de HEERE. Daar is hij veilig, zoals Mozes dat in de rotsholte was, en zoals Sion dat is bij de HEERE: *"Zie, Ik heb u in beide handpalmen gegraveerd, uw muren zijn steeds vóór Mij" (Js 49:16)*. Het hele couplet spreekt van het gevaar dat de psalmist omringt en hoe hij ermee omgaat.

De rechtvaardige ziet met intens verlangen uit naar het heil van de HEERE, naar Zijn uitredding uit de nood en dat hij in de vrede wordt binnen gevoerd *(vers 81)*. Hij verlangt er zo intens naar, dat zijn ziel – dat is zijn persoon, ziel en lichaam – ervan is bezweken.

Maar hij heeft gehoopt op wat de HEERE heeft gezegd. Dat heeft hij vastgehouden en dat heeft hem vastgehouden. Hij heeft zijn heil, zijn redding, niet bij zichzelf of bij iemand anders gezocht. De psalmist dreigt te bezwijken onder de nood, profetisch de vervolging onder de antichrist. Hij verlangt innig naar de verlossing uit dit gevaar. In het gevaar klampt hij zich in vertrouwen op Gods belofte vast aan Zijn Woord *(vgl. Fp 4:6-7)*.

Zijn ziel is bezweken, ja, met name zijn ogen zijn bezweken en wel vanwege het verlangend uitkijken naar de beloften van de HEERE *(vers 82)*. Hij heeft aan Hem gevraagd: *"Wanneer zult U mij troosten?"* Hij heeft behoefte aan troost, daarnaar ziet hij uit. De Godvrezende twijfelt er niet aan *dat* de HEERE hem zal troosten. Hij wil ook graag weten *wanneer* Hij het zal doen. Daarmee geeft hij aan dat hij wenst dat de vervulling ervan zo spoedig mogelijk plaatsvindt.

Hij is volledig aan het eind van zijn krachten, hij is uitgeput *(vers 83)*. Hij vergelijkt zichzelf met een leren zak die in de rook hangt. De rook neemt de soepelheid van het leer weg en maakt de zak zwart. Het symboliseert een langdurige verdrukking die verzengt en verstikt, waardoor hij geen adem kan halen. Het is te vergelijken met het geduld dat verdwijnt als een kind maar doorgaat met zeuren. Zo zien we bij Simson *"dat zijn ziel het* [dat is het zeuren van Delila] *niet langer verdragen kon, tot stervens toe" (Ri 16:16; vgl. Lk 18:4-5)*.

Het woord 'troost' in het vorige vers, heeft in het Hebreeuws de betekenis van diep ademhalen, in dit geval van opluchting omdat de verlossing gekomen is. De oorzaak van zijn grote benauwdheid is dat hij zich met de verordeningen van de HEERE voedt. Die verordeningen is hij niet vergeten. Daarom wordt hij vervolgd door de goddelozen.

Hoelang zal hij nog verder kunnen leven, waarbij hij rekent in dagen *(vers 84)*? Als het gaat om het lijden van het gelovig overblijfsel dan spreekt de Bijbel doorgaans in dagen *(Mt 24:22)*. Als het gaat om de overheersing van de vijand dan telt de Bijbel meestal in tijden of jaren, bijvoorbeeld een tijd, dat is een jaar, tijden, dat is twee jaar, en een halve tijd, dat is een half jaar, samen drieënhalf jaar.

En als die dagen niet werden verkort, zou geen enkel vlees behouden worden, maar ter wille van de uitverkorenen zullen die dagen worden verkort. (Mt 24:22)

Het leven is kort, maar de dagen kunnen voor iemand die wordt verdrukt lang zijn als hij van dag tot dag door vervolgers achterna wordt gezeten *(vgl. Op 11:7; 13:7)*. Hij noemt zich weer *"Uw dienaar"*, wat aangeeft dat hij in nood is vanwege het dienen van de HEERE. Hij vraagt aan Hem wanneer Hij het oordeel over zijn vervolgers zal brengen, zodat hij verlost wordt van de dreiging van de dood. Hij neemt het recht niet in eigen hand, maar laat de wraak aan God over *(vgl. Rm 12:19; 2Th 1:6; Op 6:10; Ps 94:1-2)*.

Hij weet dat zijn vervolgers, die hij *"hoogmoedigen"* noemt, *"kuilen"* hebben gegraven om hem daarin te vangen en vervolgens om te brengen *(vers 85)*. De beeldspraak maakt duidelijk dat de psalmist zich voelt als een prooidier te midden van jagers die dit dier door middel van valkuilen proberen gevangen te nemen. Ze hebben meerdere valkuilen gemaakt, zozeer zijn ze uit op zijn dood. Valkuilen zijn een onherkenbaar gevaar. Als je het gevaar herkent, ben je waakzaam, maar als je het gevaar niet herkent, is het extra gevaarlijk.

Ze hebben valkuilen gegraven, terwijl God dat heeft verboden. Er staat nergens een uitdrukkelijk gebod 'U zult geen valkuilen graven', maar wel dat iemand zijn naaste moet liefhebben als zichzelf. Kuilen graven om iemand daarin te vangen en dan te doden, is daarmee duidelijk in strijd. Maar deze lieden hebben geen oren naar Gods onderwijs door de wet.

De vervolgde getrouwe belijdt dat *al* de geboden van de HEERE, dat wil zeggen zonder ook maar één uitzondering, betrouwbaar zijn *(vers 86)*. Zijn vijanden bestoken hem met leugen en laster, valkuilen, die hem bijna vernietigen. Hij roept de hulp van de HEERE in om hem te verlossen. Door de verbondstrouw van de HEERE wordt hij door de beschermende, geopende hand, *kaph*, van de HEERE in veiligheid gebracht. De Heer Jezus is met leugen vervolgd omdat Hij van de betrouwbaarheid van Gods geboden heeft getuigd. Dit zal iedere gelovige ervaren die daarvan getuigt.

De vervolging is heftig. Het gaat tot aan de rand van een ravijn *(vers 87)*. Bijna hebben de vervolgers de rechtvaardigen op aarde vernietigd. Als de dagen van de vervolging *(vers 84)* niet zouden worden verkort – tot twaalfhonderdzestig dagen –, zou heel het overblijfsel gedood zijn *(Mt 24:22; vgl. Lk 18:8)*.

Deze dreiging van de dood heeft er echter niet toe geleid dat zij de bevelen van de HEERE hebben verlaten. Ze hebben eraan vastgehouden, wat betekent dat ze aan het leven hebben vastgehouden. Ze hebben aan het verbond vastgehouden en zijn in overeenstemming daarmee in leven gebleven.

Het vervolgde overblijfsel vraagt aan God om hen levend te maken en doet daarbij een beroep op Gods goedertierenheid *(vers 88)*. Als God dat doet, zullen zij het getuigenis van Gods mond in acht nemen. Het overblijfsel ziet hun leven in verbinding met het leven op aarde. Het kan zijn dat God hun gebed verhoort en Hij hen op aarde laat leven.

Ook als ze worden gedood, zal hun gebed worden verhoord. Ze zullen namelijk levend worden gemaakt in de opstanding. Dan zullen ze op een volmaakte wijze het getuigenis van Gods mond in acht nemen, want dat staat dan in hun hart geschreven. Zo zijn zij, om het nieuwtestamentisch te zeggen, meer dan overwinnaars door Hem Die hen heeft liefgehad *(Rm 8:37)*.

Onderwijs van de Herder | *verzen 89-96* *lamed*

> 89 *Voor eeuwig, HEERE,*
> *staat Uw woord vast in de hemel.*
> 90 *Uw trouw duurt van generatie op generatie;*
> *U hebt de aarde gegrondvest, zodat zij blijft staan.*
> 91 *Volgens Uw bepalingen blijven zij [ook] heden [nog] staan,*
> *want zij alle zijn Uw dienaren.*

> 92 *Als Uw wet niet mijn bron van blijdschap geweest was,*
> *dan was ik in mijn ellende vergaan.*
> 93 *Ik zal Uw bevelen voor eeuwig niet vergeten,*
> *want daardoor hebt U mij levend gemaakt.*
> 94 *Ik ben de Uwe, verlos mij,*
> *want ik heb Uw bevelen gezocht.*
> 95 *Goddelozen hebben op mij geloerd om mij om te brengen;*
> *ik let op Uw getuigenissen.*
> 96 *Aan alles, [hoe] volmaakt [ook], heb ik een einde gezien;*
> *[maar alleen] Uw gebod is onbegrensd.*

De letter *lamed* is een afbeelding van een (herders)staf. Voor de schaapherder is het een stok met een gebogen uiteinde; voor een ossenherder is het een stok met een scherp uiteinde, een prikkel *(vgl. Hd 26:14)*. Ze worden allebei gebruikt om de dieren mee te sturen. *Lamed* is verwant met *lamad*, dat 'leren', 'onderwijzen' betekent.

De *lamed* is de enige letter die de bovengrens van de andere letters overschrijdt. Dat spreekt van onderwijs van bovenaf. De herder onderwijst zijn schapen met behulp van zijn staf. Onze Herder is de hemelse Herder. Het onderwijs van onze hemelse Herder geeft nieuw leven *(vers 93; vgl. 1Pt 1:23; Jk 1:18; Jh 3:3,5; Ez 36:26-27)*. Het geeft ook standvastigheid. De eerste drie verzen van dit couplet *(verzen 89-91)* zijn een lofprijzing en spreken drie keer van vaststaan. Dit geldt ook voor ons *(1Ko 15:58)*.

Het Woord van God is geen voorbijgaand Woord. Het is eeuwig *(vers 89)*. Het Woord staat namelijk *"vast in de hemel"*, dat wil zeggen dat het *daar* gesteld is. Het is hemels van karakter. Nooit zal het de mens en de duivel lukken het aan te tasten, want het Woord is vast verankerd in de hemel. Pogingen daartoe zijn en worden vaak ondernomen, maar ze zijn nooit geslaagd en zullen ook nooit slagen. Elke belofte zal tot op de letter worden vervuld *(Lk 21:33)*.

De duivel heeft geprobeerd om twijfel over het Woord te zaaien bij de zondeval *(Gn 3:1)* en bij de verzoeking in de woestijn *(Mt 4:1-11)*. De mens heeft het ook geprobeerd door aan het Woord van God iets af te doen – zoals de sadduceeën – of er iets aan toe te voegen – zoals de farizeeën. In onze tijd zien we de pogingen om iets van het Woord af te doen in de moderne

theologie en de evolutieleer – de hedendaagse sadduceeën – of iets aan het Woord toe te voegen in de leringen van mensen – de hedendaagse farizeeën.

Gods trouw eindigt ook nooit, maar *"duurt van generatie op generatie" (vers 90; vgl. Ps 90:1-2)*. Hier gaat het om de trouw van God ten opzichte van de schepping. Die trouw bewijst Hij aan elke generatie zolang de aarde, die door Hem is gegrondvest, blijft bestaan. Dit is een grote bemoediging voor elke nieuwe generatie. Dit mag elke generatie aan de volgende generatie doorgeven.

De trouw van God is zichtbaar bij de onwankelbaarheid van de aarde, die door de Heer Jezus is gegrondvest. Dezelfde trouw is zichtbaar bij het Woord van God. De hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar het Woord zal altijd worden vervuld *(Mt 5:18; 24:35)*. Onze vastigheid is in de Heer Jezus, onze Rots, want Hij *"is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid" (Hb 13:8)*.

De gelovige kan dat zien aan de hemel en de aarde, die door God geschapen zijn *(vers 91)*. Ze zijn naar Zijn wil geschapen *(Op 4:11)*, en volgens Zijn bepalingen blijven ze tot op de dag van vandaag staan waar Hij ze heeft geplaatst. En ze zijn daar als Zijn dienaren, ze dienen Hem in het doel waarvoor Hij hen heeft gemaakt op de plaats waar Hij hen heeft gesteld. Dit houdt een bemoediging in voor ons als leden van het lichaam van Christus, Zijn gemeente. We mogen Hem en elkaar dienen, want daarvoor heeft Hij ons gemaakt met de talenten die Hij ons heeft gegeven.

Midden in alle ellende is de wet van de HEERE de bron van blijdschap van de beproefde gelovige geweest *(vers 92)*. Dit wordt door de Heer geïllustreerd in de gelijkenis van de zaaier. Verdrukking en vervolging maken openbaar dat het hart van iemand oppervlakkige grond kan zijn, waarin het zaad geen wortel heeft kunnen schieten *(Mt 13:20-21)*. Het is iemand die zich niet in het Woord verblijdt en niet bestand is tegen de ellende van verdrukking en vervolging.

Omdat de wet de bron van vreugde van de rechtvaardige is geweest, is hij niet vergaan, maar staande gebleven in de ellende. De wet, de *thora*, heeft hier de betekenis van 'onderwijs van het Woord van God'. Omdat Christus het centrum van de Schrift, van het onderwijs is *(Jh 5:39)*, is Hij feitelijk de

bron van blijdschap. De rechtvaardige die blij kan zijn, terwijl hij in ellende is, ervaart de waarheid van het woord: *"De vreugde van de HEERE, dat is uw kracht"* *(Ne 8:11b)*.

De rechtvaardige zal de bevelen van de HEERE, die eeuwig vast zijn in de hemel, zoals hij aan het begin van dit couplet heeft gezegd *(vers 89)*, *"voor eeuwig niet vergeten"* *(vers 93)*. De reden daarvan is dat hij daaraan zijn leven te danken heeft. De HEERE heeft hem door Zijn bevelen levend gemaakt *(1Pt 1:23)*. De woorden van Christus, de eeuwige Zoon van God, *"zijn geest en zijn leven"* *(Jh 6:63b,68)*. De gelovige zal de oorsprong van zijn nieuwe leven nooit vergeten. Het zijn woorden die hem het leven hebben gegeven en hem tegelijk ook voortdurend in leven houden.

De rechtvaardige weet dat hij het eigendom van de HEERE is *(vers 94)*. Daarom vraagt hij om verlossing. Hij zegt tegen Hem: *"Ik ben de Uwe."* Zo'n intieme uitspraak is uniek in *Psalmen*. We komen dat vooral tegen in een situatie van de grootste nood. Deze nood blijkt veroorzaakt te zijn door goddelozen, namelijk de antichrist en zijn volgelingen *(vers 95; vgl. Op 13:7)*.

Ook David getuigt van zijn intimiteit met de HEERE als hij zegt: *"Al ging ik ook door een dal vol schaduw van de dood, ik zou geen kwaad vrezen, want U bent met mij; Uw stok en Uw staf, die vertroosten mij"* *(Ps 23:4)*. Juist in de moeilijke momenten ervaart David de intiemste momenten.

De psalmist herinnert de HEERE als het ware eraan dat Hij daarmee ook de zorg voor hem op Zich heeft genomen. Wij zijn verantwoordelijk om goed te zorgen voor wat ons toebehoort. Dat zien we bij God. Daarom doet de rechtvaardige een beroep op Hem om hem te verlossen. Als extra reden voert hij aan dat hij Gods bevelen heeft gezocht. Daaruit blijkt dat hij werkelijk Gods eigendom is en niet slechts een natuurlijke nakomeling van Abraham.

In de ellende blijft het Woord de bron van blijdschap van de psalmist *(vers 92)*. Door hetzelfde Woord is zijn hart vernieuwd, hij is van boven geboren *(Jh 3:3)* en heeft nieuw leven ontvangen *(vers 93)*. Hij is het eigendom van de HEERE en daardoor Zijn dienaar geworden *(vers 94)*. Dat is de basis van zijn hulpgeroep of de HEERE hem in zijn grote nood wil verlossen.

Hij vraagt om Gods tussenkomst omdat goddelozen op hem hebben geloerd om hem om te brengen *(vers 95)*. De aanleiding voor hun moordzucht

is dat hij op de getuigenissen van de HEERE let en dat in zijn leven laat zien. Daarom vervolgen de goddelozen de rechtvaardige. Dat is begonnen met Kaïn die Abel doodslaat. Het heeft zijn absolute dieptepunt gekregen in de massa van het Joodse volk die om de dood van de Heer Jezus riep, een roep waaraan door Pilatus gehoor is gegeven. In de nabije toekomst zal dit zich herhalen in de vervolging van het gelovig overblijfsel van Israël *(Op 12:17)*.

Alles wat op aarde is gemaakt, heeft een houdbaarheidsdatum *(vers 96)*. Het kan nog zo volmaakt zijn, maar er komt een einde aan *(2Pt 3:10,12)*. De psalmist heeft dat einde gezien. Zijn geestelijke ogen zijn voor deze realiteit geopend. Hij heeft ook gezien dat alleen het gebod van God *"onbegrensd"* is, dat er nooit een einde aan komt. Het Woord van God blijft tot in eeuwigheid, evenals wie de wil van God doet *(1Pt 1:25; 1Jh 2:17)*. Zoals een lied zegt: 'Al wat gedaan wordt uit liefde tot Jezus, dat houdt zijn waarde en zal blijven bestaan.'

Verlangen naar het Woord | *verzen 97-104* *mem*

97 Hoe lief heb ik Uw wet!
Hij is heel de dag mijn overdenking.
98 Uw geboden maken mij wijzer dan mijn vijanden,
want zij zijn voor eeuwig bij mij.
99 Ik ben verstandiger dan al mijn leraren,
want Uw getuigenissen zijn mij [tot] overdenking.
100 Ik heb meer inzicht dan de ouderen,
omdat ik Uw bevelen in acht genomen heb.
101 Ik heb mijn voeten weerhouden van alle slechte paden,
opdat ik mij aan Uw woord zal houden.
102 Ik ben niet afgeweken van Uw bepalingen,
want Ú hebt mij onderwezen.
103 Hoe zoet zijn Uw woorden voor mijn gehemelte,
[zoeter] dan honing voor mijn mond.
104 Door Uw bevelen krijg ik inzicht,
daarom haat ik elk leugenpad.

De letter *mem* heeft zowel het pictogram als de betekenis van water(golven). Aangezien water essentieel is voor het leven, is water als beeld van

..., opdat Hij haar zou heiligen, haar reinigend door de wassing met water door [het] Woord, ... (Ef 5:26)

het Woord van God in de Bijbel altijd verbonden met reinheid en leven *(Ef 5:26; vgl. Op 22:17)*. Het verlangen naar God is ook het verlangen naar het Woord van God. Daarom lezen we over een 'dorst naar God' *(Ps 42:2-3)*. Dit couplet over het water als beeld van het Woord is dan ook opnieuw een lofzang over de liefde van de psalmist voor het Woord.

Wie de HEERE liefheeft, heeft ook Zijn wet lief *(vers 97)*. Iemand die zegt dat hij God liefheeft, maar Zijn Woord nooit leest, is een leugenaar *(vgl. Jh 14:23)*. Wat de rechtvaardige hier zegt, is geen schijnheilige lippenbelijdenis. *"Hoe lief heb ik Uw wet"*, is de uitroep van iemand van wie het hart volledig naar het onderwijs van Gods Woord uitgaat.

Hij is ook niet slechts af en toe met Gods Woord bezig, maar het is *"heel de dag"* zijn overdenking *(vgl. Ps 1:3)*. Zoals een schaap het gras eet en het de rest van de dag herkauwt, zo hoort Maria wat er tegen haar is gezegd en bewaart en overweegt dat in haar hart *(Lk 2:19)*. Zo moeten we het Woord lezen en het Woord de rest van de dag overdenken. De Heer Jezus is hierin Zelf het volmaakte voorbeeld.

Wie Gods Woord zo intens liefheeft en daarover heel de dag nadenkt, is wijzer dan zijn vijanden *(vers 98)*. De wereld heeft Christus verworpen, en daardoor weet ieder die de Heer wil volgen dat de prijs van het volgen van de Heer de verwerping door de wereld is. Een gelovige moet er rekening mee houden dat hij vijanden in de wereld heeft.

Het Woord van God maakt de eenvoudigste gelovige, iemand die naar de normen van de wereld niet tot de geleerden behoort, tot een wijze *(vgl. 2Tm 3:15)*. Hij steekt in wijsheid ver uit boven de intelligentste mensen die vijanden van God zijn. De wereld onderwerpt het Woord van God aan haar wijsheid en denkvermogen en verwerpt daarmee het Woord als de bron van wijsheid *(Jr 8:9b)*. De gelovige onderwerpt zijn wijsheid en denkvermogen aan het Woord van God en ontvangt wijsheid die van boven komt *(vgl. Jk 1:5; 3:13-17; 1Ko 2:14)*. De wijsheid van de wereld vergaat, maar wie de wijsheid bezit die is gebaseerd op de geboden van God, heeft een eeuwige bron van wijsheid bij zich. Wat de rechtvaardige zegt, is volmaakt waar van de Rechtvaardige.

De *verzen 98-100* beginnen in het Hebreeuws alle drie met 'meer'. De psalmist is wijzer (meer wijs), verstandiger (meer verstandig) en heeft meer inzicht dan zijn vijanden, zijn leraars en de oudsten. Hieruit wordt duidelijk dat het hier niet gaat om intelligentie of levenservaring, maar om de leiding van God door middel van Zijn Woord. Het Woord van God geeft ons de leiding van de Heilige Geest, dat is het geheim van de wijsheid, het verstand en het inzicht van de psalmist.

Iemand die wijs is door Gods geboden, kan zonder een zweem van hoogmoed zeggen: *"Ik ben verstandiger dan al mijn leraren" (vers 99)*. Zijn verstand is door Gods Woord en Gods Geest verlicht omdat hij Gods getuigenissen tot zijn overdenking heeft gemaakt. Het gaat hier niet om leraren die door God gegeven zijn, maar om leraren die wereldse wijsheid bezitten. Door het Woord te overdenken ontvangt de psalmist de wijsheid die van boven komt *(Jk 3:13-17)*. Hij kan met verstand spreken over de dingen van het leven waarmee anderen worstelen. Evenals de twee vorige verzen geldt dit volmaakt voor de Heer Jezus.

De rechtvaardige kan, zelfs als hij jong is, ook zonder een zweem van hoogmoed zeggen dat hij *"meer inzicht dan de ouderen"* heeft *(vers 100)*. De ouderen zijn hier niet de erkende oudsten van Gods volk, maar oudere personen in het algemeen met levenservaring. Die levenservaring levert echter alleen menselijke wijsheid op en niet de wijsheid die van boven komt.

De rechtvaardige zegt dit niet omdat hijzelf ineens zo wijs en verstandig is, maar omdat hij zich laat leiden door de HEERE, door Zijn Woord. Het gaat niet om het louter horen of het kennen van het Woord, maar om het bewaren en gehoorzamen ervan, het zich laten leiden door dat Woord. Een dwaas is iemand die zich niet laat leiden door de HEERE en Zijn Woord, zoals de antichrist en zijn volgelingen *(Ps 14:1; 53:2)*.

Hij heeft niet alleen Gods Woord overdacht, maar dat ook in acht genomen, dat wil zeggen dat hij ernaar heeft geleefd. Daardoor wordt zijn inzicht in alle dingen van dit leven als een licht dat elk ding in zijn ware aard en in zijn juiste verhouding tot elk ander ding laat zien. De Heer Jezus heeft als Jongen van twaalf jaar meer inzicht dan de leraren en de ouderen die zich als Zijn vijanden zullen ontpoppen *(Lk 2:46-47)*.

Liefde voor het Woord van God, het erover nadenken, maakt wijs, verstandig en geeft inzicht *(verzen 97-100)*. In de *verzen 101-104* gaat het over de levenswandel van de psalmist onder de leiding van het Woord. Het onderhouden van het Woord betekent leiding in het leven, waardoor alle slechte paden worden gemeden.

Dit zien we bij de rechtvaardige, die zijn voeten *"van alle slechte paden"* heeft weerhouden *(vers 101; vgl. Ps 1:1)*. Daardoor laat hij zien dat hij zich aan Gods Woord houdt. Er zijn talloze slechte paden en er is maar één goed pad, dat is het pad dat Gods Woord aangeeft. Alle slechte paden voeren naar de dood, het ene goede pad voert naar het leven.

Dat hij zich aan Gods Woord houdt, is geen eigen prestatie. Hij wijkt niet van Gods bepalingen af omdat God hem heeft onderwezen *(vers 102)*. Er is geen leraar zoals Hij *(Jb 36:22)*. Hij geeft het volmaakte onderwijs dat precies op de leerling is afgestemd. De algemene uitwerking van dit gezonde onderwijs in het Woord is dat het een bewarende en heiligmakende werking heeft en een verlangen naar een leven in heiligheid tot Gods eer bewerkt *(vgl. 2Tm 3:16-17)*.

Zie, God is hoogverheven door Zijn kracht;
wie is een Leraar als Hij? (Jb 36:22)

Het onderwijs uit Gods Woord is zoet voor zijn gehemelte *(vers 103)*. Het is aangenaam om in te nemen. De zoetheid ervan gaat boven de zoetheid van honing uit *(vgl. Ps 19:11b; Op 10:9)*. Wie de zoetheid ervan heeft gesmaakt, heeft gesmaakt dat de Heer goedertieren is *(1Pt 2:3; Ps 34:9)*. Daarom wil hij er meer van hebben.

De bevelen van de HEERE zijn de waarheid en geven inzicht in de weg van de waarheid *(vers 104)*. De gelovige die deze bevelen gehoorzaamt, krijgt inzicht in de wil van God. Het gevolg is dat hij *"elk leugenpad"* zal haten, want op dat pad worden de bevelen van de HEERE niet toegelaten. De slechte paden van *vers 101* worden hier 'leugenpad' genoemd, want het gaat in tegen het pad van de waarheid, het pad van het Woord van God. Het leugenpad van de zonde is een dwaalweg die naar de dood leidt. Dat weet de rechtvaardige omdat hij naar de bevelen luistert.

Van lijden naar heerlijkheid | *verzen 105-112* *nun*

> *105 Uw woord is een lamp voor mijn voet*
> *en een licht op mijn pad.*

> *106 Ik heb gezworen, en ik zal het gestand doen:*
> *ik zal Uw rechtvaardige bepalingen in acht nemen.*
> *107 Ik ben ten zeerste verdrukt;*
> *HEERE, maak mij levend overeenkomstig Uw woord.*
> *108 Aanvaard toch, HEERE, de vrijwillige gaven van mijn mond,*
> *en leer mij Uw bepalingen.*
> *109 Mijn leven is voortdurend in gevaar,*
> *toch vergeet ik Uw wet niet.*
> *110 De goddelozen hebben voor mij een strik gezet,*
> *toch ben ik van Uw bevelen niet afgedwaald.*
> *111 Uw getuigenissen heb ik voor eeuwig in erfelijk bezit genomen,*
> *want zij zijn de vreugde van mijn hart.*
> *112 Ik heb mijn hart geneigd om overeenkomstig Uw verordeningen te handelen,*
> *voor eeuwig, tot het einde toe.*

De letter *nun* heeft het pictogram van 'een groeiend zaad' of van 'een vis', dat spreekt van 'voortzetting' of 'tegen de stroom in zwemmen'. De letter heeft twee vormen, namelijk een normale vorm en een sluitletter. De normale vorm is een gebogen lijn, terwijl de sluitletter een lange, rechtopstaande lijn is. Samen spreken deze vormen van de voortzetting van lijden naar verheerlijking *(Lk 24:26; Fp 2:5-11)*. Deze weg mogen ook wij bewandelen, want wij zullen met Christus verheerlijkt worden, ten minste, als wij ook met Hem lijden *(Rm 8:17b)*.

De getalswaarde van de *nun* is vijftig, dat spreekt van volkomen herstel, bijvoorbeeld het jubeljaar is het vijftigste jaar, en Pinksteren is de vijftigste dag na de opstanding van de Heer.

Het woord *nun* is verwant met het Hebreeuwse woord voor lamp die licht verspreidt. Dit licht is nodig om verder te kunnen gaan. Zo begint dit *nun* couplet met 'een lamp voor mijn voet' *(vers 105)*. Het licht van Gods Woord in dit *nun* couplet maakt duidelijk dat de weg van de psalmist naar de heerlijkheid altijd langs de weg van het lijden moet gaan. Dat is de weg waarop wordt gesnoeid om meer vrucht te dragen tot Gods heerlijkheid *(Jh 15:2)*. Ook de weg naar God toe in het heiligdom is alleen mogelijk door het licht van de kandelaar. Zo hebben we het licht van het Woord nodig om langs de nieuwe en levende Weg het heiligdom in te gaan *(Hb 10:19)*.

Het Woord van God verspreidt geen duisternis, maar licht *(Sp 6:23a)*. Het is een lamp die voor de voet van de gelovige schijnt, waardoor hij weet waar hij de volgende voetstap moet zetten in een wereld die volledig duister is. Een illustratie daarvan is de vuurkolom in de nacht tijdens de woestijnreis van Israël op weg naar het beloofde land. Deze duisternis kan er de oorzaak van worden dat de psalmist verdwaalt of ten val komt in zijn wandel in de wereld die geestelijk gezien een woestijn is.

Want een gebod is een lamp, en onderricht is een licht,
... (Sp 6:23a)

Omdat het Woord van God licht geeft, heeft de rechtvaardige de vaste wil om Gods *"rechtvaardige bepalingen"* in acht te nemen *(vers 106)*. Hij beseft dat hij op een zwak moment, door de aanhoudende verdrukkingen *(verzen 107-110)*, verleid zou kunnen worden om toe te geven aan de druk en het Woord los te laten. Daarom verklaart hij op plechtige wijze met het zweren van een eed dat hij zijn wil in daden zal omzetten. Deze overtuiging spreekt iemand alleen uit als hij de waarde van Gods Woord als gids voor zijn leven kent én aanvaardt.

De vaste wil hebben om Gods Woord te gehoorzamen kan een zodanige verdrukking opleveren, dat iemand aan zijn leven wanhoopt. De psalmist heeft echter een woord, een toezegging van de HEERE gekregen dat hij in leven zou blijven, en zo kan hij toch rustig leven *(vers 107; vgl. 1Ko 10:13; Rm 8:35-39)*.

De gelovige leeft in een wereld die erop uit is hem het zwijgen op te leggen. Zijn leven getuigt van Wie God is en met die God willen de goddelozen afrekenen. De gelovige richt zich daarom tot God en vraagt of Hij hem tot een levende getuige wil maken die niet zwicht voor de druk om te zwijgen.

De gelovige is een offeraar en een leerling *(vers 108)*. Hij leert om ook en juist in moeilijke situaties toch als offeraar of priester bij God te komen met *"de vrijwillige gaven"* van zijn mond, dat zijn de spontane offers van lof en dank *(Hs 14:3; vgl. 1Pt 2:5; Hb 13:15)*. In overeenstemming met het onderwijs van de

Neem [deze] woorden met u mee,
bekeer u tot de HEERE.
Zeg tegen Hem:
Neem alle ongerechtigheid weg, neem het goede aan.
Dan zullen wij de offers van onze lippen nakomen.
(Hs 14:3)

HEERE in *Psalm 50* wenst hij dat God die aanvaardt *(Ps 50:23)*. Hij wil die offers brengen op een Hem welgevallige wijze.

Het gaat er niet alleen om op welke wijze de lofoffers worden gebracht, maar in welke omstandigheden. De psalmist is in grote nood. In grote nood gaat iemand eerder naar de HEERE om hulp te vragen dan om Hem te loven. Maar de HEERE wil de psalmist door Zijn bepalingen leren Hem in moeilijke omstandigheden te loven *(vgl. Hd 16:19-25)*. Daarom vraagt de psalmist aan de HEERE om hem Zijn bepalingen te leren. Wij, christenen, weten dat de Vader aanbidders zoekt en dat Hij ook zegt hoe wij dat moeten doen *(Jh 4:23-24)*.

Het leven van de rechtvaardige *"is voortdurend in gevaar" (vers 109)*. De goddelozen willen hem de mond stoppen. Ze willen niet dat de gelovige God eert en willen ook niet door zijn leven aan God herinnerd worden. De rechtvaardige laat zich niet door hen intimideren om Gods Woord te vergeten. Dat Woord is juist zijn bescherming tegen het gevaar dat hij zou ophouden met de HEERE te loven.

Dat het leven van de rechtvaardige in gevaar is, is niet denkbeeldig. De goddelozen hebben namelijk voor hem een strik gezet *(vers 110)*. Die strik is dat hij ophoudt de HEERE te loven als hij in gevaar is *(vgl. 2Kr 20:15,19-21)*. Het heeft hem echter niet in de verleiding gebracht om dan maar van de bevelen van de HEERE af te dwalen. Die bevelen bewaren hem juist op de weg van de HEERE, zodat hij niet in de strik van de vijand terechtkomt. Zo hebben de pogingen van de vijand om hem te verstrikken hem niet van de HEERE losgemaakt, maar hem in Zijn armen gedreven.

Het is zelfs zo, dat de psalmist de getuigenissen van de HEERE voor eeuwig in erfelijk bezit heeft genomen *(vers 111)*. Hij kent de waarde daarvan en zal er nooit afstand van doen *(vgl. 1Kn 21:1-3)*. Dat wil zeggen dat, onafhankelijk van de omstandigheden, ook in tijden van gevaar, het Woord zijn deel blijft en hij de HEERE zal blijven loven met blijdschap in het hart.

Het gaat om een erfelijk bezit dat het eigendom is van de HEERE, maar door Hem is toegewezen aan een Israëliet. De Israëliet mag het erfelijk bezit niet verkopen, behalve in uiterste nood, maar dan blijft voor hem of zijn losser het recht om het terug te kopen. Dit onvervreemdbare erfelijk bezit is hier het Woord van God.

Wie het erfelijk bezit waardeert en bewaart, zal zijn hart er naar neigen om er het volle profijt van te hebben *(vers 112)*. Hij zal willen weten wat het erfelijk bezit allemaal inhoudt. Daarbij komt zijn voornemen om alles wat hij erin ontdekt, zijn hele verdere leven door, *"voor eeuwig, tot het einde toe"*, in zijn leven een plaats te geven *(vgl. Hd 11:23)*.

Beschermd | *verzen 113-120* *samech*

> *113 Ik haat de halfhartigen,*
> *maar Uw wet heb ik lief.*
> *114 U bent mijn schuilplaats en mijn schild,*
> *op Uw woord heb ik gehoopt.*
> *115 Ga weg van mij, kwaaddoeners,*
> *zodat ik de geboden van mijn God in acht zal nemen.*
> *116 Ondersteun mij overeenkomstig Uw belofte, dan zal ik leven;*
> *laat mij in mijn hoop niet beschaamd worden.*
> *117 Ondersteun mij, dan ben ik verlost*
> *en vermaak ik mij voortdurend in Uw verordeningen.*
> *118 U verwerpt allen die van Uw verordeningen afdwalen,*
> *want hun bedrog is leugen.*
> *119 U doet alle goddelozen van de aarde weg [als] schuim,*
> *daarom heb ik Uw getuigenissen lief.*
> *120 [Het haar van] mijn lichaam is te berge gerezen uit grote vrees voor U,*
> *ik heb gevreesd voor Uw oordelen.*

De letter *samech* heeft het pictogram van een complete cirkel en heeft de getalswaarde zestig. Dat geeft de letter de betekenis 'omcirkeld', 'beschermd'. In het oude Hebreeuws heeft de letter *samech* het pictogram van een 'doorn'. Een kudde wordt beschermd door een doornstruik rondom, vandaar de betekenis van de letter: bescherming, omcirkeld, ondersteuning. De gedachte is dat de gelovige helemaal door het Woord omcirkeld is en beschermd wordt door de HEERE. In verbinding met de getalswaarde zien we dit uitgebeeld in de zestig bodyguards die koning Salomo omringen *(Hl 3:7)*.

De oprechte *"haat de halfhartigen"* *(vers 113)*. Dit zijn mensen met een verdeeld hart ofwel dubbelhartige mensen *(vgl. Jk 1:8)*. Het zijn, om zo te zeggen, mensen van een halve cirkel in plaats van een hele cirkel, *samech*.

Een halve cirkel is geen voldoende bescherming. Halfslachtige mensen kunnen niet rekenen op de bescherming van de HEERE. Daarvoor moet iemand helemaal toegewijd zijn, uitgebeeld in een hele cirkel.

Het verschil tussen met een heel hart en met een half hart (of dubbelhartig) is het verschil tussen liefde en haat. Mensen die dubbelhartig zijn, kunnen geen keuze maken *(vgl. Jz 24:15)*. Zulke mensen zeggen dat ze God liefhebben, maar in werkelijkheid verachten ze Hem. Dat blijkt uit hun houding tegenover het onderwijs uit Gods Woord. De oprechte daarentegen heeft de wet van de HEERE met heel zijn hart lief. Hij verlangt naar het onderwijs uit Gods Woord. Zijn haat van de halfhartigen komt dan ook uit dit onderwijs voort. Het is de haat van God Zelf *(Ps 139:21-22)*.

De Godvrezende wordt vanwege zijn toewijding aan de HEERE vervolgd. Dat brengt hem tot een nieuwe ervaring, en wel dat de HEERE zijn *"schuilplaats"* en zijn *"schild"* is *(vers 114)*. Deze twee woorden beginnen in het Hebreeuws beide met de letter *samech*. Samen betekenen ze 'volledige bescherming'. We zien in *Psalm 121* dat de HEERE ons bewaart gedurende de dag (de zon) en gedurende de nacht (de maan), dat wil zeggen voortdurend en volledig *(Ps 121:6)*.

De hoop op het woord van de HEERE brengt de psalmist in veiligheid en biedt hem bescherming. Tevens is Gods Woord ook een schuilplaats en een schild voor alle hatelijke woorden die als vurige pijlen op hem worden afgeschoten, want hoop en vertrouwen daarop zullen de vurige pijlen tegenhouden *(Ef 6:16)*.

De Godvrezende leeft te midden van de kwaaddoeners *(vers 115)*. In plaats van tot de HEERE spreekt hij bij wijze van uitzondering een keer tot hen. Nu hij veilig is, veilig omdat de HEERE zijn schuilplaats is, veilig omdat hij de hele wapenrusting van God heeft aangedaan, kan hij de boosdoeners weerstaan en hen wegjagen. Ook voor ons geldt de belofte: *"Weerstaat de duivel en hij zal van u vluchten" (Jk 4:7)*.

Hij gebiedt hun dat ze van hem weg moeten gaan, want hij wil niets met hen te maken hebben *(vgl. Ps 6:9)*. Als hij toestaat dat zij in zijn leven hun invloed uitoefenen, zal dat ten koste gaan van het in acht nemen van de geboden van God *(vgl. 1Ko 15:33)*. Dat wil hij niet. Dat moet geen gelovige

willen. Daarom zal hij kwaaddoeners de deur wijzen *(2Jh 1:10; Tt 3:10; vgl. Rm 16:17)* en zich verzetten tegen een vals evangelie *(Gl 2:4-5)*.

Het krachtige optreden van het vorige vers is alleen mogelijk als er tegelijk een beroep wordt gedaan op de belofte van God dat Hij ondersteunt wie op Hem vertrouwt *(vers 116)*. Het besluit van de psalmist staat vast. Maar hij kent de kracht van de tegenstanders en hij kent ook zijn eigen zwakheid. Daarom neemt hij zijn toevlucht tot de belofte van de HEERE om hem te ondersteunen. Dan zal hij in de tijd van nood overleven. Hij vraagt om Gods ondersteuning omdat hij niet in zijn hoop beschaamd wil worden.

De ondersteuning waar hij om vraagt, is met het oog op hen die hem vervolgen, want van hen wil hij verlost zijn *(vers 117)*. Als de HEERE hem ondersteunt, is hij op Hem gericht en veilig. Dan vermaakt of verlustigt hij zich voortdurend in de verordeningen van de HEERE. Hij slaat er acht op en verheugt zich erin. Die bepalen dan de inhoud van zijn leven en niet zij die hem naar het leven staan.

Hij laat het oordeel over zijn vervolgers aan de HEERE over *(vers 118)*. Hij weet wat de HEERE gaat doen, namelijk dat Hij allen verwerpt die van Zijn verordeningen afdwalen. Zij bedriegen anderen met hun leugentaal. Deze dubbele beschrijving van hun boosaardigheid – *"hun bedrog is leugen"* – onderstreept het leugenachtige van hun taal. Het gaat hier profetisch om mensen die de antichrist in zijn leugenachtige bedriegerijen volgen.

Al deze goddelozen worden door de HEERE als schuim van de aarde weggedaan *(vers 119)*. Het schuim wordt weggedaan om het zilver te louteren, te zuiveren. De goddelozen worden weggezuiverd om Israël zuiver te maken *(vgl. Sp 25:4; Ml 4:1; Lk 3:9,17)*. Hiermee verwijst de rechtvaardige naar het smeltproces waarbij een smelter het schuim verwijdert dat op het gesmolten edelmetaal drijft *(vgl. Js 1:25-26; Ez 22:19-22; Ml 3:2-3; 1Pt 1:7)*. Hij weet dat God op rechtvaardige wijze met de goddelozen zal handelen. Het is voor hem een extra motief om Gods getuigenissen lief te hebben.

Doe het schuim van het zilver weg,
en er zal een voorwerp voor de edelsmid uit komen.
(Sp 25:3)

Het oordeel over de goddelozen *(vers 119)* is voor de Godvrezende behalve een motief om de getuigenissen van de HEERE lief te hebben ook een reden om Hem te vrezen *(vers 120)*. Hij heeft daardoor groot ontzag voor

Hem *(vgl. Op 1:17; Js 6:5)*. Dat zijn haar daarbij te berge is gerezen, wil in onze taal zeggen dat het hem kippenvel heeft bezorgd. Hij is in zichzelf niet beter dan de goddelozen en is onder de indruk van de oordelen van God over hen. Dat is tegelijk het grote verschil met de goddelozen, want zij tonen geen enkele vrees voor Hem Die zozeer te vrezen is.

Zicht op de bron | *verzen 121-128* *ain*

> *121 Ik heb recht en gerechtigheid gedaan;*
> *geef mij niet over aan mijn onderdrukkers.*
> *122 Wees borg voor het welzijn van Uw dienaar;*
> *laat de hoogmoedigen mij niet onderdrukken.*
> *123 Mijn ogen zijn bezweken van verlangen naar Uw heil*
> *en naar de belofte van Uw rechtvaardigheid.*
> *124 Doe met Uw dienaar overeenkomstig Uw goedertierenheid,*
> *en leer mij Uw verordeningen.*
> *125 Ik ben Uw dienaar; geef mij inzicht,*
> *dan zal ik Uw getuigenissen kennen.*
> *126 Het is tijd voor de HEERE om te handelen,*
> *[want] zij hebben Uw wet verbroken.*
> *127 Daarom heb ik Uw geboden lief, meer dan goud,*
> *ja, meer dan zuiver goud.*
> *128 Daarom heb ik al [Uw] bevelen [in] alles voor recht gehouden,*
> *[maar] elk leugenpad heb ik gehaat.*

De letter *ain* heeft het pictogram en de betekenis van 'oog' of 'bron'. 'Oog' heeft niet alleen de betekenis van 'kunnen zien', maar vooral de betekenis van 'inzicht hebben', 'begrijpen'. In het Hebreeuws zijn de begrippen 'goed oog' en 'boos oog' verbonden met respectievelijk edelmoedigheid en vrekkigheid *(Mt 6:22-24)*. God heeft een goed oog, want Hij is edelmoedig. Hij heeft Zijn eniggeboren Zoon gegeven *(Jh 3:16)*.

Dat het oog de lamp van het lichaam is, betekent dat ons inzicht in de geestelijke dingen mede afhankelijk van onze gezindheid is. Vrekkigheid bijvoorbeeld zal ons geestelijk inzicht vertroebelen. Dit inzicht is ook nodig om een goede dienaar van de HEERE te zijn *(verzen 122,124,125)*.

Het woord *ain* betekent ook 'bron', dat spreekt van leven. De eerste keer dat we een bron vinden in de Bijbel, is de bron Lachai-Roï, dat betekent 'de Levende Die mij ziet'. Op die plaats vindt de HEERE Hagar *(Gn 16:7-14)*.

De rechtvaardige kan tegen de HEERE zeggen dat hij *"recht en gerechtigheid gedaan"* heeft *(vers 121)*. Recht en gerechtigheid zijn het fundament van Gods troon *(Ps 97:2)*. Dit betekent dat de psalmist zich aan het verbond van de HEERE vasthoudt. Dat verbond houdt in dat de HEERE hem nooit zal prijsgeven.

Wat hij zegt, betekent niet dat hij zonder zonde is, maar dat hij naar zijn oprechtheid de HEERE heeft gediend. Het verkeerde dat hij heeft gedaan, heeft hij beleden, zodat er niets is tussen hem en de HEERE. Op grond daarvan vraagt hij aan de HEERE hem niet aan zijn onderdrukkers – dat zijn de antichrist en zijn volgelingen *(vgl. Zc 11:15-17)* – over te geven. Voor zijn bewaring voor zijn onderdrukkers rekent hij niet op zijn eigen kracht, maar op de HEERE.

Als een zwaluw [of] kraanvogel, zo piepte ik,
ik kirde als een duif.
Mijn ogen waren smekend opgeslagen naar omhoog:
Heere, ik word neergedrukt; wees U mijn Borg!
(Js 38:14)

In *vers 122* gaat hij nog een stap verder. Hij vraagt aan de HEERE om borg te zijn voor zijn welzijn *(vgl. Js 38:14)* en de hoogmoedigen niet toe te staan hem te onderdrukken en zo zijn welzijn te verderven. Daarbij stelt hij zich weer aan Hem als *"Uw dienaar"* voor. Een borg is niet alleen een beschermer, maar ook en vooral een plaatsvervanger, iemand die de zaak van een ander op zich neemt en tot de zijne maakt.

Het woord 'borg' komt ook voor in *Genesis 43* waar Juda zich borg stelt voor Benjamin *(Gn 43:9; vgl. Fm 1:18)*. De Heer Jezus is in volmaakte zin borg voor de Zijnen omdat Hij op het kruis hun zonden op Zich heeft genomen. En ook nu Hij in de hemel is, is Hij de borg voor de Zijnen *(Rm 8:34; Hb 7:22,25)*.

De ogen van de rechtvaardige zijn bezweken van verlangen naar het heil, of de behoudenis, van de HEERE *(vers 123)*, dat is naar Zijn uitredding en vrede. Hij heeft daarvoor een grond en dat is de belofte van de rechtvaardigheid van de HEERE. Die rechtvaardigheid betekent dat de HEERE zal handelen op grond van het verbond. Het houdt in dat Hij het kwaad zal oordelen en het goede zal belonen. Hij zal beide doen wanneer Hij in Christus voor de tweede keer naar de aarde komt.

De psalmist vraagt als dienaar van de HEERE aan Hem om met hem te doen overeenkomstig Zijn goedertierenheid ofwel Zijn verbondstrouw *(vers 124)*. Die goedertierenheid houdt bescherming tegen zijn vervolgers in, maar ook onderwijs in de verordeningen ofwel de wegen van de HEERE. Dingen en gebeurtenissen staan nooit op zichzelf. Ze zijn altijd op de een of andere manier verbonden met Gods Woord. Daarin kunnen we leren hoe God tegen dingen en gebeurtenissen aankijkt, waardoor wij Zijn zicht erop krijgen.

Daarop sluit zijn volgende vraag aan de HEERE aan, waarin hij om inzicht vraagt *(vers 125)*. Nadrukkelijk stelt hij deze vraag als Zijn dienaar. Een dienaar – in dit couplet al voor de derde genoemd, na de *verzen 122,124* – vraagt naar de wil van zijn heer en voert die ook uit. Als de HEERE hem inzicht geeft, zijn verstand opent, zal hij Zijn getuigenissen met geestelijk inzicht kennen. Hier zien we dat het ontvangen van inzicht afhankelijk is van onze bereidwilligheid om Hem te dienen. Toen Simson zijn haren (=toewijding) kwijt was, raakte hij zijn ogen (=inzicht) kwijt *(Ri 16:19-21)*.

Door het ontvangen inzicht is het voor de rechtvaardige duidelijk dat het *"tijd voor de HEERE"* is *"om te handelen" (vers 126)*. Het is belangrijk de tijden te kennen *(vgl. 1Kr 12:32)* en niet vóór de tijd te handelen *(2Kn 5:26)*. De vraag aan de HEERE om te handelen is geen vraag van ongeduld, maar de vraag om nu op te treden omdat Zijn wet is verbroken. De wet is talloze malen verbroken, maar in de eindtijd zal dat op de meest stuitende wijze gebeuren, waardoor langer uitstel van oordeel niet meer mogelijk is. Dan is de maat van de ongerechtigheid vol *(vgl. Gn 15:16)* en handelt de HEERE in oordeel.

Dat zal gebeuren als het dieptepunt van afgoderij bereikt wordt, namelijk als er een mens komt in zijn eigen naam *(Jh 5:43)* die de plaats van God gaat innemen, namelijk de antichrist *(2Th 2:4)*. Dit is het antwoord van de mens op de liefde van God. God in Zijn liefde zond Zijn Zoon om de plaats van de mens in het oordeel in te nemen. Daarop reageert de mens door in hoogmoed de plaats van God in te nemen *(vgl. Gn 3:5)*.

Omdat Gods Woord inzicht geeft in de tijd van het handelen van de HEERE, heeft de Godvrezende de geboden van de HEERE lief *(vers 127; vers 72)*. Zijn liefde voor die geboden gaat de liefde voor goud, ja, voor zuiver goud,

ver te boven. Goud mag veel waard zijn, maar het bezit ervan is broos en tijdelijk, want het kan zo verdwenen zijn en het genot ervan stopt met de dood.

Vers 128 begint met 'daarom', dat wil zeggen dat dit vers de conclusie is van het couplet. De conclusie van de psalmist is dat al Gods bevelen waarheid zijn *(Jh 17:17)*. Dat zijn waardering van Gods Woord zijn waardering van goud ver te boven gaat, blijkt uit zijn gehoorzaamheid eraan. Hij heeft al Gods bevelen in alles voor recht gehouden. Ze zijn de waarheid. Daartegenover heeft hij *"elk leugenpad ... gehaat"*. De absolute maatstaf voor het verschil tussen goed en kwaad is het Woord.

Liefde voor Gods Woord betekent automatisch het haten van de leugen en elk leugenpad, dat is elk pad waarop de leugen hoogtij viert. Beide gaan onmogelijk samen *(vgl. Mt 6:24)*. De tegenstelling van *Psalm 1* tussen de rechtvaardige en de goddeloze is hier de tegenstelling tussen de psalmist die Gods Woord liefheeft en hen die het leugenpad bewandelen en het Woord van God haten.

De geopende mond | *verzen 129-136* *pe*

> *129 Uw getuigenissen zijn wonderen,*
> *daarom zal mijn ziel die in acht nemen.*
> *130 Het opengaan van Uw woorden geeft licht,*
> *het schenkt eenvoudigen inzicht.*
> *131 Ik sper mijn mond open en hijg,*
> *want ik verlang naar Uw geboden.*
> *132 Wend U tot mij en wees mij genadig,*
> *overeenkomstig het recht voor wie Uw Naam liefhebben.*
> *133 Laat mijn voetstappen vaststaan in Uw woord,*
> *laat geen enkel onrecht over mij heersen.*
> *134 Verlos mij van de onderdrukking door mensen,*
> *dan zal ik Uw bevelen in acht nemen.*
> *135 Doe Uw aangezicht lichten over Uw dienaar,*
> *en leer mij Uw verordeningen.*
> *136 Beken [vol] water stromen uit mijn ogen neer,*
> *omdat men Uw wet niet in acht neemt.*

De letter *pe* heeft het pictogram en de betekenis van de (geopende) mond. Deze letter volgt op de letter *ain*, het oog. De letter *ain* spreekt van inzicht. Dat moet eerst aanwezig zijn, voordat de mond geopend – waarvan de letter *pe* spreekt – kan worden om de waarheid te spreken. De mond moet ook geopend worden om zich met het Woord van God te voeden *(vers 131)*.

Wie Gods Woord enigszins kent, komt telkens weer en telkens meer onder de indruk van de wonderen van Gods getuigenissen *(vers 129)*. Als je de schepping van God bestudeert, kom je tot verwondering over de volmaaktheid ervan. Ze steekt torenhoog boven de maaksels van de mens uit. Het Woord van God brengt ons ook tot verwondering: het is de waarheid, het openen ervan verspreidt licht *(vers 130)*, het verwekt leven, het is vol wijsheid, volmaakt en het steekt torenhoog uit boven alle boeken die ooit door mensen zijn geschreven.

Als de HEERE Zijn mond opent en Zijn getuigenissen uitspreekt, zullen Zijn woorden bewondering bewerken in de harten van de gelovigen. Dat kan ook niet anders, want een van de namen van de Auteur is *"Wonderbaar" (Js 9:5)*. Hij is ook de God Die wonderen doet *(Ps 72:18)*. Het versterkt het verlangen van de ziel om de getuigenissen van zo'n God in acht te nemen.

Het leven is ingewikkeld en er zijn veel vragen. Wat is het Woord dan een kostbaar geschenk. Als het Woord geopend wordt – figuurlijk, of ook letterlijk, als een boekrol wordt opengerold – straalt het licht eruit op alle situaties waarin de rechtvaardige kan zijn *(vers 130)*. Het verlicht ook het verstand en het hart van de mens. Hij ziet zichzelf in het licht van God, en hij ziet ook het Licht in het licht van het Woord.

Dan krijgen *"de eenvoudigen inzicht"*. De 'eenvoudigen' zijn gelovigen die geen inzicht hebben en zich tot Gods Woord wenden om inzicht te krijgen in de omstandigheden. Het Woord is verborgen voor godsdienstige, maar niet wedergeboren wijzen en verstandigen, zoals moderne theologen, terwijl de Vader het aan eenvoudige kinderen openbaart *(vgl. Mt 11:25)*.

De letter *pe* betekent, zoals gezegd, 'geopende mond'. In *vers 130* vinden we het geopende Woord en in *vers 131* vinden we een van verwondering *(vers 129)* geopende mond. Het resultaat is dat het licht van het Woord de psalmist verlicht en inzicht geeft.

De psalmist is zo'n eenvoudige. Hij heeft intense honger naar het Woord van God *(vers 131)*. Dit onderstreept de betekenis van de letter *pe*. Hij doet niet slechts zijn mond open, maar spert hem wijd open zoals jonge vogels dat doen als de moeder met eten komt. Ook hijgt hij, want hij spant zich in om de geboden tot zich te nemen. Zo groot is zijn verlangen ernaar *(vgl. Ps 42:2-3; 1Pt 2:2)*. Hijgen kan ook vertaald worden met 'snakken'. Hij snakt naar Gods geboden.

Verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk, opdat u daardoor opgroeit tot behoudenis; ... (1Pt 2:2)

De psalmist heeft het Woord nog niet tot zich genomen. Hij verlangt wel sterk naar dat Woord *(vers 131)*, maar hij begrijpt dat inzicht in het Woord alleen mogelijk is door gebed. In de *verzen 132-135* bidt hij. Hij bidt om genade *"overeenkomstig het recht"* – dat wil zeggen op grond van het nieuwe verbond – om het Woord te verstaan *(vers 132)*; hij bidt om een wandel in overeenstemming met het Woord *(verzen 133-134)*; hij bidt speciaal om de tegenwoordigheid van de HEERE *(vers 135)* om hem te onderwijzen.

De rechtvaardige heeft er in Gods Woord over gelezen dat het overeenkomstig het recht van God is als aan God wordt gevraagd Zich tot de bidder te wenden en dat gebeurt door hen die Zijn Naam liefhebben. Aan Gods recht is namelijk door Zijn Zoon op het kruis voldaan voor allen die in Hem geloven.

Er zijn twee kanten aan het leven van de liefhebber van Gods Naam. De ene kant is dat zijn voetstappen vaststaan in Gods Woord *(vers 133)*. Hij vraagt erom dat dit zo mag zijn, dat hij zal leven naar de wil van God die Hij in Zijn Woord heeft geopenbaard. Aan de andere kant beseft hij dat hij te midden van een wereld vol onrecht leeft, die hem gemakkelijk kan aankleven. Daarom vraagt hij dat God hem daarvoor bewaart en dat *"geen enkel onrecht"* over hem zal heersen. Als het eerste gebeurt, zal het tweede ook gebeuren.

Er wordt druk door mensen op hem uitgeoefend om hem voor het onrecht te laten buigen. Hij voelt zijn zwakheid en vraagt aan God om hem van die onderdrukking te verlossen *(vers 134)*. Door die verdrukking voelt hij een verhindering om Gods bevelen in acht te nemen. Als God hem daarvan verlost, is hij vrij Zijn bevelen in acht te nemen.

Er is door en bij het verlangen naar Gods Woord ook verlangen naar het licht van Gods aangezicht over hem *(vers 135)*, dat wil zeggen dat God over hem genadig zou zijn *(Nm 6:25)*. Wij weten dat wij voor God aangenaam zijn geworden in Christus omdat Hij ons in Christus aanziet. Daarom kan God ons genadig zijn.

Met het uitspreken van zijn verlangen naar het licht van Gods aangezicht vraagt hij om het licht van Gods tegenwoordigheid, om Zijn aanwezigheid in zijn leven als Gods dienaar. Het licht van Gods aanwezigheid is het enig goede licht waarin God Zijn verordeningen kan onderwijzen.

Terwijl hij in Gods licht is, voelt hij meer dan ergens anders dat Gods wet niet in acht wordt genomen *(vers 136)* door zijn verdrukkers, over wie hij in *vers 134* heeft gesproken, dat zijn de antichrist en zijn volgelingen. Door het verachten van de gave van de wet wordt de Wetgever Zelf veracht. Als hij in Gods tegenwoordigheid is, is hij daar in bijzondere mate gevoelig voor. Het veroorzaakt een stroom van water uit zijn ogen, zo diep verdrietig is hij over de verachting van de wet. Daardoor gaat het volk ten onder *(vgl. Kl 3:48; Rm 9:1-5; Jr 8:23)*. We zien dit verdriet ook bij Christus *(Lk 19:41-44)*.

De Rechtvaardige | *verzen 137-144* *tsade*

137 U bent rechtvaardig, HEERE,
en [al] Uw oordelen zijn juist.
138 U hebt [in] Uw getuigenissen gerechtigheid uitgevaardigd
en grote trouw.
139 Mijn ijver heeft mij verteerd,
want mijn tegenstanders hebben Uw woorden vergeten.
140 Uw woord is zeer gelouterd,
Uw dienaar heeft het lief.
141 Ik ben klein en veracht,
[maar] Uw bevelen heb ik niet vergeten.
142 Uw gerechtigheid is een gerechtigheid voor eeuwig
en Uw wet is waarachtig.
143 Benauwdheid en nood hebben mij getroffen,
[maar] Uw geboden zijn mijn bron van blijdschap.
144 Uw rechtvaardige getuigenissen zijn voor eeuwig;
geef mij inzicht, dan zal ik leven.

De letter *tsade* heeft het pictogram dat kan worden uitgelegd als 'een lijdende knecht' en is verwant met het woord *tsadik* dat rechtvaardig betekent. De letter heeft twee vormen: de gewone letter die spreekt van een lijdende knecht en de sluitletter die spreekt van een verheerlijkte knecht. Deze sluitletter is lang en recht, en heeft de vorm van een palmboom *(vgl. Ps 92:13)*.

De letter *tsade* verwijst ongetwijfeld naar Christus, de Rechtvaardige *(1Pt 3:18)*. Als de Zoon van David als de Rechtvaardige Spruit zal verschijnen, zal Hij als Koning recht en gerechtigheid doen. Zijn Naam zal zijn: *"DE HEERE ONZE GERECHTIGHEID" (Jr 23:5-6)*.

Dit *tsade* couplet gaat over de betekenis van de heerlijkheden van het Woord voor de psalmist persoonlijk, hoe het Woord van God hem in de nabijheid van God brengt. Het couplet begint met de verklaring en lofprijzing dat *de HEERE* rechtvaardig is, zowel wat Zijn Persoon betreft als in Zijn handelen *(vers 137)*. Het couplet eindigt met de verklaring en lofprijzing dat *het Woord* van de HEERE rechtvaardig is *(vers 144)*.

De psalmist spreekt de diepe overtuiging tot de HEERE uit: *"U bent rechtvaardig" (vers 137; vgl. Op 16:5,7)*. De HEERE is rechtvaardig als Hij hem, die uit het geloof in Jezus is, rechtvaardig verklaart *(Rm 3:26)*. Hij is ook rechtvaardig als Hij Zijn toorn openbaart *(Kl 1:18; Rm 1:18)*. Rechtvaardig betekent dat Hij handelt naar Zijn norm, dat is Zijn verbond en Zijn belofte.

Omdat de HEERE rechtvaardig is, zijn al Zijn oordelen *"juist" (vgl. Op 15:3-4)*. Zijn oordelen en Zijn Persoon zijn volmaakt met elkaar in overeenstemming *(Dt 32:4)*. Deze vaststelling is van groot belang. Iemand die dit ziet en overdenkt, zal zich daarin verblijden *(Ps 19:9)*.

De bewijzen van de vaststelling van *vers 137* worden in *vers 138* gegeven. De HEERE heeft in Zijn getuigenissen *"gerechtigheid uitgevaardigd"* evenals *"grote trouw"*. Alles wat Hij zegt en doet, bewijst dat Hij rechtvaardig en groot in trouw is. Er is bij Hem geen onrecht aanwezig. Daarom kan Hij ook niet ontrouw zijn *(2Tm 2:13)*.

De psalmist wordt verteerd door ijver voor het Woord van de HEERE *(vers 139)*. In *Psalm 69* lezen we dat hij werd verteerd door ijver voor het huis van de HEERE *(Ps 69:10)*. In *Johannes 2* haalt de Heilige Geest dit vers uit *Psalm*

69 aan en past het op de Heer Jezus toe omdat Hij de vervulling ervan is *(Jh 2:14-17)*.

Deze verterende ijver is noodzakelijk omdat de afvallige leden van Gods volk, die zijn tegenstanders zijn, Gods woorden hebben vergeten. De ijver van de rechtvaardige komt voort uit zijn liefde voor Gods woorden. De tegenstanders van de getrouwen houden geen rekening met wat Hij heeft gezegd, maar gaan daar met grote kracht tegenin. Dat verteert de rechtvaardige die door liefde voor Gods woorden wordt gedreven.

De Godvrezende heeft Gods Woord niet vergeten, maar waardeert het integendeel zeer. Hij zegt tegen God dat Zijn Woord *"zeer gelouterd"* is, het is zuiver, zonder enig gebrek *(vers 140; Ps 18:31)*. Er zijn talloze aanvallen op gedaan om het te ontkrachten of uit te roeien. Al die aanvallen hebben de zuiverheid ervan des te meer aangetoond. De vijand heeft het tegendeel bereikt van zijn bedoelingen. De dienaar van God heeft het zeer zuivere Woord van God niet vergeten of verworpen, maar heeft het juist lief. Voor hem is het Woord niet alleen zuiver, maar heeft het ook een zuiverende werking in zijn leven *(Jh 15:3)*.

Een belangrijk kenmerk van een dienaar van de HEERE is dat hij Zijn Woord liefheeft *(vers 97)*. Een belangrijk kenmerk van iemand die de Heer Jezus liefheeft, is dat hij Zijn Woord bewaart *(Jh 14:21,23)*.

Wie Mijn geboden heeft en ze bewaart, die is het die Mij liefheeft; en wie Mij liefheeft, zal door Mijn Vader worden geliefd; en Ik zal hem liefhebben en Mijzelf aan hem openbaren. (Jh 14:21)

Jezus antwoordde en zei tot hem: Als iemand Mij liefheeft, zal hij Mijn woord bewaren, en Mijn Vader zal hem liefhebben en Wij zullen tot hem komen en woning bij hem maken. (Jh 14:23)

In *vers 141* horen we in de psalmist het gelovig overblijfsel spreken. Ze erkennen dat ze *"klein en veracht"* zijn in vergelijking met de massa van hun afvallige, vijandige volksgenoten. Terwijl hun tegenstanders Gods Woord hebben vergeten *(vers 139)*, kunnen zij zeggen dat zij de bevelen van de HEERE niet vergeten hebben. Omdat ze klein en veracht zijn, zijn ze daarop juist volledig aangewezen. Daarin vinden zij hun kracht om tegen de vijandschap van de goddeloze massa stand te houden.

Op het moment dat de psalmist verguisd en verdrukt is – en dat geldt ook voor het gelovig overblijfsel – houdt hij vast aan de krachtige bevelen van de HEERE. Dat heeft hij meer dan ooit nodig, om daardoor Zijn wil te kennen in zo'n moeilijke situatie.

In *vers 140* noemt de psalmist – en in hem het overblijfsel – zich *"Uw dienaar"*. In *vers 141* zien we de gelovige als een dienaar die moet lijden in navolging van de lijdende Knecht van de HEERE, dat is de Heer Jezus. Het gaat hier over het lijden van de Knecht vanwege de gerechtigheid *(vgl. 1Pt 4:13)* en niet over Zijn verzoenend lijden. In dit laatste lijden is Hij uniek en door niemand na te volgen.

De gerechtigheid van God *"is een gerechtigheid voor eeuwig" (vers 142)*. Gerechtigheid is het rechtvaardig handelen van God, een handelen dat in overeenstemming is met Zijn Woord, Zijn verbond, Zijn belofte. De grondslag is het bloed van het nieuwe verbond *(Mt 26:28; Lk 22:20)*, dat is het bloed van het eeuwig verbond *(Hb 13:20)*.

Daarom heeft het niet slechts een tijdelijk effect, maar is de gerechtigheid absoluut en eeuwig. Direct daaraan verbonden is de vaststelling dat de wet van de HEERE *"waarachtig"* is, volkomen waar en betrouwbaar, zonder een zweem van onwaarheid.

De getrouwe is door *"benauwdheid en nood"* getroffen *(vers 143)*. Dit vers loopt parallel met *vers 141*. Er is wel een verschil. In *vers 141* de nadruk ligt op de geringheid en kwetsbaarheid van de persoon van de psalmist, terwijl het hier in *vers 143* over de grootte van de nood gaat. In beide gevallen geeft het Woord afdoende steun.

Benauwdheid en nood wijzen op de tijd van de grote verdrukking waarin alle getrouwen, dat is het gelovig overblijfsel, zich aan het einde van de tijd zullen bevinden. In die tijd van grote nood hebben ze een *"bron van blijdschap"* die hen door die tijd heen zal helpen. Die bron wordt gevormd door de geboden van de HEERE. Tijdens de grote verdrukking loopt de mens alles uit de hand, maar het loopt de HEERE nooit uit de hand. Hij zal de Zijnen veilig in de haven van hun wens doen aankomen *(Ps 107:30)*.

De verdrukking kan lang duren, maar er komt een einde aan, want Hij heeft paal en perk aan de grote verdrukking gesteld *(Mt 24:21-22)*. Dat is met de rechtvaardige getuigenissen van de HEERE anders, want die zijn *"voor eeuwig" (vers 144)*. De rechtvaardige vraagt om inzicht in die getuigenissen, want daarin bevindt zich het ware leven. Dit leven is het leven met God en geldt voor zowel nu als in de toekomst, want Zijn getuigenissen zijn voor eeuwig.

Gods getuigenissen zijn volledig, er komen geen nieuwe meer. Wat we als christenen nodig hebben, zijn geen nieuwe getuigenissen of openbaringen, maar een dieper inzicht in de door God gegeven openbaring in Zijn Woord. Zonder inzicht in deze Schriftopenbaring van God kan de mens, de gelovige, het ware leven niet leven, want in de Schrift leert de mens, de gelovige, Wie God is en wie hij zelf is. Het gaat hier niet om het ontvangen van het leven *(Jh 6:53)*, maar om het praktische genot ervan *(Jh 6:56)*.

Roepen in de nood | *verzen 145-152* *koph*

> *145 Ik heb met heel mijn hart geroepen;*
> *verhoor mij, HEERE, ik zal Uw verordeningen in acht nemen.*
> *146 Ik heb U aangeroepen, verlos mij;*
> *dan zal ik mij aan Uw getuigenissen houden.*
> *147 Ik ben de [morgen]schemering voor geweest en heb om hulp geroepen;*
> *op Uw woord heb ik gehoopt.*
> *148 Mijn ogen zijn de [nacht]waken voor geweest*
> *om Uw woord te overdenken.*
> *149 Hoor mijn stem overeenkomstig Uw goedertierenheid;*
> *HEERE, maak mij levend overeenkomstig Uw recht.*
> *150 Wie schandelijk gedrag najagen, komen naderbij;*
> *zij zijn ver van Uw wet verwijderd.*
> *151 [Maar] U, HEERE, bent nabij,*
> *en al Uw geboden zijn waarachtig.*
> *152 [Al] vanouds weet ik van Uw getuigenissen,*
> *ja, U hebt ze voor eeuwig gegrondvest.*

Het oud-Hebreeuwse pictogram van de letter *koph* is de horizon met zonsopgang; in het Aramees is het een oog van een naald (verbinden). De letter *koph* in dit couplet heeft te maken met de begrippen roepen, nabijkomen en geheiligd worden *(vgl. Lv 20:26)*. Alle drie werkwoorden beginnen met de letter *koph*. Het doel is om een verbinding te maken tussen de hemel en de aarde. De gelovige is verbonden met de hemel en is daarom geheiligd, apart gezet in deze wereld.

De rechtvaardige heeft met heel zijn hart tot de HEERE geroepen *(vers 145; vgl. Jl 2:32)*. Dit betekent dat hij een rein hart heeft, anders kan hij niet met heel zijn hart tot de HEERE roepen. Hij roept Hem aan omdat hij in een

Godvijandige wereld leeft en in nood is. Niet dat God niet op de hoogte is van zijn nood, maar Hij laat de nood toe om hem geestelijk te vormen en dichter bij Zich te brengen *(Rm 5:3-5)*. De rechtvaardige roept om verhoring. Daaraan verbindt hij de belofte om de verordeningen van de HEERE in acht te nemen.

De *verzen 145-147* beginnen alle drie met 'roepen' en de *verzen 150-151* met 'nabij'. In *vers 146* herhaalt de psalmist zijn roep om verlossing, maar dan meer specifiek *"verlos mij"*. Het gaat hier niet om verlossing van de straf van de zonde, maar verlossing uit de tegenwoordige nood. Het wijst op de ernst van de nood. Ook hier verbindt hij aan zijn verlossing de belofte om zich na zijn verlossing aan Gods getuigenissen te houden.

In *vers 147* spreekt hij verder over zijn roep om hulp en zegt daarvan dat hij geroepen heeft voordat de morgen begon te schemeren. Nog voor het aanbreken van de dag heeft hij tot God om hulp geroepen. Hij heeft dat gedaan omdat hij op Gods Woord heeft gehoopt. Ook gedurende de nacht heeft hij zijn ogen geopend om Gods Woord te overdenken *(vers 148)*.

De Joden verdelen de nacht in drie nachtwaken. De laatste nachtwake eindigt met de zonsopgang, de tijd van het gebed. Vóór het eindigen van de laatste nachtwake is de psalmist al opgestaan om Gods Woord te overdenken, om zijn 'stille tijd' te houden. Deze verzen laten zien hoe belangrijk het is om vaste tijden te nemen voor gebed en het overdenken van het Woord en de dag daarmee te beginnen.

De psalmist vraagt aan de HEERE om zijn stem te horen en dat te doen *"overeenkomstig Uw goedertierenheid" (vers 149)*. Hij claimt het recht om gehoord te worden, want hij doet een beroep op Gods goedertierenheid, dat wil zeggen op de trouw van God aan Zijn verbond. Wat hij vraagt, is hem levend te maken. Hij erkent dat God het volle recht op zijn leven heeft. Hij wil leven zoals het recht is voor God, het leven genieten naar de bedoeling van God. Volgens het verbond zal hij in leven blijven ondanks de vijanden van het volgende vers.

Hij voelt zich in zijn leven bedreigd door hen die *"schandelijk gedrag najagen" (vers 150)*. Zij *"komen naderbij"* om hem van het gebed en het Woord *(verzen 147,148)* af te houden. Ze gedragen zich zo, omdat ze ver van Gods

wet verwijderd zijn. Ze houden in geen enkel opzicht rekening met het gezag van God.

De bedreigde rechtvaardige, die de goddelozen naderbij ziet komen, zegt tegen de HEERE dat *Hij "nabij"* is *(vers 151)*. Als Hij nabij is *(vgl. Fp 4:5)*, kunnen de kwaaddoeners nog zo dicht bij hem komen, maar de HEERE zal hem beschermen. De kwaaddoeners zijn ver van Gods wet verwijderd, maar de rechtvaardige spreekt het vol overtuiging uit dat Gods geboden waarachtig zijn.

Dit is geen spontane belijdenis met het oog op dreigend gevaar, maar hij weet *"vanouds"* van Gods getuigenissen *(vers 152)*. Gods getuigenissen wil zeggen het getuigenis van Gods Woord over Wie Hij is en over wie wij zouden moeten zijn. Vanouds betekent hier: van tevoren. Hij kijkt niet terug met de wijsheid van nu, hij kijkt naar de toekomst met de wijsheid van boven. Hij weet ook dat God *"ze voor eeuwig gegrondvest"* heeft, namelijk op de onwrikbare grondslag van het bloed van het eeuwig verbond van Christus. God is eeuwig, daarom staan ook Zijn getuigenissen voor eeuwig op een vast, onwankelbaar fundament.

De hoofdzaak | *verzen 153-160* *resj*

> *153 Zie mijn ellende aan en red mij,*
> *want Uw wet heb ik niet vergeten.*
> *154 Voer mijn rechtszaak en verlos mij;*
> *maak mij levend overeenkomstig Uw belofte.*
> *155 Het heil is ver van de goddelozen,*
> *want zij zoeken Uw verordeningen niet.*
> *156 Uw barmhartigheid is groot, HEERE;*
> *maak mij levend overeenkomstig Uw bepalingen.*
> *157 Mijn vervolgers en tegenstanders zijn met velen,*
> *[maar] van Uw getuigenissen wijk ik niet af.*
> *158 Ik zag hen die trouweloos handelen, en ik walgde,*
> *omdat zij zich niet aan Uw woord hielden.*
> *159 Zie [toch] hoe ik Uw bevelen liefheb;*
> *HEERE, maak mij levend overeenkomstig Uw goedertierenheid.*
> *160 [Vanaf] het begin is Uw woord waarachtig,*
> *al Uw rechtvaardige bepalingen zijn voor eeuwig.*

De letter *resj* heeft het pictogram van een gebogen hoofd en is verwant met het woord 'zien' *(verzen 153,158,159)* en het woord 'hoofd' (het begin, *vers 160*). In dit *resj* couplet wordt als het ware een rechtsgeding gehouden *(vers 154)* en horen we

1. het gebed van de psalmist in zijn ellende *(vers 153)*,
2. met zijn verzoek om te leven *(vers 154)*,
3. de beschrijving van zijn vijanden *(verzen 155-158)*,
4. met opnieuw een verzoek om te leven *(vers 159)*,
5. en als slotconclusie zijn vertrouwen dat de woorden en het verbond van de HEERE betrouwbaar zijn *(vers 160)*.

Als reden voor het aanzien van zijn ellende of verdrukking en zijn redding daaruit voert de psalmist aan dat hij Gods wet niet vergeten heeft *(vers 153)*. De psalmist heeft behoefte aan een vertrooster, iemand die hem bij zou staan in zijn rechtszaak, iemand die mededogen zou tonen in zijn verdrukking. De Heer Jezus zegt: *"Ik heb gewacht op medeleven, maar het is er niet, op troosters, maar Ik heb ze niet gevonden" (Ps 69:21)*.

De psalmist toont met zijn vraag aan dat hij erop rekent dat God zijn ellende zal aanzien en hem zal redden. Die zekerheid ontleent hij aan de belofte van de HEERE in Zijn verbond. Daarin heeft hij Hem leren kennen als een zorgende God, Die in barmhartigheid omziet naar de Zijnen, ook als ze in ellende zijn.

De rechtvaardige wordt aangeklaagd, er zijn zware beschuldigingen, die allemaal vals zijn *(vers 154)*. Hij kan in vrijmoedigheid aan God vragen om zijn rechtszaak te voeren en het voor hem op te nemen. Dan zal hij verlost zijn en vrijuit gaan *(vgl. Hb 7:25)*. Hij krijgt zijn leven terug, wat in overeenstemming is met Gods belofte dat Hij leven op aarde geeft aan wie zich tot Hem wendt. Dat doet Hij op grond van Zijn verbond.

Het heil, of de behoudenis, is *"ver van de goddelozen" (vers 155)*. De oorzaak daarvan ligt niet bij God, maar bij henzelf. Zij zoeken namelijk Gods verordeningen niet. Dat is een groot contrast met de psalmist en het gelovig overblijfsel, die dat wel doen. Wie aan Gods Woord voorbijgaan, zullen nooit het vrederijk binnengaan. 'Niet zoeken' wil zeggen er geen verlangen naar hebben. Ze *willen* zich niet met Gods Woord bezighouden. De goddelozen zijn hier de Israëlieten die het verbond van de HEERE hebben

verworpen en volgelingen van de antichrist zijn geworden. Zij zijn de vervolgers van het gelovig overblijfsel.

De rechtvaardige daarentegen ziet dat de barmhartigheid van de HEERE groot is *(vers 156)*. Dat heeft hij in zijn leven ervaren *(Kl 3:22-23)*. Nu hij in ellende is, doet hij daarop opnieuw een beroep. Hij wil leven tot eer van God. Daarom vraagt hij dat God hem levend maakt overeenkomstig Zijn bepalingen. Hij weet dat het leven met God vast verbonden is aan wat Gods Woord zegt. Zonder het Woord is er geen leven. Het Woord is leven *(Dt 32:47a)*.

Want het is geen woord zonder inhoud voor u, maar het is uw leven. (Dt 32:47a)

De druk op de rechtvaardige is groot *(vers 157)*. Hij wordt niet slechts door een enkeling vervolgd en tegengestaan, maar zijn *"vervolgers en tegenstanders zijn met velen"*. Het is erg om vervolgd te worden en tegenstand te ondervinden. Als dat ook nog eens massaal gebeurt, is dat wel een heel grote beproeving. In de eindtijd zal de massa van de Israëlieten de antichrist aannemen en volgen *(Jh 5:43b)*. Daarom zal ook twee derde deel van het volk worden uitgeroeid door Assyrië *(Zc 13:8)*.

Ondanks dat de afvallige massa tegen hem is, zegt de rechtvaardige dat hij niet van Gods getuigenissen afwijkt. Hij blijft met een voornemen van het hart bij de Heer *(vgl. Hd 11:23)*. Hij ervaart: *"De rechtvaardige heeft veel ellende, maar uit dat alles redt de HEERE hem" (Ps 34:20)*.

De psalmist heeft zijn ogen open voor wat er om hem heen gebeurt. Hij ziet ook *"hen die trouweloos handelen" (vers 158)*. Zij handelen trouweloos – betekent ook: bedrieglijk, afvallig – tegenover het verbond van de HEERE. Dat veroorzaakt walging bij hem. Die walging komt niet in hem op vanwege het trouweloos handelen tegen hem, maar omdat zij zich niet aan Gods Woord houden. Trouweloosheid is afschuwelijk en dat te meer als de wil van God gekend wordt, maar men zich daar niet aan houdt.

We kunnen denken aan trouweloosheid in een huwelijk. In *Jeremia 2* wordt ontrouw in het huwelijk vergeleken met ontrouw aan het verbond met de HEERE *(Jr 2:2)*. Het woord 'liefde' in *Jeremia 2:2* is het woord voor trouw aan het verbond. Het huwelijk wordt ook gezien als een verbond *(Ml 2:14)*. Ontrouw aan het huwelijksverbond was en is – ook van-

Dan zegt u: Waarom?
Omdat de HEERE Getuige is tussen u
en de vrouw van uw jeugd,
tegen wie ú trouweloos handelt,
terwijl zíj toch uw metgezellin
en de vrouw van uw verbond is.
(Ml 2:14)

daag – wel de afschuwelijkste vorm van ontrouw in de sfeer van menselijke relaties.

De psalmist wil leven omdat het leven beloofd is in het verbond als hij Gods bevelen liefheeft *(vers 159)*. Hij kiest het leven *(Dt 30:19)*. Zijn verlangen naar leven komt voort uit liefde voor Gods bevelen. Daarin staat dat het leven wordt beloofd aan wie Gods Woord liefhebben. Hij doet daarvoor een beroep op Gods goedertierenheid.

Evenals het laatste vers van het vorige couplet, *vers 152*, gaat het laatste vers van dit couplet over het begin van het Woord en dat het eeuwig is *(vers 160)*. De Godvrezende verklaart dat Gods Woord *"[vanaf] het begin ... waarachtig"* is. 'Het begin' is 'het hoofd'. Het Hebreeuwse woord 'begin' betekent ook 'hoofd'. Het betekent dat het geheel en de hoofdzaak van het Woord de waarheid ofwel trouw is. In het Nieuwe Testament staat het zo: *"Het woord is betrouwbaar en alle aanneming waard" (1Tm 1:15; 3:1; 4:9; 2Tm 2:11; Tt 3:8)*.

Het betekent niet dat het Woord een begin heeft, maar dat alles een begin heeft en dat het Woord daarover de waarheid spreekt. Het gaat niet om het begin van het Woord, maar om het geheel van Gods Woord. Het Woord, het verbond, met al de rechtvaardige bepalingen die het bevat, heeft geen einde, het is *"voor eeuwig"*.

Verdrukking | *verzen 161-168* *sin,sjin*

161 Vorsten hebben mij zonder reden vervolgd,
maar voor Uw woord heeft mijn hart diep ontzag gehad.
162 Ik ben verblijd over Uw belofte,
als [iemand] die een grote buit vindt.
163 Ik haat de leugen en heb er een afschuw van,
[maar] Uw wet heb ik lief.
164 Ik loof U zeven[maal] op een dag
om Uw rechtvaardige bepalingen.
165 Wie Uw wet liefhebben, hebben diepe vrede;
voor hen ligt er geen struikelblok.
166 Ik hoop op Uw heil, HEERE,
en doe Uw geboden.

> *167 Mijn ziel neemt Uw getuigenissen in acht,*
> *want ik heb ze zeer lief.*
> *168 Ik neem Uw bevelen en getuigenissen in acht,*
> *want al mijn wegen [liggen] voor U [open].*

De letter *sin* of *sjin* heeft het pictogram en de betekenis van 'tanden' en is verbonden met het begrip 'eten', 'vuur', 'verdrukking'. De negatieve betekenis is verdrukking en oordeel, de positieve is eten en een buit vinden *(vers 162)*. *Vers 161* en *vers 163* spreken van de grote verdrukking, waarin het overblijfsel wordt vervolgd door *"vorsten"*, dat zijn de valse leiders *(vers 161)* en de valse herders *(Zc 11:15-17)* van Israël. Te midden van deze zware verdrukkingen blijven in dit couplet de psalmist en het overblijfsel de HEERE trouw en verblijden zich in de verlossing en het Woord van de HEERE.

De psalmist is niet bang geweest voor vorsten, de volgelingen van de antichrist, die leugens over de HEERE en Zijn Woord hebben verspreid. Hij is wel bang geweest voor Gods Woord in die zin dat hij er *"diep ontzag"* voor heeft gehad *(vers 161)*. Dat heeft hem ervoor bewaard Gods Naam voor overheidspersonen, die hem zonder reden hebben vervolgd, te verloochenen, maar juist tegenover hen trouw van Hem te getuigen. Voorbeelden daarvan zijn Daniël voor Nebukadnezar, Paulus voor koning Agrippa en bovenal de Heer Jezus voor Pilatus.

De vreugde over Gods belofte, dat is Zijn woord, Zijn toezegging, is te vergelijken met het vinden van een grote buit *(vers 162)*. Dat het om een buit gaat, wil zeggen dat het gaat om wat bij een overwinning op een vijand is veroverd *(vgl. Js 9:2b)*. Het is geen toevallige vondst, maar het resultaat van strijd. Voor het vinden van een dergelijk grote buit moet moeite worden gedaan.

Zo is de kennis van God door Zijn Woord ook het resultaat van het biddend bestuderen en overdenken van het Woord. Dat kost moeite en tijd. Tegelijkertijd is het Woord een wapen, het zwaard van de Geest, dat noodzakelijk is in een tijd van geestelijke strijd, in een tijd van verdrukking en nood.

De leugen is verwerpelijk en afschuwelijk en waard om te haten *(vers 163)*. De wet, Gods Woord, is absoluut waar en waard om lief te hebben. Deze gevoelens van haat en afschuw voor de leugen en liefde voor Gods Woord worden door het lezen van Gods Woord bewerkt. Door het Woord van God krijgen we het juiste besef van leugen en waarheid.

De leugen is hier het ontkennen dat de HEERE de ware God is. Elia vroeg wie de ware God is: de HEERE of Baäl. De belijdenis van het overblijfsel is wat de naam Elia betekent: De HEERE is mijn God. In de eindtijd is de vraag wie de ware God is: de HEERE of de mens. De mens wil als God zijn *(Gn 3:4-6)* en richt het beeld van een mens op dat moet worden aanbeden *(Dn 3:1-5)*. De mens neemt de plaats van God in *(Hd 12:21-23; Op 13:11-12)*. Dit zien we in de antichrist in volle omvang gestalte krijgen. Hij zal de mensen met wonderen van de leugen naar de werking van de satan zelf ertoe verleiden hem te aanbidden *(2Th 2:3-4,9)*.

Voor ons is de leugen ook het leven van een huichelachtig leven. Het lijkt van buiten geestelijk gezond en rijk, maar van binnen is het vuil en verhard. Een voorbeeld en waarschuwing zien we in het leven van David in zijn overspel met Bathseba en zijn moord op haar man Uria.

De psalmist looft God zeven keer per dag, dat is voortdurend, de hele dag door, vanwege Gods rechtvaardige bepalingen *(vers 164)*. Het Woord van God bewerkt ook gevoelens van dankbaarheid. Het is goed om te overdenken hoe ver dat gaat. Het is niet alleen danken *"in alles" (1Th 5:18)*, maar het gaat verder: *"Dankt te allen tijde voor alles de God en Vader in [de] Naam van onze Heer Jezus Christus" (Ef 5:20)*.

Alles in Gods Woord is ook bedoeld om ons tot lofprijzing van God te brengen. Wat krijgen we veel reden tot lofprijzing als we in Gods Woord ontdekken Wie de Heer Jezus voor God en voor ons is en wat Hij daarvoor heeft gedaan en nog steeds doet.

Het liefhebben van het Woord van God heeft *"diepe vrede"* tot gevolg *(vers 165)* en dat in een wereld die vol onvrede en verleiding is. Die vrede is de vrede van God. Wie deze vrede kent, zal ondervinden dat de Heer zijn hart en zijn gedachten bewaart *(Fp 4:7; vgl. Js 26:3)*. Hij onderkent elk struikelblok en wordt door de Heer door Zijn genade en Zijn engelen gedragen, zodat hij zijn voet niet stoot aan het struikelblok *(Mt 4:6)*. Met die diepe vrede is de Heer Jezus Zijn weg op aarde gegaan, zonder struikeling.

Als de rechtvaardigen in problemen zijn, mogen ze, in overeenstemming met het verbond, op het heil, of de behoudenis, van de HEERE hopen, terwijl ze Zijn geboden doen *(vers 166)*. Deze hoop op de behoudenis is geen onzekerheid, maar betekent dat ze zeker weten dat wat is beloofd,

komt *(Hb 11:1)*. Daarbij en daarboven is onze hoop gericht op Hem Die zal komen om wat beloofd is, te vervullen *(Hb 10:37)*. Deze zekerheid maakt niet lichtzinnig, maar gehoorzaam aan de geboden van God.

Het geloof nu is [de] zekerheid van wat men hoopt, [de] overtuiging van wat men niet ziet. (Hb 11:1)

De liefde tot God en Zijn Woord komen tot uiting in het bewaren en in acht nemen van Gods getuigenissen *(vers 167; vgl. Jh 14:21,23)*. De *verzen 166-167* gaan allebei over het bewaren van Gods getuigenissen en vormen het slot van dit couplet. Ook aan ons is de opdracht gegeven om het pand dat aan ons is toevertrouwd te bewaren door de Heilige Geest Die in ons woont *(2Tm 1:14)*.

Net zoals het geloof zonder de werken dood is *(Jk 2:17)*, is ook het liefhebben van de Heer Jezus zonder Zijn geboden te bewaren een leugen. De psalmist spreekt over *"mijn ziel"*. Daarmee zegt hij dat zijn hele wezen, zijn hele innerlijk erbij betrokken is. Liefde voor Gods getuigenissen blijkt niet uit slechts een mondelinge verklaring. Die liefde blijkt uit het volledig opnemen ervan in het hart, van waaruit het in de praktijk zichtbaar wordt.

Als de *"bevelen en getuigenissen"* van God in acht worden genomen, is daaraan het besef verbonden dat alle wegen van de Godvrezende openliggen voor God *(vers 168; vgl. Hb 4:12-13)*. Omdat de psalmist weet dat God al zijn wegen overziet, wil hij zich laten leiden door Zijn bevelen en getuigenissen. Voor God kennen de wegen die de Zijnen gaan geen geheimen. Daarom is het zo nodig Zijn Woord te raadplegen, want daarin laat Hij zien welke weg ieder van de Zijnen moet gaan. Ook maakt Hij ons duidelijk wat er in ons hart is, alle schuilhoeken ervan komen dan openbaar *(Ps 139:23-24)*.

Want het Woord van God is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard, en het dringt door tot verdeling van ziel en geest, zowel van gewrichten als van merg, en oordeelt [de] gedachten en overleggingen van [het] hart. En geen schepsel is voor Hem onzichtbaar, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de ogen van Hem met Wie wij te doen hebben. (Hb 4:12-13)

Het teken van het kruis | *verzen 169-176* *taw*

> *169 Laat mijn roepen naderen voor Uw aangezicht, HEERE;*
> *geef mij inzicht overeenkomstig Uw woord.*
> *170 Laat mijn smeken voor Uw aangezicht komen;*
> *red mij overeenkomstig Uw belofte.*
> *171 Mijn lippen vloeien over van lofzang,*
> *want U leert mij Uw verordeningen.*

> *172 Mijn tong zal Uw woorden bezingen,*
> *want al Uw geboden zijn rechtvaardig.*
> *173 Laat Uw hand mij te hulp komen,*
> *want ik heb Uw bevelen uitgekozen.*
> *174 HEERE, ik verlang naar Uw heil;*
> *Uw wet is mijn bron van blijdschap.*
> *175 Laat mijn ziel leven, dan zal hij U loven;*
> *laat Uw bepalingen mij helpen.*
> *176 Ik heb gedwaald als een verloren schaap;*
> *zoek Uw dienaar, want Uw geboden heb ik niet vergeten.*

De letter *taw* is de laatste letter van het Hebreeuwse alfabet. Het oorspronkelijke pictogram van deze letter is een ‘kruis’ en heeft de betekenis van ‘teken’, ‘verbond’. Deze aspecten vinden we in het bloed van Christus. In *Exodus 12* lezen we daarover in het beeld van het bloed aan de huizen van de Israëlieten: *“En het bloed zal u tot een teken zijn aan de huizen waarin u verblijft. Als Ik het bloed zie, zal Ik u voorbijgaan” (Ex 12:13a)*. Het bloed dat gestreken wordt aan de deurposten en bovendorpels van deze huizen heeft de vorm van het kruis. Vergelijk de teken of het kruis aan de voorhoofden van het overblijfsel in *Ezechiël 9 (Ez 9:4)*.

De Heer Jezus noemt Zichzelf *“de Alfa en de Omega”*, de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet *(Op 1:8,11; 21:6; 22:13)*. In het Hebreeuws zou dat zijn *de Aleph en de Taw*. De *aleph* spreekt van een os of rund, het dier bij uitstek voor het brandoffer. De *taw* spreekt van het kruis, ofwel het altaar waarop het brandoffer gebracht wordt. Zo is de Heer Jezus tegelijkertijd het offerdier, het altaar en de Priester Die het offer brengt.

De psalmist begrijpt dat zijn probleem niet alleen veroorzaakt wordt door vijanden van buitenaf, maar dat hij een probleem heeft vanbinnen in zichzelf. Hijzelf heeft gezondigd, hij heeft gedwaald als een verloren schaap *(vers 176)*. Wat hij nodig heeft, is de Herder Die Zijn leven aan het kruis ten behoeve van Zijn schapen heeft afgelegd. De Herder moest afdalen en hem zoeken in zijn verloren toestand *(Lk 15:4-7)*. Een verloren schaap kan zichzelf niet redden. De mens die zich dat bewust is, realiseert zich dat zijn hulp van buitenaf moet komen *(vgl. Rm 7:24)*. Hij realiseert zich ook dat zijn verlossing niet komt van iets, maar van Iemand.

Dit is het laatste couplet waarin de waarde van het Woord in al zijn aspecten die voor ons leven van belang zijn, wordt bezongen. De toonsterkte van het aanspreken van God lijkt hier het hoogst te zijn. De psalmist roept tot God *(vers 169)*. Dat heeft hij vaker in deze psalm gedaan, maar hier stelt hij zijn roepen voor als een persoon voor wie hij aan God vraagt of die persoon mag *"naderen voor Uw aangezicht"*. Hij is een roepende om inzicht overeenkomstig Zijn Woord. Hij wil graag in alle dingen inzicht krijgen, niet vanuit het menselijk denken, maar vanuit Gods geopenbaarde wil in Zijn Woord.

Wie naar inzicht in Gods Woord verlangt, is ook een bijzonder voorwerp van de aanvallen van de vijand *(vers 170)*. Daarom komt hij behalve als een roepende, ook als een smekeling. Hij vraagt aan God dat zijn smeken tot *"voor Uw aangezicht"* mag komen. De Godvrezende smeekt om redding uit gevaren overeenkomstig Gods belofte. God heeft immers beloofd dat Hij de Zijnen niet zal begeven en niet zal verlaten. De vijand zal alles doen om ons gebedsleven krachteloos te maken *(vgl. 1Pt 3:7)*.

Vers 169 en *vers 170* vormen de twee thema's van *Psalm 119*. We zien in *vers 169* een gebed met een verzoek om inzicht en in *vers 170* een gebed om verlossing op grond van de beloften uit Gods verbond. Deze gebeden vormen de grondslag van zijn lofprijzing *(vers 171)*, zijn onderwijs door middel van de liederen *(vers 172; vgl. Ko 3:16)*, zijn worsteling *(vers 173)* en zijn verlangens *(vers 174)*.

Nadat hij zich aan God als een roepende en smekeling heeft voorgesteld, meldt hij zich bij God als een Godlover *(vers 171)*. In Gods tegenwoordigheid komt niet alleen hulpgeroep over zijn lippen, maar ook *"lofzang" (vgl. Fp 4:6)*. Zijn lippen vloeien er zelfs van over. Dit is het gevolg van onderwijs door God in Zijn verordeningen.

Zijn lofzang bestaat uit het bezingen van de woorden van God *(vers 172)*. Waar het hart vol van is, daar loopt de mond van over. Het 'instrument' daarvoor is zijn tong. In heel wat hedendaagse 'loftliederen' komen uitspraken voor die niet gebaseerd zijn op het Woord van God, maar ertegen ingaan. Ook voor onze lofliederen geldt dat ze in overeenstemming met het Woord van God moeten zijn *(Ef 5:19)*. Dan luistert Hij daar graag naar. Het thema van de zang hier is de rechtvaardigheid van Gods geboden.

Vers 171 en *vers 172* lopen parallel. We zien daardoor een verdubbeling van lof. De lofzang wordt dubbel onderstreept. De lofzang geeft aan dat de psalmist er volkomen van overtuigd is dat de HEERE op grond van

Zijn verbond zijn gebed zal verhoren. In *vers 171* spreekt hij als een heilige priester de lofzang tot de HEERE; in *vers 172* spreekt hij als een koninklijke priester tot de medegelovigen *(1Pt 2:5,9; vgl. Ps 66:16)*.

Er is ook besef bij de rechtvaardige dat hij afhankelijk is van de HEERE *(vers 173)*. Daarom vraagt hij Hem dat Zijn hand hem te hulp komt. Hij heeft Gods bevelen uitgekozen om zich daaraan te houden en daarmee bezig te zijn. Deze keus moet iedere getrouwe maken. De hulp van de HEERE is verbonden aan Zijn Woord. Hij kan niemand helpen die niet voor Zijn Woord buigt. Ons is het voorrecht gegeven om altijd met vrijmoedigheid tot de troon van genade te naderen, opdat wij barmhartigheid ontvangen en genade vinden tot tijdige hulp *(Hb 4:16)*.

De Godvrezende verlangt naar het heil, of de behoudenis, van de HEERE *(vers 174)*. Daarmee bedoelt hij de periode van de zegeningen van het nieuwe verbond onder de regering van de Heer Jezus. Daarover heeft hij in Gods Woord, dat voor hem *"een bron van blijdschap"* is, gelezen. Voor ons geldt dat wij eens voor altijd behouden zijn door het geloof *(Ef 2:8)*. Wel moeten wij in de tegenwoordige tijd onze behoudenis uitwerken met vrees en beven *(Fp 2:12)*. In de nabije toekomst zullen we de behoudenis van onze lichaam ontvangen *(Rm 8:23-25; 13:11; Fp 3:20-21)*.

De psalmist vraagt de HEERE zijn ziel te laten leven *(vers 175)*. Dat is niet om van het leven te genieten, maar om de HEERE te loven *(Ps 6:6)*. Hij beseft dat hij dat niet kan zonder de hulp van de HEERE. Deze hulp ligt, zo weet hij, in Gods bepalingen. Het Woord van God geeft stof te over om de HEERE te loven.

Het laatste vers is een belijdenis van zonde met verlangen naar herstel van de relatie die door de zonde is verbroken *(vers 176)*. De psalmist erkent dat hij heeft *"gedwaald als een verloren schaap"*. Hij ziet ook in dat hij wordt opgezocht door de goede Herder, Die Zijn leven heeft ingezet voor Zijn schapen, want hij vindt zelf de weg niet terug. Toch weet hij Wie hij aanspreekt. Hij weet ook dat hij Gods *"dienaar"* is. Hij heeft wel gedwaald, maar is Gods geboden niet vergeten.

Zoals het Nieuwe Testament eindigt met de uitnodiging aan zondaars om zich alsnog te bekeren, zo eindigt de psalmist hier met de noodzaak voor het volk Israël om door de Goede Herder hersteld te worden.

Psalm 120

Inleiding

Met *Psalm 120* begint een groep van vijftien psalmen, *Psalmen 120-134*, die wel wordt aangeduid als 'pelgrimsliederen', of 'liederen *ha ma'aloth*', dat is vertaald 'opgangsliederen', of 'trappenliederen'. *Ha ma'aloth* betekent omhooggaan ofwel emigreren naar Israël, ook wel *aliyah* genoemd, en dan omhooggaan naar Jeruzalem, om te offeren, en ook omhooggaan op de treden van de tempelvoorhof om tot God te naderen.*

Elke psalm in deze groep heeft in de HSV het opschrift *"een pelgrimslied"*. Deze psalmen worden gezongen door de Israëlieten, wanneer zij als pelgrims de 'opgang' naar Jeruzalem maken – Jeruzalem ligt namelijk op een berg *(Js 2:2-3)* – om de jaarlijkse feesten te vieren. Profetisch hebben we in deze opgangsliederen vooral de geestelijke oefeningen van de tien stammen bij hun terugkeer naar het beloofde land *(vgl. Jr 3:18; Ez 37:15-28)*.

De twee stammen die na de Babylonische ballingschap naar Israël waren teruggekeerd, waren opnieuw in ongeloof verzonken. De verbinding met God was verbroken. Ze waren een dood volk geworden *(Ez 37:1-14)*. Door Gods Geest zullen ze tot bekering komen en gelouterd worden in de grote verdrukking. De tien stammen bevinden zich bij de wederkomst van Christus nog in het buitenland, te midden van vijandige, onverdraagzame volken, en zullen vandaaruit verzameld worden *(Mt 24:30-31)*.

En dan zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen in [de] hemel; en dan zullen alle stammen van het land weeklagen en zij zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid. En Hij zal Zijn engelen uitzenden met luid bazuingeschal, en zij zullen Zijn uitverkorenen bijeenverzamelen uit de vier windstreken, van [de] uitersten van [de] hemelen tot <de> [andere] uitersten daarvan. (Mt 24:30-31)

We weten van vijf van deze pelgrimsliederen wie de dichter is:

1. Vier zijn van David *(Psalmen 122; 124; 131; 133)*.
2. Eén is van Salomo *(Psalm 127)*.

Van de overige tien is de dichter niet bekend.

---

* De Joden verbinden deze vijftien psalmen met de vijftien treden van de tempelvoorhof.

Ze zijn zo samengesteld, dat ze beginnen met een roep van de pelgrim vanuit een ver van Jeruzalem en het beloofde land gelegen plaats *(Psalm 120)* en eindigen met aanbidding in het huis van God *(Psalm 134)*. De psalmen daartussen beschrijven de situaties en ervaringen op de pelgrimsweg van de tien stammen en, zij het in mindere mate, ook die van de twee stammen. Ze komen uit de volkenzee waarheen zij weggevoerd werden en zijn op weg naar het beloofde land *(Dt 30:3)*. In een toepassing op ons kunnen we het vergelijken met onze reis uit de wereld van duisternis, leugen en bedrog op weg naar de wereld van licht, leven en waarheid.

Het bijzondere thema van het eerste pelgrimslied is de valsheid en het bedrog, de leugen, van de vijanden van het volk van God, te midden van wie de rechtvaardige woont, en hoe hij daaronder lijdt.

Geroepen en verhoord | *vers 1*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *Ik riep tot de HEERE in mijn benauwdheid,*
> *en Hij verhoorde mij.*

Dit eerste *"pelgrimslied"* begint met de vermelding door de psalmist dat hij in zijn benauwdheid tot de HEERE heeft geroepen. De psalmist vertolkt de stem van het gelovig overblijfsel, ofwel de uitverkorenen, uit de tien stammen *(Mt 24:30-31)*. Omdat ze zien dat de HEERE hun verdrukking buiten het beloofde land over hen heeft gebracht, richten ze zich in gebed tot Hem en roepen Hem in hun benauwdheid aan. De roep tot God is het begin van de weg terug naar Hem *(Dt 30:1-5)*.

Als het volk in zijn benauwdheid Hem aanroept, verhoort Hij hen door Zijn tegenwoordigheid. De vijanden zijn er nog, maar Hij is nu bij hen, zodat ze niet meer benauwd zijn. Omdat ze zich tot Hem richten en niet tot mensen, is er verhoring. Alleen God kan uit benauwdheid redden. Deze zekerheid spreekt de rechtvaardige uit. Wat hun grote benauwdheid is, wordt in het volgende vers gezegd.

De tong vol bedrog | *verzen 2-4*

> 2 *HEERE, red mijn ziel van de valse lippen,*
> *van de tong vol bedrog.*

> 3 *Wat zal de tong vol bedrog u geven?*
> *Wat zal die aan u toevoegen?*
> 4 *Scherpe pijlen van een machtig man,*
> *en gloeiende houtskool van bremstruiken daarbij.*

Het is een van de pijnlijke ervaringen van een gelovige dat hij onder mensen leeft die alleen maar kunnen liegen, die een 'leugenleven' leiden. Dat hij daarvan het lijdend voorwerp is, maakt het nog pijnlijker. Het is een kwaad waartegen geen bescherming mogelijk is. Niemand kan zich tegen valse beschuldigingen beschermen.

Valse beschuldigingen zijn niet te voorzien en niet te voorkomen. Vaak is niet te achterhalen wie erachter zit. En als de dader al kan worden opgespoord en veroordeeld, is het kwaad niet meer ongedaan te maken. Een voorbeeld van een dodelijke valse beschuldiging hebben we in de geschiedenis van Naboth *(1Kn 21:1-15)*.

De rechtvaardige, en in hem het overblijfsel, voelt zich benauwd door wat *"valse lippen"* over hem beweren en door wat er met *"de tong vol bedrog"* van hem wordt gezegd *(vers 2; vgl. Ps 52:6)*. Het enige wat de gelovige kan doen, is het tegen de HEERE zeggen. Dat doet de rechtvaardige hier dan ook.

De tong is een speciaal middel waarmee anderen grote geestelijke en emotionele schade kan worden berokkend. Als er geen echte misdaden kunnen worden ontdekt, wordt de toevlucht genomen tot een lastercampagne om iemand aan de schandpaal te nagelen en hem het leven onmogelijk te maken. De vijanden zullen een vreselijke leugencampagne beginnen om de Godvrezenden tot in het diepst van hun ziel te treffen. De Godvrezende neemt dan de toevlucht tot de HEERE met de smeekbede zijn ziel daarvan te redden.

In *vers 3* richt de rechtvaardige zich tot de vijand. Hij stelt hem twee vragen, die een vervloeking bij het zweren van een eed vormen, zoals Abner eens heeft gedaan *(2Sm 3:9)*. De psalmist vraagt wat *"de tong vol bedrog"* hem zal *"geven"*, wat het hem zal opleveren. Dan vraagt hij wat *"die"*, dat is die tong vol bedrog, aan hem zal *"toevoegen"*, wat voor extra's daaraan voor hem verbonden is.

Hij geeft zelf het antwoord *(vers 4)*. De vijand heeft met bedrieglijke tong een eed gezworen, en nu zal de HEERE hem met de vloek van deze gezworen

eed treffen. Hij, die zijn tong heeft gescherpt als een scherpe pijl, zal door *"scherpe pijlen van een machtig man"* doorboord worden *(vgl. Ps 57:5; 64:4; Sp 25:18; Jr 9:3,8; Gl 6:7)*. De machtige Man is de Messias *(Ps 24:8)*.

Hij, die zijn woorden als een verwoestend vuur over hem heeft gesproken, zal *"daarbij"* door het vuur van *"gloeiende houtskool van bremstruiken"* verteerd worden *(vgl. Sp 16:27; Jk 3:6)*. Hout van bremstruiken is bijzonder hard en de houtskool ervan brandt hevig en lang. Daarom is dit houtskool uitermate geschikt om aan een pijl vast te maken, waardoor die pijl een vurige, brandende pijl wordt.

Een verdorven man graaft kwaad op,
en op zijn lippen is het als een verzengend vuur.
(Sp 16:27)

Verlangen naar vrede | *verzen 5-7*

5 *Wee mij, dat ik als vreemdeling in Mesech verblijf,*
dat ik woon in de tenten van Kedar.
6 *Mijn ziel heeft lang gewoond*
bij hen die de vrede haten.
7 *Ik ben vreedzaam, maar als ik spreek,*
voeren zij oorlog.

De rechtvaardige, en in hem het overblijfsel, roept het *"wee mij"* over zichzelf uit omdat hij is omgeven door barbaarse mensen *(vers 5)*. Jesaja roept *"wee mij"* omdat hij zichzelf als onreine zondaar in het licht van de heilige God ziet *(Js 6:5)*. Zover is de rechtvaardige hier nog niet. Dat komt in *Psalm 130*. Hij is nu nog meer met zijn omgeving bezig en de gevoelens die daar ten opzichte van hem heersen.

Hij verblijft *"als vreemdeling in Mesech"*, wat betekent dat hij er niet thuis is, maar er tijdelijk verblijft. Hij zegt met andere woorden hetzelfde als hij vervolgens zegt dat hij *"in de tenten van Kedar"* woont. De rechtvaardige woont te midden van een agressieve, onverdraagzame en discriminerende bevolking.

Mesech is een afstammeling van Jafeth *(Gn 10:2; Ez 38:1)*. Zijn nakomelingen bevonden zich in het verre noorden, eerst rond de Zwarte Zee, later nog meer naar het noorden, naar wat nu bekend is als Moskou. Ze staan bekend als ruwe, onbeschaafde mensen. Kedar is de tweede zoon van Ismaël *(Gn 25:13; Js 21:13-17)*, met wrede, genadeloze nakomelingen. Het is een aan-

duiding geworden voor de verschillende Arabische stammen. Samen zijn ze de laatste vijanden van Israël in de eindtijd, namelijk de koning van het noorden, met een coalitie van tien islamitische landen *(Ps 83:6-9)*, die door Gog, dat is vorst van groot-Rusland, worden geruggesteund.

Hun gebied is het gebied waar de tien stammen destijds naar zijn weggevoerd. Dit is later ook bevestigd door de geschiedschrijver Flavius Josephus. Het verblijf bij hen heeft al lang geduurd *(vers 6)*. Het vreet aan zijn ziel dat zij *"de vrede haten"*. Hun dagelijkse praktijk is moord en doodslag. Recht en gerechtigheid zijn deze 'vredehaters' volkomen vreemd. De waarheid wordt door hen met voeten getreden. Dat blijkt wel uit de grove leugens die ze over hem rondstrooien. Daaronder lijdt hij. Hij wil ervan bevrijd worden.

Hij is zelf een man van vrede, hij is *"vreedzaam" (vers 7)*. Letterlijk staat er: Ik (ben) vrede, dat houdt in dat hij wordt gekenmerkt door vrede. Hij is niet uit op ruzie, maar wil in vrede met alle mensen samenleven *(vgl. Rm 12:18; Hb 12:14)*. Daarvan getuigt hij ook tegenover hen te midden van wie hij woont. Zijn pogingen zijn echter tevergeefs. Ze worden afgeslagen. Er wordt zelfs oorlogszuchtig op gereageerd. Deze mensen willen van geen vrede weten en zijn niet te stoppen op hun oorlogspad.

Psalm 121

Inleiding

Deze psalm bezingt de HEERE als de grote zekerheid van hen die in trouw aan Hem hun weg gaan. Daarom wordt Zijn Naam zo vaak herhaald. Daardoor wordt duidelijk dat er niemand zo veilig is als degene die zijn hulp uitsluitend van Hem verwacht. Hij is de Schepper van hemel en aarde en de Bewaarder van Zijn volk Israël, van de getrouwen daarvan. De HEERE zal hen altijd in alle omstandigheden bewaren.

De reis van de uitverkorenen uit *Psalm 120* begint in een gevaarlijk en vijandig gebied. Het is de reis van een schaap tussen een roedel wilde, hongerige wolven *(vgl. Mt 10:16)*. Wat heeft iemand in zo'n situatie nodig? Bestaat er wel een mogelijkheid om te overleven? En dan een pelgrimsreis helemaal naar Jeruzalem? *Psalm 121* gaat over wat iemand, die op een pelgrimsreis gaat, nodig heeft: de bewaring van de HEERE.

In deze psalm vinden we een drievoudig getuigenis dat de HEERE de Bewaarder van Israël is en een drievoudige getuigenis dat de HEERE hen zal bewaren. Aangezien de Bewaarder de HEERE, de Schepper van hemel en aarde, is, zal Hij Zijn schapen dwars door de roedel wrede wolven heen veilig naar Jeruzalem brengen.

De Schepper | *verzen 1-2*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *Ik sla mijn ogen op naar de bergen,*
> *vanwaar mijn hulp komen zal.*
> 2 *Mijn hulp is van de HEERE,*
> *Die hemel en aarde gemaakt heeft.*

Dit tweede *"pelgrimslied" (vers 1)* sluit nauw aan bij het vorige, waarin de getrouwe in benauwdheid is. In de vorige psalm kijkt de gelovige bezorgd om zich heen; in deze psalm kijkt hij vol vertrouwen omhoog voor hulp om de weg naar Jeruzalem te gaan. 'Hulp' betekent bescherming, ondersteuning, leiding en zegen. Daarvoor slaat de pelgrim in het geloof zijn ogen op naar de bergen rondom Jeruzalem. Dat is weliswaar ver bij hem

vandaan, maar te midden daarvan woont de HEERE *(Ps 125:2; vgl. 1Kn 8:46-49; Dn 6:11)*.

De situatie van deze pelgrims lijkt op een bedreigende situatie voor koning Hizkia, die volgens velen de samensteller van de opgangsliederen is. Hizkia werd bedreigd door Sanherib, de koning van Assyrië *(Js 36:1)*. De vorsten van Hizkia dachten aan hulp uit Egypte *(Js 36:6)*. Zou Egypte kunnen helpen? Als het leger van Egypte zou komen, dan zou het vanuit de omringende bergen komen.

Nee, Hizkia moest niet naar de bergen kijken. Hij moest verder kijken, zijn hulp moest van nog hogerop komen *(Ps 123:1)*. Daarom ging hij de tempel in en spreidde hij de dreigbrief van Sanherib voor het aangezicht van de HEERE uit *(Js 37:14)*. Daarmee zei hij wat de psalmist hier zegt: *"Mijn hulp is van de HEERE, Die hemel en aarde gemaakt heeft"* *(vers 2)*.

Bergen zijn een beeld van aardse machten. De pelgrim beseft dat zijn hulp niet van aardse machten, maar van de HEERE komt *(vgl. Jr 3:23)*. Hij beseft dat zijn hulp alleen van Hem is. Dat is niet moeilijk als hij in Hem de Schepper van hemel en aarde ziet *(vgl. Ps 115:15)*. Zou Hij, Die alles heeft geschapen en in stand houdt, ook niet voor hem kunnen zorgen? Daarvan is hij overtuigd.

Voorwaar, tevergeefs [verwacht men het] van de heuvels,
[en] de menigte van de bergen.
Voorwaar, in de HEERE, onze God,
is het heil van Israël. (Jr 3:23)

God is geen plaatselijke of nationale god, zoals de afgoden van de volken, maar de God van hemel en aarde. Hij, Die alles heeft geschapen en in stand houdt, kent ook de weg van de Godvrezende pelgrim en zal hem helpen die te gaan. Alle moeilijkheden die hij op zijn weg kan tegenkomen, komen van de God Die hij in Jeruzalem gaat ontmoeten. Daarom staan die moeilijkheden onder Zijn controle.

In de periode waarover het profetisch in de psalm gaat, wordt God totaal ontkend en wordt de mens verafgood. Het is een periode waarin het eeuwig evangelie door een engel, die in het midden van de hemel vliegt, verkondigd wordt. Dit evangelie luidt: *"Vreest God en geeft Hem heerlijkheid, want het uur van Zijn oordeel is gekomen; en aanbidt Hem Die de hemel en de aarde en [de] zee en [de] waterbronnen heeft gemaakt"* *(Op 14:6-7)*.

Gezien de huidige ontwikkeling van onze maatschappij zal in die periode de evolutietheorie algemeen als feit zijn aanvaard. Daarbij wordt de boodschap dat God de hemel en de aarde geschapen heeft, ontkend. Daarom zendt God die engel om alle mensen waar ze ook maar op de aarde wonen – daarom vliegt die engel in het midden van de hemel, iedereen op aarde kan hem zien en horen – eraan te herinneren dat Hij de Schepper is.

De Bewaarder | *verzen 3-8*

> 3 *Hij zal uw voet niet laten wankelen,*
> *uw Bewaarder zal niet sluimeren.*
> 4 *Zie, de Bewaarder van Israël*
> *zal niet sluimeren of slapen.*
> 5 *De HEERE is uw Bewaarder,*
> *de HEERE is uw schaduw aan uw rechterhand.*
> 6 *De zon zal u overdag niet steken,*
> *de maan niet in de nacht.*
> 7 *De HEERE zal u bewaren voor alle kwaad,*
> *uw ziel zal Hij bewaren.*
> 8 *De HEERE zal uw uitgaan en uw ingaan bewaren,*
> *van nu aan tot in eeuwigheid.*

In deze verzen horen we, als het ware uit het heiligdom, het antwoord op het geloofsvertrouwen dat de getrouwe in de *verzen 1-2* heeft uitgesproken. De getrouwe wordt ervan verzekerd dat de Bewaarder zijn voet niet zal laten wankelen *(vers 3)*. In dit vers staat twee keer het woord 'niet'. Het is een dubbele onderstreping dat wat in dit vers staat nooit en te nimmer door de Bewaarder zal worden toegestaan. Hij zal hem ondersteunen bij elke stap die hij zet *(Jb 31:4)*. God de Schepper is machtig om voor wankelen en struikelen te bewaren *(Jd 1:24)*.

De Bewaarder zal niet sluimeren, Hij zal geen ogenblik in Zijn waakzaamheid voor hem verslappen. Dit is heel anders dan met de afgoden. Elia spotte destijds met de Baäl: *"Misschien slaapt hij [wel] en moet hij wakker worden" (vgl. 1Kn 18:27)*. Deze Bewaarder zal hem niet uit het oog verliezen, en ook niet onverschillig toekijken hoe het hem vergaat als hij op weg is naar Jeruzalem, een weg die vol gevaren is. Hij zal hem met de grootste persoonlijke aandacht begeleiden en nauw bij hem betrokken

zijn. Zijn Bewaarder heeft zelfs de haren van zijn hoofd geteld en geen enkele haar ervan zal verloren gaan *(Lk 12:7; 21:18; Hd 27:34)*.

Met de oproep *"zie" (vers 4)* wordt de aandacht van de getrouwe met nadruk gevestigd op de Bewaarder als *"de Bewaarder van Israël"*, Zijn volk. Er is bij Hem geen sprake van verslapping in Zijn bewaring. Er is geen indutten en daardoor ook geen in slaap vallen. Hij zal niet sluimeren of slapen, maar zonder onderbreken vol oplettendheid waken over Zijn eigendom, Zijn uitverkorenen. Zijn volk is Zijn *"persoonlijk eigendom" (Ex 19:5; Dt 7:6)*.

In de *verzen 3-4* is het nog niet helemaal duidelijk Wie de Bewaarder is, althans Zijn Naam wordt nog niet uitdrukkelijk vermeld. Pas in *vers 5* wordt Zijn identiteit bekendgemaakt: het is de HEERE. Het had bijvoorbeeld ook een (aarts)engel kunnen zijn. Wat heeft iemand nodig op een zeer gevaarlijke reis? Een bewaarder ofwel een persoonlijke lijfwacht, een bodyguard. En wie is deze lijfwacht? Wat kan hij? Hij moet altijd waakzaam zijn. Er mag zelfs geen moment van sluimeren zijn. Sluimeren is een uitdrukking voor een soldaat die tijdens zijn dienst niet waakzaam is *(Js 5:27)*.

Als de bewaarder van Israël een (aarts)engel was *(vgl. Ex 32:34; Dn 10:21)*, zou een demonische engelvorst hem misschien kunnen tegenhouden *(Dn 10:13)*. Nu de HEERE Zelf de taak op Zich heeft genomen om Israël veilig in Jeruzalem te brengen, is wat tevoren onmogelijk leek, nu mogelijk. Ja, alles is mogelijk voor wie gelooft. Als de Heer met ons is, wie kan dan tegen ons zijn? Hij belooft een behouden aankomst.

Zoals Hij de Bewaarder is van Zijn volk *(vers 4)*, zo is Hij het ook van het gelovig overblijfsel. Twee keer wordt in dit vers gezegd dat de HEERE Zelf de Zijnen bewaart. Hij is voor hen *"uw schaduw aan uw rechterhand"*. Hij is zo dicht bij hen als een schaduw bij een persoon is. Hij is ook zo onlosmakelijk aan hen verbonden als een schaduw aan een persoon verbonden is. Zij mogen in Zijn schaduw wandelen, wat wil zeggen dat Hij hen bewaart en beschermt *(Ps 91:1; Js 25:4; 49:2)*, in tegenstelling tot aardse machten *(vgl. Js 30:2-3)*. Dat Hij aan hun rechterhand is, wil zeggen dat Hij hen met Zijn kracht ondersteunt. Het is de plaats waar de verdediger staat *(Ps 109:31)*.

Zijn zorg voor hen is er dag en nacht, als de zon schijnt en als de maan schijnt *(vers 6)*. Hij schermt Zijn volk af tegen de gevaren van de dag en tegen de gevaren van de nacht *(vgl. Gn 31:40; Ps 91:5-6)*. Alle omstandigheden

waarin Zijn volk op hun reis naar Jeruzalem kan zijn, zijn in Zijn hand. Hij zal hen voorzien van alles wat ze nodig hebben *(Js 49:9-10)*.

Ook het kwaad dat hen omgeeft, hun vijanden, is in Zijn hand *(vers 7)*. Hij zal hen *"bewaren voor alle kwaad"*. Dat is het kwaad van de zonde en het kwaad van de verdrukking. Ook hun ziel, die door de tegenstand van de goddelozen onder druk staat, zal Hij in de hand houden, zodat ze niet in hun ziel zullen bezwijken *(vgl. Fp 4:7; Hb 12:3)*.

De HEERE neemt de volle verantwoordelijkheid voor hun hele reis op Zich *(vers 8)*. Hij bewaart hen als ze *"uitgaan"* om op reis te gaan. Hij bewaart hen tot en met hun *"ingaan"* in het beloofde land, als ze op hun eindbestemming zijn aangekomen *(vgl. Dt 28:6)*. *"Uitgaan en ingaan"* is een uitdrukking die het hele leven samenvat *(Jh 10:9)*.

En ook daar, op de plaats van zegen waar ze dan zijn, gaat Hij door met hen te bewaren. Hij zal hen bewaren als ze hun huis *"uitgaan"*, bijvoorbeeld om naar de tempel te gaan, en Hij zal hen bewaren als ze weer teruggaan en hun huis weer *"ingaan"*. Hij doet het *"van nu aan tot in eeuwigheid"*. Dat wil zeggen dat, nu de HEERE Zelf meegaat *(Ex 33:14-17)*, de psalmist zijn lange, gevaarlijke reis vol vertrouwen gaat beginnen.

De toepassing voor ons: Nadat wij onszelf hebben gezien in het licht van God en ook de wereld in zijn ware karakter in dat licht hebben gezien, zijn wij op reis gegaan naar het huis van de Vader, de woonplaats van God. Op onze pelgrimsreis mogen wij rekenen op Zijn voortdurende nabijheid en zorg en mogen wij Hem als onze Bewaarder leren kennen.

Psalm 122

Inleiding

Na zijn persoonlijke blik op de HEERE en de bemoediging die de pelgrim daardoor heeft gekregen in de vorige psalm, ziet hij in deze psalm met grote vreugde dat er medepelgrims zijn. Hier horen we in de opgangsliederen voor de eerste keer over medepelgrims. Dit geldt zowel voor het overblijfsel dat teruggaat naar het beloofde land als voor de gelovige Israelieten in het land die vanwege de feesten van de HEERE onderweg zijn naar Jeruzalem.

Terwijl profetisch de uitverkorenen uit de tien stammen als pelgrims vanuit alle windrichtingen op weg naar Jeruzalem gaan *(Mt 24:31)*, komen ze medepelgrims tegen. Zij bemoedigen elkaar met het vooruitzicht binnenkort in Jeruzalem te zijn *(verzen 1-4)* en beginnen samen te bidden voor de vrede van Jeruzalem *(verzen 6-9)*.

Dit is een lied van de enkeling, *"ik" (vers 1)*, die moed vat bij het zien van medepelgrims. Het is de ervaring van Paulus die, wanneer hij als gevangene onderweg is naar Rome, vlak vóór Rome, bij Forum Appii en Tres Tabernae, zijn medebroeders ziet. Dat brengt hem tot dank aan God en het vatten van moed *(Hd 28:15)*.

De blijdschap van de pelgrim | *verzen 1-2*

> *1 Een pelgrimslied, van David.*
> *Ik ben verblijd, wanneer zij tegen mij zeggen:*
> *Wij zullen naar het huis van de HEERE gaan!*
> *2 Onze voeten staan*
> *binnen uw poorten, Jeruzalem!*

Van dit *"pelgrimslied"*, het derde, weten we wie de dichter is *(vers 1)*. Dit lied is van *"David"*. Hij spreekt zijn blijdschap erover uit, wanneer *"zij"* tegen hem zeggen: *"Wij zullen naar het huis van de HEERE gaan!" (vgl. Hb 12:2)*. Zijn Godvrezende volksgenoten vertellen hem hun voornemen om ter gelegenheid van een van de feesten op te trekken naar Gods huis, de tempel in Jeruzalem *(vgl. Ex 23:17; 34:23; Dt 16:16)*. Zijn hart springt op van

vreugde als hij van dit verlangen hoort. Wat doet het een hart goed als het gelijkgezinde gelovigen ontmoet.

In *vers 2* zien de pelgrims zichzelf in het geloof als in de stad aangekomen. Zo kan het geloof spreken, want het geloof weet zeker dat wat beloofd is, zal gebeuren. Ze spreken de stad als een persoon aan, zo enthousiast zijn ze erover dat ze er weer terug zijn.

Ze zien hun voeten in de poorten van de stad staan. Ergens met de voeten staan betekent dat het in bezit wordt genomen en tot eigendom wordt verklaard *(Jz 1:3)*. Vaak is de poort de plaats van de rechtspraak *(Ru 4:1,11; Am 5:10,12,15)*. De pelgrims hebben het recht om de stad in te gaan, ze horen er thuis.

Elke plaats die uw voetzool betreedt, heb Ik u gegeven, overeenkomstig wat Ik tot Mozes gesproken heb. (Jz 1:3)

Ze kunnen door de poorten naar binnen omdat ze door belijdenis van hun zonden geschikt zijn om in Gods tegenwoordigheid te komen. Zowel bij de poort van een stad als bij de poort van de tempel bevinden zich poortwachters. Zij moeten voorkomen dat onbevoegden binnen zouden komen *(vgl. 2Kr 23:19)*.

Nu de HEERE zowel Koning als Priester is in Jeruzalem, wordt het onderscheid tussen de stad van de grote Koning en het huis van God, de tempel, minder scherp. Opmerkelijk is dat de Septuaginta – de Griekse vertaling van het Oude Testament – ‘poorten’ vertaalt met ‘voorhof’.

Terwijl in het Oude Testament de tempel het huis is van God, waar de HEERE Zijn Naam heeft doen wonen, zal in het vrederijk de hele stad de plaats zijn waar de HEERE woont. Dan zal Jeruzalem een nieuwe naam krijgen, namelijk *“de HEERE is aldaar” (Ez 48:35)*.

De lofprijzing van de pelgrim | *verzen 3-5*

3 *Jeruzalem is gebouwd als een stad*
die hecht samengevoegd is.
4 *Daarheen trekken de stammen op,*
de stammen van de HEERE,
[naar de ark van] de getuigenis van Israël,
om de Naam van de HEERE te loven.

5 *Want daar staan de zetels van het recht,*
de zetels van het huis van David.

Vol bewondering bekijken ze de stad en merken op dat die *"hecht samengevoegd is" (vers 3)*. Het is ermee als met de tentkleden die over de tabernakel liggen, die ook zo aan elkaar zijn vastgemaakt, dat ze één geheel vormen. Daar wordt in het Hebreeuws hetzelfde woord 'hecht samengevoegd' gebruikt *(Ex 26:6,9,11)*. Het brengt de eenheid en hechte gemeenschap van het volk van God tot uitdrukking onder zijn Koning en God.

In het geloof zien de getrouwen het totaal van het volk dat nu nog zo verdeeld en verspreid is. Het volk van God wordt gevormd door *"de stammen"*, dat zijn de twaalf stammen, die met nadruk *"de stammen van de HEERE"* worden genoemd *(vers 4)*. Dat betekent dat Juda, de twee stammen, en Israël, de tien stammen, bij elkaar zijn gevoegd *(Ez 37:21-22)*.

En spreek tot hen: Zo zegt de Heere HEERE: Zie, Ik ga de Israëlieten nemen uit de heidenvolken waarheen zij gegaan zijn. Ik zal hen van rondom bijeenbrengen en hen naar hun land brengen. Ik zal hen tot één volk maken in het land, op de bergen van Israël. Zij zullen allen één Koning als koning hebben. Zij zullen niet langer als twee volken zijn, en niet langer nog in twee koninkrijken verdeeld zijn. (Ez 37:21-22)

Normaal spreken we over de stammen van *Israël*. Het valt dan ook op dat ze hier de stammen van *de HEERE* worden genoemd. Dat legt er de nadruk op dat zij Zijn eigendom zijn. Ze zijn niet alleen rechtmatig de Zijnen omdat Hij hen heeft gevormd, ze zijn ook de Zijnen omdat Hij hen heeft gekocht en verlost met Zijn kostbaar bloed. Ze behoren Hem toe, want Hij heeft ze voor Zichzelf uitgekozen en verworven om samen Zijn volk te zijn.

Dit zullen ze zich in de eindtijd bewust worden, als ze oog in oog komen te staan met hun Messias.

a. *"Elk oog zal Hem zien,"* – dat wil zeggen de hele wereld, terwijl nu alleen wij Hem zien *(Hb 2:9)* –
b. *"ook zij die Hem doorstoken hebben"* – dat wil zeggen de twee stammen *(vgl. Zc 12:10)* – *"en alle stammen van het land zullen over Hem weeklagen"* – dat wil zeggen alle twaalf stammen van Israël *(Mt 24:30)* –
c. *"Ja, Amen" (Op 1:7)*.

De stad heeft grote aantrekkingskracht op hen. Die aantrekkingskracht zit in wat en Wie daar is. Ze komen daar om Zijn Naam te loven. Om Hem

gaat het. Hij is het door Wie zij als stammen aan elkaar verbonden zijn en samen Zijn volk vormen. Ze ontmoeten elkaar daar bij Hem.

De stad is niet alleen het centrum van aanbidding, maar ook het centrum van de rechtspraak *(vers 5)*. Daarnaar verwijzen *"de zetels van het recht"*. De rechtspraak wordt direct verbonden aan *"het huis van David"*. Het gaat hier om de koninklijke rechtspraak van het huis van David. De HEERE is dan naar waarheid de Koning van de gerechtigheid *(Hb 7:2)* in Jeruzalem.

Zoals Salomo als koning tevens de hoogste rechter was, zal de Heer Jezus als Koning ook rechtspreken op Zijn troon *(Mt 25:31)*. Er is sprake van zetels, meervoud. Dit wijst erop dat er meerdere zetels of tronen staan. Die staan er omdat er anderen zijn die met Christus mogen regeren *(Mt 19:28; Op 4:4)*.

Het gebed van de pelgrim | *verzen 6-9*

> 6 *Bid om vrede voor Jeruzalem,*
> *laat het goed gaan met hen die u liefhebben.*
> 7 *Laat vrede binnen uw vestingwal zijn,*
> *rust in uw burchten.*
> 8 *Omwille van mijn broeders en mijn vrienden*
> *spreek ik nu: Vrede zij in u!*
> 9 *Omwille van het huis van de HEERE, onze God,*
> *zal ik het goede voor u zoeken.*

Na de zetels van het recht, wat het handhaven van gerechtigheid benadrukt, kan er sprake zijn van vrede *(vers 6)*. Vrede is gebaseerd op gerechtigheid. Terwijl de stammen daar zijn, stellen ze de vraag om te bidden *"om vrede voor Jeruzalem"* (vgl. *Jr 29:7)*, want het is nog niet de situatie van het vrederijk. Vrede is meer dan alleen de afwezigheid van oorlog. Het is harmonie en welvaart onder de regering van de Vredevorst.

Zoek de vrede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb gevoerd. Bid ervoor tot de HEERE, want in haar vrede zult u vrede hebben. (Jr 29:7)

Als een Israëliet een andere Israëliet ontmoet, bidden zij met de groet *shalom* elkaar vrede toe. Als een Israëliet een huis binnengaat, bidt hij dat huis 'Gods vrede' toe. Ook nu de pelgrims de stad Jeruzalem ingaan, bidden zij Jeruzalem vrede toe, opdat Jeruzalem naar waarheid en naar de betekenis

van haar naam daadwerkelijk 'de stad van de vrede' zal zijn. Dan zal de titel van de Heer Jezus ook zijn: koning van Salem, dat is de Koning van de vrede *(Hb 7:2)*. Echte vrede is alleen mogelijk als de Vredevorst daadwerkelijk Koning is.

Er wordt een zegenwens verbonden aan het gebed om vrede: *"Laat het goed gaan met hen die u liefhebben."* Wie Jeruzalem, de stad van de vrede, liefhebben, hebben de vrede lief. Daarom kan voor hen worden gevraagd aan de HEERE om het goed met hen te laten gaan *(vgl. Mt 10:40-42)*. Jeruzalem betekent 'stad van de vrede', maar er is sinds een korte periode van vrede onder de regering van Salomo, nooit vrede in de stad geweest. Die vrede wordt pas werkelijkheid als de stad haar poorten voor de Vredevorst opent.

Er is een groot verlangen naar *"vrede in uw vestingwal"* en *"rust in uw burchten"* *(vers 7)*. Dat de vestingwal en burchten er zijn *(vgl. Ps 48:13-14)*, betekent dat, hoewel er vijanden zijn, zij geen bedreiging meer vormen *(Js 26:1)*. Er kan vrede en rust zijn als het hart in gemeenschap is met de HEERE.

Voor een plaatselijke gemeente kan een situatie van vrede en rust ook werkelijkheid zijn *(vgl. Hd 9:31)*. Dat zal het geval zijn als de gelovigen zich persoonlijk onder het gezag van de Heer Jezus stellen. Ze zullen dan de *"rechtvaardigheid, vrede en blijdschap in [de] Heilige Geest"* ervaren *(Rm 14:17)*.

Wie persoonlijk die vrede en rust heeft, zal die ook voor zijn *"broeders"* en zijn *"vrienden"* wensen *(vers 8)*. Dat doet Paulus ook in de aanhef van bijna al zijn brieven. De Godvrezende heeft met hen een gemeenschappelijke liefde voor Jeruzalem en de tempel, dat wil zeggen voor Hem Die daar woont. Samen dienen en aanbidden ze Hem. Hieruit blijkt dat het ten diepste niet gaat om gebouwen, maar om mensen. De vrede van de stad moet uiteindelijk de vrede van de mensen ten opzichte van God en onder elkaar tot gevolg hebben.

Dit aspect is ook voor de gemeente van belang. Wij worden opgeroepen ons te beijveren *"de eenheid van de Geest te bewaren in de band van de vrede"* *(Ef 4:3)*, want we zijn met alle gelovigen *"samengevoegd en verbonden"* *(Ef 4:16)*.

De uiteindelijke wens naar vrede heeft te maken met het feit dat in de stad *"het huis van de HEERE, onze God"* staat *(vers 9)*. Dat is de motivatie van de Godvrezende om het goede voor de stad te zoeken. Het gaat in deze psalm

nadrukkelijk om het huis van de HEERE. De psalm begint ermee in *vers 1* en het eindigt ermee in *vers 9*.

Dat er in *vers 4* sprake is van de getuigenis, verbonden met de Naam van de HEERE, maakt duidelijk dat het in deze psalm gaat over de plaats die de HEERE heeft uitgekozen *"om Zijn Naam daar te vestigen" (Dt 12:5)*. Die plaatst heeft de psalmist lief.

Zo moet het ook ons gaan om de Heer Jezus. Waar Hij wordt verheerlijkt en aanbeden, daar is ook onze plaats. Wij weten uit het Nieuwe Testament dat wij zijn genaderd tot de geestelijk berg Sion *(Hb 12:22-23; vgl. Gl 4:24)*. Dit 'naderen' geeft een sfeer aan waarin we binnengaan. De sfeer bij de *"berg Sion"* is een sfeer van genade en vrede, van uitnodigende liefde, waarbij elke vrees afwezig is *(1Jh 4:18)*. Dit is kenmerkend voor het gezelschap van de kinderen van God.

Psalm 123

Inleiding

Terwijl de uitverkoren Israëlieten geestelijke oefeningen doormaken in verbinding met hun terugkeer naar Jeruzalem, worden zij door hun omgeving gehoond en bespot. Daarom richten zíj hun ogen omhoog naar de HEERE om hulp. Tot drie keer toe maakt deze psalm duidelijk dat de HEERE hun genadig zal zijn om hen te hulp te komen.

Gebed om redding | *verzen 1-4*

> *1 Een pelgrimslied.*
> *Ik sla mijn ogen op naar U,*
> *Die in de hemel zit.*
> *2 Zie, zoals de ogen van dienaren*
> *[gericht zijn] op de hand van hun heren*
> *[en] zoals de ogen van een dienares*
> *[gericht zijn] op de hand van haar meesteres,*
> *zo [zijn] onze ogen [gericht] op de HEERE, onze God,*
> *totdat Hij ons genadig is.*
> *3 Wees ons genadig, HEERE, wees ons genadig,*
> *want wij zijn meer dan verzadigd met verachting.*
> *4 Onze ziel is meer dan verzadigd*
> *van de spot van de zorgelozen,*
> *de verachting van de hoogmoedigen.*

Dit is het vierde *"pelgrimslied"* *(vers 1)*. We horen in de dichter de stem van de uitverkorenen van de stammen die nog buiten het land zijn. Ze zijn van het land verwijderd, maar hun hart is al in Jeruzalem. Ze bevinden zich nog te midden van hun vijanden. De laatste twee verzen van de psalm maken duidelijk wat hun situatie is: ze worden overladen met bespotting en verachting. Dat drijft hen tot gebed.

Het gebed van de psalmist wordt hier omschreven als 'de ogen richten op de HEERE'. Met behulp van een poëtisch chiasma (spiegelbeeld) wordt hierop in de eerste twee verzen mooi en sterk de nadruk gelegd. Het be-

gint in *vers 1* letterlijk met *"naar U sla ik mijn ogen op"* en eindigt in *vers 2* met *"zo onze ogen op de HEERE, onze God"*. En dan volgt het doel van het gebed, namelijk totdat de HEERE hen genadig is. Dat gebed brengt de psalmist verder vanaf *vers 3* onder woorden.

Vers 1 begint met een persoonlijk gebed, *"ik"*, en gaat verder met *"onze"* en *"wij"*, meervoud. Het is belangrijk en ook kostbaar dat wij een persoonlijk gebedsleven hebben, en dat wij ook een gemeenschappelijk en gemeentelijk gebedsleven hebben *(Mt 18:19)*.

Ze beginnen met persoonlijk tegen de HEERE te zeggen: *"Ik sla mijn ogen op naar U, Die in de hemel zit."* Hij *"zit"* daar op Zijn troon, in alle rust, en regeert *(Ps 103:19)*. Niets op aarde kan Zijn rust en regering verstoren. Door Hem daar te zoeken en bij Hem hun toevlucht te nemen, gaan ze delen in Zijn rust. Ze weten dat het Hem niet uit de hand loopt en ze verwachten van Hem dat Hij hun situatie ten goede verandert. Hij is wel in de hemel, maar ze weten dat Hij ten nauwste bij hun omstandigheden betrokken is.

Er is in hun blik op de HEERE een verwachtingsvol uitzien naar Zijn handelend optreden *(vers 2)*. Ze vergelijken zich met *"dienaren"* van wie de ogen *"[gericht zijn] op de hand van hun heren"* en met *"een dienares"* van wie de ogen *"[gericht zijn] op de hand van haar meesteres"*. Als afzonderlijke leden van Gods volk zijn zij Zijn dienaren en als geheel zijn zij Zijn dienares.

Ze kijken naar Zijn hand, want alleen die kan verlossing brengen. Daarbij oefenen ze geduld. Ze blijven naar Hem kijken *"totdat Hij"* hen *"genadig is"*. Dat ze op de genade van de HEERE wachten, houdt de erkenning in dat ze door eigen falen in deze ellendige omstandigheden terecht zijn gekomen. Ze pleiten niet op hun onschuld. Dat ze zeggen *"totdat"*, betekent dat ze erop vertrouwen dat Hij genadig zal zijn *(vgl. Js 30:18)*. De vraag is alleen wanneer Hij dat zal zijn. Dit afwachten is het enige wat ze kunnen doen. Ze hebben geen enkele mogelijkheid om een verandering ten goede te bewerken.

En daarom wacht de HEERE, opdat Hij u genadig zal zijn;
en daarom zal Hij Zich verheffen om Zich over u te ontfermen.
Voorzeker, de HEERE is een God van recht.
Welzalig zijn allen die Hem verwachten. (Js 30:18)

Ze claimen geen verlossing, maar doen wel een indringend beroep op Hem om hen genadig te zijn door Hem daar twee keer om te vragen *(vers 3)*. De verachting die over hen wordt uitgegoten, heeft zulke vormen aan-

genomen, dat ze er *"meer dan verzadigd"* door zijn. De grens van wat ze kunnen verdragen, is ruimschoots overschreden. Nog meer verachting erbij kunnen ze niet verdragen.

Hun ziel heeft meer dan genoeg geleden onder *"de spot van de zorgelozen"* en *"de verachting van de hoogmoedigen" (vers 4)*. Ze zijn oververzadigd. Te lang al hebben ze de hatelijke en grievende opmerkingen van hun vijanden moeten slikken. Er kan niet meer bij. Het overblijfsel zoekt niet de gunst van die vijanden om op die manier van de druk af te komen, maar richt zich tot de HEERE.

"Zorgelozen" zijn mensen die in hun leven volkomen vertrouwen op hun rijkdom en welvaart, waardoor zij zich nergens zorgen over maken *(vgl. Lk 12:16-21)*. Deze mensen overladen hen met spot. *"Hoogmoedigen"* plaatsen God buiten hun gezichtsveld. Zij houden geen rekening met God, want in hun leven nemen zij zelf de plaats van God in. Deze mensen kijken met verachting op hen neer.

De zorgelozen wanen zich zeker van hun macht, waaraan in hun verbeelding geen einde zal komen. Het komt in hun zorgeloosheid niet bij hen op dat ze een keer met God te maken zullen krijgen en dat Hij het bespotten van Zijn volk opvat als het bespotten van Hem Zelf. De hoogmoedigen zijn alleen uit op hun eigen grootheid en belangrijkheid, dat is het enige waarin zij geloven. God bestaat voor hen niet. Daarom zou het ook dwaas zijn voor Gods volk om hun gunst te zoeken om zich van hun spot en verachting te bevrijden.

Profetisch zal het overblijfsel jarenlang de spot en de verachting van een veelheid van vijanden ondergaan. Die vijanden zijn de antichrist ofwel de valse koning van Israël en haar volgelingen, het beest van het Romeinse rijk, de vijandige koning van het noorden en bondgenoten, Gog, ofwel groot-Rusland. Het zijn allemaal machtige goddelozen die zorgeloos leven.

Psalm 124

Inleiding

In deze psalm vallen de herhalingen op. Herhaling is een instrument om de boodschap te onderstrepen. Twee keer staat er *"als de HEERE niet bij ons geweest was" (verzen 1-2)*. Na twee keer *"als"* in de *verzen 1-2* volgt drie keer *"dan"* in de *verzen 3-5*. De vijanden worden drie keer als wateren voorgesteld die hen wilden overspoelen *(verzen 4-5)*. Daarbij spreken ze twee keer *"over onze ziel"*. Er is twee keer sprake van *"ontkomen"* en twee keer van een *"strik" (vers 7)*.

Ook de structuur van de psalm onderstreept de boodschap:

A. De tegenwoordigheid van de HEERE *(verzen 1-2a)*.

  B. Bewaring tegen gevaren *(verzen 2b-5)*.

    C. Lofprijzing van de HEERE *(vers 6a)*.

  B. Bewaring tegen gevaren *(verzen 6b-7)*.

A. De tegenwoordigheid van de HEERE *(vers 8)*.

Hieruit blijkt dat de centrale boodschap is: Loof de HEERE, want Hij bewaart te midden van alle gevaren.

De uitverkoren Israëlieten die zich buiten het land bevinden, zijn gehoond en bespot *(Psalm 123)* en zwaar vervolgd *(Ps 124:1-5)*, maar desondanks bewaard gebleven. Zij hebben hun vijanden zonder angst achter zich kunnen laten en zijn nu onderweg naar Jeruzalem.

Het geheim van de bewaring is de tegenwoordigheid en nabijheid, *"bij ons"*, van de HEERE, de Bewaarder van Israël uit *Psalm 121 (Ps 121:3-8)*. De psalmist zegt zowel in *vers 1* als in *vers 2 "als de HEERE niet bij ons geweest was"*. Daarmee wordt het belang van de openingszin dubbel onderstreept. De HEERE is in deze psalm 'de God met ons', de beloofde Immanuel, de voor het volk Israël kostbare titel van de Heer Jezus uit *Jesaja 7 (Js 7:14; Mt 1:23)*. We kunnen in dit licht goed begrijpen dat Mozes tegen de HEERE zei: *"Als Uw aangezicht niet meegaat, laat ons [dan] van hier niet verdertrekken" (Ex 33:15)*.

De HEERE is bij Zijn volk | *verzen 1-5*

> *1 Een pelgrimslied, van David.*
> *Als de HEERE niet bij ons geweest was*
> *– zeg dat toch, Israël –*
> 2 *als de HEERE niet bij ons geweest was,*
> *toen mensen tegen ons opstonden,*
> 3 *dan hadden zij ons levend verslonden,*
> *toen hun toorn tegen ons ontbrandde;*
> 4 *dan hadden de wateren ons overspoeld*
> *[en] was een [woeste] stroom over onze ziel gegaan;*
> 5 *dan waren de onstuimige wateren*
> *over onze ziel gegaan.*

Dit is het vijfde *"pelgrimslied" (vers 1)*. Het is het tweede pelgrimslied dat vermeldt dat het *"van David"* is *(Ps 122:1)*. David beschrijft een situatie die voor het bestaan van Gods volk uitermate bedreigend was. Het is zelfs zo, dat Israël niet meer zou bestaan als de HEERE niet bij Zijn volk was geweest. Deze constatering kan worden toegepast op alle situaties waarin het volk is geweest en weggevaagd dreigde te worden.

Profetisch gaat het om de gevaren en geestelijke oefeningen van de tien stammen die zich buiten Jeruzalem bevonden, te midden van onverdraagzame en vijandige volken. Daarnaast kunnen we ook denken aan het gedeelte van de twee stammen dat uit Jeruzalem is gevlucht voor de aanstormende koning van het noorden gevolgd door de legers van de Assyriërs, gesteund door grootmacht in het uiterste noorden, Gog, ofwel groot-Rusland *(Dn 8:24)*.

Hun hulpgeroep tot de HEERE en hun vertrouwen dat de HEERE Zelf hun Bewaarder was tijdens hun terugkeer naar het beloofde land, is niet beschaamd geworden. In deze psalm horen we hun getuigenis *(verzen 1-5)* en hun lofzang tot de HEERE *(verzen 6-8)*. Ze zullen, als ze alle aanslagen op hun bestaan hebben overleefd, erkennen dat hun voortbestaan alleen aan Zijn aanwezigheid bij hen te danken is.

In het Oude Testament is Hij in het grootste deel van hun geschiedenis aanwezig geweest. Soms is Hij op een verborgen manier aanwezig geweest, zoals het boek *Esther* laat zien. En ook na de verwoesting van Jeruzalem in

het jaar 70 tot nu toe is Hij, achter de schermen, steeds de Beschermer van Zijn volk geweest, zodat ze niet zijn uitgeroeid. Hun hele geschiedenis is een geschiedenis van verlossingen die de HEERE heeft bewerkt. Ze moeten dat voordragen, het ten gehore brengen aan de HEERE als dankbetuiging voor wat Hij voor hen is geweest en heeft gedaan.

In *vers 2* spreekt David het nog een keer uit: *"Als de HEERE niet bij ons geweest was."* Daardoor onderstreept hij het belang van de aanwezigheid van de HEERE bij Zijn volk. Zonder Hem zouden ze reddeloos verloren zijn geweest en zijn omgekomen. Zijn aanwezigheid heeft hen beschermd tegen vijanden en in gevaren, tegen *"mensen"* die tegen hen waren opgestaan om hen uit te roeien.

Het woord 'mensen' geeft tegelijk het enorme verschil met God aan. Het Hebreeuwse woord dat hier wordt gebruikt, is *adam*, wat herinnert aan de aarde waaruit zij zijn gemaakt. Ze zijn slechts 'stof van de aarde' *(Gn 2:7)*, terwijl God de Schepper van hemel en aarde is *(vers 8)*. Wat kan het stof doen tegen zijn Maker? Israël is in zijn geschiedenis talloze malen van alle kanten door 'mensen' aangevallen. Dat het volk nog bestaat, is niet aan hun slimheid, bondgenoten of gevechtskracht te danken, maar alleen aan God.

De bedoelingen van de vijanden logen er niet om. Als ze de kans hadden gekregen, *"dan hadden zij ons levend verslonden" (vers 3; vgl. Sp 1:12)*. De vijand wordt beschreven als een groot beest dat hen wilde verslinden, een beest met vervaarlijke tanden *(vers 6)*, dat naar hen toe kwam als een overstroming *(vers 4; Op 12:15-16)*, met listen en valstrikken *(vers 7)*, waartegen zij niet opgewassen waren *(vers 5)*.

De toorn van de vijanden was tegen hen ontbrand. Hun vijanden zijn Godhaters die hun woede op Zijn volk wilden koelen. Ze wilden het leven dat God Zijn volk had gegeven, verslinden. Dat is onmogelijk gebleken, want de Levende was bij Zijn volk.

En het is ook niet slechts een enkele natie die zo vol woede tegen hen was. De hele wereld was tegen hen. Ze hadden de krachten gebundeld en Gods volk als *"wateren"* willen overspoelen *(vers 4)*. 'Wateren' symboliseren naties *(Js 8:7; 17:12; Dn 9:26b,27b)* en verwoestende krachten. We zien deze wateren in de aanstormende koning van het noorden gevolgd door de legers van de Assyriërs, gesteund door Rusland, de grootmacht in het

uiterste noorden *(Dn 8:24)*. Israël spreekt dan ook over 'overspoelende wateren', *"een [woeste] stroom"*. Deze wateren zijn over hun ziel, dat wil zeggen over hun persoon, hun ziel en hun lichaam, gegaan. Dit spreekt ervan dat er is niet alleen uiterlijke nood was, maar dat er ook nood in de ziel was, innerlijke nood.

In *vers 5* voegt het volk er nog een uiting van de enorme vijandschap aan toe. Ze spreken over *"de onstuimige wateren"* die *"over onze ziel gegaan"* zouden zijn gegaan waaraan ze ten onder zouden zijn gegaan. De vijandschap tegen Israël wordt hier beschreven als de watervloed in een wadi *(verzen 4-5)*. Een wadi is een rivierdal in droge gebieden dat gedurende het grootste deel van het jaar droog staat. Gedurende natte periodes kan zo'n rivierdal door plotselinge stortregens ineens in een verwoestende waterstroom veranderen *(Ps 42:8)*.

De HEERE beschermt Zijn volk | *verzen 6-8*

> 6 *Geloofd zij de HEERE, Die ons niet overgaf*
> *tot een prooi voor hun tanden.*
> 7 *Onze ziel is ontkomen als een vogel*
> *uit de strik van de vogelvanger;*
> *de strik is gebroken*
> *en wíj zijn ontkomen.*
> 8 *Onze hulp is in de Naam van de HEERE,*
> *Die hemel en aarde gemaakt heeft.*

Psalm 120 begint met de nood. *Psalm 121* spreekt over vertrouwen in de nood. *Psalm 123* is een smeekbede in grote nood. *Psalm 124* getuigt dat ze de aanval van de vijand door de hulp van de HEERE hebben overleefd, waardoor de psalmist zijn lofprijzing aanheft. Na het opnoemen van de vele uitreddingen door de HEERE uit grote nood en vijandschap volgt een lofprijzing: *"Geloofd zij de HEERE, Die ons niet overgaf tot een prooi voor hun tanden"* *(vers 6)*. De HEERE komt alle eer toe voor de bescherming die Hij Zijn volk heeft geboden. Dit is de kern en het middelpunt van deze psalm.

In de formulering *"Die ons niet overgaf"*, zit het aspect van de erkenning dat ze dat zouden hebben verdiend. De vijand wordt voorgesteld als een roofdier dat Gods volk als *"een prooi voor hun tanden"* heeft gezien. Maar de HEERE heeft hen geen prooi laten worden.

De psalmist voelde zich gevangen in een strik, en een zekere dood wachtte hem. Hij was als een nietige vogel die niet meer in staat is om te vluchten. De HEERE, de Bewaarder van Israël, heeft hem niet overgegeven als buit. Hij was hem nabij en heeft de strik gebroken en de psalmist bevrijd. De vijand was machtig, maar met de HEERE was de psalmist meer dan overwinnaar.

Hij heeft de ziel van Zijn uitverkorenen laten *"ontkomen als een vogel uit de strik van de vogelvanger" (vers 7)*. Het klinkt als een triomfantelijke uitroep dat ze zijn *"ontkomen"*. Het is de vijand niet gelukt hen in zijn strik vast te houden, want *"de strik is gebroken en wíj zijn ontkomen"*. De HEERE heeft ervoor gezorgd dat ze konden ontkomen. Hem komt daarvoor alle eer toe.

Tijdens het schrijven over deze psalm heeft president Trump van Amerika bekendgemaakt dat Amerika Jeruzalem als hoofdstad van Israël erkent (6-12-2017). Dit heeft woedende reacties uit de Arabische wereld en hoofdzakelijk afkeurende reacties uit de rest van de wereld opgeleverd. Alles en iedereen keert zich tegen Israël. Er worden strikken voor hen gespannen. Maar ze zullen ontkomen, niet met de hulp van welke president van Amerika dan ook – want die persoon zal teleurstellen, zoals alle hoop op mensen doet –, maar eenvoudig door de HEERE, Die voor Zijn volk zorgt.

Het lied eindigt met het proclameren van de Naam van de HEERE *(vers 8)*. Die Naam is hun hulp. Het is Zijn Naam die ervoor garant staat dat Hij alle beloften die Hij aan Zijn volk heeft gedaan, zal vervullen. De grondslag daarvan is het nieuwe verbond dat Hij met hen heeft gesloten. Hij is de HEERE, *"Die hemel en aarde gemaakt heeft" (vgl. Ps 121:2)*, wat aangeeft dat Hij daarover de volledige controle heeft. Dit betekent ook dat Hij Zijn volk en alle volken bestuurt. Dit is voor Zijn volk een grote troost. Het is ook een krachtig getuigenis in een wereld die zijn Schepper loochent.

Psalm 125

Inleiding

In *Psalm 124* looft het overblijfsel de HEERE omdat Hij hen heeft bewaard. Nu nemen zij met een voornemen van het hart het besluit om de HEERE altijd te vertrouwen.

De uitverkorenen buiten het land hebben de landen van hun vreemdelingschap verlaten. Ze naderen de bergen van Israël, ja de stad van de grote Koning *(Mt 5:35)*, Jeruzalem, de stad die een nieuwe naam zal krijgen, namelijk *Jahweh Shammah*, dat betekent *"de HEERE is aldaar" (Ez 48:35)*. Deze stad geniet de bescherming van de Bewaarder van Israël. Wat een vertroosting is dit voor het overblijfsel. Het zal wat zijn om binnenkort bij Hem te zijn.

Onwankelbaar vertrouwen | *verzen 1-3*

> *1 Een pelgrimslied.*
> *Wie op de HEERE vertrouwen, zijn als de berg Sion,*
> *[die] niet wankelt, [maar] voor eeuwig blijft.*
> *2 Rondom Jeruzalem zijn bergen,*
> *zo is de HEERE rondom Zijn volk,*
> *van nu aan tot in eeuwigheid.*
> *3 Want de scepter van de goddeloosheid zal niet [voorgoed] rusten*
> *op het erfdeel van de rechtvaardigen;*
> *opdat de rechtvaardigen hun handen*
> *niet uitstrekken naar onrecht.*

Dit zesde *"pelgrimslied"* begint met het vertrouwen op de HEERE *(vers 1)*. Daaraan is grote zekerheid voor de rechtvaardige verbonden. Elke stap van de rechtvaardige is een stap van geloof, een stap in vertrouwen. Nooit heeft de HEERE hun vertrouwen beschaamd *(vgl. Rm 10:11)*. In deze psalm wordt de *stap* in vertrouwen omgezet in

Want de Schrift zegt: 'Ieder die in Hem gelooft, zal niet beschaamd worden'. (Rm 10:11)

een *wandel* in vertrouwen. De rechtvaardigen leren dat de HEERE betrouwbaar is *(vgl. Ps 36:6)*.

Wie zich dat bewust is, staat onwankelbaar in zijn geloof. Hij is *"als de berg Sion"*, eindeloos onwankelbaar. Jeruzalem had, uitgezonderd de noordkant, zeer steile hellingen. Daardoor is de stad een natuurlijk fort en wordt ze gezien als een onwankelbare berg.

De kracht van Sion ligt echter niet meer in haar geografische ligging, maar in het feit dat de HEERE Zelf haar Beschermer is. Sion is meer dan een berg. Ze is het symbool van Gods hulp, van Zijn tegenwoordigheid in zegen en bescherming van Zijn volk en van de voorrechten van de verbondsrelatie die Hij met Zijn volk heeft. Wie op God vertrouwt, heeft zich aan Hem verbonden. Dit vertrouwen beschaamt Hij nooit. Het vertrouwen van de psalmist is een verklaring met betrekking tot de uitverkorenen zelf *(vers 1)*, met betrekking tot de HEERE *(vers 2)* en met betrekking tot de vijandige goddeloze *(vers 3)*.

De HEERE is rondom Zijn volk, zoals de bergen rondom Jeruzalem zijn *(vers 2)*. Sion is op dit moment niet hoger dan de bergen die Jeruzalem omringen. In de toekomst zal dat anders zijn *(Js 2:2)*. De Olijfberg ten oosten van Jeruzalem en de Scopusberg in het noordoosten ervan zijn hoger, evenals verschillende andere bergen. Daarom ligt de berg Sion beschut te midden van de bergen. De berg Sion is zelf stabiel en door de omringende bergen ook veilig.

Dit beeld gebruikt de psalmist voor wie op de HEERE vertrouwen. De vertrouwende gelovige is als de berg Sion, en de HEERE is als de bergen daaromheen. De HEERE beschermt Zijn volk van alle kanten *(Zc 2:5; vgl. Jb 1:10)*. Daardoor is niets of niemand in staat het volk dat op Hem vertrouwt enig kwaad te doen, nu niet en tot in eeuwigheid niet.

En Ík zal voor haar zijn, spreekt de HEERE,
een muur van vuur rondom,
en Ik zal in haar midden tot heerlijkheid zijn.
(Zc 2:5)

De noodzaak voor deze zekere bescherming is *"de scepter van de goddeloosheid"* die rust *"op het erfdeel van de rechtvaardigen" (vers 3)*. De scepter is een symbool van de macht van een koning. Het gaat hier om de macht van de goddeloze. De goddeloze zal een korte tijd de macht hebben over het beloofde land, dat zijn zowel de antichrist als de Assyriërs. Zij zullen de

scepter van de goddeloosheid in Israël zwaaien, ze zullen er de baas zijn, maar slechts voor korte tijd *(Js 10:5; vgl. Js 14:5)*. De scepter zal verbroken worden als deze vijanden volgens Gods plan de tucht over Zijn volk hebben uitgevoerd *(Js 10:12)*.

Dan zullen de rechtvaardigen in het bezit van hun erfdeel worden gesteld. De uitverkorenen *(Mt 24:31)* die zich buiten het land bevinden, worden 'de rechtvaardigen' genoemd omdat zij zich voorgenomen hebben om te leven volgens de norm van het Woord en het nieuwe verbond van de HEERE. Dat kunnen ze alleen door de kracht van het bloed van het nieuwe verbond. En volgens dit verbond zullen de rechtvaardigen het erfdeel van de HEERE ontvangen.

Dat ze het erfdeel ontvangen, hebben ze niet aan zichzelf te danken, maar aan Hem Die het voor hen heeft bewaard. Zelf zijn zij voor dat erfdeel bewaard *(vgl. 1Pt 1:4-5)*. Het recht op hun erfdeel hebben ze te danken aan Christus Die het erfdeel heeft vrijgekocht door Zijn bloed, waardoor het gereinigd is van de zonde die er door de schuld van Zijn volk op is komen te liggen. Door het bloed zijn de rechtvaardige eisen van het verbond vervuld en geeft de HEERE nu Zijn zegen aan Zijn volk.

Als de heerschappij van de goddelozen langer zou duren dan de rechtvaardigen zouden kunnen verdragen, zou het gevaar groot zijn dat de rechtvaardigen het recht in eigen hand zouden nemen *(vgl. Pr 7:7a; Mt 24:22)*. Maar God bepaalt zowel de zwaarte als de duur van een beproeving *(1Ko 10:13b)*.

God is getrouw, Die niet zal toelaten dat u verzocht wordt boven wat u kunt [verdragen]; maar met de verzoeking zal Hij ook de uitkomst geven, zodat u ze kunt verdragen. (1Ko 10:13b)

Ze moeten *"hun handen niet uitstrekken naar onrecht"*, dat wil zeggen, ze moeten het verbond niet ontrouw worden *(vgl. Ps 73:1-15)*, maar wachten op Gods tijd. Onrecht heeft de betekenis van slechtheid, ongerechtigheid. Het houdt hier in dat ze hun vertrouwen op de HEERE zouden verliezen. Als dat het geval zou zijn, zouden ze hun erfdeel, de zegeningen van het verbond, missen.

Vrede over Israël | *verzen 4-5*

> 4 *Doe goed, HEERE, aan wie goed zijn*
> *en aan hen die oprecht zijn in hun hart.*

> 5 *Maar wie zich neigen [tot] kronkelwegen,*
> *zal de HEERE doen verdwijnen,*
> *met hen die onrecht bedrijven.*
> *Vrede over Israël!*

Nadat de rechtvaardige het vertrouwen op de bescherming door de HEERE heeft ervaren en uitgesproken *(verzen 1-3)*, doet hij voorbede voor anderen, ja, voor heel het volk *(vers 4)*. Vanuit het vertrouwen dat de scepter van de goddeloosheid tijdelijk is, volgt het gebed om de zegen van het verbond. De scepter van de goddeloosheid is een verhindering voor de zegen van het verbond.

De rechtvaardige vraagt aan de HEERE om goed te doen *"aan wie goed zijn en aan hen die oprecht zijn in hun hart"*. Hij bidt hier voor alle rechtvaardigen. Zij hebben leven uit God en zijn daarom goed en in hun hart oprecht. Daarom zal God hun goed doen.

Tegenover hen die goed en oprecht zijn, staan zij die *"zich neigen [tot] kronkelwegen" (vers 5; vgl. Ri 5:6)*. Dit zijn de trouwelozen in Israël, de goddeloze massa, zij die het verbond met de HEERE verlaten, van de rechte weg van de HEERE afwijken en kronkelwegen gaan. De HEERE zal hen *"doen verdwijnen"*, samen *"met hen die onrecht bedrijven"*, dat zijn de goddeloze onderdrukkers, de vijandige volken om Gods volk heen.

Als zo het recht heeft gezegevierd, wordt het gebed om *"vrede over Israël"* verhoord. De vrede wordt hier niet alleen voor Jeruzalem gewenst zoals in een vorig pelgrimslied *(Ps 122:6-8)*, maar voor het hele volk *(vgl. Rm 11:26)*, de twaalf stammen, dat wil zeggen het ware Israël, het Israël van God *(vgl. Gl 6:16)*. Vrede over Israël is alleen mogelijk als Christus, de Koning van de vrede, regeert. Dat laatste zal gebeuren als alle vijanden gesteld zijn als een voetbank voor Zijn voeten *(Ps 110:1-2)*.

Psalm 126

Inleiding

Als de twee stammen hersteld zullen zijn in het land, zowel het overblijfsel dat uit Jeruzalem is gevlucht als het overblijfsel in de stad dat verlost is, dan is het volk nog niet compleet. De tien stammen moeten in het land terug zijn. Er moeten twaalf stammen in het land hersteld worden. Dat wordt opnieuw in de volgende drie psalmen, *Psalmen 126-128*, voorgesteld.

Dan zal de HEERE, uw God, een omkeer brengen in uw gevangenschap en Zich over u ontfermen. Hij zal u weer bijeenbrengen uit al de volken waarheen de HEERE, uw God, u verspreid had. (Dt 30:3)

God doet de gevangenen terugkeren naar het land *(Dt 30:3)*. Zij die terugkeren, zullen het ervaren als een droom die werkelijkheid is geworden *(vers 1)*. De tranen zijn gevloeid vanwege het lot van de twee en de tien stammen. Nu brengt God een keer in de gevangenschap van de tien stammen. Dan wordt het nieuwe verbond gesloten. Er wordt nieuw leven gezaaid. Nu kunnen zij eindelijk lachen en juichen.

Dat is mogelijk omdat de Heer Jezus tranen heeft geweend *(vers 6)*, Hij heeft de tarwekorrel gezaaid en komt terug met gejubel, dragende zijn twaalf schoven. Hij vergadert Zijn volk tot één. Dat is de grondslag voor de terugkeer van de tien stammen.

Danklied na de ballingschap | *verzen 1-3*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *Toen de HEERE de gevangenen van Sion terug deed keren,*
> *waren wij als [mensen] die droomden.*
> 2 *Toen werd onze mond vervuld met lachen*
> *en onze tong met gejuich.*
> *Toen zei men onder de heidenvolken:*
> *De HEERE heeft grote dingen bij hen gedaan!*
> 3 *De HEERE heeft grote dingen bij ons gedaan,*
> *[daarom] zijn wij verblijd.*

In dit *"pelgrimslied"*, het zevende, bezingt de psalmist, en in hem de uitverkorenen die buiten het land verstrooid waren, de terugkeer van *"de*

gevangenen van Sion" (vers 1). De gevangenschap was een bittere tijd voor allen van wie het hart verbonden bleef met Jeruzalem. De duizenden jaren van ballingschap hadden ze aan zichzelf te wijten *(Dt 28:15-19)*; hun herstel hadden ze uitsluitend aan de HEERE te danken *(Dt 30:4-10)*.

Het was te mooi om waar te zijn, het leek wel een prachtige droom. Langzaam dringt de werkelijkheid tot hen door: het is geen droom, het is waar. Ze knijpen zichzelf als het ware in de arm om er zeker van te zijn dat ze niet dromen, maar het is echt waar: ze zijn terug in het land. Ze zijn vrij! Ze zijn zó blij, dat ze niet meer kunnen ophouden met lachen ... Als ze als het ware tot zichzelf komen en zich realiseren dat ze niet dromen, maar dat ze echt vrij zijn, wordt hun *"mond vervuld met lachen"* en hun *"tong met gejuich" (vers 2; vgl. Jb 8:21)*.

Verdwenen is de schaduw van de nacht, voorbij is alle lijden. In plaats van treurnis en verdriet is er lachen, en in plaats van klaagzangen is er gejuich. Het volk dat is teruggekeerd, is vol blijdschap.

Hun terugkeer naar het land is een getuigenis van de macht van de HEERE tegenover de heidenvolken. Ze erkennen met onverholen eerbied en ontzag: *"De HEERE heeft grote dingen bij hen gedaan."*

Dit getuigenis wordt direct door het overblijfsel overgenomen *(vers 3)*. Ze zeggen: *"De HEERE heeft grote dingen bij ons gedaan, [daarom] zijn wij verblijd" (vgl. Jl 2:21)*. De Godvrezende kan nergens anders blijdschap in vinden dan in God en in Zijn werken. Wij hebben ook alle reden om blij te zijn, omdat God Zijn Zoon voor ons heeft gegeven om voor ons te doen wat wij niet konden: verzoening tot stand brengen tussen God en ons.

Met tranen zaaien, met gejuich maaien | *verzen 4-6*

> 4 *HEERE, breng een omkeer in onze gevangenschap,*
> *zoals [water]stromen in het zuiden.*
> 5 *Wie met tranen zaaien,*
> *zullen met gejuich maaien.*
> 6 *Wie het zaad draagt en dat zaait,*
> *gaat al wenend [zijn weg];*
> *[maar] hij zal zeker [terug]komen met gejuich,*
> *en zijn schoven dragen.*

De psalmist vraagt aan de HEERE of Hij hun lot wil veranderen van het gevaar van de vijand in verlossing door de HEERE, wat hij vergelijkt met een verandering van droogte in stromend water *(vers 4)*. Hij vraagt om een verandering van tranen en wenen in juichen *(verzen 5-6)*.

Hun gebed is dat de HEERE aan hen, die met zo weinigen teruggaan, de verkwikking wil geven dat meerderen zich bij hen zullen voegen. Ze vragen niet om 'een omkeer in *hun* gevangenschap', de gevangenschap van die anderen, maar om *"een omkeer in onze gevangenschap"*, dat is hun eigen gevangenschap, want hun eigen omkeer is nog niet die van allen. Het gaat profetisch om de grote omkeer en terugkeer van alle twaalf stammen naar Israël.

Het overblijfsel vraagt of de HEERE hun lot wil veranderen, een verandering die zo groot is, dat ze het vergelijken met de woestijn van Sinaï met haar wadi's. Dit zijn de wadi's in de Negev(=het zuiden)-woestijn, ten zuiden van Israël. Wadi's zijn droge rivierbeddingen; in de Negev zijn ze – in tegenstelling tot andere plaatsen – vele honderden meters breed en afkomstig van een heel groot gebied. Als het regent in de Negev, kunnen deze droge rivierbeddingen ineens veranderen in een watervloed die de hele woestijn bevochtigt en doet veranderen in een prachtig bloemenzee.

Dit grote resultaat van de terugkeer van alle stammen in het land is niet de terugkeer uit de Babylonische ballingschap. Die terugkeer bestaat uit slechts een handjevol Joden. Daarom is er bij de vreugde over die terugkeer ook het verdriet van de armzaligheid van de situatie *(Ea 3:10-13)*.

De volle vreugde komt binnenkort in de plaats van het verdriet dat de Godvrezende heeft vanwege het kwaad van de wereld waarin hij leeft *(Mt 5:4)*. Tijdens de grote verdrukking zal hij dat in volle hevigheid beleven, wat tranen van verdriet zal veroorzaken. Maar daarna zal God hun lot wenden en hen in de zegen van het vrederijk invoeren waar ze vol vreugde van de zegen zullen genieten.

Er is nu nog een zaaien met tranen *(vers 5)* vanwege tegenstand en vijandschap van de omringende volken. Al dit zaaien gebeurt in het vooruitzicht van een resultaat dat gejuich veroorzaakt. Er is gejuich als de HEERE naar Zijn Woord, naar Zijn verbond, Zijn beloften heeft vervuld. Het bewijst de waarheid van het woord van de Prediker dat het einde van een zaak beter

is dan het begin ervan *(Pr 7:8)*. Profetisch zien we dit in wat Jesaja beschrijft. Hij stelt de terugkeer van Gods volk voor als een daad van de heidenen die Gods volk als een graanoffer aan de HEERE brengen *(Js 66:20)*.

Vers 6 is wel bijzonder van toepassing op de Heer Jezus. Hij is de Zaaier Die het goede zaad, dat is het Woord van het koninkrijk, heeft gedragen en dat zaad heeft gezaaid *(Mt 13:1-9,18-23)*. Dat heeft Hij al wenend gedaan, want het is een zwaar werk geweest *(vgl. Lk 19:41)*. Maar Hij zal *"zeker"* naar de aarde *"[terug]komen met gejuich, en Zijn schoven dragen"*. Wij mogen bij zaaien denken aan nieuw leven op grond van de eerste komst van Christus. Bij het oogsten mogen we denken aan Zijn tweede komst, wanneer Hij komt in majesteit en heerlijkheid om Zijn aardse koninkrijk te aanvaarden.

De schoven zijn al de Zijnen die tot de twaalf stammen behoren. Zij zijn schoven als gevolg van het zaad van het Woord dat Hij in hen heeft gezaaid en dat in hen tot ontkieming is gekomen, dat is het nieuwe leven, het leven dat Hij hun heeft gegeven. Dat komt doordat Hij ook Zelf het zaad is geworden. Hij is de tarwekorrel die in de aarde is gevallen en is gestorven, met als resultaat een enorm rijke vrucht *(Jh 12:24)*. Als Hij terugkomt, zal Hij omgeven zijn met de vrucht die Hij door Zijn moeitevolle lijden heeft bewerkt en *"Hij zal verzadigd worden"* *(Js 53:11a)*.

Psalm 127

Inleiding

Het gelovig overblijfsel is compleet, de tien stammen zijn terug bij de twee stammen *(Ez 36:15-23)*. Het resultaat van de hereniging zien we straks in *Psalm 133*.

De psalm begint, net als *Psalm 128*, als een wijsheidspsalm met de les die de verstandigen, de *maskilim*, ons willen leren. Het is de les die de Heer Jezus zo heeft samengevat: *"Zonder Mij kunt u helemaal niets doen" (Jh 15:5b)*. Terwijl na de verwoesting door de koning van het noorden nu de tempel, de stad Jeruzalem en de nieuwe gezinnen worden gebouwd, roepen zij uit hoe afhankelijk zij zijn van de HEERE.

De afhankelijkheid van de HEERE wordt onderstreept door het besef dat niet alle gevaren geweken zijn *(vers 1)*. Net als Zerubbabel, Ezra en Nehemia worden hun bouwactiviteiten gedaan terwijl er gevaar is vanuit de omgeving.

In hun vertrouwen op de HEERE, kan van hen gezegd worden dat zij allen 'in gerustheid wonen' *(Ez 38:8)*. Het overblijfsel van Israël wordt gevormd door mensen *"die rustig en onbezorgd wonen, die allen zonder muur en grendel wonen en geen poorten hebben" (Ez 38:11)*, in het vertrouwen dat de HEERE de Bewaarder van Israël is.

Gods onmisbare zegen | *verzen 1-2*

> *1 Een pelgrimslied, van Salomo.*
> *Als de HEERE het huis niet bouwt,*
> *tevergeefs zwoegen zijn bouwers eraan;*
> *als de HEERE de stad niet bewaart,*
> *tevergeefs waakt de wachter.*
> 2 *Het is tevergeefs dat u vroeg opstaat,*
> *laat opblijft,*

> *brood eet [waarvoor u] moet zwoegen:*
> *[de HEERE] geeft [het] Zijn beminde [in de] slaap.*

Van dit *"pelgrimslied"*, het achtste, wordt de dichter weer genoemd: het is een lied *"van Salomo" (vers 1)*. Aangezien de psalmist de situatie van het vrederijk op het oog heeft, wordt niet David als hoofdpersoon genoemd, maar Salomo, die een type is van de Heer Jezus als de Koning van de vrede. Het is opmerkelijk dat van de duizend en vijf liederen die Salomo geschreven heeft *(1Kn 4:32)*, slechts twee ervan – *Psalm 72* en *Psalm 127* – door de Heilige Geest in de Bijbel zijn opgenomen. Dit zijn allebei psalmen die in verbinding staan met het vrederijk.

De pelgrims zijn aangekomen en denken na over wat hen te wachten staat aan huizen bouwen, de stad bewaken, hard werken en kinderen krijgen. In dit lied spreekt Salomo daarover. Het zijn de dingen van het dagelijkse leven, waarover wij ook nadenken. Wat Salomo ervan zegt, komt erop neer dat alles wat daarin gebeurt van Gods zegen afhangt om in de plannen te slagen. Het gaat om het besef dat alles wat de rechtvaardige doet, volkomen afhankelijk is van God, alles moet van Hem komen *(vgl. Jk 1:17)*.

Als onze activiteiten niet worden bepaald en geleid door God, is alles wat we doen verspilling van tijd en energie. Van elk resultaat in een bepaald werk zullen we moeten zeggen dat het alleen door Gods hulp tot stand is gekomen *(1Sm 14:45b)*. Als een project slaagt, is dat omdat Hij het met Zijn zegen zegent, zonder dat Hij enige prestatie, enig *"zwoegen"*, van onze kant vraagt. Alleen *Zijn* zegen maakt rijk *(Sp 10:22)*.

Dit is niet in tegenspraak met de spreuk dat de hand van de vlijtigen rijk maakt *(Sp 10:4)*. Zowel het een als het ander is waar. We moeten werken, maar ook beseffen dat de Heer ons de kracht ervoor moet geven en tevens de zegen erop. Dan beseffen we dat alles van Hem komt en zullen we Hem daarvoor de eer geven.

Salomo gebruikt drie voorbeelden uit het dagelijkse leven om dat te illustreren. Hij begint met het bouwen van een huis. Mensen kunnen niet anders doen dan eraan bouwen. Ze kunnen er zelfs aan zwoegen. Waar het om gaat, is dit: zijn *zij* aan het bouwen, of is *de HEERE* aan het bouwen? Als Hij het niet doet, is alle zwoegen tevergeefs.

We kunnen hierbij denken aan de herbouw van de tempel, het huis van God. In het vrederijk wordt de bouw van de tempel aan de HEERE Zelf toegeschreven *(Zc 6:12-13)*. Profetisch gaat het hier om het herstel van het huis van heel Israël, namelijk als het huis van Juda, de twee stammen, en het huis van Israël, de tien stammen, verenigd zijn *(Jr 3:18)*.

Zo zegt de HEERE van de legermachten:
Zie, een Man – Zijn Naam is SPRUIT –
zal uit Zijn plaats opkomen,
en Hij zal de tempel van de HEERE bouwen.
Ja, Híj zal de tempel van de HEERE bouwen,
Híj zal met majesteit bekleed zijn,
Hij zal zitten en heersen op Zijn troon.
Hij zal Priester zijn op Zijn troon;
tussen die Beiden zal vredesberaad plaatsvinden.
(Zc 6:12-13)

Salomo heeft de tempel gebouwd, niet David. Hij wist dat het huis alleen maar gebouwd kon worden als de HEERE het huis zou bouwen. De HEERE was de architect, Salomo was slechts de uitvoerder.

Het tweede voorbeeld is dat van de beveiliging van een stad. Mensen kunnen goed kijken en goed luisteren, maar meer ook niet. Ze kunnen waakzaam zijn, maar de uiteindelijke bescherming van de stad ligt in de hand van God. Hij is de Bewaarder Die niet sluimert of slaapt *(Ps 121:3-4)*. Alle menselijke inspanning om de stad af te schermen voor het binnendringen van kwaad baat niets als God Zelf de stad niet bewaakt.

Dit geldt in het bijzonder voor Jeruzalem *(Jr 31:38-40)*. De stad is in haar geschiedenis vele malen veroverd en verwoest. Als de HEERE in het vrederijk de bewaking op Zich neemt, zal de stad volkomen veilig zijn *(Zc 2:5)*. Dan pas kan het volk zingen: *"Wij hebben een sterke stad, [God] stelt heil [tot] muren en vestingwallen" (Js 26:1)*.

Als we dit op onszelf toepassen, kunnen we zeggen dat het onze verantwoordelijkheid is om voor veiligheid te zorgen. De vraag waar het om gaat, is waarop we ons vertrouwen stellen. Vertrouwen we op onze technische kennis en vernuftige alarmsystemen of op God, dat onze werkzaamheden alleen dan zullen slagen als Hij ze zegent?

Het gaat in het derde voorbeeld over het verrichten van ons dagelijks werk in verbinding met het vormen van het gezin *(vers 2)*. Werken is de activiteit om het gezin te onderhouden. Werk en carrière zijn geen doel. Hard werken is niet verkeerd, maar niet voldoende. Het is nodig om daarin de HEERE te vertrouwen.

Het doel van het gezin is om uit de hand van de Heer kinderen te krijgen. Het wordt als ouderwets beschouwd, maar dit is de bijbelse waarheid, ook in de tijd dat de wereld alleen (gezonde) kinderen wil als ze daar zelf beter van wordt of zelfs geen kinderwens heeft. Kinderen zijn het erfdeel van de HEERE. Deze waarheid mogen wij leren, en deze waarheid mag het overblijfsel ook leren.

Het is duidelijk dat we moeten werken voor ons brood. Dat is al zo sinds de schepping. Waar het om gaat, is wat daarbij onze instelling is. Als we er niet aan denken dat we werken omdat God het wil en dat Hij ons de kracht ervoor geeft, dan kunnen we werken zo hard en zo lang we willen en onszelf afbeulen, maar het levert niet op wat ervan werd verwacht *(vgl. Hg 1:6)*. Daarom schreef Paulus: *"En al wat u doet, in woord of in werk, [doet] alles in [de] Naam van [de] Heer Jezus, terwijl u God [de] Vader door Hem dankt" (Ko 3:17)*.

Alle ijver van hen die niet met God leven of met Hem rekenen, brengt niets van blijvende waarde voort. De mensen van de wereld zoeken rust en vrede en veiligheid, maar het is allemaal tevergeefs. God geeft rust en vrede aan hem die met Hem leeft, zonder dat hij zich daarvoor hoeft in te spannen. Dat doet Hij, terwijl hij die door Hem wordt bemind, slaapt, ofwel op voor hem ongedachte wijze *(vgl. Hd 12:6-7)*. Het is ook zo te vertalen dat de HEERE Zijn beminde de slaap als zegen geeft.

De pelgrim is *"Zijn beminde"*. Het woord 'beminde' is de vertaling van het Hebreeuwse woord *jedid*. Dit woord komt ook voor in de naam die God aan Salomo heeft gegeven bij diens geboorte *"Jedid-Jah"* – dat betekent de 'beminde van de HEERE' –, want de HEERE had hem lief *(2Sm 12:24-25)*. Salomo denkt hier aan zichzelf. Het is ook van toepassing op iedere rechtvaardige die met God leeft.

De gezinnen mogen opgroeien in het besef dat elk lid van het gezin een beminde van de Heer is. Het is belangrijk om onze kinderen onze liefde te laten merken en dat wij ons bewust zijn van het feit dat zij de beminden van de Heer zijn: *"Jezus echter zei: Laat de kinderen [begaan] en verhindert ze niet bij Mij te komen; want van de zodanigen is het koninkrijk der hemelen" (Mt 19:14; vgl. Mt 18:10)*.

Kinderzegen | *verzen 3-5*

3 *Zie, kinderen zijn het eigendom van de HEERE,*
de vrucht van de schoot is [Zijn] beloning.
4 *Zoals pijlen in de hand van een held,*
zo zijn de zonen, [ontvangen in] de jeugd.
5 *Welzalig de man die zijn pijlkoker*
daarmee gevuld heeft;
zij worden niet beschaamd,
als zij met de vijanden spreken in de poort.

In aansluiting op wat al over het gezin is gezegd, gaat het in *vers 3* over de waarde en betekenis van de kinderzegen. Kinderen zijn niet alleen een *gave* van de HEERE, maar ook *"het eigendom van de HEERE"*. Het Hebreeuwse woord voor *"eigendom"* wordt elders vertaald met erfdeel. Het is goed om te bedenken dat het erfdeel van de Israëlieten het eigendom van de HEERE blijft *(Lv 25:23)*. De Israëlieten zijn pachters ofwel rentmeesters van de HEERE. Zo is het ook met de kinderen die de HEERE ons heeft toevertrouwd. Wij mogen hen 'tijdelijk beheren', maar zij blijven het eigendom van de Heer. Te Zijner tijd zullen we hen moeten loslaten.

Door de kinderen die de HEERE schenkt, zal Hij het vrederijk vestigen *(Ps 110:3)*. Ze zijn ook als *"de vrucht van de schoot ... [Zijn] beloning"*. Beloning is hier niet verbonden aan een prestatie, maar aan een positie. Het is een beloning uit genade, het is een geschenk, zoals de positie ook een geschenk is. De vrucht van de schoot is door Hem gegeven en blijft van Hem als Zijn eigendom. Door Hem is bij Zijn volk vrucht te vinden die tot Zijn eer is *(Hs 14:9d; vgl. Jh 15:2-5,16)*.

Laten we ons ervan bewust zijn dat in het verbond tussen de HEERE en Zijn volk Israël het krijgen van kinderen een van de eerste zegeningen is *(Dt 28:4)*. Daarom wordt kinderloosheid in het Oude Testament als een schande ervaren, als een teken dat de zegen van het verbond niet geldt voor de kinderloze vrouw *(Gn 30:1; 1Sm 1:1-18; vgl. Lk 1:24-25)*.

In het Nieuwe Testament zijn de leden van Gods volk een *hemels* volk met *hemelse* zegeningen *(Ef 1:3)*. De aardse zegeningen die zij mogen ontvangen, zijn niet vanzelfsprekend; ze kunnen worden gezien als broodkruimels die van de tafel op de grond vallen *(Mt 15:27)*. Als er gelovigen zijn die alleen

blijven of echtparen die geen kinderen kunnen krijgen, ligt dat anders dan in het Oude Testament. Wat wel hetzelfde blijft in het Nieuwe Testament, is het feit dat kinderen een beloning, of een zegen, van de Heer zijn. Ervaren we dat ook zo?

Zonen die God heeft gegeven, zijn *"als pijlen in de hand van een held" (vers 4)*. Door deze zonen zal de HEERE – Hij is de Held – de macht van de goddelozen tenietdoen *(Zc 9:13)*. De Zoon van God wordt ook met een pijl vergeleken die in de hand van de Almachtige is *(Js 49:1-2)*. Hier vinden we de belofte dat de kinderen van deze uitverkoren Israëlieten door de HEERE als instrument gebruikt zullen worden in het vrederijk *(vgl. Js 59:21)*.

> *...,*
> *als Ik Mij Juda zal hebben gespannen,*
> *[en] Ik Efraïm [op] de boog zal hebben gelegd,*
> *en Ik uw zonen, Sion, zal hebben opgezet*
> *tegen uw zonen, Griekenland,*
> *en Ik u gemaakt zal hebben als het zwaard van een held.*
> *(Zc 9:13)*

"Zo zijn de zonen" die opgevoed zijn om de HEERE te dienen in de kracht die *"de jeugd"* eigen is, als pijlen. Dit is een belangrijke aanwijzing voor de opvoeding van kinderen als God die in Zijn genade heeft geschonken als vrucht van de schoot *(Gn 30:20; 33:5)*. Wij mogen ze opvoeden voor Hem *(Ef 6:4)*, zodat ze dienaren in Zijn koninkrijk zullen zijn.

De man die deze zegen van de HEERE heeft gekregen en *"zijn pijlkoker daarmee gevuld heeft"*, is een gelukkig man *(vers 5)*. Zijn zonen zullen niet beschaamd worden als zij het voor hun vader in de poort tegen *"de vijanden"* opnemen. De poort is de plaats van de uitoefening van macht *(Dt 17:5; 21:19; 22:15,24; Am 5:12)*. Daar zullen de zonen ten gunste van hun vader optreden als zij met vijanden te maken hebben die hem aanklagen.

Psalm 128

Inleiding

Er is in deze psalm vooruitgang van zegen: eerst voor de individuele Godvrezende, dan voor zijn gezin en ten slotte voor het hele volk. Deze wijsheidspsalm – die we zo kunnen noemen omdat het daarin gaat over *"eenieder die de HEERE vreest" (vers 1)*, wat het beginsel van de wijsheid is – beschrijft een Israëlitisch gezin tijdens het vrederijk. Het belang van het gezin naar de gedachte van de HEERE blijkt uit de beschrijving van het vrederijk in *Jesaja 65 (Js 65:21-24)*.

Het thema van deze psalm is welzaligheid *(verzen 1-4)* en zegen *(verzen 5-6)*. Het 'welzalig' geldt voor ieder die de HEERE vreest. Dat is de boodschap van dit gedeelte, dat begint en eindigt met de vermelding *"die de HEERE vreest" (verzen 1,4)*. Het vrezen van de HEERE is tegelijk de basis voor zegen *(vers 4)*, die wordt uitgewerkt in de *verzen 5-6*.

Zegen van de Godvrezende | *verzen 1-2*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *Welzalig is eenieder die de HEERE vreest,*
> *die in Zijn wegen gaat.*
> 2 *Want u zult eten van de inspanning van uw handen;*
> *welzalig zult u zijn en het zal u goed gaan.*

Dit negende *"pelgrimslied"* bezingt het geluk van *"eenieder die de HEERE vreest, die in Zijn wegen gaat" (vers 1).* Zo worden de Israëlieten in het vrederijk beschreven. De vrees voor de HEERE blijkt uit het gaan in Zijn wegen *(Sp 14:2)*. Het *"welzalig"* dat daaraan verbonden is, is het hoogste geluk, het ware en blijvende geluk. Het is de vervulling van de priesterlijke zegen *(Nm 6:24; vgl. vers 5)*.

In *Psalm 127* is de Israëliet welzalig vanwege de zegen van kinderen. Hier in *Psalm 128* is hij welzalig vanwege de zegen in zijn werk en in zijn gezin. *Psalm 144* maakt duidelijk dat hij welzalig is omdat de HEERE zijn God is *(Ps 144:15b)*.

Het geluk bestaat dan ook niet uit voorbijgaande dingen als geld en goederen, aanzien en macht, maar het ontvangen van de blijvende zegen van de HEERE in het werk en in het gezin, zoals die in het vrederijk zal worden genoten. Dit is de volle oudtestamentische zegen van de rechtvaardige *(vgl. Dt 28:1-5; Jb 1:1,8; 2:3)*. Bij ontrouw eten anderen het resultaat van het werk *(Lv 26:16b; Dt 28:33a)*.

Het woord *"want" (vers 2)* geeft aan dat nu volgt waaruit de 'welzaligheid' van het vrezen van de HEERE en het gaan in Zijn wegen bestaat. Het eerste wat de Godvrezende wordt toegezegd, is dat hij zal *"eten van de inspanning"* van zijn handen *(vgl. Js 3:10)*. De HEERE zal zijn werk zegenen. Dit is een enorm verschil met de man die hard werkt, maar zonder rekening te houden met God *(Ps 127:2)*. De belofte dat het goed zal gaan, houdt geen voorspoed in van dingen die het leven aangenaam maken, maar houdt het vreugdevolle genot van de gunst van God in het leven op aarde in.

Zeg de rechtvaardige dat het [hem] goed zal gaan,
dat hij de vrucht van zijn daden zal eten.
(Js 3:10)

Zegen van het Godvrezende gezin | *verzen 3-6*

> 3 *Uw vrouw zal zijn als een vruchtbare wijnstok*
> *binnen in uw huis,*
> *uw kinderen zullen zijn als jonge olijfbomen*
> *rondom uw tafel.*
> 4 *Zie, zo zal zeker de man gezegend worden*
> *die de HEERE vreest.*
> 5 *De HEERE zal u zegenen vanuit Sion;*
> *u zult het goede van Jeruzalem zien,*
> *al de dagen van uw leven.*
> 6 *U zult de kinderen van uw kinderen zien.*
> *Vrede over Israël!*

Telkens komt in de pelgrimsliederen naar voren dat God het leven van de Godvrezende juist in de sfeer van zijn gezin zegent *(vers 3)*. Dit is de vervulling van de zegen die God bij de schepping van Adam en Eva heeft toegezegd *(Gn 1:27-28a)*. In het vrederijk zal dit oorspronkelijke doel van God met het huwelijk worden verwerkelijkt, tot grote zegen voor de hele aarde *(vgl. Gn 15:5; 22:17; 32:12)*.

De grote zegening van het gezin komt tot uitdrukking in de wijnstok en de olijfboom. Het tijdperk van Salomo en het vrederijk worden door deze twee bomen gekenmerkt *(1Kn 4:25; Mi 4:4; Zc 3:10)*. De wijn is een beeld van vreugde *(Ri 9:13)* en de olijfboom van de kracht van de Geest *(vgl. Ps 52:10)*. De vrouw van de Godvrezende *"zal zijn als een vruchtbare wijnstok binnen"* in zijn huis. Zij zal hem veel kinderen geven *(vgl. Ez 19:10)* en hij zal daaraan vreugde beleven. Zij zal er voor de kinderen zijn en door haar opvoeding ervoor zorgen dat de kinderen een vreugde in zijn huis zijn.

Rondom een olijfboom komen een heleboel jonge olijfbomen op, afkomstig van de wortelscheuten. Zo zullen *"kinderen ... zijn als jonge olijfbomen" (vgl. Ps 52:10)*. Het zijn nog *"jonge"* olijfbomen. Ze moeten nog groeien ofwel opgevoed worden. Daarvoor zitten ze *"rondom uw tafel"*. Een tafel is een beeld van gemeenschap, van samen genieten van hetzelfde. Daar zal de vader hen onderwijzen over het leven tot eer van God *(vgl. Ef 6:1-4)*.

Met de oproep *"zie" (vers 4)* wijst de psalmist op de man die hij in de voorgaande verzen heeft beschreven. Hij zegt als het ware: 'Kijk naar die man, hoe hij samen met zijn kinderen aan tafel zit en samen met hen van de vrucht van de inspanning van zijn handen eet. Dit huiselijke tafereel, dat wordt gekenmerkt door een vreugdevolle gemeenschap, is de geweldige zegen die de man ontvangt *"die de HEERE vreest"*.

Behalve de zegen die in het heden wordt genoten, is er ook de belofte van zegen in de toekomst *(vers 5)*. De zegen komt vanuit Sion, het heiligdom waar God woont en vanwaar de genade naar Zijn volk stroomt. De priesterlijke zegen van *Numeri 6* komt nu ook over de gewone Israëlieten *(Nm 6:24)*. Zij die de HEERE vrezen, leven in overeenstemming met het verbond met de HEERE. Daarom zullen zij zeker de zegen van het verbond ontvangen *(Lv 26:1-9; Dt 28:1-14)*. Dat zijn precies de zegeningen die we in *Psalm 127* en *Psalm 128* vinden.

Daarbij komt nog dat hij het goede van Jeruzalem zal zien, wat inhoudt dat hij zal delen in de vrede van Jeruzalem. De Godvrezende zal de zegenrijke regering van de Messias vanaf Zijn troon ervaren. Deze zegen duurt *"al de dagen"* van zijn leven in het vrederijk voort.

> *Wat Mij betreft, dit is Mijn verbond met hen, zegt de HEERE: Mijn Geest, Die op U is, en Mijn woorden die Ik U in de mond gelegd heb, zullen uit Uw mond niet wijken, ook niet uit de mond van Uw nakomelingen, evenmin uit de mond van de nakomelingen van Uw nakomelingen, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid. (Js 59:21)*

Hij zal *"de kinderen"* van zijn *"kinderen zien" (vers 6; vgl. Js 59:21)*, wat inhoudt dat hij een talrijk en gelukkig nageslacht zal zien. Zij zullen in het vrederijk het land bevolken. De psalmist besluit dan ook dit drietal psalmen af met de wens dat er *"vrede over Israël"*, dat is het hele volk van de twaalf stammen, zal zijn, zoals hij ook de voorgaande twee drietallen psalmen heeft afgesloten *(Ps 122:8; 125:5)*.

Er kan geen vrede voor het volk zijn als er in de gezinnen geen vrede van de Heilige Geest aanwezig is. Zo is het ook in de gemeente. De gezinnen zijn een gemeenschap en vormen de bouwstenen van de gemeente. Wat daar wordt gedeeld, kenmerkt de gemeente.

Psalm 129

Inleiding

De volgende drie opgangspsalmen laten niet alleen het uiterlijke herstel zien, zoals we in de voorgaande psalmen hebben gezien, maar ook het geestelijke herstel. In deze volgorde vindt hun volledige herstel plaats. Eerst komt het Feest van het bazuingeschal, dan de grote Verzoendag. De Heer Jezus is de Verlosser van hun vijanden, Hij is ook de Verlosser van hun zonden.

Het gaat in deze psalm om een herinnering, terwijl het in de twee voorgaande psalmen gaat om een vooruitzicht. Daar kijken ze vooruit, hier kijken ze terug. Het overblijfsel kijkt terug naar de tijd van hun jeugd en de tuchtiging. Het is ook de tijd dat de HEERE hun vertrouwen niet heeft beschaamd *(vgl. Ps 125:1)* en hen heeft verlost *(verzen 1-4)*. Dat geeft hun een sterk, hernieuwd vertrouwen op de HEERE ten opzichte van hun haters *(verzen 5-8)*, dat die haters vanzelf zullen verdorren.

Benauwd en bevrijd | *verzen 1-4*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *Zij hebben mij dikwijls benauwd, vanaf mijn jeugd*
> *– zeg dat toch, Israël.*
> 2 *Zij hebben mij dikwijls benauwd, vanaf mijn jeugd;*
> *toch hebben zij mij niet overwonnen.*
> 3 *Ploegers hebben mijn rug geploegd,*
> *zij hebben hun voren lang gemaakt.*
> 4 *De HEERE, Die rechtvaardig is,*
> *heeft de touwen van de goddelozen afgehakt.*

In dit *"pelgrimslied"*, het tiende, kijkt de Godvrezende terug *(vers 1)*. Hij weet het nog: *"Zij hebben mij dikwijls benauwd, vanaf mijn jeugd" (vgl. Jr 2:2; Ez 23:3; Hs 2:14; 11:1)*. Hij is de verpersoonlijking van Gods volk, hij spreekt voor het hele volk. Vanaf de jeugd van dat volk, vanaf zijn ontstaan als natie, is het benauwd. We kunnen hierbij denken aan hun verblijf in Egypte waar ze zwaar verdrukt zijn.

Ook daarna zijn ze dikwijls in benauwdheid geweest, onder de heerschappij van wrede volken. Met de oproep *"zeg dat toch, Israël"*, spoort de Godvrezende het volk Israël ertoe aan van die lange tijd van benauwdheid duidelijk hoorbaar getuigenis te geven.

De grootste benauwdheid, dat is de tijd van de grote verdrukking, hebben ze net achter de rug. De vijanden hebben het volk in grote benauwd gebracht, maar het is hun niet gelukt Gods volk om te brengen *(vers 2; vgl. Op 12:13-17)*. Het woord *"toch"* geeft de vergeefsheid aan van de verwoede pogingen van de vijand om het volk om te brengen. Er kan nog zoveel tegenstand zijn tegen hen die de Heer toebehoren, toch zal die tegenstand nooit Gods plan met de Zijnen teniet kunnen doen. Hij zal hen veilig naar het doel brengen dat Hij voor hen heeft bepaald: bij Hem zijn.

Ze hebben een zware lijdensweg gehad *(vers 3)*. De heidense overheersers zijn over hen heen gewalst als een boer die een stuk land omploegt. Tijdens de grote verdrukking, die wordt genoemd *"een tijd van benauwdheid voor Jakob" (Jr 30:7)*, zijn dat de koning van het noorden met in zijn gevolg de legers van de Assyriërs, ondersteund door Gog, dat is de grootmacht Rusland.

De lange voren die in een land dat wordt omgeploegd, worden getrokken, zijn te vergelijken met de striemen van een geseling op iemands rug. De rug is beeldspraak voor de achter hen liggende recente geschiedenis, het verleden, die een geschiedenis van lijden is. Dat de voren lang gemaakt zijn, verwijst naar de tijdsduur, de lange periode van lijden en met name de tijd van de grote verdrukking.

Dit is specifiek een beeld dat gebruikt wordt in *Jesaja 28* voor de tuchtiging van de HEERE door middel van Assyrië *(Js 28:23-29)*. Ook de Heer Zelf heeft geleden, Zijn rug is geslagen *(Js 50:6a; vgl. Js 53:5)*. Profetisch gaat het hier in *vers 3* om de gramschap van de HEERE, de tuchtiging die Hij heeft gebruikt om Israël te louteren *(Js 10:5,25; 26:20)*.

Ik geef Mijn rug aan hen die [Mij] slaan, ... (Js 50:6a)

Dat Gods volk kan terugkijken, bewijst dat ze er nog zijn. Dat hebben ze niet aan zichzelf, maar uitsluitend aan de HEERE te danken. Nu komt Hij tevoorschijn. Ze weten dat *"de HEERE, Die rechtvaardig is, ... de touwen van de goddelozen afgehakt"* heeft *(vers 4; vgl. Jr 30:8)*. De touwen, waarmee 'de

ossen' de ploeg hebben voortgetrokken en de rug van Israël hebben doorkliefd, heeft de HEERE met één slag van Zijn zwaard afgehakt. Daardoor hebben de goddelozen geen verdere voren meer kunnen trekken.

Hij heeft dat niet zozeer gedaan uit medelijden, maar omdat Hij *"rechtvaardig"* is. Hij houdt Zich aan Zijn verbond met hen, wat Hij kan doen omdat Hij daarvoor een rechtvaardige grondslag heeft. Die grondslag is het werk van Christus op het kruis. Christus heeft door het bloed van het nieuwe verbond *(Lk 22:20; Hb 8:6)* aan alle voorwaarden voldaan om Zijn verbond waar te maken.

Ook in het geval dat God Zijn volk heeft moeten tuchtigen vanwege hun zonden, is Hij vanwege dat werk trouw gebleven aan Zijn plan met hen om hen ten slotte goed te doen. Hij heeft aan de verwachtingen die Hij heeft gewekt, beantwoord en het vertrouwen dat Hij van Zijn volk heeft gevraagd, heeft Hij niet beschaamd.

De HEERE heeft de touwen van de goddelozen waarmee zij het overblijfsel hadden vastgebonden als gevangenen, afgehakt *(Ps 126:1; vgl. Ps 124:7)*. Hij heeft, om in het beeld te blijven, de knoop doorgehakt en nu Zelf de touwtjes in handen genomen. Het heeft er soms op geleken of Hij geen aandacht aan Zijn lijdende volk schonk. Nu blijkt dat Hij Zijn oog onophoudelijk in genade op hen gericht heeft gehouden. Hij heeft het voor Zijn volk opgenomen en hen bevrijd. Nu leidt Hij hen verder.

Geen zegen voor Sions haters | *verzen 5-8*

> 5 *Laat beschaamd worden en terugwijken*
> *allen die Sion haten.*
> 6 *Laat hen worden als gras op de daken,*
> *dat verdort voordat men het uittrekt,*
> 7 *waarmee de maaier zijn hand niet vult,*
> *of de schovenbinder zijn arm;*
> 8 *en de voorbijgangers zeggen niet:*
> *De zegen van de HEERE zij met u,*
> *wij zegenen u in de Naam van de HEERE.*

Hij bevrijdt en zegent het overblijfsel, terwijl *"beschaamd worden en terugwijken allen die Sion haten"* *(vers 5)*. De vijanden worden in *vers 4 "de goddelo-*

zen" genoemd; hier worden ze genoemd *"allen die Sion haten"*. Ten diepste haten zij Sion, de stad Jeruzalem, omdat die stad de stad van de grote Koning is *(Mt 5:35)*, en de haat is gericht op Hem, de Heer Jezus, dat wil zeggen op God Zelf.

De haters van Sion zijn allen die geen oog hebben voor God en Zijn beloften. De verwijzing naar Sion maakt duidelijk dat het gaat om de aanwezigheid van de HEERE te midden van Zijn volk, om Zijn verbond en zegen, en de hoop op de vestiging van Zijn koninkrijk.

Wat de onderdrukkers wordt toegewenst en wat ze ook zullen krijgen, wordt vergeleken met *"gras op de daken, dat verdort voordat men het uittrekt" (vers 6; vgl. Js 37:27)*. Gras is een beeld van de kortstondigheid van het leven *(Js 40:6)*. Het staat vandaag op het veld en wordt morgen in de oven geworpen *(Mt 6:30)*.

Het gras op de daken verdort nog sneller, het verdort al op dezelfde dag dat het is opgekomen. Het schiet op, het heeft geen diepe wortels, de zon komt op en verschroeit het, en de wind steekt op en neemt het mee. Zo snel is het leven voorbij van hen die Gods volk verdrukken: het is al verdord, voordat het wordt uitgetrokken.

Normaal gesproken wordt gras uitgetrokken en te drogen gelegd om het daarna als voedsel voor dieren te gebruiken. Het gras op het dak verdroogt uit zichzelf, voordat het uitgetrokken is. Het is een beeld van wat met Herodes gebeurt, evenals met de antichrist van wie Herodes een schaduwbeeld is. Herodes verbeeldt zich een god te zijn. God maakt duidelijk dat hij dat niet is. Normaal gesproken sterft een mens eerst en wordt dan door de wormen opgegeten. Herodes wordt opgegeten door wormen, voordat hij sterft *(Hd 12:21-23)*. Zo zal de antichrist ook zonder te sterven in de poel van vuur worden geworpen, terwijl normaliter een mens eerst sterft en pas daarna het oordeel volgt *(Op 19:20; Hb 9:27)*.

Er is ook niets met dit verdorde gras te beginnen, want het stelt helemaal niets voor *(vers 7)*. Het is waardeloos als hooi. Een maaier kan er niets mee, laat staan dat een schovenbinder er een schoof van zou kunnen maken die hij onder zijn arm zou kunnen nemen. Dit is wel een volkomen tegenstelling met de Zaaier in een vorige psalm. Die draagt Zijn zaad, zaait dat al wenend en komt terug met gejuich, terwijl Hij Zijn schoven draagt *(Ps 126:6)*.

Niemand, geen van *"de voorbijgangers"*, zal hun op hun weg de zegen van de HEERE toewensen of hen zegenen in de Naam van de HEERE *(vers 8)*. Het toewensen van voorspoed op hun weg is dwaasheid omdat ze beschaamd worden *(vers 5)* en nooit voorspoedig kunnen zijn. Ze gaan een weg waarop ze hun haat tegen Gods volk de vrije loop laten.

Psalm 130

Inleiding

In de opgangsliederen in *Psalmen 120-126* herkennen we het Feest van het bazuingeschal, de nieuwjaarsdag van Israël, waarop de voorbereidingen plaatsvinden om naar Jeruzalem te gaan. In de opgangsliederen in *Psalmen 130-131* vinden we de grote Verzoendag. In de laatste twee opgangsliederen, *Psalmen 133-134*, herkennen we het Loofhuttenfeest.

Deze drie feesten zijn de laatste drie van de zeven feesten van de HEERE in *Leviticus 23 (Lv 23:23-44)*. Profetisch hebben deze drie feesten te maken met het herstel van Israël. Deze drie feesten herkennen we dan ook in deze opgangsliederen.

Psalm 130 is een terugblik op de grote Verzoendag die ongeveer 2000 jaar geleden in de verzoeningsdood van Christus zijn vervulling heeft gevonden. In *Jesaja 53*, feitelijk al vanaf *Jesaja 52:13*, horen we de geloofsbelijdenis van het overblijfsel naar aanleiding van de grote Verzoendag *(Js 52:13-15; 53:1-12)*.

Vergeving en vrees | *verzen 1-4*

> *1 Een pelgrimslied.*
> *Uit de diepten roep ik tot U, o HEERE;*
> *2 Heere, hoor naar mijn stem.*
> *Laat Uw oren opmerkzaam zijn*
> *op mijn luide smeekbeden.*
> *3 Als U, HEERE, op de ongerechtigheden let,*
> *Heere, wie zal staande blijven?*
> *4 Maar bij U is vergeving,*
> *opdat U gevreesd wordt.*

Dit elfde *"pelgrimslied" (vers 1a)* is ook de zesde van de zeven 'boetpsalmen' *(Psalmen 6; 32; 38; 51; 102; 130; 143)*. De psalmist ofwel de Godvrezende roept *"uit de diepten tot U, o HEERE" (vers 1b; vgl. Jn 2:2)*. Het gaat om de diepten van de zee als een beeld van een zeer grote nood waarbij iemand nog maar één stap van de dood verwijderd is *(vgl. Js 51:10; Jn 2:3)*. In deze

diepte is het, net als bij Jona, niet mogelijk om zichzelf te redden. De enige hoop is de HEERE. Dat ziet de psalmist dan ook. Hij roept tot de HEERE.

Om welke nood het precies gaat, wordt niet gezegd. We kunnen uit dit lied opmaken dat de psalmist overweldigd is door de nood van zijn zonden. Hij spreekt over ‘ongerechtigheden’, ‘vergeving’, ‘goedertierenheid’ en ‘verlossing’ *(verzen 3,4,7,8)*.

Profetisch weten we van Israël wel welke nood het is. Zoals David twee grote zonden heeft gedaan – overspel met Bathseba en moord op Uria, de man van Bathseba –, zo heeft ook Israël deze twee grote zonden gedaan. Israël heeft namelijk overspel ofwel afgoderij gepleegd met de antichrist, en heeft zijn Messias, Christus, verworpen en vermoord *(Jh 5:43)*. Door hun zonde tegen God in de afgoderij en hun zonde tegen de Naaste in de moord op Christus hebben ze de beide stenen tafels van de wet verbroken.

De uitroep *“o HEERE”* geeft het intense lijden aan waaronder de psalmist gebukt gaat, en dat er niemand anders is dan de HEERE, *Jahweh*, Die hem kan helpen. Dit intense lijden blijkt ook uit *vers 2*. Na het roepen tot de HEERE vraagt de Godvrezende aan de *“Heere”*, *Adonai*, de soevereine Heerser en Gebieder, om te horen en opmerkzaam te zijn. In Zijn hand zijn leven en dood.

Hij vraagt de Heere naar zijn stem te horen en dat Zijn oren opmerkzaam zijn op zijn luide smeekbeden *(vgl. 2Kr 6:40; Ne 1:6,11)*. Hij doet een dringend beroep op de Heere om aandacht aan hem te schenken, want hij is in grote, uitzichtloze nood. Daarom roept en smeekt hij tot Hem om naar hem, die daar in grote diepte zit, in ellende over zijn zonden, te kijken en hem eruit op te tillen.

Daarbij doet hij een beroep op Gods genade *(vers 3)*. Hij weet dat hij geen recht op verlossing uit zijn ellende heeft. Hij is zich ervan bewust dat geen mens, ook hij niet, in Gods tegenwoordigheid staande kan blijven als God *“op de ongerechtigheden let”* .

In de *verzen 1-6* spreekt de psalmist in de eerste persoon enkelvoud – *“ik”* en *“mijn”*. De *verzen 7-8* maken duidelijk dat hij namens het hele volk, *“Israël”*, spreekt. Dat betekent dat het hier om de ongerechtigheid van Israël gaat. Dat is ook wat op de grote Verzoendag plaatsvindt. Het gaat op

de grote Verzoendag om verlossing van de zonden van heel het volk. De hogepriester handelt namens het hele volk. Het maakt duidelijk waarom de Verlosser de naam Jezus moest dragen: dat was omdat Hij Zijn volk zou verlossen van hun zonden *(Mt 1:21)*.

Zo moest de levende bok in Leviticus 16 de ongerechtigheid van het volk wegdragen naar de woestijn om nooit meer terug te komen *(Lv 16:21-22)*. Dat hebben we ook in *Psalm 103* gezien: *"Zo ver het oosten is van het westen, [zo] ver heeft Hij onze overtredingen van ons gedaan" (Ps 103:12)*. Het oosten is de richting waarheen de levende bok moest gaan, het westen is daar waar het volk zich bevond, in Jeruzalem.

Want al zou u zich met loog wassen
en zou u zeep in overvloed gebruiken,
uw ongerechtigheid blijft een vlek voor Mijn aangezicht,
spreekt de Heere HEERE. (Jr 2:22)

God ziet alle ongerechtigheden, er ontgaat Hem niet één *(vgl. Jr 2:22)*. 'Op de ongerechtigheden letten' wil zeggen die ongerechtigheden aan de zondaar toerekenen, hem daarvoor verantwoordelijk houden. Het betekent die ongerechtigheden bijhouden, ze 'bewaren'. Het gevolg is dat God hem niet in Zijn tegenwoordigheid kan ontvangen en niet met hem kan delen wat Zijn hart bezighoudt, anders gezegd: Hij kan geen gemeenschap met hem hebben.

Dit besef is het begin van de weg omhoog naar de verzoening. We zien dit bij de verloren zoon. Hij is weggegaan bij zijn vader en leeft een goddeloos leven. Dan komt hij tot zichzelf. Hij erkent dat hij alles alleen aan zichzelf te wijten heeft en wil dat ook aan God en aan zijn vader belijden. Er is geen enkele zelfhandhaving, maar de erkenning dat hij vergeving nodig heeft. Dat is het moment van de weg terug naar zijn vader *(Lk 15:17-19)*. Dan staat hij op en gaat naar zijn vader, die hem vol ontferming in zijn armen sluit *(Lk 15:20)*.

Dit is het Goddelijke 'maar' waarvan de Godvrezende zich ook bewust is *(vers 4)*. Dat zegt hij ook tegen God: *"Maar bij U is vergeving" (vgl. Ne 9:17; Dn 9:9)*. Vergeving is alleen bij God te krijgen, niet bij welk mens ook, en alleen op grond van belijdenis van zonden en geloof in het bloed van Zijn Zoon *(1Jh 1:9)*. Het gevolg is dat hij van wie de zonden vergeven zijn, tot God kan naderen en in Zijn tegenwoordigheid kan zijn. Dat is de betekenis van de grote Verzoendag.

Wie die vergeving kent en geniet, zal niet alleen jubelen van vreugde, maar vooral ook God vrezen. Dat wordt hier als doel van de vergeving gesteld. Vrees is geen angst hebben voor God of bang voor Hem zijn, maar eerbied en ontzag voor Hem hebben. Het besef van vergeving zal geen lichtzinnig leven tot gevolg hebben, maar een leven van verering van God en gehoorzaamheid aan Hem *(vgl. Dt 5:29; 1Pt 1:17)*. Vergeving maakt mensen tot heiligen en navolgers van God *(Ef 4:32; 5:1-2)*.

God vrezen is nodig om tot Hem te kunnen naderen. Het gaat hier niet zozeer om het verlost worden van de dreiging van het oordeel, maar om de mogelijkheid om als priester tot God te naderen. Dat is het doel van de grote Verzoendag. Bij de grote Verzoendag gaat het niet om redding van de toorn van God – dat is het Pascha –, maar om de vraag hoe een verlost volk tot God kan naderen zonder gedood te worden *(vgl. Lv 10:1-3)*.

De betekenis van de grote Verzoendag wordt in de *brief aan de Hebreeën* uitgelegd. Het resultaat van de verzoening is: *“Daar wij dus, broeders, vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, langs [de] nieuwe en levende weg ...” (Hb 10:19-20a)*, ofwel om als aanbidder tot God te naderen *(Jh 4:23)*.

Verwachting en hoop | *verzen 5-8*

> 5 *Ik verwacht de HEERE, mijn ziel verwacht [Hem]*
> *en ik hoop op Zijn woord.*
> 6 *Mijn ziel [wacht] op de Heere,*
> *meer dan wachters op de morgen,*
> *wachters op de morgen.*
> 7 *Laat Israël hopen op de HEERE,*
> *want bij de HEERE is goedertierenheid*
> *en bij Hem is veel verlossing.*
> 8 *Ja, Hij zal Israël verlossen*
> *van al zijn ongerechtigheden.*

Dat de vrees die door vergeving ontstaat, geen angst voor God is, zoals Adam die had na zijn zonde *(Gn 3:10)*, kunnen we opmaken uit *vers 5*. Daar horen we de Godvrezende zeggen: *“Ik verwacht de HEERE.”* Hij loopt niet uit bangheid voor Hem weg *(Gn 3:8)*, maar hij ziet naar Hem uit. Zijn *“ziel*

verwacht [Hem]". Hij is vol van Hem. De aanleiding daarvan is Zijn woord, wat Hij heeft toegezegd. Daar hoopt hij op, dat wil zeggen dat hij vol vertrouwend wachten uitziet naar de vervulling van wat de HEERE in Zijn Woord heeft beloofd. Die belofte is dat hij in de tegenwoordigheid van de HEERE mag komen.

Meer dan wachters die op het morgenlicht wachten, verlangt de Godvrezende naar het licht van God in zijn duistere omstandigheden *(vers 6)*. Door twee keer over het verlangen van wachters naar de morgen te spreken wordt dat grote verlangen benadrukt. Dat het verlangen van de Godvrezende naar de HEERE nog groter is, geeft aan hoe sterk dat is. Hij verlangt niet in de eerste plaats naar verandering van de omstandigheden, maar naar de HEERE Zelf.

Daarbij hebben de wachters de zekerheid dat het binnenkort, op een bepaald tijdstip, morgen wordt *(vgl. Js 21:11-12)*. De Godvrezende heeft ook de zekerheid van de verschijning van de HEERE, alleen weet hij niet wanneer dat zal zijn. Wat hij wel zeker weet, is dat *"de Zon der gerechtigheid"* zal *"opgaan"* op die *"morgen zonder wolken" (Ml 4:2; 2Sm 23:3-4; vgl. Hs 6:3b)*.

De toepassing voor de gemeente is dat zij met groot verlangen uitziet naar de komst van Christus om Zijn gemeente tot Zich te nemen. Hierin mag zij ook op Zijn woord, Zijn belofte hopen. Hij heeft immers gezegd: *"Ik kom spoedig" (Op 22:20a)*.

Wie de vergeving en de verzoening kent, zal dit willen delen met het volk van God, met zijn broeders en zusters *(vers 7)*. Het getuigenis houdt hoop voor Israël in, een hoop die alleen in de HEERE verankerd ligt. Alleen bij Hem *"is goedertierenheid en bij Hem is veel verlossing"*. Daarvan wil en kan en zal iedereen getuigenis geven die dit persoonlijk heeft ervaren. Bij *"veel verlossing"* kunnen we denken aan de talloze gelovigen die verlost zijn, maar ook aan de talloze zonden waarvan iedere gelovige is verlost. Dit geldt zowel voor de oudtestamentische als voor de nieuwtestamentische gelovigen.

Wie de vergeving van God voor zijn zonden kent *(vers 4)*, wie Hem kent als de God Die goedertieren is en bij Wie veel verlossing is *(vers 7)*, ziet vol vertrouwen uit naar de volle verlossing van Zijn volk *(vers 8)*. Met een krachtig, bevestigend *"ja"* getuigt de Godvrezende ook daarvan. Gods

volk zal door Hem *"van al zijn ongerechtigheden"* verlost worden. Het gaat hier niet over verlossing van vijandige volken om hen heen, maar over verlossing van de eigen zonden.

Er is niet één ongerechtigheid die niet verzoend is, want *"al"* zijn ongerechtigheden zijn weggedaan. Normaal gesproken worden op de grote Verzoendag de ongerechtigheden van Israël van het afgelopen jaar weggedaan. Hier verwacht de psalmist in het geloof dat al de ongerechtigheden van Israël eens en voor altijd worden weggedaan. Dat is met bloed van stieren en bokken niet mogelijk. Christus heeft het als de volmaakte, grote Hogepriester gedaan met het offer van Zijn eigen bloed.

Alles wat de zegen heeft verhinderd, is door het werk van Christus uit de weg geruimd en voorgoed spoorloos verdwenen. De overtredingen zijn uitgedelgd als een nevel en de zonden als een wolk *(Js 44:22)*. Dit maakt het volle genot van de zegen van het vrederijk door Gods volk mogelijk *(Hb 8:10-12)*.

Wij zien daarbij ook uit naar de verlossing van de schepping en van ons lichaam *(Rm 8:20-23)*.

Psalm 131

Inleiding

In *Psalm 130* zien we de vervulling van de grote Verzoendag voor het volk Israël. Er is een voorwaarde waaraan iemand moet voldoen, wil hij op de grote Verzoendag de HEERE kunnen ontmoeten en dat is verootmoediging *(Lv 23:27-29)*, want *"voorzeker, iedere persoon die zich op diezelfde dag niet verootmoedigt, moet van zijn volksgenoten worden afgesneden" (Lv 23:29)*.

Psalm 131 is de psalm waarin het overblijfsel tot verootmoediging komt, waardoor zij gereed zijn voor de grote Verzoendag. De *verzen 1-2* staan in de eerste persoon enkelvoud. Verootmoediging is in de eerste plaats een individuele zaak. Het is iets wat de HEERE bewerkt in de gelovige die in Zijn tegenwoordigheid komt.

Kinderlijk vertrouwen | *verzen 1-3*

> 1 *Een pelgrimslied, van David.*
> *HEERE, mijn hart is niet hoogmoedig,*
> *mijn ogen zijn niet trots,*
> *ook wandel ik niet in [dingen]*
> *die te groot en te wonderlijk voor mij zijn.*
> 2 *Voorwaar, ik heb mijn ziel tot rust*
> *en tot stilte gebracht,*
> *als een kind dat de borst ontwend is, bij zijn moeder,*
> *mijn ziel is in mij als een kind dat de borst ontwend is.*
> 3 *Israël, hoop op de HEERE,*
> *van nu aan tot in eeuwigheid.*

Van dit *"pelgrimslied"*, het twaalfde, wordt weer de naam van de dichter ervan vermeld: het is een pelgrimslied *"van David" (vers 1a)*.

Deze psalm sluit aan op de vorige. Het hart is tot rust gekomen in zijn verhouding tot de HEERE omdat er vertrouwen op Hem is. David is in de tegenwoordigheid van de HEERE en spreekt met Hem over zijn hart, zijn ogen en zijn ziel. Hij zegt tegen Hem: *"Mijn hart is niet hoogmoedig" (vers 1b; vgl. Zf 3:11-12)*.

Dit kan iemand alleen zeggen als hij weet dat hij alleen tot de HEERE kan komen zoals hij is. Een ontmoeting met de HEERE leidt tot zelfoordeel. We zien dit bijvoorbeeld bij Jesaja *(Js 6:5)* en bij Petrus *(Lk 5:8)*. Het is in dit verband – het komen in de tegenwoordigheid van God – leerzaam om de gebeden van de farizeeër en de tollenaar in de tempel met elkaar te vergelijken *(Lk 18:9-14)*.

Wie in zelfoordeel bij God is, *"is niet hoogmoedig"*, maar verbroken. Hij kan ook zeggen: *"Mijn ogen zijn niet trots."* Het is onmogelijk om God in de ogen te kijken met trotse ogen. Wie trotse ogen heeft, kan niet bij God zijn *(vgl. Ps 18:28)*. Wie bij God is, heeft geen trotse ogen en kan dat ook oprecht zeggen. Eliab, de oudste broer van David, beschuldigt David ervan dat hij overmoed en slechtheid in zijn hart heeft *(1Sm 16:6; 17:28-29)*. Hij beoordeelt David volledig verkeerd omdat hij zelf niet in de tegenwoordigheid van God leeft *(vgl. 1Ko 2:14-15)*.

Het is voor een koning als David, die machtig en rijk is, niet gemakkelijk om niet hoogmoedig te worden. We zien bij hem dat hij een afkeer heeft van hoogmoed en trots *(Ps 101:5b)*. Zijn wandel is in overeenstemming met zijn nederige gezindheid. Daarvan kan hij tegen de HEERE zeggen: *"Ook wandel ik niet in [dingen] die te groot en te wonderlijk voor mij zijn."* Elke grootdoenerij is hem vreemd.

Wat heeft iemand die in Gods tegenwoordigheid is, om zich op te beroemen? David erkent dat er dingen zijn die groter en wonderlijker zijn dan hij kan bevatten en die alleen God kent. Hij is zich bewust van zijn nietigheid en beperkingen. Hij is tot koning gezalfd, maar gaat zijn weg als een opgejaagde patrijs op de bergen omdat hij niet op Gods tijd vooruit wil lopen *(1Sm 26:20)*.

Deze gezindheid en houding hebben zijn *"ziel tot rust en tot stilte gebracht"* *(vers 2; vgl. Ps 62:2,6)*. Het gaat hier om een gespeende peuter. *"De borst ontwend"* betekent dat een kind geen borstvoeding meer krijgt, terwijl hij nog wel afhankelijk van zijn moeder is. Hij komt nu tot rust, niet door de melk van zijn moeder, maar door zijn moeder zelf.

Zo komt ook de psalmist niet tot rust door de zegeningen van de Gever, maar door de Persoon van de Gever Zelf. Dat de ziel van de psalmist tot

rust en tot stilte is gebracht, is omdat hij in de tegenwoordigheid van de HEERE komt en zich daar voelt zoals een peuter bij zijn moeder.

Wat geeft het een rust als we niet meer bezig hoeven te zijn met onszelf, met onze behoeften of met onze drang om te presteren, maar weten dat God alles overziet en in alles voorziet. Dan komen we tot rust bij Hem, we rusten in Hem en in Zijn trouw. Als we alle vraagstukken van het leven aan Hem kunnen overlaten, raken we de spanningen kwijt en gaan we met de vrede van God in het hart onze weg op aarde *(vgl. Fp 4:6-7)*.

Hiervan getuigt David in *Psalm 23*. Al zou hij door een dal vol schaduw van de dood gaan, dan zou hij geen kwaad vrezen. Dat is niet door zijn eigen kracht of dapperheid, maar omdat hij kan getuigen: *"Want U bent met mij" (Ps 23:4)*. De tegenwoordigheid van de HEERE gaf hem vrede en rust.

David is als koning een echte voorganger. Hij leidt het volk ook door een voorbeeld voor hen te zijn. Hij is een herder voor zijn volk dat opgeroepen wordt hem te volgen. Als hij zo tot rust is gekomen bij God, spoort hij Israël aan om te hopen *"op de HEERE van nu aan tot in eeuwigheid" (vers 3)*. Als die hoop levend is, is er rust in de ziel omdat hij weet dat alles in de hand van God is en dat Hij Zijn plannen zal verwezenlijken.

In de laatste drie pelgrimsliederen *(Psalmen 132-134)* straalt die rust door. Van vijanden is geen sprake meer en ook niet van zielennood.

Psalm 132

Inleiding

Nu de basis van de gemeenschap met de HEERE op grond van de grote Verzoendag is gelegd *(Psalm 131)*, heeft het overblijfsel de juiste gezindheid om tot de HEERE te naderen *(Psalm 132)*. Als gevolg daarvan wordt de aandacht gevestigd op de plaats die de HEERE heeft uitgekozen om daar Zijn Naam te vestigen *(Dt 12:5)*.

Het gelovig overblijfsel van de twaalf stammen heeft nu ook de juiste gezindheid om de HEERE te vragen om de verlangens van David te vervullen. De tempel in Jeruzalem wordt herbouwd *(Ezechiël 40-43)*. De *sjechina*, de wolk van Gods tegenwoordigheid, het zichtbare symbool van Zijn aanwezigheid, keert terug naar Jeruzalem *(Ez 43:1-5)*. Dan gaat in vervulling waarover Haggaï heeft geprofeteerd: *"De toekomstige heerlijkheid van dit huis zal groter zijn dan de vorige, zegt de HEERE der heerscharen" (Hg 2:10)*.

Na *Psalm 131* is de pelgrim niet meer met zichzelf bezig, maar alleen nog met het huis van God *(Psalm 132)*, de gemeenschap met zijn medepelgrims *(Psalm 133)* en de aanbidding van God in Zijn huis *(Psalm 134)*. Hij denkt in *Psalm 132* aan de oorsprong van het huis, waar hij wil zijn omdat de HEERE daar woont.

Psalm 132 laat Christus, de Zoon van David, zien als de Koning Die het huis van God gaat bouwen. *Psalm 133* laat Christus zien als de Priester Die de Heilige Geest laat werken in het overblijfsel, met als gevolg dat de vijandschap tussen het tweestammenrijk en het tienstammenrijk voorgoed voorbij is.

De bouw van het huis van God staat in verbinding met twee koningen die gezamenlijk naar Christus wijzen: David, een beeld van de lijdende Christus, en Salomo, een beeld van de verheerlijkte Christus. David had de wens om het huis voor de HEERE te bouwen, Salomo kreeg de opdracht en de macht om dat te doen.

De indeling van *Psalm 132* is opmerkelijk. De tweede helft van de psalm is namelijk precies de tegenhanger van het eerste deel ervan:

- A. David heeft de HEERE gezworen *(vers 2)*
  - B. Wat David heeft gezworen *(verzen 3-5)*
    - C. Plaats voor de ark gezocht *(verzen 6-7)*
      - D. Gebed voor een rustplaats *(vers 8)*
        - E. Gebed voor priesters en gunstelingen *(vers 9)*
          - F. Gebed voor de gezalfde *(vers 10)*
- A. De HEERE heeft David gezworen *(vers 11a)*
  - B. Wat de HEERE heeft gezworen *(verzen 11b-12)*
    - C. Plaats voor de ark gekozen *(vers 13)*
      - D. Rustplaats vastgesteld *(verzen 14-15)*
        - E. Belofte voor priesters en gunstelingen *(vers 16)*
          - F. Beloften aan de gezalfde *(verzen 17-18)*

De *verzen 2-10* spreken over wat David wilde doen voor de HEERE; de *verzen 11-18* spreken over wat de HEERE voor David zal doen. Alles wat in de eerste helft wordt gebeden op grond van de eed van David, wordt in de tweede helft beantwoord op grond van de eed van de HEERE.

Het doet denken aan de belofte van de HEERE aan David aangaande de tempelbouw. David wilde een huis voor de HEERE bouwen, maar de HEERE antwoordde dat Hij een huis voor David zal bouwen. Deze belofte is zo belangrijk, dat de HEERE deze met het zweren van een eed heeft bevestigd *(vers 11; Ps 89:4-5; 2Sm 7:11)*.

De psalm is hoogstwaarschijnlijk van Salomo. De *verzen 8-10* komen namelijk overeen met enkele verzen uit het gebed dat Salomo bij de inwijding van de tempel bidt *(2Kr 6:41-42)*. Salomo, de zoon van David, is een voorafschaduwing van de grote Zoon van David, Die gezegd heeft: *"Zie, meer dan Salomo is hier!" (Mt 12:42)*. Hij is de Zoon van David Die Koning zal zijn in het vrederijk.

We horen hier de stem van de Geest van de profetie Die in de eindtijd in het gelovig overblijfsel werkzaam is. Zij zien uit naar de vervulling van de beloften van God aan David. Die beloften bevatten vooral de eeuwige heerschappij van het geslacht van David, dat is Christus, en de aanbidding van God in gerechtigheid in Sion. In deze psalm worden zo het koning-

schap en het priesterschap van de Heer Jezus op bijzondere wijze met elkaar verbonden. In de Messias zal alles van deze psalm vervuld worden.

We zien het overblijfsel van de twaalf stammen op weg gaan naar het huis van God. Daarbij nemen ze de woorden van deze psalm op de lippen. Het zijn de dagen die het herstel van het volk als Gods volk inluiden. Daarbij verwachten ze een spoedige vervulling van de belofte dat God in de Messias Zijn plaats te midden van hen zal innemen op de plaats die Hij heeft uitgekozen om daar Zijn Naam te vestigen.

Een woning voor de HEERE | *verzen 1-7*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *HEERE, denk aan David,*
> *aan al zijn lijden,*
> 2 *hoe hij de HEERE gezworen heeft,*
> *de Machtige Jakobs [deze] gelofte deed:*
> 3 *Nee, ik ga mijn tent, mijn huis, niet binnen,*
> *ik leg mij op de rustbank, mijn bed, niet neer;*
> 4 *ik gun mijn ogen geen slaap,*
> *mijn oogleden geen sluimer,*
> 5 *totdat ik voor de HEERE een plaats gevonden heb,*
> *een woning voor de Machtige Jakobs!*
> 6 *Zie, wij hebben [van de ark] gehoord in Efratha,*
> *hem gevonden in de velden van Jaär.*
> 7 *Laten wij Zijn woning binnengaan,*
> *ons neerbuigen voor de voetbank van Zijn voeten.*

Dit *"pelgrimslied"*, het dertiende, begint met het gebed tot de HEERE om te (ge)denken *"aan David, aan al zijn lijden"* *(vers 1)*. *"Denk"* is geen nauwkeurige vertaling. *"Gedenk"* is beter. Het Hebreeuwse woord is niet slechts 'denken aan iets' of 'iets herinneren', maar 'handelen vanwege het denken aan iets'. Gedenken is een activiteit van de hele persoon.

De bidder denkt niet aan de moeitevolle wegen die David is gegaan, maar aan al zijn inspanningen om voor God een woonplaats te bouwen *(1Kr 22:14)*. Dat blijkt uit de volgende verzen. Bij al zijn omzwervingen en al zijn strijd heeft hij steeds dit doel voor ogen gehad. Als een man naar Gods hart

(1Sm 13:14) heeft hij er altijd naar gezocht om de HEERE te behagen. Daarom had hij ook het sterke verlangen om voor Hem een huis te bouwen. Hetzelfde verlangen als koning David heeft gehad, hebben alle teruggekeerde stammen, dat is het overblijfsel van Israël.

Dit is volmaakt waar van de grote Zoon van David, de Heer Jezus, Die door Zijn lijden de gemeente tot stand heeft gebracht, waarin Hij en God nu wonen. Het lijden van de Heer Jezus mag ook voor ons de aanleiding zijn om God te smeken voor wat nu Zijn huis is: de gemeente van de levende God *(1Tm 3:15)*. Ons gebed mag zijn dat Hij bij hen die als Zijn huis samenkomen een plaats van rust vindt.

David heeft met het oog op een woonplaats voor God *"de HEERE gezworen"* en een *"gelofte"* gedaan aan *"de Machtige Jakobs"* *(vers 2)*. Jakob spreekt over *"de handen van de Machtige van Jakob"* in de zegen die hij over Jozef uitspreekt *(Gn 49:24; vgl. Js 49:26; 60:16)*. Het is een van de drie titels van de HEERE in verbinding met de aartsvaders: Hij is het *schild* van Abraham *(Gn 15:1)*, de *Gevreesde* van Izak *(Gn 31:42,53)* – dat wil zeggen dat Izak God vreesde ofwel ontzag voor Hem had *(Gn 27:33)* – en hier de *Machtige* van Jakob.

Door deze naam verbindt de machtige God Zich met de zwakheid van Jakob, in wie hier het hele volk, alle twaalf stammen, in zijn zwakheid wordt voorgesteld. Deze naam wordt ook nog in *vers 5* genoemd. Het benadrukt dat al dit streven naar het zoeken van een plaats voor God om te wonen, in zwakheid gebeurt, maar door Zijn macht tot resultaat voert. Het wijst er tevens op dat Zijn macht elke tegenstand uitschakelt die dit voornemen wil verhinderen.

Op welk moment in zijn leven David zijn eed heeft gezworen, staat niet in de Schrift. Mogelijk heeft hij dat gedaan in de periode dat hij koning is geworden. Hij heeft toen een prachtig paleis voor zichzelf gebouwd, terwijl de ark van de HEERE in een eenvoudige tent stond *(2Sm 7:2)*. David is in zijn inzet om een woonplaats voor God te zoeken een beeld van de Heer Jezus, Die van Zichzelf zegt, dat de ijver voor Gods huis Hem heeft verteerd *(Jh 2:17; Ps 69:10)*.

De kracht van zijn verlangen blijkt uit wat hij zegt: *"Nee, ik ga mijn tent, mijn huis, niet binnen, ik leg mij op de rustbank, mijn bed, niet neer; ik gun mijn ogen geen slaap, mijn oogleden geen sluimer, totdat ..."* *(verzen 3-5)*. Dat wil zeg-

gen dat David zichzelf de luxe van rust en comfort niet gunt, totdat de ark van de HEERE zijn plaats van rust heeft gekregen.

Hij zal niet tevreden zijn hoofd ergens te ruste leggen, voordat hij dit verlangen heeft verwezenlijkt. Dit komt overeen met het verlangen van God Zelf om een plaats te hebben waar Hij Zijn Naam vestigt en waarvan Hij wil dat Zijn volk daarnaar vraagt en zoekt *(Dt 12:5,11,14,18,21,26)*. God wijst David die plaats aan *(2Sm 24:18-25; 1Kr 22:1)*. De uitdrukking 'plaats' in *vers 5a* is parallel met 'woning' in *vers 5b*, dat wil zeggen dat het een plaats is om er te wonen.

In de dagen van Saul is er niet naar de ark gevraagd *(1Kr 13:3).* Twintig jaar is de ark in Kirjath-Jearim, in het huis van Abinadab *(1Sm 7:1-2)*. David begint ernaar te vragen. Wanneer hij en zijn mannen, *"wij"*, in Efratha zijn, *"in de velden van Jaär"*, horen ze over *"hem"* *(vers 6)*. De ark wordt niet bij name genoemd. De psalmist spreekt over 'hem' in de veronderstelling dat een ieder wel zal weten waarover hij spreekt. De terugkeer van de ark van het verbond na de 'Ikabod'-periode *(vgl. 1Sm 4:21-22)* is een verwijzing naar de terugkeer van de *sjechina*, dat is de wolk van Gods tegenwoordigheid, het zichtbare symbool van Zijn aanwezigheid, naar Jeruzalem *(Ez 43:1-7)*.

Als David koning is, gaat hij de ark uit het huis van Abinadab ophalen *(2Sm 6:2-3)*. Dat doet hij eerst niet op de goede manier. Dan komt de ark in het huis van Obed-Edom. Na drie maanden haalt hij daar de ark op en brengt hem op de door God voorgeschreven manier naar Sion *(2Sm 6:4-17)*.

Op de plaats waar David de ark heeft gebracht, dat is in *"Zijn woning" (Ps 74:7; 76:3; 84:2; 132:5,13)*, de woning van God, wil het volk binnengaan om God te aanbidden *(vers 7)*. Historisch gebeurt dat wanneer David en het volk de ark brengen naar de tent die hij ervoor heeft gespannen *(2Sm 6:17)*. De ark als *"de voetbank van Zijn voeten"* wijst erop dat God op de ark Zijn rust heeft. De voetbank is een deel van de troon waarop de voeten van de koning rusten. Het is een teken van zijn grote macht *(Ps 110:1)*. Het is ook de plek om dicht bij de koning te komen en voor hem neer te buigen. Dichter bij een koning komen is niet mogelijk.

Als we eraan denken dat de ark een prachtig beeld is van de Heer Jezus, zien we dat Gods volk een plaats van rust zoekt en vindt voor de Heer Jezus. Die plaats van rust is in onze tijd daar, waar de gemeente als huis

van God samenkomt. Dit gebeurt overal waar men, al is het maar met twee of drie, tot de Naam van de Heer Jezus samenkomt *(Mt 18:20; 1Tm 3:15)*. Tegelijk is de Heer Jezus ook de 'plaats' van rust voor God *(Ko 2:9)*. Nergens anders kan God op aarde rust vinden dan alleen in de Heer Jezus. Alle rust op aarde is in Hem verenigd en wordt door Hem doorgegeven aan hen die op Hem vertrouwen.

Gebed van Gods Gezalfde | *verzen 8-10*

> 8 *Sta op, HEERE, [ga] naar Uw rustplaats,*
> *U en de ark van Uw macht.*
> 9 *Laat Uw priesters bekleed worden met gerechtigheid,*
> *laat Uw gunstelingen juichen.*
> 10 *Wijs het gebed van Uw gezalfde niet af,*
> *omwille van David, Uw dienaar.*

Vers 8 is de enige vermelding van *"de ark"* in *Psalmen*. Dat gebeurt in verbinding met het toekomstige herstel van de tempel in Jeruzalem, de plaats die de HEERE heeft uitgekozen om daar Zijn Naam te vestigen. Daardoor zal de nieuwe naam van Jeruzalem voortaan *Jahweh Shammah* zijn, dat betekent 'de HEERE is aldaar' *(Ez 48:35b)*. De ark spreekt van de tegenwoordigheid van de HEERE. De HEERE Zelf zal in Sion wonen, en daarom zal de ark niet meer nodig zijn *(Jr 3:16)*.

Nu de woonplaats voor de ark is gevonden *(vers 6)*, wil David de ark erheen brengen en hem weer tot middelpunt van de dienst aan de HEERE maken. Dat doet hij biddend. Zijn gebed betreft drie verzoeken. Het eerste verzoek is in *vers 8* en betreft de rustplaats voor de HEERE en Zijn ark. Dit wordt verhoord in *vers 14.* Het tweede verzoek is in *vers 9* en betreft de priesters. Dit wordt verhoord in *vers 16*. Het derde verzoek ten slotte is in *vers 10* en betreft de Zoon van David. Dit wordt verhoord in de *verzen 17-18*.

David maakt in zijn gebed gebruik van woorden die Mozes heeft gesproken *(Nm 10:35)*. Mozes heeft dat gedaan met het oog op het optrekken van de ark, want als de HEERE met hen gaat, worden alle hindernissen weggenomen en alle vijanden verslagen *(vgl. Ps 68:2)*. De Godvrezende vraagt hier aan de HEERE om op te staan en naar Zijn rustplaats te gaan.

De woorden van dit gebed worden ook door Salomo uitgesproken bij de inwijding van de tempel *(2Kr 6:41-42)*. De HEERE *"en de ark van Uw macht"* worden in één adem genoemd. De ark symboliseert zowel de HEERE Zelf als Zijn macht.

De priesters die dienst doen bij de ark, moeten *"bekleed worden met gerechtigheid" (vers 9)*. Zij zullen niet goddeloos handelen zoals de zonen van Eli dat hebben gedaan, die daardoor het oordeel van God over zich hebben gehaald *(1Sm 2:11-17,30-34)*. De kleding van gerechtigheid symboliseert de waardigheid en waarachtigheid van de priesters om in de tegenwoordigheid van de HEERE naar Zijn welgevallen Hem te dienen.

Het offer zal niet worden veracht, maar geëerd en met blijdschap en dankbaarheid door Gods *"gunstelingen"* worden gebracht. De *"gunstelingen"* zijn de *chasidim*, de getrouwen, zij die trouw zijn aan het verbond. Het woord *chasidim* is afgeleid van *chesed*, dat is goedertierenheid ofwel de trouw van God aan Zijn verbond.

"Bekleed worden met gerechtigheid" betekent ten diepste dat de priesters de kenmerken en de heerlijkheid van de HEERE weerspiegelen. Dat betreft niet alleen Zijn heiligheid, maar ook Zijn genade en barmhartigheid. Dat is de betekenis van de kleding van de priesters die in *Exodus 28* wordt beschreven. Ook de bruid van Christus wordt bekleed *"met blinkend, rein, fijn linnen, want het fijne linnen zijn de gerechtigheden van de heiligen" (Op 19:8)*. Hier betekent *"de gerechtigheden"* de rechtvaardige daden die de bruid uit liefde voor de Bruidegom heeft gedaan.

Het eerste deel van dit lied besluit met de vraag dat de HEERE het gebed van de vorige twee verzen niet zal afwijzen *(vers 10)*. Het gebed van de *verzen 1-2* wordt tijdelijk onderbroken in de *verzen 3-9* waarin de achtergrond van het gebed wordt gegeven. Daarna wordt hier in *vers 10* de draad weer opgepakt. De psalmist, door God gezalfd, doet voorbede op grond van de eed van de HEERE aan David. De eed van de HEERE is het antwoord op de eed van David in de *verzen 3-5* en op wat David als dienaar van de HEERE heeft gedaan om een rustplaats te zoeken voor Hem.

Het is *"het gebed van Uw gezalfde"*. Het maakt voor God alles uit wie bidt. Zijn gezalfde is hier de gezalfde zoon van David; profetisch is het Christus, de grote Zoon van David. Het is een gebed *"omwille van David, Uw*

dienaar". David is de man naar Gods hart, aan wie Hij de belofte van zijn grote Zoon heeft gedaan, Die eeuwig op Davids troon zal zitten. Een gebed met die verwijzingen – naar Zijn Zoon en naar Zijn beloften – kan God nooit afwijzen.

De Heer Jezus is op drie manieren de Gezalfde:

1. toen Hij op aarde was,
2. nu Hij in de hemel is en
3. binnenkort als Hij weer op aarde komt, dan om te regeren.

1. Hij is met de Heilige Geest gezalfd aan het begin van Zijn openbare dienst in Israël *(Mt 3:16)*.
2. Hij is de Christus, dat betekent Gezalfde. Na Zijn kruisdood en Zijn opstanding is Hij opgevaren naar de hemel en heeft Zich gezet aan Gods rechterhand. Daar heeft God *"Hem zowel tot Heer als tot Christus"* gemaakt *(Hd 2:36)*.
3. In *Psalm 45* wordt Hij gezalfd bij het aanvaarden van Zijn koningschap, wanneer Hij gaat zitten op de Messiaanse troon *(Ps 45:8; Hb 1:9)*.

Over dat laatste gaat het hier in *Psalm 132*. We vinden hier de Zoon van David, gezalfd en daarmee verklaard als de Koning-Messias. Hij bidt hier als Zoon van David tot God op grond van wat de HEERE gezworen heeft aan David.

Gods antwoord | *verzen 11-18*

> *11 De HEERE heeft David [in] waarheid gezworen,*
> *[en] Hij zal daar niet van afwijken:*
> *[Eén] van de vrucht van uw schoot*
> *zal Ik op uw troon zetten.*
> *12 Als uw zonen Mijn verbond in acht zullen nemen*
> *en Mijn getuigenissen, die Ik hun leren zal,*
> *zullen ook hun zonen tot in eeuwigheid*
> *op uw troon zitten.*
> *13 Want de HEERE heeft Sion verkozen,*
> *Hij heeft het begeerd tot Zijn woongebied.*

> 14 *Dit is, [zei Hij], Mijn rustplaats tot in eeuwigheid,*
> *hier zal Ik wonen, want naar haar heb Ik verlangd.*
> 15 *Haar voedsel zal Ik rijk zegenen,*
> *haar armen met brood verzadigen.*
> 16 *Haar priesters zal Ik kleden met heil,*
> *haar gunstelingen zullen uitbundig juichen.*
> 17 *Daar zal Ik voor David een hoorn doen opkomen*
> *en voor Mijn gezalfde een lamp gereedmaken.*
> 18 *Ik zal zijn vijanden met schaamte kleden,*
> *maar op hem zal zijn diadeem schitteren.*

In dit gedeelte geeft de HEERE antwoord op het gebed van de vorige verzen. Hij begint met een antwoord op de eed van David in *vers 2*. Het antwoord op de eed van David is een eed van de HEERE Zelf, gevolgd door een ontkenning ooit van deze eed af te wijken, waardoor de eed nog eens wordt versterkt: Hij *"heeft David [in] waarheid gezworen"* en *"Hij zal daarvan niet afwijken"* *(vers 11; vgl. Hb 6:16-18)*.

En wat heeft Hij aan David gezworen, waaraan Hij niet ontrouw zal zijn? *"[Eén] van de vrucht van uw schoot zal Ik op uw troon zetten"* *(vgl. 2Sm 7:12-13)*. Petrus citeert dit vers tijdens zijn prediking op de Pinksterdag en past de vervulling ervan toe op de Heer Jezus *(Hd 2:30-31; vgl. Lk 1:31-33)*.

De HEERE verbindt wel voorwaarden aan de troonopvolging door de zoon van David en de zonen van zijn zoon *(vers 12; 2Sm 7:14-15)*. Ze moeten luisteren naar het onderwijs van God. Hij zal hun leren Zijn verbond en Zijn getuigenissen in acht te nemen. Als ze dat doen, zullen zij op zijn troon zitten. Dat hebben ze echter niet gedaan. Daardoor is het huis van David vervallen. God zal dat huis weer oprichten omdat er één Zoon van David is, Die wel Zijn verbond en Zijn getuigenissen in acht heeft genomen.

Die Zoon heeft niet alleen Zijn verbond en Zijn getuigenissen in acht genomen, maar Hij vernieuwt het verbond door als Middelaar de vloek van het oude verbond weg te nemen. Daarvoor heeft Hij het bloed van het nieuwe verbond vergoten en op grond daarvan de zegen van het nieuwe verbond zeker gesteld. Een van de zegeningen daarvan is het herstel van het huis van David.

Onlosmakelijk verbonden aan de belofte van het eeuwig koningschap van David is de verkiezing van Sion door de HEERE *(vers 13)*. In de geschiedkundige vertelling in *2 Samuël 6-7* vinden we alleen het gezichtspunt van David. Hier in het gebed van *Psalm 132* vinden we ook het gezichtspunt van de HEERE. De HEERE deed het omdat Hij Sion heeft verkozen en omdat Hij een woning begeerde. Sion is de plaats die de HEERE heeft uitgekozen *"om Zijn Naam daar te vestigen" (Dt 12:5)*.

De plaats waar David naar zoekt en die hij heeft gevonden, is allang door God uitgekozen. Die plaats heeft Hij *"begeerd tot Zijn woongebied"*. Er is bij God niet alleen verkiezing van die plaats, maar ook een verlangen daar te wonen. De woonplaats van de koning is ook de woonplaats van God. De tempel en het koningschap horen bij elkaar.

Het is ook geen tijdelijke rustplaats voor God, maar Zijn *"rustplaats tot in eeuwigheid" (vers 14)*. De belofte van het ingaan in de rust van God is er nu nog steeds. De betekenis daarvan wordt uitgelegd in *Hebreeën 3-4*. De reden dat het eeuwig is, is dat door de kracht van het bloed van het nieuwe verbond het volk en zijn vorsten een vernieuwd hart zullen ontvangen, waardoor zij de HEERE trouw zullen blijven *(Hb 13:20)*.

De God nu van de vrede, Die uit [de] doden heeft teruggebracht de grote Herder van de schapen, onze Heer Jezus, door [het] bloed van [het] eeuwig verbond, ... (Hb 13:20)

'Eeuwigheid' wil hier zeggen de periode van het vrederijk. Gedurende die hele tijd is Sion Zijn vaste woonplaats *(vgl. Ps 68:17)*. Hij zal niet meer met het volk hoeven mee te trekken door de woestijn, want het volk woont in zekerheid en gerustheid in het land. Hij hoeft Zijn volk ook niet meer te verlaten, want het dient Hem in trouw. Deze aspecten maken dat Hij ernaar heeft verlangd daar te wonen.

Als gevolg van het innemen door God van Zijn plaats te midden van Zijn volk, zal er een overvloed aan voedsel zijn, zodat de armen met brood verzadigd worden *(vers 15)*. Waar Hij woont, daar zegent Hij rijkelijk hen die bij Hem komen. Het Hebreeuws voor *"armen"*, *ebyon*, betekent 'behoeftig'. Zij hebben vooral behoefte aan bescherming en verzorging door de HEERE *(vgl. Ps 86:1)*. De Heer Jezus heeft Zich eengemaakt met de ellendigen en armen *(Ps 109:22)*.

Meer nog dan brood voor het lichaam geeft Hij brood voor de ziel. De armen zijn niet zozeer de armen in materieel opzicht, maar de armen van geest *(Mt 5:3)*. Zij zijn niet vol van zichzelf, maar leeg, ze hebben geen hoge pretenties. Daardoor kunnen zij innerlijk met vrede verzadigd worden.

In *vers 9* is gebeden dat de HEERE Zijn priesters bekleed zal laten worden met gerechtigheid en dat Hij Zijn gunstelingen zal laten juichen. In *vers 16* horen we de toezegging van de HEERE dat Hij dat zal doen. Hij zal zelfs meer doen, want Hij zal de priesters van Sion *"kleden met heil"*. Heil is behoudenis in de volste zin van het woord, met inbegrip van gerechtigheid. Het is het genieten van de volle zegen van Gods tegenwoordigheid. De gunstelingen van Sion reageren daarop, niet met juichen, zoals is gevraagd, maar met *"uitbundig juichen"*. Als de HEERE een gebed verhoort, doet Hij dat naar de rijkdom van Zijn genade en daarom overvloedig.

In *vers 17*, dat aansluit op *vers 12*, spreekt de HEERE over *"een hoorn"* die Hij voor David zal doen opkomen. Zacharia spreekt in zijn lofzang over *"een hoorn van behoudenis"* en doelt daarmee op de Heer Jezus *(Lk 1:68-69)*. Een hoorn is een symbool van overwinnende macht *(vgl. Ps 92:11; Op 13:1; 5:6)*. 'Doen opkomen' – een betere vertaling is *"uitspruiten"* – wijst op het uitspruiten van de Spruit, de Messias *(Js 4:2; Jr 23:5; 33:15; Zc 3:8; 6:12)*.

De HEERE spreekt ook over *"een lamp"* die Hij zal gereedmaken voor Zijn gezalfde. Over David wordt gesproken als een lamp *(2Sm 21:17)*. Ook over zijn zoon wordt als een lamp gesproken *(1Kn 11:36)*. Het gereedmaken van een lamp heeft de betekenis dat het licht van het huis van David nooit zal uitgaan. Altijd zal er een nakomeling van David zijn die als koning zal regeren. Dit is in de Heer Jezus, de ware Gezalfde, werkelijkheid geworden.

De vijanden van Gods Koning en Gods volk zijn er altijd op uit om te verhinderen dat God geëerd en gediend wordt *(vers 18)*. De Messias zal hen *"met schaamte kleden"*. Daartegenover zal op de Gezalfde Zijn diadeem schitteren. Het woord voor diadeem is letterlijk 'wijding' en is verbonden met de diadeem op het hoofd van de hogepriester als teken van zijn wijding *(Ex 29:6; 39:30; Lv 8:9)*. De Koning, de Messias, over Israël is aan God gewijd en is tegelijk Priester *(Zc 6:12-13)*. Dit laatste aspect is het onderwerp van de volgende psalm, waarin het over de Heer Jezus als de Hogepriester gaat.

Psalm 133

Inleiding

Psalm 132 gaat over de gezalfde Koning. *Psalm 133* gaat over de gezalfde Hogepriester en over het eensgezind samenwonen van een volk dat nu nog over de aarde verstrooid is. De psalm is daarom een profetisch vergezicht. Tegelijk zijn er belangrijke lessen voor ons, die leven in een tijd van grote verdeeldheid en verwarring, in aanwezig.

Christus is nu Koning over Zijn volk. Er is echter nog een probleem onder het volk, namelijk de oorspronkelijke vijandschap tussen het tweestammenrijk en het tienstammenrijk. Om die vijandschap definitief tot een einde te brengen, krijgt het volk een nieuw hart, waardoor de wet in hun harten is geschreven. Daardoor hebben zij de HEERE lief gekregen en gaan ze ook hun naaste liefhebben. Daarover hebben de profeten ook gesproken *(Js 11:13b; Hs 1:11; Ez 37:15-28)*. Deze profetieën zijn nog nooit vervuld, maar dat zal nu gebeuren, nu Christus Koning is over Zijn volk.

Het zal gebeuren wanneer de Geest van God als zalfolie over hen zal komen *(vers 2; Ez 36:27)*, net zoals de zegen van de HEERE als de dauw van de Hermon over Sion komt *(vers 3; Ez 36:28-38)*.

De structuur van de psalm is een piramide chiasma of kruising, waarin de nadruk op het hogepriesterschap (C) valt:

A. Zegen *(vers 1)*
  B. Vergelijking (met olie) *(vers 2a)*
    C. Hogepriesterschap *(vers 2b-c)*
  B. Vergelijking (met dauw) *(vers 3a)*
A. Zegen *(vers 3b)*

Broederlijke liefde | *verzen 1-3*

> *1 Een pelgrimslied, van David.*
> *Zie, hoe goed en hoe lieflijk is het*
> *dat broeders ook eensgezind samenwonen.*

2 *Het is als de kostelijke olie op het hoofd,*
die neerdaalt op de baard, de baard van Aäron,
die neerdaalt op de zoom van zijn priesterkleed.
3 *Het is als de dauw van de Hermon*
die neerdaalt op de bergen van Sion.
Want daar gebiedt de HEERE de zegen
[en] het leven tot in eeuwigheid.

Van dit *"pelgrimslied"*, het veertiende, wordt de dichter weer vermeld: het is *"David"* *(vers 1a)*. In de vorige psalm is de ark, het middelpunt van de dienst aan God, naar Gods woonplaats in Jeruzalem gebracht. Nu ziet David profetisch alle twaalf stammen in verbinding met die plaats in het hele land samenwonen. Hij wijst er met een *"zie"* op en roept vol verrukking uit: *"Hoe goed en hoe lieflijk is het dat broeders ook eensgezind samenwonen"* *(vers 1b)*. De vervulling hiervan wordt door Ezechiël beschreven, wanneer de HEERE een verbond van vrede met heel het volk, alle twaalf stammen, zal sluiten *(Ez 37:22,26)*.

Hier kunnen we denken aan het samenwonen van alle Israëlieten in loofhutten gedurende het Loofhuttenfeest. Het is *"goed"* om eensgezind samen te wonen, het is een goede zaak en ook gepast om bij elkaar te zijn. Het is ook goed in het oog van God.

Het is tevens *"lieflijk"*, weldadig aantrekkelijk, het geeft vreugde om eensgezind samen te wonen met hen die vreugde beleven aan het zijn in de tegenwoordigheid van God. Het is de beschrijving van een gevoel dat we krijgen als we iets moois zien of horen.

Het woord 'hoe' dat eraan voorafgaat, geeft aan dat het bijzonder goed en lieflijk is. Het woord 'ook' onderstreept het bijzondere van het samenwonen. Broeders horen samen, ze vormen samen een familie. Daaraan moeten ze uiting geven door samen te komen, en *"ook"* door samen te *"wonen"*.

"Eensgezind" is letterlijk 'als verenigd', 'als eenheid'. Dat kan alleen als er een middelpunt is van hun samenwonen. Zo is de Heer Jezus gekomen om het middelpunt van Israël te zijn, maar zij weigerden zich door Hem te laten bijeenverzamelen *(Mt 23:37)*. Nu zij wedergeboren zijn, een nieuw hart hebben gekregen *(Jr 31:33)*, nu gaan zij wel allemaal als bijeenverzamelden naar de HEERE toe. We zien daarvan een type wanneer Hizkia heel Israël, alle twaalf stammen, uitnodigt om gezamenlijk het Pascha te vieren *(2Kr 30:5)*.

Voor de gelovigen van de nieuwtestamentische gemeente geldt hetzelfde. Vroeger gingen zij als zondaars ieder een eigen weg *(Js 53:6)*. Ze waren hatelijk en elkaar hatend *(Tt 3:3)*. Daarin is door berouw en bekering verandering gekomen. Ze zijn nu broeders. In het begin van de gemeente woonden ze ook samen. Er was een hechte gemeenschap onder elkaar *(Hd 2:44,46)*.

Dit samenwonen vergelijkt David in *vers 2* met olie en in *vers 3* met dauw. Beide verzen beginnen met een vergelijking, *"het is als ..."*, en gaan verder met *"neerdaalt"*.

Van de olie zegt hij dat het *"kostelijke olie op het hoofd"* is, *"die neerdaalt op de baard, de baard van Aäron, die neerdaalt op de zoom van zijn priesterkleed" (vers 2; Ex 29:7; 30:22-30; Lv 8:12; 21:10)*. *"De kostelijke olie"* is een speciaal mengsel heilige zalfolie. Deze samenstelling mag alleen worden gebruikt voor de priesterdienst *(Ex 30:30-33)*. Koningen worden ook gezalfd, maar niet met dit speciale mengsel. *"De zoom"* is de kraag van het kleed.

Het gaat hier om het zalven van de hogepriester. De zalving van de priester gebeurt door sprenkelen van (bloed en) zalfolie op hun kleding *(Ex 29:21)*. De zalving van de hogepriester gebeurt door zalfolie over zijn hoofd te gieten *(Ex 29:7)*, dat wil zeggen dat er overvloedig olie wordt gegoten *(vgl. Jh 3:34)*. Daarnaast hebben we het zalven in verbinding met de bruiloft van de koning *(Ps 45:8)*.

Met olie worden in het Oude Testament priesters en koningen gezalfd en in een enkel geval ook een profeet. Zalfolie is een beeld van de Heilige Geest *(1Jh 2:20,27)*. Dat maakt duidelijk dat de eenheid van het volk, het samenwonen van de broeders uit het tweestammenrijk en die uit het tienstammenrijk, het resultaat is van de overvloedige werking van de Heilige Geest.

Hetzelfde geldt in geestelijk opzicht voor ons, nieuwtestamentische gelovigen. Wij zijn koningen en priesters en zijn gezalfd met de Heilige Geest *(1Jh 2:20,27)*. In eensgezindheid als gemeente samen*leven* en samen*komen* kan alleen als de leden zich door de Heilige Geest laten leiden.

De zegen komt van boven, van het Hoofd van het lichaam, Christus in de hemel *(Ef 1:22)*. Hij heeft vanuit de hemel de Heilige Geest op aarde gezonden *(Jh 16:7)* om de gemeente tot één lichaam te dopen *(1Ko 12:13)* en in de afzonderlijke gelovigen te wonen *(1Ko 6:19)*. De Heilige Geest heeft eenheid

bewerkt. Het is aan ons die eenheid, de eenheid *"van de Geest"*, te bewaren in de band van de vrede *(Ef 4:3)*. Die eenheid wordt beleefd en zichtbaar als er broederliefde is *(Jh 17:21)*.

Na de zalfolie gebruikt David een ander beeld, dat van *"de dauw van de Hermon"* *(vers 3)*. Zowel de olie als de dauw daalt van boven naar beneden neer. Zo is het ook met de Geest en de liefde: ze komen van God. Het resultaat is goed en lieflijk, er is leven en verkwikking en dat tot in eeuwigheid.

Dauw daalt 's nachts geruisloos als verkwikking neer op de aarde en bevochtigt die, waardoor de aarde zacht en vruchtbaar wordt. De dauw wordt hier met de broederliefde vergeleken, die dezelfde verkwikkende werking heeft. Die liefde zal verkwikkend zijn als de Heilige Geest de harten ontvankelijk maakt voor het Woord van God waarin wordt opgeroepen elkaar vurig lief te hebben *(1Pt 1:22-23)*.

In de zomermaanden, als er in Israël geen regen valt, maakt de dauw het verschil tussen het in leven blijven van het gewas en verdorren ervan. De dauw spreekt dan ook, zoals gezegd, van leven en verkwikking die als zegen van boven neerdaalt. In de geestelijke betekenis gaat het over de liefde die van God afkomstig is en de broederliefde die noodzakelijk is voor de eenheid van het volk.

De zegen die de HEERE daar, dat is op Sion, gebiedt, is *"leven tot in eeuwigheid"*, dat is het leven in het vrederijk *(vgl. Dn 12:2)*. Het leven in het vrederijk is één grote zegen. Alle beloofde zegeningen worden daar in volle mate en voortdurend genoten. Daarbij kunnen we denken aan een gelukkig familieleven, de hele opbrengst van het land en rijke bodemschatten en goede onderlinge verhoudingen met de naaste.

Samengevat gaat het in *Psalm 133* om de eenheid van het volk, van de twee broederstammen Efraïm en Juda, die samen alle twaalf stammen vertegenwoordigen. Dit wordt uitgebeeld in het Loofhuttenfeest.

Psalm 134

Inleiding

De laatste psalm van de opgangsliederen vormt de majestueuze afsluiting ervan. Er zijn geen gebeden en smekingen meer en geen concrete aanleidingen die om lofprijzing vragen. Dit laatste pelgrimslied wordt gekenmerkt door een spontane lofprijzing *(verzen 1-2)* en een zegenbede *(vers 3)*. Voor spontane lofprijzing zijn natuurlijk genoeg redenen in de voorgaande psalmen genoemd. De zegenbede is de zegen van de HEERE die de priesters mogen doorgeven aan het volk *(vgl. Nm 6:24-26)*.

Psalm 133 en *Psalm 134* zijn met elkaar verwant. Ze beginnen allebei met hetzelfde Hebreeuwse woord *hinneh*, dat in *Psalm 133* is vertaald met *"zie" (Ps 133:1)* en in *Psalm 134* met *"kom" (vers 1)*.

Aansporing om God te loven | *verzen 1-2*

> 1 *Een pelgrimslied.*
> *Kom, loof de HEERE,*
> *alle dienaren van de HEERE,*
> *u die nacht aan nacht in het huis van de HEERE staat.*
> 2 *Hef uw handen op [naar] het heiligdom*
> *en loof de HEERE.*

Psalm 134 is het laatste *"pelgrimslied" (vers 1a)* van de serie van vijftien die met *Psalm 120* is begonnen. In *Psalm 120* zitten de pelgrims van het tienstammenrijk in een vreemd land, in Mesech en Kedar *(Ps 120:5)*, en moet de pelgrimsreis nog beginnen. Hier bevinden ze zich in Jeruzalem en hebben zich gevoegd bij het overblijfsel van de twee stammen. Samen roepen ze *"alle dienaren van de HEERE"*, de priesters en Levieten, op om de HEERE te loven *(vers 1b)*.

Het woord *"loof"* in de *verzen 1-2* en het woord *"zegene"* in *vers 3* is in het Hebreeuws hetzelfde woord. Het verschil is dat bij loven goede dingen worden gezegd door de mens naar God toe, terwijl dat bij zegenen het omgekeerde is. Dat is wat we in het vrederijk kunnen verwachten: mensen die de HEERE loven en de zegen van de HEERE die de mensen toegewenst

wordt. In *Psalm 133* daalt zegen van de HEERE neer naar Israël *(Ps 133:3)*. In *Psalm 134* stijgt de lof van Israël op naar de HEERE *(verzen 1-2)* en gaat de zegen van de HEERE door Israël heen naar de wereld *(vers 3; Rm 11:12)*.

De dienaren van de HEERE staan *"nacht aan nacht in het huis van de HEERE"*. *"Nacht aan nacht"* is letterlijk *"in de nachten"*. De priesterdienst in de nacht is verbonden met de feesten van de HEERE en dan met name voor de voorbereiding ervan, zoals we lezen in *Jesaja 30*: *"Er zal een lied bij u zijn, als in de nacht waarin men zich heiligt voor een feest; en blijdschap van hart, als [bij] iemand die met fluit[spel] voortgaat om te komen tot de berg van de HEERE, tot de Rots van Israël"* *(Js 30:29)*. In het Oude Testament lezen we niet van tempeldiensten in de nacht. De Talmoed vermeldt dat men tijdens het Loofhuttenfeest liederen in de nacht zong.

In de nieuwtestamentische gemeente heeft iedere broeder het voorrecht gekregen om als mond van het geheel van de plaatselijke gemeente God te loven *(1Ko 14:26)*. Daartoe worden ze allemaal opgeroepen. Het is een groot voorrecht om in de gemeente, het huis van God, God als een priestervolk te prijzen *(1Pt 2:5)*. Dit gebeurt in de nacht, de geestelijke duisternis, waarin de wereld zonder God is gehuld. God verlangt ernaar dat wij Hem in deze duisternis ons in het licht van Zijn tempel bevinden om Hem te prijzen.

..., en u wordt ook zelf als levende stenen gebouwd, als een geestelijk huis tot een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden te offeren, die voor God aangenaam zijn door Jezus Christus. (1Pt 2:5)

De dienaren van de HEERE moeten hun handen opheffen naar het heiligdom *(vers 2)*. Het opheffen van de handen geeft ook een gebedshouding aan *(Ps 28:2; Kl 3:41)*; hier is het een uiting van aanbidding *(vgl. Ne 8:7; Ps 63:5)*. Met de handen wordt als het ware het offer opgeheven naar het heiligdom, de woonplaats van God, dat wil zeggen naar God Zelf.

Zegenbede | *vers 3*

> 3 *De HEERE zegene u uit Sion,*
> *Hij Die hemel en aarde gemaakt heeft.*

De zegen die het volk wordt toegewenst, komt dit keer niet uit de hemel, maar uit Sion, want daar staat de ark. Profetisch gaat het om de tegenwoordigheid van Christus, want de ark zal er dan niet meer zijn *(Jr 3:16)*.

De zegen gaat overal heen waar Gods volk zich ook maar bevindt, en beslaat alle aspecten van hun leven. De zegen komt namelijk van Hem *"Die de hemel en de aarde gemaakt heeft"*. Hij is de Heerser van het heelal Die aan allen denkt en Zich met hen in zegen bezighoudt.

Psalm 135

Inleiding

Psalm 135 en *Psalm 136* vormen een aanhangsel bij de opgangsliederen ofwel de pelgrimsliederen *(Psalmen 120-134)*. Het zijn de lofzangen van heel Israël vanwege de goedheid en grote barmhartigheden van de HEERE nu Israël weer een volk van twaalf stammen is die terug zijn in het land bij Hem. In *Psalm 135* wordt de herstelde natie Israël opgeroepen om de Naam van de Heer te prijzen. *Psalm 136* is daarop het antwoord.

In *Psalm 135* zien we vertegenwoordigers van de twaalf stammen in de voorhoven van het huis van de HEERE staan. Ze worden opgeroepen om de HEERE groot te maken *(verzen 1-4)* vanwege Zijn grote macht en Zijn verlossing *(verzen 5-12)* en vanwege de loutering van het volk *(verzen 13-18)*. In de laatste verzen worden allen opgeroepen om de HEERE te prijzen *(verzen 19-21)*.

De HEERE is goed | *verzen 1-4*

> *1 Halleluja!*
> *Loof de Naam van de HEERE,*
> *loof [Hem], dienaren van de HEERE,*
> 2 *u, die staat in het huis van de HEERE,*
> *in de voorhoven van het huis van onze God.*
> 3 *Loof de HEERE, want de HEERE is goed;*
> *zing psalmen voor Zijn Naam, want [die is] lieflijk.*
> 4 *Want de HEERE heeft Zich Jakob verkoren,*
> *Israël als Zijn persoonlijk eigendom.*

De psalm begint met *"halleluja!"*, dat betekent 'loof de HEERE!' *(vers 1)*. Het woord komt vijftien keer voor in *Psalmen*, de eerste keer pas in *Psalm 104 (Ps 104:35)*. In het Nieuwe Testament komt dit woord alleen – en slechts vier keer – voor in het boek *Openbaring*, als de HEERE het koninkrijk heeft aanvaard *(Op 19:1,3,4,6)*. Dit summiere gebruik in de Bijbel staat in schril contrast met het veelvuldige gebruik van dit woord in bepaalde delen van de christenheid.

In deze psalm klinkt het *"halleluja"* drie keer *(verzen 1,3,21)*. Het voorwerp van de lof is *"de Naam van de HEERE"*; de brengers van de lof zijn de *"dienaren van de HEERE"*. De Naam van de HEERE is *"Ik ben Die Ik ben" (Ex 3:14)*, dat wil zeggen dat Hij zonder begin, zonder afkomst is. Hij is Zelf de oorsprong van alles. Hij is de Eeuwige, de eeuwig Zijnde.

Hij heeft alles geschapen tot Zijn eer. Daarom past het ieder schepsel Hem te loven. Niet alle schepselen doen dat. Zijn dienaren doen dat wel. Het is een enorm voorrecht Hem te dienen, want dat betekent in Zijn nabijheid zijn. Dat alleen al is reden genoeg om Hem te loven.

Dan wordt de plaats genoemd waar de lofprijzing wordt gedaan *(vers 2)*. Het gebeurt *"in het huis van de HEERE, in de voorhoven van het huis van onze God"*. *"Het huis van de HEERE"* – dat is de nieuwe tempel, die door Ezechiël wordt beschreven *(Ezechiël 40-43)* – is Zijn woonplaats te midden van Zijn volk. *"De voorhoven"* zijn de voorhof voor de priesters en een grote, of buitenste, voorhof voor het volk *(2Kr 4:9)*. De twee voorhoven laten zien dat er een scheiding is tussen de priesters en het gewone volk *(vgl. Ez 10:3,5)*.

Deze scheiding is er voor de gelovige van de gemeente niet. De nieuwtestamentische gelovige is zowel priester als een gewoon lid van het volk *(1Pt 2:5,9)*. Dat hij priester is, wijst op het voorrecht om met offers tot God te naderen. Dat hij een gewoon lid van het volk is, wijst op zijn leven van elke dag dat hij behoort te leven in overeenstemming met zijn hoge roeping als kind van God tot een getuigenis in de wereld. Zijn leven in 'de grote voorhof' van de wereld speelt zich af in de directe tegenwoordigheid van God, ook al kan hij daar door zijn aardse verplichtingen niet concreet aan denken. Zijn leven is tot lof voor God als hij bij alles bedenkt dat hij voor Zijn aangezicht leeft.

Niemand is goed dan Eén: God. (Mk 10:18b)

Er is aanleiding om de HEERE te loven, *"want de HEERE is goed" (vers 3)*. Hij alleen is goed *(Mk 10:18b)*. Hij is goed in Zijn weldaden voor Zijn volk op grond van het nieuwe verbond *(Jr 31:31-34)*. Er zijn twee redenen om Hem groot te maken:

1. Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid, die zichtbaar zijn in de schepping.
2. Zijn verlossende macht.

We zien het eerste aspect in *Openbaring 4* en het tweede in *Openbaring 5*.

Er is ook aanleiding psalmen te zingen *"voor Zijn Naam, want [die is] lieflijk" (vgl. Ps 147:1)*. Hij heeft Zijn Naam in liefde aan Zijn volk bekendgemaakt en ook bewezen, zoals het volgende vers zegt.

Het woord *"want"* waarmee *vers 4* begint, geeft aan dat nu de reden volgt van de oproep in het vorige vers. Er is een nauwe relatie ontstaan tussen God en Zijn volk. Die relatie is van God uitgegaan. Hij *"heeft Zich Jakob verkoren, Israël als Zijn persoonlijk eigendom" (vgl. Ex 19:5; Dt 7:6; 14:2; vgl. Ml 3:17)*.

Het woord *"eigendom"* verwijst naar een kostbare schat, die zorgvuldig wordt bewaard en tot speciale vreugde voor een koning is *(vgl. Ex 19:5; Mt 13:44)*. Dit is een wonder van genade, waarover het volk zich alleen maar kan verbazen en zich vol dankbaarheid kan verheugen. Daarvoor kan hij de HEERE loven en psalmen zingen.

Het is duidelijk dat Gods verkiezing van Jakob in geen enkel opzicht aan Jakob zelf te danken is. De naam 'Jakob' betekent 'hielenlichter'. Het leven van Jakob – en dat van zijn nageslacht – bewijst dat hij zijn naam 'eer' heeft aangedaan. Dat maakt het wonder van zijn uitverkiezing alleen maar groter. Als eraan wordt toegevoegd dat God *"Israël als Zijn persoonlijk eigendom"* heeft verkoren, is dat omdat Hij van Jakob Israël heeft gemaakt. *God* heeft dat gedaan. Hem komt daarom alle eer, lof, roem en aanbidding toe.

Voor ons, gelovigen van de gemeente, geldt hetzelfde en in nog grotere mate. Wij mogen weten dat God ons heeft uitverkoren als Zijn persoonlijk eigendom, dat houdt in dat Hij ons tot het zoonschap voor Zichzelf heeft bestemd *(Ef 1:4-5)*. Dat is een niet te bevatten, onmetelijk voorrecht als wij bedenken wat wij van nature zijn en waar wij vandaan zijn gekomen.

Wij leefden in de zonde en verdienden de tweede dood: de poel van vuur *(Op 20:14-15)*. We hadden totaal nergens recht op. En nu zijn wij tot huisgenoten van God gemaakt *(Ef 2:11-22)*. Wat Israël als volk is, zijn wij persoonlijk. Wij zijn persoonlijk de speciale voorwerpen van Zijn genade en vreugde *(Tt 2:14; 1Pt 2:9)*. Dit kan niet anders dan ons tot grote bewondering en dankbaarheid brengen die we in lofprijzing uiten aan Hem Die dit alles heeft bedacht en bewerkt *(Op 1:5-6)*.

De HEERE is groot | *verzen 5-7*

5 *Want ík weet: de HEERE is groot;*
onze Heere [gaat] alle goden te boven.
6 *Al wat de HEERE behaagt, doet Hij,*
in de hemel en op de aarde,
in de zeeën en alle diepe wateren.
7 *Hij doet dampen opstijgen van het einde der aarde,*
Hij maakt de bliksemflitsen bij de regen,
Hij brengt de wind uit Zijn schatkamers naar buiten.

Vanuit het diepst van zijn hart erkent de rechtvaardige in een nadrukkelijk persoonlijke belijdenis, *"ík"*, dat *"de HEERE ... groot"* is *(vers 5)*. Dit is als het ware de echo van de persoonlijke belijdenis van Jethro, toen hij zag wat de HEERE met Israël had gedaan *(Ex 18:11)*. Hij is absoluut in Zijn grootheid. Het is dwaasheid om ook maar enige vergelijking te maken tussen Hem en wie of wat dan ook. Er is niemand en niets om Hem mee te vergelijken *(Ex 15:11; Js 40:18,25)*. De goden die er zijn, vallen bij Hem in het niet.

De moslims roepen 'allahu akbar' – dat betekent 'allah is groter' (dan andere goden) –, maar de psalmist roept uit *"de HEERE is groot"*. In het boek *Jesaja* wordt de HEERE genoemd *"de Eerste en de Laatste" (Js 44:6)*, dat betekent dat Hij niet alleen de grootste, maar ook de Enige is, de enig ware God. Er is geen God buiten Hem.

Hij is de *"Heere"*, *Adonai*, de soevereine Heerser van het heelal. Zo kennen de rechtvaardigen Hem, want ze spreken over *"onze Heere"*. Hij is de absolute Heerser, Die kan doen wat Hem behaagt en dat ook doet *(vers 6)*. Hij heeft niet alleen een soevereine wil, maar ook absolute kracht en macht om Zijn wil uit te voeren. Er is daarbij geen gebied of terrein dat zich aan Zijn macht kan onttrekken. Zijn soevereiniteit en macht zijn onbegrensd. Hij doet wat Hem behaagt *"in de hemel en op de aarde"* en ook *"in de zeeën en alle diepe wateren" (vgl. Jr 10:13; 51:16)*. De 'diepe wateren' zijn de onderaardse wateren.

Als Hij Zijn stem laat klinken, [dan] is er gedruis van wateren aan de hemel.
Hij doet dampen opstijgen van het einde van de aarde.
Hij heeft bliksemflitsen bij de regen gemaakt.
De wind brengt Hij uit Zijn schatkamers tevoorschijn. (Jr 10:13)

Dat Hij Heer is over de schepping is een feit. Dat Hij Heer is over de mensen, is op dit moment een keuze. De gelovigen erkennen Zijn heerschappij, de ongelovigen niet, dat wil zeggen nog niet. Er komt namelijk een dag dat *"in de Naam van Jezus elke knie zich buigt van hen die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en elke tong belijdt dat Jezus Christus Heer is, tot heerlijkheid van God [de] Vader" (Fp 2:10-11)*.

Het hele universum is door Hem geschapen en daarom aan Hem onderworpen. Het gaat hier niet in de eerste plaats om de HEERE als Schepper, maar om Zijn macht ten opzichte van de schepping. Het gaat om Gods eeuwige kracht en Goddelijkheid, die uit Zijn werken worden gekend en doorzien *(Rm 1:20)*. Het kennen van Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid moet ons ertoe brengen Hem als God te verheerlijken en te danken *(Rm 1:21)*. Dat doet de psalmist hier.

Zijn macht blijkt uit het doen opstijgen van dampen *(vers 7)*. Wij spreken over het verdampen van het water, maar de psalmist leert ons hier de les dat God het doet. De Kanaänieten geloven dat de Baäl dit bewerkt. In de toekomst zal de mens geloven dat het beest alles kan *(Op 13:4)*. Het overblijfsel stelt evenwel zijn vertrouwen op Hem Die heeft gezegd dat aan Hem alle macht in hemel en op aarde is gegeven *(Mt 28:18)*.

De psalmist spreekt niet als natuurkundige, maar als een gelovige die weet dat alles wat op aarde gebeurt van God komt, door Hem wordt bewerkt. Zo spreken wij ook over 'het bliksemt' en 'het waait', terwijl we hier lezen dat God *"de bliksemflitsen bij de regen"* maakt en *"de wind uit Zijn schatkamers naar buiten"* brengt *(vgl. Jb 38:22)*. Hij is inderdaad onvergelijkbaar groot. Wij roepen het met de lieddichter uit: 'Hoe groot bent U, hoe groot bent U!'

God verlost Zijn volk | *verzen 8-12*

> 8 *Hij trof de eerstgeborenen in Egypte,*
> *van de mens af tot het vee toe.*
> 9 *Hij zond tekenen en wonderen*
> *in uw midden, Egypte,*
> *aan de farao en al zijn dienaren.*
> 10 *Hij versloeg vele volken*
> *en doodde machtige koningen:*

> 11 *Sihon, de koning van de Amorieten,*
> *en Og, de koning van Basan,*
> *en al de koninkrijken van Kanaän.*
> 12 *Hun land gaf Hij als erfelijk bezit,*
> *als erfelijk bezit aan Zijn volk Israël.*

God is niet alleen groot in Zijn macht over de schepping en de natuur, Hij is ook groot als Hij Zijn macht gebruikt om Zijn volk te verlossen. Dat volk heeft Hij uitgekozen om Zijn volk te zijn, opdat ze Hem zullen dienen. De verlossing van het overblijfsel van Israël in de toekomst wordt nu beschreven in de taal van de verlossing uit Egypte.

De verlossing uit Egypte is een voorafschaduwing van de komende verlossing. Bij de verlossing uit Egypte ligt de nadruk op de dood van de eerstgeborenen *(vers 8)*, en vanaf *vers 10* op de dood van de vijandige koningen. Bij de toekomstige verlossing gaat het om het verdrijven van de antichrist en het verslaan van de koningen van de volken.

In hun verlossing uit Egypte is God met groot machtsvertoon te werk gegaan. Het grootste machtsvertoon wordt eerst genoemd, dat is Zijn macht over leven en dood. Voor de bevrijding van Zijn volk heeft Hij de macht van de vijand gebroken door *"de eerstgeborenen in Egypte, van de mens af tot het vee toe"* te treffen met de dood *(Ex 11:5; 12:29)*. Het is het hoogtepunt van de tien plagen over Egypte, het hoogtepunt van de tekenen en wonderen voor Gods volk. Egypte wordt daardoor in het hart getroffen.

Hij heeft dit opperste machtsvertoon laten voorafgaan door *"tekenen en wonderen in uw midden, Egypte"* *(vers 9; Ps 105:27-36)*. De psalmist richt zich midden in zijn betoog ineens tot Egypte, zozeer is hij betrokken bij wat God heeft gedaan en daarvan onder de indruk. De farao en al zijn dienaren hebben in de tekenen en wonderen die in hun midden zijn gedaan de macht van God moeten erkennen.

De Israëlieten hebben hun bestaan te danken aan de verlossing uit Egypte door de HEERE. Daarom wordt dit steeds herhaald *(vgl. Ps 78:51; Ne 9:10)*. De gelovigen van de nieuwtestamentische bedeling beseffen dat zij hun bestaan te danken hebben aan de verlossing door de Heer Jezus op het kruis van Golgotha. Daarom wordt er ook met regelmaat over hun verlossing gesproken *(vgl. Gl 2:20; Ef 1:7; Op 1:5b)*.

Nadat Hij Zijn volk uit de slavernij van Egypte heeft bevrijd, heeft Hij hen niet aan henzelf overgelaten. Op hun reis door de woestijn *"versloeg Hij vele volken en doodde Hij machtige koningen" (vers 10; Dt 7:1)* die hun de weg naar het beloofde land wilden versperren.

De eerste verlossing van Israël is hun verlossing uit de macht van de valse koning, de farao van Egypte. De eerste verlossing in de toekomst is uit de macht van de valse koning van Israël, de antichrist. De laatste verlossing van Israël, voordat het volk het beloofde land intrekt, is van vijandige machten in het Overjordaanse, dat is de woestijnzijde van de Jordaan. De laatste verlossing van vijandige machten in de toekomst, vlak voor het vrederijk, is ook in het Overjordaanse, namelijk van de macht van de vijandige volken in Edom *(Js 63:1-6)*.

God doodde *"Sihon, de koning van de Amorieten, en Og, de koning van Basan"* en versloeg *"al de koninkrijken van Kanaän" (vers 11; Nm 21:21-26,33-35; Dt 2:30-33; 3:1-6)*. Sihon en Og worden bij name genoemd. Het verslaan van deze koningen wordt uitvoerig in *Jozua 12* beschreven *(Jz 12:1-6)*. Het zijn de eerste vijandige volken van wie God tegen Zijn volk zegt dat zij hun gebied moeten veroveren en in bezit moeten nemen. Van de rest van de koningen, *"al de koninkrijken"*, worden in *Jozua 12* alleen de namen genoemd met aan het einde de vermelding *"in totaal eenendertig koningen" (Jz 12:9-24)*.

Nadat God zo in macht en majesteit de weg voor Zijn volk heeft gebaand, heeft Hij het land van de vijandige volken *"als erfelijk bezit, als erfelijk bezit aan Zijn volk Israël"* gegeven *(vers 12; Dt 4:38; Ps 111:6)*. Het erfelijk bezit bestaat zowel uit het bezit van het land aan de oostzijde van de Jordaan *(Dt 3:12)* als uit het bezit van het land Kanaän.

De naam HEERE | *verzen 13-14*

> *13 HEERE, Uw Naam bestaat voor eeuwig;*
> *De gedachtenis aan U, HEERE, is van generatie op generatie.*
> *14 Want de HEERE zal Zijn volk recht verschaffen*
> *en het zal Hem berouwen over Zijn dienaren.*

De naam HEERE is de naam van God waarmee Hij Zich aan Zijn volk heeft bekendgemaakt en Zich aan hen heeft verbonden *(vers 13)*. In die Naam heeft Hij Mozes gezonden om Zijn volk te bevrijden uit de slavernij en

heeft Hij verklaard dat dit voor eeuwig Zijn Naam zou zijn, *"van generatie op generatie" (Ex 3:15; 6:3,6-8)*. In die Naam heeft Hij *"voor eeuwig"* de zorg voor hen op Zich genomen. De Naam is hier verbonden met *"de gedachtenis aan U, HEERE"*. Dat is ook het geval met het avondmaal in het Nieuwe Testament, waarvan de Heer Jezus heeft gezegd het brood te eten en de wijn te drinken *"tot Mijn gedachtenis" (1Ko 11:23-26)*.

Die Naam is de garantie dat Hij Zijn volk recht zal verschaffen, nadat het volk volkomen heeft gefaald *(vers 14)*. Ze hebben Hem de rug toegekeerd en zijn de afgoden gaan dienen. Mozes beschrijft dat in zijn lied in *Deuteronomium 32 (Dt 32:36-39)*. Op grond daarvan zou de HEERE hen, door het uitoefenen van recht, moeten verdelgen.

Mozes bezingt ook dat het de HEERE zal *"berouwen over Zijn dienaren"*. *"Zijn dienaren"* zijn zij in het volk die Hem trouw zijn gebleven, een overblijfsel. Hij zal aan hen Zijn verbond waarmaken. Hij zal hen recht verschaffen op grond van het werk van Christus op het kruis. Daardoor is er verzoening tot stand gebracht tussen hen en God en kan God Zijn beloften aan hen vervullen.

De bespottelijkheid van de afgoden | *verzen 15-18*

> 15 *De afgoden van de heidenvolken zijn zilver en goud,*
> *werk van mensenhanden.*
> 16 *Zij hebben een mond, maar spreken niet;*
> *zij hebben ogen, maar zien niet.*
> 17 *Zij hebben oren, maar horen niet;*
> *er is zelfs geen adem in hun mond.*
> 18 *Laat wie ze maken hun gelijk worden,*
> *al wie op hen vertrouwt.*

In dit gedeelte wordt het oordeel over de afgoden voorgesteld *(vgl. Ps 115:4-8)*. Dat is een waarschuwing voor het volk en moet hen ervoor bewaren ook maar enige waarde aan die afgoden te hechten. Helaas hebben ze daar hun ogen voor gesloten. Ze hebben ontucht met de afgoden gepleegd *(Hs 2:1-14; 4:17)*. Daardoor zijn deze afgoden ook de oorzaak van hun val geworden *(vgl. Dt 32:37-39)*. De tien stammen zijn daarvoor door de Assyriërs weggevoerd in de verstrooiing. De twee stammen zijn daarvoor door de Babyloniërs in ballingschap weggevoerd naar Babel.

"De afgoden van de heidenvolken" blijken waardeloos te zijn in de verdediging van Kanaän. God rekent volledig met hen af en geeft het land aan Zijn volk. De hele wereld is van Hem en Hij bepaalt wie waar woont, waarbij Hij uitgaat van het gebied dat Hij voor Zijn eigen volk heeft gereserveerd *(Dt 32:8)*.

Toen de Allerhoogste aan de volken het erfelijk bezit uitdeelde,
toen Hij Adams kinderen van elkaar scheidde,
heeft Hij het grondgebied van de volken vastgesteld
overeenkomstig het aantal Israëlieten. (Dt 32:8)

De afgoden kunnen, omdat ze van *"zilver en goud"* zijn, er nog zo glanzend en waardevol uitzien, het is niet meer dan *"werk van mensenhanden" (vers 15; Js 40:19)*. Het is de dwaasheid ten top om te vertrouwen op iets van eigen makelij, waarvoor het materiaal genomen is uit een vergankelijke schepping *(Js 44:9)*.

De beschrijving van de afgoden is vol sarcasme. Moet je die beelden zien: *"Zij hebben een mond, maar spreken niet; zij hebben ogen, maar zien niet" (vers 16).* Je kunt aan hen vragen wat je wilt, maar je zult geen antwoord krijgen, want ze spreken niet. Je kunt je voor hen neerbuigen en om hun aandacht vragen, maar ze zien je niet, want ze kunnen niet zien.

Er zijn ook oren aan hun hoofd gemaakt *(vers 17)*. Je denkt misschien dat ze je horen als je hard roept, maar ze horen je niet, want ze zijn van dode materie gemaakt. Zie je dan niet dat er *"zelfs geen adem in hun mond"* is? Ademen betekent in het algemeen dat er leven is, maar afgodsbeelden zijn totaal levenloos.

Deze stomme, blinde, dove, levenloze menselijke producten zijn niet anders dan een weergave van het denken van hun makers. Daarom zullen de makers ervan aan hen gelijk worden *(vers 18)*. *"Al wie op hen vertrouwt"*, iedereen die deze stomme afgoden aanbidt en ook maar iets van hen verwacht, zal net zo stom, blind, doof en levenloos worden als zij. Dat is met het volk Israël gebeurd *(Js 43:8; Jr 5:21)*. Dit is in het algemeen de toestand van de mensheid in de eindtijd *(Op 9:20)*.

Oproep om de HEERE te loven | *verzen 19-21*

> 19 *Huis van Israël, loof de HEERE;*
> *huis van Aäron, loof de HEERE.*

20 *Huis van Levi, loof de HEERE;*
u die de HEERE vreest, loof de HEERE.
21 *Geloofd zij de HEERE vanuit Sion,*
Hij Die in Jeruzalem woont.
Halleluja!

De psalm eindigt met een viervoudige oproep om de HEERE te loven *(verzen 19-20)*. De oproep is gericht aan het hele *"huis van Israël"*, het *"huis van Aäron" (vers 19)*, het *"huis van Levi"* en ieder *"die de HEERE vreest" (vers 20)*. Deze oproep komt overeen met eerdere oproepen *(Ps 115:9-11; 118:2-4)*, waaraan hier nog het *"huis van Levi"* wordt toegevoegd.

Psalm 134 begint ook met deze oproep om de HEERE te loven, letterlijk 'te zegenen'. Zegenen wil zeggen goede dingen zeggen over de HEERE, Hem loven door woord en daad, door te laten zien dat je vertrouwen volkomen op Hem gesteld is. *Psalm 135* begint met de oproep om de HEERE te prijzen – een ander Hebreeuws woord dan in *Psalm 134* – en eindigt met een viervoudig oproep Hem te loven, te zegenen, zoals in *Psalm 134*. De oproep aan *"u die de HEERE vreest"*, betekent dat ook degenen uit de volken die de HEERE vrezen worden opgeroepen om samen met Israël de HEERE te loven.

Dit loven van de HEERE gebeurt *"vanuit Sion" (vers 21)*, want Sion is het centrum van aanbidding. Daar bevinden zich de groepen die in de vorige verzen zijn genoemd. Zij loven nu de HEERE vanuit Zijn tegenwoordigheid. De HEERE is daar. Hij woont *"in Jeruzalem"*, in Zijn tempel.

De rechtvaardige eindigt de psalm zoals hij die is begonnen *(vers 1)*, met een jubelend *"halleluja"*. Daarmee zegt hij dat de psalm van begin tot eind een lofpsalm is.

Psalm 136

Inleiding

Psalm 136 kan worden beschouwd als het antwoord op de oproep van het overblijfsel in de vorige psalm om de HEERE te loven *(Ps 135:19-20)*. Deze oproep staat in verbinding met de realiteit van het herstel van Israël in het vrederijk. Het is zoals het is geprofeteerd door Jeremia, dat we *"de stem"* horen *"van hen die zeggen: Loof de HEERE van de legermachten, want de HEERE is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig" (Jr 33:10-12)*.

Die stem horen we in deze psalm, die wordt gekenmerkt door de uitdrukking *"want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig"*. Deze uitdrukking geeft de onveranderlijke goedheid van de HEERE tegenover Israël weer. Hij komt in elk vers van deze psalm, dat wil zeggen zesentwintig keer, voor. Het is een echo die de eeuwigheid door zal klinken.

Deze psalm is wel het 'nationale volkslied' van het volk van God in het vrederijk genoemd. De Joden noemen *Psalmen 113-118* 'het kleine *hallel'*, terwijl ze *Psalm 136* 'het grote *hallel'* – *hallel* is loflied – noemen. Het is een terugblik op de schepping en de geschiedenis van Gods volk. Elke handeling in de schepping en in verbinding met Zijn volk is een aanleiding om Zijn goedertierenheid te bezingen.

Alles wat wordt genoemd, zijn bijzonderheden waarin de goedertierenheid van God zichtbaar is. De psalmist noemt de ene na de andere bijzonderheid en zegt van elke bijzonderheid dat de oorsprong ervan Gods goedertierenheid is en dat die goedertierenheid voor eeuwig is.

Wij zouden misschien al die bijzonderheden opsommen en dan in één zin erop wijzen dat het allemaal bewijzen van Gods goedertierenheid zijn. Dat doet de psalmist niet. Hij vermeldt van elke afzonderlijke daad de oorsprong: de goedertierenheid van God. Dat leert ons dat wij oog moeten hebben voor elk detail van de vele bijzonderheden van Gods handelen in ons leven en het leven van al de Zijnen en dat wij Hem daarvoor loven.

De opbouw van de psalm wijst erop dat de psalm bij de aanbidding van God als een beurtzang wordt gezongen. We kunnen ons voorstellen dat

een voorzanger de regel zingt waarin een daad van God wordt genoemd en dat het volk daarop antwoordt met de woorden *"want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig"* *(vgl. Ea 3:11a; Dt 27:14-26)*.

De goedertierenheid van de HEERE is de bron van al Zijn handelen in de schepping en van de verlossing van Zijn volk. Hij handelt zo, omdat Hij goed is. De aanleidingen om Hem te loven voor Zijn goedertierenheid zijn onuitputtelijk. Onder de leiding van de Heilige Geest is er door de psalmist een selectie uit Gods handelingen gemaakt om die te bezingen.

Wij mogen die aanvullen met onze ervaringen. Dat zullen we ook tot in eeuwigheid doen. De goedertierenheid van de HEERE voor Israël, Gods aardse volk, is zichtbaar in de schepping en in hun verlossing. Als Gods hemelse volk zijn wij met de Heer Jezus verbonden in de hemel *(Ef 1:3)*. Wij mogen Hem loven op grond van Zijn werk op het kruis *(Ef 1:7)*. Daardoor zijn wij op de innigst denkbare wijze aan Hem verbonden en wel als een lichaam, de gemeente, aan het Hoofd, Christus. Wij zijn met Hem eengemaakt in Zijn dood, in Zijn opstanding uit de doden *(Ef 1:20)* en in Zijn verheerlijking *(Ef 1:21)*.

Dat wij gelegenheid hebben om Hem te loven, getuigt op zich al van het feit dat Zijn goedertierenheid voor eeuwig is. Elke stap van onze pelgrimsreis op aarde, elke nieuwe uitdaging, elke nieuwe strijd, zelfs onze zwakheid of ons falen, is een aanleiding om de HEERE te loven en te prijzen vanwege Zijn goedertierenheid, want die is voor eeuwig.

De indeling van deze psalm is in de vorm van een liggende piramide, met als centrum, of hoogtepunt, het erfdeel dat de HEERE aan Zijn volk in het vrederijk geeft *(verzen 21-22)*:

- A. Oproep tot lofprijzing door Israël *(verzen 1-3)*
  - B. De Schepper van het heelal *(verzen 4-9)*
    - C. De Verlosser in het verleden *(verzen 10-20)*
      - D. Het erfdeel voor Israël *(verzen 21-22)*
    - C. De Verlosser in het heden *(verzen 23-24)*
  - B. De Onderhouder van het heelal *(vers 25)*
- A. Oproep tot lofprijzing door allen *(vers 26)*

Loof de HEERE | *verzen 1-3*

> 1 *Loof de HEERE, want Hij is goed,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 2 *Loof de God der goden,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 3 *Loof de Heere der heren,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

De psalm begint met drie keer de oproep om God te loven *(verzen 1-3)*. Loven houdt in 'belijden' of 'erkennen'. Het is een belijden dat voortdurend, zonder ooit te stoppen, doorgaat. Daarbij worden de drie grote oudtestamentische namen van God genoemd: *"HEERE"*, *Jahweh (vers 1)*, *"God"*, *Elohim (vers 2)* en *"Heere"*, *Adonai (vers 3)*.

De *"HEERE"* is enig en alleen in Zijn heerlijkheid. De HEERE is met niemand en niets te vergelijken. *"God"* en *"Heere"* worden genoemd in vergelijking met goden en heren. De eerste naam staat in verbinding met Israël, de tweede in verbinding met aardse en hemelse machthebbers en derde in verbinding met allen die heersers zijn en invloed uitoefenen.

De psalm begint met de oproep om de HEERE, *Jahweh*, te loven *(vers 1)*. Het is Zijn speciale Naam in verbinding met Zijn volk. Het volk looft die Naam omdat Hij dat waard is, *"want Hij is goed"*. Zijn goedheid blijkt uit Zijn goedertierenheid, dat wil zeggen uit Zijn verbondstrouw. Hij is niet een keer goed geweest, of voor een zekere periode, nee, Hij is waarachtig, volmaakt, volkomen en eeuwig goed. Het is Zijn Wezen.

Zijn volk zal dat in het vrederijk volmaakt ervaren en erkennen. Ze zullen, terwijl ze diep onder de indruk van Zijn goedheid zijn, zeggen dat *"Zijn goedertierenheid ... voor eeuwig"* is. Het houdt in dat wat Hij doet onveranderlijk, onuitputtelijk is, dat het zichtbaar is in al Zijn handelingen en dat de resultaten van Zijn handelingen voor eeuwig blijven *(vgl. Pr 3:14)*.

> *Ik weet dat alles wat God doet, voor eeuwig blijft; niets is eraan toe te voegen, niets ervan af te doen, en God doet [het] opdat men vreest voor Zijn aangezicht. (Pr 3:14)*

De eerste keer dat de uitdrukking *"want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig"* in de Schrift voorkomt, is in verband met het plaatsen van de ark in de tent die David ervoor gespannen heeft *(1Kr 16:1)*. Naar aanleiding daarvan geeft David een psalm om de HEERE te loven. Aan het einde van die psalm

zegt hij, wat hier in v*ers 1* staat: *"Loof de HEERE, want Hij is goed, want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig" (1Kr 16:34)*. Hetzelfde gebeurt als de ark door Salomo in de tempel wordt gebracht *(2Kr 5:4-7,13)*. En hier, in deze psalm, gebeurt het als het volk in de duizendjarige rust van het beloofde land is ingegaan en de HEERE looft in de nieuwe tempel *(Jr 33:10-11)*.

God, *Elohim*, komt ook alle lof toe en wel als *"de God der goden" (vers 2)*. De 'goden' zijn alle menselijke machthebbers, goede en verkeerde of valse, en alle uitverkoren en gevallen engelen. Al die machten zijn door Hem ontstaan en zijn aan Hem onderworpen. Hij is ver boven hen verheven. Geen mens of engel kan Zijn macht ooit betwisten, laat staan Hem ooit van de troon stoten en Hem Zijn macht ontnemen. Hij is de God der goden omdat Zijn goedertierenheid voor eeuwig is.

Ook de Heere, *Adonai*, komt het toe dat Hem lof wordt gebracht *(vers 3)*. Hij is de soevereine Heerser in het door Hem geschapen heelal. Hij bestuurt en gebiedt alle elementen waaruit het heelal bestaat en alle leven in het heelal. Er kunnen veel 'heren' zijn, personen met een zeker gezag, maar ze zijn volledig aan Hem onderworpen *(vgl. 1Ko 8:6; Dt 10:17; Op 19:16)*. Hij bestuurt alles overeenkomstig Zijn wil. Hij is de oorsprong van alle dingen en brengt alles naar het door Hem bepaalde doel. Dat doet Hij omdat Zijn goedertierenheid voor eeuwig is.

Het wonder van de schepping | *verzen 4-9*

4 *Die grote wonderen doet, Hij alleen,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.
5 *Die de hemel met inzicht maakte,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.
6 *Die de aarde boven het water uitspande,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.
7 *Die de grote lichten maakte,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;
8 *de zon tot heerschappij over de dag,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;
9 *de maan en sterren tot heerschappij over de nacht,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.

Als de vraag wordt gesteld waarom God de hemel en de aarde heeft geschapen, lezen we hier het antwoord: omdat *"Zijn goedertierenheid ... voor eeuwig"* is. Het bezingen van het wonder van de schepping begint met de vaststelling dat de HEERE de Enige is *"Die grote wonderen doet" (vers 4)*. Dat doet en kan niemand anders dan *"Hij alleen" (Ps 72:18)*.

Alles wat de HEERE doet, brengt de gelovige tot verwondering, ja diepe verwondering. Ook als hij de schepping overdenkt, de ruimte voor de mens om te leven *(verzen 5-6)* en de vaste tijden *(verzen 7-9)*, herkent hij daarin de goedertierenheid van de HEERE.

De HEERE doet dat *"alleen"*. Dat is niet 'alleen' in de zin van zonder hulp van anderen. Dat is natuurlijk ook zo. Maar Hij doet het vooral 'alleen' eenvoudig omdat Hij de Enige is Die het kan. Er is niemand anders. Daar komt bij dat de grote wonderen niet zozeer een uiting van Zijn macht zijn, maar van Zijn goedertierenheid die voor eeuwig is. Macht die is gebaseerd op goedertierenheid is niet alleen zeldzaam, het is volkomen uniek. Daarom is Zijn goedertierenheid ook voor eeuwig.

Hij is de Enige *"Die de hemel met inzicht maakte" (vers 5)*. God laat in Zijn grote wonderen met betrekking tot de schepping Zijn inzicht en wijsheid zien, Die Hij alleen bezit *(Sp 3:19; 8:24-31; Jr 10:12)*. Als we naar de hemel kijken, zien we dat Zijn goedertierenheid voor eeuwig is. Het is een ononderbroken bewijs van Zijn goedertierenheid voor de mens, want Hij heeft voor de mens met inzicht in wat deze nodig heeft de hemel gemaakt.

Hetzelfde geldt voor *"de aarde"* die Hij *"boven het water uitspande" (vers 6; Gn 1:9; Ps 24:1-2)*. Hij heeft de aarde uit het water tevoorschijn laten komen als leefgebied van de mens en andere schepselen. Dat mens en dier zich op de aarde thuis voelen, is het resultaat van de goedertierenheid van God. De verloste mens zal Hem daar gedurende het vrederijk voor prijzen.

In de *verzen 7-9* richt de psalmdichter zijn aandacht in het bijzonder op het hemelgewelf en dat met betrekking tot de aarde. Hij spreekt over *"de grote lichten"* die God *"maakte" (vers 7; Gn 1:14)*. Door de grote lichten wordt alles op aarde verlicht en kan de mens genieten van alles wat God heeft gemaakt.

God maakte *"de zon tot heerschappij over de dag" (vers 8; Gn 1:16a)* en *"de maan en sterren tot heerschappij over de nacht" (vers 9; Gn 1:16b)*. Deze grote lichten

zijn van belang voor het leven op aarde, zowel voor de natuur als voor oriëntatie. Ze getuigen van Gods goedertierenheid voor alle schepselen die Hij heeft geschapen en speciaal voor Zijn volk.

De HEERE heeft deze grote en de kleinere lichten namelijk in de eerste plaats gemaakt om voor Zijn volk te dienen tot vaste tijden *(Gn 1:14; Ps 104:19)*, dat betekent om de tijden van de verschillende feesten van de HEERE voor hen te bepalen *(Lv 23:2)*. Het zijn als het ware de afspraken voor de tijden van ontmoeting tussen de HEERE en Zijn volk.

Het wonder van de verlossing | *verzen 10-15*

> 10 *Die de Egyptenaren trof in hun eerstgeborenen,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;*
> 11 *en Israël uit hun midden uitleidde,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;*
> 12 *met sterke hand en met uitgestrekte arm,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 13 *Die de Schelfzee [in tweeën] deelde,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;*
> 14 *en Israël er middendoor deed gaan,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;*
> 15 *maar de farao met zijn leger in de Schelfzee stortte,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

Deze verzen herinneren aan *Psalm 135* *(Ps 135:8-9)*. In *Psalm 135* zijn dit daden die Gods Naam en heerlijkheid tot uitdrukking brengen. Deze zelfde daden worden hier bezongen als bewijzen van Zijn goedertierenheid, waarbij elke handeling een aparte lofprijzing tot gevolg heeft.

Het begint ermee dat God *"de Egyptenaren trof in hun eerstgeborenen"* *(vers 10; Ex 12:29)*. Dit is een krachtiger uitdrukking dan *"Hij trof de eerstgeborenen in Egypte"* *(Ps 135:8)*. Hier komt Gods oordeel nadrukkelijk over alle Egyptenaren. Toen brak hun weerstand en lieten zij Israël vertrekken, zelfs met veel geschenken. Wat God met de Egyptenaren heeft gedaan, is een bewijs van Zijn goedertierenheid voor Zijn volk, waarvan het resultaat voor eeuwig onveranderlijk vastligt.

Na het oordeel over de Egyptenaren heeft God een volgende daad gedaan waaruit Zijn goedertierenheid blijkt: Hij leidde Israël uit het midden van de Egyptenaren uit *(vers 11)*. Na het breken van de macht van de onderdrukkers bevrijdde Hij Zijn volk uit het midden van hun onderdrukkers. De verlossing door de Schelfzee wordt uitvoerig beschreven *(verzen 11-15)*, want het is een schaduwbeeld van de komende verlossing van het gelovig overblijfsel uit de macht van de antichrist *(Js 43:16-21)*.

Het volk heeft gezien dat God Zijn *"sterke hand"* en Zijn *"uitgestrekte arm"* heeft gebruikt *tegen* de Egyptenaren en *voor* hen *(vers 12; Ex 6:6; Dt 5:15; 7:19; 26:8; Jr 32:21)*. Dit machtsvertoon tot oordeel van de Egyptenaren en ten gunste van Zijn volk komt voort uit Zijn goedertierenheid voor Zijn volk. Het resultaat van de bevrijding kan nooit veranderen, het zal nooit eindigen, want *"Zijn goedertierenheid is voor eeuwig"*.

De bewijzen van Gods goedertierenheid houden niet op bij de bevrijding. Toen het erop leek dat ze voor een onoverkomelijke hindernis stonden en ze weer gevangen zouden worden genomen, deelde God de Schelfzee in tweeën *(vers 13; Ex 14:21)*. Letterlijk staat er dat Hij de Schelfzee 'in stukken sneed', wat de macht van Zijn daad nog duidelijker doet uitkomen.

Vervolgens deed God *"Israël er middendoor ... gaan"* *(vers 14; Ex 14:22,29)*. Wat een onoverkomelijke hindernis leek te zijn, werd een gebaande weg. Het water bleef door de macht van God als muren staan, terwijl Israël door de zee heentrok. Dit is weer een bijzonder bewijs van de goedertierenheid van God die voor eeuwig is.

Het afsluitende bewijs van Gods goedertierenheid met betrekking tot de verlossing van Zijn volk is de definitieve verdelging van de vijanden van Zijn volk *(vers 15; Ex 14:26-28,30)*. Hier staat dat God *"de farao met zijn leger in de Schelfzee stortte"*. In de beschrijving van deze gebeurtenis in het boek *Exodus* staat er niet expliciet bij dat de farao in de Schelfzee verdronk; dat wordt hier wel gezegd. Het woord 'stortte' is een woord dat wordt gebruikt voor een boom die zijn bladeren afschudt. Het is een daad van Gods oordeelsmacht.

Dat oordeel een daad van goedertierenheid is, zal iedereen bevestigen die het kwaad haat en het recht liefheeft. Als hardnekkige kwaaddoeners worden geoordeeld, is dat een weldaad voor de samenleving. Er wordt de kwaaddoeners geen onrecht gedaan, want ze krijgen wat ze verdienen.

Het wonder van Zijn leiding en aanvoering | *verzen 16-20*

16 *Die Zijn volk door de woestijn leidde,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.
17 *Die grote koningen versloeg,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;
18 *en machtige koningen doodde,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;
19 *Sihon, de koning van de Amorieten,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;
20 *en Og, de koning van Basan,*
want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.

De leiding van Zijn volk door de woestijn is ook aanleiding om Zijn goedertierenheid, die voor eeuwig is, te bezingen *(vers 16)*. God heeft Zijn volk op wonderbare wijze door de woestijn met zijn vele gevaren geleid en hen daarbij verzorgd en beschermd. Hij is hun Gids geweest op heel de weg door die woeste, huilende wildernis *(Dt 32:11-12; 8:15; Jr 2:6; Am 2:10)*. Als ze daarop terugzien, barsten ze uit in deze lofprijzing.

In *Psalm 135* heeft de dichter vermeld dat God volken heeft verslagen en machtige koningen heeft gedood *(Ps 135:10-11)*, wat een voorafschaduwing is van de overwinning over de vijandige volken. Zoals hierboven al is opgemerkt, zijn Gods daden in *Psalm 135* daden die Zijn Naam en heerlijkheid tot uitdrukkingen brengen. Deze machtige daden van God worden hier weer genoemd, maar nu wordt elke afzonderlijke daad toegeschreven aan Zijn goedertierenheid:

- Dat Hij *"grote koningen"* heeft verslagen, is te danken aan Zijn goedertierenheid ten opzichte van Zijn volk *(vers 17)*.
- Dat Hij *"machtige koningen"* heeft gedood, is te danken aan Zijn goedertierenheid ten opzichte van Zijn volk *(vers 18)*.

Als eerste voorbeeld daarvan wordt genoemd dat Hij *"Sihon, de koning van de Amorieten"* heeft gedood *(vers 19)*. Dit heeft Zijn volk te danken aan Zijn goedertierenheid ten opzichte van hen.

Als tweede voorbeeld daarvan wordt genoemd dat Hij *"Og, de koning van Basan"* heeft gedood *(vers 20)*. Dit heeft Zijn volk te danken aan Zijn goedertierenheid ten opzichte van hen.

Het wonder van het erfelijk bezit | *verzen 21-22*

> 21 *Hij gaf hun land als erfelijk bezit,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;*
> 22 *als erfelijk bezit aan Zijn dienaar Israël,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

Wat in deze verzen wordt gezegd, wordt ook gezegd in *Psalm 135*. Daar wordt het in één vers gezegd *(Ps 135:10)*, terwijl dat hier in twee verzen gebeurt omdat elke regel van *Psalm 135:10* hier wordt gevolgd door het bezingen van de goedertierenheid van God. In *vers 21* ligt de nadruk op de Gever van het erfelijk bezit en in *vers 22* op de ontvanger ervan.

God heeft de vijanden het land afgenomen omdat hun land, evenals alle landen van de wereld, van Hem zijn *(Ps 24:1-2)*. Het staat Hem dan ook vrij om een land te geven aan wie Hij wil, in dit geval aan Zijn volk *(vers 21)*. Hij is niet ineens op de gedachte gekomen dat Hij Zijn volk dit land wilde geven, maar het is Zijn voornemen geweest van de grondlegging van de wereld af *(Mt 25:34)*.

Dan zal de Koning zeggen tot hen die aan Zijn rechterhand zijn: Komt, gezegenden van Mijn Vader, beërft het koninkrijk dat u bereid is van [de] grondlegging van [de] wereld af; ... (Mt 25:34)

Daarom heeft Hij dit door Hem uitgekozen land aan Zijn volk *"als erfelijk bezit"* gegeven *(vers 22)*. Dat volk wordt hier *"Zijn dienaar Israël"* genoemd. Hier klinkt de vreugde door waarmee Hij Zijn volk het land heeft gegeven. Ook het doel klinkt hierin door. Hij heeft het land aan Zijn volk gegeven, opdat ze Hem daar zullen dienen.

Het erfdeel dat de HEERE aan Israël in het verleden gaf, is een voorafschaduwing van het erfdeel dat de HEERE hun in de toekomst zal geven, gedurende het vrederijk. De indeling van deze psalm (zie onder Inleiding) onderstreept dat dit het hoogtepunt is ervan.

Het wonder van Zijn aandacht | *verzen 23-25*

> 23 *Die aan ons dacht in onze nederige staat,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig;*
> 24 *en ons aan onze tegenstanders ontrukte,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*
> 25 *Die aan alle vlees voedsel geeft,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

In de *verzen 10-20* lezen we over de verlossing in het verleden, terwijl de *verzen 23-24* over de verlossing in het heden gaan. De HEERE is gisteren en heden dezelfde, tot in eeuwigheid. De verlossing die de HEERE kon doen in het verleden, kan Hij nu ook doen.

In de *verzen 23-24* horen we voor het eerst over de gevoelens van de psalmist. Hij spreekt over *"ons"* en doet dat vervolgens nog enkele keren. Hij spreekt namens allen die tot Gods verbondsvolk behoren. De psalmist en het volk hebben ervaren dat de HEERE, Die in het begin van de geschiedenis van Israël kon verlossen, het ook nu kan en het ook heeft gedaan. Ze zijn onder de indruk van Wie God is en wat Hij heeft gedaan – daarover heeft hij in de voorgaande verzen geschreven. Hij zegt nu als een belijdenis dat God *"aan ons dacht in onze nederige staat" (vers 23)*. Ze waren vernederd, er was rampspoed over hen gekomen. Maar God dacht aan hen en kwam bij hen in Christus.

Dit besef maakt de bewondering van Gods goedertierenheid zoveel te groter. Het blijft niet bij een indrukwekkende beschrijving van God in Zijn almacht en verlossing. Die God, Die zo groot is en grote wonderen heeft gedaan, heeft oog voor de rechtvaardigen in hun *"nederige staat"*. Dit is overweldigend en opnieuw een aanleiding om Gods goedertierenheid te loven.

In henzelf hadden ze geen enkele kracht om zich uit de macht van hun tegenstanders te bevrijden *(vers 24)*. Maar God heeft hen aan hun tegenstanders ontrukt. We kunnen hierbij vooral denken aan de tijd van de grote verdrukking. De tegenstanders in die tijd zijn de antichrist in het land en de koning van het noorden of de Assyriërs vanuit het buitenland. De ontrukking aan die tegenstanders is een nieuw bewijs van Gods goedertierenheid waarvan de gevolgen voor eeuwig zijn en daarom ook eeuwig worden bezongen.

Wat in deze verzen staat, zal iedere gelovige herkennen die zich bewust is van zijn afkomst en wat hij in Christus is geworden en heeft gekregen. Hij was in de macht van de zonde, de wereld en de duivel, en volkomen onmachtig zichzelf daaruit te bevrijden. Toen is hij aan al die tegenstanders door de macht van Gods liefde ontrukt. Daarvoor looft hij God. Vervolgens is hij aan Christus verbonden en mag hij delen in al de gevolgen van Zijn werk op het kruis. Daarvoor looft hij God ook.

Dan kijkt de psalmist om zich heen en ziet dat Gods aandacht ook uitgaat naar alles wat leeft *(vers 25; Ps 104:27-28)*. Hij is Degene *"Die aan alle vlees voedsel geeft"*. Dit is ook iets dat we elke dag kunnen waarnemen als we er oog voor hebben. Hij, Die de Schepper is *(verzen 4-9)*, is in dit vers tevens de Onderhouder van Zijn schepping *(1Tm 4:10)*. Het kan niet anders of we zullen, als we Hem zo zien, Zijn goedertierenheid loven en prijzen. Hij blijft die zorg geven gedurende de hele tijd van het vrederijk.

Loof de God van de hemel | *vers 26*

> 26 *Loof de God van de hemel,*
> *want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig.*

De psalm besluit met de oproep om *"de God van de hemel"* te loven *(vgl. Gn 24:7)*. De naam 'God van de hemel' komt regelmatig voor in de boeken *Ezra*, *Nehemia* en *Daniël*. Deze boeken beschrijven de geschiedenis van Gods volk als God het niet meer als Zijn volk kan erkennen. Hij heeft Zich moeten terugtrekken in de hemel. Ook in de tijd dat Hij niet zichtbaar in een vertegenwoordiger op aarde regeert, blijkt dat *"Zijn goedertierenheid ... voor eeuwig"* is.

De God van de hemel is in het vrederijk ook de God van de aarde. Hij vervult dan het gebed dat Zijn wil zou geschieden zoals in de hemel, zo ook op aarde *(Mt 6:10)*. Hemel en aarde zijn dan met elkaar in harmonie. De zegen van de hemel wordt uitgespreid over de aarde. Dan zullen alle mensen die deel hebben aan de zegen op aarde het zeggen: *"Want Zijn goedertierenheid is voor eeuwig."*

De eerste drie verzen van deze psalm zijn een oproep tot lofprijzing aan het volk Israël. Nu, aan het eind van de psalm, gaat de oproep tot lofprijzing aan alle mensen.

Psalm 137

Inleiding

We komen nu bij de laatste serie psalmen waarin wij een terugblik vinden van de stammen. *Psalm 137* is geschreven na de terugkeer van een overblijfsel van Israël uit de Babylonische ballingschap in het beloofde land. De Godvrezende Jood kijkt op die periode terug en uit daarover zijn gevoelens.

Profetisch zien we dat in het Loofhuttenfeest, het laatste feest van *Leviticus 23*. Dit feest wijst naar het vrederijk. Terwijl ze in het land wonen, herdenken ze in dit feest de woestijnreis, waaronder het wonen in loofhutten, dat spreekt van de tenten *(Lv 23:43)*. Zo kijkt ook het overblijfsel dat onder leiding van Zerubbabel uit de ballingschap naar het land is teruggekeerd, terug naar de ballingschap. Zo zullen de teruggekeerde twaalf stammen terugkijken naar hun ballingschap.

Gods volk in Babel | *verzen 1-4*

> 1 *Aan de rivieren van Babel, daar zaten wij,*
> *ook weenden wij als wij aan Sion dachten.*
> 2 *Wij hadden onze harpen gehangen*
> *aan de wilgen die daarbinnen zijn.*
> 3 *Toen zij die ons gevangenhielden, daar woorden van een lied van ons verlangden,*
> *en wie ons omvergeworpen hadden, blijdschap:*
> *Zing voor ons [een] van de liederen van Sion!*
> 4 *[zeiden wij:] Hoe zouden wij een lied van de HEERE zingen*
> *in een vreemd land?*

Vers 1 geeft de omstandigheden aan waaronder de psalm is gedicht en maakt daardoor duidelijk wat de aanleiding tot het dichten ervan is. De psalmist schrijft de eerste vier verzen in de *"wij"*-vorm. Hij vertegenwoordigt allen van het in ballingschap gevoerde volk die in hun hart een onophoudelijk heimwee naar Sion ofwel Jeruzalem hadden.

Velen van de ballingen hadden zich aangepast aan het leven in Babel en hadden geen verlangen om naar Jeruzalem terug te gaan toen daarvoor de mogelijkheid geboden werd. Er ging slechts een klein aantal Joden terug. De profeet Jeremia had hen wel aangemoedigd zich daar te vestigen, echter niet met de bedoeling daar voor altijd te blijven wonen, maar totdat de tijd, die God voor deze tucht had bepaald, voorbij zou zijn *(Jr 29:4-7,10)*.

De psalmist beschrijft het lot van de ballingen die door koning Nebukadnezar waren weggevoerd. Ze herinneren zich dat ze aan de rivieren van Babel zaten *(Ez 1:1; 3:15)*. Berooid, uitgeput en diep verdrietig rustten zij, na de lange wandeling uit het beloofde land, uit aan de vele waterkanalen die Babel rijk is. Ze kwamen daar samen met hun volksgenoten en spraken over Sion. Als zij daaraan dachten, kwamen de tranen van verdriet tevoorschijn. Sion was voor hen het centrum van de aarde. Daar draaide het om in hun leven. Daar gingen ze elk jaar drie keer heen en beleefden daar een intense vreugde in de tegenwoordigheid van God.

Alle uitingen van vreugde waren verdwenen sinds ze als gevangenen waren weggevoerd naar dit vreemde land *(vers 2)*. Er was geen enkele reden meer om blij te zijn. Ze konden immers niet meer naar Jeruzalem gaan om de feesten van de HEERE te vieren. Daarom hadden ze hun harpen *"gehangen aan de wilgen die daarbinnen zijn"*. Het gaat hier om de Levieten die gewend waren om in de tempel in Jeruzalem met hun harpen de lofliederen tot eer van de HEERE te begeleiden. Maar als er geen tempel is, kunnen er ook geen liederen worden gezongen en is er ook geen begeleiding nodig. Dan kunnen de harpen worden opgehangen aan de wilgen in Babel.

Ja, zij die hen gevangenhielden, wilden wel dat zij een lied voor hen zouden zingen *(vers 3)*. Zij moesten blijdschap laten zien aan hen die hen onderworpen hadden. Ze moesten hen vermaken door *"[een] van de liederen van Sion"* voor hen te zingen. Dat zijn liederen waarin ze bezingen dat de HEERE als Koning vanuit Sion regeert, liederen van het vrederijk, zoals *Psalm 93 (Ps 93:1-5)*.

Op dat moment spraken de liederen en de werkelijkheid elkaar tegen. Zij waren in ballingschap. Hoe zouden ze dan kunnen zingen over Sion? Alsof het om plat vermaak ging, terwijl hun hele hart vol verdriet was over wat er met Sion was gebeurd. Het is in feite een treiterende vraag van de soldaten die hen bewaakten om zout in hun wonden te strooien.

Hun antwoord luidde dan ook: *"Hoe zouden wij een lied van de HEERE zingen in een vreemd land?" (vers 4)*. Het is immers onmogelijk met elkaar te combineren: het vreemde, heidense land, waarin ze gevangenen waren, en dan blijdschap uiten over de HEERE, iets dat in de tempel in Sion behoort te gebeuren. Dat kraakte bij hen. Het gaat er niet om dat ze geen liederen zouden mogen zingen, maar dat ze niet konden zingen vanwege de omstandigheden waarin ze waren. Ze zouden hun gevoelens geweld aandoen.

Het waren liederen van aanbidding voor de HEERE. Die konden ze nu niet zingen, want ze waren ver van Gods woonplaats in Jeruzalem verwijderd. Ze moesten in Zijn tegenwoordigheid in Jeruzalem worden gezongen. Daar kon dat gebeuren met de vreugde die daarbij paste. Als ze dit in Babel, waar de afgoden werden gediend, zouden doen, zou het erop lijken dat ze Sion waren vergeten en dat ze hier ook wel vrolijk over de HEERE konden zingen en dat ook nog om hun onderdrukkers te vermaken.

Jeruzalem is onvergetelijk | *verzen 5-6*

> 5 *Als ik u vergeet, Jeruzalem,*
> *laat dan mijn rechterhand [zichzelf] vergeten.*
> 6 *Laat mijn tong vastkleven aan mijn gehemelte,*
> *als ik niet aan u denk,*
> *als ik Jeruzalem niet doe uitstijgen*
> *boven mijn hoogste blijdschap.*

De psalmist wordt nu persoonlijk. Na het gebruik van *"ons"* in de vorige verzen spreekt hij nu in de *"ik"*-vorm. Hij legt zijn diepste zielenroerselen bloot. Hij spreekt niet tot de soldaten die hem bewaakten, nee, hij spreekt nu persoonlijk rechtstreeks tot Jeruzalem *(vers 5)*. Niet meer over Jeruzalem *zingen* is één ding, Jeruzalem *vergeten* en er *niet meer aan denken* is wat anders.

De Godvrezende maakt in krachtige termen duidelijk hoezeer zijn hart verknocht is aan Jeruzalem. Als het ooit mocht gebeuren dat hij Jeruzalem vergeet, dan moet zijn rechterhand maar verdorren en krachteloos worden, zodat hij nooit meer de harp kan bespelen. Hij wil hiermee maar zeggen dat het onmogelijk is dat hij Jeruzalem vergeet.

Ook in zijn gedachten is hij altijd met Jeruzalem bezig *(vers 6)*. Aan Jeruzalem denken betekent het beleven van de allerhoogste blijdschap. Jeruzalem stijgt uit boven alles wat iemand blij kan maken. Als het ooit mocht gebeuren dat hij niet aan Jeruzalem denkt, dan moet zijn tong maar vastkleven aan zijn gehemelte. Dan zal hij nooit meer de prachtige liederen over Sion zingen en zich over de HEERE kunnen uiten. Hij wil hiermee maar zeggen dat het onmogelijk is dat hij niet aan Jeruzalem denkt. Jeruzalem vult zijn hart en zijn gedachten. Zijn hele leven draait om die stad.

Roep om oordeel over Edom en Babel | *verzen 7-9*

> 7 *HEERE, denk aan de Edomieten,*
> *aan de dag dat Jeruzalem [viel],*
> *toen zij zeiden: Haal neer, haal neer [die stad],*
> *tot op haar fundament!*
> 8 *Dochter van Babel, die verwoest zult worden,*
> *welzalig is hij die u uw misdaad vergelden zal,*
> *die u tegen ons begaan hebt.*
> 9 *Welzalig is hij die uw kleine kinderen grijpen*
> *en tegen de rots verpletteren zal.*

Het uitspreken van vervloekingen over zichzelf heeft duidelijk gemaakt hoezeer hij Jeruzalem liefheeft. Vervolgens richt hij zich in *vers 7* tot de HEERE met betrekking tot de Edomieten, een broedervolk van de Israëlieten. De Edomieten hebben een totaal tegengestelde kijk op Jeruzalem en koesteren totaal tegengestelde gevoelens voor die stad. Dat is wel bijzonder gebleken *"op de dag dat Jeruzalem [viel]"*.

Zo zegt de Heere HEERE: Omdat Edom uit enkel wraakzucht gehandeld heeft tegen het huis van Juda en zij een zware schuld op zich hebben geladen door zich op hen te wreken, ... (Ez 25:12)

Op die dag hebben de Edomieten vol leedvermaak zich aan de kant geschaard van hen die Jeruzalem verwoestten *(vgl. Ez 25:12; 35:5-15; Ob 1:10-12)*. Ze hebben als juichende toeschouwers de verwoesters aangemoedigd met de woorden: *"Haal neer, haal neer [die stad], tot op haar fundament"* *(vgl. Hk 3:13b)*. Het gelovig overblijfsel zegt hiervan tegen de HEERE aan dit leedvermaak te denken, waarmee ze bedoelen dat Hij het de Edomieten vergelden zal en hen zal oordelen *(Ob 1:15)*.

En dan is daar nog de *"dochter van Babel"*, dat zijn de Babyloniërs, de meedogenloze verwoesters *(vers 8)*. De Godvrezende richt zich namens God tot hen. Zeker, zij waren een middel in Gods hand om Zijn volk te tuchtigen vanwege hun hardnekkig zondigen tegen Hem. Zij zijn echter ver over Gods grenzen van de noodzakelijke tucht heengegaan en hebben daarmee een misdaad tegen Gods volk begaan. Hun misdaad moet rechtvaardig worden vergolden. De Godvrezende spreekt het welzalig uit over hem die deze vergelding zal doen.

De wens van *vers 9* klinkt in de oren van de nieuwtestamentische gelovige hartvochtig, zelfs onmenselijk *(vgl. Js 13:16,18)*. Moeten onschuldige, weerloze kinderen worden gegrepen en tegen de rots te pletter worden geslagen? We moeten echter bedenken dat het om een volkomen rechtvaardige vergelding gaat *(vgl. 2Kn 8:12; Hs 14:1)*. Het is een handelwijze die in overeenstemming is met de regel van het Oude Testament dat er moet worden vergolden naar het beginsel *"oog voor oog"* en *"tand voor tand" (Ex 21:24; vgl. Dt 7:10; 32:35)*. In de toekomst zullen Edom en Babel totaal vernietigd worden *(Ob 1:18, Js 63:1-6; 13:19-21; 14:22)*.

Psalm 138

Inleiding

Het overblijfsel heeft in hun nood – dat is tijdens de ballingschap van *Psalm 137* – tot de HEERE geroepen, en de HEERE heeft het gebed verhoord *(vers 3)*. Daarover breken ze uit in gejubel *(vers 1)*, want de HEERE heeft hun kracht gegeven *(vers 3b,7)* om terug te keren naar het beloofde land. We vinden hier dankzegging van het terugkerende overblijfsel in verband met de goedertierenheid, de verbondstrouw, van de HEERE.

Dankzegging voor verlossing | *verzen 1-3*

> 1 *[Een psalm] van David.*
> *Ik zal U loven met heel mijn hart,*
> *in de tegenwoordigheid van de goden zal ik voor U psalmen zingen.*
> 2 *Ik zal mij neerbuigen naar Uw heilig paleis*
> *en Uw Naam loven,*
> *om Uw goedertierenheid en om Uw trouw,*
> *want om heel Uw Naam hebt U Uw belofte groot gemaakt.*
> 3 *Op de dag dat ik riep, hebt U mij verhoord;*
> *U hebt mij versterkt [met] kracht in mijn ziel.*

Dit is een psalm *"van David" (vers 1a)*, de eerste van een groep van acht psalmen die door hem zijn gedicht *(Psalmen 138-145)*. Hij zegt tegen God: *"Ik zal U loven met heel mijn hart" (vers 1b)*. Zijn hart is vol lof voor God. Er is in zijn hart geen plaats voor andere goden of wat dan ook *(vgl. Ps 9:2)*. Hij geeft openlijk uiting aan zijn lof, want, zo zegt hij, *"in de tegenwoordigheid van de goden zal ik voor U psalmen zingen"*.

De goden zijn de dragers van een gezag dat hun door God is gegeven, zoals aardse vorsten, maar ook hemelse machthebbers. Hier gaat het om de hemelse machthebbers *(vgl. Ps 95:3)*. Vanaf *vers 4* vinden we de aardse machthebbers. Wat we hier hebben, is vergelijkbaar met wat de gemeente van het Nieuwe Testament doet *(Ef 3:10)*.

Hij buigt zich neer in de richting van *"Uw heilig paleis" (vers 2)*. Dat kan de tabernakel zijn, de woonplaats van God, want de tempel was er nog niet,

maar het is in elk geval ook de hemelse woning van God. Dit wordt ondersteund door het feit dat David de HEERE psalmen zingt ten aanschouwen van de goden *(vers 1)*. Het ziet profetisch op de tempel die nog gebouwd zal worden in het vrederijk.

In die houding van aanbidding voor God looft hij Gods Naam. God heeft Zijn heerlijke Naam op bijzondere wijze getoond in Zijn *"goedertierenheid en ... trouw"*. Gods goedertierenheid staat in verbinding met het handelen van de HEERE op grond van Zijn verbond. Zijn trouw houdt de zekerheid in dat Hij nooit van Zijn verbond zal afwijken.

Uit Zijn handelen ten gunste van David is de waarde van *"Uw belofte"*, dat is Zijn Woord, gebleken. Dat is te zien in de uiting van *"Uw Naam"*, dat is alles wat Hij is. Zijn Woord maakt Zijn Naam bekend *(vgl. Ps 56:5,11)*. Zo heeft Hij Zich aan David bekendgemaakt in trouwe goedertierenheid. Door te doen wat Hij heeft beloofd, waar Hij als het ware Zijn woord op heeft gegeven, heeft Hij Zijn belofte of Zijn Woord groot gemaakt.

De kenmerken van het overblijfsel zijn het Woord en het gebed: er is bij hen zowel vertrouwen op het woord van Gods belofte *(vers 2)* als afhankelijkheid die tot uiting komt in het aanroepen van de hulp van de HEERE *(vers 3)*. Zowel de beloften van de HEERE als de verhoring van de gebeden van het overblijfsel zijn gebaseerd op het bloed van het nieuw verbond, het bloed van Christus.

De trouw aan Zijn belofte is gebleken toen de psalmist riep, want toen heeft God hem verhoord *(vers 3)*. Daarbij zijn niet alleen het lijden en de nood weggenomen, maar door de verhoring is hij ook door God versterkt met kracht in zijn ziel.

De Heer Jezus is het vleesgeworden Woord *(Jh 1:14)*. In Hem zijn alle beloften van God ja en amen *(2Ko 1:19-20)*. Wat we ook van God krijgen, het is alles door en in verbinding met de Zoon Die Mens is geworden.

Koningen loven God | *verzen 4-6*

4 *Alle koningen van de aarde zullen U loven, HEERE,*
wanneer zij de woorden uit Uw mond gehoord hebben.
5 *Zij zullen zingen van de wegen van de HEERE,*
want de heerlijkheid van de HEERE is groot.

> 6 *Want de HEERE is verheven;*
> *toch ziet Hij om naar de nederige,*
> *maar de hoogmoedige kent Hij van verre.*

David zegt dat *"alle koningen van de aarde"* de HEERE zullen loven *(vers 4)*. Daarvan is hij zeker omdat *"zij de woorden uit Uw mond"* zullen horen. De woorden hij bedoelt, zijn de woorden die God heeft gesproken over Zijn volk, de beloften die Hij aan hen heeft gedaan. Zij zullen zien dat God alles wat Hij over Zijn volk heeft gezegd, zal vervullen. Dan kunnen de koningen van de aarde niet anders doen dan Hem loven *(vgl. Ps 68:32-33; 102:16-18; Js 49:23)*.

Dat God Zijn woorden vervult, zal blijken uit de wegen die Hij met Zijn volk en alle volken gaat *(vers 5)*. In die wegen openbaart Hij Zijn heerlijkheid, een heerlijkheid die groot is. Als de koningen van de volken dat zien, zullen ze daarover zingen. Ze zullen erkennen dat de heerlijkheid van de HEERE groot is en dat hun aardse heerlijkheid daarbij totaal verbleekt. We zien in deze beide verzen de uitwerking van Zijn *woorden* en Zijn *wegen* op de koningen van de aarde omdat daarin Zijn grote heerlijkheid zichtbaar wordt.

De *verzen 4-5* laten zien dat de HEERE *"verheven"* is *(vers 6)*. Dat betekent niet dat Hij geen oog heeft voor de nederige *(Ps 72:12-14)*, wat bij aardse heersers vaak wel het geval is. Zijn aandacht en zorg gaan naar hen uit. Daarbij moet de hoogmoedige niet menen dat hij aan Gods aandacht ontsnapt. God kent hem van verre, wat wil zeggen dat Hij zijn plannen tegen Zijn volk kent, terwijl hij ze bedenkt. *"God weerstaat hoogmoedigen, maar nederigen geeft Hij genade" (Jk 4:6; 1Pt 5:5)*.

God voltooit Zijn werk | *verzen 7-8*

> 7 *Als ik midden in de benauwdheid verkeer, maakt U mij levend;*
> *U strekt Uw hand uit tegen de toorn van mijn vijanden,*
> *Uw rechterhand verlost mij.*
> 8 *De HEERE zal [Zijn werk] voor mij voltooien;*
> *Uw goedertierenheid, HEERE, is voor eeuwig;*
> *laat de werken van Uw handen niet los.*

Deze twee verzen spreken de taal van het geloof. David voorziet dat hij in benauwdheid zal verkeren en vraagt bij voorbaat aan de HEERE hem levend te maken als hij er middenin zit. De bevrijding van de benauwdheid is dat hij te midden van de benauwdheid kan leven, dat wil zeggen dat hij daarin de gemeenschap met zijn God beleeft. Dat is het ware leven. De opgedane ervaring van de uitredding geeft vertrouwen dat God het weer zal doen zodra dat nodig is. Profetisch zien we dat het overblijfsel onderweg naar het beloofde land door de HEERE met kracht versterkt wordt *(vers 3)*, hoewel zij nog midden in de benauwdheid zijn *(vers 7)*.

David weet ook *hoe* de HEERE hem uit de benauwdheid zal redden. Zijn ene hand zal Hij als een schild uitstrekken tegen de toorn van zijn vijanden, om die af te weren. Daardoor kunnen ze hem onmogelijk meer kwaad doen. Met Zijn andere hand, Zijn rechterhand, de hand van kracht, verlost Hij hem. Deze dubbele verzekering brengt hem tot het uitspreken van de zekerheid van *vers 8*.

God heeft een doel met het leven van ieder van de Zijnen. David spreekt het vol vertrouwen uit dat de HEERE Zijn werk voor hem zal voltooien, dat God Zijn doel met hem zal bereiken. Als God dat niet zou doen, zou dat betekenen dat Zijn goedertierenheid ergens zou ophouden. Dat is onmogelijk, want de goedertierenheid van de HEERE is eeuwig. Daarom zal Hij beslist de werken van Zijn handen voleindigen en ze niet loslaten.

Paulus spreekt hetzelfde vertrouwen uit ten aanzien van Gods werk in de Filippenzen *(Fp 1:6)*. De zegen is Gods zaak. Wij mogen erop vertrouwen dat Hij Zijn werk met ons afmaakt. Wij zijn *"de werken van Uw handen"* en mogen bidden dat Hij ons niet zal loslaten. We weten dat Hij het niet zal doen en daarom bidden we Hem daar ook om *(vgl. Ps 80:15-16)*.

...; in dit vertrouwen, dat Hij Die een goed werk in u begonnen is, het ook zal voltooien tot op [de] dag van Christus Jezus. (Fp 1:6)

Psalm 139

Inleiding

In deze psalm vertelt David over de oefeningen van zijn hart, terwijl hij de wegen van God gaat. Profetisch zijn het de oefeningen van Gods volk in de tijd van hun benauwdheid *(Ps 138:7)*.

De zonde van alle stammen was afgoderij. Daarvan zullen zij gereinigd moeten worden. Bij de tien stammen gebeurt die reiniging onderweg naar het beloofde land in de woestijn van de volken *(Ez 20:34-38)*. Bij de twee stammen gebeurt dat door de grote verdrukking. Voor hen is er, behalve de reiniging van de zonde van afgoderij ook de reiniging van de zonde van de verwerping van Christus nodig. Dit laatste is specifiek de zonde van de twee stammen. *Psalm 139* laat ons de heerlijkheid van de HEERE tijdens de loutering van het hele volk zien.

We kunnen deze psalm als volgt indelen:

Verzen 1-6	De HEERE is *alwetend*. Niets is voor Hem verborgen.
Verzen 7-12	De HEERE is *alomtegenwoordig*. Niemand kan Zich voor Hem verbergen.
Verzen 13-18	De HEERE is *almachtig*. Niets is voor Hem onmogelijk.
Verzen 19-22	Daarom zal de HEERE de goddelozen uit hun midden verwijderen.
Verzen 23-24	Nu zij gelouterd zijn, blijft er maar één verlangen bij hen over, namelijk om door de HEERE op de eeuwige weg geleid te worden.

God, de Alwetende | *verzen 1-6*

1 Een psalm van David, voor de koorleider.
HEERE, U doorgrondt en kent mij.
2 Ú kent mijn zitten en mijn opstaan,
U begrijpt van verre mijn gedachten.
3 U onderzoekt mijn gaan en mijn liggen,
U bent met al mijn wegen vertrouwd.

> 4 *Al is er [nog] geen woord op mijn tong,*
> *zie, HEERE, U weet het alles.*
> 5 *U sluit mij in van achter en van voren,*
> *U legt Uw hand op mij.*
> 6 *Dit kennen – het is mij te wonderlijk,*
> *te hoog, ik kan er niet bij.*

Voor *"een psalm van David" (vers 1a)* zie bij *Psalm 3:1*.
Voor *"voor de koorleider"* zie bij *Psalm 4:1*.

Door de beproevingen *(Psalm 138)* komt het gelovig overblijfsel in de tegenwoordigheid van de HEERE. Dat zien we in *Psalm 139*. David begint met de vaststelling dat de HEERE hem door en door kent *(verzen 1b-2)* en eindigt met het gebed of de HEERE Zijn kennis en almacht wil gebruiken om hem te louteren *(verzen 23-24)*.

De tegenwoordigheid van de HEERE is als het Woord van God. Het besef daarvan werkt als een *"tweesnijdend zwaard, en het dringt door tot verdeling van ziel en geest, zowel van gewrichten als van merg, en oordeelt [de] gedachten en overleggingen van [het] hart" (Hb 4:12)*. De gelovige ziet zichzelf daarin, zoals hij zichzelf in een spiegel ziet *(vgl. Jk 1:23-24)*. Hij leert zichzelf erdoor kennen. De HEERE wil door Zijn tegenwoordigheid reiniging van de rank bewerken, opdat zij meer vrucht draagt *(Jh 15:1-5)*, wat wil zeggen dat de gelovige meer tot Zijn eer en verheerlijking leeft.

God weet en ziet alles. Er is niets dat aan Zijn alziend oog ontsnapt. Het gaat nog verder, want Hij doorgrondt ook alles, ook de mens, ieder mens. Volgens een schatting van de Verenigde Naties woonden er in 2019 7.7 miljard mensen op aarde.* Naar schatting zijn daar tot nu toe elke dag ruim 200.000 mensen bij gekomen. En dat is dan een momentopname. Deze cijfers gaan ons denken al ver te boven, laat staan als we denken aan alle mensen die sinds Adam op aarde hebben geleefd.

Voor God zijn dit geen statistieken. Hij doorgrondt en kent ieder mens die ooit heeft geleefd en op dit moment leeft. Doorgronden betekent uiterst secuur en van dichtbij onderzoeken. Het resultaat van dit nauwkeurige onderzoek is een volmaakte kennis van de mens. Natuurlijk is voor God

* https://nl.wikipedia.org/wiki/Wereldbevolking; website bezocht op 25-11-2020

dit nauwkeurige onderzoek niet nodig. Hij kent de mens, want de mens is Zijn eigen schepsel. Waar het hier om gaat, is de diepe indruk die David van God heeft door zijn omgang met Hem. Hij werkt dit uit en past dit toe in wat hij verder in deze psalm zegt.

Wat David hier zegt, is geen feitelijke uitspraak, geen algemene belijdenis, hoe waar dat ook is, maar een uitspraak die aangeeft dat hij zich er diep van bewust is dat *God hem* doorgrondt en kent *(Jr 12:3a)*. Deze belijdenis gebeurt niet uit angst of onder dwang, maar vanuit een levende relatie met en het grootste vertrouwen in die God. Het is een zaak tussen *"U"* en *"mij"*.

U echter, HEERE, kent mij, U ziet mij, U beproeft mijn hart, ... (Jr 12:3a)

In het besef van Gods alwetendheid mag ik bedenken dat God in elke uithoek van mijn hart aanwezig is. Daarbij weet ik ook dat Hij mij beter kent dan dat ik mijzelf ken *(1Jh 3:19-20)*. Voor Hem zijn ook de diepst verborgen plekken in mijn hart volkomen in het licht *(vers 12; Dn 2:22)*. Als dit besef mij onrustig maakt, kan het zijn dat ik in mijn hart dingen bedenk die niet naar Zijn wil zijn. In dat geval kan ik mijn foute bedenksels wegdoen – en mocht dat nodig zijn, belijden – en Hem vervolgens vragen naar Zijn wil.

Kennen is veel meer dan weten. Kennen heeft hier te maken met een intiem kennen, een relatie hebben met iemand. Het is niet alleen dat de HEERE alles over David weet; het is ook dat de HEERE een relatie met David heeft. Hij kent de momenten van *"mijn zitten"*, waarom ik dat doe en wat ik dan doe *(vers 2)*. Zijn kennis van mij is totaal. Hij kent ook *"mijn opstaan"*, wanneer ik dat doe, en waarom, wat ik van plan ben om te gaan doen *(vgl. Js 37:28)*.

Ook *"mijn gedachten"* zijn voor Hem een geopend boek. Hij *weet* niet alleen wat ik denk, maar *"begrijpt"* ook wat ik denk, en dat zelfs *"van verre"*. Dit laatste betreft niet zozeer afstand – de HEERE is altijd nabij –, maar meer de tijd, dat wil zeggen dat Hij ver van tevoren alles van mij weet. Dit is een vertroostende gedachte.

"Mijn gaan en mijn liggen" worden door Hem onderzocht *(vers 3)*. Dit gaat over het dagelijkse leven, van de morgen, vanaf het opstaan en weggaan naar het dagelijkse werk, tot de avond, het weer naar bed gaan. Hij onderzoekt hoe ik mij in die tijd en gedurende die bezigheden gedraag. Er is in

alles wat ik de hele dag door doe, niets dat Hem verrast of verbaast, want Hij is *"met al mijn wegen vertrouwd" (vgl. Jb 31:4)*.

Ziet Hij mijn wegen niet,
en telt Hij niet al mijn voetstappen?
(Jb 31:4)

Ook alles wat ik mij voorneem om te zeggen, dat wil zeggen nog voordat ik een *"woord op mijn tong"* neem, weet Hij dat *(vers 4)*. Zijn volmaakte kennis van mij houdt in dat er door mij niets kan worden gezegd of gedaan dat Hem verrast. Het is veelmeer mijn verwondering over Hem, over Zijn volmaakte kennis van mijn hele wezen, ook van wat ik zelf nog niet eens weet, maar wat Hij bij mij ziet, waardoor ik zeg: *"Zie, HEERE, U weet het alles."*

Die alwetende God beschermt mij en bedekt mij met Zijn hand, die Hij liefdevol op mij legt *(vers 5)*. Hij *"sluit mij in van achter en van voren"*. Het 'insluiten' wordt wel gebruikt voor de belegering van een stad, waardoor deze helemaal ingesloten is. Dat doet God met mij. Ik kan niets doen buiten Hem om, zonder dat Hij het weet. Ik kan geen stap naar achter of naar voren zetten, of Hij is erbij. Dit maakt mij niet bang, maar geeft me rust. Het is bovenal Zijn bescherming tegen vijanden die mij van achter of van voren willen aanvallen. Dit gedeelte van de *verzen 1-6* zegt mij dat de alwetendheid van God door Hem gebruikt wordt om mij in bescherming te nemen *(verzen 5-6)*.

We kunnen bij 'van achter' ook denken aan ons verleden en bij 'van voren' aan onze toekomst. Soms kunnen gedachten aan ons verleden ons aanvallen en kan het denken aan de toekomst ons benauwen. Dan plaatst Hij Zich achter ons en voor ons. Hij zegt daar als het ware mee dat het verleden in Zijn hand is en dat met betrekking tot het verleden door het werk van Zijn Zoon alles goed is gemaakt. En wat de toekomst betreft, is ook alles in Zijn hand. Door hetzelfde werk van Zijn Zoon zullen we voor eeuwig bij Hem zijn. Vervolgens legt Hij Zijn hand op mij, waarmee Hij tegen mij zegt: 'Jij bent van Mij.'

Dan voelen we de reactie van *vers 6* in ons opkomen. In grote verwondering zeggen we tegen Hem: *"Dit kennen – het is mij te wonderlijk, te hoog, ik kan er niet bij."* Het menselijk verstand schiet volledig tekort om dingen te kennen die de kennis te boven gaan. Er zijn geen woorden voor om dit te omschrijven *(vgl. Ef 3:19; Fp 4:7)*. Het enige dat hier past, is op onze knieën vallen en Hem aanbidden.

God, de Alomtegenwoordige | *verzen 7-12*

7 *Waar kan ik Uw Geest ontgaan,*
waar Uw aangezicht ontvluchten?
8 *Al steeg ik op naar de hemel, U bent daar;*
of legde ik mij neer in de hel, zie, U bent [daar].
9 *Nam ik vleugels van de dageraad,*
woonde ik aan het einde van de zee,
10 *ook daar zou Uw hand mij leiden*
en Uw rechterhand mij vasthouden.
11 *Zei ik: Ja, duisternis zal mij opslokken! –*
dan is de nacht een licht om mij heen.
12 *Zelfs de duisternis maakt het voor U niet duister,*
maar de nacht licht op als de dag,
de duisternis is als het licht.

Na de *alwetendheid* van God op indrukwekkende wijze te hebben beschreven spreekt David in deze verzen op even indrukwekkende wijze over de *alomtegenwoordigheid* van God. Het is onmogelijk ergens heen te gaan waar Gods Geest mij niet zou kunnen bereiken, of ergens heen te gaan waar ik niet meer in Gods tegenwoordigheid ben *(vers 7; Jr 23:24)*. De profeet Jona heeft het geprobeerd, maar het is hem niet gelukt *(Jn 1:1-17)*.

Zou iemand zich op verborgen plaatsen kunnen verbergen
en zou Ík hem niet zien? spreekt de HEERE.
Vervul Ik niet de hemel en de aarde?
spreekt de HEERE. (Jr 23:24)

Als David spreekt over *"Uw Geest ontgaan"* en *"Uw aangezicht ontvluchten"* bedoelt hij daarmee niet te zeggen dat hij dat wil. Hij wil nog sterker duidelijk maken dat God, Die Geest is *(Jh 4:24)*, alles weet en overal aanwezig is. Het is voor de mens onmogelijk zich voor Hem te verbergen. Er is geen plek in de schepping waar Hij niet is, want Hij heeft alles geschapen. De vraag is niet: Waar is God?, maar: Waar is God niet? Hij maakt geen deel uit van Zijn heelal, Hij is er geen onderdeel van, maar heerst erover met volkomen wetenschap van elk detail erin.

Stel je voor, zegt David, dat ik opsteeg naar de hemel *(vers 8; vgl. Am 9:1-2)*. Dan zou ik U daar ontmoeten, want U woont daar. Als ik nu eens neerdaalde naar de diepste plek in de schepping, het dodenrijk [hel is geen goede vertaling], dan ontmoet ik U daar ook, want daar bent U ook.

In de hoogte en in de diepte lukt het niet om U te ontlopen. Als ik het nu eens in de breedte of lengte probeerde *(vers 9)*. Laat ik de *"vleugels van de dageraad"* nemen en *"aan het einde van de zee"* gaan wonen. Dat wil zeggen dat hij zich verplaatst met de snelheid van de zonsopgang, waarbij de duisternis verandert in licht – dicht bij de evenaar gaat dit heel snel – en gaat wonen op de uiterste plek op aarde.

De mogelijkheden die David noemt om aan God te ontkomen, worden tegelijk door hemzelf beantwoord: het is eenvoudig onmogelijk ergens heen te gaan waar God niet is. David komt door zijn vragen tot een troostrijke constatering en die is dat Gods hand hem overal leidt *(vers 10)*. En hij ontdekt – niet alleen dat God hem niet loslaat, maar – dat Gods rechterhand hem vasthoudt. Het gedeelte van de *verzen 7-12* maakt duidelijk dat de HEERE Zijn alomtegenwoordigheid gebruikt om ons te leiden *(vers 10)* en te verlichten met Zijn aanwezigheid *(verzen 11-12)*.

Als dan de afstand geen mogelijkheid biedt om aan God te ontkomen, is het misschien mogelijk door de duisternis opgeslokt te worden *(vers 11)*. Maar wat gebeurt er dan? Dan verandert door Gods aanwezigheid bij hem *"de nacht"* in *"een licht"* om hem heen *(vgl. Hd 12:7a)*. Hij komt in het volle licht. Waar God komt, wordt het automatisch licht, want God is licht.

De duisternis maakt dingen donker voor ons. Dat is ook zo in geestelijk opzicht. Er zijn veel dingen in ons leven 'duister' voor ons, we begrijpen ze niet. Voor God is dat niet zo. Het maakt voor Hem geen enkel verschil of het nacht of dag is, of dat het duisternis of licht is *(vers 12)*. Alles is licht voor Hem. Dag en nacht, licht en duisternis, het is allemaal door Hem geschapen en daarom is er niets voor Hem verborgen.

God, de Formeerder van het leven | *verzen 13-18*

13 *Want Ú hebt mijn nieren geschapen,*
mij in de schoot van mijn moeder geweven.
14 *Ik loof U omdat ik ontzagwekkend wonderlijk gemaakt ben;*
wonderlijk zijn Uw werken,
mijn ziel weet dat zeer goed.
15 *Mijn beenderen waren voor U niet verborgen,*
toen ik in het verborgene gemaakt ben
[en] geborduurd werd in de laagste plaatsen van de aarde.

> 16 *Uw ogen hebben mijn ongevormd begin gezien,*
> *en zij alle werden in Uw boek beschreven,*
> *de dagen dat zij gevormd werden,*
> *toen er nog niet één van hen bestond.*
> 17 *Daarom, hoe kostbaar zijn mij Uw gedachten, o God,*
> *hoe machtig groot is hun aantal.*
> 18 *Zou ik ze tellen? Zij zijn talrijker dan [korrels] zand;*
> *ontwaak ik, dan ben ik nog bij U.*

God kent alles en is overal omdat Hij alles heeft geschapen. Hij kent ook de mens omdat Hij de mens heeft geschapen. Voor de gelovige komt daar de geweldige bemoediging bij dat God hem *in genade* kent. Het woord *"want" (vers 13)* geeft aan dat nu de verklaring van het voorgaande komt. Natuurlijk weet God alles van mij, natuurlijk is God overal waar ik ben, want Hij is mijn Maker. De HEERE is niet alleen de almachtige Schepper van hemel en aarde, Hij is ook mijn Schepper, Hij heeft mij gemaakt. Daarom kent Hij mij door en door en begeleidt Hij mij op mijn wegen, tot de dood en opstanding toe *(vers 18)*.

Bij de beschrijving van zijn eigen schepping begint David met zijn *"nieren"*. De nieren zijn het meest innerlijke van de mens. Ze worden verbonden met de overleggingen die een mens heeft. God toetst de nieren *(Jr 11:20; 17:10; 20:12; Kl 3:13; Op 2:23)* om te zien of zijn geweten rein is of niet. Ze worden ook wel gezien als een symbool van de wijsheid, het niet-materiële, emotionele en geestelijke deel van de mens *(Jb 16:13; 19:27; 38:36; Ps 7:10b; 16:7; 26:2; 73:21; Sp 23:16)*.

Daarna spreekt hij erover dat God *"mij"* in de duisternis van *"de schoot van mijn moeder geweven"* heeft. Die diep verborgen, duistere plaats is licht voor Hem. Daar heeft God hem kunstig 'samengesteld'. Hij heeft alle delen harmonieus met elkaar verbonden. Daarom heeft Hij volmaakte kennis van de mens en is er niets in de mens dat Hij niet kent. Hij heeft het allemaal Zelf aangebracht op precies die plaats die Hij wilde en met die functie die Hij eraan heeft gegeven. Hij heeft er één geheel van gemaakt, waarbij elk 'onderdeel' het andere 'onderdeel' ondersteunt.

Hoewel David niet de medische kennis van het ontstaan van het menselijk leven en lichaam bezat die wij bezitten, looft hij God omdat hij *"ontzagwek-*

kend wonderlijk gemaakt" is *(vers 14)*. Zoals al Gods werken wonderlijk zijn, zo is hij dat ook. Hij is er diep van overtuigd – *"mijn ziel weet dat zeer goed"* – dat God met hem een persoonlijk plan heeft. Dit mag ieder van de Zijnen weten en met zekerheid zeggen *(vgl. Ef 2:10)*.

Toen David in het verborgene gemaakt werd, was geen van zijn *"beenderen"* voor God verborgen *(vers 15)*. Ze maken een wezenlijk deel uit van zijn lichaam. De beenderen geven stevigheid aan het lichaam. Samen met de spieren zorgen zij dat het lichaam kan bewegen. God had bij het maken van de beenderen in de mens geen lamp nodig. Hij heeft zonder licht in het donkere verborgene een kunstwerk geborduurd omdat Hij als licht in het verborgene aanwezig is. *"De laagste plaatsen van de aarde"* is een dichterlijke omschrijving voor *"het verborgene"*. Het benadrukt dat het om de meest verborgen plaatsen gaat, iets wat met geen mensenoog te zien is *(vgl. Jb 28:7)*.

In *vers 16* spreekt David over de ogen van God die zijn embryo, zijn *"ongevormd begin"* gezien hebben. Hij heeft alle *"dagen dat zij gevormd werden, toen er nog niet één van hen bestond"*, in Zijn *"boek beschreven"*. Zijn naam staat geschreven in het boek van het leven van het Lam Dat geslacht is *(Op 13:8)*. God beschrijft van tevoren hoe een mensenleven verloopt *(vgl. Jr 1:5)*. Voor Hem is niet alleen de duisternis als het licht *(vers 12)*, ook de toekomst is voor Hem als het heden.

God kende onze gedachten, lang voordat wij aan Hem dachten *(vers 2)*, maar Hij heeft Zelf ook gedachten *(vers 17)*. Dit gaat verder dan de wonderen van Gods alwetendheid en alomtegenwoordigheid en hoe Hij alles heeft gemaakt. Het gaat over de gedachten van God die achter Zijn werken schuilgaan *(vgl. Ps 40:6)*. Die zijn voor de gelovige *"kostbaar"*, hoewel hun aantal zijn denken volledig te boven gaat. De HEERE doorgrondt de psalmist door en door, terwijl voor de psalmist de HEERE ondoorgrondelijk is.

Gods gedachten zijn ontelbaar, nog ontelbaarder *"dan [korrels] zand" (vers 18; vgl. Gn 22:17; 32:12; Hb 11:12)*. Dit veroorzaakt geen twijfel, maar geeft volkomen rust. De Godvrezende valt met de gedachte aan God in slaap. In de *verzen 13-16* gaat het over de zwangerschap, toen de psalmist nog in de buik van zijn moeder was, vóór zijn geboorte. In *vers 18* gaat het over de situatie na de dood. Als hij straks, na de dood, zou ontwaken, dan is hij nog steeds bij de HEERE.

God zal oordelen | *verzen 19-22*

> 19 *O God, breng de goddeloze om!*
> *Mannen van bloed, ga weg van mij.*
> 20 *Want met listige plannen spreken zij over U*
> *[en] zij zetten Uw vijanden aan tot valsheid.*
> 21 *Zou ik niet haten, HEERE, wie U haten,*
> *walgen van wie tegen U opstaan?*
> 22 *Ik haat hen met een volkomen haat,*
> *mijn [eigen] vijanden zijn het.*

Wie, zoals David en zoals iedere Godvrezende, met God verbonden is en vanuit die verbinding leeft, is zich bewust van de radicale scheiding tussen hem en de goddelozen. Hij zal God vragen *"de goddeloze"* om te brengen *(vers 19)*. Hij zal tegen de *"mannen van bloed"* zeggen dat ze van hem weg moeten gaan *(vgl. Sp 29:10)*. Bij deze mensen is geen enkel respect voor het leven waarvan David zo diep onder de indruk is gekomen.

Zij zijn erop uit om Gods plannen te dwarsbomen en de uitvoering ervan te verhinderen *(vers 20)*. Dat legt de Godvrezende aan God voor: *"Want met listige plannen spreken zij over U [en] zij zetten Uw vijanden aan tot valsheid."* De invloed van de goddeloze en de mannen van bloed voert tot verderf van hen die onder hun invloed komen. God moet een einde aan die verderfelijke invloed maken, zodat er niet nog meer mensen meegesleept worden op de weg van het verderf.

De Godvrezende kent het hart van God en Zijn haat tegen de zonde *(vers 21)*. Hij kan niet anders dan Gods kant tegenover de haters van God kiezen. Hij walgt van hen die tegen God opstaan – het zijn opstandelingen, rebellen, die elk gezag verwerpen – om Hem af te houden van de zegen die Hij aan de Zijnen wil geven. Walgen wij ook van mensen die, om hun eigen lusten te kunnen botvieren, bewust ingaan tegen alles wat God tot zegen heeft gegeven? Toewijding aan de Heer sluit elke loyaliteit met hen die Hem haten uit. Liefde voor hen houdt in dat we van hen verwachten dat zij afstand nemen van dit gedrag.

Voor de Godvrezende is het geen vraag. Hij haat hen met een volkomen haat *(vers 22)*. Het gaat niet om die mensen op zich, want God heeft geen behagen in de dood van de zondaar, Hij wil veeleer dat die zich bekeert

en leeft. Als mensen echter onstuitbaar doorgaan op een weg van zonde en daarin ook nog anderen meeslepen, bewijzen zij vijanden van God te zijn. Zulke mensen zullen door iedere Godvrezende als zijn eigen vijanden worden gezien.

Doorgrond mij | *verzen 23-24*

> 23 *Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart,*
> *beproef mij en ken mijn gedachten.*
> 24 *Zie of er bij mij een schadelijke weg is*
> *en leid mij op de eeuwige weg.*

De Godvrezende haat allen die tegen God opstaan *(vers 22)*. Dat doet hij niet in een trotse geest, maar vanuit liefde voor God. Dat blijkt ook uit zijn gebed in deze verzen. Hij haat ook de gedachte dat er bij hemzelf iets aanwezig zou zijn dat niet onderworpen is aan God. Daarom vraagt hij in deze slotverzen aan God om een volkomen 'screening' van zijn hart en zijn gedachten. Na zijn vraag om oordeel over de goddeloze en de vijanden van God, vraagt hij nu om Gods oordeel over zichzelf.

Deze twee gaan samen. Het is een scheiding tussen kaf en koren. Ook in *Psalm 26* zien we dat de toetsing van de gelovige en afkeer van een Godvijandige wandel in één adem worden genoemd *(Ps 26:2-5)*.

Hij is de psalm begonnen met de constatering dat God hem doorgrondt en kent *(vers 1)*. Nu vraagt hij aan God om hem te doorgronden en hem te laten zien wat er in zijn hart is *(vers 23; vgl. Jr 17:9-10)*. Hij plaatst zich in de tegenwoordigheid van God en vraagt om hem te beproeven, hem te testen op de echtheid en zuiverheid van zijn gedachten *(vgl. Hb 4:12-13)*.

> *Arglistig is het hart, boven alles,*
> *ja, ongeneeslijk is het, wie zal het kennen?*
> *Ik, de HEERE, doorgrond het hart,*
> *beproef de nieren,*
> *en dat om ieder te geven overeenkomstig zijn wegen,*
> *overeenkomstig de vrucht van zijn daden.*
> *(Jr 17:9-10)*

Hij wil niets liever dan leven in overeenstemming met de wil van God. Daarom vraagt hij of God zijn geestelijke toestand wil bekijken en bij hem wil onderzoeken of er *"een schadelijke weg"* is *(vers 24)*. Het Hebreeuwse woord voor 'schadelijk' is letterlijk 'afgodisch' *(Ps 135:15)*. Dat wil zeggen dat een schadelijke weg een afgodische weg is, de weg van de goddelozen

die de HEERE aan de kant hebben gezet. Als dat zo is, zegt David tegen God, wilt U het mij dan laten weten.

Vervolgens vraagt hij of God hem *"op de eeuwige weg"* wil leiden. De eeuwige weg is de oude weg van de rechtvaardige *(Ps 1:6a; Jr 6:16)*. Daar gaat zijn verlangen naar uit. Hij wil op de weg gaan waarop het leven uit en met God wordt geleefd. Die weg komt ook uit in het eeuwige leven, bij Hem Die de bron ervan is, God Zelf. De dood maakt aan die weg geen einde, maar is een laatste stap op die weg die hem in de volle, ongestoorde gemeenschap met God brengt.

Psalm 140

Inleiding

Deze psalm is een gebed om bevrijding van het kwaad. Profetisch zien we hier Israël, de twaalf stammen, in verbinding met de HEERE, maar omgeven door slechte mensen en mannen van geweld *(vers 1)*.

De psalm leert ons, die te midden van meedogenloze en sluwe goddeloze mensen leven, om ons volledig over te geven aan de Heer. De gelovige kan niet tegen de wereld met zijn sluwheid en samenzwering op. Maar er is er Eén Die het einde vanaf het begin kent, naar Hem moeten we kijken. We kunnen op de hulp van de Heer Jezus rekenen tegen slechte en gewelddadige mensen.

Opschrift | *vers 1*

> *1 Een psalm van David, voor de koorleider.*

Voor *"een psalm van David"* zie bij *Psalm 3:1*.
Voor *"voor de koorleider"* zie bij *Psalm 4:1*.

Gebed om bescherming | *verzen 2-6*

> *2 Red mij, HEERE, van slechte mensen.*
> *Bescherm mij tegen de mannen van geweld,*
> *3 die veel kwaad in [hun] hart bedenken,*
> *elke dag samenscholen om te strijden.*
> *4 Zij scherpen hun tong als een slang,*
> *addervergif is onder hun lippen. Sela*
> *5 Bewaar mij, HEERE, voor de handen van de goddeloze.*
> *Bescherm mij tegen mannen van geweld,*
> *die mijn voeten denken weg te stoten.*
> *6 De hoogmoedigen verborgen een strik voor mij en touwen.*
> *Zij spanden een net langs de weg,*
> *valstrikken zetten zij voor mij. Sela*

De aanleiding van de psalm blijkt duidelijk uit deze verzen. David, ofwel het gelovig overblijfsel in de eindtijd, wordt omringd en vijandig behandeld door *"slechte mensen" (vers 2)*. David vraagt de HEERE hem daarvan te redden. Hij vraagt de HEERE ook om Zijn bescherming tegen *"de mannen van geweld"*. *"Slechte mensen"* geeft aan wat de mens is, namelijk door en door slecht. *"Mannen van geweld"* – Hebreeuws *hamas*, dat betekent geweld, hier in het meervoud, agressie – geeft aan dat wat de mens doet, niets anders is dan ellende veroorzaken, zowel door zijn woorden als door zijn daden.

David kent de overleggingen van het hart van deze mensen, dat ze daarin *"veel kwaad ... bedenken" (vers 3)*. Het is niet zomaar een kwade gedachte, maar het gaat om *"veel kwaad"*, wat aangeeft dat ze hem op veel manieren kwaad willen doen. Het zijn geen spontane acties, maar acties met voorbedachten rade, bewust, willens en wetens. Ze zijn er ook niet zo af en toe mee bezig, het is geen momentopname, maar ze scholen *"elke dag"* samen *"om te strijden"*. Ze zijn voortdurend bezig met het beramen van plannen om hem kwaad te doen en uit de weg te ruimen. Het gaat hier niet om een complot, maar om een oorlog *(vgl. vers 8)*.

Er zijn door de tijd heen steeds weer samenscholingen – een betere vertaling is: *"samenkomen om te oorlogen"* [Statenvertaling] – geweest van koningen en hun raadslieden die samenkwamen om tegen de gezanten van de Heer oorlog te voeren. Zo zullen in de laatste dagen het beest en de valse profeet en hun volgelingen tegen het gelovig overblijfsel samenkomen en tegen hen ten strijde trekken. Maar God zal bewijzen dat Hij boven alle volken staat. Hij zal voor eeuwig als Koning regeren.

Voordat samenzweerders David met hun zwaard te lijf gaan, vallen ze hem met hun tong aan. De taal die ze gebruiken bij het opmaken van hun strijdplannen tegen hem, liegt er niet om *(vers 4)*. Ze voeren een haat- en lastercampagne tegen hem. Door te spreken over *"het scherpen van hun tong als een slang" (vgl. Ps 64:4-5)* en dat er *"addergif is onder hun lippen"* zegt David van hen dat ze een spreekbuis van de duivel, de oude slang, zijn. Hun tong als een slang wil zeggen een gespleten tong vol van leugen en laster, gescherpt als een zwaard om nog meer schade te kunnen veroorzaken. Addergif is een stil werkend vergif dat in korte tijd de dood tot gevolg heeft.

Dit laatste wordt door Paulus aangehaald als bewijs van de volkomen verdorvenheid van de mens *(Rm 3:13)*. Wie erdoor worden gekenmerkt, zijn kinderen van de duivel, zij hebben zijn aard *(Jh 8:44)*. Ze strooien de gemeenste geruchten over hem rond en begaan daardoor wat wij 'karaktermoord' noemen. Het woord *sela* aan het einde van *vers 4* last een pauze in om de ernst van de zaak voor Gods aangezicht te overwegen, om in het volgende vers opnieuw over zijn nood tot de HEERE te roepen.

David verweert zich niet tegen hun valse beschuldigingen, maar neemt zijn toevlucht tot de HEERE *(vers 5)*. Hij vraagt om Zijn bewaring *"voor de handen van de goddeloze"*, in wie we Saul herkennen. Hij vraagt de HEERE ook om bescherming *"tegen de mannen van geweld"* in wie we de volgelingen van Saul herkennen. Zij vertegenwoordigen de vijanden van het overblijfsel in de eindtijd. Zij *"denken"* zijn voeten *"weg te stoten"*, zodat hij valt en machteloos wordt en zich niet meer kan verdedigen en zij hem kunnen vertrappen.

Een volgende karaktertrek van de vijanden is hun hoogmoed, hun trots *(vers 6)*. Zij hebben het voorzien op hen die in trouw aan de HEERE hun weg gaan. Die willen ze uit de weg ruimen, want ze willen niet aan God en Zijn wil herinnerd worden. Er staat hun een arsenaal aan kwaadaardige middelen ter beschikking om de rechtvaardige te vangen.

Hun keus is gemaakt. Ze willen niets aan het toeval overlaten en zetten de sluwste, gemeenste middelen in: een verborgen strik en touwen, een net langs de weg en valstrikken. Geen middel laten ze onbeproefd in hun strijd tegen de HEERE en Zijn volk. Ze loeren op de rechtvaardige alsof ze een gevaarlijk wild dier willen vangen. Eén van hun toegepaste middelen zal toch wel het door hen gewenste effect hebben, zo menen ze.

Vertrouwen in Gods bescherming | *verzen 7-9*

> 7 *Ik heb tegen de HEERE gezegd: U bent mijn God,*
> *neem, HEERE, mijn luide smeekbeden ter ore.*
> 8 *HEERE Heere, kracht van mijn heil,*
> *U hebt mijn hoofd beschut op de dag van de strijd.*
> 9 *HEERE, vervul de wensen van de goddeloze niet,*
> *laat zijn [boze] plannen niet lukken;*
> *zij zouden zich [trots] verheffen.* *Sela*

Tegenover de leugentaal die de slechte, gewelddadige, hoogmoedige mensen over de HEERE uitspreken spreekt de psalmist tot de HEERE het getuigenis uit: *"U bent mijn God" (vers 7)*. Tot Hem neemt hij zijn toevlucht. We zien hiervan een voorbeeld in de reactie van Hizkia op de leugentaal van Rabsake en de brief van Sanherib, waarin ze de HEERE als een afgod afschilderen *(Js 36:7,18-20; 37:10-13)*. Ze verdraaien de Persoon en de werken van de HEERE totaal.

Hizkia geeft opdracht aan het volk om deze lasteringen en verdraaiingen niet te beantwoorden en spreidt de brief van Sanherib voor het aangezicht van de HEERE uit *(Js 36:21; 37:14)*. Dat is wat de psalmist ook doet: in plaats van de leugens van de vijand te beantwoorden, gaat hij naar de HEERE in gebed en verklaart dat God zijn God en Beschermer is.

David noemt God *"HEERE Heere"*, *Jahweh Adonai (vers 8)*. Als *"HEERE"* is Hij de God van het verbond met Zijn volk en als *"Heere"* is Hij de soevereine Heerser van en in het heelal aan Wie alles onderworpen is en Die alles bestuurt. Die God is de *"kracht van mijn heil"*. Gods kracht is gebleken uit het beschutten van zijn hoofd *"op de dag van de strijd" (vgl. Ef 6:16)*.

In de zekerheid van de beschutting van God vraagt de Godvrezende aan God dat Hij *"de wensen van de goddeloze niet"* vervult en *"zijn [boze] plannen niet"* laat lukken *(vers 9)*. Als God niet ingrijpt en de goddeloze zijn gang laat gaan, zouden *"zij"*, dat zijn de vijanden van het overblijfsel in de eindtijd, *"zich [trots] verheffen"*. Het is onmogelijk dat God dit toelaat.

Gebed om oordeel | *verzen 10-12*

> 10 *Het hoofd van wie mij omringen –*
> *laat het kwaad van zijn lippen hemzelf bedekken.*
> 11 *Vurige kolen moeten over hen uitgestort worden.*
> *[O God,] doe hen vallen in het vuur, in diepe kuilen,*
> *zodat zij niet meer opstaan.*
> 12 *Een man met een [boze] tong houdt op de aarde geen stand,*
> *een man van geweld – laat onheil hem vangen,*
> *totdat hij helemaal verdreven is.*

De vraag dat het kwaad van de lippen van het hoofd van de vijanden die hem omringen hemzelf zal bedekken, is geen persoonlijke roep om wraak

(vers 10). Het is de vraag aan God om het onrecht, de dreigementen en de laster te straffen naar de regel van de vergelding dat het kwaad dat iemand een ander doet of wenst, hemzelf zal treffen *(Ex 21:24; vgl. Es 5:14; 9:25; Ps 7:16-17; Sp 26:27; Dn 6:25)*.

De Godvrezende geeft ook aan wat een gepast oordeel is voor zijn vijanden *(vers 11)*. Hij spreekt over *"vurige kolen"*, *"het vuur"* en *"diepe kuilen"*. Vurige kolen moeten vanuit de hemel over hen worden uitgestort *(Ps 11:6)*; in het vuur en in de diepe kuilen moeten zij vallen. Het tekent hun definitieve oordeel, want dit oordeel moet tot gevolg hebben dat *"zij niet meer opstaan"*. Dit oordeel zal alle vijanden van het gelovig overblijfsel treffen.

Het is in het licht van Gods uiteindelijke oordeel duidelijk dat *"een man met een [boze] tong ... op de aarde geen stand"* houdt *(vers 12)*. Die wordt niet alleen gekenmerkt door leugenachtige woorden, maar ook door geweld, een man van wie de daden dood en verderf zaaien. Deze man van geweld zal door *"onheil"* worden gevangen, *"totdat hij helemaal verdreven is"*.

Voor kwaadsprekers en kwaaddoeners is er geen toekomst op aarde en in het beloofde land – het woord voor 'aarde' mag ook vertaald worden met 'land'. Zij zullen niet delen in de rust van het vrederijk. Hun deel is de hel. Daarin worden zij geworpen in overeenstemming met hun woorden en daden en daarin zullen zij tot in eeuwigheid hun tongen kauwen van pijn.

God zal recht doen | *verzen 13-14*

> 13 *Ik weet dat de HEERE de rechtszaak van de ellendige*
> *[en] het recht van de armen zal behartigen.*
> 14 *Voorzeker, de rechtvaardigen zullen Uw Naam loven,*
> *de oprechten zullen voor Uw aangezicht wonen.*

Na de overtuiging dat God het laatste woord heeft en het oordeel zal brengen over alle goddelozen, klinkt spreekt de psalmist het vol zekerheid uit: *"Ik weet dat de HEERE de rechtszaak van de ellendige [en] het recht van de armen zal behartigen" (vers 13)*. Het oordeel is niet Gods laatste woord. Dat is het wel voor de onboetvaardige goddelozen, maar niet voor de ellendige en de armen.

"De ellendige" en *"de armen"* – uitdrukkingen die het gelovig overblijfsel beschrijven – hebben zwaar geleden van alle onrecht en vijandschap die

hun door de goddelozen zijn aangedaan. Dat heeft God door Zijn oordeel rechtgezet. Er is geen enkele twijfel meer aangaande hun recht. De ellendige is de individuele gelovige. Het is bovenal de Heer Jezus. Hem is het grootste onrecht aangedaan, Hij is meer dan iemand anders gehaat en gelasterd. Hij heeft alles overgegeven aan God Die rechtvaardig oordeelt *(1Pt 2:23)* in de zekerheid dat Hij Zijn rechtszaak behartigen zal. De armen zijn *"de armen van geest" (Mt 5:3)*. Zij vormen het gelovig overblijfsel.

De ellendige en de armen van *vers 13* zijn *"de rechtvaardigen"* en *"de oprechten"* van *vers 14*. Ze worden *"de rechtvaardigen"* genoemd omdat zij in alle oprechtheid hun vertrouwen hebben gesteld in de HEERE op grond van het verbond dat door het bloed van Christus bekrachtigd is geworden.

Zoals de Godvrezende in *vers 13* vol zekerheid zegt *"ik weet"*, zo zegt hij in *vers 14 "voorzeker"*. Het lijdt voor het geloof geen twijfel dat de rechtvaardigen de Naam van de HEERE zullen loven. Hun gebeden zijn veranderd in lofzangen.

Het lijdt ook geen twijfel dat de oprechten voor Gods aangezicht zullen wonen. Ze worden niet meer opgejaagd door vijanden die het voortdurend op hun leven hadden voorzien. Ze wonen nu in de duizendjarige sabbatsrust in de tegenwoordigheid van God *(Hb 4:9)*. Hoe gezegend is het volk dat de HEERE als God heeft!

Psalm 141

Inleiding

In deze psalm gaat het vooral om oprechtheid van hart te midden van de beproevingen en verzoekingen. Het verlangen van de Godvrezende is om dicht bij God te zijn. Het gaat bij dit verlangen niet alleen om een veilige plaats, om bescherming, maar ook om geestelijke raad en ondersteuning.

Profetisch vinden we in *Psalmen 141-143* het volk Israël in nood. In *Psalm 140* zien we de dreiging van de vijand, nu zijn deze vijanden onderweg naar Israël. In *Psalm 141* vinden we het gebed van het overblijfsel, in *Psalm 142* is het een smeking geworden en in *Psalm 143* zijn het smekingen (meervoud). De nood neemt toe naarmate de vijand dichterbij komt.

Gebed in verzoeking | *verzen 1-4*

> *1 Een psalm van David.*
> *HEERE, ik roep U aan, kom spoedig tot mij,*
> *neem mijn stem ter ore, wanneer ik tot U roep.*
> *2 Laat mijn gebed als reukwerk voor Uw aangezicht staan,*
> *laat mijn opgeheven handen [als] het avondoffer zijn.*
> *3 HEERE, zet een wacht voor mijn mond,*
> *behoed de deur van mijn lippen.*
> *4 Laat mijn hart zich niet neigen naar een slechte zaak,*
> *om goddeloze daden te verrichten*
> *met mannen die onrecht bedrijven;*
> *en laat mij niet eten van hun lekkernijen.*

Voor *"een psalm van David" (vers 1a)* zie bij *Psalm 3:1*.

Het lijkt erop dat David deze psalm heeft gedicht in de tijd dat hij door Saul en zijn trawanten achternagezeten wordt. Hij weet dat alleen de HEERE hem kan helpen. De nood waarin hij zich bevindt, de tegenstand die hij ervaart, is in elk geval groot, wat blijkt uit de manier waarop hij zich tot de HEERE richt. Hij *roept* Hem *aan*, hij smeekt Hem *spoedig* tot hem te komen, hij vraagt Hem zijn *stem ter ore* te nemen, zodra hij roept *(vers 1b)*.

Hij vraagt niet in de eerste plaats om bevrijding van zijn tegenstanders, maar dat zijn gebed *"als reukwerk"* voor Gods aangezicht zal staan *(vers 2; vgl. Op 5:8; 8:1-5)*. Reukwerk spreekt van wat voor de HEERE aangenaam is. David, en dat geldt ook voor het overblijfsel waarvan hij een type is, is zelf niet aangenaam voor de HEERE, ook zijn gebed niet.

Het gebed wordt aangenaam omdat er reukwerk aan de gebeden wordt toegevoegd *(Op 8:3)*. Dat reukwerk spreekt van de aangenaamheid van Christus voor God. Dat is de reden dat het gebed van het overblijfsel kracht heeft ontvangen en opstijgt tot de HEERE. Ook voor ons geldt dat onze gebeden alleen aangenaam zijn voor God doordat het gebed opgezonden is in de aangenaamheid van de Heer Jezus.

David vraagt dat zijn *"opgeheven handen [als] het avondoffer"* voor God zullen zijn. Het opheffen van de handen is een gebedshouding *(Ps 28:2; 63:5; 134:2; 1Tm 2:8)*. Het avondoffer spreekt van het werk van de Heer Jezus. Het avondoffer is het avondbrandoffer dat elke dag moest worden gebracht *(Ex 29:38-41)*. Dat gebeurde op het negende uur, dat is drie uur in de middag onze tijd.

Op dat uur, tijdens het brengen van dat offer, kreeg Elia antwoord op zijn gebed *(1Kn 18:36-38)*. Op dat uur kreeg ook Daniël eeuwen later antwoord op zijn gebed *(Dn 9:21)*. Op het negende uur, het uur van het gebed en van het avondbrandoffer, kreeg Cornelius bezoek uit de hemel naar aanleiding van zijn gebed *(Hd 10:1-4)*. Het is ook het uur waarop de Heer Jezus *geen* antwoord kreeg toen Hij riep *(Mt 27:46)*. Daarmee heeft Hij de basis gelegd voor God om elk gebed als reukwerk aan te nemen.

Hij verlangt er ook naar dat God, onder de druk van het kwaad te midden waarvan hij leeft, een wacht voor zijn mond zal zetten en de deur van zijn lippen zal behoeden *(vers 3; vgl. Mi 7:5)*. We kunnen in principe eerlijk en oprecht aan de kant van de Heer staan, maar een ongeduldig of verwijtend woord bederft ons getuigenis. Daardoor krijgt de vijand vat op ons omdat we niet meer in de rechte verhouding tot God staan. Wie zijn tong in bedwang kan houden, is een volmaakt mens, *"in staat ook het hele lichaam in toom te houden" (Jk 3:2)*.

David wil niet samengaan met goddelozen als het gaat om het reageren op iets wat hem niet bevalt. Daarvoor vraagt hij in *vers 3* aan de HEERE

om bewaring. In *vers 4* is zijn vraag dat hij bewaard zal blijven voor het samengaan met goddelozen in hun handelwijze, het met hen meedoen in *"een slechte zaak"*. Hij bidt in overeenstemming met wat de Heer Jezus Zijn discipelen leert om te bidden: *"En leidt ons niet in verzoeking, maar verlos ons van de boze" (Mt 6:13)*.

Hij onderkent het gevaar daarvan, de neiging daartoe in zijn hart. David is een wijze, want hij let erop wat er in zijn hart is *(vgl. Sp 4:23)*. Een slechte zaak zou hem brengen tot het verrichten van *"goddeloze daden"*, samen *"met mannen die onrecht bedrijven"*. Het najagen van een slechte zaak brengt tot een verkeerd handelen en in het gezelschap van verkeerde mensen.

Bescherm je hart boven alles wat te behoeden is,
want daaruit zijn de uitingen van het leven.
(Sp 4:23)

Deze mannen zijn mannen met invloed. Ze hebben status in de gemeenschap en kunnen het kwaad zeer aantrekkelijk, als *"lekkernijen"*, presenteren *(vgl. Sp 4:17)*. David vraagt of God ervoor zorgt dat hij niet van de lekkernijen van de goddelozen zal *"eten"*. Eten brengt gemeenschap tot uitdrukking. Dat wil hij niet *(vgl. 2Ko 6:14)*.

Wat de goddelozen de gelovigen voorschotelen, is als een aas: het ziet er aanlokkelijk uit, maar het is tegen hun leven gericht *(vgl. Sp 1:10-19)*. Het enige middel dat ervoor zorgt dat ze niet onder hun invloed komen, is zich niet in hun gezelschap ophouden *(1Ko 15:33; vgl. Ps 1:1)*.

Neergeworpen, maar niet omgekomen | *verzen 5-8*

5 Slaat de rechtvaardige mij, het zal een gunst zijn,
bestraft hij mij, het zal olie op mijn hoofd wezen,
mijn hoofd zal het niet weigeren;
dan nog is mijn gebed [voor hen] in al hun ellende.
6 Hun rechters zijn bij de rotswand vrijgelaten,
zij hebben gehoord hoe aangenaam mijn woorden waren.
7 Onze beenderen liggen verstrooid bij de mond van het graf,
alsof iemand op de grond [iets] gekloofd en gespleten had.
8 Maar op U [zijn] mijn ogen [gericht], HEERE Heere;
tot U heb ik de toevlucht genomen, laat mijn ziel niet berooid achter.

David wil niet meedoen met slechte mensen al stellen zij een kwaad werk nog zo aantrekkelijk voor *(vers 4)*. Hij staat ervoor open gecorrigeerd te worden *(vers 5)*. Mocht hij een verkeerde weg opgaan, en *"de rechtvaardige"* zou hem slaan of bestraffen, dan zou hij dat zeer waarderen *(vgl. Sp 9:8b; 15:31; 17:10; 19:25; 25:12)*. 'De rechtvaardige' is Christus. Het Hebreeuwse woord voor *"gunst"* is hier *chesed* ofwel verbondstrouw. Dat wil zeggen dat de tuchtiging van de HEERE gedaan wordt op grond van Zijn trouw aan het verbond.

De HEERE tuchtigt Zijn volk om het te kunnen zegenen. Daarom wordt de wond, die door de HEERE wordt toegediend, altijd met *"olie"* verzorgd om de pijn te verzachten *(vgl. Hs 6:1)* Door Zijn tuchtiging leren wij Zijn Persoon en Zijn wegen kennen *(vgl. Hs 6:3)*. Vaak voelen we ons bij een bestraffing eerder aangevallen en gekwetst dan dat we daar dankbaar voor zijn. *"Wie vermaning liefheeft, heeft kennis lief, maar wie bestraffing haat, is onverstandig" (Sp 12:1)*.

Kom, laten wij terugkeren naar de HEERE,
want Hij heeft verscheurd, maar Hij zal ons genezen;
Hij heeft geslagen, maar Hij zal ons verbinden.
(Hs 6:1)

Vaak zien we onze eigen fouten niet. Als we dat erkennen en inzien, zullen we dankbaar zijn voor mensen – onze vrouw, kinderen, vrienden – die ons wijzen op dingen waar we blind voor zijn. Dit moet als een weldaad worden gewaardeerd, als een gunst, en als olie op het hoofd.

Olie op het hoofd is ook een symbool van eer voor een welkome gast *(vgl. Lk 7:46)*. Wanneer een bestraffing als een weldaad wordt gezien, als een symbool van eer, zal een bestraffing niet worden geweigerd. Dan aanvaarden we ook de tucht die God over ons brengt als een bewijs van Zijn liefde *(Hb 12:6-7,11)*.

De laatste regel van *vers 5* lijkt te gaan over hen die hem, David, najagen, dat wil zeggen Saul en zijn trawanten. Tegenover de Rechtvaardige Die hem uit liefde slaat, staat Saul die hem wil doden. David heeft deze meedogenloze vijand twee keer gespaard, terwijl hij hem had kunnen doden *(1Sm 24:1-8; 26:1-12)*. Saul en zijn volgelingen zijn in al hun ellende – want zij zijn degenen die werkelijk in ellende zijn omdat zij Gods uitverkoren koning willen doden – een voorwerp van zijn gebed geweest.

Hij heeft de rechters die in opdracht van Saul jacht op hem hebben gemaakt *"bij de rotswand vrijgelaten" (vers 6)*, dat wil zeggen dat hij hun leven heeft gespaard. Zij hebben gehoord *"hoe aangenaam mijn woorden waren"*. Dit zijn de woorden die David tot Saul spreekt, nadat hij Sauls leven heeft gespaard *(1Sm 24:9-17)*.

Tegenover de sparende houding en de aangename woorden van David staat het moorddadige optreden van Saul en zijn mannen ten opzichte van hem en zijn mannen *(vers 7)*. Het voelt voor hem dat zijn beenderen en die van zijn mannen vlak voor de dood liggen. De grond waarop ze leven, ervaart hij als gekloofd en gespleten. Nergens is vastigheid, terwijl de dood op de loer ligt. Profetisch gaat het hier om de vernietigende aanval van de koning van het noorden met zijn – waarschijnlijk islamitische – bondgenoten *(Ps 79:1-3; vgl. Jr 14:16; Zc 13:8; 14:2)*.

Tegelijk is het beeld van de boer die de aarde klieft en splijt wanneer hij deze ploegt een beeld van hoop. Na het klieven en splijten van de grond zaait hij nieuw zaad in de grond. Het is een werk van voorbereiding om de grond rijp te maken voor nieuw zaad *(vgl. Js 28:23-25)*. Zo brengt de Heer ons ook in moeilijke omstandigheden om ons tot inkeer te brengen, zodat het zaad van het Woord ingang krijgt in onze harten. Zijn werk is een werk van hoop. We zien in dit vers dan ook een verwijzing naar de opstanding.

Terwijl hij bij wijze van spreken *"ieder uur in gevaar"* is en *"dagelijks"* sterft *(1Ko 15:30-31)*, zoals hij in *vers 7* zegt, zijn zijn ogen op de *"HEERE Heere"* gericht *(vers 8)*. Hij verwacht zijn hulp van Hem Die de trouwe God van het verbond is, *"HEERE"*, *Jahweh*, en Die de soevereine Heerser is, *"Heere"*, *Adonai*. Tot Hem heeft hij *"de toevlucht genomen"*.

Met vrijmoedigheid vraagt hij: *"Laat mijn ziel niet berooid achter."* Hij vraagt hiermee aan God om Zijn beloften aan hem waar te maken, want op dit moment is hij een berooid man, hoewel hij Gods gezalfde is. Letterlijk staat er *"giet mijn ziel niet uit"*, dat wil zeggen 'laat mij niet hulpeloos en stervend achter'. Het gaat hier letterlijk om leven of dood. De psalmist vraag hier of hij in leven mag blijven.

De ogen van de rover op het kruis naast de Heiland zijn op de Heiland gericht *(Lk 23:42)*. Hij denkt niet aan zijn lijden, maar aan zijn ziel en vraagt aan de Heer om aan hem te denken als Hij in Zijn koninkrijk komt. Hij

neemt tot Hem de toevlucht en vraagt om zijn ziel niet berooid achter te laten. Hij krijgt meer dan hij vraagt: hij mag direct na zijn dood bij de Heer Jezus in het paradijs zijn *(Lk 23:43)*.

Bewaring en vergelding | *verzen 9-10*

> 9 *Bewaar mij voor de knellende strik [die] zij mij gezet hebben,*
> *voor de valstrikken van wie onrecht bedrijven.*
> 10 *Laat de goddelozen in hun [eigen] netten vallen, allemaal,*
> *totdat ík voorbij ben gegaan.*

David weet dat zijn vijanden er nog zijn en hem kwaad willen doen. Daarom vraagt hij om bewaring voor sluwe strikken en valstrikken, waarin hij, als hij niet oppast, zomaar gevangen kan worden *(vers 9)*. Hij verbeeldt zich niet dat hij zijn vijanden wel te slim af zal zijn en dat ze hem niet te pakken zullen krijgen. De Enige Die hem kan bewaren, is de HEERE.

In *vers 10* draait hij de zaak om. Hij vraagt aan de HEERE om *"de goddelozen in hun eigen netten"* te laten *"vallen"*. Dat moet met hen *"allemaal"* gebeuren, zodat er niemand is die nog een gevaar voor hem vormt. De HEERE moet die situatie in stand houden, totdat hij voorbij is gegaan en het doel heeft bereikt dat God voor hem in gedachten heeft.

Psalm 142

Opschrift | *vers 1*

> *1 Een onderwijzing van David, een gebed, toen hij in de grot was.*

Dit is weer *"een onderwijzing"*, een *maskil*, *"van David"*. Het is de laatste van de dertien psalmen die *maskil*, onderwijzing, worden genoemd *(Ps 32:1; 42:1; 44:1; 45:1; 52:1; 53:1; 54:1; 55:1; 74:1; 78:1; 88:1; 89:1; 142:1)*. Zie voor de uitleg bij *Psalm 32:1*.

De ervaringen die David in deze psalm beschrijft, zijn onderwijs voor anderen. Hierdoor wil hij laten weten dat je je helemaal alleen kunt voelen, maar dat de Heer er toch is voor ieder die Hem trouw wil blijven.

David dicht deze psalm als hij door Saul achterna wordt gezeten en hij zich *"in de grot"* heeft verborgen *(1Sm 24:3-7)*. *Psalm 57* heeft hij onder dezelfde omstandigheden gedicht *(vgl. Ps 57:1)*.

Profetisch zien we hier de voortzetting van *Psalm 141*. De dreiging die daar wordt beschreven, neemt in deze psalm toe. De enige mogelijkheid voor het overblijfsel is om het van boven, van de HEERE, te verwachten *(vgl. Js 37:14-20)*. *Psalm 142* beschrijft hun smeekbede. Met nadruk wordt in het opschrift gezegd dat deze psalm *"een gebed"* is *(vgl. Ps 86:1)*.

Niemand ziet naar mij om | *verzen 2-5*

> 2 *Met mijn stem roep ik tot de HEERE,*
> *met mijn stem smeek ik de HEERE.*
> 3 *Ik stort mijn klacht uit voor Zijn aangezicht,*
> *ik maak voor Zijn aangezicht mijn benauwdheid bekend.*
> 4 *Toen mijn geest in mij bezweek,*
> *kende Ú mijn pad.*
> *Zij hebben een strik voor mij verborgen*
> *op de weg die ik gaan zou.*
> 5 *Ik keek aan mijn rechterhand en zie,*
> *er was niemand die naar mij omzag;*
> *voor mij was [de mogelijkheid tot] ontvluchten verloren,*
> *niemand zorgde voor mijn ziel.*

David bidt niet in zijn hart, maar hardop, zoals de gelovigen in het Oude Testament meestal doen *(vers 2)*. Hij verheft zijn stem om te bidden en dat op een indringende manier. Hij zegt dat hij tot de HEERE *roept* en *smeekt*. De omstandigheden zijn er ook naar. Hij is in grote nood, want hij is omsingeld door Saul en zijn mannen.

In *vers 3* gaat hij verder met het beschrijven van zijn gemoedstoestand. Hij heeft zorgen en stort zijn klacht, zijn grote nood, uit voor Gods aangezicht en maakt zijn benauwdheid bekent. Het woord 'klacht' betekent niet klagen over God of mensen, maar betreft de benauwdheid waarin hij is. Hij stort zijn hart vrijmoedig voor de HEERE uit. Dit is profetisch wat het overblijfsel van Israël in de eindtijd, die *"een tijd van benauwdheid"* zal zijn *(Jr 30:7)*, zal doen.

Hij is er slecht aan toe. Zijn geestelijke gesteldheid is op een dieptepunt, zijn geest is in hem bezweken *(vers 4)*. De psalmist staat als het ware midden in een mijnenveld. Een verkeerde stap is funest en dodelijk. Maar – en dan licht er even een straal van hoop op in zijn donkere omstandigheden – hij weet dat God zijn pad kende en dat Hij er steeds bij is geweest. Dat is voor hem van groot belang, want zijn vijanden *"hebben een strik"* voor hem *"verborgen op de weg"* die hij gaan zou. Zij kennen zijn weg ook en doen verwoede en gemene pogingen om hem op die weg in een valstrik te laten lopen.

En dan zijn eenzaamheid *(vers 5)*. Als hij naar rechts kijkt, de plaats van kracht, waar iemand in staat zou zijn om hem te helpen, iemand die er voor hem is, dan moet hij constateren dat er niemand is. Er is helemaal niemand die naar hem omziet. Hij is door iedereen in de steek gelaten en wordt gemeden als de pest. Er is niemand die medelijden met hem heeft. In de eindtijd zal het overblijfsel om zich heen kijken en zich realiseren dat er helemaal niemand is die kan of wil helpen.

Als er iemand bij hem zou zijn, was het misschien mogelijk te ontvluchten. Maar nu is er niemand die voor zijn ziel zorgt, niemand die hem moed inspreekt, niemand die ook maar enige actie onderneemt dat hij in leven kan blijven. Zijn metgezellen in de grot begrijpen hem niet dat hij Saul niet doodt nu hij daartoe de mogelijkheid heeft *(1Sm 24:4-8)*.

Er is niemand zo eenzaam en onbegrepen geweest op aarde als de Heer Jezus. Zo haken velen van Zijn discipelen af, ze volgen Hem niet meer *(Jh*

6:66). Als Hij in Gethsémané zijn drie meest vertrouwde discipelen vraagt met Hem te waken, vallen ze in slaap. Als Hij gevangengenomen wordt, vluchten al Zijn discipelen van Hem weg *(Mk 14:50)*.

U bent goed voor mij | *verzen 6-8*

> 6 *Tot U roep ik, HEERE.*
> *Ik zeg: U bent mijn toevlucht,*
> *mijn deel in het land der levenden.*
> 7 *Sla acht op mijn roepen,*
> *want ik ben volkomen uitgeteerd;*
> *red mij van mijn vervolgers,*
> *want zij zijn machtiger dan ik.*
> 8 *Leid mijn ziel uit de gevangenis*
> *om Uw Naam te loven;*
> *de rechtvaardigen zullen mij omringen,*
> *want U bent goed voor mij.*

Als David om zich heen kijkt, is er niemand, zo heeft hij in *vers 5* gezegd. Dan kijkt hij naar boven, en daar is de HEERE *(vers 6)*. Hij is de Enige Die hij heeft. Tot Hem roept hij, want Hij is zijn toevlucht. Dat doet de doodsdreiging wijken, want wie de HEERE als toevlucht heeft, van hem is zijn *"deel in het land der levenden"*. Er is niemand onder de mensen die op aarde leven tot wie hij kan gaan. Alle levende mensen zijn tegen hem. Alleen de levende God blijft over.

Dit is ook de ervaring van het Israël van God *(Dt 32:36; Js 49:16)*. Paulus kent zulke ervaringen ook. Hij is in de steek gelaten. Niemand staat hem bij in zijn verdediging voor de keizer. Maar de Heer heeft hem bijgestaan *(2Tm 4:16-17; vgl. Hd 18:9; 23:11)*. Dat heeft hem de kracht gegeven te volharden in zijn vertrouwen op Hem.

David heeft gezegd dat de HEERE zijn toevlucht is. Daarom vraagt hij Hem nog indringender om acht te slaan op zijn roepen, want hij is *"volkomen uitgeteerd"*, dat wil zeggen dat hij aan het eind van zijn krachten is *(vers 7)*. Hij is voortdurend op de vlucht. Dat sloopt hem. Hij kan niet tegen zijn vervolgers op, *"want zij zijn machtiger dan ik"*.

David vergelijkt zijn situatie met een gevangenis *(vers 8)*. Die is vergelijkbaar met die van Hizkia in *Jesaja 36-37* en met die van het overblijfsel in de toekomst. Hij is een gevangene van de benauwdheid waarin hij is en vraagt aan de HEERE om zijn ziel daaruit uit te leiden *(vgl. Ps 25:17)*. Hij vraagt dat niet in de eerste plaats om zelf weer vrij te zijn, maar *"om Uw Naam te loven"*. Het gaat hem om de eer van God. Dat is altijd belangrijker dan ons eigen geluk. In de omstandigheden waarin hij zich nu bevindt, kan hij alleen maar in zijn grote nood tot de HEERE roepen en is er geen sprake van het loven van Zijn Naam.

Het gebed van het overblijfsel zal beginnen met de woorden: *"Onze Vader Die in de hemelen bent, moge Uw Naam worden geheiligd" (Mt 6:9)*. De heiliging van de Naam van de Vader is het belangrijkst. Ook het herstel van de broers van Jozef begint met het niet denken van Juda aan zichzelf, maar dat hij alleen denkt aan de gevoelens van vader Jakob. Daarna, en niet eerder, openbaart Jozef zich aan zijn broers en is hun lijden voorbij.

David noemt als een bijkomend gevolg van zijn bevrijding door de HEERE dat *"de rechtvaardigen"* hem *"zullen ... omringen"*. Zij nemen de plaats in van zijn vervolgers die hem nu omringen. In zijn nood is hij alleen, zonder iemand die naar hem omziet. Als de HEERE hem heeft verlost, zullen de rechtvaardigen delen in de verlossing. Zij zullen met hem de HEERE loven voor Zijn goedheid die Hij aan hem persoonlijk heeft bewezen door zijn roepen om hulp te verhoren. We zien dit ook in *Psalm 1*, die begint met de wandel van de individuele, trouwe gelovige en eindigt met de gemeenschap van de rechtvaardigen *(Ps 1:1,5)*.

Psalm 143

Inleiding

Psalm 143 is de zevende en laatste van de 'boetpsalmen' *(Psalmen 6; 32; 38; 51; 102; 130; 143)*. Deze psalm is een indringend en volhardend gebed in nood, waarvan we kunnen leren.

Psalmen 141-143 zijn een terugblik naar de aanval van de vijanden van het volk in de eindtijd op Jeruzalem en de gevoelens die dit bij het overblijfsel bewerkt. Bij die aanval zijn het land, de stad en de tempel verwoest en is twee derde van het volk gedood *(Zc 13:8)*. Wat David in *Psalm 141* en *Psalm 142* doet, zijn nood uitspreiden voor het aangezicht van de HEERE *(Ps 142:3)*, wordt nu dieper en uitvoeriger herhaald.

De toon in *Psalm 143* is dieper, de nood is groter, er is haast geboden. Het voelt in *vers 7* alsof de begrafenis al aan de gang is. De psalmist vraagt of de HEERE zonder verder uitstel de vijand wil vernietigen. Het overblijfsel spreidt haar doodsangst en nood voor het aangezicht van de HEERE uit, zoals Hizkia eens deed *(Js 37:14-20)*.

Psalm 143 vertoont overeenkomst met *Psalm 140*. Evenals in die psalm roept David in deze psalm tot God om hem van zijn vijanden te redden die op het punt staan hem te doden. We vinden hier ook, evenals in *Psalm 140*, hoe David tijdens zijn gebed vanuit wanhoop groeit naar vertrouwen op God dat Hij zal redden.

We zien hier, wat we zelf ook vaak ervaren, dat we na een verkregen vertrouwen dat God zal helpen, wat we in *Psalm 140* zien, opnieuw in nood terechtkomen en weer gaan roepen tot God, wat we in deze psalm zien. We zullen ook, net als David, opnieuw de ervaring van Zijn verlossing opdoen.

Het is voor ons ook moeilijk om altijd op hetzelfde niveau van geloofsvertrouwen te leven, hoewel wij zoveel meer van Christus weten en Zijn Geest inwonend ontvangen hebben. Dat neemt niet weg dat zulke ervaringen ons een dieper besef geven van onze eigen geringheid en onmacht en tevens een groter besef van Wie God is.

Roep om verhoring | *verzen 1-2*

> 1 *Een psalm van David.*
> *HEERE, luister naar mijn gebed,*
> *neem mijn smeekbeden ter ore.*
> *Verhoor mij naar Uw trouw,*
> *naar Uw gerechtigheid.*
> 2 *Ga niet in het gericht met Uw dienaar,*
> *want niemand die leeft,*
> *is voor Uw aangezicht rechtvaardig.*

Voor *"een psalm van David" (vers 1a)* zie bij *Psalm 3:1*.

David is in grote nood en richt zich in gebed tot God om uitkomst *(vers 1b)*. Hij gelooft namelijk in God als de luisterende, betrokken God. Hij vraagt Hem om naar zijn gebed te luisteren en zijn smeekbeden ter ore te nemen. Als grond voor verhoring noemt hij Gods *"trouw"* en Gods *"gerechtigheid"*. De *trouw* van God is verbonden aan Zijn beloften. De *gerechtigheid* van God is verbonden aan Zijn handelen. Hij doet wat Hij belooft. Zijn trouw en gerechtigheid zijn gebaseerd op Zijn verbond. God is trouw en rechtvaardig ten opzichte van de Heer Jezus en Zijn bloed als Hij het gebed van de psalmist verhoort *(1Jh 1:9)*.

David is zich bewust van Gods gerechtigheid en van zijn eigen ongerechtigheid *(vers 2)*. Hij doet hier geen beroep op zijn onschuld, zoals dat in andere psalmen wel het geval is. In die gevallen gaat het om een valse aanklacht door mensen. Hier staat hij oog in oog met God. Dat veroorzaakt een zielenstrijd bij hem die ook bij het overblijfsel gevonden zal worden. De zielenstrijd blijkt uit de vraag of de HEERE hen niet wil uitdagen in het gericht, want ze zijn zich bewust van hun falen.

Hij vraagt aan God om naar hem te luisteren en hem te verhoren ondanks zijn ongerechtigheid. Daarmee neemt hij de plaats van de smekeling in die een beroep doet op de trouw en gerechtigheid van God. Die zijn gebaseerd op het bloed van het nieuwe verbond, dat wil zeggen op het offer van Christus op het kruis van Golgotha. Er is bij hem geen enkele gedachte aan 'recht' op verhoring. Hij komt tot God als Zijn dienaar, waarmee hij aangeeft geen recht te claimen, want een dienaar heeft geen rechten *(vgl. Lk 17:10)*.

In de eindtijd, als het overblijfsel bedreigd wordt door vijandelijke machten, zal het innerlijk een kwelling over hun zonden teweegbrengen. Het gaat om twee grote zonden: de verwerping van Christus en het aannemen van de antichrist *(Jh 5:43)*. Deze zonden en de kwelling die dat in zijn geweten veroorzaakt, zien we in het leven van David als gevolg van zijn overspel met Bathseba en zijn moord op Uria. We zien het ook bij de broers van Jozef die gekweld worden door hun verwerping van hun broer.

Reden van de smeekbeden | *verzen 3-6*

3 *Want de vijand vervolgt mijn ziel,*
hij vertrapt mijn leven op de grond;
hij doet mij wonen in duistere oorden,
zoals zij die allang dood zijn.
4 *Daarom is mijn geest in mij bezweken,*
mijn hart is ontzet in mijn binnenste.
5 *Ik denk aan de dagen vanouds,*
ik overdenk al Uw daden,
ik overpeins de werken van Uw handen.
6 *Ik spreid mijn handen naar U uit,*
mijn ziel ligt voor U als een dorstig land. *Sela*

De tegenstand die de psalmist ervaart, wordt in algemene termen beschreven, wat de psalm van algemene toepassing maakt, ook voor ons *(vers 3)*. Hij zegt dat de vijand zijn ziel vervolgt en zijn leven op de grond vertrapt, waardoor hij het gevoel heeft dat hij in duistere oorden woont, zoals zij die allang dood zijn *(vgl. Jr 51:39; Kl 3:6)*. Hij waant zich niet meer in het land van de levenden, als iemand die is opgegeven door God en mensen. Het geeft wel aan hoe heftig hij vervolgd wordt.

Behalve uiterlijke vervolging is er ook innerlijke druk. Door de heftige vervolging is zijn lust om te leven vergaan *(vers 4)*. Zijn geest is in hem bezweken, hij is de wanhoop nabij. In zijn hart is ontzetting. Binnenin hem is geen enkele hoop aanwezig op uitkomst. Dit is de situatie waarin het gelovig overblijfsel vanwege de dreiging van hun vijanden zal zijn.

Zijn gedachten staan niet stil *(vers 5)*. Hij denkt, overdenkt en overpeinst wat God in het verleden heeft gedaan. In gedachten gaat hij terug naar

"de dagen vanouds" (vgl. Ps 77:6), naar Gods omgang met de aartsvaders, de vorming van Zijn volk en hun bevrijding uit de slavernij van Egypte. Hij overdenkt *"al Uw daden"* en overpeinst *"de werken van Uw handen"*, waarbij we met betrekking tot het overblijfsel kunnen denken aan Gods handelingen tot de verlossing van de Zijnen uit de handen van de antichrist en de koning van het noorden.

Als de getrouwe zo aan God denkt, en overdenkt en overpeinst wat Hij heeft gedaan, kan hij niet anders dan zijn handen in gebed naar Hem uitspreiden *(vers 6; vgl. Kl 1:17)*. Tot wie zou hij anders kunnen gaan? Hij heeft God net zo dringend nodig als droog land dorstig is naar regen *(vgl. Ps 42:1-2; 63:1)*.

Roep om spoedige verhoring | *verzen 7-9*

> 7 *Verhoor mij spoedig, HEERE,*
> *mijn geest bezwijkt;*
> *verberg Uw aangezicht niet voor mij,*
> *want ik zou aan hen gelijk zijn die in de kuil neerdalen.*
> 8 *Doe mij in de morgen Uw goedertierenheid horen,*
> *want ik vertrouw op U;*
> *maak mij de weg bekend die ik te gaan heb,*
> *want tot U hef ik mijn ziel op.*
> 9 *Red mij van mijn vijanden, HEERE,*
> *bij U schuil ik.*

De rechtvaardige richt zich in deze verzen in zijn nood met een grote verscheidenheid van gebeden tot de HEERE. Hij smeekt om een spoedige verhoring, hij zendt als het ware het geestelijke noodsignaal SOS naar de hemel, want zijn geest bezwijkt *(vers 7)*. Zolang God Zijn aangezicht voor hem verbergt, voelt hij zich gelijk *"aan hen ... die in de kuil neerdalen" (vgl. Ps 28:1)*. Dat wil zeggen dat hij zich als dood voelt.

Hij smeekt God dat Hij hem in de morgen Zijn goedertierenheid doet horen, ofwel de trouw aan Zijn verbond doet zien *(vers 8)*. Nu is het nacht in zijn leven, maar hij vertrouwt toch op God. Hij geeft zijn vertrouwen op God niet op. Er is immers niemand anders tot wie hij zich kan richten. En laat God hem dan ook de weg bekendmaken die hij te gaan heeft. Hiermee

vraagt hij naar de wil van God voor zijn leven. Hij wil leven tot Gods eer. Daarom heft hij zijn ziel op tot God. Hier klinkt hoop in door.

Tegelijk zijn er vijanden die hem willen doden om hem te verhinderen dat hij de weg zal gaan die God bekendmaakt *(vers 9)*. Laat de HEERE hem toch van die vijanden redden, want hij schuilt bij Hem. Dit geeft zijn vertrouwen aan. Je schuilt alleen bij God als je er zeker van bent bij Hem de gezochte veiligheid en bescherming te vinden.

Vraag om onderwijs en leiding | *verzen 10-12*

> 10 *Leer mij Uw welbehagen te doen,*
> *want U bent mijn God.*
> *Laat Uw goede Geest mij leiden*
> *in een geëffend land.*
> 11 *HEERE, maak mij levend, omwille van Uw Naam,*
> *leid mijn ziel uit de benauwdheid, om Uw gerechtigheid.*
> 12 *Verdelg mijn vijanden om Uw goedertierenheid,*
> *breng allen om die mijn ziel benauwen,*
> *want ik ben Uw dienaar.*

Vanuit die geborgenheid, het schuilen bij God in *vers 9*, is er het verlangen om door Hem onderwezen te worden, zodat hij Zijn welbehagen kan doen *(vers 10)*. Als extra motief zegt de psalmist tegen God dat Hij zijn God is. Hij staat door het verbond met die God in een persoonlijke relatie. Dat is de grondslag van het gebed van de psalmist in de *verzen 10-12*. Dit gebed begint met de erkenning dat de HEERE zijn God is en eindigt met de erkenning dat hij de dienaar van de HEERE is.

Vanuit zijn levende verbondsrelatie met God vraagt hij aan Hem om leiding voor zijn leven door Zijn *"goede Geest" (vgl. Ne 9:20)*. Gods Geest is een goede Geest en daarom is Zijn onderwijs goed en leidt Hij op de goede weg. Die goede weg loopt *"in een geëffend land"*, een land zonder kuilen om in te vallen en zonder stenen om over te struikelen.

Omdat de psalmist voelt dat zijn leven op de grond vertrapt is *(vers 3)* en hij gelijk is aan hen die in de kuil neerdalen *(vers 7)*, vraagt hij aan de HEERE om hem levend te maken *(vers 11)*. Daarbij doet hij een beroep op de *"Naam"* van de HEERE. Om zijn ziel uit de benauwdheid te redden doet

hij een beroep de *"gerechtigheid"* van de HEERE, niet die van hemzelf, want die bezit hij niet.

De eer van de Naam van de HEERE is in het geding. Die Naam wordt groot gemaakt als de HEERE het gebed van de psalmist verhoort. Dat houdt in dat hij in leven blijft en verlost wordt uit benauwdheid *(vers 11)*; dat houdt ook in dat de vijanden worden verdelgd in overeenstemming met het verbond *(vers 12)*.

Daarvoor doet de psalmist een beroep op de *"goedertierenheid"* ofwel de verbondstrouw van de HEERE. De verdelging van de vijanden is voor de rechtvaardige een bewijs van Gods goedertierenheid ten opzichte van hem. Ten slotte wijst hij de HEERE erop dat hij Zijn dienaar is als motief voor de HEERE om allen die zijn ziel benauwen om te brengen. Dat hij de dienaar van de HEERE is, betekent dat de HEERE zijn Eigenaar en de Gebieder is. Als de vijanden zijn omgebracht, is hij weer in de gelegenheid om God te dienen, wat hem nu door zijn vijanden onmogelijk gemaakt wordt.

Psalm 144

Inleiding

Psalm 144 is een dank- en loflied *(verzen 1,2,9-15)* naar aanleiding van een geweldige verlossing, waarbij David *(verzen 1,10)* een type is van het overblijfsel.

De gebeden van het overblijfsel in *Psalmen 140-143* zijn verhoord. De legers van de vijand zijn vernietigd. De vijand wordt in deze psalm beschreven als 'vreemden' *(verzen 7,11)* die het beloofde land dreigen te overstromen als een tsunami van grote wateren *(vers 7)*. De HEERE zal de dreiging tenietdoen door Zelf de vijandelijke legers te verdelgen.

Gods kracht en de zwakke mens | *verzen 1-4*

> 1 *[Een psalm] van David.*
> *Geloofd zij de HEERE, mijn rots,*
> *Die mijn handen leert om te strijden,*
> *mijn vingers om oorlog te voeren;*
> 2 *mijn goedertierenheid en mijn burcht,*
> *mijn veilige vesting en mijn, ja, mijn Bevrijder,*
> *mijn schild, tot Wie ik de toevlucht heb genomen,*
> *Die mijn volk aan mij onderwerpt.*
> 3 *HEERE, wat is de mens, dat U hem kent,*
> *de sterveling, dat U aan hem denkt?*
> 4 *De mens lijkt op een zucht,*
> *zijn dagen zijn als een voorbijgaande schaduw.*

Voor *"[Een psalm] van David" (vers 1a)* zie bij *Psalm 3:1*.

De *verzen 1b-2* zijn een titel en een samenvatting van de inhoud van deze psalm. David begint niet met een gebed, zoals de vorige psalmen, maar met een lofzang *(vers 1b)*. Hij looft de HEERE als *"mijn rots" (Ps 18:47)*. Daarom is hij onwankelbaar in de strijd. De HEERE leert zijn handen ook om te strijden *(vgl. Ps 18:35)*. Daarom is hij doeltreffend in de strijd. De HEERE leert zijn vingers om oorlog te voeren. Daarom weet hij hoe hij de vijand moet benaderen om hem te overwinnen.

David is een krijgsman van zijn jeugd af. Hij heeft gestreden in de Naam van God *(1Sm 17:45-47)*. Hij is de strijd niet aangegaan zonder eerst Gods wil te vragen *(1Kr 14:10,14)*. Zo is hij door de HEERE onderwezen om te strijden en oorlog te voeren. Dat is het geheim van al zijn overwinningen.

Ook wij hebben een strijd te strijden, en wel een geestelijke strijd *(Fp 4:3; Ko 4:12; Jd 1:3)*. God wil ons leren hoe wij moeten strijden. De regels daarvoor geeft Hij in Zijn Woord, want Hij wil dat wij op een wettige manier strijden *(2Tm 2:5)*. Alleen als we zo strijden, geeft Hij Zijn beloning. Hij geeft ons Zijn wapenrusting, waardoor we de vijand kunnen weerstaan en kunnen standhouden *(Ef 6:10-18)*.

Het onderwijs van de HEERE in de strijd en in de oorlog ziet David als een uiting van Gods goedertierenheid *(vers 2)*. De verlossing van Israël door de overwinning over de vijand is hier een uiting van Gods goedertierenheid, de trouw van God aan Zijn verbond en belofte. De verschillende beelden spreken van bewaring, van ondersteuning en van verlossing.

Door het onderwijs van de HEERE weet David hoe hij moet strijden. Tegelijk blijft hij zich ervan bewust dat hij Gods bescherming nodig heeft. God is voor hem dan ook zijn *"burcht"*, zijn *"veilige vesting" (vgl. Ps 18:3)*. Vanuit die beschutting kan hij de vijand bestoken. Daarbij rekent hij op de HEERE als *"mijn, ja, mijn Bevrijder"*. Door zich zo te uiten legt hij nadruk op 'mijn' Bevrijder, waarmee hij aangeeft dat hij alles alleen van God verwacht. Hij schrijft geen enkele overwinning aan zichzelf toe.

God is zijn schild waarachter hij schuilt. Welke pijl of welk zwaard kan hem dan enig kwaad doen? De vijand zou eerst God moeten uitschakelen. En aangezien dat onmogelijk is, is David volkomen onkwetsbaar voor welk wapen van de vijand ook. God is zijn toevlucht en daarom is hij volkomen veilig voor de vijand.

David heeft het recht niet in eigen hand genomen, maar in de hand van de HEERE gelegd. Daarom kan hij van de HEERE zeggen dat *"Die mijn volk aan mij onderwerpt"*. Het kan ook, en waarschijnlijk beter, vertaald worden met: *"Die volken aan mij onderwerpt" (vgl. Ps 18:48)*. Dit past beter bij de uitleg van deze psalm.

Die gedachte is wonderlijk in zijn ogen. Hij zegt daarom tegen de HEERE: *"HEERE, wat is de mens, dat U hem kent, de sterveling, dat U aan hem denkt?"*

(vers 3). De mens, David zelf, is zo onbetekenend, en toch denkt God aan hem. Hij kan niet begrijpen dat God volken aan hem onderwerpt, terwijl hij toch niet meer dan een mens is, een sterveling, een nietig, vergankelijk mens *(vgl. Ps 8:4)*.

De parallel met *Psalm 8* maakt duidelijk dat de Koning hier tevens de Zoon des mensen is, Die over heel de schepping zal regeren *(Ps 8:7; vgl. Dn 7:13)*. Daartoe moeten alle vijanden als een voetbank onder Zijn voeten worden gelegd *(Ps 110:1)*.

David zegt het in *vers 4* nog sterker dan in *vers 3* als hij de mens vergelijkt met een zucht, een ademtocht *(Ps 39:6)*. Een zucht zie je niet. Als het koud is, zie je damp, maar slechts even en hij is onzichtbaar verdwenen, zonder een spoor achter te laten *(Jk 4:13-14)*. Een schaduw is al even ongrijpbaar en snel voorbijgaand *(Jb 8:9; Ps 102:12; Pr 6:12)*. Aan een schaduw is geen enkel houvast.

Gebed om Gods ingrijpen | *verzen 5-8*

> 5 *Buig Uw hemel, HEERE, en daal neer,*
> *raak de bergen aan, zodat zij roken.*
> 6 *Slinger Uw bliksem en verspreid hen,*
> *schiet Uw pijlen af en breng hen in verwarring.*
> 7 *Steek Uw handen uit van omhoog,*
> *bevrijd mij en ontruk mij aan de grote wateren,*
> *uit de hand van vreemdelingen;*
> 8 *want hun mond spreekt valse [dingen],*
> *hun rechterhand is een hand vol bedrog.*

In het besef van zijn eigen volkomen krachteloosheid en nietigheid vraagt hij aan de HEERE om tegen zijn vijanden op te treden *(vers 5)*. Hij vraagt aan Hem om Zijn hemel te buigen, dat is om Zijn woonplaats te verlaten, en neer te dalen. Dan moet Hij de bergen aanraken, zodat zij roken *(Ps 104:32b)*. Dit indrukwekkende natuurverschijnsel laat zien dat de HEERE is neergedaald.

David heeft van de HEERE geleerd hoe hij moet strijden en oorlog moet voeren *(vers 1)*. In feite betekent het dat hij inzicht heeft in de wijze waarop de HEERE strijdt. Dit inzicht gebruikt hij nu om de HEERE voor te stellen

hoe Hij de vijand moet bestrijden *(vers 6)*. Hij vraagt de HEERE Zijn bliksem te slingeren en de vijand te verspreiden. Als Hij Zijn pijlen, Zijn bliksemschichten afschiet *(Ps 18:15)*, zal Hij hen in verwarring brengen.

Terwijl de vijand in verwarring is, kan de HEERE Zijn handen van omhoog uitsteken en hem bevrijden *(vers 7)*. De bevrijding gebeurt door hem *"aan de grote wateren, uit de hand van vreemdelingen"* te ontrukken *(vgl. Op 12:15)*. De grote wateren spreken van grote beproevingen door de heidenvolken *(Js 8:7)*. De hand van vreemdelingen spreekt van mensen die recht op Gods land laten gelden, maar geen verbinding met God hebben. Deze mensen spreken een voor de Joden onverstaanbare taal *(vgl. Js 28:11; 33:19)*.

En de slang wierp achter de vrouw water uit zijn mond als een rivier, om haar door de rivier te laten meesleuren. (Op 12:15)

Wat deze vreemdelingen kenmerkt, is een mond die valse dingen spreekt *(vers 8; vgl. Dn 11:23)*. Er is niets oprechts in hun spreken. Ze zijn onbetrouwbaar, verraderlijk in wat zij zeggen. Daarbij komt dat *"hun rechterhand ... een hand vol bedrog"* is. Deze hand staat tegenover de door de HEERE geoefende hand in *vers 1*.

Met de rechterhand worden krachtige daden gedaan *(Ps 118:15-16)* en er wordt bij gezworen *(Js 62:8)*. Er is echter niets oprechts in al hun krachtige handelingen en in al hun krachtige eden die ze hebben gezworen. Wat ze zeggen, is niet eerlijk, maar vals. Wat ze doen of beloven te doen, gaat lijnrecht tegen de waarheid in, het is louter bedrog.

Een nieuw lied voor een nieuw begin | *verzen 9-11*

> 9 *O God, ik zal een nieuw lied voor U zingen,*
> *met de luit [en] het tiensnarig instrument zal ik psalmen voor U zingen.*
> 10 *U bent het Die koningen de overwinning geeft,*
> *Die Zijn dienaar David bevrijdt van het zwaard dat onheil [brengt].*
> 11 *Bevrijd mij en red mij*
> *van de hand van vreemdelingen,*
> *van wie de mond valse [dingen] spreekt,*
> *van wie de rechterhand een rechterhand vol bedrog is.*

Een nieuwe bevrijding, die een nieuwe tijd inluidt, vraagt om een nieuw lied *(vers 9; Ps 33:3)*. Met het oog op de aanstaande tussenkomst van God tot

zijn bevrijding zegt David dat hij een nieuw lied voor God zal zingen. Hij zal *"de luit [en] het tiensnarig instrument"* gebruiken en psalmen voor Hem zingen.

Het eerste lied wordt door Gods volk gezongen in *Exodus 15*, na hun verlossing uit Egypte en de volledige verdelging van de farao en zijn leger *(Ex 15:1)*. Hier in *Psalm 144* zingen zij een nieuw lied nadat alle vijanden verslagen zijn. In het Oude Testament is zevenmaal sprake van *"een nieuw lied" (Ps 33:3; 40:4; 96:1; 98:1; 144:9; 149:1; Js 42:10)*. In het Nieuwe Testament is er tweemaal sprake van: in *Openbaring 5* wordt het nieuwe lied gezongen door de vierentwintig oudsten *(Op 5:9)* en in *Openbaring 14* door het gelovig overblijfsel van de twee stammen *(Op 14:3)*.

God is de grote Overwinnaar *(vers 10)*. Koningen lijken de machtigste mensen op aarde. Als zij overwinnen, kunnen ze wel menen dat zij een overwinning aan hun kracht of slimheid te danken hebben. De werkelijkheid is dat ze alleen overwinnen omdat God hun *"de overwinning geeft"*.

David is zich dat diep bewust. Hij is koning, maar zo noemt hij zich hier niet. Hij spreekt over *"Zijn dienaar David"*. Ook spreekt hij niet over overwinning, maar over bevrijding *"van het zwaard dat onheil [brengt]"*. Hiermee erkent hij dat hij volledig afhankelijk is van God. Hij heeft geen macht dan alleen de macht die God hem heeft gegeven. Er is geen hoop op bevrijding dan alleen in God.

Met dezelfde woorden die hij eerder in de psalm heeft gebruikt, vraagt David nog eens om bevrijding en redding van de hand van vreemdelingen *(vers 11; verzen 7b-8)*. De vorige keer heeft hij op zijn vraag naar bevrijding een nieuw lied laten volgen *(vers 9)*. Hier verbindt hij aan zijn vraag om bevrijding zegeningen voor Gods volk. Die zegeningen beschrijft hij in de volgende verzen.

Zegen voor Gods volk | *verzen 12-15*

> 12 *Dan zullen onze zonen als planten zijn,*
> *[hoog] opgegroeid in hun jeugd;*
> *onze dochters als hoekstenen,*
> *uitgesneden naar het ontwerp van een paleis.*

> 13 *[Dan] zijn onze schuren vol*
> *en leveren zij de ene voorraad na de andere;*
> *[dan] werpen onze kudden bij duizenden,*
> *ja, met tienduizenden nemen zij toe in onze velden.*
> 14 *[Dan] zijn onze runderen zwaarbeladen,*
> *[dan] wordt er geen inval of uitval gedaan*
> *en is er geen gejammer op onze pleinen.*
> 15 *Welzalig het volk dat het zo vergaat,*
> *welzalig het volk waarvan de HEERE zijn God is.*

David verlangt naar bevrijding van strijd en oorlog om een vreedzame samenleving tot stand te brengen. Wat gebeurt er met de vrouwen, kinderen, vee en bezittingen tijdens de afwezigheid van de mannen die ten strijde trekken? Deze vragen houden de gemoederen in oorlogstijd bezig en doen verlangen naar een tijd van vrede. David ziet het voor zich. Hij somt in de *verzen 12-14* een aantal zegeningen op die een tijd van vrede kenmerken *(vgl. Dt 28:3-8)*. Dit is het nieuwe lied waarover hij in *vers 9* heeft gesproken.

Al deze zegeningen zullen het deel van Israël zijn tijdens het duizendjarig vrederijk. Een voorsmaak daarvan wordt genoten tijdens de regering van Salomo, de zoon van David, die een beeld is van de grote Zoon van David, de Heer Jezus. Israël zal dan de machtigste natie op aarde zijn. De mannen zijn dan thuis en besturen hun huizen.

De eerste en grote zegen is die van een gelukkig gezinsleven. Dat is te zien in de welvarendheid van de zonen en dochters. Ook is er maatschappelijke welvaart. Dat is te zien in de schuren en de kudden. Daarbij komt dat dit alles in vrijheid zal plaatsvinden. Het is het beeld van volmaakt geluk dat in ongestoorde vrede wordt genoten.

1. Als er vrede is, zullen *"onze zonen"*, de zonen van het volk, niet voor de oorlog worden weggeroepen om ontbering op het veld te ondergaan of zelfs te sneuvelen *(vers 12)*. Ze zullen integendeel thuis *"als planten zijn, [hoog] opgegroeid in hun jeugd"*. Bij hoog opgegroeide planten kunnen we denken aan ceders en palmbomen. Daar zijn ze *"een planting door de HEERE, om Hem te verheerlijken" (Js 61:3; vgl. Ps 128:3; Mt 15:13)*.

2. De volgende zegen is dat *"onze dochters als hoekstenen"* zijn, *"uitgesneden naar het ontwerp van een paleis"*. Hier gaat het om een woning. Hoekstenen zijn belangrijk in een gebouw. Ze geven kracht aan het fundament van het huis. Ze zijn ook mooi, ze zijn 'uitgesneden' als versierde zuilen of pilaren van een paleis. Dit geeft de grote waarde van de dochters van Gods volk aan.
3. Vervolgens zullen *"onze schuren vol"* zijn en *"de ene voorraad na de andere"* leveren *(vers 13)*. Letterlijk 'van de ene soort naar de andere soort'. Het betekent niet alleen een grote hoeveelheid, maar ook een grote verscheidenheid. De voorraad voedsel zal zo groot en divers zijn, dat er voor mens en dier een overvloed aan eten in uiteenlopende smaken is.
4. *"Onze kudden"* zijn zeer vruchtbaar, ze werpen *"bij duizenden, ja, met tienduizenden nemen zij toe in onze velden"*. De kudden schapen zijn groot en zullen voortdurend toenemen. De velden bevatten overvloedig groen gras voor de kudden waardoor de dieren gezond blijven. De kudden zijn er in de eerste plaats om daarvan offers te brengen aan God. Verder mag er ook van gegeten worden.
5. Naast de kudden schapen zijn er ook runderen of ossen. Daarvan zegt David dat *"onze runderen zwaarbeladen"* zijn *(vers 14)*. Dat is vanwege de overvloedige oogst. De runderen zijn trekdieren en lastdragers. Dat wijst erop dat er in een tijd van vrede veel dienstwerk zal worden gedaan, alles tot eer van God *(vgl. 1Ko 9:9)*.
6. Ook met de veiligheid zit het goed: er wordt *"geen inval of uitval gedaan"*. *"Geen inval"* is letterlijk *"geen breuk"*, dat wil zeggen geen breuk in de verdedigingsmuren. Er zijn geen bressen in de muur, waardoor de vijand zou kunnen binnenkomen. *"Uitval"* is letterlijk 'uitbraak' of 'rampspoed'. De steden zijn veilige woonplaatsen.
7. De laatste zegen is dat *"er geen gejammer op onze pleinen"* is. Omdat de steden veilige woonplaatsen zijn, is er niets wat gejammer veroorzaakt. Binnen de steden heerst vrede naar de ingestelde orde en regels. Iedereen respecteert de rechten van de ander. Er zijn geen burenruzies. Iedereen is ook gezond. Er is geen enkele aanleiding voor gejammer op de pleinen van de stad.

Het volk dat de redding, bescherming en zegen van de HEERE heeft ervaren, is in dubbel opzicht een gelukkig volk *(vers 15)*. In de eerste plaats vergaat het dit volk zoals het in de vorige verzen wordt beschreven, met gelukkige gezinnen en grote materiële voorspoed. David is een voorbeeld van de redding, bescherming en zegen van de HEERE. Zijn wens is dat dit ook het geval mag zijn met het overblijfsel.

In de tweede en nog belangrijker plaats behoort dit volk de HEERE toe, Die zijn God is *(Ps 33:12)*. Hij is de God Die met hen een verbond heeft gesloten. Op grond daarvan heeft Hij hun al die zegeningen geschonken. Daardoor zijn deze zegeningen niet van hen af te nemen en zullen ze die eeuwig bezitten. Hij is de bron van alle geluk. Hem bezitten is alles bezitten, zonder enige mogelijkheid er ooit ook maar iets van te verliezen.

Psalm 145

Inleiding

In deze psalm bevinden we ons in gedachten in het duizendjarig vrederijk. De laatste aardse vijand is verslagen, de verdrukking is voorbij en de volkomen verlossing wordt gevierd. We horen hier Christus en ook de Geest van Christus in het overblijfsel God roemen.

De situatie is dat het koninkrijk van God in openbaarheid is gevestigd *(Op 19:6)*. De Messias is in het midden van Israël. Het hart van Christus, hier gezien als Mens, als Messias, is vol van lof voor de HEERE. Hij heft de lofzang aan *(vgl. Ps 22:23b)*. Het door God bewaarde overblijfsel stemt in met de lofzang van de Messias. Ten slotte zal de hele wereld mee instemmen met de lofzang, en de grootheid, goedertierenheid en wonderwerken van de HEERE prijzen.

En ik hoorde als een stem van een grote menigte en als een stem van vele wateren en als een stem van zware donderslagen, die zeiden: Halleluja! Want [de] Heer, <onze> God, de Almachtige, heeft Zijn koningschap aanvaard. (Op 19:6)

Deze psalm is weer een 'acrostichon', dat wil zeggen dat elk vers begint met een volgende letter – op één letter na, de letter *nun* – van het Hebreeuwse alfabet.

Deze psalm kan als volgt worden ingedeeld:

- *Verzen 1-7* Lofzang vanwege Gods werken
- *Verzen 8-13* Lofzang vanwege Gods verbondstrouw
- *Verzen 14-21* Lofzang vanwege Gods bewarende hand als Onderhouder van de schepping.

Tegelijkertijd klinkt de waarschuwing dat tijdens het vrederijk alle goddeloosheid onmiddellijk wordt geoordeeld *(vers 20; Ps 101:8; Zf 3:5; Zc 5:3)*.

Lofzang op Gods koningschap | *verzen 1-3*

> *1 Een lofzang van David.*
>
> *Mijn God [en] Koning, ik zal U roemen* *aleph*
> *en Uw Naam loven, voor eeuwig en altijd.*

2 *Iedere dag zal ik U loven* *beth*
en Uw Naam prijzen, voor eeuwig en altijd.
3 *De HEERE is groot en zeer te prijzen,* *gimel*
Zijn grootheid is niet te doorgronden.

Deze psalm is *"een lofzang van David" (vers 1a)*. Andere psalmen werken geleidelijk naar een lofzang toe, maar deze psalm begint ermee. Het is de enige psalm die zo begint. Heel het boek *Psalmen* wordt door de Joden een boek van lofzangen genoemd, maar alleen deze psalm van de honderdvijftig psalmen wordt nadrukkelijk *"een lofzang"* genoemd.

In David horen we Christus als Mens en Messias de lof van God bezingen *(vgl. Ps 22:23)*. Hij noemt God *"Mijn God, de Koning"*, zoals er letterlijk staat *(vers 1b)*. Dat God nu de Koning is, betekent dat de HEERE naar Sion is teruggekeerd. Het vrederijk begint *(Js 52:7-8)*. Hij spreekt erover dat Hij Zijn God, de Koning, zal roemen en Zijn Naam zal loven, *"voor eeuwig en altijd" (vgl. Ps 115:18)*. Er zal nooit een ogenblik komen dat Christus niet de lof van Zijn God, de Koning, zal bezingen. Dit zal Hij op bijzondere wijze in het vrederijk doen.

Hij doet dat elke dag van Gods koninklijke heerschappij tijdens het vrederijk *(vers 2; vgl. Ps 119:164)*. Elke dag is ook voor ons een dag van zegen *(Kl 3:23)* en geeft daarom aanleiding God te prijzen. Nog eens spreekt Christus het uit dat Hij Gods Naam zal prijzen, *"voor eeuwig en altijd"*. God staat met Zijn aardse volk Israël als Koning in verbinding. Nergens worden God of Christus Koning van de gemeente of de individuele nieuwtestamentische gelovige genoemd. De gemeente is als bruid aan Christus als Bruidegom verbonden en ook als lichaam aan Christus als Hoofd. Iedere individuele gelovige staat met Christus als *Heer* in verbinding.

Het is de goedertierenheid van de HEERE dat wij niet omgekomen zijn,
dat Zijn barmhartigheid niet opgehouden is!
Nieuw zijn ze, elke morgen;
groot is Uw trouw! (Kl 3:23)

De reden voor deze onophoudelijke lofprijzing is de grootheid van de HEERE *(vers 3)*. Om dit te onderstrepen komt het woord 'groot' twee keer voor. Ten eerste is de HEERE groot en daarom waard om lofprijzing te ontvangen. Ten tweede is Zijn grootheid voor een mens niet te bevatten, en toch wil Hij dat wij Hem prijzen.

Hij is *"zeer te prijzen"* en tegelijk gaat Zijn grootheid alle lof en prijs te boven omdat *"Zijn grootheid ... niet te doorgronden"* is *(Jb 5:9; 9:10; Js 40:28)*. Niemand kan Zijn voornemens en Zijn wegen volledig begrijpen *(Rm 11:33)*. Zo is het ook voor ons met betrekking tot de liefde van Christus. Die mogen we leren kennen, terwijl die liefde de kennis te boven gaat *(Ef 3:19)*.

Generatie op generatie roemt de HEERE | *verzen 4-9*

> 4 *Generatie op generatie zal Uw werken roemen,* *daleth*
> *zij zullen Uw machtige daden verkondigen.*
> 5 *Ik zal spreken van de heerlijke glorie van Uw majesteit,* *he*
> *en van Uw wonderlijke daden.*
> 6 *Zij zullen de kracht van Uw ontzagwekkende [daden] in herinnering roepen;* *waw*
> *Uw grootheid, die zal ik vertellen.*
> 7 *Zij zullen [de mond] doen overvloeien van de gedachtenis aan Uw grote goedheid,* *zain*
> *en vrolijk zingen van Uw gerechtigheid:*
> 8 *Genadig en barmhartig is de HEERE,* *cheth*
> *geduldig en groot aan goedertierenheid.*
> 9 *De HEERE is voor allen goed,* *teth*
> *Zijn barmhartigheid rust op al Zijn werken.*

De *verzen 4-7* zijn ook in de gebiedende wijs te vertalen, bijvoorbeeld *vers 4a*: *"Laat generatie op generatie Uw werken roemen."* In het vrederijk zullen de kinderen, de kleinkinderen, enzovoort, de HEERE loven in overeenstemming met het verbond dat de HEERE met Israël zal sluiten *(vgl. Js 59:21)*.

Wat de psalmist doet, de HEERE prijzen en groot maken, zal *"generatie op generatie"* doorgaan *(vers 4)*. De oude, opstandige, afvallige generatie is er niet meer. Die is geoordeeld bij de komst van Christus naar de aarde. Er is een nieuwe generatie, een volk dat uit rechtvaardigen bestaat *(Js 60:21)*, het vrederijk binnengegaan. Zij roemen Gods werken en zullen dat aan de volgende generatie doorgeven. Voor ons geldt nu al dat wij Gods machtige daden aan onze kinderen verkondigen.

Elke nieuwe generatie in het vrederijk zal Gods werken roemen en Zijn machtige daden verkondigen, want de vorige generatie heeft dat aan hen

doorgegeven. Altijd door blijft de herinnering aan de werken van God en Zijn machtige daden in het verleden levendig aanwezig. Het genieten van de zegen van het vrederijk is niet mogelijk zonder aan de bron ervan te denken en de wijze waarop Hij deze geweldige zegen heeft bewerkt.

Elke komende generatie *"zal spreken van de heerlijke glorie van Uw majesteit, en van Uw wonderlijke daden" (vers 5)*. Elke nieuwe generatie stemt in met wat Christus zegt. Niemand is beter in staat dan Hij om de heerlijke glorie van Gods majesteit en Gods wonderlijke daden door te geven. Dat heeft Hij gedaan in Zijn leven als Mens in vernedering op aarde. Dat zal Hij doen in het vrederijk wanneer Hij als Messias regeert.

Wij als gelovigen van het Nieuwe Testament mogen Zijn heerlijkheid aanschouwen *(Jh 17:24)* en zien Hem in de heerlijkheid, gekroond met heerlijkheid en macht *(Hb 2:9)*. Daarvan mogen wij spreken en getuigen, wij mogen Zijn heerschappij over ons leven verkondigen.

Het volk dat het vrederijk is binnengegaan, zal *"de kracht van Uw ontzagwekkende [daden] in herinnering roepen" (vers 6)*. Zij zullen zich de ontzagwekkende bevrijding herinneren die de HEERE voor hen heeft bewerkt door de oordelen over de vijanden. De Messias Zelf zal de grootheid van de HEERE vertellen.

Het is de wens van de psalmist dat men zich van generatie tot generatie Gods ontzagwekkende daden zal herinneren en roemen. Deze herinnering zal *"[de mond] doen overvloeien van de gedachtenis aan Uw grote goedheid" (vers 7)*. Het oordeel over de vijandige machten is voor Gods volk een bewijs van Zijn grote goedheid voor hen. Als ze daaraan denken, vloeit hun mond over van dankbaarheid. Ze gaan *"vrolijk zingen van Uw gerechtigheid"*.

Gods handelingen van oordeel over de vijanden en ten gunste van Zijn volk, zijn ook handelingen van gerechtigheid. Gerechtigheid betekent het handelen in overeenstemming met de norm, met het recht, in dit geval met het verbond. Dit handelen wordt uitgewerkt in de *verzen 8-13*.

Zijn gerechtigheid eist het oordeel over de opstandige volken. Zijn gerechtigheid eist ook het inlossen van alle beloften van zegen die Hij aan Zijn volk heeft gedaan. Voor Zijn volk, dat net als de volken het oordeel heeft verdiend, is aan Zijn gerechtigheid voldaan door het offer van Zijn Zoon, waardoor het bloed van het nieuwe verbond is vergoten. De opstandige

volken hebben dat offer afgewezen en moeten daarom zelf boeten voor hun zonden.

Omdat aan Gods gerechtigheid voor Zijn volk is voldaan door Zijn Zoon, kan het volk vrolijk zingen dat de HEERE *"genadig en barmhartig is"* en *"geduldig en groot aan goedertierenheid" (vers 8; vgl. Ex 34:6; Ps 103:8)*. 'Geduldig' wil zeggen dat Hij langzaam tot toorn is. Dat zien we wel aan de lange tijd dat God de opstandige mens verdraagt, *"daar Hij niet wil dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen" (2Pt 3:9)*.

Zijn goedertierenheid, *chesed*, is groot omdat Hij groot is. Zijn goedertierenheid is groot omdat er een nieuw verbond is, gebaseerd op het bloed van het nieuwe verbond door het grote offer van Zijn Zoon. Daardoor kan Hij een grootheid van vergeving aanbieden, waardoor zelfs de grootste zonde kan worden vergeven. Dat zal het volk van God in het vrederijk beseffen. Dat zullen wij ook beseffen als we bedenken wie we van nature zijn en hoe groot en talrijk de zegeningen zijn die we hebben gekregen.

Die indrukwekkende eigenschappen van God zijn niet alleen voor Israël. De kracht van het bloed van het nieuwe verbond is zo groot, dat God daardoor zelfs buiten Israël om Zijn zegen kan geven aan ons in het Nieuwe Testament *(2Ko 3:6-18)*. De zegen van het nieuwe verbond is niet het gevolg van het voldoen van Israël aan de eisen van het verbond. Die zegen komt omdat de Middelaar de vloek van het verbond heeft gedragen en met Zijn bloed de prijs van het verbond heeft betaald. Israël zal de zegeningen van het verbond ontvangen op grond van genade. En als het genade is, dan kan God deze zegeningen ook aan ons, nieuwtestamentische gelovigen, toekennen.

In het vrederijk geniet niet alleen Israël Gods overvloedige zegen, maar door Israël deelt de hele schepping daarin *(Rm 11:11-15)*. Daarom zegt Christus, en met Hem ieder die in de zegen deelt, dat de HEERE *"voor allen goed"* is *(vgl. Ps 100:5)* en dat *"Zijn barmhartigheid rust op al Zijn werken" (vers 9)*. Op alles wat Hij heeft gemaakt, staat het zegel van Zijn barmhartigheid. Het draagt het getuigenis van Hem als de milde, vriendelijke God met een hart vol liefde, Die niets liever doet dan zegenen. Hij ontfermt zich over de schepping en de schepselen die lijden als gevolg van de zonde.

Alle werken loven de HEERE | *verzen 10-13*

10 *Al Uw werken zullen U loven, HEERE;* *jod*
Uw gunstelingen zullen U danken.
11 *Zij zullen de heerlijkheid van Uw Koninkrijk in herinnering roepen* *kaph*
en van Uw macht spreken,
12 *om de mensenkinderen Zijn machtige daden bekend te maken,* *lamed*
de glorierijke heerlijkheid van Zijn Koninkrijk.
13 *Uw Koninkrijk is een Koninkrijk van alle eeuwen,* *mem*
Uw heerschappij [omvat] alle generaties.

In *vers 10* komt de reactie van alle voorwerpen van Gods barmhartigheid op Zijn barmhartigheid. Al Gods werken zullen Hem loven. God heeft alles gemaakt tot Zijn eer en dat zal gezien en gehoord worden. De dank van al Gods werken wordt uitgesproken door de mond van *"Uw gunstelingen"*. Allen die delen in de zegeningen van het nieuwe verbond, zullen Hem daar met diepe dankbaarheid voor loven. Door de grote verdrukking waren er bijna geen getrouwen, *chesed*, meer *(Ps 12:2)*. Nu, in het vrederijk, is Israël gezuiverd en zijn ze allemaal getrouwen ofwel gunstelingen. Ze zijn trouw aan het verbond en ontvangen de zegeningen van het verbond.

De *verzen 11-13* vormen het midden van deze psalm. Deze verzen gaan over het koningschap, wat opnieuw onderstreept dat het thema van deze psalm is dat God Koning is in het vrederijk. Gods werken dragen bij aan *"de heerlijkheid van Uw koninkrijk" (vers 11)*. De heerlijkheid van Gods koninkrijk is Gods eigen heerlijkheid die door het koninkrijk wordt weerkaatst.

Dat roepen ze in herinnering telkens als ze zien wat ze genieten. Het is allemaal door Hem tot stand gebracht, door Zijn macht. Daarover spreken de gunstelingen van God met elkaar. Dat is hun gemeenschap, waar God bij aanwezig is en met welgevallen naar kijkt en luistert.

Daarvan gaat een getuigenis uit naar *"de mensenkinderen" (vers 12)*. Zijn koninkrijk is niet beperkt tot Israël, want de HEERE is *"Heer van de heren en Koning van de koningen" (Op 17:14)*. Alle knie zal zich buigen en elke tong zal belijden dat Jezus Christus Heer is *(Fp 2:10-11)*. Zijn macht gaat over alle volken, ja, over heel de schepping, dat is de hemel en de aarde *(Mt 28:18)*. Daardoor worden *"Zijn machtige daden"* overal bekendgemaakt, evenals

"de glorierijke heerlijkheid van Zijn Koninkrijk". Die glorierijke heerlijkheid hebben de discipelen gezien op de berg der verheerlijking *(2Pt 1:17)*.

Wat kenmerkt onze gesprekken? Als onze mond vol is van Gods machtige daden van genade en barmhartigheid die Hij aan ons heeft bewezen, zal dat mensen jaloers kunnen maken om daar ook deel aan te krijgen. Wij kunnen er ook van getuigen door in ons leven te laten zien dat wij in een koninkrijk van stralende heerlijkheid gebracht zijn, namelijk het koninkrijk van de Zoon van de liefde van de Vader *(Ko 1:13)*.

Het koninkrijk van God is geen tijdelijk, overdraagbaar koninkrijk *(Dn 2:44)*. Het is *"een koninkrijk van alle eeuwen" (vers 13; vgl. Dn 4:3,34)*, dat is gebaseerd op het bloed van het eeuwig verbond *(Hb 13:20)*. Zijn regering is een eeuwige regering, een regering zonder einde.

Zijn *"heerschappij"* omvat ook *"alle generaties"*, letterlijk 'alle generatie tot generatie'. Normaliter komt er bij een nieuwe generatie ook een nieuwe heerser. Christus blijft echter regeren, ook bij elke nieuwe generatie die geboren wordt. Er is geen enkele generatie in het verleden of het heden of in de toekomst, waarover Hij niet het absolute en volmaakte gezag heeft. Er loopt Hem niets uit de hand, hoewel wij dat misschien wel eens denken. Elke generatie heeft zijn eigen kenmerken, maar die vormen voor Hem geen verrassing. Hij staat erboven en heeft voor elke generatie zijn aanwijzingen. Wie daarnaar luistert, zal gezegend worden. Wie Zijn aanwijzingen verwerpt, wordt vervloekt.

Wat de HEERE doet en is | *verzen 14-20*

> 14 *De HEERE ondersteunt allen die vallen,* *samech*
> *Hij richt alle gebogenen op.*
> 15 *De ogen van allen wachten op U,* *ain*
> *U geeft hun hun voedsel op zijn tijd.*
> 16 *U doet Uw hand open* *pe*
> *en verzadigt al wat leeft, [naar Uw] welbehagen.*
> 17 *De HEERE is rechtvaardig in al Zijn wegen,* *tsade*
> *goedertieren in al Zijn werken.*
> 18 *De HEERE is allen nabij die Hem aanroepen,* *koph*
> *allen die Hem in waarheid aanroepen.*

> 19 *Hij vervult het verlangen van wie Hem vrezen,* *resj*
> *Hij hoort hun hulpgeroep en verlost hen.*
> 20 *De HEERE bewaart allen die Hem liefhebben,* *sjin*
> *maar alle goddelozen vaagt Hij weg.*

Hij is niet alleen de Schepper van het heelal, maar ook de Onderhouder ervan. Dat zien we in de komende verzen. De grootheid van de HEERE in Zijn opperbestuur van het heelal verhindert Hem niet Zich bezig te houden met alle behoeften van de mensen. Het is juist een aspect van Zijn grootheid dat Hij niets veracht *(Jb 36:5)*. Hij *"ondersteunt allen die vallen"*, dat zijn allen die zwak zijn en geen kracht hebben om zich staande te houden *(vers 14)*. Ook allen die onder een last gebukt gaan, richt Hij op.

Al Zijn schepselen zijn van Hem afhankelijk. Het overblijfsel, in wie de Geest van Christus is, zegt tegen de HEERE: *"De ogen van allen wachten op U, U geeft hun hun voedsel op zijn tijd" (vers 15; Ps 104:27)*. God voorziet in alle behoeften van Zijn schepselen, ze krijgen allemaal voedsel op de tijd dat ze het nodig hebben *(vgl. Mt 6:26)*. Hij is de grote Verzorger van Zijn schepping. Hij onderhoudt Zijn grote tuin met groot gemak en grote bekwaamheid en ziet daarbij niemand en niets over het hoofd.

God hoeft alleen maar Zijn hand open te doen, en al wat leeft, wordt verzadigd *(vers 16; Ps 104:28)*. Zijn hand, het beeld van Zijn daden, is werkzaam in Zijn schepping tot zegen voor alles wat daarin is, van mens tot dier. Zijn geopende hand laat zien dat Hij mild en overvloedig geeft *(vgl. Dt 15:8,11)*. Hij laat gewassen ontkiemen en groeien, waardoor het voedsel wordt of tot voedsel bewerkt kan worden en al wat leeft zich ermee kan verzadigen. Dat doet Hij naar Zijn *"welbehagen"*, daar heeft Hij vreugde in.

Dit handelen van God in Zijn schepping toont aan dat Hij *"rechtvaardig in al Zijn wegen"* en *"goedertieren in al Zijn werken"* is *(vers 17)*. Uit *"al Zijn wegen"* die Hij bewandelt om tot Zijn doel te komen, blijkt dat Hij *"rechtvaardig"* is. Niemand zal Hem ooit van onrechtvaardigheid kunnen beschuldigen. Integendeel, in Zijn wegen blijkt dat Hij een rechte weg gaat.

Dat uit *"al Zijn werken"* blijkt dat Hij *"goedertieren"* is, houdt in dat aan geen van Zijn werken iets kleeft dat schadelijk voor iemand is of zelfs maar iets wat nutteloos is. Integendeel, in Zijn werken blijkt dat Hij goedertieren is voor al Zijn schepselen. Het zijn zegeningen die de HEERE kan geven

omdat ze gebaseerd zijn op het verbond. Alles wat Hij doet, is zinvol en houdt zegen in voor al Zijn schepselen. Zijn rechtvaardigheid en Zijn goedertierenheid zijn altijd volmaakt met elkaar in harmonie.

Als God al zo voor Zijn schepping zorgt, hoeveel te meer dan zal Hij zorgen voor hen die met Hem in verbinding staan. Zij die verbinding met Hem hebben en Zijn speciale zorg genieten, worden door drie aspecten gekenmerkt: het zijn zij *"die Hem aanroepen" (vers 18)*, *"wie Hem vrezen" (vers 19)* en *"allen die Hem liefhebben" (vers 20)*.

Van de eerste categorie staat dat het *"allen"* zijn *"die Hem aanroepen" (vers 18)*. Er wordt nog als nadere bepaling aan toegevoegd, dat het gaat om *"allen die Hem in waarheid aanroepen" (vgl. Ps 51:6)*. Allen die Hem in waarheid aanroepen, dat wil zeggen in waarachtigheid, zonder enige huichelachtigheid, mogen erop rekenen dat Hij hen *"nabij"* is *(Ps 34:19)*. Hij komt persoonlijk bij hen om met hen gemeenschap te hebben. Dat heeft Paulus ervaren. Terwijl hij in gevangenschap is, kan hij zeggen dat de Heer 'nabij' is *(Fp 4:5)*.

De tweede categorie heeft als kenmerk dat zij *"Hem vrezen"*, dat wil zeggen dat zij eerbied en ontzag voor Hem hebben *(vers 19)*. Als zij tot Hem roepen, hoort Hij *"hun hulpgeroep en verlost hen" (vgl. Js 65:24)*. Hij is altijd bereikbaar voor wie Hem vrezen om hun verlangen naar verlossing uit hun nood te vervullen.

De derde categorie omvat *"allen die Hem liefhebben" (vers 20)*. Zij worden door de HEERE bewaard, zodat de goddelozen hen geen kwaad zullen doen. De goddelozen krijgen met Hem te maken als de God Die de goddeloosheid oordeelt *(Ps 101:8)*. Er blijft niet één goddeloze over, want *"alle goddelozen vaagt Hij weg"*. Allen die Hem liefhebben, zullen van de goddelozen niets meer te vrezen hebben.

Iedereen looft Zijn heilige Naam | *vers 21*

> 21 *Mijn mond zal van de lof van de HEERE spreken,* *taw*
> *alle vlees zal Zijn heilige Naam loven,*
> *voor eeuwig en altijd.*

In dit laatste vers horen we, na de beschrijving van Gods grootheid in Zijn schepping, in Zijn wegen en in Zijn werken, Christus zeggen dat

Zijn mond *"van de lof van de HEERE spreken"* zal. Dit machtige getuigenis heeft tot gevolg dat *"alle vlees ... Zijn heilige Naam loven"* zal. Dit zal geen incidentele aangelegenheid zijn, maar *"voor eeuwig en altijd"*, zonder ooit te eindigen, gebeuren. Het is een voortdurende lofprijzing van God, die wordt begonnen door Christus en waarmee iedereen die in het vrederijk is, zal instemmen gedurende de hele tijd dat het vrederijk duurt.

De psalm begint in *vers 1* met het voornemen van de psalmist om de HEE-RE als God de Koning te loven en te prijzen. Nadat hij in deze psalm zijn voornemen heeft uitgevoerd, eindigt hij deze psalm met de wens dat hij en heel de mensheid de HEERE zal blijven loven en prijzen tot in alle eeuwigheid.

Psalm 146

Inleiding

De afsluitende grote *hallel*-psalmen *(Psalmen146-150)* worden gezongen in de dagelijkse ochtenddienst van de Joden, in elk geval vanaf de verwoesting van de tempel in 70 na Chr.

Deze psalmen beginnen en eindigen met *"halleluja"*, net als *Psalm 106* en *Psalm 113*. Ook de inhoud is alleen maar lofprijzing. Het is een passend einde voor het boek *Psalmen*. Het spreekt over dat wat voor de HEERE belangrijk is gedurende het vrederijk.

De HEERE heeft de mens geschapen tot Zijn eer en heerlijkheid. De definitie van zonde is 'het doel missen', wat concreet inhoudt 'het missen (derven) van de heerlijkheid van God' *(Rm 3:23)*. Nu de schepping is hersteld, komt de mens tot het doel waarvoor hij is geschapen, namelijk om God groot te maken. Deze vijf *hallel*-psalmen vertegenwoordigen de activiteit van de mens onder aanvoering van Israël gedurende het vrederijk.

Ook in het Nieuwe Testament vinden we pas aan het einde de uitroep *halleluja*, namelijk vanaf *Openbaring 19*, als de Heer Jezus Zijn aardse koninkrijk heeft aanvaard. Voor de gemeente van Christus in deze tijd geldt dat de Vader aanbidders zoekt *(Jh 4:23-24)*. Aangezien ons Pascha geslacht is, mogen wij op aarde feestvieren, een feest voor Hem *(1Ko 5:7-8)*. In de hemel zullen wij Hem voor altijd lofzingen.

Dat lofzangen het kenmerk van het vrederijk zullen zijn, is omdat de HEERE *"heilig"* is en *"troont op [de] lofzangen van Israël"* *(Ps 22:4)*. Andere verzen die wijzen op lofzangen in het vrederijk vinden we in *Psalmen 48; 84; 111; 113* *(Ps 48:11; 84:5; 111:10b; 113:3)*.

Psalm 146 is in zekere zin een uitwerking van de wens van de psalmist in *Psalm 145*:

Vers 2 *Ps 145:2*

Vers 5 *Ps 145:15a*

Vers 7 *Ps 145:15b*

Vers 7 *Ps 145:14*

Vers 10 *Ps 145:13*

Loof de HEERE | *verzen 1-4*

> *1 Halleluja!*
> *Mijn ziel, loof de HEERE.*
> 2 *Ik zal de HEERE loven in mijn leven,*
> *ik zal voor mijn God psalmen zingen zolang ik er nog ben.*
> 3 *Vertrouw niet op edelen,*
> *op het mensenkind, bij wie geen heil is.*
> 4 *Zijn geest gaat uit [hem] weg, hij keert terug tot zijn aardbodem;*
> *op die dag vergaan zijn plannen.*

De psalm begint met de uitroep *"halleluja"*, dat is 'loof de HEERE' *(vers 1)*. Het is de eerste psalm van de laatste vijf psalmen die met 'halleluja' begint. Ze eindigen ook allemaal met 'halleluja'. Deze psalmen vormen het machtige slotakkoord van het boek, een slotakkoord boordevol lofprijzing. In deze psalm volgt op het 'halleluja', als het ware in een tweegesprek met zichzelf, de reactie van de psalmist. Hij zegt tegen zijn ziel, dat is tegen zichzelf, dat hij aan die oproep gehoor moet geven en de HEERE moet loven.

Daarop reageert hij met de toezegging dat hij de HEERE zal loven in zijn leven, dat betekent heel zijn leven *(vers 2)*. Daarmee beantwoordt de psalmist aan het doel waarvoor de HEERE hem geschapen heeft, en dat is om Hem te loven en groot te maken.

Zijn leven is vol van bewijzen van de goedertierenheid van de HEERE. Al die gunstbewijzen zijn een aanleiding om Hem te loven. Daaraan voegt hij toe dat hij voor zijn God psalmen zal zingen zolang hij er is. Hebben ook wij niet veel redenen om liederen van lofprijzing te zingen? Waarom doen we het dan zo weinig?

> *Zo zegt de HEERE:*
> *Vervloekt is de man die vertrouwt op een mens,*
> *en [die] een schepsel tot zijn arm stelt,*
> *terwijl zijn hart van de HEERE afwijkt. (Jr 17:5)*

Er zal geen 'loof de HEERE' zijn als er op mensen wordt vertrouwd, wat behalve dwaasheid ook zonde is *(Jr 17:5)*. De neiging van de mens, ook van de gelovige, om op *"edelen"* te vertrouwen is altijd aanwezig *(vers 3)*. Edelen mogen mensen met aanzien en invloed zijn, maar het zijn ook slechts mensen. De psalmist waarschuwt ervoor niet op zulke mensen te vertrouwen *(Ps 118:8-9; Js 2:22)*.

Hoe voornaam iemand ook is en hoeveel invloed hij ook heeft, hij is en blijft een *"mensenkind, bij wie geen heil is"*. Dat de psalmist het woord 'mensenkind' gebruikt, onderstreept zijn vergankelijkheid *(vgl. Ps 8:4)*, wat tegelijk de mogelijkheid uitsluit dat hij heil of redding zou kunnen geven.

Vertrouwen op welk mens dan ook is vertrouwen op onzekerheid *(vers 4)*. De mens, ook al zou hij goedwillend zijn, is vergankelijk. Een keer sterft hij, *"zijn geest gaat uit [hem] weg"*. Hij wordt begraven, *"hij keert terug tot zijn aardbodem"*. Hij is uit het stof gemaakt en keert daarnaar terug *(Gn 3:19; Ps 90:3; 104:29; Pr 3:20)*. Al zijn plannen waarop hij heeft vertrouwd, vergaan met hem. Er komt niets van terecht. Wat een dwaasheid om op zoiets onzekers als een mens te vertrouwen. Wie op mensen vertrouwt, heeft geen enkele aanleiding om de HEERE te loven.

De HEERE bewaart de trouw | *verzen 5-9*

5 *Welzalig is hij die de God van Jakob tot zijn hulp heeft,*
die zijn verwachting stelt op de HEERE, zijn God,
6 *Die hemel en aarde gemaakt heeft,*
de zee en al wat daarin is;
Die voor eeuwig de trouw bewaart,
7 *Die de onderdrukten recht doet,*
Die de hongerigen brood geeft.
De HEERE maakt de gevangenen los,
8 *de HEERE opent [de ogen] van de blinden.*
De HEERE richt de gebogenen op,
de HEERE heeft de rechtvaardigen lief.
9 *De HEERE bewaart de vreemdelingen,*
Hij houdt wees en weduwe staande,
maar de weg van de goddelozen maakt Hij krom.

In tegenstelling tot de mens, die stof is, is God almachtig. Vertrouwen op de mens is dom, vertrouwen op God is wijsheid *(vers 5)*. Iemand *"die de God van Jakob tot zijn hulp heeft"*, is *"welzalig"*. Dit is de laatste keer van de vijfentwintig keer dat het woord 'welzalig' in *Psalmen* voorkomt. De trouw van de HEERE, die zichtbaar wordt in Zijn verbond, blijkt nu uit wat Hij heeft kunnen maken van de 'grondstof' Jakob, de hielenlichter, namelijk Israël, de vorst van God, die leven mag tot eer en heerlijkheid van de HEERE.

Dit ‘welzalig’ geldt ook voor ons. De God en Vader van onze Heer Jezus Christus, Die nu ook onze God en Vader is, heeft van de dode grondstof zoals wij waren, dood in onze misdaden en zonden, vijanden en haters van God, gemaakt tot Zijn kinderen. Ja, Hij heeft ons tot aanbidders van de Vader gemaakt, die mogen naderen langs de nieuwe en levende weg tot in het binnenste heiligdom *(Hb 10:19-20)*. Geprezen zij Zijn Naam tot in eeuwigheid. Laten we daar nu mee beginnen!

Een beroep op ‘de God van Jakob’ doet iemand die zich als Jakob voelt: een steeds weer falende, tekortschietende gelovige. Van zo iemand wil God zijn God zijn. Zo iemand heeft geen hoge dunk meer van zichzelf en verwacht ook niets meer van zichzelf. Hij is iemand *“die zijn verwachting stelt op de HEERE, zijn God”*. Hulp en verwachting horen bij elkaar. Ze zijn allebei aanwezig bij iemand die een persoonlijke relatie met God heeft. Dat is bij de psalmist het geval. Hij spreekt over *“zijn God”*, Die *“de HEERE”* is, dat is de God Die trouw is aan Zijn beloften. Hij is zijn vertrouwen ten volle waard.

En Wie is die God? Het is de God *“Die hemel en aarde gemaakt heeft, de zee en al wat daarin is” (vers 6)*. Hij is de almachtige Schepper. Daarom is alles van Hem afhankelijk. Hij heeft alles tot stand gebracht, maar heeft Zich daarna niet teruggetrokken van het werk van Zijn handen. Dat blijkt wel daaruit dat Hij *“voor eeuwig de trouw bewaart”*. Wat Hij heeft gemaakt, onderhoudt Hij in Zijn trouw ook *(Hb 1:3)*. Dat zal Hij altijd doen, want Hij is de eeuwig Onveranderlijke *(vgl. Jk 1:17)*.

God is niet alleen almachtig, Hij is ook goed. Zijn speciale zorg gaat uit naar diverse groepen mensen die lijden onder de gevolgen van de zonde die in Zijn schepping is binnengedrongen. Het eerste gevolg is de verstoring van de onderlinge relaties *(vers 7)*. Er zijn onderdrukten. Zij worden onderdrukt door mensen die het recht van hun medemensen verachten. De onderdrukten worden uitgebuit. Zij hebben geen mens die het voor hen opneemt. Maar zij roepen tot God en Hij neemt het voor hen op *(vgl. Jk 5:4-6)*. Hij zal de onderdrukten recht doen *(Ps 103:6)*.

Een volgend gevolg van de zonde is honger. Dat kan het gevolg zijn van droogte die door God is gezonden om de mens tot Hem terug te laten keren. Het kan ook het gevolg zijn van oorlog. Beide oorzaken vloeien voor

Israël voort uit hun ontrouw aan het verbond. De hongerigen roepen tot God en belijden hun ontrouw. God antwoordt daarop met het geven van brood. Dit geldt zowel in materieel als in geestelijk opzicht *(vgl. Ps 107:9; Mt 5:6; Lk 1:53)*.

Dan zijn daar *"de gevangenen"*. In de eerste plaats is gevangenschap voor Israël het gevolg van hun ontrouw aan het verbond met God. We kunnen het vervolgens ook algemeen toepassen, dat de mens door zijn keus voor de zonde van nature een gevangene van de zonde en in de macht ervan is. Hij kan zichzelf niet uit deze gevangenschap bevrijden. Wie zich tot God wendt met belijdenis van zijn zonden, wordt door Hem uit de macht van de zonde bevrijd en ervan losgemaakt.

Blindheid *(vers 8a)* is ook een gevolg van de zonde. De komst van Christus wordt onder andere gekenmerkt door genezing van blinden *(Js 35:5)*. In het Oude Testament lezen we nergens over iemand die van blindheid wordt genezen *(vgl. Jh 9:32)*.

Letterlijke blindheid is een beeld van geestelijke blindheid. Toen Christus, Die het licht van de wereld is, in de wereld kwam, heeft de wereld Hem niet herkend *(Jh 1:5)*. Daaruit blijkt de blindheid van de wereld. God moest Johannes de doper zenden om te getuigen en aan de mensen te vertellen dat het licht gekomen was *(Jh 1:6-9)*.

Blindheid kenmerkt de mens in zijn zondige toestand *(2Ko 4:3-4)*. Het geldt ook voor iemand die belijdt tot Gods volk te behoren – zowel Israël als de gemeente –, maar geen leven uit God heeft *(Js 42:18-20; Op 3:17)*. Maar *"de HEERE opent [de ogen] van de blinden"* die hun blindheid erkennen.

Zij die gebogen zijn onder de last van hun zonden en daarmee naar de HEERE gaan, worden door Hem opgericht *(vers 8b; vgl. Lk 13:10-17)*. Wat hier allemaal van de HEERE gezegd wordt, heeft de Heer Jezus in Zijn leven op aarde laten zien. Hij is de HEERE Die tot Zijn volk is gekomen. Omdat Zijn volk Hem heeft verworpen, zijn deze zegeningen voor het volk als geheel uitgesteld. Hij zal die zegeningen allemaal in het vrederijk aan Zijn volk geven.

Allen die in hun nood tot de HEERE zijn gegaan, zijn door hem tot *"rechtvaardigen"* gemaakt *(vers 8c)*. Dat doet Hij op grond van het bloed van het nieuwe verbond, waardoor *"de bediening van de gerechtigheid"*, ofwel het

toerekenen van de gerechtigheid, kan plaatsvinden *(2Ko 3:9)*. Zij zijn het nieuwe volk van God, dat helemaal uit rechtvaardigen bestaat *(Js 60:21)*. Zij hebben gedaan wat recht is in Zijn ogen en blijven dat doen. In hen ziet Hij Zijn eigen kenmerken. Dat verheugt Zijn hart. Naar hen gaat Zijn liefde uit en Hij verzekert hen ervan dat Hij hen liefheeft.

De HEERE betoont Zich een Bewaarder van *"de vreemdelingen" (vers 9)*. Vreemdelingen zijn mensen die geen burgerrecht in Israël hebben. Zij hebben niets waarop ze aanspraak kunnen maken. Maar *"de HEERE bewaart de vreemdelingen"* die zich daarvan bewust zijn en zich bij Zijn volk hebben aangesloten. Zij delen in de zegen die Hij aan Zijn volk geeft. Mooie voorbeelden daarvan zijn Rachab en Ruth *(Jz 2:8-13; 6:22-25; Ru 1:16-17; 4:13-17; Mt 1:5-6a)*.

De *"wees en weduwe"* worden door de HEERE staande gehouden. Wees en weduwe zijn de kwetsbaarste mensen in de samenleving. Zij hebben geen ouders en man die voor hen zorgt. De HEERE neemt de zorg voor hen op Zich. Hij ondersteunt hen *(Ps 68:6)*.

Tegenover de veelheid aan weldaden voor hen die de God van Jakob tot hun hulp hebben en hun verwachting op Hem hebben gesteld *(vers 5)*, wordt één regel gewijd aan het lot van de goddelozen. De tekst over de goddelozen sluit aan bij de kwetsbare groep van vreemdelingen, wezen en weduwen. Dit betekent dat deze goddelozen misbruik hebben gemaakt van hun kwetsbaarheid.

De tragiek van hun lot komt daardoor sterk uit. Goddelozen keren zich niet tot God, maar volgen hun eigen weg. Het is een weg die door de HEERE krom gemaakt is, waardoor hun weg vergaat *(Ps 1:6)*. Ze raken de weg kwijt. Zonder het te beseffen, gaan ze doelloos ronddwalen. Zo vervolgen ze hun weg in een heel andere richting dan ze vermoeden. In plaats van de door hen begeerde doelstellingen te bereiken eindigen ze in het graf.

De HEERE regeert voor eeuwig | *vers 10*

> 10 *De HEERE zal voor eeuwig regeren;*
> *uw God, Sion, is van generatie op generatie.*
>
> *Halleluja!*

Na het korte intermezzo over de kromme weg van de goddelozen volgt het slotakkoord van de lofzang: *"De HEERE zal voor eeuwig regeren."* Het slotakkoord bezingt de volle vervulling van wat Mozes bij de Schelfzee als profeet zong naar aanleiding van de verlossing. Hij besluit dat lied met de woorden die David hier zingt: *"De HEERE zal regeren voor eeuwig en altijd!" (Ex 15:18)*.

De HEERE bepaalt niet alleen de weg van de goddelozen, maar de hele loop van de geschiedenis. Het is de geschiedenis van Sion. Hij is haar God. Dat was Hij, is Hij en zal Hij zijn, *"van generatie op generatie"*. Sion blijft voor eeuwig bestaan voor allen die met haar verbonden zijn.

Deze constatering ontlokt een nieuw *"halleluja"*, waardoor de psalm eindigt zoals hij is begonnen. Er is wel een verschil. In *vers 1* spoort de psalmist zichzelf aan om de HEERE te loven. In het laatste vers roept hij iedereen op de HEERE te loven. Dit is de juiste volgorde. Pas als we zelf iets hebben gedaan, kunnen we anderen ertoe oproepen het ook te doen.

Psalm 147

Inleiding

In deze psalm zien we Gods volk, dat geheel uit rechtvaardigen bestaat, in Jeruzalem en Sion in de tijd van het vrederijk *(vers 12)*. God, de Schepper, Die Zijn hele schepping verzorgt, staat in een bijzondere betrekking tot Zijn volk. Zijn volk kent Hem als rechtvaardig, vol van medelijden en goed. Zo hebben zij Hem leren kennen in Zijn wegen met hen.

Nadat in de vorige psalm de HEERE als God Die Koning is, wordt bezongen, gaat het loflied nu verder met een lofzang over de werken van de HEERE. Hij is het Die Jeruzalem herbouwt; Hij is het Die de verdrevenen van Israël, de verloren tien stammen, terugbrengt *(vers 2)*; Hij is het Die met balsem uit Gilead de gebrokenen van hart van Zijn volk verzorgt *(vers 3; Jr 8:22)*.

De aanleiding van het loflied is dat de HEERE

1. herstelt *(verzen 1-6)*,
2. onderhoudt *(verzen 7-11)* en
3. vrede geeft *(verzen 12-20)*.

Elk deel begint met een aansporing om de HEERE te loven:

Vers 1 *"Halleluja"* (= Loof de HEERE).

Vers 7 *"Zing voor de HEERE ..., zing psalmen voor onze God ..."*

Vers 12 *"Jeruzalem, roem de HEERE, Sion, loof uw God."*

God herstelt en verzorgt Zijn volk | *verzen 1-6*

> *1 Halleluja!*
> *Het is immers goed om voor onze God psalmen te zingen,*
> *want dat is lieflijk.*
> *[Hem] past een lofzang!*
> *2 De HEERE bouwt Jeruzalem [weer] op,*
> *Hij verzamelt Israëls verdrevenen.*
> *3 Hij geneest de gebrokenen van hart,*
> *Hij verbindt hen in hun leed.*

4 *Hij telt het aantal sterren,*
Hij noemt ze alle bij [hun] naam.
5 *Onze Heere is groot en geweldig in kracht,*
Zijn inzicht is onmetelijk.
6 *De HEERE houdt de zachtmoedigen staande,*
de goddelozen vernedert Hij, tot de grond toe.

Voordat de psalmist de redenen opsomt om de HEERE te loven, maakt hij eerst duidelijk dat het goed, liefelijk en gepast is om de HEERE te loven *(vers 1)*. De psalm begint met de uitroep *"halleluja"*, loof de HEERE. Direct daarop motiveert de psalmdichter zijn oproep: *"Het is immers goed om voor onze God psalmen te zingen, want dat is lieflijk."* Het zingen van psalmen voor God is voor Gods volk goed en voor God lieflijk. God is *"onze God"*. Zo heeft Hij Zich aan Zijn volk doen kennen. Hij heeft hen bevrijd uit alle ellende en in de zegen van het vrederijk gebracht. Daarom *"past een lofzang"*.

Een voorvervulling van wat in *vers 2* staat, is gebeurd nadat een overblijfsel uit de Babylonische ballingschap is teruggekeerd naar Israël. Nehemia is naar Jeruzalem teruggekeerd om de stad te herbouwen. De beschrijving daarvan vinden we in het naar hem genoemd boek *Nehemia*. Hier lezen we dat *"de HEERE Jeruzalem [weer] opbouwt"*. Het is Zijn werk. Hij heeft het alles in het hart van Nehemia gewerkt en hem de kracht en de wijsheid gegeven dat werk te doen. Het overblijfsel heeft geleerd dat de bouwlieden tevergeefs zwoegen aan het huis als de HEERE het niet bouwt *(Ps 127:1)*.

Tegelijk is duidelijk dat het niet de volledige vervulling is van wat hier bezongen wordt. Het is een profetische psalm, waarvan de vervulling plaatsvindt als de Messias regeert *(Ps 102:17; Js 61:4; Jr 30:18; Am 9:14)*. *"Israëls verdrevenen"* zijn nu nog niet door Hem verzameld. De tien stammen zijn tot op dit ogenblik nog grotendeels in de verstrooiing, maar Hij zal hen verzamelen *(Dt 30:3; Js 11:12; 56:8; Hs 1:11; Ez 37:22; Mt 24:31)*. Als Hij hen zal hebben verzameld en hebben teruggebracht – dat hebben we gezien in *Psalmen 120-121* –, breekt de gelukkige situatie aan die hier wordt beschreven.

Daarvoor brengt de HEERE de verdrevenen – niet alleen van de tien stammen, ook die van de twee stammen – niet alleen terug naar Jeruzalem, maar Hij geneest hen ook *(vers 3)*. Zij zijn *"de gebrokenen van hart"*, want ze hebben erkend dat hun wegvoering uit het land vanwege hun zonden

terecht is geweest. Die zonden zijn hun afgoderij en de verwerping van Christus – dit laatste geldt alleen voor de twee stammen.

Door hun belijdenis daarvan zijn ze in een gezindheid die naar het hart van God is. Bij hen wil Hij wonen, in hun hart en in Zijn stad *(Js 57:15; Hs 6:1; Lk 4:18)*. Ze hebben veel geleden, maar nu verzacht God hun leed met Zijn liefde. Hij verbindt de wonden die Hij Zelf heeft moeten veroorzaken *(Jb 5:18)*.

Want Hij doet smart aan én Hij verbindt;
Hij verwondt én Zijn handen genezen.
(Jb 5:18)

Dat God in staat is om elk lid van Zijn volk terug te brengen, blijkt wel uit het feit dat Hij *"het aantal sterren"* telt en *"ze alle bij hun naam"* noemt *(vers 4; vgl. Js 40:26)*. Hij heeft tegen Abraham gezegd dat Hij diens nageslacht zo talrijk zal maken als de sterren van de hemel in menigte *(Gn 15:5)*.

Hij, de machtige Bestuurder van het heelal, weet precies waar dit nageslacht, dat verstrooid is, zich bevindt. Hij kent hun aantal en weet van ieder de naam. De HEERE is alwetend, Hij ziet geen enkel ster over het hoofd. Daarom zal Hij ook het lijden van de Zijnen *(vers 3)* nooit over het hoofd zien.

Dat God het aantal sterren weet en van elke ster de naam kent, laat zien dat Hij *"groot en geweldig in kracht is" (vers 5)*. Hij wordt hier *"de Heere"* genoemd, dat is *Adonai*, de soevereine Heerser van het heelal. Alles buiten Hem is door Hem ontstaan en begrensd, al is hun aantal of omvang nog zo groot, dat wij het niet kunnen tellen of berekenen. Hij is Zelf echter onbegrensd, *"Zijn inzicht is onmetelijk"*. Het aantal sterren is begrensd, de sterren zijn telbaar, hoewel wij de grens ervan niet zien en ze niet kunnen tellen. Hij is echter onmetelijk of 'ontelbaar'.

Als een mens zich ergens klein bij voelt, is het wel in vergelijking met het voor hem onmetelijke heelal met zijn talloze sterren. Dat overweldigende heelal is door God geschapen. Hij maakt er geen deel van uit, maar is erboven verheven en houdt het in stand door Zijn machtig woord.

In Zijn onbegrensdheid buigt Hij Zich neer naar de kleine mens die voor Zijn majesteit buigt. Zoals Hij het heelal in stand houdt, houdt Hij de zachtmoedigen staande *(vers 6)*. De zachtmoedigen hebben van Hem geleerd, want Hij is zachtmoedig en nederig van hart *(Mt 11:29)*. Daardoor lijken ze op Hem. Daarom hebben zij het recht niet in eigen hand genomen,

maar het lijden verdragen en gewacht, zoals Christus, op Gods tijd voor de zegen. Zij zijn door God staande gehouden en nu mogen zij met Christus delen in de zegen van het vrederijk.

Met *"de goddelozen"* gaat Hij heel anders te werk. De zachtmoedigen hebben zich vernederd onder de krachtige hand van God. De goddelozen hebben zichzelf verhoogd en zich ten koste van de zachtmoedigen willen verrijken. Nu is de tijd van de vergelding gekomen. De zachtmoedigen worden verhoogd, terwijl God de goddelozen *"vernedert, tot de grond toe"* *(Lk 14:11; 18:14)*.

De HEERE gebruikt Zijn almacht *(vers 5)* om het overblijfsel, voorgesteld in de zachtmoedigen, staande te houden te midden van de zwaarste verdrukking, terwijl Hij de goddelozen, dat zijn de antichrist en de vijanden van het volk, vernedert tot de grond toe. De Heer Jezus – Hij is de Schepper en Onderhouder van het heelal – prijst de zachtmoedigen gelukkig, *"want zij zullen de aarde beërven"* *(Mt 5:5)*.

Gods zorg voor Zijn schepping | *verzen 7-11*

> 7 *Zing voor de HEERE een beurtzang met dank[zegging],*
> *zing psalmen voor onze God met de harp,*
> 8 *Die de hemel met wolken bedekt,*
> *Die de aarde van regen voorziet,*
> *Die het gras op de bergen doet groeien;*
> 9 *Die aan het vee zijn voedsel geeft*
> *en aan de jonge raven wanneer zij roepen.*
> 10 *Hij vindt geen vreugde in de kracht van het paard,*
> *Hij schept geen behagen in de spierkracht van de man.*
> 11 *De HEERE is goedgezind voor wie Hem vrezen*
> *en op Zijn goedertierenheid hopen.*

Er volgt een tweede oproep om voor de HEERE te zingen *(vers 7; vers 1)*. De aanleiding is de trouw van de HEERE, zowel ten opzichte van de schepping als ten opzichte van hen in Israël die Hem vrezen. De psalmist legt er nu de nadruk op dat te doen in *"een beurtzang met dank[zegging]"*. De ene groep zingt een vraag over Gods handelen en de andere groep zingt een antwoord daarop. Het versterkt de dankzegging. De ondersteuning met de harp geeft aan het geheel een lieflijke klank. Alles gebeurt vanuit

de relatie die er is met *"onze God"*. De harten zijn vol van Hem en op Hem gericht.

Het past de rechtvaardigen voor Hem psalmen te zingen omdat Zijn majesteit groot is. Daarvan getuigt Zijn schepping. Van niemand anders kan worden gezegd dat Hij *"de hemel met wolken bedekt" (vers 8)*. Vervolgens voorziet Hij uit deze wolken de aarde van regen, waardoor Hij *"het gras op de bergen doet groeien"*.

Op deze wijze geeft Hij *"aan het vee zijn voedsel" (vers 9)*. Ook geeft Hij voedsel *"aan de jonge raven wanneer zij roepen" (vgl. Jb 39:3; Mt 6:26; 10:29-31)*. God voorziet alles wat op Hem wacht van wat ze nodig hebben. Hij heeft er een welbehagen in deze zorg aan Zijn schepselen te besteden *(Ps 145:15-16)*.

Wie op andere kracht rekenen, voorgesteld in *"de kracht van het paard" (vers 10)*, en daarvan hun voorzieningen verwachten, hoeven niet op Zijn steun te rekenen. In hen vindt Hij geen vreugde. Ook *"in de spierkracht van de man"* – letterlijk en veel beter is *"in de benen van de man"* –, dat wil zeggen in mensen die op hun eigen kracht rekenen en alles aan eigen verdienste toeschrijven, schept Hij geen behagen *(vgl. Am 2:14-15)*.

De kracht van het paard en de benen van de man zijn nodig tijdens de strijd. De mens is geneigd om te vertrouwen op andere middelen dan op God. Daarom mocht een koning van Israël niet veel paarden bezitten *(Dt 17:16)*, opdat hij zijn vertrouwen niet zou stellen op eigen kracht, maar op de HEERE *(vgl. Ps 20:8)*.

Waar de HEERE wel vreugde in vindt en behagen in schept, zijn zij die *"Hem vrezen en op Zijn goedertierenheid hopen" (vers 11)*. Tegenover hen is Hij *"goedgezind"* omdat zij ontzag voor Hem hebben, zonder angst voor Hem. Het is een ontzag dat samengaat met vertrouwen op Zijn goedertierenheid, dat wil zeggen op Zijn trouw ten opzichte van Zijn verbond en Zijn belofte, zonder er aanspraak op te maken. Het is Zijn vreugde om te geven.

Gods zorg voor Jeruzalem | *verzen 12-14*

> 12 *Jeruzalem, roem de HEERE,*
> *Sion, loof uw God.*
> 13 *Want Hij maakt de grendels van uw poorten sterk,*
> *Hij zegent uw kinderen in uw midden.*

> *14 Hij doet [in] uw gebied vrede heersen,*
> *Hij verzadigt u met het beste van de tarwe.*

De derde oproep om te loven wordt gedaan aan Jeruzalem en Sion *(vers 12; verzen 1,7)*. Jeruzalem is de stad van de grote Koning. Jeruzalem betekent 'stad van de vrede'. Nu de Vredevorst Koning is over Israël, doet Jeruzalem haar naam eindelijk eer aan. De ware Melchizedek, die genoemd wordt koning van Salem, dat is koning van de vrede *(Hb 7:1-2)*, regeert.

Want deze Melchizédek, koning van Salem, priester van God de Allerhoogste, ...is in de eerste plaats naar de uitleg [van zijn naam]: koning van [de] gerechtigheid, en vervolgens ook: koning van Salem, dat is koning van [de] vrede, ... (Hb 7:1-2)

Die stad heeft Hij uitgekozen om er te wonen om van daaruit in gerechtigheid te regeren in overeenstemming met de beloften die door de HEERE aan Zijn volk zijn gedaan. Alle roem is alleen voor de HEERE. Sion is ook Jeruzalem, maar dan meer verbonden met genade als de grondslag waarop de stad de woonplaats voor Gods volk kan zijn. Sion wordt opgeroepen haar God te loven, want de inwoners van de stad zijn daar door Gods grote genade binnengebracht.

De aanleiding van de roem en lofprijzing, aangegeven door het woord *"want"*, is meervoudig *(vers 13)*. In de eerste plaats neemt God de bescherming van de stad voor Zijn rekening. Daardoor is de veiligheid van allen die erin zijn volkomen gewaarborgd.

Nehemia heeft letterlijk de muren, poorten en grendels van Jeruzalem hersteld; hier doet, in figuurlijke zin, de HEERE dat *(Zc 2:5)*. Gog, de aanvoerder van groot-Rusland, is blind voor die bescherming door God. Hij ziet dat de steden in Israël *"allen zonder muur en grendel"* zijn *"en geen poorten hebben"* en waagt het daarom Israël aan te vallen, tot zijn eigen schade *(Ez 38:11,22)*.

De eersten die van de bescherming van de HEERE profiteren – en dat is een tweede reden om Hem te roemen en te loven –, zijn de kinderen in hun midden. Zij worden door Hem gezegend.

Een derde reden voor het roemen en loven van God is dat Hij in hun gebied *"vrede"* doet heersen *(vers 14)*. De Heer Jezus is de Vredevorst. Door Hem heerst vrede in het vrederijk. Hij heeft die vrede mogelijk gemaakt door Zijn werk op het kruis. Dat is de grondslag voor elke vrede, persoon-

lijk, in de onderlinge omgang tussen gelovigen, en straks, in het vrederijk, wereldwijd *(Rm 5:1; Ef 2:14-17; Ko 3:15; Js 9:5-6)*.

Als vierde reden voor lofprijzing wordt genoemd dat God hen *"met het beste van de tarwe"* verzadigt *(vgl. Ps 81:17)*. In deze weldadige sfeer van vrede wordt van 'het beste van de tarwe' genoten. De tarwe doet denken aan het leven van de Heer Jezus dat het deel is geworden van ieder die door Zijn dood aan het kruis met Hem verbonden is. Hij is de tarwekorrel die in de aarde is gevallen en is gestorven, waardoor er een rijke oogst is van hen die Hem als hun leven hebben ontvangen *(Jh 12:24)*.

De werking van Gods Woord | *verzen 15-20*

> 15 *Hij zendt Zijn bevel [naar] de aarde:*
> *Zijn woord loopt zeer snel.*
> 16 *Hij geeft sneeuw als wol,*
> *Hij strooit rijp uit als as.*
> 17 *Hij werpt Zijn ijs als stukken;*
> *wie is bestand tegen Zijn koude?*
> 18 *Hij zendt Zijn woord en doet dat [alles] smelten,*
> *Hij doet Zijn wind waaien, de wateren stromen.*
> 19 *Hij maakt Jakob Zijn woorden bekend,*
> *Israël Zijn verordeningen en Zijn bepalingen.*
> 20 *Zo heeft Hij voor geen enkel [ander] volk gedaan;*
> *die kennen Zijn bepalingen niet.*
>
> *Halleluja!*

De *verzen 15-18* gaan over 'vriezen' *(verzen 15-17)* en 'dooien' *(vers 18)*. Dit gedeelte vertelt dat wat de mens niet kan, God in Zijn almacht wel kan. God doet dat door Zijn Woord te zenden. Datzelfde Woord zendt de HEERE naar Israël en naar geen enkel ander volk *(verzen 19-20)*. Het is het machtige Woord van God, dat Zijn werk in de harten van de mens doet.

God heeft de hemel en de aarde door Zijn Woord tot stand gebracht *(Ps 33:6,9; Hb 11:3)*. Door datzelfde Woord werkt Hij op aarde *(vers 15)*. Zijn woord is Zijn daad. Als Hij Zijn bevel naar de aarde zendt, is dat tot nut voor de mens in het algemeen en voor Zijn volk in het bijzonder. Elk bevel wordt zonder enige aarzeling direct uitgevoerd: *"Zijn woord loopt zeer*

snel." Zijn Woord wordt hier voorgesteld als een bode die de opdracht van zijn meester ogenblikkelijk uitvoert *(Js 55:11)*. Zijn Woord is niet statisch, maar dynamisch, ook voor ons *(1Th 2:13; 2Th 3:1)*.

> *...,*
> *zo zal Mijn woord zijn dat uit Mijn mond uitgaat:*
> *het zal niet vruchteloos tot Mij terugkeren,*
> *maar het zal doen wat Mij behaagt,*
> *en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend.*
> *(Js 55:11)*

Als het sneeuwt en de aarde als met wol bedekt wordt, gebeurt dat op Zijn bevel *(vers 16; Jb 37:6; vgl. Js 55:10-11)*. Als Hij beveelt, wordt rijp als as uitgestrooid. Zo werpt Hij ook *"Zijn ijs als stukken"*, waarbij we kunnen denken aan hagelstenen, op de aarde *(vers 17)*. Het tweede deel van *vers 17* wordt als vraag gesteld. Het is een vraag waarop geen antwoord wordt verwacht. Iedereen weet namelijk dat tegen de koude van ijs, die *"Zijn koude"* is omdat Hij die door Zijn woord doet komen, niemand bestand is.

Hij kan ook Zijn woord zenden om een einde te maken aan de sneeuw, de rijp en het ijs *(vers 18)*. Dan bewerkt Zijn woord dat alles smelt en Zijn koude verdwijnt. Vervolgens doet Hij *"Zijn wind waaien"*. Daardoor gaat alles wat gesmolten is en tot *"wateren"* is geworden, *"stromen"*, zodat het overal waar de wateren komen verkwikking biedt.

Deze natuurverschijnselen symboliseren Gods handelen met Zijn volk. Hij heeft vanwege hun opstandigheid tegen Hem Zijn koude oordelen over hen moeten brengen, zoals Hij in Zijn Woord heeft voorzegd. De hagelstenen worden door God gebruikt om de aarde slaan *(Ex 9:18-25; Jb 38:22-23; Ez 13:13; Hg 2:18; Op 16:21)*. Hij heeft aan die oordelen ook weer een einde gemaakt. Zijn volk, dat wil zeggen hen die de rechtvaardigheid van Zijn oordelen hebben erkend, heeft Hij vervolgens in de verkwikkende zegen van het vrederijk gebracht. Na de ijzige wind van Zijn toorn voelen ze nu de zachte bries van Zijn liefde.

Wat Israël betreft, kunnen we er nog het volgende aan toevoegen. De HEERE heeft Zijn machtige woord gezonden om het ijs om te vormen tot water *(vers 18)*. Hij is ook machtig om Zijn woord te zenden en Jakob om te vormen tot Israël *(vers 19)*. Dezelfde werking heeft van het Woord van de HEERE op het overblijfsel van Israël, dat Hij daarmee omvormt tot Zijn volk, het ware Israël *(Jr 31:33)*. Dat heeft Hij alleen met Israël gedaan en met geen enkel ander volk *(vers 20)*.

Gods Woord is niet alleen een Woord met bevelen, maar ook een Woord met mededelingen. Hij maakt Zijn Woord aan *"Jakob"*, dat is heel Israël, alle twaalf stammen, bekend, dat wil zeggen dat Hij aan Zijn volk meedeelt wat Zijn plannen met hen zijn *(vers 19)*. 'Jakob' is de naam voor het volk die herinnert aan de afdwalingen van Gods Woord. Er is ook sprake van *"Israël"*, dat is de naam voor het volk als door God gezegend. God maakt aan *"Israël Zijn verordeningen en bepalingen"* bekend.

Hij heeft Israël meer begunstigd dan enig ander volk door hun Zijn geopenbaarde waarheid te geven *(Rm 9:4)*. Er is geen natie in de oude wereld die zo bevoorrecht is als Israël, die de geopenbaarde wil van God heeft: het geschreven Woord van God. Dit Boek met zijn goede wetten, gewoonten, zeden, intelligentie, sociale leven, reinheid, naastenliefde, welvaart, verheft dit volk boven alle andere volken en spreidt zegeningen om zich heen die nergens anders uit kunnen voortkomen. De hoogste weldaad die aan welk volk ook kan worden gedaan, is aan dat volk het Woord van God in zijn eigen taal geven.

In de natuur, in de schepping, maakt God Zich aan alle volken bekend *(Rm 1:19-20)*. In Zijn Woord maakt Hij Zich op een speciale manier aan Zijn volk bekend. Zijn Woord is Zijn openbaring aan Zijn volk als hun God. *"Zo heeft Hij voor geen enkel [ander] volk gedaan" (vers 20)*. Dat God Zijn volk Zijn 'Woordopenbaring' heeft gegeven *(Dt 4:6-8; Rm 3:2)*, onderstreept het enorme voorrecht van hen als Gods volk.

God heeft aan Zijn volk *"rechtmatige bepalingen, betrouwbare wetten [en] goede verordeningen en geboden gegeven" (Ne 9:13)*. Omdat de volken *"Zijn bepalingen"* in Zijn Woord niet kennen, zijn ze onderworpen aan alle vormen van kwaad waartoe ze door demonische machten worden aangezet *(vgl. 1Ko 12:2)*. Het grote contrast met de volken die Gods bepalingen niet kennen, maakt Gods volk niet hoogmoedig, maar heel dankbaar. Zij zijn niet beter dan de volken. Dit besef brengt hen tot de uitroep waarmee de psalm besluit: *"Halleluja!"* Alle lof komt alleen de HEERE toe.

Psalm 148

Inleiding

Christus heeft nu Zijn rechtmatige plaats ingenomen en is gezeten op Zijn eigen troon *(Op 3:21)*. Zoals de schepping door de zondeval van de mens onderworpen is aan de vruchteloosheid en de vergankelijkheid *(Rm 8:20-21)*, zo zal de schepping door Christus worden vrijgemaakt van deze gevolgen van de zonde. De verwachting van de schepping wordt nu vervuld *(Rm 8:21)*. Heel de schepping, de hemel en de aarde en al hun bewoners, deelt in de geopenbaarde heerlijkheid.

In deze psalm worden twee machtige koren gevormd. Eerst worden de hemelen en alles wat zich erin bevindt opgeroepen om deel te nemen aan het grote 'halleluja' om de HEERE te loven. Hij heeft de hemel en alles wat daarin is, geschapen en houdt alles op zijn plaats *(verzen 1-6)*.

Daarna roept hij de aarde en alles wat daarop is op om zich bij die lofprijzing aan te sluiten. Het gaat erom Hem te loven van Wie de Naam alleen hoog verheven is en van Wie de majesteit over de hemel en de aarde is *(verzen 7-13)*.

Ten slotte wordt Gods bijzondere betrekking met Israël bezongen. Zij zijn *"Zijn volk"*, *"Zijn gunstgenoten"*, *"het volk dat nabij Hem is"* *(vers 14)*. Het volk Israël is hier de plaats waar de hemel en de aarde elkaar ontmoeten om de HEERE te loven.

Loof de HEERE vanuit de hemel | *verzen 1-6*

> *1 Halleluja!*
> *Loof de HEERE vanuit de hemel,*
> *loof Hem in de hoogste plaatsen.*
> *2 Loof Hem, al Zijn engelen,*
> *loof Hem, al Zijn legermachten.*
> *3 Loof Hem, zon en maan,*
> *loof Hem, alle lichtende sterren.*
> *4 Loof Hem, allerhoogste hemel,*
> *en water dat boven de hemel is.*

> 5 *Laten zij de Naam van de HEERE loven,*
> *want toen Híj het gebood, werden zij geschapen.*
> 6 *Hij heeft ze vast doen staan, voor eeuwig en altijd,*
> *hun een orde gegeven, die geen van hen zal overtreden.*

De psalm begint, evenals de vorige twee psalmen, met *"halleluja" (vers 1)*, dat is loof de HEERE, met in de volgende regel direct weer *"loof de HEERE"*. Het is echter geen loutere herhaling. We horen dat de toon aanzwelt. De lofprijzing wordt steeds omvangrijker. Het begint *"vanuit de hemel"*. Daar, *"in de hoogste plaatsen"* in de schepping *(vgl. Jb 16:19)*, moet de HEERE geloofd worden.

Daar, in Zijn troonzaal, bevinden zich *"al Zijn engelen"* en *"al Zijn legermachten" (vers 2)*. Zij zijn het eerst geschapen, zij zijn bij de schepping van hemel en aarde aanwezig geweest en hebben gejuicht *(Jb 38:4-7)*. Ze zijn ook bij de herschepping aanwezig, waar alle wegen van God met de aarde op uitlopen, en juichen daarbij opnieuw. Dat begint al bij de komst van Christus op aarde, toen was er *"een menigte van een hemelse legermacht, die God prees" (Lk 2:13)*.

In deze psalm worden de uitverkoren engelen, de niet gevallen engelen, aangesproken *(1Tm 5:21)*. Ook de gevallen engelen hebben toegang tot de troonzaal *(1Kn 22:19-23; Jb 1:6-7; 2:1)* – dat is het geval tot *Openbaring 12:8*, want dan wordt de satan uit de hemel geworpen *(Op 12:8)* – en kunnen niet anders doen dan wat God hun gebiedt. Zij zullen worden gedwongen te belijden dat Jezus Christus Heer is *(Fp 2:10-11)*.

Vervolgens richt de psalmist zich tot wat aan de hemel is: de *"zon en maan"* en *"alle lichtende sterren" (vers 3)*. Ook tot hen klinkt de oproep *"loof Hem"*. Zon en maan zijn door God als *"de twee grote lichten"* aan het hemelgewelf geplaatst om de dag en de nacht te beheersen *(Gn 1:16-18)*. Ze zijn van grote betekenis voor het leven van de mens op aarde. Dat geldt ook voor de sterren, vooral voor *"de lichtende sterren"* die in de nacht oriëntatie bieden voor de mensen. Al deze indrukwekkende hemellichamen zijn er om de lof van God te bezingen.

Ze zijn in de eerste plaats geschapen tot tekenen van vaste tijden *(Gn 1:14)*, dat wil zeggen de tijden die door de HEERE zijn afgesproken met Zijn volk om met Hem feest te vieren *(Lv 23:2)*. De feesttijden van de HEERE worden

bepaald door de zon en de maan. In de tweede plaats vertellen ze iets van Gods heerlijkheid, ze laten iets van Zijn eeuwige kracht en Goddelijkheid zien *(Rm 1:20)*. Ze verkondigen zonder woorden een stille boodschap van majesteit, van indrukwekkende kracht, volmaaktheid en schoonheid *(Ps 19:1-7)*.

Ook de *"allerhoogste hemel en het water dat boven de hemel is"*, krijgen de oproep *"loof Hem"* te horen *(vers 4)*. De 'allerhoogste hemel' of de 'hemel der hemelen' is de hoogste afdeling van de geschapen hemel van waaruit de HEERE regeert *(Ps 68:34; 1Kn 8:27)*. Het water dat boven de hemel is, is het water van de wolkenhemel. Heel dit hoge gebied, van de hoogste hemel van de engelen tot de laagste wolkenhemel, waar het water zich bevindt en waar de mens niet kan komen en niet in kan kijken, verkondigt de lof van God.

Alles wat zich in het heelal boven de aarde bevindt, krijgt te horen dat ze *"de Naam van de HEERE"* moeten *"loven"* *(vers 5)*. De aanleiding daarvoor, weergegeven door het woord *"want"*, is dat Hij hun Schepper is. Slechts door te gebieden heeft Hij hen geschapen *(Ps 33:6,9)*. De herschepping zal het resultaat zijn van wat Hij in Zijn Woord heeft gesproken *(Js 65:17-25)*.

Hij heeft alles ook een vaste plaats in Zijn schepping gegeven *(vers 6)*. Niets staat toevallig daar waar het staat. Die vaste plaats is *"voor eeuwig en altijd"* vast. Daar kan niemand iets aan veranderen. Alles staat ook in de juiste verhouding tot al het andere. Hij heeft alles *"een orde gegeven, die geen van hen zal overtreden"*. Ook in de orde die Hij heeft gegeven, vindt geen verandering plaats. Dit zal in het vrederijk zijn volkomen vervulling vinden.

De eerste reden om de Naam van de HEERE te loven is omdat Hij de Schepper is *(vers 5)*, de tweede reden om de HEERE te loven is dat Hij de schepping draagt en onderhoudt door Zijn krachtige woord *(vers 6; Hb 1:2-3)*. Dat Hij de schepping draagt blijkt uit de natuurwetten en de scheppingsorde die Hij heeft vastgesteld. Ook daarin herkennen we de majesteit van God, ze verkondigen zonder woorden Zijn heerlijkheid tot lof van Zijn Naam.

Loof de HEERE vanaf de aarde | *verzen 7-13*

> 7 *Loof de HEERE vanaf de aarde,*
> *zeemonsters en alle diepe wateren,*

8 *vuur en hagel, sneeuw en damp,*
stormwind, die Zijn woord doet,
9 *bergen en alle heuvels,*
vruchtbomen en alle ceders,
10 *[wilde] dieren en alle vee,*
kruipende dieren en gevleugelde vogels,
11 *koningen van de aarde en alle volken,*
vorsten en alle rechters op aarde,
12 *jongemannen en ook meisjes,*
ouderen en jongeren samen.
13 *Laten zij de Naam van de HEERE loven,*
want Zijn Naam alleen is hoogverheven,
Zijn majesteit welft zich over aarde en hemel.

Dan wordt de aarde opgeroepen zich bij het *"loof de HEERE"* van de hemel aan te sluiten *(vers 7)*. Ook vanaf de aarde moet het *"loof de HEERE"* klinken. Het 'loof de HEERE' klinkt één keer aan het begin van dit gedeelte en daarna niet meer. Alles en allen die worden opgeroepen de HEERE te loven, vormen als het ware een geheel.

Het is allemaal aards en op aarde en alles, onbezield en bezield, vormt één machtig, harmonieus koor dat de HEERE looft. De volgorde is hier omgekeerd in vergelijking met de volgorde van de hemel. Hier begint het op het diepste punt en eindigt met de mens, de kroon van de schepping.

De eersten die worden aangesproken om de HEERE te loven, zijn de *"zeemonsters en alle diepe wateren"*. Dit zijn dieren en gebieden die de mens ontzag inboezemen en voor hem onpeilbaar zijn. God heeft de zeemonsters geschapen, evenals alle diepe wateren, dat zijn de gebieden waarin ze leven *(vgl. Jb 38:16)*. Hij kent alles door en door, alles staat onder Zijn controle en weerspiegelt Zijn majesteit en uit zo Zijn lof.

Daarna is het de beurt van *"vuur en hagel, sneeuw en damp, stormwind" (vers 8)*. Het vuur ofwel de vlammende bliksemstralen, de dodelijke hagelstenen, de alles bedekkende sneeuw, de ongrijpbare damp ofwel mist, de vernietigende stormwind ofwel de orkaan, het zijn voor de mens allemaal indrukwekkende en oncontroleerbare verschijnselen. Het zijn uitingen van Zijn majesteit die Zijn lof vergroten. Ze staan onder de volledige controle

en het gezag van God, die Hij door *"Zijn woord"* uitoefent. We zien hier weer de macht van Zijn Woord *(Ps 147:15,18; 2Pt 3:5-7)*.

Vervolgens komen we op de aarde zelf. Daar zijn de *"bergen"*, de symbolen van onwankelbaarheid, die de eeuwen trotseren, *en alle heuvels"*, die het landschap glooiend bedekken en waarop de kudden grazen *(vers 9)*. Ook zien we de *"vruchtbomen en alle ceders"*. Van de vruchtbomen mag de mens eten en de ceders mag hij gebruiken om er onder andere huizen van te bouwen. Van de verheven bergen, glooiende heuvels en de nuttige bomen klinkt het *"loof de HEERE"*.

Dan mengt ook de dierenwereld zich in het koor dat de lof van de HEERE bezingt *(vers 10)*. De *"[wilde] dieren en alle vee, kruipende dieren en gevleugelde vogels"* verheffen hun stem. Het is ook hier, net als bij de vorige groepen, een stem zonder woorden, maar anders dan bij de vorige groepen toch het geluid van levende wezens.

Vruchtbomen en ceders vertegenwoordigen respectievelijk gecultiveerde (geplante) en niet-gecultiveerde (niet-geplante) bomen. De (wilde) dieren en alle vee vertegenwoordigen respectievelijk niet-tamme en tamme dieren. De indeling van planten en dieren in *Genesis*, en ook hier, staat in verbinding met de verhouding tot de mens.

Ten slotte wordt de mensheid opgeroepen om de HEERE te loven *(verzen 11-12)*. Er worden diverse groepen mensen, genoemd naar status, hoeveelheid, geslacht en leeftijd, opgeroepen in te stemmen met het 'loof de HEERE'. *"De koningen van de aarde"*, zij die de hoogste gezagspositie op aarde innemen, en die zich zo vaak tegen God hebben verzet, bezingen in het vrederijk de lof van God *(vers 11)*. Hetzelfde geldt voor *"alle volken, vorsten en alle rechters op aarde"*. Zij hebben andere goden vereerd of zichzelf goddelijke eigenschappen toegedicht. Ook hebben ze zich aan Gods volk vergrepen. Nu eren ze God en brengen Hem hun lof.

Na de hooggeplaatsten en alle volken horen nog de *"jongemannen en ook meisjes, ouderen en jongeren samen"* de oproep om de HEERE te loven *(vers 12)*. De jongemannen en meisjes wijzen op de jeugdigheid, het nieuwe begin van wat God heeft gegeven. Ouderen en jongeren samen wijzen op de eenheid tussen de beide groepen, er is geen generatiekloof.

De hele schepping, hemel en aarde, moet *"de Naam van de HEERE loven" (vers 13)*. De naam 'HEERE', *Jahweh*, herinnert aan Zijn verbinding met de mens en Zijn verbond met Zijn volk Israël. Ter wille van de mens en Zijn volk heeft Hij deze 'wedergeboorte' *(Mt 19:28)* van de aarde bewerkt. Hij heeft alles gedaan en daarom is *"Zijn Naam alleen ... hoogverheven"* en welft *"Zijn majesteit zich over aarde en hemel"*.

In het vrederijk zullen hemel en aarde onder één Hoofd samen zijn gebracht, dat is Christus *(Ef 1:10)*. Dan zal alles Hem onderworpen zijn. Daarop zijn twee uitzonderingen. De eerste uitzondering is God, Die alles aan de voeten van Christus onderworpen heeft *(1Ko 15:27)*. De tweede uitzondering is de gemeente, want zij is aan Christus, het Hoofd, als Zijn lichaam verbonden *(Ef 1:22-23)*.

Het volk dat nabij Hem is | *vers 14*

> 14 *Hij heeft de hoorn van Zijn volk opgeheven,*
> *de roem van al Zijn gunstelingen,*
> *van de Israëlieten, het volk dat nabij Hem is.*
>
> *Halleluja!*

De grote Schepper, Die hemel en aarde moeten prijzen, is de God van Israel en Israël is Zijn volk. Te midden van de schepping, hemel en aarde, heeft Hij *"de hoorn van Zijn volk opgeheven"*. Christus is *"de hoorn van behoudenis"* van Gods volk *(Lk 1:69)*. Door Hem is Gods volk het hoofd van de volken geworden. Hij is *"de roem van al Zijn gunstelingen"*. Het door Hem begunstigde volk roemt Hem vanwege Zijn onverdiende gunstbewijzen.

Zij zijn *"de Israëlieten, het volk dat nabij Hem is"*. Door hun zonden heeft Hij hen voor een tijd moeten verwerpen. Hij heeft hen *"Lo Ammi"*, dat betekent 'niet Mijn volk', moeten noemen *(Hs 1:9)*. Nu zijn zij weer *"Ammi"*, 'Mijn volk' *(Hs 1:10-12)*. Ze zijn niet meer van Hem verwijderd, maar dicht bij Hem gebracht. Ze mogen in Zijn tegenwoordigheid wonen. Daarbij past een nieuw *"halleluja"*. Alle lof komt de HEERE toe.

Samengevat kunnen we zeggen dat Israël drie redenen heeft om de HEERE te loven:

1. Israël is het volk van de HEERE. Dat volk is Zijn eigendom en Hij heeft de hoorn ervan opgeheven, dat wil zeggen kracht en macht gegeven.
2. Israël is de gunsteling van de HEERE, dat wil zeggen Zijn verbondsvolk. Dat volk ontvangt op grond van het verbond, door het bloed van het nieuwe verbond, de rijke zegen van de HEERE.
3. Israël is het volk dat nabij de HEERE is, dat spreekt van gemeenschap. De HEERE woont in hun midden en zij hebben de toegang om te naderen en Hem lof te zingen en Hem te verheerlijken.

Wie kan zwijgen bij een dergelijke heerlijkheid? Daarom besluit de psalm met de uitroep *"halleluja!"*.

Wij, nieuwtestamentische gelovigen, zijn ook dicht bij God gebracht, maar op een meer verheven en ook intiemere wijze. Ons thuis is niet de aarde, maar de hemel. We zijn in Christus gezet in de hemelse gewesten en daar in Hem gezegend met alle geestelijke zegening *(Ef 1:3)*. We zijn huisgenoten van God geworden en kennen Hem als Vader, tot Wie wij de vrije toegang hebben *(Ef 2:18-19)*. Het antwoord dat ons past, is aanbidding van de Vader in geest en waarheid *(Jh 4:23-24)*.

Psalm 149

Inleiding

In de vorige psalm hebben wij gehoord hoe de hele schepping, de hemel en haar inwoners, de aarde en alle bewoners, wordt opgeroepen om de HEERE als hun Schepper te loven. Die psalm eindigt met een drietal redenen voor het volk Israël, de gunstelingen van de HEERE, die in nauwe gemeenschap met Hem zijn, om de HEERE te loven. Deze oproep wordt in *Psalm 149* beantwoord.

Terwijl in *Psalm 148* de HEERE wordt groot gemaakt als de Schepper en Onderhouder van het heelal *(vgl. Op 4:11)*, wordt in *Psalm 149* de HEERE groot gemaakt als Verlosser – of Losser – *(vgl. Op 5:9-14)* van Israël. De verheven, indrukwekkende verlossing van Israël kan alleen maar geloofd worden met een nieuw lied. Zoals het eerste lied van de Bijbel en van Israël tot stand kwam na hun verlossing uit Egypte *(Ex 15:1)*, zo gaat het gelovig overblijfsel van Israël na de overwinning over de vijand met een nieuw lied de HEERE groot maken *(vgl. Op 15:2-3)*.

De indeling van de psalm is overeenkomstig de twee redenen om de HEERE te loven:

Verzen 1-4 terugblik: verlossing door Christus.
Verzen 5-9 vooruitblik: regeren met Christus.

Gods gunstelingen zingen | *verzen 1-4*

1 Halleluja!
Zing voor de HEERE een nieuw lied,
Zijn lof zij in de gemeente van [Zijn] gunstelingen.
2 Laat Israël zich verblijden in zijn Maker,
laten de kinderen van Sion zich verheugen over hun Koning.
3 Laten zij Zijn Naam loven in reidans,
voor Hem psalmen zingen met tamboerijn en harp.
4 Want de HEERE is Zijn volk goedgezind,
Hij zal de zachtmoedigen aanzien geven met heil.

De psalm begint met *"halleluja"*, het kenmerk van de laatste vijf psalmen *(vers 1)*. Dan volgt de oproep om *"voor de HEERE een nieuw lied"* te zingen. Dit nieuwe lied past bij de nieuwe periode die voor Gods volk is aangebroken, een periode van ongestoorde vrede en vreugde met nieuwe, niet eerder genoten zegeningen. De HEERE is het voorwerp van het nieuwe lied, want Hij heeft al deze zegeningen voor Zijn volk bewerkt. De gemeente zingt op aarde al een loflied *(Hb 13:15; Jh 4:23)* en zal straks in de hemel een nieuw lied zingen *(Op 5:9)*. Israël zingt het nieuwe lied op aarde.

Het is een nieuw lied omdat het nu gaat om het nieuwe verbond. Het wordt gezongen in de gemeente van de gunstelingen, de *chasidim*, dat zijn zij die trouw zijn aan het verbond met de HEERE. Het is ook een nieuw lied omdat de verlossing iets is wat totaal nieuw is *(Js 43:19)*, waardoor de woorden van de oudere liederen niet toereikend zijn om de nieuwe verlossing onder woorden te brengen *(vgl. Ps 96:1; 98:1)*.

Het nieuwe lied wordt hier niet door de enkeling gezongen, maar *"in de gemeente van [Zijn] gunstelingen"*. Zij zijn de verlosten die God als Zijn volk heeft bewaard. Door hen als gemeente van Zijn gunstelingen wordt Zijn lof gezongen. Zij zijn het verbondsvolk, de gemeente van de rechtvaardigen.

Dat zij hier Gods 'gunstelingen' worden genoemd, onderstreept dat hun lied wordt ingegeven door het besef dat alles wat ze aan zegeningen hebben gekregen op grond van het nieuwe verbond is. Dit verbond is gebaseerd op de komst van de Middelaar Die Zijn bloed heeft vergoten. Daardoor kan de HEERE Zijn zegen, dat is het erfdeel, aan de gunstelingen geven. Het is genade omdat het niet is gebaseerd op de eigen gerechtigheid van het volk, maar op grond van het volbrachte werk van Christus, de Middelaar van het nieuwe verbond.

"Israël", het volk dat uit gunstelingen bestaat, wordt opgeroepen zich te *"verblijden in zijn Maker"* *(vers 2)*. Dit legt er opnieuw de nadruk op dat de HEERE de oorsprong van Zijn volk is. Hij heeft het gemaakt *(Ps 95:6; 100:3; Js 44:2)*. Ze hebben hun ontstaan en bestaan aan Hem te danken.

Ze worden ook *"de kinderen van Sion"* genoemd. Dat herinnert eraan dat ze niet meer met de Sinaï, de berg van de wet, zijn verbonden, maar met de berg Sion, de berg van de genade, die hier als moeder wordt voorgesteld

(Js 66:8). Ze zijn genaderd tot de berg Sion *(Hb 12:19-25)*, wat betekent dat ze door genade zijn wat ze zijn. Met de berg Sion is ook het koningschap van de Heer Jezus verbonden *(Ps 2:6)*. Daarom worden ze opgeroepen zich te *"verheugen over hun Koning"*, Die in weldadigheid over hen regeert. Hij woont in hun midden, Hij leidt hen en beschermt hen en zegent hen met een overvloedige zegen.

Het doel van verlossing is om feest met de HEERE te vieren *(vgl. Ex 5:1)*. Het kan niet anders of ze zullen *"Zijn Naam loven in reidans"* en *"voor Hem psalmen zingen met tamboerijn en harp"* *(vers 3)*. Een reidans is een dans die door een rei, dat is een groep personen, wordt uitgevoerd, met name een rondedans. Het benadrukt de *gemeenschappelijke* vreugde. De reidans, de tamboerijn en het zingen zien we ook na de eerdere verlossing van Gods volk, die uit de slavernij in Egypte *(Ex 15:1,20-21)*. Het onderstreept de sterke verwantschap tussen die gebeurtenis en de bevrijding van Gods volk in de eindtijd.

Deze Koning, hun Messias, is de HEERE Zelf *(vers 4)*. Hij woont bij Zijn volk en is hun *"goedgezind"*. Hij vindt Zijn vreugde in hen, want zij zijn in de juiste gesteldheid van hart. Zij zijn *"de zachtmoedigen"*. Dat zijn ze geworden door Zijn werk in en aan hen in de grote verdrukking, waarbij Christus Zelf hun Voorbeeld en Meester is *(Mt 11:29)*. Die tijd van benauwdheid, waarin ze vertrapt zijn door de volken, is voorbij. De HEERE heeft hen tot hoofd van de volken gemaakt *(Dt 26:19)*. Daardoor genieten ze nu *"aanzien ... met heil"*.

..., en dat Hij u [een plaats] zal geven, hoog boven alle volken die Hij gemaakt heeft, tot lof, tot een naam en tot sieraad; en dat u een heilig volk zult zijn voor de HEERE, uw God, zoals Hij gesproken heeft. (Dt 26:19)

De tijd van lijden met Christus is noodzakelijk om met Hem te kunnen regeren. De volgelingen van David die hem in de tijd van zijn verwerping door koning Saul zijn gevolgd, zullen met David regeren tijdens zijn koningschap. Zo is het ook met het gelovig overblijfsel en zo is het ook met ons *(Rm 8:17b)*.

De tijd van verheerlijking vinden we in de *verzen 5-9*, dat is als zij met Christus zullen regeren. Het is de vervulling van de belofte van de Heer Jezus aan Zijn discipelen: *"Jezus nu zei tot hen: Voorwaar, Ik zeg u, dat u die Mij gevolgd bent, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des mensen zal zitten op*

[de] troon van Zijn heerlijkheid, u ook op twaalf tronen zult zitten om de twaalf stammen van Israël te oordelen" (Mt 19:28).

Gods gunstelingen regeren | *verzen 5-9*

> 5 *Laten [Zijn] gunstelingen om [die] eer opspringen van vreugde,*
> *laten zij vrolijk zingen op hun slaapplaatsen.*
> 6 *Gods lofzangen klinken uit hun mond,*
> *een tweesnijdend zwaard is in hun hand,*
> 7 *om wraak te oefenen over de heidenvolken,*
> *bestraffingen over de natiën,*
> 8 *om hun koningen te binden met ketenen*
> *en hun aanzienlijken met ijzeren boeien,*
> 9 *om het beschreven recht aan hen te voltrekken.*
> *Dát zal de glorie van al Zijn gunstelingen zijn.*
>
> *Halleluja!*

Als *"[Zijn] gunstelingen"* mogen ze *"om [die] eer opspringen van vreugde" (vers 5)*. Als de voorwerpen van Zijn gunst of genade, rust Gods eer – Hebreeuws *kabod* –, Gods heerlijkheid als een kroon op hen. De tijd van *ikabod* – betekent 'weg is de eer' – is voorbij, de tijd dat de eer van Gods volk weg was *(vgl. 1Sm 4:21)*. De HEERE heeft Zijn volk *"genade en eer"* gegeven *(Ps 84:12)*. Zij zijn door Hem verheerlijkt, heerlijk gemaakt, voor het oog van de volken *(Js 55:5; 60:9)*. Er is alle reden tot *"vrolijk zingen" (Js 61:10)*.

Dit is de tijd dat het overblijfsel, dat met Christus heeft geleden in de tijd van de grote verdrukking, met Christus is verheerlijkt en met Hem gaat regeren. En dat mogen ze doen met een overvloed van vreugde, hun *"beker vloeit over" (Ps 23:5c)*. Ook wij mogen, als wij het avondmaal vieren, de drinkbeker van dankzegging nemen in het vooruitzicht dat ook wij, die nu met Christus lijden, eens, dat wil zeggen zeer binnenkort, met Hem verheerlijkt zullen worden.

Het overblijfsel mag dat doen *"op hun slaapplaatsen"*. De slaapplaatsen waren tijdens de grote verdrukking de plaatsen waar zij met tranen het aangezicht van de HEERE zochten *(Ps 6:7)*. Op die plaatsen hebben zij tijdens slapeloze nachten geworsteld met de vraagtekens van het leven *(Ps 77:5-8)*. Nu is de tijd van tranen voorbij, de tranen zijn afgewist *(Js 25:8;*

Op 21:4). Alle vragen zijn beantwoord. Ze kennen in zeker opzicht zoals zij gekend zijn *(1Ko 13:12)*. De slaapplaatsen zijn nu niet meer nat van tranen, niet meer omgewoeld van de slapeloze nachten. Ze zijn geworden tot plaatsen waar de gelovige het juichen van overdag niet kan stoppen, zelfs in bed blijft hij juichen en de HEERE loven.

God heeft, naar Zijn belofte, Zijn volk in de rust gebracht. Eerder is het volk wel in het land gekomen, maar niet in de rust *(Hb 4:9)*. Telkens hebben ze de beloofde rust door hun ontrouw aan God verspeeld. Maar de Messias, de Man van de ware rust *(1Kr 22:9)*, heeft door Zijn werk op het kruis eerst rust voor hun geweten gegeven. En nu zijn ze ook uiterlijk in de rust ingegaan.

De gunstelingen van God zijn ook zingende en overwinnende strijders *(vers 6)*. Uit hun mond klinken *"Gods lofzangen"*, terwijl er *"een tweesnijdend zwaard ... in hun hand"* is. Het eerste is een getuigenis van vertrouwen op God, terwijl in dat vertrouwen het zwaard wordt opgenomen om de tegenstanders te verslaan, waarbij er geen twijfel over de uitslag van de strijd bestaat. Deze twee aspecten zien we in de strijd van Josafat: Hij stelt zangers voorop, waarna de gewapende mannen volgen, waarna de HEERE de overwinning geeft *(2Kr 20:21-22)*.

De strijd van ons, christenen, is niet tegen vlees en bloed *(Ef 6:12)*. Daarom voeren wij geen strijd met een tweesnijdend zwaard van ijzer in de hand, met vleselijke wapens, maar met geestelijke wapens die krachtig zijn voor God *(2Ko 10:4)*. Ons zwaard is *"het zwaard van de Geest, dat is [het] Woord van God" (Ef 6:17; Hb 4:12; vgl. Js 49:2)*.

De lof van God is niet te verenigen met het kwaad waarmee de heidenen over Gods volk hebben geheerst. De strijd is nodig *"om wraak te oefenen over de heidenvolken" (vers 7)*. Het is de wraak van God die Hij over de heidenvolken brengt door middel van Zijn volk vanwege de vijandschap van die de heidenvolken tegen Zijn volk *(Js 41:14-16; Jr 51:20; Mi 4:13; 5:7-8; Zc 9:13)*. Zijn volk is het overblijfsel voor wie de voorzegde tijd om te regeren is aangebroken *(Dn 7:22)*.

Het is over en uit met de heerschappij van de koningen van die heidenvolken die Gods volk steeds weer hebben belaagd, vernederd, opgejaagd en gedood *(vers 8)*. De koningen wordt alle vrijheid van handelen ontnomen

door hen *"te binden met ketenen"*. Ook *"hun aanzienlijken"*, die zich schuldig hebben gemaakt aan het beroven van Zijn volk, verliezen hun vrijheid en daarmee hun aanzien. Zij worden *"met ijzeren boeien"* gebonden.

De wraak is geen plotselinge vergeldingsactie van iemand die het gevoel heeft dat hem onrecht is gedaan, maar vindt plaats *"om het geschreven recht aan hen te voltrekken"* *(vers 9; Dt 7:1-2; 31:5; 32:41-43; Js 26:9-10)*. Het is een volstrekt rechtvaardig vonnis dat wordt uitgevoerd in overeenstemming met wat lang van tevoren geschreven staat. De misdadigers zullen niet anders kunnen dan de rechtmatigheid ervan erkennen. Deze rechtvaardige vergelding *"zal de glorie van al Zijn gunstelingen"* zijn.

Al Gods handelingen in oordeel, ook de oordelen die Hij door middel van de Zijnen uitvoert, verzekeren de Zijnen van Zijn liefde. Daarom past aan het slot van deze psalm een nieuw *"halleluja"*, 'loof de HEERE!'

Psalm 150

Inleiding

In deze psalm vinden we de regering van Christus als de ware Melchizedek, de ware Koning van de gerechtigheid – dat is de betekenis van de naam Melchizedek *(Hb 7:1-2; Js 32:1)*. Als Hij regeert, zijn alle beloften van God vervuld *(2Ko 1:20)*. Dit is het moment dat de schepping terug is in de hand van God als resultaat van de overwinning van het Lam op Golgotha *(Op 5:1-13)*. Nu kan heel de schepping de HEERE loven. Zodra het *Halleluja* van *Psalm 150* klinkt, zal de hele schepping ongetwijfeld opstaan. Dan zal alles wat adem heeft, de HEERE loven *(vers 6)*.

De woorden van lof van de engelen bij Bethlehem bij de geboorte van de Heer Jezus zijn dan vervuld: *"Heerlijkheid zij God in [de] hoogste [hemelen], en vrede op aarde, in mensen van [Zijn] welbehagen"* *(Lk 2:14)*. De lofzang tot eer van de HEERE zal blijven opstijgen, tot in alle eeuwigheid. Amen.

Deze psalm kan als volgt worden ingedeeld:

Verzen 1-2 Oproep tot lofprijzing en de reden daartoe:
a. het WAAR *(vers 1)* en
b. het WAAROM *(vers 2)*

Verzen 3-5 Oproep tot lofprijzing met muziekinstrumenten:
c. het WAARMEE

Vers 6 Slotakkoord:
d. door WIE

Loof God! | *verzen 1-6*

> *1 Halleluja!*
> *Loof God in Zijn heiligdom,*
> *loof Hem in Zijn machtig [hemel]gewelf.*
> *2 Loof Hem om Zijn machtige daden,*
> *loof Hem om Zijn geweldige grootheid.*
> *3 Loof Hem met geschal van de bazuin,*
> *loof Hem met luit en harp.*

4 *Loof Hem met tamboerijn en reidans,*
loof Hem met snarenspel en fluit.
5 *Loof Hem met helder klinkende cimbalen,*
loof Hem met luid klinkende cimbalen.
6 *Laat alles wat adem heeft de HEERE loven.*
Halleluja!

De laatste psalm is één grote oproep om God te loven. Hij begint en eindigt met *"halleluja!" (vers 1; vers 6)*. Eerst worden de plaatsen genoemd waar God geloofd moet worden: *"in Zijn heiligdom"* en *"in Zijn machtig [hemel] gewelf"*. Het heiligdom is hier de plaats die de HEERE heeft uitgekozen om daar Zijn Naam te vestigen en daar te wonen *(Dt 12:5)*. Het gaat hier om de tempel als ontmoetingsplaats tussen de hemel en de aarde. Tijdens het vrederijk moeten de mensen naar de tempel in Jeruzalem reizen om de HEERE te loven *(Zc 14:16)*.

De hemel, die de aarde omspant, looft Hem ook. De hemel en de aarde, die in het begin door Hem zijn geschapen, zijn hier vol van Zijn lof. Overal, in Zijn hele schepping, wordt Hij geloofd. Hoe wonderlijk mooi is het dat de hemel en de aarde verenigd zijn in een harmonieus loflied om de HEERE groot te maken. We zien dit ook in *Openbaring 5*, waar de mensen en de engelen gezamenlijk de Heer Jezus groot maken *(Op 5:11-13)*.

Vervolgens worden de redenen genoemd om God te loven. Hij wordt geloofd *"om Zijn machtige daden"* en *"om Zijn geweldige grootheid" (vers 2)*. Onder Zijn machtige daden vallen Zijn scheppingswerk en het in stand houden ervan, maar zeker ook de verlossing van Zijn volk. Die verlossing betreft bovenal de verlossing van hun zonden, en vervolgens ook hun verlossing uit de macht van hun verdrukkers. In al Zijn machtige daden wordt Zijn geweldige grootheid zichtbaar. Wat een redenen om Hem te loven!

Dan wordt een keur aan blaas-, snaar- en slaginstrumenten genoemd die moeten worden gebruikt, waaraan de reidans als een lichamelijke uiting wordt toegevoegd *(verzen 3-5)*. Muziek en dans zijn uitingen van vreugde voor verkregen zegeningen na een tijd van ellende vanwege afdwalingen van de plaats van zegen *(vgl. Lk 15:21-25)*.

De bazuin is een instrument voor de priesters. De harp, lier en cimbalen zijn instrumenten voor de Levieten. Tamboerijn, snaar en luit zijn instrumenten voor het gewone volk. Met andere woorden, heel het volk wordt opgeroepen om de HEERE te loven. Het gaat om het hart dat naar de HEERE is gericht; de instrumenten zijn slechts hulpmiddelen om de lofliederen te ondersteunen.

De muziek wordt niet gemaakt om een bepaald publiek te amuseren *(vgl. Gn 4:19-21)*, maar om God te verheerlijken. Elk muziekinstrument dient ertoe om de lof aan God te verhogen. Het moet gebeuren *"met geschal van de bazuin"* en *"met luit en harp"* *(vers 3)*. De muziek begint met het *"geschal van de bazuin"*. Dat herinnert aan het Feest van het bazuingeschal, het feest van het nieuwe begin, het feest dat profetisch het herstel van Israël aankondigt *(Lv 23:24)*. Dat herstel is nu een feit.

De bazuin is eigenlijk niet echt een muziekinstrument. Hij wordt geblazen bij het begin van een nieuwemaan of een feest *(Ps 81:4)*. Hij wordt hier genoemd om te onderstrepen dat ook de priesters meezingen. De bazuin wordt ook als eerste genoemd, mogelijk als een startsein.

Het blazen van de bazuin herinnert ook aan het jubeljaar *(Lv 25:8-13)*. In dat jaar klinkt de bazuin niet alleen op de eerste dag van de zevende maand, maar ook op de tiende dag, dat is de grote Verzoendag. De bazuin wordt gehoord in het hele land *(Lv 25:9)*, wat betekent dat alle stammen terug zijn in het land en elke stam weer woont in het erfdeel dat God hem heeft toebedeeld *(Lv 25:13)*. Dit is *"[de] herstelling van alle dingen, waarvan God tevoren heeft gesproken door [de] mond van Zijn heilige profeten van oudsher"* *(Hd 3:21)*. Door de komst van de Heer Jezus is die tijd aangebroken.

Na het bazuingeschal wordt de lof versterkt door *"luit en harp"*. De luit en de harp zijn snaarinstrumenten. Zij voegen aan het duidelijke geschal van de bazuin het gevoel door de lieflijke tonen van een snaarinstrument toe. Bij de inwijding van de muur van Jeruzalem, die profetisch ook ziet op de tijd waarvoor de HEERE in deze psalm wordt geloofd, klinken onder andere luiten en harpen *(Ne 12:27)*.

Het loven van de HEERE moet ook gebeuren *"met tamboerijn en reidans"* *(vers 4; Ps 149:3)*. De tamboerijn is een soort handtrommel met bellen of kleine stukjes metaal, die rinkelen, wanneer men ermee zwaait of erop

slaat. Dit instrument wordt gebruikt bij feestelijke gelegenheden, zoals het vieren van een overwinning *(Ex 15:20; Ri 11:34; 1Sm 18:6)*. Het is opvallend dat het meerdere keren in de handen van vrouwen wordt genoemd. De reidans sluit bij het gebruik ervan aan.

Hieraan wordt nog toegevoegd het gebruik van *"snarenspel"*, wat wel een verzamelnaam is voor het gebruik van allerlei snaarinstrumenten.

De *"fluit"*, die vervolgens wordt genoemd, is evenals de bazuin een blaasinstrument. Anders dan met de bazuin kan er met de fluit een melodie worden gespeeld. Het is een soort panfluit, een instrument dat bestaat uit rietjes van verschillende lengtes.

De lijst met instrumenten wordt afgesloten met de *"helder klinkende cimbalen"* en de *"luid klinkende cimbalen" (vers 5)*. De cimbaal is een slaginstrument dat in de tijd van de Bijbel bestond uit twee ronde metaalschijven (bekkens) die tegen elkaar werden geslagen. Ze gaven de maat aan, zoals dat ook wel gebeurt door het klappen in de handen.

Ten slotte wordt gezegd wie *"de HEERE loven"*: het gebeurt door *"alles wat adem heeft" (vers 6)*. De mens en alle levende wezens worden gekenmerkt door de ademhaling *(Gn 7:22; Ps 104:29; Js 2:22)*. Het begint met Gods volk, de Israëlieten, Gods gunstelingen. Daarna gebeurt het door alle volken. Ook de dieren doen op hun manier mee met het bezingen van de lof van God:

> *"En elk schepsel dat in de hemel en op de aarde en onder de aarde en op de zee is, en alles wat daarin is, hoorde ik zeggen: Hem Die op de troon zit, en het Lam, zij de lof en de eer en de heerlijkheid en de macht tot in alle eeuwigheid. En de vier levende wezens zeiden: Amen. En de oudsten vielen neer en aanbaden" (Op 5:13-14).*

Zoals het Woord van God voedsel is voor het gelovige hart, zijn gebed en lofprijzing de ademhaling van datzelfde gelovige hart. Het boek *Psalmen* is de ademhaling van het gelovige hart van alle eeuwen en is een bemoediging en vertroosting voor alle gelovigen, ook de gelovigen van de 21^{e} eeuw, om een levende relatie met de Heer Jezus en lofprijzing tot God te bewerken.

Het boek *Psalmen* sluit af met een laatste *"halleluja!"*, 'loof de HEERE!'. Dit 'halleluja' galmt na, zonder dat het wegsterft. Het galmt eeuwig door ...

Het is onze wens en ons gebed dat de overdenking van dit rijke boek *Psalmen* ook bij ons deze uitwerking heeft: dat dit ‘halleluja!’ zal blijven nagalmen in uw, jouw en ons hart.

Andere publicaties

Op de website www.oudesporen.nl staan onder het menu ‘Artikelen’ en het submenu ‘Auteurs -> Ger de Koning’ de volgende commentaren en publicaties:

1. De serie ‘Toegelicht en toegepast’, een commentaarreeks van de bijbelboeken van het Oude Testament.
2. De ‘Zie-serie’, een commentaarreeks van de vier Evangeliën en *Handelingen*.
3. De ‘Rotsvast-serie’, een commentaarreeks met een verklaring van de nieuwtestamentische bijbelboeken vanaf de *brief aan de Romeinen* tot en met *Openbaring*. Deze serie heeft tot doel hen die jong zijn in het geloof te helpen bij het lezen en leren begrijpen van Gods Woord.
4. Publicaties over diverse onderwerpen.

Van diverse Nederlandse publicaties zijn vertalingen in andere talen beschikbaar.

Alle commentaren en publicaties zijn vrij te downloaden als pdf bestand en als e-book.

Als er een ISBN wordt vermeld, kan het commentaar ook als boek worden besteld. Dat kan door op het betreffende ISBN te klikken. Voor een Nederlandse publicatie verschijnt de site www.uitgeverijdaniel.nl. Deze publicatie kan ook via de christelijke boekhandel worden besteld. Voor een in het Duits vertaalde publicatie met een ISBN verschijnt de Duitse website www.daniel-verlag.de.

De Nederlandse commentaren staan ook op www.kingcomments.com. Bijbelboeken en verzen kunnen eenvoudig en snel worden benaderd. De commentaren kunnen worden gelezen op elk beeldscherm, van pc tot smartphone. Meer info staat onder ‘Informatie’ op de site. Het is raadzaam die eerst te lezen.